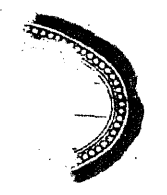

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

Handwritten text, possibly a name or number.

Handwritten text, possibly a name or number.

R. 1150

B.B. 8

A. D.

THEOLOGIAM

CHRISTIANAM

DOGMATICO - MORALEM

APPARATUS

Del Collegio AUCTORE *W. P. P.*

F. DANIELE CONCINA

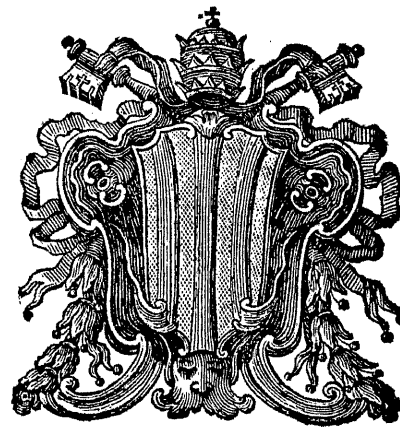
B.B. ORDINIS PRÆDICATORUM.

EDITIO NOVISSIMA.

2° Comp. TOMUS PRIMUS. *de Ibs*

De DE LOCIS THEOLOGICIS. *Granada?*

ACCEDUNT PLURES PONTIFICIÆ CONSTITUTIONES
AD MORES FORMANDOS ATTINENTES.

ROMÆ, MDCCLXIII.

SUPERIORUM PERMI

PROSTANT VENALES VENETI

APUD SIMONEM OCCHI.

III
P R Æ F A T I O

G E N E R A L I S ,

I N Q U A

Universi Operis Specimen datur : de THEOLOGIA ACCOMMODATITIA differitur , & nonnulli libri in eiusdem præsidium novissime editi refelluntur.

C A P U T P R I M U M .

Universi Operis , & præsertim huius APPARATUS Specimen.

I. PUS istud universum tributum est in Tomos duodecim. In quatuor primis decem mandata Decalogi , & in quinto quinque Ecclesiæ præcepta illustrantur. Sextus ius naturale , & Gentium , positivum divinum , & humanum , publicum , & privatum explanat. In septimo difficillimæ controversiæ de iustitia & iure , de contractibus universe , & sigillatim ad solida principia revocantur.

Octavus tria prima sacramenta baptisma , confirmationem , & Eucharistiam illustrat. Nonus totus est in sacramento pœnitentiæ explicando , vindicandoque a plurium recentiorum commentis novis , & peregrinis. Decimus tandem comprehendit tractatus de aliis tribus sacramentis , extrema unctio , ordine , & matrimonio : item de beneficiis , de simonia , de censuris , de vitiis , & peccatis , de virtutibus oppositis , atque de septem beatitudinibus. Habes nunc adumbratum universæ Theologiæ Christianæ Dogmatico-moralis Specimen .

II. Ad hanc Theologiam præmitto APPARATUM hunc divisum in Tomos duos. In hoc primo Tomo præcedit *Collectio* constitutionum , brevium , decretorum , quæ plures summi Pontifices ediderunt ad profligandos errores tum fidei , tum morum. Hæc erit prima huiusce Tomi pars. Altera complectitur Librum de locis Theologiæ Christianæ .

III. In secundo Tomo , præmissa conscientiæ notione , eiusque divisione , regula moralis honestatis exponitur. Hanc in sola veritate sitam , reiecta regula Lesbia recens inventa , ostendo. Via inveniendæ veritatis aperitur , ignorantia peccatis patefactis. Historiam Probabilismi , & Rigorismi paucis perstringo ; & omni argumentorum genere Probabilismi commentum reiicere studeo . Hoc de argumento duos Tomos lingua italica edidi , iam iterato impressos . Verum quia opus illud provocatus , & coactus a P. *Monti* , qui libellum adversus ieiunii disciplinam evulgavit , meque iniuriis & contumeliis laceffivit , publici iuris feci , idcirco plura eidem operi inferere debui quæ aliena omnino sunt a Probabilismi controversia . Quamobrem operæ pretium existimavi , refecatis ad vivum parergis , & digressionibus adversus dictum male confarcinatum opusculum P. *Monti* , Probabilismum , & Rigorismum latino idiomate cum historice , tum theologice pro virium mearum tenuitate penitus labefactare .

IV. Narrat percelebris Iesuita P. Ignatius de CAMARGO in sua *præfat.* §. 1. pag. 3. sibi a docto suæ Societatis iuvene Theologo primum communi errore præ-
 vento, & statim expensâ controversiæ veritatis luce persuso, responsum esse :
*Difficultatem istam nullum studium, & improbum simul exigere. Nullum, inquit, ut
 veritatem sibi comperiat: ad hoc enim sufficit, si animo expedito, ac sincero oculos in
 questionem coniciat: improbum vero, ut possit alios convincere artificiosis, & inextrica-
 bilibus Probabilismi laqueis innexos. Nihil profecto verius, nihil prudentius dictum.*

V. Quo est veritas luculentior & apertior, eo densior sophismatum caligo, &
 obscuriores reflexionum atque cavillationum tenebræ, ut eadem implicetur, &
 abscondatur, requiruntur. Nihil sane evidentius vel simplici idiotæ, e duabus
 viis incertis, & dubiis verisimiliorem, & securiorem eligendam esse. Quamobrem
 mirandum haud est, si Probabilistæ ingentia reflexionum, distinctiuncularum, &
 subtilium sophismatum conflare volumina, ut splendidissimæ, & ultro in om-
 nium oculos se se ingerenti veritati tenebras offunderent. Alterutrum proinde
 necessum est. Aut abstinendum ab hac caussa, aut toto virium conatu afferenda
 sana doctrina a captiosis commentis, ut adfirmat laudatus P. Camargo *ibidem* pag.
 4. inquit. „ Nam controversiam istam de se quidem facillimam, immo nul-
 „ lam, ut supra indicatum est, subtilia nonnullorum recentiorum ingenia intri-
 „ catissimam reddidere, totiusque Theologiæ difficillimam, ut ad eandem expe-
 „ dite enodandam Dædalea ars necessaria videatur; ita ut pro statu quem hodie
 „ habet, expediat, mea quidem sententia, eam nullatenus delibare, nisi veram
 „ & sana doctrina nimis clare, ac perspicue demonstreretur: quia reflexionum
 „ Probabilismi tricæ semel extractæ, & quasi evolutæ, nisi penitus dissolvantur,
 „ densiores tenebras offundunt veritati, quibus lucem ipsius magis obnubunt
 „ fitque tandem illud Poetæ nimis indecorum, ac noxium: *Ex luce fumum: o-*
 „ *ptimæ causæ haud modico, ut existimo, detrimento.*“

VI. Modus tamen in profligandis Probabilismi commentis servandus est, ut ea
 nempe sub examen inducantur quæ aliquam difficultatis speciem præferunt. Nam
 si omnes tricas, nugas, & quisquillas quas nonnulli otiosi homines agglomerarunt,
 persequi & insectari vellemus, nullus esset disputandi finis. Exemplum habeto.
 Prodiit non ita pridem liber, eleganter quidem scriptus, hac epigraphe ornatus:
*PROBABILISMUS methodo mathematica demonstratus Auctore Patre Pithanophilo. Hæc
 autem pag. 220. habentur. THOMISTÆ sub peccato mortali tenentur amplecti, defen-
 dere, ac docere Probabilismum. Et hanc propositionem demonstratione mathematica
 evincendam assumit pluribus paginis. Si quis hæc dulcia somnia, & venusta deli-
 liria profliganda arriperet, non modo a caussa quam habet in manibus, penitus
 diverteret, verum etiam suaviter cum P. Pithanophilo insaniret. Similia para-
 doxa sibilis, non argumentis refellenda sunt. Nam omnes Probabilistæ qui in-
 genii sanitate non carent, adfirmant, perfectius atque securius salutis suæ consu-
 lere illum qui, reiecta minus probabili, probabiliorum amplectitur opinionem.
 Verum non pauci sunt isti Pithanophili, qui prima istius controversiæ ignorantes
 principia, federe indices eiusdem non erubescunt. Eam plurimi adoptant, & pro
 eadem belligerant magna Casuistarum turba circumdati, in sola multitudine præ-
 sidium reponentes, & vociferantes, inquit *loc. cit.* §. 2. P. Camargo. „ Sufficit
 „ nobis, inquit, pro morali doctrina non posse falli: falli vero non posse
 „ certo novimus absque aliquo studio, vel labore. Unde? Ex auctoritate plane
 „ infallibili, qua benigna sententiâ munita est. Quis enim prudens audeat vel
 „ dubitare, aut leviter umquam timere de morali doctrinæ veritate, in quam
 „ tradendam Doctores omnes (uno excepto tantum vel altero quibusdam Ian-
 „ senistis adhærente) mirabili quodam consensu in Ecclesia catholica convenere
 „ per totum saltem integrum sæculum? Quid alioquin firmum, & infallibile erit*

„ in

„ in Theologia christiana? An ne timere liceat, ne per integrum sæculum Deus
 „ Ecclesiam suam deseruerit permittendo ut fallatur circa regulam ipsam morales
 „ honestatis? Quis effutire audeat? Profecto si quis erit, non is audiendus, sed
 „ increpandus est: neque rationes aut argumenta eius, quæ certo scimus esse so-
 „ phismata, ullo modo curanda, sed contemnenda sunt, ne umquam de dogmate
 „ nostro indigne dubitare videamur cum scandalo etiam imperitorum.“

VII. Hac luculenta falsitate muniti, & veluti in editissima arce constituti
 triumphabundi non pauci Probabilistæ minus periti invincibiles se gloriantur.
 Confundunt cum Ecclesiæ Doctoribus manipulum Casuistarum, quorum maxima
 pars velut oves & aves, ut inquit cum ceteris Navarrus, alios sequuntur. Quam
 sit universæ Ecclesiæ catholice perniciosum atque invidiosum recensitum sophisma,
 nemo non videt: nam heinc hæretici tamquam infamiæ notam Ecclesiæ Catho-
 licæ adscribunt Probabilismum. Illa enim doctrina, inquit illi, est doctrina
 alicuius Ecclesiæ quam communiter omnes eiusdem Ecclesiæ Doctores propu-
 gnant. Probabilistæ testantur communiter, ut vidimus, omnes Ecclesiæ Romanæ
 Doctores, paucis exceptis, docere Probabilismum. Ergo Probabilismus est doctri-
 na Ecclesiæ Romanæ. Sic argumentatur Iureus Calvinista. Sed hanc atrocissimam
 calumniam infra repellam.

VIII. Pauca hæc delibare volui, ut intelligat lector me integrum Tomum se-
 cundum, & quidem spiritum, huius Apparatus Probabilismo profligando conse-
 crasse, non disputandi libidine, sed afferendæ veritatis ab incredibili cavillatio-
 num involucrio, necessitate coactus. Habes heic delineatam universi Operis ima-
 ginem. Ad alia nunc accedamus.

C A P U T I I.

De THEOLOGIA ACCOMMODATITIA, unde Christianorum plurimum exitium,
 teste P. THEOPHILO RAYNAUDO S. I. proficiscitur.

I. Principio Theologiæ accommodatitiæ præmittenda notio est, quæ alioquin ex
 ipsa voce constat. Theologiam accommodatitiam illam vocat P. Raynaudus,
 quæ divina & humana delinit, temperat, accommodatque humanis appetitio-
 nibus, temporibus, & personis: quæ aures hominum demulcet, sensus titillat, le-
 ges & præcepta Dei mirifica quadam reflexionum humanarum temperatura infle-
 ctit, & detorquet ad hominum desideria: iugum legum & præceptorum non ex-
 cutit, non reicit, non aspernatur; sed illud suave efficere exquisita arte, &
 subtilissimis lenociniis studet. Huius Theologiæ accommodatitiæ naturam a sæculo
 iam elapso delinearunt PP. Cleri Gallicani, ut refertur in epistola encyclica
 Comitiorum generalium ann. 1700. „ Nec tacuere Religiosissimi Patres memora-
 „ bilem sententiam, qua maximus, & doctissimus Cœtus ann. 1655. & sequen-
 „ tibus Parisiis congregatus gravissimo iudicio suo damnavit perversam, ac falsi
 „ nominis scientiam, qua instructi homines, non iam accommodarent mores suos ad
 „ evangelicæ doctrinæ normam; sed & ipsam potius regulam, ac sancta mandata ad
 „ cupiditates suas inflecterent, & detorquerent, novaque & inani Philosophia christia-
 „ nam disciplinam in academicas questiones, ac dubias fluctuantesque sententias verterent.
 „ Hæc illi: qua sententia versatilem illam ac noxiam opinionum flexibilitatem,
 „ hoc est mali caput, conterebant.“ Hanc Theologiæ accommodatitiæ notionem
 Epist. II. ad Timot. paucis verbis perstringit S. Paulus. *Erit enim tempus cum sanam
 doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coarceperunt sibi magistros prurientes
 auribus.*

II. Percelebris Iesuita P. Theophilus RAYNAUDUS Tom. XVI. punct. VIII. a
 Conc. Appar. Tom. I. a 3 pag.

pag. 381. inter sua *Heteroclitia spiritualia*, & *Anomalia pietatis Terrestrium* longam instituit dissertationem de *Theologia accommodatitia*. In universo hoc Theologiæ Christianæ opere, & in aliis meis libris sæpe numero in patrociniū sanioris doctrinæ advocavi doctissimos, atque eruditione, & pietate clarissimos Iesuitas plures, præsertim Comitolum, Blanchum, Elizaldam, Gonzalezium, Munieffam, Bellarminum, Camargum, aliosque. Verum mollioris, & benignæ Ethices patroni hos sapientissimos laudatos Iesuitas Tutioritas fuisse intrepide reponunt. Quid heinc? Nullius sunt auctoritatis, quia nimii rigoris studio præventi, a benignitate hodie summopere necessaria iis qui regendis animarum conscientiis destinati sunt, plus æquo recessere. Ut hoc effugium præcludam, in medium adduco P. Theophilum Raynaudum non Rigoristam, non Probabilioristam, sed Probabilistam. Hoc autem pacto suam dissertationem adversus Theologiam accommodatitiam orditur *loc. cit. pag. 382.* „Commode igitur, post Anomalias circa verbum „scriptum, dicemus aliquid de gravissimis Anomaliis quas viri pietati & conscientiarum bono servientes admittunt per THEOLOGIAM ACCOMMODATITIAM, de qua vere dicere possumus, sicut *multitudo sapientum sanitas est Orbis*, cladem, & exitium CHRISTIANITATIS inde fere originem sumere, „quod sapientum plerique Theologiam habeant pro *regula Lesbica*, quaquaversum „flexili, prout temporum, & personarum ratio tulerit. Pauci quippe sunt & vulgo fidelium, & præsertim *arietes gregum*, & capita populorum, qui absque duce labantur, nec exquirant prudentum responsa, cum aliquid paullo gravius „est aggrediendum. Si igitur prudentes eloquii mystici, Doctores, inquam, facri, quos consulunt, *non loquerentur placentia*, sed in oculis Dei quod sanctum, „quod iustum est, calcato humano ad personas respectu, responderent, *incredibile est, quanta mala præcluderentur*. “

III. Hoc est exordium quod suæ dissertationi P. Raynaudus præmittit. Quisque in admirationem actus clamabit: Ecqui fieri possit ut P. Theophilus Raynaudus plurimum alioquin laxarum opinionum auctor, & benigno Probabilismo additus, talia, & amariora, quæ mox rescribam, typis publicis evulgare potuerit? Dicam. P. Raynaudus Theologus ingenio liberrimo, absque timore, & pavore stilum armavit cum adversus extraneos, tum adversus domesticos, quoties opportunum ille existimavit. Mirum itaque haud esse debet, si contra Theologiam accommodatitiam vocis sonitum emisit, licet benigni Probabilismi patronus: quia non assidue, & semper Probabilismi lenociniis mens distenta & occupata est. Refulget frequenter sanioris doctrinæ lux, quæ dum oculos animi præiudiciis liberi perstringit, in sui obsequium saltem dato tempore submittit. Quis P. Antonio Terillo Probabilismi ferventior, acutior, atque valentior propugnator? Et tamen quis vel ex ipsis Probabilioristis adversus Theologiæ accommodatitiæ plures fautores tam præservida oratione insurrexit, quis tam severe plures modernos Theologos vellicavit, exagitavitque? Lege illius testimonium prolixum quod in *Pref. ad Tom. IX.* rescripsi. Unde, inquis, hoc? Unde? Ex ineffabili Dei providentia, quæ mirifice disponit ut illi ipsi qui pro molliore Ethice, veluti pro aris & focis, decertant, testimonium perhibeant splendidissimæ veritati.

IV. P. Raynaudus autem suam dissertationem in plures tribuit paragraphos, quorum titulos ego transcribam, & rationum momenta delibabo ipsius P. Raynaudi verbis.

§. I.

§. I.

Aulicos respicere personam hominum, & eis sensa sua accommodare, minus mirum.
Raynaudus pag. 382.

I. AD hunc titulum quem proponit P. Raynaudus, hæc ibidem adiicit. „Et lugendum quidem esset, si Gnathones aulici implanarent Magnates, quod „faciunt strenue. Audi enim Sarisberiensem *67. Polycr. cap. xx.* Cum sibi conciliaverint gratiam potestatum, de iure patere sibi asserunt universa, eo quod „Princeps, ut dicunt, legibus non subicitur, & quod Principi placet, legis habet vigorem. “

II. Plura alia Raynaudus transcribit ex præfato Sarisberienfi, quæ ego præterire in præsens volo. Illud certum est aulicos magno in discrimine versari aut occultandæ, aut obnubendæ, aut adulterandæ veritatis ad magnatum, quibus inferviunt, genium, aut ad proprium, cuius illicio detinentur, commodum. Innumera propemodum sunt quæ mentem obsident aulicorum in præiudicium veritatis. Ambitio, invidia, simulates, vana gloria, superbia, & potentiores humani cordis appetitiones ultimas suas in aula exerunt vires. Sub prætextu promovendi boni publici, insitus a natura amor bonum proprium strenue per cuniculos operatur. Et eo est aulicorum periculum æternæ damnationis gravius, quo difficilius est æternæ salutis remedium. Vix quippe est qui patefacere ipsis veritatem audeat, ne in eorumdem dedignationem incurrat, ut optime advertit idem *Sarisberienfis*, „laudatus a Raynaudo ibidem, ubi hæc habentur. „Qui vero pro veritate fidei, aut sinceritate morum de iure divino aliquid loquitur, aut superstitiosus „est, aut invidus, aut, quod capitale est, Principis inimicus. Si dicas. . . quia „pestilentiarum, & famæ, concussiones gentium, collisiones regnorum, & quamplurima adversa terris proveniunt ex eo quod honores ecclesiastici ad pretium, vel „humanam gratiam conferuntur personis, non moribus. . . . Si dixeris onera „Tabernaculi humeris, & plaustris Levitarum dumtaxat imminere, & si quæ „sunt in lege similia; bene agitur tecum, si non mutilatus retrudaris in carcerem, aut in exilium propellaris. Undique conclamaberis, & tam ambitiosum, „quam fautores eorum, extremæ damnationis vitæ non verebuntur ferre sententiam. “ Hactenus Sarisberienfis, unde infert Raynaudus: *Hæc istos habere, & facere, minus mirum, tametsi lugendum est.* Advertendum tamen ex S. Augustino quamlibet professionem suos habere fictos, & suos habere sinceros moratosque professores. In ipsis aulis resurgent viri sinceritate, honestate, & morum integritate ornati, sanctoque zelo boni publici æstantes.

III. Illud est amarioribus lacrymis lugendum, quod *aulicissimus* iste evangelicæ veritati hostis infensissimus, non in Magnatum dumtaxat amplis palatiis, sed in qualibet privata domo, in plateis, in nundinis, & in ipsis interdum sacratioribus domibus serpit, & grassatur. Verum de hoc ultimo mox dicendum est.

§. II.

Luctuosius idem præstare Theologos interdum adactos. P. Raynaudus pag. 382.

I. Hunc paragraphi titulum, quem P. Raynaudus proponit, his rationibus „evincit. „At dum sacri conscientiarum moderatores, qui vel ipsi „met Theologi sunt, vel a Theologis quos consulunt, informantur, non ad Theologiam veram & solidam dirigunt responsa, sed potius Theologiam suam tempori, & loco, ac personarum consulentium gustui accommodant, existit illa ma-

a 4

„ lo-

„ lorum ubertas, ex quo hodie Theologiam esse consultis & consultoribus pessimam, eventa denique monstrant; quæ tam certa, & infelicia sunt, ut omnem superent orationem. Deus ipse hanc ob causam, nunc eos in quorum gratiam sic distorquetur veritas, nunc ipsos magistros castigat.

II. Plura Scripturarum testimonia, quibus hanc veritatem confirmet, in medium adducit Raynaudus. Isaias cap. xxx. tum populum consulentem Theologos, tum Theologos consilia blanda præbentes his verbis increpat. *Populus ad iracundiam provocans est, & filii nolentes audire legem Dei, qui dicunt videntibus: Nolite videre; & aspicientibus: Nolite aspicerere nobis ea quæ recta sunt; loquimini nobis placentia; videte nobis errores; auferre a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra Sanctus Israel.* Leges, & præcepta, quæ in ordinem homines redigunt, & carnis desideria coercent, atque opera flagitiosa puniendâ decernunt, semper infesta carni, & sanguini fuere. Heinc renuentes populi ex una parte eam insistere viam quam leges & mandata præscribunt, & nolentes ex altera parte aperte leges violare, unde sibi æternam imminere ruinam prospectant, Theologos & Doctores adeunt, qui leges ipsas deliniant, in disputationem revocent, easque novo aliquo Probabilissimi lenocinio emolliant, & tandem propriæ cupiditati & genio attemperent. Et hæc est via quæ videtur homini recta, & novissima eius deducunt ad mortem. Nemo hætenus in orbem corruit volens illuc descendere; sed damnati fere omnes suam habuerunt, habebuntque Theologiam accommodatitiam. Heinc concludit P. Raynaudus, *Merito itaque pereunt sequentes responsa vana, & commenta mundinatorum Doctorum.* Quandoquidem Deus per eundem Isaiam Prophetam hæc adiicit. *Propterea, erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens, & requisita in muro excelso: quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio eius: & comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione prævalida, & non invenietur de fragmentis eius in quo portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aqua de fovea.*

III. Propheta Ezechiel acriter invehitur adversus Theologiam accommodatitiam, & eiusmodi Doctores blandiloquos severius increpat, illisque æterna minatur supplicia c. xiiii. inquit: *Et erit manus mea super Prophetas qui vident vana, & divinant mendacium. Eo quod deceperint populum meum dicentes, Pax, & non est pax: & ipse edificabat parietem, illi autem liniabant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura, quod casurus sit. S. Gregorius Papa Lib. XVIII. Moral. cap. v. parietis nomine iniquitatem intelligit. Populus flagitiorum murum ædificat; & blandi Doctores cœmento laxarum opinionum illum incrustant. Parietis nomine (inquit Magnus Gregorius) peccati duritia designatur. Ædificare ergo parietem est contra se quempiam obstacula peccati construere. Sed parietem liniunt qui peccata perpetrantibus adulantur; ut quod illi perverse agentes ædificant, ipsi adulantes quasi nitidum reddant.*

IV. P. Raynaudus animadvertit, frequenter penitentes qui consilia & resolutiones petunt, manifestare propriam inclinationem & desiderium: & tunc blandiloqui magistri iudicium inflectunt, & doctrinam suam voluntati interrogantium accommodant. Quare Propheta Ezechiel ibidem sic persequitur. *Et in fili hominis pone faciem tuam contra filias populi tui, quæ probatant de corde suo, & vaticinare super eas.* Contendunt aliqui, Ezechielem perstringere mulieres Prophetissas, quales inter Hebræos fuisse Deborah, Oldam, & Philippi filias quatuor comperitum est. Raynaudus existimat verisimilius Prophetam hoc loco sugillare viros Doctores feminea mollitie præditos, & muliebrem animum in maculo corpore circumferentes, iuxta illud Eneidos IX.

O vos Phrygiæ: neque enim Phryges.

Hoc idem indicat Isaias cap. xxx. *Mulieres dominate sunt eis, idest homines molles,*
&

& animo femineo. Hos effeminatos Doctores, & feminarum instar fucantes & adulterantes genuinum divinæ doctrinæ vultum iterum perstringit Ezechiel. *Væ qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum.*

V. Labet ipsius P. Raynaudi verba rescribere: hæc enim *ibidem pag. 383.* habet. „ Femineo opere distentos hodie, effeminatos Doctores describit (Propheta) con- „ suendi nimirum pulvillos, quibus leniter, ac molliter incumbant cubiti; & „ substernendi capitibus cervicalia, tœmento, & plumis referta, in quibus caput „ placide quiescat. Similiter enim molles hi conscientiarum arbitri securitatem „ conscientiæ, & placiditatem conciliant responsis lenibus, & ad quæstum inter- „ rogantium factis, quibus non compungantur consultores, sed foveantur in ne- „ quitia, vel ad eam proluciantur: quodque detestabilius est, sic evertendo consul- „ torum conscientias, easque certæ morti dedendo, salutem illis ad vitam apud „ Deum spondent, iustificantes, ut Isaias cap. v. loquitur, idest pronuntiantes iu- „ stos qui se attriverint. Et cum Deus mortem, ac exitium sempiternam inten- „ tet hoc vel illud operantibus, illi e contrario violant Deum ad populum pro- „ pter pugillum hordei, & fragmen panis, ut statim subdit Ezechiel. Vel enim „ divina oracula contrarium sententia, vel lumen vultus Dei signatum super nos „ habuere contemptui: & ludicris distorsionibus ad alia omnia pertinere docue- „ re, ut interficerent animas quæ non moriuntur, & vivificarent animas quæ non vivunt. „ Teterrimus, & omnino horrendus mendacis magisterii, & accommodatitiæ Theolo- „ giæ exitus perdere animas, & letho dare alioqui victuras. Et e contrario ani- „ mas erroris sui, ac peccatorum consequentium telis confossas decipere ostenta- „ tione, falsa voce spiritualis, qua revera exciderunt. Itaque nil mirum, si Deus „ reliquo capite gravia supplicia malis hisce Doctoribus comminetur, & pulvil- „ lorum distractionem, evanidæ, inquam, & ementitiæ doctrinæ abolitionem a „ se præstandam, clade vero talium magistrorum, miseris animas (si quæ in- „ ter istas apud Deum ea beneficentia sint dignandæ) eorum laqueis eripiendas „ confirmet.

„ Nec mitius Hieremias cap. v. vers. 30. *Pavor & horrenda facta sunt in terra.* „ *Propheta prophetabant mendacium, & Sacerdotes applaudebant manibus suis, & pp-* „ *pulus meus dilexit talia. Quid igitur in novissimo eius? Exclamat hoc loco addu-* „ *cto S. Augustinus Lib. IV. Doctrinæ Christianæ cap. xiv. O eloquentia tanto ter-* „ *ribilior, quanto purior; & quanto solidior, tanto vehementior! O vere securis concidens* „ *petras! Certum tamen est sic fieri per falsos Doctores. Non est prætereunda* „ *causa ob quam Deus falsos hosce Doctores consultoribus exitiales fuisse affirma-* „ *bat per Ezechielem: nempe propter pugillum hordei, & fragmen panis. Qua pro-* „ *verbiali formula, vilitas escæ ea animarum implanati one captatæ significatur:* „ *estque sensus, propter res nihili sic se gessisse Doctores. Exempli causa ob ca-* „ *ptationem humanæ gratiæ, ob vanitatem, & ut audirent Magni & Mirabilarii,* „ *ob lucellum, & culinæ lautitias, ob corruptum studium gratificandi nationi ac* „ *genti suæ. Isti fere sunt cœnosi fontes e quibus ACCOMMODATITIÆ THEO-* „ *LOGIÆ putor dimanat. Attingamus sigillatim fontes prædictos, & quanta ex* „ *eis virulentia profluat, consideremus strictim, & obiter tantum, ut malignitas* „ *effectus prodatur ex causæ vitiositate.* “

§. III.

Cœnosorum THEOLOGIÆ ACCOMMODATITIÆ fontium primus, captatio gratiæ a divina diversa. P. Raynaudus p. 384.

I. Tres præsertim Theologiæ accommodatitiæ cœnosos fontes aperit P. Theophilus Raynaudus: & dum hos primarios fontes patefacit, alios scaturientes

tes inde rivulos indicat. Plura allegat Patrum, & graviorum Scriptorum testimonia in eorum confirmationem quæ ipse liberrimo calamo, & humanorum respectuum ac rei politicæ contempta ratione scribit. Pluribus omissis, præcipua ego ipsius P. Raynaudi verbis delibabo. Igitur ita farier infit.

II. „ Humanæ gratiæ captatione infecti plerumque Theologorum iudicia in eam partem quæ consultoribus, præsertim potentibus, sint arrisura, testatissimum est: idque bene multis fuisse in ruinam, optime docet Guerricus ser. III. . . . S. Paulinus epistola ad Cleantiam ait, hanc esse multorum viam. Si vel adulatur ipsi (inquit Paulinus) vel adulantem libenter audimus; si verum dicere gratiæ impedimur, & magis offendere animos hominum timemus quam non ex animo loqui: de multorum item via sumus. Tot nostri sunt, quot extranei veritatis. At e contrario si ab his omnibus vitiis sumus extranei, si purum ac liberum animum præstamus, & omni cupiditate calcata, solis studemus divites esse virtutibus; per angustam viam nitimur. “ Hæc Raynaudus de hoc primo cœnoso fonte accommodatitiæ Theologiæ, missis Nazianzeni, & Guerrici testimoniis brevitate studio. Alterum ille cœnosum fontem referat hoc sequenti titulo.

Alter fons cœnosus, captatio commodi temporalis ac primum gloriæ.

III. „ Aut perraro, aut numquam (pergit P. Raynaudus) contingit fitti in captatione alienæ gratiæ, absque retorsione eius ad captorem: quia scilicet sibi ab eo cuius gratiam captat, aut munus a lingua, dicere hic est, aut honores, aut lucrum, aliudve commodum spondet. Alioquin enim pauci essent, vel etiam nulli qui, tantum ut velificarentur alienæ gratiæ, divina se gratia, per veritatis contrucidationem, & suggestionem mali consilii, puros vellent. Igitur fere sibi quærunt commodum aliquod, qui sic prostituunt Theologiam. Inter ea porro commoda tenuissimum, & maxime inane ac evanidum est gloria, vel celebritas nominis. Quod enim est magis stuporatum bonum? ut Tertullianus scite nominat Lib. de cult. fem. cap. III. Hinc quis vere efficitur servus hominum, quod vetabat Apostolus: quem sic glossat Philippus Abbas Lib. de Obedient. Cleric. cap. XI. inquit: Eos intelligi vult Apostolus hominum servos esse qui cum Magistris (Gallismus est les Maitres) viderint ad blanda, & inania iusto amplius pronos esse; iustæ severitatis virilem constantiam non opponunt, sed illorum laxi mentibus molli accubitu se subponunt. Dumque aures eorum prurientes student sermonibus placitis delinire, & eorum, non spiritalibus, sed carnalibus affectibus obedire: constat eos, non Deo, sed homini; peccato, non iustitiæ, deservire. Unde & ad Romanos, Nescitis, inquit, quoniam cum exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis eius cui obeditis? Sive peccati ad mortem, sive obedientiæ ad iustitiam....

„ Hæreticos plerosque DD. hinc actos in errorem, docet Pelagianus Auctor Epistolæ de malis Doctoribus... Habent etiam hoc, mundanam gloriam desiderantes, & humanæ gloriæ perfrui cupientes voluptatibus, ut ante auditorum suorum mores, vitamque explorent, & ita doctrinæ suæ modum temperent ne cuiusquam eorum possint mentibus displicere: scientes etiam, se tunc optimos magistros habendos, si per omnia discipulorum gestis Doctoris sermo concordet, & si eis inæstimabilis illius beatitudinis incorruptionem absque voluptatum suarum demolitione concedat. Necessè est enim ut qui omnium favorem expetunt, id primum agant, quatenus ab omnibus diligantur. Diligi vero non poterunt nisi eorum prius quorum amoris gratiam exigunt, moribus placeant. Placere autem difficile est, si non per omnia eorundem actuum institutis doctrinæ suæ voluerint adhibere consensum. Et ita fit ut dum nimia humanæ cupiditate glo-

„ gloriæ diligi se etiam a vitiosis expetunt, vitia, & peccata defendunt, & contra legalis, ac evangelicæ doctrinæ veritatem iidem perpetuitatis gloriam polliceantur quorum non salutem videntur efflagitare, sed laudem. “
 „ Nauffragant ad hunc scopulum plerique etiam Catholici, qui ut audirent solemnes Doctores, & a plurimis consilii gratia frequentarentur, vel ut eorum libris vendibilitas accederet, eorumque vocifera sapientia calerent præla (quod totum ad vanitatem, & fumos ab Auctoribus captatos spectat) doctrinas improbatas adamarunt, vel obsoletas, & pridem sepultas refoderunt. “
 IV. Quæ hic scribit Raynaudus, continua experientia comperta sunt. Libri quippe morales, quo magis abundant Theologia accommodatitia, eo frequentius præla defatigant, & bibliopolæ ditiores evadunt.

Item captatio dignitatum sacrarum.

V. Hunc rivulum ex secundo fonte manantem his verbis exponit *ibidem* pag. 385. Raynaudus. „ Non iam nudum linguæ munus, vel inane decus continent dignitates ecclesiasticæ, quæ etiam horum nomine passim donantur: pingua, inquam, beneficia ad quæ frequenter aspirant mundanissimi Theologi, de quibus agimus, vel certe se in obtentis firmare satagunt. Acer in istos, ac vehemens est Sarisberienſis lib. VIII. cap. XVII. Polycr. Canis, inquit, mutus latrare non valens, ut vel clamore, & tumultu lupum absterreat venientem. Siquidem eum timet, qui temporalium diripit facultatem, & eum non attendit qui animum cruciaturus est in gehenna. Cæcus siquidem est ad grandia, & quæ nihil sunt, perhorrescit. De his inquit: *Vae Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident. Quasi vulpes in desertis, Propheta tui, Israel, erant. Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini.* Nihil in eis libertatis est, ut mundi potestatibus obloquantur, nihil virtutis, ut veritatem in periculo tueantur: in omnibus lucrum; in multis (nullis) aut paucis quærunt salutem animarum... Dum ad ambitionis, aut avaritiæ succedit votum, eorum quæ Christi sunt, iactura contemnitur. Fiat pax in diebus eorum: sint fetosæ oves, boves crassæ, promptuaria plena cibis, & vasis onusta, mensa in admirationem intuentium splendens, variæ & pretiosæ suppellectilis operosus cultus abundet, honorentur & colantur a turbis: ditentur, & visitentur a subditis in muneribus: sit denique liberum, impune, & sine nota, facere quidquid libido dictaverit: ad singula dicent, Euge euge. Iuxta increpationem propheticam, luto absque paleis linisse peccati parietem videntur, qui præcipiente Domino fuerat fodendus, ut rueret; & abominationes pessimæ a domo Domini disperirent. Hi sunt qui consuunt pulvillos sub capite universæ ætatis, cervicalia supponentes, ut capiant animas, & lac comedant, lanis operiantur ovium; & quasi in somnum negligentia, vel audaciæ induxerunt. “ Hactenus Sarisberienſis.

VI. „ Nec minus fortiter (pergit Raynaudus) S. Gregorius hom. XVII. in Evangelio. agens de comedentibus peccata populi, & silentibus... Hoc aliter dixit Petrus Cellensis Lib. VI. epist. 6. Sic iam totius nostræ Christianitatis religio intepuit, ut vix in toto grege christiani populi, aliqui inveniantur qui malint sub ficu, & oliva terreni honoris, & delectationis delitescere, quam procul adoriri bellum & audacter occurrere in occursum cum filiis Benjamin, & dimidia tribu Manasse expediti armatis inimicis Christi... Luculentum est Neronis Episcopi exemplum, de quo Prateolus V. Nero. Si leves homines amore primarum cathedrarum in Ecclesiis fidelem Christi perdere utile duxerunt, quid mirum, reperiri qui in dandis responsis moralibus ei se parti addicant a
 „ qua

„ qua affulgeat spes promotionis ad infulas? Apage promotionis studium
 „ cum gloriæ divinæ, & salutis animarum depreffione, vel etiam clade tam sæ-
 „ pe coniunctum, ab omnibus solidam & veram Theologiam profitentibus dete-
 „ standum, ut factum a Patre suo Gregorius Nazianzenus *orat. xix.* invecus in
 „ aliquos sui temporis titulo tenus sapientes (narrat.)
 VII. Alterum rivulum ex lutulenta cisterna haurit P. Raynaudus, quem sub
 hoc titulo proponit his verbis.

Nec non lucelli captatio, aut metus deiectionis e partis ambonis . pag. 385.

„ Alii citra titulorum & dignitatum captationem, quia ad eas se impares vi-
 „ dent, aut labores iisdem nexos fastidiunt, mercede sicut Balaam effunduntur,
 „ & obturatum habentes sculum, noscentes doctrinam Altissimi, & visiones O-
 „ mnipotens videntes cadunt habentes apertos oculos, in omnemque partem se
 „ versant; ut lucelli animo concepti, & expectatione devorati gratia pervertant
 „ iudicium theologicum rectum *vere culinarii, & coquinarii Doctores.*
 „ VIII. Petrus Cellensis *epif. cxv.* fortem sui sæculi in Anglia deplorat ex par-
 „ te *Vident & agnoscunt homines quod draco tertiam partem stellarum de celo*
 „ *secum deiecerit: nec exterriti tam fædo, & crudeli exemplo abhorrent ire post Sata-*
 „ *nam, & detinere veritatem Dei in mendacium. Una hac de plagis Ægypti, qua filios*
 „ *Israel non tangit, sed filios huius sæculi, qui querunt quæ videntur, & temporalia*
 „ *sunt, non ea quæ non videntur, & æterna sunt.* Ventriloquos appellat huiusmodi
 „ Doctores Origenes *homil. vii. in Esaiam.* “
 IX. S. Gregorius *homil. xvii. in Evang. eiusmodi Theologos accommodatitios*
 „ *falsè defricat. Pauca ex pluribus delibo.* „ Vix pro culpa quempiam aperta vo-
 „ ce reprehendimus, & adhuc, quod est gravius, aliquando si persona in hoc
 „ mundo potens sit, eius forsitan errata laudamus, ne si adversemur, per ira-
 „ cundiam subtrahat quod impendebat. Sed debemus sine cessatione meminisse
 „ quod de quibusdam in Osea scriptum est: *Peccata populi mei comedent.* Cur
 „ autem peccata populi comedere dicuntur, nisi quia peccata delinquentium so-
 „ vent, ne temporalia stipendia amittant? “

§. IV.

Fons tertius lutulentus Theologie accommodatitiæ, affectus in gentem, aut nationem.
 Raynaudus pag. 386.

I. **F**ons iste quo lutulentior, eo amplior est. Accidit in certamine litterario
 Theologorum, quod in bello militum inter duas nationes & gentes. Ju-
 stitiæ aut iniustitiæ eiusmodi bellorum non ratio, sed genius & affectus erga u-
 nam præ alia nationem iudex est. Genius decedit, & adiudicat provincias & re-
 gna uni genti, & furripit alteri. Similiter amor in patriam, in lares, genius er-
 ga talem Theologorum nationem, aut Religionem de regno æterno, de paradiso,
 de inferno resolvit definitque. Si difficile est genialem Gallicum, Germanicum,
 Hispanicum &c. a propria præconcepta sententia deducere, difficillimum est de-
 docere eos qui affectu feruntur erga unam litterariam palæstram præ alia. Nec
 advertunt hi miserrimi, & obcæcati geniales, æternum perire posse ex hoc solo
 capite quod, causa incognita, ab his falsitatem, ab illis veritatem stare; illos
 victores, istos depressos pronuntiare non dubitant. Et quia veritas odium parit,
 evangelica doctrina bellum intentat carni, & sanguini; insectatur voluptates,
 ille cebras, pompas, luxum, fastum, & omnia insanientis mundi oblectamenta;

ar-

arctamque poenitiæ, humiliationis, crucis, & lacrymarum, precationum, &
 assiduæ abnegationis sui ipsius viam calcandam præscribit; paucos clientes habet.
 Contra, quia Theologia accommodatitia Evangelium Christi cum deliciis, illece-
 bris, ludis, spectaculis mundi confociare, & ipsas voluptates subimpudicas deli-
 nire, & condire didicit, populosissimas turbas & cuiuscumque status gentes sibi
 conciliat & devincit. Verum ut accommodatitiæ Theologiæ patronorum ora ob-
 struamus, non propria, sed voce ipsius P. Theophili Raynaudi loquamur.

II. „ In aliis hæc Theologiæ corruptio est lues pestilentissima, quæ *etiam pios,*
 „ *& a communibus morbis immunes inficit:* a nationis, inquam, aut gentis amore
 „ immoderato derivatur. Sunt enim ut affectus, ita *& opiniones quædam nationa-*
 „ *les,* quibus eo tenacius fortiusque adhærescitur, quo est amor incarnatæ ne-
 „ cessitudinis, & patriæ inflammator & vehementior: vix ut eo se extricent
 „ qui perfectionem profitentur Ex hoc ergo amore adeo *conviscerato,* &
 „ *concarinato* facile refunditur in iudicium mollitudo, ut sic dicam, & flexibili-
 „ tas, ita ut ex sententiæ quæ aliis admodum duræ, ac intolerandæ videntur,
 „ distorquente intellectum voluntate, appareant non ferendæ modo, sed etiam
 „ rationi consentaneæ, & quibus absque veritatis oblatione possit assensus præbe-
 „ ri. Exempla suppetunt antiqua & recentiora; ut hodierna, quorum est immen-
 „ sa legio, præteream. Apud Germanos Doctores, iam olim quidem occasione
 „ Henrici. IV. sed præsertim ex quo Ochamus favori Ludovici Bavari aucupan-
 „ do calamus locavit, potestas pontificia circa pleraque obiecta restringi cœpit . . .
 „ Simile quid hac in parte accidit, ac eis familiis in quibus fetus certa nota
 „ gentilitia signatum cernitur, quales apud Plinium referuntur: & quod ad præ-
 „ rogativam christianam pertinet in familia S. Rochi a Cruce (id enim sancto
 „ viro cognomen) cuius familiæ hodieque apud Montem Pefulanum supersunt
 „ propagines, infantes cruce signati a maternorum viscerum latebris prodeunt .
 „ Sicut ergo eiusmodi infantes ab ortu præferunt notas natalium, ac stirpis suæ;
 „ ita fere omnes alicuius nationis, & gentis homines errant ab utero in iis quæ
 „ quoquomodo gentem suam & nationem contingunt. *Et proportione servata idem*
 „ *cernitur in Religiosis Ordinibus.* Pro ea enim *nativa propensione qua mortalium quis-*
 „ *que in seipsum fertur, erga eum quoque cœtum cui adlegitur, tamquam membrum erga*
 „ *totum, ardentissime afficitur. Æstus autem ille amoris, nebulas ad iudicium subvehit,*
 „ *quibus præpeditur cernere verum: nec aliter dispicit quæ diiudicanda proponuntur,*
 „ *quam qui cubiculum subit nullo fumo oppletum iuxta Clementis Alexandrini compara-*
 „ *tionem.* Sic quidam, cum de divinorum attributorum distinctione ab essentia
 „ agitur, ex præiudicata Ducis sui sententia, eam actualement perfectionum attri-
 „ butalium, & essentiæ distinctionem pugnacissime invehunt, quæ iuxta alios
 „ ægerrime cum divina simplicitate cohæret. Sic alii in causa de solemnitate voti,
 „ in Angelorum numerica immultiplicabilitate, in pura materiæ potentia actus
 „ cuiuscumque etiam entitativi experte, aliisque nonnullis, ea docent quæ ipsis
 „ solis probantur. *Cuius singularitatis sententiarum origo in eum referenda est affe-*
 „ *ctum qui simul cum TUNICA RELIGIOSA INDUITUR.* Quod igitur apud istos
 „ in speculativis materiis cernitur, non dissimili ex causa apud alios accidit in
 „ PRACTICIS RESOLUTIONIBUS, MORALIBUSQUE RESPONSES in tota
 „ aliqua natione, aut gente ob peculiarias causas vigentibus. “

§. V.

Tria puncta animadvertenda in hanc P. Raynaudi doctrinam.

I. **P**UNCTUM PRIMUM. Hæc lues pestifera amoris in propriam gentem, in
 proprium Ordinem inficit vel ipsos viros pios, & a communibus morbis immu-
 nes. Quis ad hanc veritatem æque compertam, ac formidandam non formidat,
 & to-

& totis artibus non contremiscit? Ecce quam fallaces sint sermones nostri. Sunt pii, sunt docti: dicere solemus. Quid inde? Ergo nec fallere, nec falli valent. Et quod altius meditandum est, quo solent homines esse magis pii, & proprii Instituti observantiores, eo ardentiori amore illud prosequuntur, & pro eiusdem gloria & splendore vehementius inflammantur. Religioni nobis vertimus, nisi doctrinam semel a proprio Instituto adoptatam totis viribus defendamus. Proprii instituti fulgorem decrefcere arbitramur, si talis doctrina ab adversariis oppugnata succumbat, & obsolescat. Heinc pro eadem veluti pro aris, & focus dimicamus. Heine licitum interdum reputatur doctrinæ nostræ oppugnatores iniuriis laceffere, & calumniis etiam, si opus fuerit, proscindere, ut nostræ doctrinæ incremento consulamus. Quoniam proprii Instituti fama, dicimus, necessaria est ad proximorum salutem promovendam. Hac solidæ doctrinæ fama obscurata inutile prorsus est populis ministerium nostrum. Ergo ut instituti fama consistat, pugnandum certandumque est. Hæc sunt ratiocinia nostra. Serio, quæso, meditemur. Si falsa sint, quæ futura erit fors nostra? Quid nobis profuerit quondam mundum, & omnia quæ eius sunt, reliquisse, & proculcasse, si pro imaginaria Instituti gloria arctam evangelicæ doctrinæ viam dilatemus? *Est via que videtur homini recta, novissima autem eius deducunt ad mortem. Omnis qui interficit vos, arbitratur se obsequium prestare Deo. Facillime fallimur in unico æternæ salutis negotio. Et non paves? non reformidas? In tuto rem non ponis? Mature recogitemus, gloriam & splendorem Instituti reverberare in personas nostras. Sub zelo vehementissimo promovendi Instituti famam & existimationem, latitat subtilissimus ille præstigiator propriæ gloriolæ amor. Superbia bonis operibus insidiatur. Initium omnis peccati superbia: Eccl. x. Quo primum vitio lapsa est anima, hoc ultimum vincit. S. Augustinus.*

II. PUNCTUM SECUNDUM. Ex quo Ochamus favori Ludovici Bavari aucupando calanium locavit, sanior doctrina magnum passum est detrimentum. Similia exempla, inquit Raynaudus, & antiqua, & recentia occurrunt. Ex vetustis fat est in memoriam revocare funestissimas clades evangelicæ doctrinæ illatas ab Eusebio Nicomædiensi Constantini Imperatoris familiari Aulico. Humili igitur intentoque animo reputandum, quæ extrema parere mala in Christi Ecclesiam queat affectus ille ferventissimus erga proprii instituti doctrinam, si in Aula dominari contingat, & devinctos habeat dominorum animos? Quæ librorum proscRIPTIONES, quæ personarum exilia, ut triumphet Theologia accommodatitia nostra, timeri heinc non possunt? Ad IESU Christi tribunal omnes illi qui in tam periculosa alea versantur, propriam investigare conscientiam, ultimosque sui cordis recessus subire tenentur, ne domesticæ gloriæ fumo circumfusi præiudicatas sententias cum sanæ doctrinæ detrimento promovere studeant. Si omnibus vigilandum adversus proprii amoris insidias est, & ruina timenda; quanto magis pavere & contremiscere illi debent qui in tanto periculorum reperiuntur discrimine? Ut ab his domesticis hostibus nobis caveamus, serio effatum Augustini meditandum est: *Simus Christiani, non Petriani, non Pauliani.*

III. PUNCTUM TERTIUM. Quam potens sit affectus ad pervertenda iudicia nostra, diffidia scholarum evincunt. Affectus religiosa tunica partus adeo vehemens est, ut in controversiis speculativis quas proprius Ordo adoptavit, parvi, & persæpe nullius momenti, perpetuas foveat, alaque contentiones & pugnas verborum. Porro si tantam vim habet affectus iste nobis omnibus convulseratus (inquit Raynaudus) & concarnatus, in controversiis nihili; quæ erit illius vis in morum questionibus, quæ gravissima negotia tractant, quæ mundi plausum, Magnatum favorem, templorum affluentiam nobis conciliant? Experientia quotidiana præventionis in speculationum inutilium certamine erudire nos debet, & experrectos efficiere, ne in resolvendis morum controversiis seducamur, neve iudicia nostra eo

de-

detorqueamus, ut faveamus hominum desideriis, & appetitionibus. *Si hominibus placerem, servus Christi non essem. Qui me erubuerit coram hominibus, & ego erubescam eum coram Patre meo. Hic figantur meditationes nostræ.*

§. V I.

Damna Theologiæ accommodatitiæ, undecumque enascantur. P. Raynaudus pag. 387.

I. Post explicatas Theologiæ accommodatitiæ notiones, insidias, perversa iudicia, vagam, & astutam opinandi formam, post referatos cœnosos fontes, & lutulentos rivulos inde scaturientes, pergit P. Raynaudus ad manifestanda damna, clades, & scandala quæ tum in privatas Christianorum conscientias, tum in universam Christi Ecclesiam ex Theologia hac accommodatitia manant. Verba ipsa Raynaudi de more transcribo.

II. „ Undecumque vero, & ex quocumque prædictorum capitum, aliove existat hæc Theologia accommodatio, immo perversio; nemo satis explicet, quantis inde cladibus tum privatim conscientiæ plurimorum, tum universe sancta Dei Ecclesia afficiatur. Nam in universam quoque Ecclesiam redundat hoc damnum, bene multis erroribus, & crassis hæresibus inde enatis: quod parvuli in nequitia hominum (ut Apostolus Ephes. iv. loquitur) fluctuant, & circumferantur omni vento doctrinæ, nimirum per nequitiam Doctorum, qui doctrinam ad instar alexæ, & taxillorum . . . transponunt, servientes scenæ, tempori, ac loco accommodantes. Non aliam sane potentiorum, ac veriorum causam schismatis primum, tum hæreson, quibus Anglia fluctuavit, assignare liceat, quam Theologorum accommodatitiam Theologiam: qui, ut Regi Henrico VIII. velificarentur, abiecta soliditate doctrinæ, quam Romana Cortyna inferebat, alio flexere sententias. Consulendus, qui id egregie demonstrat, Sanderus Lib. I. de Schismat. Angliæ. Turbas a Iustiniano in Dei Ecclesia improvide excitatas Facundus Lib. IV. pro tribus capit. cap. iv. æque refert in Doctorum orientalium ad nutus Imperatoris se fingentium accommodatitiam Theologiam. Idem in plerisque posteriores intorquere liceat, quibus alia profecto conscientia leges, alia Theologia, an etiam alius Deus? esse videtur, cum de Magnatibus agitur, quam cum de privatis Christianis, quos ad pleraque astringerent, si apud eos peccata deponerent, de quibus formant iudicia, cum agitur de magnis qui sunt in terra. Quasi vero, ut cum Bernardo dicam episc. lxii. non eodem utantur medici ferro secandis Regibus, quo & popularibus hominibus, aut capiti fiat iniuriæ, si ipsis forcipibus capilli excrecentes detondeantur, quibus & unguium fuerint refecata superflua. Tetrus hic peccant Doctores accommodatitii quam qui ex eorum sensu operantur mala.

„ Gravitatem huius culpæ accommodatitorum Theologorum probantium quæ fuerant improbanda, illustrare liceat S. Chrysostomi disputatione in Psal. xlix. ad illud, Si videbas furem &c. Hoc est, inquit, causa omnium malorum, hoc est quod virtutem maxime evertit, quod retardat, ac reprimat studium multorum ad ea quæ sunt honesta, quando non solum non reprehendunt aliqui, sed etiam una cum iis qui peccant, se oblectant, eisque gratulantur . . . Multi enim homines ut plurimum non ex iis solum quæ animo conceperunt, ferunt de rebus agendis sententiam, sed & ab aliorum instituto, & voluntate; & si quis peccavit quidem, viderit autem omnes eum adversantes, existimabit se aliquod magnum, & indignum scelus admisisse. Quando autem viderit non solum non indignantes, sed etiam facile & placide ferentes, atque adeo blandientes, & applaudentes: corrupto deinceps conscientiæ iudicio, multorum sententia depravatæ eius menti assentiente opemque ferente quid non audebit? Quando autem seipsum condemnabit, & secure peccare cessabit? . . . Si enim

„ vel

„vel reprehensam vitium adeo viget, & laudata virtus vix suos ad sudores provocat; quid erit, si hoc non factum fuerit?“

II. Hactenus P. Theophilus Raynaudus adversus *Theologiam accommodatitiam* intrepidè, & libero calamo declamavit. Excusationes deinde in eiusdem *Theologiae accommodatitiae* defensionem a Probabilissimo accessitas refellit tribus aliis §§. Hec omnia nunc transmittō, quia longiorem postularent disputationem quam instituti mei ratio permittat.

C A P U T I I I.

Eo progressa est aetate nostra Theologia accommodatitia, ut adversarios, & oppositores non patitur, sed sola dominari velit.

I. **A**ccerrimas increpationes, & severissimas reprehensiones adversus veteris testamenti blandiloquos Doctores, qui populis velificabantur, & legem Dei exquisitis lenociniis delinire, atque carnis desideriiis accommodare satagebant, divinæ Scripturæ nobis exhibent, & quidem frequenter, atque ut ab eiusmodi Magistris caveamus, altius inelamant. Hoc idem præstant novi foederis divini Scriptores; monentque eo similium Magistrorum multitudinem futuram ampliorem, quo magis ad suum finem mundus properat. Cuiuscumque sæculi Patres Prophetas Domini, & Apostolos Iesu Christi imitati, stilum strenue armarunt contra Doctores populi auribus prurientes, & dulcia atque suavia pollicentes. Istorum testimonia frequenter in hoc opere rescripti, quin sit opus eadem repetere.

II. Sæculis nobis propinquieribus cum *Theologia accommodatitia* latius dominari, & ultra quam dici possit, progredi cœperit; plurimi viri Dei vocis sonitum altius extollere iudicarunt, præsertim S. Thomas de Villanova, S. Carolus Borromæus, Bartholomæus de Martyribus, Avila, Granatensis, Franciscus Salesius, Ven. Bellarminus, & hac ultima nostra aetate Alexander Papa VII. Innocentius XI. Mercorus, Baronius, Contensonius, Gonetus, Fagnanus, Elizalde, Gonzalez, Camargo, De Albertis, & alii, qui apostolico zelo, & improbo studio Christianam Ethicam a nova perniciosaque benignitate asserere conati sunt. Sileo Gallicanos, & Hispanos Archiepiscopos, Episcopos, & Parochos, qui qua scriptis, qua concionibus, qua supplicationibus Apostolicæ Sedi delatis bellum accommodatitiæ *Theologiae* intenterunt.

III. Quid plura? Tam ingens evasit Auctorum benignæ & accommodatitiæ *Theologiae* numerus, & facilitas deliniendi, & extenuandi divinam legem, adeo prætergressa est limites & confinia omnia, ut vel ipsi primores benignioris Ethices defensores, quales sunt inter ceteros Antonius Terillus, & Theophilus Raynaudus, perferre tam immoderatam opinandi libertatem, & tantum deformandæ evangelicæ doctrinæ ausum minime potuerint. Ita Deus ineffabili sua providentia ordinavit ut utriusque partis *Theologi* testimonium pro veritate perhiberent, & perniciosæ *Theologiae* corruptelas vehementi stilo insectarentur.

IV. Sanctarum Scripturarum, & Patrum cuiuscumque sæculi exemplis ego ipse fulsus, & Theologorum postremæ aetatis vestigiis insistentis paucis ab hinc annis adversus *Theologiam* æquo benigniorem pro modulo & tenuitate mea vocem exaltare paululum cœpi. Quid heinc? Mollioris Ethices patroni non pauci turbas ciere, rumores serere, supremas potestates concitare, & qua scriptis, qua voce, qua denique libellis famosis laceffere, proscindere, & si datum fuisset, terra marique exterminare pro viribus satagerunt. Hæc omnia universæ Reipublicæ litterariæ compertissima evincunt, dominatum accommodatitiæ *Theologiae* latius grassari, & nullos iam aetate nostra pati adversarios alicubi velle.

V. Vociferantur nonnulli, & ad sidera usque inelamant, me caritatem violare, & Theo-

Theologorum famam prostrernere, Confessariorum contempionem inducere, Casuistarum auctoritatem deridendam propinare, & eorundem sacros Ordines infamare, scandala ingerere, communi & prævalenti consuetudini me opponere. Tandem ut Rigoristam, Tutoristam, fanaticum, & impotenti furore abreptum, maledicum, calumniatorem, Ario, Luthero, aliisque hæresiarchis peiorem depingere, religioni & gloriæ sibi benignissime vertunt. Hoc ipso tempore quo scribo, libellum famosum Ecclesiarum valvis appendere non dubitarunt atrocissimis calumniis plenum. Qui in litterario certamine his armis belligerant, an illi ipsi se veritate & honestate destitutos, & causæ desperatæ & errorum patronos se prædant, ceteri iudicent. Ultimi libelli non typis editi, sed ms. evulgati Auctores alto premo silentio. Verum nisi desinant Ecclesiæ dogmata in discrimen erroneis commentis adducere, omnia in luce clarescent.

VI. Ad me quod attinet, omnibus ex corde remitto, parco, & ut Evangelium Christi iubet, oro ut parcat & Deus, & ut expulsis errorum tenebris, in lumen veritatis intendere tandem oculos velimus omnes. Paucis nunc, missa iniuriarum mentione, & ad tranquillitatem animis revocatis, alloqui mitissima oratione illos interest. Argumentum quod tractamus, unicum æternumque salutis nostræ negotium spectat. Error, undecumque sit, exitialis est. Videamus ergo num iustam habuerint, habeantve conquerendi, reclamandi, & vociferandi causam vel apparentem.

VII. Divinæ Scripturæ adversus Doctores dulcia pollicentes acriter invehantur. SS. Patres cuiusque sæculi adversus *Theologiam accommodatitiam* calamum acuerunt. Propterea ne Prophetæ sancti, Doctores Ecclesiæ caritatem violarent, scandala ingessere? *Theologi* nobis propinquieres, Bernardinus Senensis, Antoninus, Thomas de Villanova, Cardinalis Borromæus, Bellarminus, & quod decretorium est, Terillus, & Raynaudus a *Theologia accommodatitia* populorum scandala, animarum perniciem, Ecclesiæ universæ extrema mala proficisci, fuso calamo, & stilo valido patefaciunt. An isti infamarunt sacros Ordines, Theologos, & Confessarios? Quinam hactenus adversus istos querimonias & lamentationes clamoresque ingeminarunt?

VIII. Pressius urgeo querulos adversarios. *Theologia accommodatitia* omnitempore latius dominata est, plurimosque affectas habuit. Quæro, an aetate nostra hæc *Theologia*, an hi *Theologi* quos Raynaudus *nundinarios*, & Terillus *Sarane* fraudibus deceptos appellant, e mundo nostro exulent? Oro obtestorque adversarios omnes ut hoc sequens ratiocinium tranquillo animo, menteque serena expendere velint. Argumentatio mea non eo tendit ut adversariorum aliquem vel remote ullo modo carpam, sed ut absurda quæ novum systema consequuntur, patefaciam. *Theologia accommodatitia*, seu ars temperandi & liniendi legis rigorem, eamque accommodandi hominum corruptis moribus, semper invaluit: quoniam inritus a natura amor erga propriam libertatem, nihil intentatum omittit, ut legis servitutem aut penitus excutiat, aut saltem leviget & delinuat. Si autem omnium testimonio eiusmodi *Theologia*, & eiusmodi Doctores semper fuerunt in mundo, a nato novo opinandi modo, cuius meminit Alexander VII. confinia amplificavit. Cedo. Excogitari ne *Theologia* magis accommodatitia valet præ hac quæ docet, legem Dei in controversiam apud Theologos vocatam vim obligandi amittere, quia possessio stat pro libertate: quæ docet, e duabus opinionibus oppositis de hac lege licitum esse amplecti minus probabilem, minus verisimilem, quæ magis favet libertati humanæ adversus legem? Quæ amabo accommodatior *Theologia* quam quæ duas directe contrarias vias perveniendi in calum adinvenit? Dissertant istius novi systematis patroni sit nec ne fenebris contractus, deferenda hæc occasio, eroganda eleemosyna, impudica hæc oscula, frequentanda

theatra, vetitus talis vestitus, & luxus, diligendus intra annum Deus, exercendi fidei actus, & sexcentas alias aggerunt controversias super interpretatione divinæ legis excitatas. Alii adfirmant, negant alii: & sive opinionem quæ legi divinæ favet, sive contrariam, quæ tuum commodum & utilitatem propugnat, amplexus fueris, æque securus eris: sive viam arctam doctrinæ pro lege stantis, sive viam latam doctrinæ pro tua libertate pugnantis inambulaveris, nihilofecius cæli ianuas ingredieris. Hoc est novum systema a sæculo cum dimidio & amplius inventum.

IX. Sedeant nunc adversarii ipsi argumentationis meæ iudices. Regnavit ne unquam Theologia accommodatior, flexibilior, blandior, atque benignior? Si Prophetæ, si Patres, si Concilia tam vehementer declamarunt adversus Theologiam accommodatitiam, antequam in novum systema erecta fuisset: nobis ne silendum postquam thronum excitavit, & sedem fixit? Quid iudicii pronuntiatis? Patet heinc, quam crasse, turpiterque aberrant illi qui arguantur. Ante natum novum opinandi modum grassabatur Theologia accommodatitia, inundabat scelerum illuvies. Ergo falluntur, immeritoque invidiam novo opinandi modo constant qui ex eodem foveri scelera, palpari vitia, incitari ad peccatum homines inferunt. Verum est antecedens, sed consequentia basilice falsa est. Si intellectus sola affectuum pravitate ad perversa formanda iudicia inflectitur; quam legem non eludet, si systemate accommodante, & blandiente fulciatur muniaturque?

X. Verum ut ad incitas adversarios redigam, hac alia via ipsos convenio. Nonne omnibus fatentibus novus opinandi modus natura sua innumeris patet abusibus, & corruptelis? Nonne opus fuit systema istud vallo & fossa, atque distinctionum, subdistinctionum, distinctiuncularum aggeribus circumdare, munire, & roborare? Hæc omnia tamen nihil inpedierunt quominus planta hæc veneficos emitterit ramos. Duas, nempe 26. & 27. Alexander VII. tres, nempe 1. 2. & 3. Ven. Innocentius XI. damnavit propositiones hoc systemate partas: & ipsum systema tanquam exitiosum, & omnium malorum caput declaravit univèrsa Ecclesia Gallicana. Propositiones istæ damnatæ, & aliæ omnino affines cubant in libris plurimum Casuistarum, in Caramuele, in Diana, in Bonacina, in Escobario, in Tamburino, in Sanchezio, in Castropalao, in La-Cruz, in Zanardo, in Leandro, in Gobat, & in pluribus aliis, quorum libris utuntur Confessarii in animarum regimine. Quibus positis, quis dixerit, Theologiam accommodatitiam ætate nostra ad ultimam metam propius non accessisse? Rursus nunc adversarios meos oro obtestorque, ut rationem perhibeant cur tanto furore excandescant, tot turbas percieant, tot clamores suscitent adversus nos, propterea quod hanc accommodatitiam Theologiam de medio auferri pertentamus, & eos refellimus Doctores quos P. Theophilus Raynaudus vocat *nundinatitios*, *culinarios*, *qui doctrinam admittunt alea & taxillorum transponunt, servientes scenæ, tempori, & loco accommodantes*. Quid si talia ego scripsissem, & tam acerbe excepissem Doctores? Absit porro a me ut eiusmodi titulos ego usurpem. Ne multa: aut negant blandiloquos reperiri Theologos, abusumque opinandi, seu theologizandi ætate nostra serpere; aut adfirmant. Si primum, Solem in meridie fereno cælo lucere inficiantur, & semetipsos universo Orbi deridendos exhibent. Si adfirmant, qua ergo ratione contra nos ad arma conclamant, & cælum terramque concitare satagunt? An propterea quod opiniones laxas, & falsas refellimus? Forsitan quod ubi sit, & ubi serpat Theologia accommodatitia pandimus? Verum, si ad hoc quod attinet, ego aberravi, ipsorum est designare qui sint hi Theologi blandiloqui, & in quibusnam libris cubet hæc Theologia accommodatitia, quæ ætate nostra & latius & perniciosius serpere illi ipsi fatentur. Morbum & quidem mortiferum in animas Christi sanguine redemptas favere, easque perimere, ultro facti veritate coacti fatemur omnes. Si

erra-

erratum a me est aut in qualitate morbi describenda, aut in designanda corporis parte in qua suam habet sedem; supplex exoro ut ipsi veluti peritiores medici hæc omnia feliciter exponere velint. Patet ne ad evadendum latebra? Responsuri ne erunt morbum hunc in concavo Lunæ residere? Aut declamandum contra morbum in abstracto, & aerem verberandum, nullis sive libris, sive Doctoribus manifestatis? Ita ne vero? Imprudenter ne medici, ubi sit morbi sedes, patefaciant? Edisserant. Cur avent nec blandiloquos Doctores designari, nec in quibus libris accommodatitia Theologia extet, manifestari? Quænam istius occultationis & alti silentii causa? An forte quia dum ægrotus secari sibi, & perfricari vulnera sentit, dolet, patitur, verecundaturque, sua vulnera, oculosque tumores in medium traduci? At isti sanari recusarent. Dicturi ne tandem sunt, me neque medicum morborum, neque errorum censorem institutum legitima auctoritate esse? At numquid Deus unicuique non mandavit de proximo suo? Verum ut hoc telum in ipsos retorqueam, cur ipsi tribunalia erigunt, & critice exercent in omnes qui prodeunt libros, & pro arbitrio, & ingenio in hæreticorum censum perscribunt vel celebriores inter catholicos Theologos? Cur tam severa critice ad iudicium vocant quorumcumque scientiarum libros, eorumque vel minutissimos nervos vellicant? Cur, amabo, solis libris casuisticis parcunt? Cur errores dumtaxat istorum tanta benignitate dissimulant? Cur tanta clementia obtegunt? Nonne a morali christiana doctrina æterna animarum salus pendet? Cur ergo in hoc unico & omnium gravissimo negotio illorum critice silet? Cur contra hanc solam critice invehuntur? Latus hic discurrendi campus pateret. Verum ut huic capiti finem imponam, fateor, me neque aptum medicum, neque legitimum iudicem esse definiendi quænam sit vera, quænamve falsa doctrina; sed ea libertate qua Theologi, & eruditi critici omnes utuntur, pro imbecillitate mea opiniones quas & animabus, & Ecclesiæ perniciosas existimo, legitimis superioribus iudicandas defero. Si me vel huic officio minus idoneum reputant, ipsis exactius id præstent, ipsi efficacius ac validius malis extremis, quibus præsertim ob laxam morum doctrinam Ecclesia premitur, occurrant: & hac via omnes æmulabimur charismata meliora. An dicturi eum Tito Livio sunt, nos ad hæc tempora, quibus nec vitia nostra, nec remedia pati possumus, pervenisse?

C A P U T I V.

Specimen librorum quos PP. Iacobus Sanvitale, Gaspar Ioseph Gagna, Franciscus Zech, Nicolaus Ghezzius, Franciscus Antonius Zaccaria novissime evulgavunt contra historiam Probabilismi & Rigorismi, aliosque libros meos.

I. **N**umquam mihi in mentem venisset futurum fuisse ut historia Probabilismi & Rigorismi tot ex uno cætu Scriptores contra se, & in primis contra suum Auctorem provocaret. Id vero magis firmabat persuasionem meam, quod tum in hac historia, tum in ceteris libris meis obsequium & venerationem meam erga istorum Auctorem Institutum, opportunitate data, honorificentissime patefecerim. Si aliquorum eiusdem Instituti Casuistarum inferioris sane subfellii opiniones profligare studui, numquam eorundem Institutum manifestavi. Contra, celebratissimos Theologos Iesuitas, qui sunt suæ Societatis splendor & ornamentum, continenter in doctrinæ meæ subsidium advocatos magnificis pro modulo meo laudibus una cum eorundem præstantissimo Instituto celebravi, ut alias dixi, & dicendum sæpius est. Verum hæc omnia impedire minime poterunt quominus plures stilum sane incautum contra non tam liberos meos, quam memetipsum armarent, atque omni contumeliarum, & conviciorum genere lacefferint. Ecurr irarum tantum? Quod Theologiam accommodatitiam vestigiis non modo Evangelistarum, Pa-

b 2

trum

trum, Conciliorum, verum etiam celeberrimæ Societatis IESU Theologorum in-
sistens, mitius quam præstiterunt Terillus, & Raynaudus, vellicaverim. Hoc est
unicum crimen meum, quod contra me tot adversarios provocavit. Dum huic
operi perficiendo improbo labore diu noctuque desudabam, in medium tum ex
Italia, tum ex Germania P. Franciscus Zech, P. Iacobus Sanvitale, P. Francis-
cus Antonius Zaccaria novissime eruperunt, quibus præiverant PP. Richelmus,
Gagna, Ghezzius, alique. Ego negotio meo intentus furda aure omnes quos isti
ediderunt libellos præterivi: nunc quod e vadis emerferim, portumque attigerim,
eos cursim revolvens, quandoque risu recreabar, interdum gemitus, & lacrymas
fundebam. Exultavi, quod viderem doctrinam christianam a me propugnatum,
nullam excipere potuisse a tot adversariis solidam oppugnationem. Gemebam reco-
gitans, quo abripere homines affectus ille qui (ut inquit P. Raynaudus) cum
tunica religiosa induitur, soleat. Ne vero gratis hæc a me dici lector suspicetur,
specimen aliquod eiuſmodi libellorum propriis Auctorum verbis adumbrabo. In-
telligent heinc lectores, nullos umquam prodiisse libros magis insignis Institutum,
quod illorum profitentur Auctores, splendori oppositos, quam sint isti quos adver-
sus me citati Theologi evulgarunt. Tanta sunt iudicio meo commiseratione digni
libri isti, ut numquam ego ausus fuisset Republicæ litterariæ patefacere eorum
Auctorum Institutum, nisi illi ipsi partim in librorum fronte, partim in *Historia
litteraria* hoc ipso anno 1750. edita se prodidissent. Auctorem huiusce litterariæ
Historiæ esse P. Franciscum Antonium Zaccaria, Ephemerides Florentinæ decla-
rant *Nov. 30. 24. Iul. 1750. pag. 472.*

§. I.

*P. Iacobus Sanvitale sequentem librum edidit: Raccolta di molte proposizioni
estrate dall' Istoria del Probabilismo e Rigorismo, impugnate
come opposte al vero. Aquileja 1748.*

I. DE hoc libro hæc scribit P. Franciscus Antonius Zaccaria in sua citata Hi-
storia pag. 53. *Scendiamo ora a' libri di particolari materie morali. Eccone uno,
che se al frontispizio (Raccolta di molte proposizioni ec.) si prestasse fede, sarebbe
in Aquileja stampato; ma sappiamo di certo, che è uscito in Lucca. Hoc testimonium
verum est. Quoniam sapientes viri Lucenses qui imprimendis libris præsumunt, lu-
ce publica indignum iudicantes librum istum, facultatem dare noluerunt ut pro-
pria civitatis nomine insignitus prodiret. Quapropter nimia ingenuitate P. Zac-
caria pergit ibidem scribere. Vi vanta il nome dell'Autore, il quale però è il P. Ja-
copo Sanvitale Gesuita, celebre per la Storia delle guerre per la Monarchia di Spagna,
e per altri utilissimi libri.*

II. Primum omnium admonere lectorem interest me nullam instituire disputa-
tionem velle cum P. Sanvitali. Absit ut vel in mei ipsius, vel in causæ meæ de-
fensionem rationem aliquam opponam. Historice dumtaxat elogium referam quæ
mihi celebris iste Theologus panxit in duobus libellis contra me editis. In præ-
fatio libro inscripto *Raccolta &c.* sequentia scribit.

III. Pag. 8. Il P. Concina è Autore di falsità, per sempre decaduto da ogni merito
d'esser creduto, e reso per sempre incapace di conseguir fede di veritiero. Pag. 10. Stra-
scinato dallo spirito furibondo della Maldicenza . . . calunnia i Probabilisti quai ciechi,
quai maledetti. Pag. 12. Qual branco di malandrini, che spinge all' inferno tutto il
Cristianesimo, ingannatori maestri che hanno alzata cattedra di pestilenza, quasi Anticristi
&c. P. 65. Testa infiammata dagli ardori di passioni smoderate. Pag. 68. Risposte, che
sono addentature furiose di cane arrabbiato, e morsicature viperine, che tentano con isforzi
perpetui la strage universale della buona fama, e dell' onore di tutti gli Scrittori più

acclamati. Pag. 76. Lettore d'infimo grado, che solo vanta la primazia nelle maldicenze.
Pag. 76. Mostra la sua ignoranza, e vomita la sua bile. Pag. 100. Scrittore convinto di
aver ricopiato moltissime imposture dai libri dei Settarij, e sospetti d'eresia. Pag. 137.
Non solo ha riempiti i libri suoi di falsità ingiuriose; ma nell' istoria del Probabilismo
ha giurato che non mentisce, quando è evidente che ha mentito. Pag. 181. Si potrebbe
porre in questione, se il P. Concina abbia messa in dubbio l' obbligazione di non giurar il
falso, di non calunniar gl' innocenti, di non strappazzare persone meritevoli di venera-
zione, e di rispetto. Pag. 209. E' un fabbricatore di maldicenze nerissime con l' arte
familiare ed inveterata in lui di mutilare, di adulterare, d' interpretare al rovescio,
alla peggio i fatti, i detti degli altri. Pag. 205. Posseduto da tre spiriti rei, d'o-
dio, di rabbia, d' invidia, che confederati tra loro ne più violenti bollori, non solo
in parte, ma perpetuamente hanno dettato alla di lui penna le centinaia di maldicenze
ingiuste.

IV. Vires instaure, & patientiam, christiane lector, ut peiora & horrendiora
audire forti animo valeas. Siquidem postquam animum meum a tribus malis spi-
ritibus exagitatum suo blando penicillo delineavit, pergit postea describere, quæ
animus iste meus furens & bacchans evomuit contra Inclytam Societatem IESU,
& Iesuitas, & celebriores cuiusque status viros. Scribit igitur pag. 62. Il P. Con-
cina non bada a verità, ma solo a lacerare i Gesuiti con centinaia di falsità evidenti. Pag.
63. Da quelle ree passioni sedotto il P. Concina ha stampato le centinaia d' imposture fal-
sissime contra de' Gesuiti. Pag. 110. Un Discepolo di CALUINO, di un ARNALDO,
del CAPO DE TREMOLANTI non poteva avanzar di peggio, ed anche di pessimo
contro de' Gesuiti. Pag. 129. Sostenta l' impegno assunto di screditare a tutta forza i Sog-
getti della Compagnia, che risplendono nel mondo con maggior decoro. Pag. 136. Il P.
Concina è uno de' peggiori, e più inferociti nemici che abbia avuto la Compagnia, da
lui infamata all' estremo, e contro cui ha tentato i peggiori sforzi per ottenerne, e venderne
la distruzione. . . . L' interesse della Compagnia versa nel dimostrare, come i libri del P.
Concina, ne quali si favella de' Gesuiti, sono un conglobato di falsità manifeste, d' impo-
sture ingiustissime, d' invettive iniquissime contro di essa. E perciò il P. Concina deve con-
siderarsi come uno de' peggiori e più inferociti avversarij di essa: ingrattissimo a' servizi
ricevuti, da' figli di essa Religione. . . . A quali beneficij altra corrispodenza non ne ha ripor-
tata la Compagnia se non l' essere stata calunniata di peggio che non hanno fatto i medesi-
mi ERETICI. . . . L' interesse della Compagnia è che rimangano scoperte e detestate le arti
insidiose, direbbe altri traditrici, che usa il P. Concina col fingersi di frequente amico
della Compagnia. Pag. 192. La sua ignoranza probabilioristica, e il suo rigido Probabilio-
rismo gli hanno accordato lecito il denunziare per tutto il Mondo cattolico la massima parte
dei Regolari per INFAMI violatori del loro voto, per figli di perdizione, e simili. Sa-
peva la buona fama, che appresso l' universale de' Cristiani godono i Gesuiti. E pure la
sua ignoranza probabilioristica, e il suo rigido Probabiliorismo gli hanno concesso di coprirli
di tali infamie, che PEGGIO NON SI POTEVA SCRIVERE DI UN ARIO, DI
UN LUTERO, DI UN MELANTONE. . . . Apresi largo campo da sfogare il suo spi-
rito maldicente a sfregio ingiusto di migliaia di persone vive, e defunte di quasi tutti gli
stati e condizioni di persone, Prelati, Parrochi, Regolari, Teologi &c. Il precetto ottavo
della legge divina è pur chiaro. . . . L' ignoranza probabilioristica del P. Concina gli ha in-
segnato, che questo precetto non si estenda a vietare quelle tante falsità obbrobriose, delle
quali ha fatto testimonio, e con cui ha lacerata la buona fama de' soprannominati Soggetti
a migliaia. . . . Oh possanza formidabile dell' ignoranza probabilioristica di esso P. Concina!
Pag. 209. L' affollamento di falsità, di maldicenze, d' invettive ingiuste è così denso ne'
due Tomi del Probabilismo, sicchè appena varj Volumi in foglio sarebbero sufficienti ad im-
pugnarli come si conviene. Pag. 210. Preme al sommo che rimangano giustificati, e man-
tenuti nel loro inveterato possesso di virtù, e di sana dottrina que' tanti illustri Dottori che
Conc. Appar. Tom. I.

dall'Autore della Storia vengono ingiustamente ed iniquamente infamati; ma specialmente quelli che esso ha macchinato di far credere altrettanti ATEISTI.

V. Certamente dacchè la COMPAGNIA è comparsa al mondo, non è stata bersagliata da libri peggiori, quanto dai Tomi della Storia suddetta, e da altri di lui libri. Poichè in essi non solo ha radunato quanto di peggio è stato scritto contro di essa Compagnia con aggiungervi assai del suo; ma alcune circostanze vi sono concorse, che hanno costituiti detti libri di sfregio il maggiore che possa considerarsi. Tali sono il nome dell'Autore (il P. Concina) stampato in fronte a dette opere, il quale si professa Religioso di stretta osservanza, Lettore di sacra Teologia, Predicatore per venti anni della severa Morale; il quale non abbia avuta altra mira se non difendere la verità a comune profitto, nè ha dato luogo a spirito di fazione, o d'impegno. Chiama per fino Iddio in testimonio con S. Paolo che non mentisce.

Quelli che in avanti hanno insultata la Compagnia con altri libri, o si sono fatti conoscere per Settarij, o non osarono piantarvi il suo nome in fronte. E però non hanno pregiudicato tanto. L'Autore della Storia (il P. Concina) è disceso in battaglia, e si è presentato a visiera scoperta, e di più coll'invocare il Signor nostro Gesù Cristo nell'atto stesso di combattere. Hoc ne horrendum scelus?

VI. Altro vantaggio ha goduto il medesimo (P. Concina) di potersi maneggiar tanto, sicchè per più anni ha reso inaccessibili a' difensori della Compagnia le stamperie di quelle contrade per le quali i di lui partigiani con la maggior sollecitudine vendevano, o davano a leggere le di lui maldicenze contra a' Gesuiti.

Guai, guai a' Gesuiti, se l'Autore della Storia (il P. Concina) non si fosse svergognato, e screditato in avanti con que' due libri, co' quali disseminò maldicenze ingiuste contra la massima parte de' Monaci, de' Regolari dell'uno, e dell'altro sesso, come anche de' suoi confratelli, figli del comun Padre S. Domenico. Anche le altre falsità inique da lui disseminate nella Quaresima Appellante contra i Parrochi, ed Amministratori di Sacramenti, come anche a sfregio di celebri Teologi, hanno somministrato nuove prove della di lui INSAZIABILE MALDICENZA, per la quale si è reso indegno di ottenere fede da' saggi leggitori delle di lui opere seminate d'imposture perpetue. Quei di lui ENORMI SPROPOSITI sono stati l'arma più forte con la quale i Gesuiti da' di lui colpi furibondi si sono riparati.

E P I P H O N E M A M E D I T A N D U M.

VII. Refugit calamus ultra pergere. Quare epiphonema rescribo, quo P. Iacobus Sanvitali narrationem suam concludit, quodque attentorem postulat meditationem. Hæc itaque scribit pag. 114. Ringrazzi la propizia fortuna, che SIN ORA gli ha fatto godere una immunità, da cui NIUN ALTRO fuorchè esso di simile loquacità è ito esente SIN AD ORA.

VIII. Audistin? Nemo hucusque eorum qui Theologiam accommodatitiam vellicarunt, immunis evasit. Omnes isti ne passim sunt exilia, proscriptiones, carceres &c.? Solum me fortuna propitia hactenus incolumem servavit. Imposterum quid futurum erit, mi Pater? Fortunæ ne vitam meam fidam? Absit. Audias R. Pater, & tecum auscultent omnes. Et hucusque semper ego dixi, & imposterum semper canam: Dominus illuminatio mea, & salus mea: quem timebo? Dominus protector vite meæ: a quo trepidabo? Psal. xxvi.

IX. Ab hoc libro inscripto Raccolta &c. ad alium eiusdem P. Iacobi Sanvitali librum, cuius est titulus: Parolossi veri contrapposti &c. transeo. In hoc libello benignissimus Auctor eadem singulis paginis repetit elogia quæ mihi in præcedenti libro cecinit. Unum & alterum tantum brevitatis gratia rescribo. Pag. 24. hæc habet Strilla furiosamente il P. Concina con dire: Sembrami specie di superchieria il veder combattere tanti contra un solo. Come? Superchieria? Non è forse stata arditenza por.

potentosa che un solo abbia osato di bersagliare il primo centinaio di migliaia di quasi tutti gli Ordini di persone, Monaci, Regolari, Parrochi, Teologi, Confessori con colpi orribili di peccati mortali? E poi sarà superchieria, se una ventina di essi si metta in parata per ribattere le numerose palle avversarie? Un solo contra tanti Letterati: e pochi Letterati contra un solo insidiatore alla buona fama di tanti? Pensava forse il P. Concina d'essere un altro Goliad? &c.

Pag. 29. E quanto all'onore della Compagnia, si sappia, che i libri del P. Concina sono i peggiori sopra gli altri usciti in DUCENTO ANNI dopo il di lei Istituto approvato dalla S. Sede: sì perchè in essi si compendia quanto di pessimo si trova distribuito in altri, sì perchè esso vi aggiunge del suo imputazioni mostruosissime contra i più moderni Teologi di essa.

Pag. 30. Quello poi che il P. Concina ha scritto contro de' Gesuiti nella pag. 583. del primo Tomo, e nel secondo Tomo pagine 403, e 492. contiene accuse così orribili, che di peggio non può dirsi del più perverso, e maligno ERESIARCA, il quale abbia combattuta la Chiesa... Si vuole che gl'immensi volumi de' Gesuiti, e que' tanti loro studj mirino unicamente a combattere il Vangelo, e far prevalere una Morale Epicurea, oppure combinare un impasto dell' Evangelio coll'ALCORANO. I SOLI, SOLI ATEISTI sarebbero capaci di operare mostruosità così enormi. Contuttociò infamità così detestabili si appaiono a tanti dottissimi, e giustissimi Teologi della Compagnia.

Pag. 206. & 207. Questa tempesta di maldicenza, che sempre più aumentava, fece perdere la pazienza ad alcuni pochi Gesuiti, e gli fece trascorrere ad un fallo grave, il quale fu di tentare la stampa di ALCUNI LIBRICCIOLI senza la dovuta facoltà de' Superiori ecclesiastici.

X. Tam sinceram & spontaneam confessionem numquam expectassem. Et libri P. Sanvitali sunt ne cum facultate potestatis ecclesiasticæ impressi? Historici munus geffi, & datam sponsonem impleam, nec verbum repono, quo maledicta in me contorta repellam.

XI. Elogium dumtaxat quod in hunc librum composuit P. Zaccaria, rescribo. Inquit enim in sua Historia litteraria pag. 53. & 54. Il metodo che tiene questo Raccoltore di falsità, è quello stesso che fu usato dall'Autore delle Osservazioni sopra i primi cinque capi dell'Esame Teologico. Si citano alcune parole dello Storico, e poi si dimostra la falsità che in esse contienesi. Questa è una maniera di scrivere, che in tutte le Apologie dovrebbe seguirsi.

XII. Omnes ergo Apologiæ ad normam Apologiæ P. Sanvitali scribendæ sunt? Sic definit supremus Eruditorum Italiæ Censor. Quam rectum, & prudens sit iudicium, venustissimæ argumentationes a me rescriptæ ostendunt. Pergit ibidem Censor: Forse lo Storico del Probabilismo e del Rigorismo non ha avuto contraddittore più molesto. Adversarium maiori dignum commiseratione me non habuisse, sincere testor. Ducentas & sexaginta falsitates collegit ex Historia Probabilismi hic permolestus adversarius. Quænam peiores? Quænam infestiores Societati? Testimonium perhibeat ipse Censor Litteraturæ Italicæ, qui hæc ibidem scribere persequitur. Diamo due saggi di queste falsità. Primo saggio Quodnam istud primum libamentum? Ecce. Auctoritate Merendæ, & Fagnani scripsi, PP. Theatinos decretum edidisse adversus Probabilismum. Falsum, reponit P. Sanvitali probante P. Zaccaria. Eccur? Quia Diana, Novarinus, Pasqualigus, & alii plures defendunt Probabilismum? Næ ista argumentatio digna tantis censoribus! Tamburinus, Escobarus; Bussembaum propugnant opiniones minus securas. Ergo constitutiones Societatis non præcipiunt: Sequantur SECURIOREM, & magis approbatam doctrinam? Leges non observantur. Ergo non extant? Hæc est norma in scribendis Apologiis servanda? Subdit P. Zaccaria. Secondo saggio. Quodnam istud? Scripsi, P. Petitdidier Auctorem esse Apologiæ Epistolarum Provincialium. Non ne mostruosa est

falsitas ista? Eruditis compertum est dictum *Petitdidier* esse præfatæ Apologiæ Auctorem, & nota rationum momenta, cur postea negavit talem fetum suum esse. Ceterum falsum sit decretum Theatinorum, falsum quod *Petitdidier* sit indicatæ Apologiæ Auctor; illud tamen verum est P. Zaccaria inter ducentas & sexaginta falsitates has duas elegisse tamquam omnium enormiores, & horrendiores ex historia Probabilismi collectas, quibus evincere conatur P. Sanvitali me esse Inclytæ Societati hostem omnibus hæresiarchis ferociorem. Quod si istæ duæ falsitates, quas tamquam omnium horrendissimas opponit Italicæ Litteraturæ Cenfor, sunt duæ nugæ, duæ manifestæ ineptiæ: duo colligant Lectores. Primum, cuius valoris sint ceteræ omnes falsitates. Alterum, quam sit solida critice Cenforis Litteraturæ Italicæ, & quam densa præiudiciorum caligine circumfusa sit eius mens, & quanta affectuum perturbatione circumventa.

§. I I.

Specimen libri P. Gasparis Iosephi Gagna.

I. PRæcedenti methodo insistens, historice rescribo laudes quas mihi canit P. Gagna in suo opere inscripto *Lettere d' Eugenio &c.* His verbis orditur suam præfationem pag. 1. *La morale dottina de' Gesuiti, ed il loro costume eziandio nella Storia del Probabilismo sono dipinti dal P. F. Daniele Concina a colori sì tetti, che finchè in credito di sincera quella mantengasi, forza è che dall' Italiano popolo, per le cui mani girano i famosi volumi che la comprendono, riputati sieno que' Religiosi quai maestri principali delle lasse opinioni, ed i principali corrompitori della Morale di Gesù Christo. Essi sopra d' ogni altro si fanno colà passare per quelle cieche guide, che al cieco popolo la mano porgendo, seco lo traggono in perdizione . . . Fin tanto adunque che all' apertisa Storia nome rimanga e fama di veritiera, facile sarà ad avvenire che gli Operai della Compagnia venuti in abominio, ed in errore presso di chi tra il semplice popolo ama salvarsi, sieno da ognuno a tutta possa sfuggiti, anzi efecrati quali ASSASSINI delle anime.*

Pag. 15. *Quest' Opera Conciniiana (historia Probabilismi) è in sostanza un palazzo incantato posto in aria, e di mera apparenza: un accozzamento, ed un intreccio continuo di sole, di aggravj, d' importuni entusiasmi, di declamazioni gittate fuor di proposito, d' invettive che battono l' aria (ergo non Iesuitas) e tramandate sono state alla penna da bollore di fantasia agitata, da bile contro certo rango di persone.*

Pag. 119. e 120. *A qual parte di zelo, o di tal altra virtù riducete voi l' adoperarsi ch' ei fa con ogni sforzo a formare di pressochè tutt' i Morali Teologi quel' disforme Ritratto, e sconcio, che pur miriamo gittato di qua, di là in ogni angolo delle sue carte. . . . E come dunque il P. Lettore (Concina) gli ha sì mal concej, che a voler stare a ciò che ne fa credere il suo gentil pennello, per difformare il costume e per guastarlo, nulla di più corrotto o pernicioso in genere di Morale caduto è dalle pene de' LUTERI, de' CALVINI, e direi quasi di MACOMETTO Detto ho che egli (il P. Concina) fa tale pittura di pressochè tutti i Morali Teologi: ed ho detto vero Ella è però notoria cosa che essi (e dicolo con modestia) scritto non hanno con cautela punto maggiore di què che da lui (P. Concina) dati sono per ASSASSINI della dottrina evangelica.*

Pag. 424. *La Storia del Probabilismo è un impasto ben adiensato di sole: uno SCOLATOJO nominar lo potete, in cui derivata si vede non piccola parte di tanto che a discredito de' nominati Religiosi in materia di morale dottrina sparso si trova in più libelli di certi famosi Scrittori &c.*

Neque ad hæc omnia quidquam repono, cum satis mihi fuerit illa sincere rescripisse.

§. III.

§. I I I.

Specimen Libri P. Nicolai Ghezzi.

I. P. Nicolaus Ghezzius adversus meam *hist. Probabil. & Rigosif. nonnullos Dialogos* evulgavit, quibus ego opposui librum inscriptum *Esame Teologico*. De more non siluit P. Nicolaus, qui artem silendi in causis afflictis adhuc non didicit, sed alterum opusculum inscriptum *Reflessioni sull' esame Teologico* edidit, ut ultimus in scribendo esset; quam gloriam nihil ei invidio; immo plenam illi relinquo. Neque cum isto ullam prorsus instituam de Probabilismo disputationem. Unam dumtaxat imposturam, quam mihi impingit, & quæ omnem superat fidem, historice narrabo. Nonnulla ego testimonia P. ALBERTI DE ALBERTIS celeberrimi Iesuitæ adversus quorundam Casuistarum, & Confessariorum Theologiam accommodatitiam e latino in italicum idioma fide summa verti. Incredibile gravamen, quod impingere mihi adversarii solent, eo semper recidit, ut me hostem infensum, & diffamatorem expingant celeberrimæ, & de Ecclesia Dei optimæ meritæ Soc. IESU. Provocavi sæpe, & semper provocabo ut vel unum verbum, non dico contumeliosum, sed minus officiosum erga tam perinsignem Communitatem a me dictum obiciant. Et hoc præstare numquam potuerunt, nec, Deo dante, poterunt.

II. Audi, & obstupescite lector. P. Nicolaus Ghezzius opponit mihi verba, quæ ego in italicam linguam ex recitatis testimoniis latinis P. Alberti de Albertis clarissimi Iesuitæ verti. Alto silentio obvolvitur textum latinum P. De Albertis, & meam italicam germanam versionem Reipublicæ litterariæ representat tamquam fatyram, & calumniam præfatæ Societati a me impactam. Et quia factum incredibile videtur, lubet illud paucis demonstrare. P. Nicolaus Ghezzius igitur hæc mihi opponit *epif. VII. pag. 205.*

III. „ Ma ella non è più in caso neppur di giustificarsi per questa via: poichè „ si al lungo, e con tanta energia, e in tanti luoghi va predicando, che gli enormi „ mi abusi da' Probabilisti introdotti nella Morale, e nella prassi, non sono fruttati „ to della loro ignoranza, ma della loro espressa malvagità. „ Pag. 206. „ Basti „ transcriverne qualche tratto, perchè vegga se io punto esagero. „ Continuo „ transcribit mea verba italicæ scripta, quæ sunt sequentia.

P. Concina Tom. I. *hist. Probabilif. &c.* pag. 588.

P. Albertus de Albertis Soc. IESU in *Præf. ad Paradox. mor.*

Questa politica carnale è quella che impiega gli ultimi sforzi dell' erudizione, dell' industria, della accortezza; per far prevalere nel mondo le opinioni favorevoli alla carne, e al sangue.

„ Hæc illa prudentia carnis, quæ vires „ omnes solertiæ, eruditionis, industriæ, „ ac studii ad opiniones carni & sanguini favorabiles invehendas, munien- „ dasque, ad oppositas vero animæ, ac „ spiritui salutare convellendas, & la- „ befactandas expromit.

Est ne quidquam in mea versione vulgari quod non sit in textu latino P. Iesuitæ De Albertis?

IV. Pergit P. Nicolaus Ghezzius continuo ibidem mihi improperare, quod scripserim adversus Probabilistas.

Molti

P. Albertus de Albertis Iesuita.

Molti decidono le morali controversie di foggia tale, che pajono più tosto servi venali del favore, e del patrocinio delle persone, che sinceri amatori della verità. . . . Questi, sedotti da una smodata e cieca brama delle terrene cose, non istudiano per rinvenire la verità, ma con astuzia più volpina tentano di seppellire la verità stessa più splendida dentro l'abisso caliginoso delle tenebre.

V. Quot crimina in uno facinore? Mihi sceleris vertit P. Nicolaus Ghezzius, quod diffamaverim Probabilistas. Ut id evincat, recitat aliquas periodos fide summa versas ex textu latino *P. De Albertis Iesuita*. Et hoc latinum testimonium occultat, silet, præterit? Næ ista genuina sinceritas? Næ ista fides bona? Textus quippe latinus & versio italica coniuncta in eadem pagina sunt, nec unum sine altero legi a P. Ghezzi potuit. Sed hoc parum est. Quid heinc homo sincerissimus infert? Quid? Infert me eo omnia collineare, ut talem Probabilistarum COETUM carpam, vellicem, infamem. Sic enim scribit pag. 210. *Ben. veggo, che ella mira a sceditare soltanto UN TAL CETO di Probabilisti, cui soli vorrebbe eliminati dal mondo. Ea alterum scelus. Numquid P. ALBERTUS DE ALBERTIS S. I. infamavit talem coetum? Si non ille, cur ego, qui illius verba latina verti fide summa? Numquid in solo tali coetu Probabilista? Numquid in solo tali coetu Confessarii? Numquid in solo tali coetu Theologi? Numquid in solo tali coetu Consiliarii? Cur ad talem coetum restringis quæ ego ex doctissimo Iesuita *De Albertis* indefinite sola versione scripsi? Quid ad hæc REVERENDUS P. NICOLAUS? Si tu in me deprehendisses (non dicam, obsequii erga te mei causa, similem imposturam, & calumniam) sed tale PARADOXON, cælum, terræ misceres, & clamoribus mundum universum repleres. Ego autem hæc & cetera omnia ad Christi crucem appendo, oroque enixe ut infinita sua misericordia omnia tibi, sicut & mihi dimittere dignetur. Hæc enim unice rescribo, ut intelligant lectores, quæ sit adversariorum meorum sinceritas, modestia, & maturitas.*

§. I V.

Specimen Libri P. Francisci ZECH inscripti Rigor moderatus doctrinæ pontificiæ &c. Dissertatio II. inauguralis specimina exhibens moderationis pontificiæ a P. Daniele Concina violatæ &c. Præfide P. Francisci Zech. S. I. SS. Theologiæ, & SS. Canonum Doctore, horumque Professore publico, & Juris Primario &c. Ingolstadii 1749.

I. **A**B Italis Scriptoribus ad excipiendum Germanum Theologum, & Canonistam in alio disputationis, & argumenti genere me convertito. Is est P. Franciscus Zech, quem mihi succensum delinire mitissima oratione, & humili obsequio studui in mea ad I. Tom. in *Decal. præfat. cap. xi.* Verum ille elatis cothurnis, iterato e Germania irrumpens me altera sua *dissert. inaugurali* elapso anno 1749. edita impotenti impetu aggreditur. Suorum commilitonum stilum imitatus omnia convicia, impropria, & contumelias mihi ab aliis impactas, paucis ille per-

perfringit. Ut vero sibi quodammodo caveret, inventum excogitavit venustissimum, una & lepidissimum. Semetipsum partitur in personas duas, unam discipuli *P. Pichleri*, alteram Professoris Primarii Ingolstadiensis. Personam primam gerens, me laceffere, & profligare conatur, & Pichlerianam doctrinam propugnat. Contra, ut Magister primarius eandem doctrinam mecum improbat, refellitque. Hac figura, quæ nobis Italis nimium, sit venia verbo, puerilis & ridicula apparet, quæque Theologi, & præsertim primarii Almae Universitatis gravitatem, & sinceritatem plurimum dedecere videtur, in tuto collocare omnia sibi blanditur *P. Zech*. Epistolam, qua ex instituto *dissertationem inauguralem* istius Doctoris primarii sub examen indico, atque laxas in ea contentas opiniones pro meritis labefactio, prælo licet paratam, opportunam tamen nondum iudico. In præsentia amicabilem velitationem, tamquam libamentum eorum quæ in tempore dicturus sum præmitto, & nonnulla dumtaxat puncta in transcurso attingam.

II. More meo primum omnium verba *P. Zech* sinceritate exacta transcribo. Sic itaque scribit pag. 89. & 90. „ Hanc *sopismatum, & cavillationum farraginem* silentio præterire nefas est. *Nolo tamen respondere meis verbis*, cum opinionibus R. P. Pichler in hac materia *non adhaream*. Optabam ut alius examen institueret, an rationes Concinianæ tantum habeant lanæ, quantum clamoris. Exhibui viro P. Pichler studiosissimo, *utpote eius quodnam discipulo*. Ne autem isto verborum, quibus *liber Concinianus horret, acerbitate commotus, præ indignatione* mox librum proiceret, præmonui, *P. Daniele* quandoque zelo late sumpto prout involvit discretum, & indiscretum. . . . calamum paullulum acuisse. *Negabat ille, hunc esse spiritum Dei bonum; sed P. Daniele NON MINUS AC SAULEM AB ALIO SPIRITU* exagitatam suspicabatur. Monui igitur ut bilem Concinianam. . . . leniter sedaret, *EAMQUE TANGERET CHORDAM CUM DAVIDE*, qua refocillaretur P. Daniel.

III. Hæc eadem repetit pag. 96. ut altius lectorum animis impressum sit, me cacodæmone Saulis exagitatam, errorem P. Pichler labefactasse. *Frustra surdo psallimus. . . nititurque configere Pichlerum in pariete. Declinavit David a facie SAUL. Lancea autem casto vulnere perlata est in parietem. An declinare istum similiter poterit P. Pichlerus? Declinare non posse credit P. DANIEL.*

IV. Pag. 119. *Perge MI BONE, non obstante sententia P. Pichler, perge decantare in CHORO Psalmorum textus contra usuram.*

V. Dignum Doctore Theologo, & Professore primario scomma! Siccine P. Franciscæ Religiosos viros sacrum chorum frequentantes derides, sibilas, despicias? Quod me, *P. Zech*, malo spiritu Saulis correptum diffamaveris, libentissime fero, tibi gratias rependo summas. Verum enimvero quod sacrum psalmodiæ cantum solemni ritu in choro peragi solitum deridendum propines cum hæreticis, tum Catholicis, non feram, non patiar; sed suo tempore dissertationem emittam, & quid S. Pius V. pro Patribus *Quintinis* statuerit declarabo. Interim pergam ego bonus homo, ut tu iubes, humili capucio, iuxta ritum ab Ecclesia probatum, tectus canere in choro divinos Psalmos; & *P. Franciscum Zech* galero quadrato redimitum e Cathedra primaria Ingolstadiensi detonantem humili obsequio suspiciam colamque, cum colere Deum nequeam, nisi colam & fratrem meum iniuriantem & irridentem.

VI. Pag. 92. *Pruriebat inquieti zeli homo ad impugnandos aliquos Germanos, cum pugna cum Italis non prorsus feliciter cesserint.*

VII. Ecceur, *P. Franciscæ*, pugnae cum Italis feliciter mihi non cesserunt? Forsitan quod laxam contra sacrum quadragesimale ieiunium doctrinam profligaverim, eamque Ecclesiæ disciplinam propugnaverim, quam Romanæ Sedes non uno, sed duplici decreto probavit? Forsitan quod subimpudicam tactuum mamillarum sen-

tentiam penitus contriverim, quamque Romana Sedes amathemate percussit? Forsitan quod Probabilissimum exagitaverim, eiusque consecraria perniciose patefecerim? Quid ergo non mihi in Italia feliciter cessit? Forsitan quod adversarii mei, quorum supra meministi P. Iacobus Sanvitali, rationum pondere pressi, cum quid reponerent, non haberent, eo se receperint ut libellis famosis, & quidem execrandis, & a Romana Sede proscriptis lacefferint? Forsitan quod eiusmodi libellis, etiam post proscriptionem recusis nullum præberim responsum, sed christiana patientia, & religioso silentio obmutuerim? *Qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur.*

VIII. Hactenus P. Zech sub persona discipuli primum scenæ actum recitavit, missis plurimis suo tempore excutiendis. Nunc posita discipuli veste, insignia Professoris primarii explicans in theatrum prodit, plausum sibi ut discipulo canens, quod P. Daniele acriter verberaverit, eique recordatur vulnera hæc *basis esse rosarum*. Hæc sunt P. Francisci verba pag. 138. & 139. *Hucusque discipulus P. Pichler famam, & doctrinam sui Magistri propugnavit.* (N. B. Alibi negas & pernegas doctrinam Magistri tui propugnare) *Quibus visis mox incusavi prolixitatem... Ille laudem potius a brevitate se meritum ratus digitum intendit in Commentarium Concinianum. Querenti mihi an lenitatis semper memor fuerit, respondit: Si P. DANIEL SE TANGI SENTIAT, ROSARUM BASIA videri debere præ spinarum aculeis, quibus ille confixerat Pichlerum.* Basiant ne, P. Francisce, rosæ Ingolstadienses, an basiantur? Forsitan ego lepores, & veneres P. Zech non percipio, quia linguam teutonicam non calleo. Et tamen hominem hunc latinissimum haud puduit unum mendum typographicum mihi exprobrare, cum vix una suarum Dissertationum pagella lepidulis barbaris careat. At non ne feritatis speciem redolet, fauciato insultare? Sciat tamen Reverentia sua, nec tantillum me his *rosarum basis* tactum sensitisse. Quin non parum risi, eruditisque amicis vocatis una omnes spectabamus P. Zech nunc teutonicos iocos, & valde crassas facetias fundentem, nunc angustis argumentorum Fr. Danielis pressum, modo sub larva discipuli, modo sub persona Magistri moras nequentem, & fugere eluctantem.

IV. Hactenus paucas ex plurimis contumelias, quas in me intorsit P. Zech, perstrinxi: nunc artem, qua refellit, & simul defendit doctrinam P. Pichler brevissime adumbrabo. In ipsa præfat. P. Zech hæc scribit pag. 8. *Quid opus erat tantopere debacchari contra Ingolstadienses ob sententiam P. Pichler, quam NULLUS ex modernis Professoribus, quantum mihi constat, umquam propugnavit?*

X. Nullus Professorum Ingolstadiensium propugnat doctrinam P. Pichler? Sic scribit P. Zech in præfatione: deinde ille ipse P. Zech sub larva discipuli hæc futur pag. 97. *Si igitur non vocem, sed sensum P. Pichler considero, SOLIDAM, FIRMISSIMAM, VERE CATHOLICAM DOCTRINAM, ET RATIONEM doctrinæ traditam REPERIO.* Solida, firma, & vere catholica est doctrina P. Pichler; & similiter ratio doctrinæ traditæ robusta, & valida est? Et nullus Doctorum Ingolstadiensium audet alterius emeriti, & percelebris eiusdem Universitatis Professoris doctrinam solidam, firmam, & vere catholicam propugnare? Ubi grati animi testimonium erga præclarum Socium? Ubi decoris Universitatis studium? Sed fallor ipse. Eam defendit P. Zech ut Pichleri discipulus. Illam vero oppugnat ut Professor primarius. Oh dignum Professore primario Ingolstadiensi stratagemam!

XI. Audiatur P. Zech iudicium quod in doctrinam P. Pichler pronuntiavit doctissimus Theologus Germanus. Is est Ci. vir D. EUSEBIUS AMORT de Republica litteraria optime meritis, multiplici scientiarum genere excultus, & sanioris doctrinæ strenuus vindex, qui in opere inscripto *Disquisitiones dogmaticæ* &c. Venetiis edito pag. 314. hæc scribit. „Ut autem intelligatur hæc adversariorum sententia, eam do ipsius P. Viti Pichler verbis in *Sum. Jurisprud. Lib. V. tit. 19.* „ Descripta inte-

integra P. Pichler sententia, sic decernit. *Dico. Hæc propositio &c.... est PROPOSITIO AUT IMPERITA, AUT HÆRETICA.* Deinde tum imperitam, tum hæreticam esse inconcussis argumentis evincit. Quid quod ipse P. Pichler *loc. cit.* ingenue testatur suam doctrinam esse *CONTRA COMMUNEM, maxime THEOLOGORUM catholicorum.* Quare in eiusdem suæ doctrinæ præsidium citat *Molinæum, Donnellum, Hotomanum, Matthæum Colerum,* a Romana Sede proscriptos.

XII. Quid ad hæc P. Franciscus Zech? Respondet, se ut discipulum defendere Magistri sui P. Pichleri doctrinam tamquam *solidam, firmam, & vere catholicam.* Ceterum ut Professor primarius scribit pag. 139. *Fœdus inibo cum P. Daniele, & impugnavo doctrinam P. Pichler.* Rursus hoc confirmat pag. 149. *Ex his omnibus deducitur neminem indignaturum P. Danieli, quod reiiciat TITULUM a P. Pichler assignatum, nempe statutum PRINCIPIS, aut consuetudinem: quem titulum nec EGO, nec PLERIQUE alii Professores Universitatis Ingolstadiensis agnoscimus. Omnes tamen indignabuntur, quod id præstetur sophisticis illationibus, hyperbolicis exaggerationibus, falsis imputationibus, aliisque Theologo parum dignis argumentis.*

XIII. Rogo nunc ut Reverentia Vestra audire dignetur argumentationem, quam hoc pacto instituo. Iuxta omnes ad unum Catholicos, doctrina quæ defendit, licitum esse exigere aliquid supra sortem ex contractu mutui, secluso omni prorsus titulo, est doctrina hæretica. Hæc prima propositio nulli subiacet tergiversationi penes Catholicos. *Secunda propositio.* P. Pichler docet, licitum esse exigere aliquid, puta quinque in centum, supra sortem ex mutuo, absque omni titulo, præter statutum Principis, aut consuetudinem: quem titulum improbat ipse P. Zech, & reiicit cum plerisque aliis Professoribus Ingolstadiensibus. Hæc *secunda facti propositio* evidentissima est ex verbis ipsius P. Zech. *Tertia propositio.* Ergo secundum ipsum P. Franciscum Zech, & plerisque Professores Ingolstadienses doctrina P. Pichler est hæretica.

XIV. Quoniam vero P. Franciscus demonstrationes meas, vel evidentissimas, quoad materia fert, ut ineptias, & sophisticas cavillationes depingere Partiario suo popello urbanissime dignatur, lucet eiusdem aures paululum defricare. Quæro igitur quamnam propositionem in discrimen adducat? Primam? Abiit. Negaret enim catholicum dogma. Secundam? Non sane. Est enim suis verbis compacta. *Ex his deducitur (inquit) NEMINEM indignaturum P. Danieli, quod reiiciat titulum a P. Pichler assignatum, nempe statutum Principis, aut consuetudinem: quem titulum nec EGO, nec plerique alii Professores Universitatis Ingolstadiensis agnoscimus.* Atqui P. Pichler, ut iam dixi, sed bis dicendum est, ut percipiatur a Doctore primario, licitum iustumque afferit lucrum ex mutuo, omni titulo sublato, præter statutum Principis, & consuetudinem. Hunc titulum P. Franciscus reiicit ut falsum, & commentitium cum plerisque Professoribus Ingolstadiensibus. Ergo iuxta P. Franciscum & plerisque Professores Ingolstadienses doctrina P. Pichler est hæretica. Rogo, & provoco cum P. Zech, tum omnes Ingolstadienses ut præcisum nitidumque responsum huic argumentationi præbeant. Præterea P. Zech defendit, doctrinam P. Pichler esse *solidam, firmam, vere catholicam.* Alterutrum ergo. Aut fateri Professor primarius cogitur, lucrum ex mutuo absque omni prorsus titulo esse licitum & iustum; & hæc iuxta omnes Catholicos est manifesta hæresis: aut confiteri astringitur doctrinam P. Pichler esse hæreticam. Nulla hic P. Franciscæ ad effugium via patet. Vereor dumtaxat ne argumentationem meam contra errorem, more consueto detorqueant contra personas: me scilicet scribere P. Pichlerum, P. Zech, aliosque Professores Ingolstadienses esse hæreticos. Verum si tantum scelus mihi quispiam imponeret, non Theologum modo, sed neque tyrunculum Theologiæ se proderet, ipsamque hæresis notionem, quæ cum pertinacia semper coniuncta est, ignoraret. Evangelico zelo, & catholico animo æque P. Zech cum aliis suis

fuis Professoribus defendit ut solidam firmamque doctrinam Pichleri, ac ego propugno esse vi evidentis, ni fallor, ratiocinii hæreticam, usquedum expresse Ecclesia sententiam dixerit. Idcirco autem hanc consuetam imposturam prævenio, quia P. Zechius non dubitavit evulgare in altera sua dissertatione, me appellasse almam Universitatem Ingolstadiensem veluti *pestilentia cathedram*. Quam atrocissimam calumniam in *præf. Tom. I. in Decal. cap. xi.* penitus profligavi. Sed audiat P. Zech doctissimum Iesuitam Socium suum P. Ignatium Camargo, qui in *præf. ad Reg. Mor. §. 12.* scribit. „Nemo iure reprehendat, quod disputans in sententiam, benignam deduxerit ex ea sequelas plurimas, quas affirmet, aut probet esse longe, horrendissimas, vel hæreticas, aut blasphemias Alioquin argumentum ab absurdo, quod aiunt, seu ab impossibili, quo nullum in Theologia frequentius est, oportebit de medio tollere.“ Hæc recogitent tum adversarii, tum illorum partiarum homunculi nonnulli sane leviculi, qui non verecundantur contra sanam doctrinam calumnias spargere: qui non erubescunt dissertationem Zechianam erroribus & imposturis scatentem in sanæ doctrinæ detrimentum extollere.

XV. A necessario diverticulo in semitam redeo. Mecum ergo foedus inicit P. Zech ut Professor primarius improbatque doctrinam P. Pichleri. Indignatur dumtaxat mihi, quod eandem doctrinam refellerim *sophisticis illationibus, hyperbolicis exaggerationibus, aliisque Theologo parum dignis argumentis*. Esto. Ego opinionem Pichleri adversam communi Catholicorum doctrinæ oppugnavi argumentis ex Scripturis divinis, Patribus, Conciliis, quibus communiter utuntur Theologi contra Molinæum, Donellum, Hotomanum, Colerum, aliosque istius generis, quos pro sua opinione citat P. Pichler. At tanta fuit imbecillitas mea, ut valida Catholicorum arma adversus evidentem falsitatem tractare nescierim pro asserenda manifesta veritate. Tuum ergo erat, P. Franciscus Zech, veluti Professor, & Doctor primarius Pichlerianam doctrinam luculentissimis argumentis penitus labefactare. Quænam amabo in medium produxisti argumenta? Cursum illa indicabo.

XVI. P. Zech pag. 140. incipit oppugnare doctrinam Pichlerianam his verbis. *Putat P. Pichler de facto existere in Imperio Germanico statutum permittens usuras quicumque Mihi hucusque sors BONA non obtigit reperiendi eiusmodi statutum. Papæ! Sors bona non obtigit reperiendi statutum permittens usuras quicumque. Et si sors bona tulisset ut reperiretur tale statutum, dogma catholicum contra usuras quascumque occidisset in fumum nonne? Næ ista ineluctabilis demonstratio contra doctrinam Pichleri, Molinæi, Donelli, Hotomani, & aliorum similium?*

XVII. *Lubet rem alius (pergit ibidem P. Zech) scrutari.* Scrutatur a pag. 140. usque ad pag. 148. *chartas vetustissimas, & archiva, atque plurima facta quæ hoc de argumento in Germania variis temporibus contigerunt. Nullibi vero reperit statutum allegatum a P. Pichler. Varia infarcit, quæ prætereo, ne nimio afficiam tædio lectorem. In tot vero paginis nec species solidi argumenti contra doctrinam Pichleri, Molinæi, Hotomani mihi apparuit: adeo sunt hominum ingenia diversa.*

XVIII. Tandem P. Zech pag. 149. transit ad consuetudinem allegatam a P. Pichler, ubi sic argumentatur. *Eadem est ratio de consuetudine: Hæc enim sicut habet vires legis, ita etiam habere debet bonæ, & rationalis legis qualitates. DURUM igitur dictu est auctarium ultra sortem exigere mere ex consuetudine, nisi ostendatur medium acquirendo huic iuri aptum, quod approbetur usu & consensu populi.*

XIX. En alterum inconcussæ demonstrationis arietem contra doctrinam Pichleri. *Durum dictu est auctarium exigere ultra sortem mere ex consuetudine excluso omni alio titulo? Non est ergo iste error manifestus, dogmati catholico oppositus? Durum dictu est? Hæc robusta ratio? Durus est hic sermo, inquebant Christi auditores. An propterea non verus? Familiare est pluribus Probabilistis dirimere quæstiones per durum & blandum, per rigorem moderatum, & immoderatum, quo*

dis-

dissertatio inauguralis inscripta est. At durum, & blandum sunt panis & lecti proprietates, secus doctrinæ, cuius proprietates sunt veritas, & falsitas. Audiat P. Franciscus Zech sapientissimum Iesuitam P. Michaellem ELIZALDE, qui *Parr. II. Lib. VI. quæst. ix. §. 7.* opportune in rem nostram hæc scribit. *Miramur plane, & miramur iterum, & gemimus morem illum de doctrina morum per DURUM & BLANDUM diiudicandi. Durum & blandum non doctrinæ, sed lecti, & panis boni, vel mali proprietates sunt. Si ad hæc animum intendisset R. P. Franciscus, haud impressisset libro suo hanc epigraphen: Rigor moderatus doctrinæ pontificiæ &c. Specimina exhibens moderationis pontificiæ &c. Quid est moderatio pontificiæ? Quid rigor moderatus doctrinæ pontificiæ? Quid ista produunt? Ex eiusmodi titulis veluti ex ungue leonem colligi librorum merita solent.*

XX. Hæc pauca per transfennam delibare placuit, sperans fore ut P. Franciscus Zech, exuta illa ridicularia figura Discipuli, & Magistri, velit candide & sincere, ut Theologum decet, erroneam P. Pichleri, Molinæi, Hotomani, Donelli, & Coleri doctrinam improbare, tamquam dogmati catholico hostiliter adversam. Retrahet ergo necessum est omni tergiversatione sublata, propositionem illam, videlicet doctrinam P. Pichleri, Molinæi &c. esse firmam, solidam, & vere catholicam. Recogitet, non decere Theologum, & quidem primarium Universitatis, eodem ore calidum & frigidum, durum & blandum, verum & falsum emittere, & sub larva Discipuli adprobare, & sub persona Professoris & Doctoris Universitatis damnare doctrinam aliquam. Si se argumentationibus Fr. Danielis pressum senserit P. Franciscus, non confugiat ad Magnates, & Mecænatem clamitans: *Cogita insuper sapientissime Princeps dictoria Concimiana Ecce quos amas, foede lacerantur.* Sic scribit P. Zech in *præfat. pag. penult.* Lacerantur, Rev. Pater, errores; sed coluntur atque amantur personæ. Eiusmodi vestræ præsidii Magnatum implorationes, o P. Zech, afflictæ, & desperatæ causæ luculentissima sunt argumenta. Quæ P. Zech scribit *sec. VII. in defensionem Tamburini, Lessii, Lugo &c. vel sub examen inducere dedignor: adeo sunt inepta & vana. Consulat Professor primarius meum Tom. VII. de iust. & iur. & ibi offendet plura alia laxitatis paradoxa a præfatis Auctoribus invecata. Quod vero me tamquam violatorem pontificiæ moderationis, impostorem, fraudulentum, sophisticam diffamet, nihil moror; sed christiana patientia, hæc & alia indigna convicia quæ passim in me detorquet urbanissimus iste Doctor, sustineo; hominisque misereor, qui rationum momentis destitutus contumeliis certamen peragit; & nihiloscilicet nimiam in scribendo modestiam se servasse iactare non dubitat: hæc enim in præfat. habet. *Porro vir summus, cuius monita pro oraculis habeo, dici mihi iussit, se in priore dissertatione omnia probare, præter modestiam quæ erga TALEM adversarium videretur nimia. Papæ! Quod me spiritu diabolico exagitatam, calumniatorem, fraudulentum, argutorem, rabulamque passim appellet, nimia est in Professore Ingolstadiensi modestia. Cedo. Vir iste summus, qui tibi hæc dici iussit, quisnam est? Germanus ne an Gallus? Ridebit, crede mihi, P. Franciscus, Vir iste summus, simplicitatem tuam, qua ironicam facetiam pro adhortatione ad rustica convicia iaculanda suscepisti. Plura alia dicenda forent: sed ad latera instat alter Iesuita Italus, qui novissime provocat, urgetque ad defensionem.**

Specimen nonnullorum quæ P. Franciscus Antonius Zaccaria in duobus suis libris, quorum prior inscribitur: Ad R. P. Claudii La-Croix &c. Supplementum &c. Venetiis 1749. posterior: Storia Letteraria &c. Venezia 1750. adversus historiam Probabilismi & Rigorismi evulgavit.

I. ERUDITUS P. Zaccaria in *supplemento*, quod adiecit ad P. La-Croix Theologiam moralem, me passim carpit, & vellicat, mitius tamen, ut veritatem fatear, quod illius humanitati verto, quam egerint illius Socii qui contra me scripsere. Quare, antequam refero quæ pro Casuistis extollendis in medium promit, pauca quibus mea opera impetit, cursim indicabo, occasione data. Flocci quippe facio ea omnia quæ personam, non causam spectant. In *pref.* ad Lectorem se parcere velle nomini meo ait. De hoc nullas ei habeo gratias: nam in fronte *historiæ Probabilismi & Rigorismi* impressum est nomen meum. Me fraudis accusat, quod in *indice verborum*, adiecto ad Tom. I. *hist. Probabilismi &c.* imposuerim P. LaCroixio. Hæc sunt illius verba pag. 82. „ Hunc Auctoris nostri locum citat Historicus Probabilismi pag. 72. Tom. I. tum in indice pag. 690. „ ipsa hæc verba indicans ait. *La-Croix P. Claudio falsamente ascrive a TUTTI QUANTI I Gesuiti il Probabilismo.* Qua fide, Deus immortalis! Auctores fere omnes, inquit La-Croix: hæc redduntur ab Historico, *Tutti quanti.* Bonus hic tamen irascitur, si quis aliorum Scriptorum verba ab ipso male vexata fuisse affirmet, Deosque, & si quid maius esse possit, sanctiusque, testatur, se malæ fidei per summam iniuriam incusari.

II. Ita sane res habet, me quam sæpissime clamasse, per summam iniuriam ab adversariis meis de vexandis Casuistarum dictis incusari? At quid rei esset, si post tam repetitas protestationes meas, P. Zaccaria ipse me ceteris turpius, iniuriosius, atque falsius incusaret? Si id verum esset, magno sane pudore suffundi deberet. Ad rem itaque. Et principio summopere mihi gaudendum est, quod eruditus Censor, cum in opere meo nihil suis exclamationibus dignum invenerit, coactus fuerit *verborum indicem*, quem ab aliis fieri curo, lustrare, ut ibi verbum unum carpendum reperiret. Deinde ab eodem facultatem peto ipsum interrogandi illa familiari phrasi, qua utuntur communiter etiam Germani, & præsertim P. Zech: *Mi bene, quid est index verborum?* Quod interrogationis genus istud est? An ipsum indicis nomen rem non prodit? Index indicat paginam in qua expositum clare & fuse est quod indicatur. Recte & bene. Index ergo meus verborum pag. 690. te mittit ad *paginam* 72. quam tute citas. Quæro: an ego pag. 72. integra verba eiusdem La-Croix, Auctores FERRE OMNES e Societate IESU, fide summa non transcribo? Cur ergo hoc files? Citas pag. 72. ipsius Tomi, ubi verba La-Croix sincere referuntur, & veritatem ibi expositam occultas? Hæc ne fides bona? Si indices verborum, qui voluminibus adiciuntur, inducere sub examen liceret, non consultis voluminum locis, ubi controversiæ explicantur, vix Auctor esset immunis ab hæresum monstris. Indices enim, ut ipse fateris, unice inserviunt, ut lector facile invenire queat quod legere cupit. Summa ergo iniuria me fraudis in *Lacroixium* incusas, cum pag. 72. ad quam legendam te remitto, verba integra fide narrentur. Verum enimvero, quod omnem fidem superat, est quod in ipso verborum indice, & quidem eadem citata a te pag. 690. paucas post lineas verba *La-Croixii* integre citantur. Lega, quæso, ibi *col. 2. l. 6.* ubi hæc habentur. *La-Croix falsamente cita quasi tutti i Gesuiti a favore del Probabilismo.* Quid ad hæc, erudite Censor? Fatearis ergo oportet, te turpius & iniuriosius ceteris adversariis meis, ad hoc quod attinet, fraudis notam in referendis Casuistarum opinionibus mihi

mihi affingere. I nunc, & exclama: *Qua fide, Deus immortalis!* Exclamo & ego: Deus immortalis! ad has nugas refellendas hos adversariorum genus me cogit? III. Plura alia adversus eandem historiam meam congerit, decerpta, inquit, ex libro inedito, cuius titulus est: *Sei questioni di fatto sulla Storia del Probabilismo, e del Rigorismo.* Post plura, contra dictam historiam contorta, hæc subdit pag. 83. *Hæc ex autographo libro, qui apud me diligentissime servatur, usui aliquando futurus, si controversia isthæc minime deservet.* Ad me quod attinet, numquam deserverebit oppugnatio Probabilismi, quem Alexander VII. alienum a simplicitate evangelica, & doctrina Patrum; quem Clerus Gallicanus omnium malorum fontem declarat; quem in præsentia Theologi doctiores, & a partium studio vacui, communiter improbant; quem vel ipsi Lutherani, & Calvinistæ, tamquam laxitatum scaturiginem, detestantur, & catholicæ Ecclesiæ iniuria summa impropertant; semper provirili profligare curabo. In lucem, per me licet, emittat Anonymus suum *autographum MS. diligentissime custoditum.* Tantum ab ipso peto, ut & ego publicis typis cudere valeam *autographa MSS.* quæ penes me habeo, & quidem prælo paratissima. Flagito ut ne postea, quando se viderit argumentorum vi ad incitas redactum, & summopere pressum, turbas commoveat, ad Protectores recurrat, & cum suo P. Zech Magnatum patrociniū imploret, ut vincat per personam quod nequit per calumiam, & veritatem, exclamando: *Ecce, quos amatis, fœde lacerantur.*

IV. In præsidium Probabilismi hæc scribit eruditus P. Zaccaria pag. 55. „ Nihil „ omnino a Probabilistarum doctrina timendum. Profecto, quidquid garriant lo- „ quaces aliqui Antiprobabilistæ, Probabilissimum iis saltem finibus conclusum quos „ ipsi statuere Iesuistarum primores, numquam improbarunt Pontifices, „ Prohibuerunt ne saltem Probabilissimum, quem non primores, sed posteriores defensitant? Quid abruptis orationis filum? Sed cur non improbarunt? Audi pulchram venustamque rationem. Quandonam dixere hi (Pontifices:), „ *Visum est Spiritui sancto, „ & Nobis in occursum duarum opinionum vere probabiliozem sequendam esse, uti Merenda, „ & Fagnanus docuere, atque adeo semper eam amplectendam quæ adversus libertatem legi favet, ac tutior est, ut Paschalis, Wendrochius, Natalis Alexander censuit? „ Nisi ita DISERTIS verbis statuunt Pontifices, inanibus declamationibus aera „ verberabunt Antiprobabilistæ.*“

V. Papæ! Probabilissimus nunc triumphabundus usque ad finem mundi excurrere secure, & tutissime valet. Hactenus numquam Pontifices summi prohibuerunt Probabilissimum. Ecur? En rationem. „ Quandonam dixere hi: *Visum est Spiritui „ sancto, & Nobis &c. probabiliozem sententiam sequendam esse, uti Merenda, „ & Fagnanus docuere?*“ Et quia sic numquam dixere Pontifices, ideo numquam prohibuerunt. Verum hoc parum. Nisi imposterum Pontifices summi adhibeant formulam ipsam, aut prorsus similem, quam ipsis præscribit P. Zaccaria, vana erit illorum prohibitio. Formulam Probabilismi damnandi ingredi debent *Paschalis, Wendrochius, Natalis Alexander.* Fallor: debent prius nominari *Merenda, & Fagnanus.* Debent inseri particulæ *semper, tutior.* Ne multa. In damnando Probabilissimo servanda adamussim est formula præscripta a P. Zaccaria. Si deesset aut *ti Paschalis,* aut *ti Wendrochius &c.* aut quæcumque alia particula, vana & nulla foret pontificia damnatio. Audi iterum peremptoriam definitionem. *Nisi ita DISERTIS VERBIS statuunt PONTIFICES, inanibus declamationibus aera verberabunt Antiprobabilistæ.* Dum hæc & similia inaudita paradoxa simplici oratione in apricum traducimus, lamentanur, se satyrico stilo pungi, quando paradoxa ipsa omnem satyram superant. Desinant talia scribere, si sibi non opponi illa cupiunt. Quo verbo minus officioso usus hic, vel alibi ego sum? Commenta quæ adversarii mei scribunt pro novo opinandi modo, contra illos fortius clamant, eosque magis pungunt quam quæcumque scriptiones nostræ. Propterea repeto. Desinant venusta

ffa paradoxa scribere, nisi velint eadem pleno in lumine collocata videre.

VI. Mitto plura scommata & contumelias quibus me onerat benignus Probabilista in hoc suo Supplemento Lacroixiano. Passim me *declamatores*, *cavillatores*, *mi bene* vocitat: me horrenda scribere ait pag. 83. *Horret animus ea recolens qua hinc ducit Historicus Probabilismi. Nescio utrum cavillandi occasionem arripuerit. Quænam sunt horrenda hæc? Nec verbum, aliorum more, profert. Qui verborum indicem linceis oculis iustavit, ut vocem arrorendam reperiret, dissimulasset ne horrenda quæ me in ipsa historia scripsisse fingit? Sed hæc & plura alia quæ in me iaculatur, leviora sunt quam ut refelli mereantur. Quæ in falsæ doctrinæ patrocinium propugnat, ad examen veniant.*

VII. Pag. 56. eiusdem Supplementi hæc scribit, „Cœpere GALLI Probabilissimum eo habere loco, ac tandem eo devotum est ut anno 1700. proscriptus fuerit in generalibus Comitibus, quæ Concilium Galliarum nationale a quodam nupero Scriptore satis inepte dicuntur, ut apud rerum harum imperitos auctoritatem adderet eorum constitutionibus, quas pontificiæ potestatis propugnatores non multi faciunt; de quo PP. Ghezzius, & Richelmus. *Quamobrem GALLIS omnino gratulandum videretur, atque ab his digni apostolico ovo mores expectandi forent: quidquid enim nefariæ licentiæ florentissimi regni provincias corrumpebat, sublata causa, desuisse necesse est. At consulamus Concionatores, qui ab anno 1700. apostolico munere apud Gallos functi sunt. Eadem plane vitia comperimus ab illis exprobari auditoribus suis quæ olim VIGENTE PROBABILISMO notabant antiquiores divini verbi præcones. An non id paradoxo simile videri possit? Ita sane, si Probabilismus is sit quem eius osores predicant, omnium criminum pater. At vel hinc discant VANILO- QUI homines os suum comprimere, neque a Probabilismo, sed a lapsæ naturæ nostræ infirmitate, & affectuum nostrorum vi, atque intemperantia, vitiorum originem intelligant esse ducendam.*“

VIII. Ut mirificæ doctrinæ vis, & quæ inde proficiuntur, consecraria, luculentius pateant, animadvertendum est, Comitibus Gallicanis Probabilissimum proscribere tamquam *malorum, & corruptelarum caput*. In hanc ergo Cleri Gallicani declarationem hoc pacto invehitur Censor noster. Concionatores Ecclesiæ Gallicanæ ab anno 1700. eadem vitia, eadem scelera, easdem corruptelas suis auditoribus exprobare apostolico zelo pergunt, ac improperabant antiquiores divini verbi præcones, Probabilismo vigente. Quid? Si Probabilissimus is sit quem eius osores predicant, omnium vitiorum caput, & pater, nonne paradoxon foret, & quidem monstruosum, eadem grassari flagitia, sublato Probabilismo, quæ serpebant Probabilismo dominante? Ita sane. Heinc igitur tandem *discant vaniloqui homines os suum comprimere, intelligantque non a Probabilismo, sed a lapsæ naturæ nostræ infirmitate vitiorum originem esse ducendam.*

IX. Veriam nunc mihi ab erudito Censore postulo, ut qua libertate ipse in omnium Italorum libros critice exercet, eadem, immo longe moderatiore ego hæc illius ratiocinia ad disquisitionem revocem, salva erga illius peronam reverentia, officioque. Aio itaque, imbecillitati meæ præfatam doctrinam videri falsam, perniciosam, & ut mitissime loquar, scandali plenissimam, iniuriosam non Patribus Gallicanis modo, verum etiam Conciliis omnibus, universæ Ecclesiæ, viamque erroribus omnibus aperire latissimam. Evinco. Concilia tum diocesana, tum provincialia, tum nationalia, tum œcumenica ab Ecclesia condita innumeras proscribere opiniones morum corruptrices. Nihilofecius Patres, & verbi divini præcones cuiusque ætatis in eadem detonarunt vitia quæ ante proscriptos errores insectabantur alii. Et ut vetusta Concilia mittam, quot erroneas doctrinas tamquam scelerum scaturigines diris non devovit Tridentinum? An propterea Episcopi, & apostolici ministri posteriores non exprobrarunt illa ipsa scelera in quæ anteriores

Pa-

Patres, & Concionatores declamabant? An propterea *vaniloqui* Patres Tridentini? Quid quod promulgatum sacrosanctum Evangelium a Christo Iesu, & Apostoli, & eorum successores omnes improperarunt pluribus Christianis easdem præter propter, excepta idololatria, morum corruptelas, quas ipsi ethnici Philosophi execrati antea erant? Si confisteret ratiocinium Censoris nostri, neque idololatria, neque monstruosæ hæreticorum opiniones moribus exitiales fuissent proscribendæ, quod Concionatores posteriores eadem flagitia, ac antecessores auditoribus suis exprobrant. Discant ergo, ut verbis laudati Censoris utar, sanioris doctrinæ osores os comprimere, intelligantque corruptionem utique naturæ humanæ principem esse malorum omnium causam; (nec aliquis unquam ingenii sanitate præditus, & originalis culpæ gnarus id in controversiam traduxit) laxæ vero opiniones sunt veluti flabella appetitionibus humanis succendendis opportunissima. Theologia accommodatitia illa est quæ fauciata humanæ naturæ vulnera palpat, luxui, ambitioni, avaritiæ, superstitioni, & omnium malorum appetitionibus habenas relaxat. Quid? Post prædicatam ab Apostolis doctrinam evangelicam, post damnatas plurium Casuistarum opiniones falsas, erroneas, laxas, non cessant scelera. Ergo inutilis Evangelii prædicatio; vana falsarum opinionum proscriptio; *vaniloqui* Patres Tridentini, & Gallicani; *vaniloqui* omnes Pontifices summi laxarum thesium proscriptores? Hæc sunt legitima æque ac horrenda Censoris nostri consecraria.

X. Clarius, & liberius hanc suam doctrinam exponit, & confirmat P. Zaccaria in altero suo libro inscripto *La Storia Letteraria d'Italia*, ubi pag. 53. de Probabilismo hæc docet. *Ora il Mondo è ormai noiato di UNA QUESTIONE CHE NELLA PRATICA A NULLA SERVE, essendo tutti in pratica o realmente Probabilisti, conciossiachè i Probabilioristi medesimi più probabile giudichino ciò che altri chiamano solamente probabile; o Probabilioristi, mentre gli stessi Probabilisti intanto seguono il Probabilismo, perchè lo credono più probabile sentenza.*

XI. Controversia amplectendi minus aut magis probabilem sententiam in argumento in quo inferni vel paradisi causa agitur, ad praxim nihil est? *Non serve a nulla?* Ergo Ven. Innocentius XI. futile damnavit hanc propositionem: *Non est illicitum in sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore sacramenti, relicta tutiore, &c.* Quæstio Probabilismi, ad praxim quod attinet, vana est? *A nulla serve?* Ergo vane, & inepte Ven. Innocentius XI. damnavit hanc alteram thesim: *Probabiliter existimo iudicem posse iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem.* Alterutrum ergo. Aut Romana Sedes imprudenter & vane damnavit præfatas theses; aut P. Zaccaria turpiter errat. Nulla hic, Franciscæ Antoni, ad evadendum latebra. Aut retractandus error est, aut denegandum pontificiis decretis obsequium. Aut fasces subiciendæ & Patribus Gallicanis, & Romanis Pontificibus; aut fatendum quæstionem Probabilismi esse gravissimam, & momentosissimam. Quid? Ab integro & amplius sæculo celebriores Ecclesiæ catholicæ Theologi perpetuas habuerunt disputationes: controversiæ huiusce decisionem vocant *BASIM, FUNDAMENTUM THEOLOGIE CHRISTIANÆ*: ingentia & innumera volumina de eadem elaborarunt: universa Ecclesia Gallicana ab integro sæculo acerrimum bellum Probabilismo indixit, & a medio sæculo illum terra marique exterminavit: Romana Sedes tria præcipua istius hydræ capita detruncavit: vix ulla in universa morum Theologia disputatur quæstio in utramque partem, quæ *per magis & minus probabile* non definiatur. Et Italica Litteraturæ Censor novus adversus & communem Theologorum consensum, & Episcoporum, atque Pontificum thronum, tribunal erigit, & arbiter veluti supremus sedens pronuntiat: Probabilismi controversia est quæstio de voce, ad praxim futilis est. *A NULLA SERVE.* Etiam Ariani de voce quæstionem asserbant *Arianismum*. Etiam Ianseniani phantasma (*phantome*) aiunt *Iansenismum*, non secus ac Censor noster chimæram pro praxi appellat *Pro-*

babulismum. An de more rancidam cantilenam repetent? Cum hæreticis ergo nos comparas? Siccinne infamas Institutum nostrum? Nugæ istæ sunt & ineptiæ millies contritæ. Errores cum erroribus comparo, officio & obsequio erga personas salvo. Desinat talia scribere, si displicet talia audire. Ex iis quæ supra recitavi, basilice patet, quinam illi sint qui non errores, sed personam infectantur. Pleno in lumine idcirco exponere curavi recensitum errorem, quia non modo & in citato *Supplemento Lacroixiano*, & in *Historia Litteraria* cubat, sed quaquaversum disseminatur. Pluries ipse ab ipso hominum vulgo has voces audivi. *Probabilismus est controversia de voce. Ad praxim futilis est. Quid ergo caritas Christi laceratur: quid dissidia, iurgia, tragœdiæ ob controversiam de nomine foventur?* His larvis induta Theologia accommodatitia, triumphabunda discurrit, & animas plurimas depopulatur. Doctrina P. Zaccaria *Academicismum* in Christianam Theologiam invehit, in quem *Lib. II. contr. Academ. & Lib. III. cap. 1.* hæc scribit S. Augustinus. *Non ego istam disputationem disputandi gratia susceptam volo... De vita nostra, de moribus, de animo res agitur... Nescio enim quomodo fecerunt in animo quamdam probabilitatem, quod homo verum invenire non possit... Itaque discutiamus utrumnam possit verum inveniri... Negotium nostrum, non leve, aut (N. B.) superfluum, sed necessarium & summum esse arbitror, magnopere querere veritatem.* Sic definit Augustinus. Contra resolvit P. Zaccaria, disputationem hanc superfluum esse: A NULLA SERVE.

XII. Alia levioris momenti, sed valde festiva eiusdem *Historie litterarie* puncta ad iustæ critices regulas revocanda. Et antequam id præsto, obiter recordor, Auctorem nostrum testari, se hanc historiam edere, ut deserviat etiam aliorum Eruditorum nimix libertati in diiudicandis librorum meritis coercendæ: inquit enim pag. 10. in proœmio: „Varrà forse anche cid a cauti render certuni, i quali a sfogo della passione sembrano l'utilissimo uso delle Novelle scionciamente rivo- gliere, ed a trattenerli dal portare de' libri, e degli Autori loro iniqua sentenza; e molto più dall'usar contro onorate, e rispettevoli persone contra inaudita franchezza villanie, ed altri disdicevoli modi; sapendo, che alla fine dell'anno potrà esser censurata la lor censura, e che inappellabil non è il molesto e fiero lor tribunale.“

XIII. Eo itaque tendit hæc *historia*, ut sub anni finem aliorum tribunalium iudicia ad censuram inducat? Numquid tribunal huiusce historix supremum erit? Oro obtestorque eruditos omnes, ut meditari factum ante omnium oculos positum velint. P. Franciscus Antonius Zaccaria in Italia, alii Socii in Gallia, alii in Belgio virgam censoriam in omnes fere Europæ catholicæ libros extendunt: partiariis suis, & a quibus favorem expectant, elogia pangunt; ceterorum autem opera vellicant, carpunt, Auctoresque provocant, instigant, urgentque ad necessariam defensionem: & cum censuras suas iniustas, & plurium Casuistarum laxas, & perniciosas sententias cum evangelica sanctitate pugnantes demonstrari sentiunt, tum consuetos clamores ingeminant, tum Magnatum præsidium implorant, tum & se, & Institutum infamari criminantur. Factum istud omnibus pervium in omnibus eorum libris resonat. Magna hic tentantio esset exclamandi: Et quousque tandem patientia nostra abutemini? Quousque

XIV. Ad Italicæ Litteraturæ Censorem oratio revertatur. Extollit pag. 73. suos Trivaltianos ob censuras latas in paupertatem evangelicam a me in *Disciplina Apostolico-monastica*, subdens: *In vano si è cercato dal contraddittore di conciliare odiosità. Perridiculas, falsas, errori faventes patefecì illorum censuras; & scandalum gravissimum passus sum, cum viderim Sanvictalios, Ghezios, Lecchios, aliosque peculiari voto obstrictos numquam relaxandi severissimam quam professi sunt paupertatem evangelicam, se patronos, & fautores declarare in suis libris illarum opinionum quæ hanc paupertatem perniciosissime relaxant.* Prima & gravissima hic dicen-

da

da occurrerent, quæ nunc prætereo; at dicentur in tempore, nisi ab oppugnanda veritate desistant.

XV. Audiamus censuras, quas in nonnullos Casuistas fert Historicus rei litterariæ. Pag. 48. inquit: *La Teologia morale del P. Antoine Gesuita. Se tutti quelli che approvano il rigore di questo Teologo, il quale solo potrebbe a sufficienza mostrare, quanto vada errato chi vuole per forza, che il PROBABILISMO sia la sentenza adottata, e come sposata universalmente da' Teologi della Compagnia di Gesù &c.*

XVI. Ecquiam hi sunt qui vi summa universæ Societati Probabilismum adscribunt? Sunt P. Bartholomæus Fibo Iesuita, qui in *Apol. pro consc. cap. xi. §. 1. num. 3.* scribit: *Viri gravissimi, præter TOTIUS SOCIETATIS DOCTORES, tuentur doctrinam probabilisticam.* P. Claudius La-Croix Iesuita *Lib. I. cap. 11. n. 269.* Auctores fere OMNES e Societate IESU docent Probabilismum. Amice, & candide, quæso, loquamur. Cur ex una parte notam ignominiam inferri Inclytæ Societati existimatis, cum eidem Probabilismus tribuitur? Cur ex altera parte pro Probabilismo veluti pro aris & focis belligeratis? Si Probabilismus est illa benigna doctrina quæ iugum evangelicum levigat, quæ paradisi ianuas facilius aperit; cur illis irascimini qui possideri a Societate hanc felicissimam clavim afferunt? Luculentius. Aut Probabilismus est doctrina vera, aut falsa. Si vera, cur illam erubescitis? Si falsa, cur pro illa dimicatis? Cur in illius oppugnatores turmatim irruitis? Cur pede uno mare, altero terram calcatis? Hæc indicavi, ut evincerem quam sit levida & venusta Historici nostri ars critica. Ceterum ego & in historia Probabilismi *Tom. I. pag. 391. Edit. 1. & infra Tom. II. evidenter ostendo, Inclytam Societatem, vi suarum Constitutionum Probabilismum improbare, eumque sapientiores Iesuitas penitus contere.*

XVII. Pergit ibidem Historicus: *Se tutti quelli che si dichiarano per le rigide sentenze di questo Teologo, le seguiranno in pratica; GRAN miglioramento vedremo ne' costumi.* Ita ne vero? Ecce ergo contra communem omnium sapientum sensum pag. 53. ex tripode pronuntiavit, nihil referre, five magis five minus probabilem, five rigidam five laxam opinionem sequamur? A NULLA SERVE. Tam manifestis antilogiis semetipsum iugulat Italicæ Litteraturæ Censor? Sed venustiora audiamus.

XVIII. Pag. 48. & 49. persequitur Historicus. “E' da avvertire però, che il P. Filippo da Carbognano de Frati Min. Off. nuovo editore di questa Teologia, nell' avviso al Lettore più oratoriamente (N. B.) che storicamente dice, che celebriores Antistites Gallia, ac præsertim Italia reliquis Theologia moralis Institutionibus anteponebant, ac pro Clericis instituendis aptiorem esse existimaverint. Io so per cosa certa che molti Vescovi della Francia (e non sono nè i meno zelanti per la Costituzione Unigenitus, nè i meno ragguardevoli ec.) ne pensano assai diversamente. De' Vescovi d'Italia, se ne facessimo il confronto, quali abbiano questa Teologia scelta pe' loro Seminarj, e quali no, forse parrebbe quel detto anche più esagerato, che ad Orator non si conviene. Non dee però negarsi che tra le Teologie de' probabilioristi, questa è a mio credere la migliore che sia uscita.“

XIX. Lepidula & acriter pugnantia hic occurrunt paradoxa: quorum unum a duobus sæculis inauditum est. Quid? Eruditus, & perdoctus, mihi que necessitudine coniunctus R. P. Philippus de Carboneano Franciscanus debitis laudibus effert P. Antoine Iesuite Theologiam, testaturque, celebriores Antistites Gallia, ac præsertim Italia reliquis Theologia moralis Institutionibus anteponebant, ac pro Clericis instituendis aptiorem existimasse: & unus Iesuita hic Socii laudibus invidet, eas arrodit, atque extenuare admittit? An non inauditum paradoxon? Quænam tanti arcani ratio? Probabilismus. Quæso te, erudite Censor, ut mihi in aurem candido pectore dicere velis. Si P. Philippus de Carboneano præfatum elogium scripsisset in laudem Theologiae Mazzotta, La-Croix, Tamburini, Stoz, Conc. Appar. Tom. I.

Burgaber, Busenbaum; cedo, an illi elogiominidiffes, an illud detruncare, imminuere, extenuare conatus fuiffes? Cur ergo illud applicatum Theologiæ P. Antoine Iesuitæ illud mordet? Quia P. Antoine non est *Probabilista*. Affigeretur alia, si potest, ratio. Alterum paradoxon oppositum. Theologia hæc est omnium *Probabilistarum* optima. Si Censor dixisset, opus istud esse optimum compendium sanioris doctrinæ Clericis iuuenibus imbuendis aptissimum, a vero non aberrasset. Quamobrem ego primus omnium edi in Italia istud Theologiæ compendium curavi, cum viderem alios toto nisu promovere editiones Gobat, Busenbaum, Tamburini, Escobarii. Tertium paradoxon. Theologia hæc est omnium Probabilistarum præstantissima: & celebriores Galliæ Episcopi Probabilioristæ, & infensissimi Probabilismo eam non adoptant, & præsertim, inquis, Episcopi constitutionis *Unigenitus* strenui defensores? Quorsum huc constitutio *Unigenitus*? Profecto non minus intempestive, quam si introducerentur constitutiones *Omnium sollicitudinum*, & *Ex quo singulari*. An Episcopi isti Gallicani saniores morum, quemadmodum fidei, doctrinam non amplectuntur?

XX. Gradum facit Historicus ad extollendos Probabilistarum libros, scribens ibidem pag. 49. *Un'altra moral Theologia, MA MOLTO PIU' PROFITTEVOLE, che la precedente (Antoine) han data i Gesuiti di Napoli. L'Autore è il P. Niccolò Mazzotta.* En quartum bellulum paradoxon. Ex Theologia P. Antoine magnam morum reformationem (*gran miglioramento*) spondet Censor eadem amplexuris. Contra post paucas lineas, VALDE MAIOREM profectum adpromittit sequentibus Theologiam probabilisticam omnino contrariam P. Mazzotta. Theologia P. Antoine ducit Christianos per viam arctam, & ut loquitur Censor, *rigidam*. E contrario Theologia probabilistica P. Mazzotta eos dirigit per latam, seu laxam oppositam rigidam. Duæ ne, erudite Censor, viæ profus contrariæ, altera arcta, altera lata, ducunt ad paradisum? Et hanc Theologiam probabilisticam non P. Mazzotta, ut privato Auctori, sed Iesuitis Neapolitanis indefinite Historicus adscribit. *Han data i Gesuiti di Napoli.* En illos qui per vim (*per forza*) Iesuitis tribuunt Probabilismum.

XXI. Pag. 50. 51. 52. ad sidera usque extollit Theologiam vere probabilisticam P. Claudii La-Croix, & Supplementum eiusdem eleganti stilo a semetipso compositum. Plura in hoc Supplementum, in quo ego passim carpor, dicenda forent. Verum ne præfatio ista nimium longa evadat, omnia prætereo, præsertim quod invidere laudibus nolim quas sibi passim canit Supplementi istius Auctor. Quod vero ad duos Theologos Mazzotta, & La-Croix attinet, si meum proferre iudicium Censor permittat, dico, Theologiam probabilisticam P. Mazzotta esse compendium aliorum Casuistarum, & præsertim La-Croix. Opus vero P. La-Croix dici iure valet, ut ego quidem sentio, *Dictionarium* opinionum contrariarum magis & minus probabilium, quæ lectorum arbitrio subsiciuntur. Mazzotta, La-Croix, & plurimi alii Casuistæ inter collectores, & compilatores locum habent, qui, ut doctissimus Iesuita Cardenas sanioris doctrinæ strenuus vindex adversus Caramuelem, inquit *disp. 11. cap. 11. art. 4. ex Bonacina, & etiam Navarro, & aliis, instar ovium & avium, alios sequuntur.* Quod mihi maxime displicet in morali Theologia P. La-Croix, est quædam Pyrrhonismi species, passim proponendi de eodem æternæ salutis puncto, in quo de peccato mortali in utramque partem dissertatur, oppositas opiniones, quin aliquid decidat, sed lectorum genio permittit, ut quisque quod magis propriæ libertati adlubescit, seligat: quæ methodus Theologiam accommodatitiam summopere perficit. Quamobrem mirum esset, nisi plures editiones variis in locis peractæ fuissent. Nam laudatus Raynaudus *loc. cit. pag. 385. de pluribus Catholicorum libris inquit: Naufragarunt ad hunc scopulum plerique etiam Catholici, qui, ut audirent solemnes Doctores, & a plurimis consilii gratia frequentarentur, vel ut eorum libris vendibilitas accederet, eorumque recusione sepius calerent*

pre-

prela . . . improbatas adamarunt doctrinas, vel obsoletas, & pridem sepultas refoderunt.
XXII. Iudicium tamen meum de operibus Mazzotta, & La-Croix, aliorum censuræ subitio. Si otium faveret, Casuistas illos qui communiter manibus teruntur, ad criticen vocarem, præsertim Thomæ Sanchez, cuius opera & aliquibus damnatis opinionibus, & pluribus laxis scatent: Thomæ Tamburini, qui & stilo nitido ac eleganti, quoad materia fert, & methodo perspicua ceteris Moralistis præstat; sed eius opera frequenter laxitate inquinata sunt, & pluribus poscriptis opinionibus sordent: & Busenbau, Gobati, Dianæ, Leandri, Sporerii, La-Cruz, Zanardi, Candidi, & aliorum plurium opera expenderem. Sed, ut dixi, otium tantum non suppetit.

§. V I.

Nonnullæ animadversiones in cap. III. Lib. I. *Historia litteraria Italica* Volum. II.

I. **N**ON gravem honestamque censuram, sed puerilem & ineptam satyram, nugis, gerris, & scurrilitatibus plenissimam, edidit P. Franciscus Antonius Zaccaria in sex prima *Christiana Theologia Dogmatico-Moralis* volumina. His verbis suum auspicatur caput tertium. *E sin a quando ci vorranno i viventi Teologi inquietare con le loro Morali Teologie? Re&te & bene. Inquietat sane Christiana morum Theologia homines huic sæculo addictos, eosdem turbat, exacerbatur, & resurgendi ambitionem in hoc mundi teatro deprimit, conteritque. Persequitur ibidem Censor historicus: Non disapproviamo per tutto ciò lo studio della Morale Teologia. Ma dovrebbero certamente bastare que' libri che abbiamo. Debuissent quoque sufficere Ephemerides litterariæ, quas tot Italiæ civitates in hebdomadas singulas emittunt: & nihilominus multiplicare illas, & hoc librorum genere inquietare, & turbare Italianam Historicus iste ausus est. Ceterum quinam ii sunt qui *Supplementa, Compendia, Summas, Alphabetaria moralia, morales Medullas vetustas, & recentes* multiplicant, & agglomerant? At libri isti non inquietant, non turbant, cum sint suavissimi Probabilismi pharmaco delibuti. Theologia Christiana illa est quæ lacerat conscientias, laniatque dulces appetitiones.*

II. Pag. 49. Titulum Christianæ Theologiæ criminatur Historicus. *Il Frontespizio vuol esser primamente considerato: Theologia Christiana. Niuno se ne formalizzi. Non vuole già il P. Concina dinotarci, che la sua Teologia sia Cristiana, e che le altre sieno anticristiane.* Omnes poterant hanc obrudere censuram præter unum P. Franciscum Antonium. Eccur? Quia ille proficitur celeberrimum Ordinem qui appellatur SOCIETAS IESU. Et non propterea alii sacri Ordines sunt Societates anticristiane. Hæc Theologia Christiana caput ferit Historici nostri.

III. Pag. 50. „ Il P. Concina prega sua Santità a voler da tante lassè opinioni de' Casisti purgare le scuole cattoliche. Desideriamo, che adempiuti sieno i suoi santi voti. Aggiungeremo solo una notizia, che forse quando al P. Concina fosse pervenuta, farebbe valuta a fargli qualche maggiore stima concepire del P. Moya. „ Opera P. Moya damnata sunt a S. Romana Sede: & illa magno habebat in pretio? Si opera P. Moya damnata a Romana Sede essent, quia luem Iansenianam continerent, plausu ne illa exciperet Historicus? Et mihi illa existimanda & suspicienda proponit, quod ob alios errores sint proscripta? Statera & statera, pondus & pondus. Persequitur Historicus. „ Anche questi Gesuita stam- „ pò un memoriale a Innocentio XI. nel quale lo supplicava con grande istanza a „ condannare CXIII. proposizioni di lassa Morale. La sola differenza che tra il „ P. Concina, e il P. Moya osserviamo, è, che questi per degni riguardi tace „ gli Autori, da quali avea tratte le rilassate opinioni, il P. Concina in omnia. „

IV. Non modo P. Moya Auctores nominat, verum etiam Ordinem quem professi

fessi sunt, patefacit, quod ego numquam feci, nisi cum de Dominicanis Casuistis fermo fuit. Legantur omnia opera moralia P. Moya, & *QQ. Selecta*, & *Expostulationes* &c. & *Singularia uniuersa* &c. vix unica pagina occurret in qua non resonent eiusmodi Auctores. Michael Zanardus Ord. Prædicatorum. Acatius de Velasco ex Ordine Prædicatorum Lector Iubilatus. Petrus Ledesma Ord. Præd. Ioannes La-Cruz Ord. Præd. Aut legit P. Zaccaria Opera Moyæ, aut secus? Si primum, ubi veritas? Si alterum, ubi pudor?

V. Pag. 51. difficultatem theologicam opponit Historicus. „ Pianta nel secondo „ capo il nostro Teologo Cristiano questo formidabile principio, che siccome tra „ tutte le Religioni una sola è quella in che possiamo salvarci, così in tanta opi- „ nionum multitudine una est vera doctrina morum, que ducit ad vitam. Terribil cosa, „ e più anche terribile, perchè (dice il P. Concina pag. xviii.) sola veritas, non „ probabile, non probabilius si falsum sit, ianuas cæli patefacit. O profondi iudizij „ di Dio!... Non basta a salvarci neppure il Probabiliorismo? E l'opinion proba- „ bilissima basterà? Ma se fosse falsa? Oime! Sola veritas... ianuas cæli patefacit. „ Eh diventiamo dunque all' buon ora Tuzioristi.“

VI. Christus clamat: *Ego sum veritas, & via*. Quid? clamat Historicus noster. Sola ne veritas via cæli est? An non falsitas, an non error per aditum ingreditur, dummodo sit Probabilis vestis indutus? Parcendum est Historico nostro, qui cum omnium scientiarum libros cribandos suscepit, forsitan non omnes scientias callet; aut non omnes controversias theologicas ita expendit, ut rectum proferre iudicium valeat; aut tandem benignæ probabilitatis illicis fucatus, pro dogmate habet sequentem doctrinam P. Caroli Antonii Casnedi Tom. II. quest. 1. §. 4. iniquitatis: *Cum Magister veritatis sis, adeo humana condescendis inscitia, ut in tuo veritatis tribunali ERROR inculpatus ipsam COÆQUET VERITATEM. Eum enim non accusas, sed excusas: non plectis, sed PRÆMIARIS: ipsam tuam legem habendo pro non lege: & tuam non legem habendo pro lege: si lex ut non lex, & non lex ut lex invincibiliter proponatur.* Aut hanc absurdam, monstruosamque doctrinam deglutire historicus Censor atrinquitur, & quoscumque Sæctarios in paradysum evehere: aut plaudendum doctrinæ nostræ revera christianæ. Nulla hic ad evadendum rima patet. Discat igitur Historicus opinionem probabiliorem, vel probabilissimam, si falsa sit, seu ignorantiam invincibilem excusare utique a culpa, minime vero efficere ut actio re ipsa prava, bona & præmio digna evadat: quia bonum ex integra causa. Sola ergo veritas, sola vera, non ficta honestas ianuas cæli patefacit. Audiatur acutus Censor non Elizalda, non Camargo, non Munieffa, non alios doctissimos Iesuitas, sed ipsum Cardinalem Pallavicinum, qui *epist. ad P. Elizalda pag. 89. & 90. edit. Rom.* hæc scribit. „ Il che si verifica maggiormente in ignorantia iuris, non trovandosi giam- „ mai nella Scrittura, o ne' Padri, che l'operar con sì fatta ignoranza abbia ri- „ cevuto premio e lode da Dio, e che però possa esser opera meritoria, come „ insegnano tanti Moderni. Onde al più tale ignoranza, quando sia invincibile, „ potrà scusare, ma non render l'opera onesta, ove l'oggetto formale non è on- „ sto.“ Hos sapientissimos Iesuitas diurna nocturnaque manu revolvat Historicus litterarius, & vale dicat Terillo, Tamburino, Escobario, Busembaum, La-Croixio eiusque Supplemento.

VII. Pag. eadem superbiæ me arguit Historicus. „ Ma dappertutto traluce Pin- „ signe umiltà, l'incomparabile carità, lo zelo accessissimo del Teologo nostro. „ L'umiltà veramente nell' undecimo capo patisce qualche pericolo, quando a „ proposito di certo P. Zech Gesuita Tedesco, il quale dice d'aver provata ine- „ splicabil noja in perlegendis tractatibus Concinianis, in quibus ordo nullus, sed mera „ confusio, miscet omnia, eademque singulis fere paginis repetita redeunt, dolenda tem- „ poris & chartarum pernicie... Quorum libri similes videntur turbido, & ex inimis

„ re-

„ recessibus agitato vortici, ubi qua semel arrepta sunt, eadem semper magno impetu re- „ volvantur, novis solummodo conviciorum spumis CONSPURCATÆ. Aggiunge il P. „ Concina in un tuono fastosetto. *Respublica litteraria mirabitur quod opera mea in- „ digesta, confusa, hiulca ad arma provocent tot Collegas suos & Trivultianos in Gallia, „ & Bollandistas in Belgio, & Bavaros in Germania, & Longobardos in Italia.* Ma „ poi quasi rientrato in sè, e considerando, che anche contra un INCENDIA- „ RIO, il quale da una all'altra città andasse appiccando fuoco, da tutte le parti „ si griderebbe contro di lui, nè questi potrebbe già ciò recarsi se non pazzamen- „ te a vanto, ritorna a' primi sentimenti di umiltà nel cap. xiiii. e si chiama „ humilem, imbecillem, & solum homuncionem. Non trascorriamo però &c.“

VIII. Sincere fateor me vitio laborare superbiæ, quæ est primum hydræ origi- „ nalis culpæ caput. Ut adversus hoc monstrum pugnem, me ipsum recognoscere „ admittor, videoque me esse vilissimum terræ filium, humilem, imbecillem, & merum „ homuncionem. Quanta in interiori animo meo superbia ardeat, solus Deus iudex est. „ An vero recitata verba adversus P. Zech superbia tumeant, an sit iusta & tempesti- „ va redargutio, iudicent æqui rerum æstimatores. At nonne contra Incendiarium qui „ ex una in alteram civitatem ignem deportat, omnes clamant? inquit Historicus. „ Non ergo ignis fatuus, & chimæricus, alioquin fatui essent qui clamarent. Et sane „ nisi ignis ureret, nequaquam tam furenter saltitarent amici. Sed quid urit ignis „ iste? Laxitatis casuistica stuppam. Istius autem stuppæ incendio gaudere omnes chri- „ stianæ doctrinæ cultores debent. Sed quid ineptias refellens ineptio ipse? Unum „ addam, haud bene sibi consuluisse Historicum nostrum, dum humilitatis vacuum, „ & superbia tumidum me depingit. Nam Eruditi Itali, qui legunt illa repetita elo- „ gia & plausus quos sibi suavissime Historicus canit, dum opuscula sua ad sidera uf- „ que extollit, præsertim Supplementum Casuistarum ad Busembaum & Lacroixium, „ quod est vera dignum patella operculum, cuius trinas iactat editiones: qui, in- „ quam, eiusmodi, & alia plura similia legunt, nativam & modestiæ, & prudentiæ, „ & humilitatis imaginem Litterati Historici sibi formant.

IX. Satyram in præfatione concludit Historicus pag. 53. his verbis. *Termina questa „ prefazione con un divotissimo colloquio a Gesù Cristo, che non disdirebbe a suor Maria d' „ Agreda: tanto è ripieno di sacra unzione.* Neque percelebris virgo Agrida declinare satyræ „ turæ auleos potuit? Extrema adeo remota, & pugnancia coniungis? Quanam com- „ paratio meorum cum Agredianis libris? Sed his delectatur paradoxo Censor egregius.

X. Hactenus in præfationem solam, nunc in sex Tomos satyricam censuram „ suam Historicus exercet. Brevissimo calamo dissertationes cuiusque Tomi indicat. „ Nullam in tot Tomis sententiam, nullam ex tot Casuistarum laxis opinionibus „ truncatam, Rigorismum nullum, nihil denique ad doctrinam quod attinet, offen- „ dit in quod extendere suam censoriam virgam queat: idcirco spectra quædam sibi „ effingit quibuscumque belligerare paullulum valeat. Miratur pag. 56. di vedere il P. „ Concina più largo del Gesuita Antoine... e di non vedere nella quistione della bugia certa „ lettera di S. Francesco di Sales, che una volta (e non son secoli) fece gran rumore. In „ qua controversia laxior sim Iesuita Antoine, non indicat. Mendaciorum patroni „ allegare epistolam S. Francisci de Sales consueverunt. Non memini ego Salesianæ „ epistolæ in questione de mendacio: idcirco notam mihi appingit Censor historicus? „ Grandem concitavit rumorem non ita pridem epistola isthæc? Non epistola fan- „ tissimi Francisci, sed mendaciorum defensores turbas excitavere. Hæc, ut extra „ viam more suo aberrantem Historicum insequeretur, scripsi.

XI. Alias imposturas, & manifestas falsitates infarcit Historicus pag. 56. inquit: „ Il P. Concina non contento d'attaccare varj privilegi di Benedettini, ed altri „ Regolari (Tom. III. pag. 325.) sembra pigliare anche di mira l'Istituto della „ Compagnia di Gesù (Tom. II. pag. 139.)

XII.

XII. Omnium Regularium invidiam concitare adversus me benignissimus Probabilista studet. Neque Benedictinorum, neque aliorum Regularium privilegia vera, & authentica *loc. cit.* a me vellicantur; sed Casuistas Sanchez, Lopez, Castropalaum, Machadam, Lessium, Candidum, Tamburinum, La-Croix aliosque redarguo, qui privilegia commentitia tribuunt Regularibus Confessariis, quibus valeant dispensare in omnibus votis Papæ non reservatis. Diligentia summa expiscari hæc privilegia studui, & nullibi eadem reperi: & aliqua non dispensandi, sed commutandi dumtaxat facultatem impertiunt. Scit ne P. Zaccaria eiusmodi privilegia esse authentica & germana? Expendit ne illa? Quo ergo ausu mihi de more imponit, quod Regularium privilegia carpam? Casuista laudati amplificat Regularium iurisdictionem & in votorum dispensatione, & in absoluteione sacramentali, inquires, posse Confessarios cum *iurisdictione probabilis* absolvere pœnitentes. Dum eiusmodi commenta refello, in odium Regularium me adducere Historicus vafre conatur. Sed frustra. Docti enim piique Regulares veritatem, secus Casuistarum laxitates adamant.

XIII. Ut vero Inclytæ Societati me infensum traducat, in medium promit eadem pag. 56. textum ex meo Tom. II. pag. 139. incredibili versutia truncatum. Hæc sunt illius verba. „Cerca egli (il P. Concina) *Licetum ne est renuntiare iuri fraternæ correctionis?* e dopo aver riportate le sentenze de' Dottori, e tra queste quella de' Gesuiti, i quali per regola da Gregorio XIII. approvata nella Bolla *Ascendente Domino* hanno di rinunziare a questo diritto, perchè i lor difetti sieno immediatamente al Superior deferiti, conchiude così. *Quod in hac controversia mihi negotium facessit, illud est, quod nulla Religio disciplinam profiteatur perfectiorem illam quam Christus ipse in Apostolico Collegio instituit. Hanc perfectionem omnes sacri Ordines sequendam amplectuntur.* Porro *Christus Dominus ea omnia præscripsit quæ ad hunc finem obtinendum conducunt.* Inter alia autem præcipit secreto corrigendum esse delinquentem fratrem. *Qui contendunt melius efficaciusque incolumem disciplinam evangelicam consistere, si, neglecto fraternæ correctionis ordine, immediate ad Prælatum denuntiandum delictum afferatur; hi profecto Evangelium CORRIGERE, regulasque perfectiores ac prudentiores præscribere velle videntur.* Lo scrupolo mio è questo. Vienmi in capo (heu! Quæ non veniunt in caput istud?) che questo squarcio del P. Concina pizzichi d'impugnazione dell' Istituto della Compagnia di Gesù.

XIV. Ut omnes eruditi Itali admirentur sinceritatem Historici nostri, sciant, me post laudata verba nullo medio interposito continuo subdere: *Utrumque tamen res hæc se se habeat, non est quod diutius in eadem immorari debeam. Nec enim litem hanc decidere mihi in animo est. . . . Nec improbo si quid sapientes, sanctique viri oppositum stauerunt. Quia illis, utpote divino perfusis lumine, fasces submitto, & utroque pollice subscribo.* Si ego opinionem alicuius Casuistæ tam manifeste truncatam exhibuissem, continenter clamarent: En insignem fraudem: en calumniam manifestam. At ita clamare mihi non licet. Immo illi sic vociferantur, cum sinceritate summa laxissimas Casuistarum quorundam opiniones transcribo. Nihil tamen illorum clamores moror. Sat mihi est veritatem pro me stare. Testor itaque me numquam voluisse vel tantillum derogare sanctissimi Patriarchæ Ignatii Regulæ sive directe, sive indirecte, sive quocumque excogitabili modo.

XV. P. Franciscus Antonius Zaccaria, PP. Gagna, Ghezzi, Lecchi, Zech, Sanvitale, alique nullum non movent lapidem, ut me tamquam hostem præstantissimæ Societatis IESU diffament, eiusdemque contra me potentiam concitent. At velint, nolint, semper fui, semperque ero obsequentissimus tantæ Societatis servus, semper eiusdem merita, & labores in vinea Domini, & optimas disciplinæ, & regiminis regulas magni faciam, laudabo, & hæc omnia aliis imitanda prædicabo, quemadmodum semper feci, ut omnes amici testes sunt. Nec enim scribera

bere in publicum hæc auderem, nisi vera essent. Illud ex corde doleo, quod citati Iesuitæ Zaccaria, Gagna, Ghezzi, alique similes Societati suæ maximum afferant detrimentum libris suis, quos non dicam laxi opinionibus, sed diceriis, imposturis, locis frigidissimis, nœniis, gerrisque vanissimis plenissimos evulgant, & communem Societatis suæ causam cuiuscumque Casuistæ aberrationes constituunt. Isti profecto, vel nolentes, Societati suæ infensi & detrimentosi sunt. Isti in Italia, illi in Gallia, alii in Belgio, alii in Germania adversus totius Europæ cuiuscumque facultatis Scriptores tribunal erigunt, censuras inurunt, benevolos & partiaros laudant, palpant, & mirificis elogiis extollunt; ceteros omnes satyris velliant, plautino sale defricant, ulcerant, & non raro imposturis diffamant, depriuntque. En Societatis hostes, quos inter emicat in Italia P. Franciscus Antonius Zaccaria, qui plurimos cordatos, prudentesque Italiæ eruditos viros hac sua *litteraria Historia* commovit, punxit, & ad iustam defensionem provocavit, & veluti coegit. Dum hæc scribo ad manus pervenit epistola typis edita 15. Aprile 1751. quæ hunc præfert titulum: *Lettera di N. N. concernente alla censura, che nel Lib. I. del vol. 2. della Storia letteraria d' Italia si legge nel cap. II. §. 10. c. II.* In hac epistola hæc pag. 3. leguntur. „Io non voglio porre in disputa, se l' oggetto di chi ha introdotta la compilazione di quella *Storia letteraria* s'avi una Scimia de' Gazzettieri di Trivoux, che oltre al lucro, che a spese de' Gonzi suol fruttare, serva ancora a moltiplicare Profeliti a forza di favole, d' adulazioni, di panegirici, encomj per tutto ciò ch' esce da suoi Confratelli e parteggiani: ed all' opposto col vilipendere, e procurare di screditare tutto ciò che non s' accorda colle false loro prevenzioni. Pag. 5. num. 4. Ognuno sa, che il raccoglitore della *Storia letteraria* ciecamente rapporta senza veruno discernimento tutte le frottole che gli vengono somministrate, qualora s' accordino con que' falsi pregiudizj da quali è preoccupato. Pag. 6. Cento altre consimili frottole ed invenzioni, che racchiudonsi in quella raccolta di vere zaccare del P. Zaccaria sono quelle che già presso gli uomini savj hanno posto in discredito quella Storia, non meno che lo Storico. Hæc paucissima delibavi ex præfata epistola, missis aliis, quæ longe acerbiora sunt adversus hanc *Historiam litterariam*, ut luculentius confirmarem, P. Zaccaria, aliosque similes, illos esse qui detrimentum inferunt Inclytæ Societati. Hi enim, ut alias dixi, & dicendum sapius est, sunt qui tribunal censorium erigunt adversus fere totius Europæ Scriptores, sententias dicunt, notas inurunt, vulnerant, lacerant, profligant. Cum vero responsa opportuna audiunt, tum apud Magnates, & cuiuscumque status viros voce modo submissa, modo elata lamentantur, non solum semetipsos lædi, sed ipsam lacerari Societatem, & diffamari. In quos sane illud Iuvenalis dictum Sat. II. quadrat:

Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?

XVI. Sed rursus audiamus P. Zaccaria, qui pag. 57. hæc subdit. „Prima di terminare questo estratto, vogliamo muovere una questione. Domandiamo adunque, se i Gesuiti scrivano nulla contro questa Teologia? Se abbiamo a dire ciò che crediamo, ne parrebbe, che nol doverfar fare, per due ragioni. E primieramente abbiamo osservato, che il P. Concina, come se i Gesuiti non avessero mai scritto nulla contro d'alcune sue particolari proposizioni, torna a dire con franchezza, e che il Probabilismo è il *novel modo d' opinare* dannato da Aless. VII., e che i trattamenti del P. Daniel contro le Provinciali sono proibiti anche nell' original loro lingua Francese, e che il negare, che tale o tal altra vietata proposizione sia in questo, o in quell' altro Casista, sia un favorire il fatto di Gianfenio inventato con tanto scandalo della Chiesa da' Gianfensisti, e che „ il P.

„ il P. Benci ha insegnato *licitas esse blasphemias ex consuetudine*, e cento e mille „ altre cose simiglianti.

XVII. Appello ipsos sapientes prudentesque Iesuitas, ut iudicent super prudentia P. Zaccaria in refricandis recensitis punctis. Et ut ab ultimo incipiam, recoctam cambrem P. Benci ad mensam reducit. Mica ne prudentiæ hic reluctet? Recogitet lector, quæ argumenta canendi mihi præberent & libellus famosus Retractionis bis editæ, & subobscœna doctrina &c. & blasphemiarum ex consuetudine? Sed, ut novum moderationis meæ argumentum perhibeam, omnia silentio obvolvo, & ad duas meas epistolas his de argumentis lectores remitto. Ad factum quod attinet Iansenianum, gravissimum sane, & perniciosissimum scandalum invexerunt Iansenistæ. Sed cur? Quia & hæreticam doctrinam in libro Iansenii manifeste extantem protegabant & promovebant; & Ecclesiam accusabant, quod commentitiam hæresim in libro Iansenii damnasset. Quare iure Ecclesia definivit, reipsa in opere Iansenii, & in sensu Iansenii reperiri damnatam doctrinam. Utique Ecclesia non definivit laxas morum propositiones reperiri in hoc vel illo Casuistarum libro. At nihilominus qui damnatas laxas morum propositiones, quæ evidentiter sunt & in hoc & in illo libro Casuistarum, negant reipsa reperiri, nonne & isti promovent laxam morum doctrinam? Nonne & isti imitantur Iansenistas, qui factum negabant? Nunc Iansenistæ duplicis culpæ rei sunt: & quod definitioni Ecclesiæ, & quod manifestæ evidentiarum refragentur. Qui negant propositiones damnatas ab Alex. VII. Innoc. XI. Alex. VIII. reperiri in hoc aut in illo libro Casuistico, non contradicunt alicui Ecclesiæ decreto; sed resistunt manifestæ evidentiarum, cum certum exploratumque sit veritas opinionis reperiri in libris casuisticis. Reperiuntur, inquit, in libris casuisticis, sed non in hoc aut in illo Casuista. Ille negat aliquam damnatam propositionem reperiri in Sanchez, in Escobarino, in Tamburino; alter negat reperiri in La-Cruz, in Zanardo, & sic de singulis. Et hac via imitantur Iansenistas, qui excogitarunt factum Iansenianum, antequam Ecclesia illud definiret. Plura hic dicenda essent, quæ nunc prætereo. Colloquia P. Daniel vetita esse etiam in lingua gallica dixi, in hypothese quod nihil omnino differant a versione latina. Ostendat P. Zaccaria discrimen aliquod, & cessat omnis quæstio.

XVIII. Novum modum opinandi improbatum ab Alexandro VII. tamquam contrarium evangelicæ simplicitati, & Patrum doctrinæ dixi, & iterum adfirmo esse Probabilissimum. Assignet P. Zaccaria alium opinandi modum qui irreperit in Christianam morum Theologiam, præter Probabilissimum. Nemo hætenus id præstitit, nec profecto præstabit.

XIX. Finem suo excerpto imponit P. Zaccaria pag. 57. his verbis. „ In secondo „ luogo considero, che contro i due Tomi della *Storia de Probabilismo*, che tratta „ un particolar punto, sono usciti da'Gesuiti sei libri. „ (Et hi sunt, P. Franciscus Antoni, qui Probabilissimum Societati adscribunt.) „ Sicchè contra dieci Tomi di „ Morale ce ne vorrebbero almeno sessanta, tanto più che infiniti punti vi si trattano. E dove troveran però i Gesuiti da stampare sessanta Tomi? Ma se mai „ scrivessero, sappiano che il P. Concina non farà altro che quello ha finora fatto, cioè ringraziare in Sig. Dio. . O animo generoso, e veramente christiano!“

XX. Hac ironica admiratione concludit satyram suam Historicus in Theologiam Christianam. Gratias plurimas illi habeo, quod universæ Reipublicæ litterariæ declaraverit idemetipse, nihil iusta censura dignum occurrere in sex meæ Theologiæ Christianæ Tomis, tametsi linceis oculis ab ipso illustratis. Quapropter, cum nihil solidi carpendum offenderit, coactus est, ut suo ingenio faceret satis, obtrudere pueriles ineptias, gerras sculas, cavillationes & vitiligationes supraquam dici potest ridiculas. Fallitur, dum ait Iesuitas sex tantum Tomos edidisse

con-

contra *Historiam Probabilismi*. Solus P. Sanvitale quinque vel sex Tomos, duos P. Ghezzi, unum P. Lecchi, unum P. Bovius, unum valde magnum P. Gagna, unum P. Richelmi in lucem misere. Hi sunt strenui commilitones, qui pro facto testo custodiendo Probabilismo belligerant: & isti sunt qui lamentantur dum iisdem Probabilissimum adscribitur, veluti litterariæ militiæ tessera.

XXI. Hoc eodem capite num. 7. pag. 59. satyram suam exercet non in aliquem privatum Scriptorem, sed altius affurgit, & in ipsam episcopalem Cathedram tela sua magno impetu iaculatur. P. Franciscus Antonius, & rursus in memetipsum eadem detorquet, ut suum Probabilissimum vindicet. Illius verba transcribam. „ A „ particolari quistioni vegnendo, il primo libro è di Monsignor SPINOLA Vesco- „ vo di Savona. Questo zelante Prelato avea già stampata una *Italiana sua De- „ clamazione contro il Probabilismo*. Ha giudicato di ristamparla, e vi ha aggiunta „ un'altra latina Pastorale contro lo stesso Probabilismo, ed altre sue Istruzioni e „ lettere. Par che questo Prelato abbia soltanto letta *certa Storia del Probabilismo*, „ poichè n'ha preso tutto il fuoco dell'invettive, e molto più perchè ne trascrive „ gli abbagli. Così (pag. 56. della *Pastoral latina*, e pag. 161. dell' *Istruzione*) chia- „ ma col P. Concina *Concilio Nazionale* l'Assemblea del Clero di Francia del 1700... „ Trattati del P. Concina sono il dirsi pag. 18. che *Ecclesiasticorum adhuc nulla tum „ secularium, tum Regularium Schola, nullus Ordo, Academia nulla, nemo Cardinalium, „ & Episcoporum qui hætenus scripserunt, nullus sapientum virorum cœtus adoptaverit „ Probabilismi sententiam*: e similmente il rimbeccare a'Gesuiti, ch'è violatori sono „ delle loro Regole, seguendo il Probabilismo, come pure che il Cardinale Pallavi- „ vicini abbia abiurato il Probabilismo, e che Alessandro VII. abbia dannato come „ opinare contrario al Vangelo quello de' Probabilisti. E' da dolersi, che questo „ Vescovo non abbia letto nè il *Quæstio facti* del P. de Camps, nè le lettere del „ P. Daniel al P. Natale Alessandro, nè alcuno de tanti libri, che sono usciti di „ quest'anni sulla controversia del Probabile. Forse però (con tutta riverenza il „ diremo al suo grado) più spediente era ch'ei s'attenesse al prudentissimo con- „ siglio che nell'aureo libro *De Synodo* dà il Regnante Pontefice a Vescovi, di „ non entrare a decidere controversie, nelle quali divise sono le SCUOLE CAT- „ TOLICHE. Ma è da lodarsi sempre la buona intenzione di Monsignore. „ Hætenus P. Zaccaria.

XXII. Ad singula capita brevissima responsa. Ad 1. *Declamationem* Reverentia sua urbanissime appellat *Instructionem episcopalem* sana doctrina, & pastorali gravitate, atque celesti unctione refertam? Ad 2. Episcopus Savonensis solam legisse videtur historiam quamdam Probabilismi? S'la hæc *Probabilismi* historia pungit P. Franciscum Antonium, ac si non essent centeni, & milleni libri contra Probabilissimum, quem *omnium malorum caput & fontem* appellat Clerus Gallicanus. Ignis ne hic ardet? Ad 3. Ab hac historia suas traxit aberrationes doctissimus Episcopus? Scilicet. Appellat enim congregationem Prælatorum Galliæ *Concilium nazionale*. Gravissimus hic error iam a plurimis annis profligatus fuit in *Examine Theologico* adversus venusta colloquia P. Ghezzi. Contritam nemiam iterum obtrudit gravissimus Censor. Legat Calepinum, & vocabula latini italique sermonis, invenientque hanc vocem *Concilium* significare *Concilio, Assemblea, Radunanza, Sinodo, Adunamento* &c. Quæstio ne, sive in *historia Probabilismi*, sive in *Instructione pastorali* versatur, num hoc vocabulum *Concilium* in rigido theologico sensu accipiendum sit? Narratur ibi universam Ecclesiam Gallicanam Probabilissimum ceu malorum caput & fontem proscriptisse. Quod autem Prælatorum Gallorum multitudinem conuactam exprimamus hac aut illa voce; sive appellemus Comitiam, sive Conventum, sive Concilium, perinde est, ac si multitudinem Regularium eligentium suum Generalem vocemus *Congregationem generalem*, seu *Capitulum generale*.

Vox

Vox quippe *Concilium* in hac causa, nihil ponderis addit, cum certum sit universam Nationem, seu Ecclesiam Gallicanam damnasse Probabilismum. Hæc est facti veritas luculenta & inconcussa. Sed leviculi, & garruli cavillatores omni veritate destituti, voces venantur, quarum varium significatum obliant, & tenebras veritati offundant. Sed Historicus rei litterariæ nec ipsarum vocum, nedum questionum theologiarum, varios significatus tenet. Quemadmodum enim nunc litem intentat, quod Concilium pro Conventu usurpatum sit; sic Oppidum pro Civitate accipi posse, non ita pridem negavit.

XXIII. Ad 4. Reperiuntur ergo sacri Ordines, Academia, Scholæ quæ profitentur *Probabilismum*? Quinam sunt hi Ordines? An Prædicatorum, an Minorum, an Carmelitarum, an Servorum B. V. an Augustinianorum, an Benedictorum, an denique Societatis Iesu? Designet P. Franciscus Antonius aliquem sacrum Ordinem, unam Academiam quæ sibi gloriæ & honori vertat dulcissimam & benignissimam Probabilismi doctrinam in utramque partem flexibilem propugnare? Mirifica & inaudita paradoxa. Si Episcopus Savonensis tribueret Societati Iesu Probabilismum, calumniatoris notam non effugeret. Quod nunc neget aliquem sacrum Ordinem, Cœtum, Academiam amplecti Probabilismum, impropèratur, accusatur, quod hanc imposturam transcripserit a P. Concina. Oh lepidum capitulum!

XXIV. Ad 5. Celeberrima Societas Iesu vi suarum Constitutionum tenetur sequi *securiorem doctrinam*. An opinio minus probabilis, puta, non confitendi peccata *positive dubia*, sit doctrina securior, iudicium remittitur pio lectori.

XXV. Ad 6. Cardinalis Pallavicini hæc *epist.* ad P. Michaellem Elizalda strenuum Probabilismi profligatorem pag. 91. & 92. edit. Rom. scribit. *Il pensiero di V. R. intorno al portar qualche lume a questo TENEBROSO CAOS delle opinioni probabili è degno del suo zelo, e del suo valore. Riputerò altamente onorato il mio nome, se lo vedrò scolpito sopra un edificio di marmi sì preziosi, sì saldi, e sì durabili; anzi spererò di aver qualche merito con Dio: mentre col darvi l'assenso, io divenga partecipe d'opera sì fruttuosa per la osservanza della sua santa legge, per la salvezza delle anime ricomprate col sangue del suo Figliuolo &c. Il dì 8. di febbrajo 1664.*

XXVI. Videamus nunc utrum P. Michael. Elizalde suo splendidissimo ædificio pretiosis sane marmoribus, & margaritis distincto insculpserit nomen celebratissimum Cardinalis Pallavicini. Hæc autem contra Logicam Moya scribit P. Elizalde §. 4. pag. 4. „ *Tertium quod (Moya) Cellam Dei vocet pedisequum Cardin. PALLAVICINI, cum Cardinalis doceat, ac tradat in suis operibus usum vulgarem probabilium &c. hoc est offendere velle, sed nescire. Itaque Eminentissimus Dominus, quamdiu solum egit Theologum, docuit usum vulgarem probabilium. Deinde vero in Sacris Congregationibus acutissimum ingenium advertit, vel quacumque in Sacris Congregationibus agebantur, esse iniqua, vel falsam esse opinionem de usu probabilium, & ideo opinionem MUTAVIT.* Quid ad hæc P. Franciscus Antoni? Occasione data audiat etiam sequentia, quæ scribit idem P. Elizalde de *Rect. Doctr. Mor. Part. II. Lib. VI. quest. VIII. §. 10. pag. 216.* ubi hæc habet. *Certe vir ille magnus Mutius Vitelleschi Societatis Iesu Præpositus generalis vidit olim mala hæc etiam morum liberorum opinionum, morisque docendi probabilia, & gravissime inquit: Nonnullorum sententia in rebus præsertim ad mores spectantibus plus nimio libera, non modo periculum est, ne Societatem evertant; sed ne Ecclesia etiam Dei universa insignia afferant detrimenta. Omni itaque studio perficiant (scilicet Superiores) ut qui docent, scribuntve, minime hæc regula & norma in delectu opinionum utantur: Tueri quis potest: Probabilis est: Auctore non caret. Hæc inter alia vir ille tantus. Ergo maxima mala ea sunt quæ ex probabilium docendi licentia consequuntur: & periculum est ne non modo Societatem ipsam evertant, quia mores nostri doctrinas NOSTRAS plerumque sequuntur, & vires appetitivæ apprehensivas; sed periculum etiam est ne universa Ecclesia Dei insignia detrimenta inferant. Documentum profundius meditandum.* XXVII.

XXVII. Ad 7. De Alexandro VII. responsum supra est. Semper recoquunt eandem crambem, & postea lamentantur quod eadem repetantur veritates. Ad 8. Si Episcopus Savonensis legisset *Questionem Facti P. de Camps*, reperisset, hunc celebrem Iesuitam non audere propugnare Probabilismum, sed hunc manasse ex Dominicanorum Schola. Huc recidit tota illa *Questio facti*, quemadmodum & *Epistolæ P. Daniel* ad P. Alexandrum. Pluries responsum est. Si nonnulli Iesuitæ iactant se Dominicanos aliquos errantes secutos esse in Probabilismo amplectendo; cur gloriæ sibi non vertunt Dominicanis Probabilismum detestantibus adhærescere? Pluries iisdem hoc inculcavi consilium. Et Historicus litterarius mihi vitio vertit, quod animi firmitudine (*con fermezza d'animo*) eadem vera & faberrima consilia repetam.

XXVIII. Ad ultimum. In postrema suæ censuræ parte P. Zaccaria & Sapientissimo Pontifici BENEDICTO XIV. & perdocto Episcopo Savonensi ausu sane nimio imponit. Ubinam Episcopus Savonensis *decidit, definit* Probabilismi controversiam? Historicus noster sub initium censuræ traducit Episcopum Savonensem tamquam *inflammatum Declamatorem*: sub finem censuræ eundem præsentat veluti iudicem definitentem Probabilismi controversiam. Episcopus autem in sua instrutione, ut titulus ipse (qui est eiusmodi: *Augustini Spinula &c. ad dilectissimos Alumnos &c. & R. R. Sacerdotes &c. MONITUM PASTORALE*) ostendit, nullo modo questionem hanc definit, deciditve. Patentissimam itaque calumniam affingit Historicus tanto Episcopo, dum ait: *Più spediente era di non entrare a DECIDERE controversie nelle quali divise sono le Scuole cattoliche. Quænam est illa Schola catholica, quæ Probabilismum propugnat? Sed de hoc alias. Imponit quoque historicus Censor Doctissimo Pontifici BENEDICTO XIV. quasi is vetuerit ne Episcopi in suis diocesis docere greges suos doctrinam quam iudicant saniolem, & veritati proximiolem, valeant. En quam verum sit nonnullos minus prudenter Scriptores constitutiones & saluberrima documenta pontificia in commune Ecclesiæ bonum contra Romanæ Sedis hostes edita ad domestica systemata amplificanda incredibili, & non ferendo abusu detorquere, & vi summa inflectere.*

XXIX. Sub huiusce iustissimæ defensionis finem iterum atque iterum oro obtestorque probos sapientesque Iesuitas ut serio expendere velint, num prudenter P. Zaccaria modestè in Illustrissimum atque Reverendissimum *Spinulam* Episcopum Savonensem, tot titulis præstantem, satyræ suæ tela intorserit. Ecce? Quia & Seminarii sui Alumnos, & suæ diocesis Sacerdotes salubriori doctrinæ patulo alere & nutrire studuit: quia lingua & italica, & latina, quæ docuit, publici iuris fecit. Eo malorum res nostræ devenere, ut nequeant vel ipsi Episcopi doctrinam quæ, omnibus & Catholicis, & hæreticis, & paganis ipsis fatentibus, sanior & securior est, promovere, suadere, inculcare, quin unius P. Francisci Antonii Zaccaria regula vapulent. Num inauditus a sæculis ausus tantus ferendus sit, sententiam dicant laudati sapientes prudentesque viri: iudicent, quinam sint qui celeberrimæ Societati & adversarios concilient, irritentque, atque detrimentum inferant.

C A P U T V.

Refellitur erronea opinio P. Iacobi Sanvitali, qui seculum nostrum cum vetustis collatum appellandum esse AUREUM docet.

I. **Q**Uæ adversus personam meam miserrimam scripsit P. Iacobus Sanvitali, christiana patientia diffimulavi; sed quæ scripta ab eo sunt contra veritatem, præterire Christi caritas non permittit. *Seculum nostrum cum antiquis comparatum aureum esse contendit ille, in quo, hæresibus pulsis, amplifica-*

ficata catholica religione, instaurata disciplina tum ecclesiastica, tum monastica, devotione aucta, succenso apostolico zelo; resplendet morum sanctitas, & tranquilla vigente pace, Iesu Christi Ecclesia circumquaque coruscet. Et adversum me, quod in historia Probabilismi & Rigorismi oppositum scripserim, hoc impetu in suo libro inscripto *Veri paradossi* irrui.

II. Pag. 211. & 212. *Dia una mentita solenne al P. Concina l'eruditissimo, e diligentissimo indagatore delle antichità il Sig. Preposito Ludovico Antonio Muratori, il quale dopo aver esaminati i secoli del dominante Probabiliorismo, e in quale stato allora si vivesse, ci esorta a ringraziare Iddio, perchè ci abbia riservati a vivere ne' tempi presenti, non già liberi da vizj, ed abusi; ma TEMPI AUREI in paragone di quegli antichi pieni d' iniquità per la smoderata corruzione de' costumi.*

Spieghiamo che additi quei secoli AUREI IN PARAGONE. Primo per la pace aurea, che ne' secoli del Regnante PROBABILISMO ha goduta S. Chiesa rimasta immune dagli Scismi ec.

Tempi aurei in paragone, per la SCARSEZZA delle nuove eresie ben tosto ripresse ed annichilate ec.

Secoli aurei in paragone, per l'aurea esemplarità di tanti Cattolici in ogni condizion di persone ec.

Secoli aurei al paragone, per l'aurea eloquenza di numerosi zelanti Predicatori ec.

Secoli aurei al paragone, nella prodigiosa moltitudine di libri spirituali ec.

Secoli aurei al paragone, per la universale profusione di limosine ec.

Secoli aurei al paragone, perchè la Chiesa cattolica risplende a' tempi nostri magnifica nella Chiesa, frequente nella partecipazione de Sacramenti ec.

Secoli aurei, per il fervore di zelantissimi Missionari ec.

Secoli aurei per la erezione di numerose case di ritiro ec.

Secoli aurei, per l'emulazione santa, con cui il Clero secolare, e tutti gli Ordini Regolari gareggiano tra loro nel tenere le Chiese più polite ec.

Secoli aurei, per l'applicazione indefessa di più Ordini Religiosi alla cultura sì spirituale, come delle scienze, e delle buone arti nella gioventù ec.

Secoli aurei per le doti eccellenti de' Prelati che vengono eletti al reggimento delle diocesi ec.

Il bel detto TEMPI AUREI... porta una solenne mentita alle più centinaia di maldicenze assollate ne libri, Quaresima Appellante, Istoria del Probabilismo ec.

III. Hæc sunt latitiæ, exultationis, gaudii, & solatii argumenta, quæ populo christiano proponit P. Iacobus Sanvitali. Verum hi sunt lacrymarum, planctuum, & ululatum fontes, quos aperit sapientissimus Iesuita Ven. Cardinalis Bellarminus de *Gemitu Columbe*. Manu tremula, confusa mente, & animo incredibiliter commoto præfata axiomata rescribens, atque formidabilia & tremendissima Dei iudicia ferio meditans, taliæ mecum ipse colloquebar. Tam portentosa paradoxa in huiusce sæculi facie produntur in lucem? Et a quo? A viro sæculi amatore? Illecebrarum, aut deliciarum mundi cupido? Nequaquam; sed a viro, qui splendiora mundi decora, fulgidos titulos, ingentes divitias invicto spiritu calcavit: qui in virtutum cultura, in apostolico ministerio, magno fidelium exemplo, canescens, pietatis & sanctitatis splendorem præfert. Vera igitur sunt quæ scribit, inquebam ex una parte. Clamabant intro ex altera parte quæ Scripturæ divinæ, quæ Patres omnis ætatis, quæ evidentissima experientia produnt. Hac meditationum contrarietate me ad ultimas angustias redactum frequentissime (& Deus scit quod non mentior) expertus sum. Et quo tentatio hæc vehementissima me impulisset, ipse ignoro, nisi Paulus Apostolus mentem illuminasset, animumque erexit ad *Galat. I.* inclamans: *Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & nunc iterum dico, si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit.*

IV. Quo-

IV. Quo enim tendunt recensita paradoxa, nisi ut natura sua animos ad peccandum adiciant, corruptelas foveant, laxandi carnalibus desideriis habenas libertatem augeant, & in voluptuariis mundi oblectamentis magis firment? Christiani quippe, & Confessarii non pauci talia legentes non secus fermocinantur ac illi quos S. Augustinus *Lib. de Pastor. cap. III.* & IV. describit. *Vivite ut vultis, securi estote: Deus neminem perdit, tantummodo fidem christianam tenete: non perdet ille quos redemit: non perdet pro quibus sanguinem fudit: & si spectaculis volueritis oblectare animos vestros, ite: quid mali est? Et festa ista quæ celebrantur per universas civitates in latitia convivantium, & publicis mensis.... ite, celebrate. Magna est Dei misericordia, quæ totum ignoscit. Coronate vos rosas antequam marcescant.... Hæc si dixerimus, forte congregabimus turbas ampliores, & si sint quidam qui nos sentiant, hoc dicentes, non recta sapere, paucos offendimus, sed multitudinem conciliamus. Quod si fecerimus, non verba Christi dicentes, sed nostra, erimus pastores nosmetipsos pascentes non oves... Vicia enim ovium late patent: sana, atque crassa PERPAUCÆ sunt, idest solido in cibo veritatis utentes pascuus bene de munere Dei. Perpaucæ sunt animæ cibo veritatis saginatae, & innumeræ sunt illæ turbæ quæ Pastorum suavibus illiciis, & benignis alloquiis, & opinionum molliæ inquinatæ fordescent. Hæc sunt tætra & funesta Rigoristarum spectra, hæc illorum consueta crepitacula, quibus animas perterrefaciunt, easque horrore & pavore, atque desperationis laqueo iugulant: reponunt magistri blandiloqui.*

V. Quemadmodum privati homines quo magis ad senectutem vergunt, eo debiliores, & valetudinarios corpore evadunt; ita mundus ipse ex hominibus coalescens, quo magis senescit, eo ad deteriora tendit. Vel ipsi ethnici Scriptores proprium sæculum cum præcis comparatum ferreum, tenebrosum, luctuosumque appellant. In medium prodeat unus Livius, qui in præmio ad suam historiam hæc ait. *Ad illa mihi pro se quisque acriter intendant animum: quæ vita, qui mores fuerint: per quos viros, quibusque artibus, domi militiaque & partum, & auctum imperium sit. Labente deinde paulatim disciplina velut desidentes primo mores sequatur animo: deinde ut magis magisque lapsi sint: tum ire cœperint præcipites, donec ad hæc tempora (N. B.) quibus nec vitia nostra, nec remedia pati possumus, perventum est.... Ceterum aut me amor suscepti negotii fallit, aut nulla umquam Respublica, nec maior, nec sanctior, nec bonis exemplis ditior fuit: nec inquam tam sero avaritia luxuriaque immigraverint: nec ubi tantus, ac tam diu PAUPERATI ac parsimonie bonos fuerit: adeo quanto rerum minus, tanto minus cupiditatis erat. Nuper divitiæ avaritiam, & abundantes voluptates desiderium per luxum atque libidinem percundi perdendique omnia invexere.*

VI. Quid si cuiusque sæculi Patrum testimonia adferre huc vellem? Patres qui proxime Apostolis succedere, Polycarpus, Irenæus, Cyprianus, Iteum, & tenebrosum suum sæculum cum primo comparatum appellabant. An Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Bernardus propria sæcula in conspectu (al paragone) antecedentium faciem non appellant? An idem non præstant Bernardinus, Thomas de Villanova, Borromæus, Salesius, Bellarminus? Quo enim rivulus a suo fonte recedit, eo lutulentior semper fit. An una voce viri Dei cum S. Thoma de Villanova, Salesio, Avila, Bellarmino, aliisque non clamant. *Quid Ecclesiam Dei hodie perdit, nisi Confessariorum blandiens adulatio, deliniens demulcensque assentatio? Heu miseri animarum non curatores, sed interfectores; non consultores, sed deceptores: quid respondebitis Domino pro grege quem vestris consiliis decepistis, vestris consiliis iugulastis? fer. 6. post Dom. 3. Quadr.*

VII. Aureum est sæculum nostrum? Aureum plane est: quia aurum quaquaverfum refulget, non modo in Regum palatiis, in Magnatum domibus, in Imperatorum paludamentis, sed in ipsius vilissimæ plebis tuguriis. Aureum est sæculum nostrum, quia publicas vias aurum perambulat tum in pileis, & indumentis virorum, tum in vestibus & calceis vilium muliercularum & satellitum. Aureum est sæculum

Conc. Appar. Tom. I.

d

no-

nostrum: quia & parietes, & marmora, & scamna, & equorum frena, & currus auro micant. Hac sola ratione aureum appellari sæculum nostrum valet. Sed capita præcipua percurramus, cur iste Theologus appellandum aureum sæculum nostrum, & impingenda sit una solenne mentita al P. Concina, docet.

VIII. Aureum primo est, inquit, ob pacem auream qua regnante Probabilissimo Ecclesia fruitur. Per la pace aurea che ne' secoli del regnante Probabilissimo ha goduto S. Chiesa. Atclamat Regius Propheta: *Flevi pacem peccatorum videns*. Luget Bernardus serm. xxxiii. in Cant. *Facta est in pace amaritudo mea amarissima*. Invehitur & minatur funesta supplicia falsæ pacis pseudopropheta Deus per Ezechielem cap. xlii. *Et erit manus mea super Prophetas . . . eo quod deceperint populum meum, dicentes, Pax, & non est pax . . . Propheta Israel qui prophetant ad Ierusalem, & vident visionem pacis, & non est pax*. Pseudo-propheta semper dulcia pollicentur, inquit Hieronymus: quia non rigor, & severitas, sed blandiloquentia, & blanditiæ conciliant, subdit Augustinus, *turbas ampliores, & multitudinis frequentiam*.

IX. Aureum secundo est, pergit Auctor noster, sæculum nostrum, ob hæresum penuriam, & destructionem. Per la scarsizza dell'eresie benosto represso, ed annichilate. Ad nihilum redactæ sunt septuaginta & amplius hæreses quæ infelicem septentrionem in tenebrarum caligine sepultum tenent? Illo ipso tempore quo scribimus, confinia amplificat, sævius grassantur, Catholicos depopulantur. Num perfidi, impii, & increduli impudentius umquam religionis iugo excusso professi sunt Atheismum?

X. Aureum est sæculum nostrum, subdit, in conspectu antiquorum ob aurea tot Catholicorum exempla. Per l'aurea esemplarità di tanti Cattolici. Ad hæc non meis, sed Ven. Bellarmini verbis Lib. II. de gemitu columba cap. vii. respondeo. *Sed quid opus est argumenta conquirere, ut probemus vitam multorum secularium hoc tempore (regnantis Probabilissimi) lacrymarum fontibus esse plangendam? An non cernimus quotidie homicidia, furta, sacrilegia, adulteria, periuria, detractiones, dolos, fraudes? Quid dicam de luxu, de pompis, de operibus diaboli, quibus venuntiamus in baptismo? Quid de multitudinis scortorum, sive meretricum, quibus plenus est mundus? Impinget ne una solenne mentita sapientissimo piissimoque Bellarmino?*

XI. Aureum est in conspectu veterum sæculum nostrum, persequitur Auctor, ob auream eloquentiam plurimorum Concionatorum zelo ardentium. Per l'aurea eloquenza di numerosi zelanti Predicatori. Aurea sane, & non evangelica, non apostolica, si sit vel propter plausum, vel propter quæstum, vel persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis conflata. Aliqua in hanc rem dicat celebris Iesuita P. Theophilus Raynaudus, qui Tom. XVI. pag. 283. §. Concionator mercenarius plura scribit. *Iustitia, inquit, violatio in plerisque Concionatoribus locum habet, idcirco quod stipendium accipiant, ut concionentur*. Rursus fusius invehitur ibidem pag. 294. §. contra loquentes *placencia, & Concionantes ad gratiam, ubi intra plura hæc habet. Ad alterum extremum declinant alii, eoque turpius contra fortitudinem delinquunt, qui consuunt pulvillos sub omni cubito: nec tantum abstinent duris, & fortibus, sed mollia quoque, & placencia, ne enervem, & effeminatum auditorem avertant, studiose ingerunt. Sunt qui eam ob causam perpetui sunt in sola divina benignitate explicanda, quasi non sit Deus æque iustus ac misericors. S. Basilius in cap. i. Isaac hoc esse dicit quod ibi ait Propheta: Caupones tui miscent aquam vino . . . Plerique adulterant, & cauponantur. Scripturam ipsam in aquam convertunt, permiscentes quæ suo ipsorum intellectu excogitarunt, in extremam perniciem auditorum. Dum enim studio admittuntur, ut indulgenciam eorum voluptatibus, demereantur ipsorum gratiam per blandiloquia, & suaves sermones, assentando alunt illorum vitia in perditionem, per hæc enervantes austeritatem, & vigorem Scripturarum vitiosos utiliter perstringentem, ad auditorum subversionem: enarrantes multimodam erga homines benignitatem plane inauditam, condonationes item peccatorum nullo discretionis sale conditas, & talia quedam ad captandam multorum gratiam: quibus maximopere effeminant animas* stu-

studio consecrantium voluptates. Legatur ibidem sequens paragraphus inscriptus: *Infame quorundam in concione lenocinium, & alius paragraphus pag. 295. inscriptus: Malignitas utriusque propositæ locutionis ad gratiam ex Concionatoris munere declarata. Alterutro modo proposito si quis concionetur ad gratiam, consuaturque peccatoribus pulvillos, enormi scelere se inquinat, & iudice S. Chryostomo est peior homicida*. Legantur, inquam, hæc in Raynaudo, qui scripsit regnante Probabilissimo: quoniam ego, in longior sim, omnia prætereo.

XII. Aureum sæculum in conspectu priscorum (al paragone) nostrum vocat, ob sacramentorum participationem, Ecclesiarum frequentiam, ob ministrorum multitudinem.

XIII. Hæc argumenta ipsa sunt, unde S. Thomas de Villanova, S. Carolus Borromæus, Ven. Bellarminus, aliique docti servi Iesu Christi inferunt lutulentum, & omni sæculo infelicius sæculum nostrum. Quid? Numquam confessionis, & communionis usus frequentior; & mores numquam corruptiores, numquam foediores. Tribunalia Presbyterorum consentium turbis, altaria communicantium multitudinem obsidentur: at ubi profectus, ubi virtutum officia, ubi morum reformatio? An umquam in matrimonio fœditas, in familiis corruptela, in adolescentibus libido, in feminis impudentia, in puellis procacitas, in contractibus perfidia, in negotiis simulatio, in opificibus fraudulentia, in plebe nequitia effrenatius irruere? Quis communi sensu præditus inficiari ausit, ætate nostra adulterium, quod semper gravissimum criminum loco habitum fuit, familiare evasisse; simulationem & versutiam, virtutem aulicam, petiferam illam virorum & mulierum familiarem conversationem, insanam perpetui lusus consuetudinem, honestam recreationem, periuriorum, & blasphemiarum impietatem, sermonis quasi venustatem æstimari? Maritorum contemptio rei familiaris, liberorumque incuria, fenerandi, furandique impunitas, luxus, pompæ, fastus latius ne umquam manarunt? Quæcum ita sint, ad omnium malorum cumulum illud accedit quod ipsi Doctores, & medici morbis curandis destinati peccatoribus in animæ suæ desiderii blandiantur: quod ægritudinum vim, & gravitatem fallaci verborum lenocinio elevent, pacemque denuntient, *perniciosam dantibus*, inquit Cyprianus, *& nihil profuturam accipientibus*. Hinc flagitia, quæ salubri austeritate compefcere poterant, lenitate crudeli altius confirmant. Huc plurimum ministrorum studia conspirare videntur, ut Eucharistiæ & absolutionis mysteria frequenter dispensent, tametsi videant non minus voluptatibus, vinolentiæ, fallaciæ, mandaciis, maledicentiæ, murmurationi operam navari. Quid, quæso, refert quod plantæ copiosis foliis vestitæ sint, si venenata poma gignant, Gomorrhæorum plane similes, quæ cum specioso cortice arrideant, intus cineres dumtaxat, & divinæ vindictæ reliquias tegunt? Etiam Hebræi & Sacerdotum multitudinem, & templi maiestatem ostentabant, ut cap. vii. apud Ieremiam habetur. *Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini est . . . Faciam domui huic, in qua invocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam . . . sicut feci Silo: & proiciam vos a facie mea*.

XIV. Evidentius lutulentissimi sæculi nostri tetricos characteres explicemus. Ab Adami lapsu cuiuscumque generis crimina plus & minus semper humanum genus perpetravit: una ætate hoc, ætate alia illud scelus dominatum fere sibi usurpavit. At non minus verum est vetustis sæculis incognitam fuisse artem sanandi a criminibus animas absque gravi, & diuturna carnis & sensuum conflictatione. Numquam per xlii. & amplius sæcula scientia vigit solvendi a delictorum vinculis peccatores, eoque ad altaria admittendi, quia præret poenitentia scelerum gravitati congrua. Numquam ars vigit una consociandi altaria & theatra, tribunalia confessionum cum scamnis feneratorum, cum mensis ludorum & comestationum,

professionem baptismalem cum omnibus mundi pompis & vanitatibus. Ætate dumtaxat nostra lux & tenebræ, Dagon & arca fœdus inierunt. Amasi cum amasiis vana & dulcia mundi oblectamenta profitentes, semel vel bis in mensem sua flagitia Presbyteris narrant, & paucis precatiunculis recitatis, & pagina alicuius pii libelli lecta ad communionem accedunt, & post ad conversationem, ad ludum, ad procandum sicut antea.

XV. Hos falsos Christianos, qui nihil animo mutati, nihil de evangelica pœnitentia solliciti, qui ab illecebris sæculi, & carnis flagitiis numquam emendantur, amoreque sui numquam aut exuunt, aut comprimunt, sed toti dumtaxat sunt in multiplicandis communionibus & colloquiis cum Patre spirituali, Evangelium Christi miris atque horrendis lineamentis nobis adumbravit. Christus Dominus, ut *Matth. iv.* habetur, in urbe Capharnaitarum pœnitentiam prædicavit. *Pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum calorum.* Et Capharnaitæ in admirationem rapti, inquit Lucas cap. *iv.* *stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius.* Multa miraculorum signa ibidem edidit Christus. Tantus Christi amor Capharnaitas inceserat, ut illum in deserta loca recedentem comitarentur, & retinere apud se vellent, neque ab urbe sua discedere illum paterentur. Gloriabantur Capharnaitæ, quod sæculum aureum advenisset, quod Christum prædicantem & docentem audirent, quod cum illo ederent, & biberent, ut cap. *xiii.* apud Lucam habetur. *Manducavimus coram te, & bibimus: & in plateis nostris docuisti.* Verum enimvero quia pœnitentiam veram carni & sanguini permolestam agere noluerunt Capharnaitæ, civitatem istam exécratus est Christus Dominus, & terribilius in hanc quam in civitates Corozain & Bethsaidam, quæ similiter visis miraculis, & audita Christi doctrina, pœnitentiam recusarunt, iudicium detonuit; ut cap. *x.* Lucas narrat. *Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida: quia si in Tyro, & Sydone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere sedentes pœniterent. . . . Et tu Capharnaum usque ad cælum exaltata, usque ad infernum deimergeris.*

XVI. Hæc est vera imago illorum qui animis flagitiorum reliquiis inquinatis divina frequentant sacramenta, Christum quotidie conveniunt, cum sacrificio Missæ intersunt, eiusdem vocem in sacris concionibus audiunt, eiusdem mensæ non cinere & cilicio operiti, non pœnitentiæ, modestiæ, & humiliationis veste induti, sed phalerati & phaleratæ, ciccinnati & ciccinnatæ, & mundi pompis, quibus in baptismo renuntiarunt, ornati & ornata accumbunt: Christum a se discedere, non secus ac Capharnaitæ, recusant. Christus Dominus in istis, ut in Capharnaitarum civitate, moratur, corpore suo illorum pectora tangit, sed spiritu illorum corda non complectitur. Cur? Quia veram agere pœnitentiam, emendare vitam mollem, coercere concupiscentiam, vale dicere luxui, pompis, ludis, oblectamentis, & baptismatis professionem executioni demandare refugiunt; sed sui ipsorum amore turgentes, & mundo devincti, Capharnaitarum exemplum imitati, iram Dei, & æterna supplicia sibi accersunt. Communiones multiplicare, Dei domos frequentare, opera quædam misericordiæ exercere, sacris functionibus quæ solemniter præsertim apparatu celebrantur, interesse, multis Sacrificiis die festo assistere, nullumque fere diem transigere quin unum saltem audiant, elemosynas etiam quasdam elargiri in more libenter habent: quia tam facili negotio mundo, & Christo servire posse sibi blandiuntur. Verum usquedum veram pœnitentiam non egerint, & sincero corde mundo, & pompis eius renuntiaverint, numquam in Dei amicitiam redibunt, ut Tridentinum Concilium *sess. xiv. cap. viii.* declarat: *Nulla securior via in Ecclesia Dei umquam existimata fuit ad amovendam imminentem a Domino pœnam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. Audistis? Pœnitentia primum peragenda est, post sacrosancta Communio frequentanda: quia*

ad

ad cordis munditiam, & vitæ integritatem per sacramentum pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus, & laboribus, divina id exigente iustitia, pervenire nequaquam possumus: subdit ibidem cap. *xi.* Tridentinum: & *sess. iv. cap. xiii.* luculentius hoc intonat, inquit: *Cum timore & tremore salutem suam operentur, in laboribus, in vigiliis, in elemosynis, orationibus, & oblationibus, in ieiuniis, & castitate; scientes quod in spem gloriæ, & nondum in gloriam renati sunt &c.* Sed sæculi aurei moderni pœnitentes communiter has lacrymas, hæc ieiunia, hos labores, vigilias, oblationes, cilicia, disciplinas, cineres, hunc timorem & tremorem deprimentem superbiam, coercentem fastum, libidinemque, & excludentem dulces mundi illecebras & illicia, penitus recusant & reiiciunt. Omnes prærogativas istius aurei sæculi paucis complectamur.

XVII. Aureum est sæculum nostrum in conspectu antiquorum, inquit Auctor, 1. ob pacem auream. 2. ob hæresum plenam destructionem. 3. ob tot Catholicorum exempla. 4. ob auream eloquentiam Prædicatorum. 5. ob librorum spiritualium multitudinem. 6. ob elemosynarum profusionem. 7. ob Sacramentorum frequentiam. 8. ob zelum aureum Missionariorum. 9. ob erectas spiritualium exercitiorum domos. 10. ob æmulationem Cleri sæcularis & regularis in orandis templis. 11. ob inventuris eruditionem tum in pietate, tum in scientiis. 12. ob excellentes dotes Prælatorum qui Ecclesias moderantur. Hæc sunt duodecim sæculi aurei nostri insignia. Nulla hic mentio eorum quæ Tridentinum, quæ Scripturæ, quæ Patres inculcant ad sæculum aureum constituendum.

XVIII. Ceterum hæc omnia quæ recensuit, tamquam idonea & opportuna instrumenta ad constituendum sæculum aureum, probo & commendo, tametsi evidenter falsum sit aliqua eorum quæ commemorat, relucere. Sed illud amarissimis lacrymis lugendum, quod corticem dumtaxat, & folia christianæ professionis exaggeret: quæ, si cetera desint, pharisaicæ hypocrisis fovendæ, & populo hallucinando inserviunt, & sæculum non aureum, sed ferreum, luteum, & lugubre efficiunt. Quid, amabo, referret omnia præfata refulgere instrumenta & præsidia, si interim aut nullum, aut parvum ederent fructum? Si interim inimicus homo vineam Domini depopularerur, & scelerum grandine devastaret? Quapropter illud amarissime deploro, quod veram christiani sæculi aurei imaginem alto silentio premat, more illorum qui dulcia pollicentur. Audiatur ille, audiant omnes, quæ sint christiani sæculi aurei insignia, & dotes, quas Christus ipse suis Apostolis exposuit. Paulus sic alloquitur Romanos cap. *iii.* *Paulus servus Iesu Christi, vocatus Apostolus, omnibus qui sunt Romæ dilectis Dei, vocatis sanctis &c.* idest vocatis ad sanctitatem. Hic est scopus in quem omnia sua studia collineare Christiani debent, ut clarius *Ephes. i.* & *v.* explicat. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti.* Quamobrem subdit: *Fornicatio, & omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos; aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet.* Similia Princeps Apostolorum cap. *iii.* docet. *Secundum eum, qui vocavit vos, Sanctum, & vos in omni conversatione sancti sitis; sicut scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum.* S. Iacobus cap. *iv.* inquit: *Nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi huius, inimicus Dei constituitur.* Christus Dominus *Luc. xiv.* hæc intonat. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus: & qui non baiulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.* S. Ioannes *Epist. I. cap. ii.* hæc scibit. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo.* Rursus Apostolus *I. Cor. vii.* Christianorum vitam & mores his verbis delineat. *Tempus breve est. Reliquum est ut & qui habent uxores tamquam non habentes sint, & qui flent tamquam non flentes, & qui*

Conc. Appar. Tom. I.

d 3

gau-

gaudent tamquam non gaudentes, & qui emunt tamquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur: præterit enim figura huius mundi. Item Evangelista Matthæus cap. vii. viam a Christianis calcandam patefacit. Intrate per angustam portam: quia lata & spatiosa via est que ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est que ducit ad vitam! & pauci sunt qui inveniunt eam. Continuo autem subdit: Attendite a falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

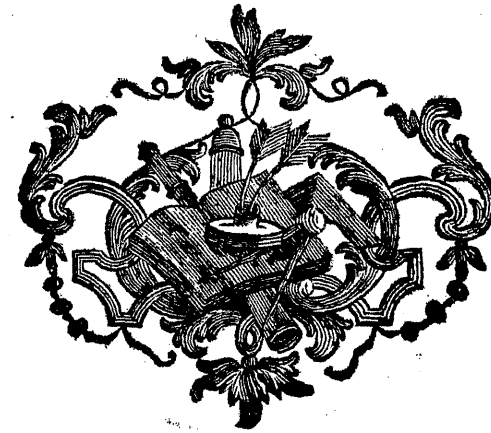
XIX. Hæc sunt insignia, hi characteres, hæ prærogativæ christianæ professionis. Ad has evangelicas & vere aureas præceptiones, ad hæc divina mandata, non ad lesbiam Probabilissimi regulam, non ad quorundam Probabilistarum laxas opinionationes expendenda est vitæ christianæ integritas. Quando evangelicæ istius sanctissimæ professionis dotes, & pretiosissimæ margaritæ in magna Christianorum parte refulgent, tum aureum appellari sæculum nostrum potest. Si vero pauci Christiani sunt qui toto corde huic evangelicæ sanctitati inhient, & in quibus hæc morum suavitas & integritas refulgeat; tum non aureum, sed ferreum, sed lutulentum, sed deplorabile sæculum est. Quot sunt ætatis nostræ Christiani qui præfatam evangelicam doctrinam in suis operibus expriment? Pauci, ne dicam paucissimi. Ergo sæculum nostrum aureum esse in conspectu præcorum, (al paragonè) citati Auctoris commentum est, divinis Scripturis, Patribus, Conciliis, & luculentissimæ experientiæ summopere oppositum commentum, quod illudit populo christiano, quod fucum facit amatoribus mundi, quod conciliat turbas ampliores, sed eas minime facit meliores. Christianorum plures ex chimærico sæculo aureo ansam arripiunt liberius laxandi vitiis, corruptelis, pravisque consuetudinibus habenas: alii obstinatius persistunt in pestifera illa hypocrisis consociandi frequentiam Sacramentorum cum depravatis modernis corruptelis.

XX. Finem impono huic capiti verbis Bernardi, & Cypriani. Bernardus ser. xxxiii. in Cant. hæc habet. *Va generationi huic a fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis; si tamen hypocrisis dici debet quæ iam præ abundantia latere non valet. Serpit hodie putida tabes per omne corpus Ecclesiæ; & quo latius, eo desperatius, eoque periculosius, quo interius. Nam si insurgeret apertius inimicus hereticus, mitteretur foras, & arefceret: nunc vero quem eiiciet, aut quo abscondet se? Omnes amici, & omnes inimici; omnes necessarii, & omnes adversarii; omnes domestici, & nulli pacifici; omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quarunt. Ministri Christi sunt, & serviunt Antichristo. Honorati incedunt de bonis Domini, qui Domino honorem non deferunt. Inde is, quem quotidie vides, meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus: inde aurum in frenis, in sellis, in calcaribus, & plus calcaria quam altaria fulgent. Inde splendida mensa & cibus & scyphis: inde comestiones, & ebrietates: inde cythara, & lyra, & torcularia, & promptuaria plena, eructantia ex hoc in illud: inde dolia pigmentaria, inde referta marsupia. Pro huiusmodi esse volunt Ecclesiarum Præpositi, Decani, Archidiaconi, Episcopi, & Archiepiscopi. Olim prædictum est, & nunc tempus impletionis advenit: Ecce in pace amaritudo mea amarissima: amara prius in nece martyrum, amarior in conflictu hereticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum.*

XXI. Impinget ne Auctor noster una solenne mentita divo Bernardo? Clamabit ne, S. Bernardum infamasse Ecclesiam Christianam? Sed audiamus etiam Cyprianum apostolico sæculo propinquum in Lib. de lapsis. *Non in Sacerdotibus religio devota, non in ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina: corrupta barba in viris, in feminis forma fucata: adulterati post Dei manus oculi, capilli mendacio colorati, ad decipienda corda simplicium, callide fraudes, circumveniendis fratribus subdole voluntates: non iurare tantum temere, sed adhuc etiam peiorare: Præpositos superbo tumore contemnere, venenato sibi ore maledicere, odiis pertinacibus invicem dissidere &c.*

XXII.

XXII. Scelera itaque & sæculis apostolico, & sæculis posterioribus plus & minus semper grassata sunt. At semper libertas simul viguit in Iesu Christi servis eadem detestandi, in eadem invehendi. Verum ætate nostra eo malorum res devenit, ut si contra relaxatam disciplinam vocem extollimus; si pro eiusdem instauratione libros edimus; continuo accomodatitiæ Theologiæ fautores nonnulli turbas cient, maledicta intorquent, nosque peiores ipsis hæresiarchis diffamant. Hocine sæculum aureum? Sed ultra pergere non lubet, & cum Ven. Bellarmino Lib. II. de gemitu columbæ cap. iv. concludimus. *Perpendant igitur nostræ ætatis homines, an ea quæ deplorant sanctissimi isti viri in moribus suorum temporum, non sint omnino similia peccatis temporum nostrorum, ob quæ nos quoque lugere assidue, & gemere debeamus.*

Purios in hoc Opere sincero animo lectores monui, rogavi que ut libros ex quibus laxas decerpfi opiniones, legerent, & si quid veritatis contrarium offenderent, patefacere mihi vellent, quo errata corrigere possem. Non defuere amici viri qui meis annuere votis, ut ea aliis declarationibus factis constare cuique potest. Porro cum in elenchis propositionum laxarum varias recensuerim opiniones P. Martino Torrecilla attributas, manifestare omnibus debeo, me eiusmodi opiniones fide summa rescriptisse ex libello supplici a novem Archiepiscopis & Episcopis Hispanis subscripto, & Romæ bis typis edito, atque eorumdem nomine, curante Cardinali Belluga, summis Pontificibus Clementi XI. Innocentio XII. & Benedicto XIV. feliciter regnanti porrecto; ut opiniones in eodem contentæ damnarentur. Laudati autem Archiepiscopi & Episcopi *animadversione* iv. hæc præmittunt. „Esto omnes propositiones tamquam ex operibus P. F. Martini Torrecilla, ubi congestas invenimus, decerptas demus, non eo est, quia cunctas ei adscribere intendamus: mitius enim cum eo procedere concupimus, ne in ipsis exprimendis accusatione haud merita prosequi illum videamur. Licet unum vix sit inter exprimendas quæ præfato Auctori adscribi non possent, eius stando principiis; tamen quia de nonnullis in particulari, quas etsi ex professo promoveat, & fundet, eas tamen in praxi (licet parum consequenter procedens) non esse tenendas exprimit, hoc contenti, ipsas ei adscribere abstinemus. Non tamen ex eo ab hoc examine reiicimus, dummodo suos habere patronos, qui eas defendant, reperimus. Nam cum Auctorem non infectemur, nec aliud quam doctrinam non sanam expurgandam intendamus; nihil ad rem conducere, quod propugnator propositionum idem, vel alius sit, censemus. Itaque nonnullas exponimus, quamquam a præfato Auctore neque edoctas, neque ad tactas videamus, ex eo quod ab aliis Doctoribus doceri conspiciamus, & ita suis in locis notamus. Adiciunt laudati Archiepiscopi & Episcopi *animadversione* xiv. pag. ii. sequentia. „Ita procedere operæ pretium diximus, ut omnes propositiones latine controversas demus, ad litteram tamen verba Auctoris suo Hispano idiomate ad calcem uniuscuiusque exprimimus. Unam tamen vel alteram propositionem non ad litteram, sed ad mentem Auctoris exponimus, quando videlicet formalibus verbis non exprimit id ipsum quod satis innuit, & æquivalenter edocet. Namque cum non verba, sed doctrinam, & modum eam exponendi, & occasionem errandi proscribi desideremus, parum ad rem conducere quod his vel illis terminis illam exprimat, existimamus. Quandoquidem in doctrina totum animarum periculum, non in verbis consistere, pro comperto habemus. Itaque ex 333. propositionibus in præfato libello sub nomine P. Torrecilla rescriptis plures Operi meo data occasione inserui: neque enim vel levissima suspicio occurrere menti meæ unquam potuit, tantos viros in iis rescribendis minus fuisse sinceros; cum certo scirem, easdem sub Pontificibus summis, agente præfato Cardinali Belluga optimæ memoriæ, discussas fuisse. Verum cum a doctis probisque viris intellexerim, plurimas dictarum propositionum falso adscribi P. Torrecilla, alias ab eodem referri, secus propugnari; sciant lectores mei, non me pro re huiusmodi esse sponsorem. Cum enim Hispanum idioma non calleam, tales propositiones cum Operibus Auctoris conferre nequeo, ut definiti certo possim, quas illi tribui, quas vero abiudicari oporteat. Quare penes Auctores citati libelli, ex quo religiosissime illas depromsi, de earum sincera excerptione fides esto. Illud nunc spondeo, quascumque illi abiudicandas certo constiterit, ab iisdem in nova Operis editione, si Deus dederit, Torrecillæ nomen eliminari, me pro viribus curaturum: id ipsum in hac editione præstare vellem, nisi Tomi in quibus itæ propositiones habentur, distracti iam fuissent: interim earum integram collectionem, quam huic Tomo inferendam paraveram, suppressam volui. Nec tantillum ergo per me detractum volo auctoritati, & existimationi debitæ P. Martino Torrecilla, ob rescriptas sub eius nomine dictas opiniones. Hæc omnia ex animo testor.

I N-

Eorum quæ in Præfatione continentur.

CAPUT I.

Universi Operis, & præsertim huius AP- PARATUS specimen. pag. iiii.

CAPUT II. De THEOLOGIA ACCOMMODATI- TIA, unde Christianorum plurimum exitium, teste P. THEOPHILO RAYNAUDO S. I. proficiscitur. v.

§. I. Aulicos respicere personam hominum, & eis sensa sua accommodare, minus mirum. Ray- naudus pag. 382. vii.

§. II. Luctuosus idem præstare Theologos interdum adactos. Raynaud. ibid. ibid.

§. III. Cœnsorum Theologia Accommodatitia fontium primus: Captatio gratiæ a divina diversa. Raynaud. pag. 384. ix.

§. IV. Fons tertius lutulentus Theologia Accommodatitia, affectus in gentem, aut nationem. Raynaud. pag. 386. xii.

§. V. Tria puncta animadvertenda in hanc P. Ray- naudi doctrinam. xiii.

§. VI. Damna Theologia Accommodatitia undecum- que enascantur. Rayn. pag. 387. xv.

CAPUT III. Eo progressa est ætate nostra Theologia Accommodatitia, ut adversarios, & oppositores non patiatur, sed sola dominari velit. xvi.

CAPUT IV. Specimen librorum quos PP. Iacobus Sanvitale, Gaspar Ioseph Gagna, Franciscus Zech, Nicolaus Ghezzius, Franciscus Antonius Zaccaria novissime evulgarunt contra Historiam Probabilismi, & Rigorismi, aliosque libros meos. xix.

§. I.

P. Iacobus Sanvitale sequentem librum edidit: Raccolta di molte proposizioni estrate dall' Istoria del Probabilismo e Rigorismo impug- nate, come opposte al vero. Aquileja 1748. xx.

EPIPHONEMA MEDITANDUM. xxii.

§. II. Specimen libri P. Gasparis Iosephi Ga- gna. xiv.

§. III.

Specimen libri P. Nicolai Ghezzi. xxv.

§. IV.

Specimen libri P. Francisci ZECH inscripti: Rigor moderatus doctrinæ pontificiæ &c. Dissertatio II. Inauguralis specimina exhibens moderationis pontificiæ a P. Daniele Concina violatæ &c. Præside P. Francisco Zech S. I. SS. Theologiæ, & SS. Cano- num Doctore, horumque Professore publi- co, & Iuris Primario &c. Ingolstadtii 1749. xxvi.

§. V.

Specimen nonnullorum quæ P. Franciscus An- tonius Zaccaria in duobus suis libris, quo- rum prior inscribitur: Ad R. P. Claudii La- Croix &c. Supplementum &c. Venetiis 1749. posterior Storia Letteraria &c. Venezia 1750. adversus Historiam Probabilismi & Ri- gorismi evulgarit. xxxii.

§. VI.

Nonnulla animadversiones in cap. iiii. Lib. I. Historiæ Literariæ Italiciæ Vol. II. xxxix.

CAPUT V.

Refellit errorea opinio P. Iacobi Sanvitale, qui sæculum nostrum cum vetustis collatum appellandum esse AUREUM docet. xlvii.

MONITUM, quo exponitur factum propo- sitionum excerptarum ex Libris P. Martini Torrecilla. lvi.

I N-

I N D E X

Constitutionum, & Decretorum Pontificum Romanorum pro reformanda fidei, & morum Theologia, quæ in hoc Tomo collecta exhibentur.

C A P U T I.

Articuli xlv. Ioannis Wicleff Angli, damnati anno 1418. in Concilio Constantiensi sess. xlv. pag. 1.

C A P U T II.

Articuli xxx. Ioannis Hus Bohemi, damnati anno 1418. in Concilio Constantiensi sess. xlv. 2.

C A P U T III.

Bulla Apostolica Leonis Papæ X. contra errores Martini Luteri. 4.

C A P U T IV.

Bulla Cæna Domini. 11.

C A P U T V.

Bulla Gregorii Papæ XIII. contra propositiones Michaelis Baii. 16.

C A P U T VI.

Innocentii Papæ X. Constitutio contra quinque propositiones ex Libro Iansenii excerptas. 21.

C A P U T VII.

Decretum Innocentii Papæ X. adversus Libros continentes propositionem qua assertitur æqualitas SS. Petri & Pauli. 22.

C A P U T VIII.

Decretum SS. D. N. Alexandri Papæ VII. die 7. Septembris 1665. ibid.
Decretum alterum eiusdem Pontificis die Martii 1666. 24.

C A P U T IX.

Decretum SS. D. N. Innocentii Papæ XI. die 1. Martii 1679. 25.

C A P U T X.

Condemnatio duarum thesum de omnipotentia donata, & subiecta creaturæ 23. Novembris 1679. 28.

Prohibitio thesis de usu scientiæ ex confessione acquisita 18. Novembris 1682. ibid.

C A P U T XI.

Constitutio Innocentii XI. [proscribens octo, & sexaginta theses que prætèru Orationis quietis a Michaele de Molinos docebantur. ibid.]

C A P U T XII.

Decretum SS. D. N. Alexandri Papæ VIII. 24. Augusti 1690. 34.

Decretum alterum eiusdem Pontificis 7. Decembris 1690. ibid.

C A P U T XIII.

Breve Innocentii XII. proscribens tres, & viginti theses que prætèru amoris ergæ Deum purissimi in Galliis docebantur. 36.

C A P U T XIV.

SS. D. N. Clementis Papæ XI. Damatio quamplurimum propositionum excerptarum ex Libro Gallico idioma impresso, & in plures Tomos distributo sub Titulo, Le Nouveau Testament &c. cum prohibitione eiusdem Libri, & aliorum quorumcumque in eius defensionem tam hætenus editorum, quam imposterum edendorum. 38.

C A P U T XV.

Romani Philalethis ad Theologum Lovaniensem Epistola de iusta Bibliothecæ Iansenianæ proscriptione. 44.

C A P U T XVI.

Confirmatio Constitutionis incipientis, Ex illa die, a Clemente Papæ XI. in causa Rituum seu

seu Cæremoniæ Sinensium editæ, nec non Revocatio, Rescissio, Abolitio, Cassatio, Annulatio, ac Damnatio Permissorum super iisdem Ritibus seu Cæremoniis in quadam pastorali Epistola Caroli Ambrosii Mediolanensis Patriarchæ Alexandrini, olim Commissarii, & Visitatoris Apostolici in Sinarum Imperio, contentarum, cum Prescriptione novæ Formule Iuramenti per Missionarios illarum Partium presentes & futuros præstandi. 54.

C A P U T XVII.

SS. D. N. D. Benedicti Papæ XIV. Constitutio super Ritibus, Cæremoniis, Usibus, & Consuetudinibus in Regnis Madurensi, Mayssurensi, & Carnotensi Indiarum Orientalium observandis, seu vitandis, permitendis, aut abolendis, cum opportunis Declarationibus, Ordinationibus, & Præceclaris. 68.

C A P U T XVIII.

Plures aliæ Constitutiones BENEDICTI Papæ XIV. ad morum Theologiam reformandam attinentes.

Constitutio contra Clericos secularibus negotiis se immiscentes. 91.

Decretum iussu SS. Domini Nostri BENEDICTI XIV. editum circa celebrationem Missæ in Oratoriis privatis. 94.

Constitutio eiusdem circa quadragesimæ ieiunium. 95.

Constitutio eiusdem ad Episcopos directæ, qua superior Constitutio circa ieiunium declaratur. 96.

Eiusdem Epistola encyclica ad Episcopos directæ, qua duæ superiores Constitutiones circa ieiunium declarantur. 97.

Eiusdem Responsum ad Archiepiscopum Compostellæ. 99.

Eiusdem Confirmatio, & ampliatio Constitutionis sanctæ memoriæ Gregorii Papæ XV. contra Sacerdotes eorum penitentes in confessionibus sacramentalibus ad turpia sollicitantes. 100.

Eiusdem Declaratio superioris Constitutionis incipientis Sacramentum penitentiae anno 1741. edita. 103.

Eiusdem Constitutio, qua cessiones commodi exigendi fructus beneficiorum prohibentur. 105.

Eiusdem Constitutio, qua præscribitur ordo, & forma in iudiciis causarum matrimonialium super matrimoniorum validitate, vel nullitate declaranda servandus. 107.

Eiusdem Constitutio ad Episcopos directæ circa occultorum matrimoniorum contractionem. 112.

Eiusdem Constitutio super clausura Monasteriorum quorumcumque virorum Regularium. 115.

Eiusdem Constitutio super clausura Monasteriorum. 118.

Eiusdem Constitutio ad Episcopos directæ de doctrina christiana præsertim pueris tradenda. 120.

Eiusdem Constitutio ad Episcopos directæ de Parochiarum electione. 124.

Eiusdem Constitutio ad Locorum Ordinarios directæ de Missa a Parochis applicanda pro populo, deque reverenti divini Officii in Choris recitatione. 131.

Eiusdem Epistola encyclica ad Episcopos Italiæ directæ, qua nonnulla circa usuram declarantur. 136.

Eiusdem Constitutio de Episcoporum residentia. 139.

Eiusdem Constitutio contra quamdam pravam praxim in administratione sacramenti Penitentiae. 147.

Eiusdem Constitutio de Regularibus ab Episcopo diocesano ordinandis. 150.

Eiusdem Constitutio, qua ampliatur Episcopis facultas impertiendi benedictionem cum Indulgentia plenaria Fidelibus in mortis articulo constitutis, etiam per alios, tam in Civitatibus, quam in Diocesis ab ipsis subdelegatos. 156.

Eiusdem Constitutio, qua certus ordo præscribitur pro causis super nullitate Professionis Regularis mature discutiendis, & valide definiendis. 163.

Eiusdem Constitutio super designatione Confessorum extraordinariorum pro Monialibus. 172.

I N D E X

Dissertationum, Capitulorum, & Paragraphorum, quæ in Libro de locis theologicis continentur.

DISSERTATIO I.

De natura humana peccato originali vulnerata, eiusque viribus ad verum, & bonum; atque de necessitate doctrinæ divinitus revelatæ. 192.

PRÆLOQUIUM. pag. 181.

CAPUT I.

Theologo Christiano in tradenda morum scientia primum omnium, quid sit humana natura, quæ illius vulnera, & vires, serio expendendum. 182.

CAPUT II.

Status naturæ humanæ in Adamo innocente, illius privilegia, & dotes. 183.

CAPUT III.

Lapsus Hevæ, & Adæ. Ordo in tentatione servatus. Opportuna instructio pro Theologis, & Confessariis. 184.

CAPUT IV.

Superbia aliis stipata vitiis primum peccatum fuit quod e fastigio felicitatis exturbavit humani generis protoparentes. 186.

CAPUT V.

De peccato originali Adami in posteros transfuso. Paucis Pelagianorum, Lutheranorum, & Calvinistarum errores perstringuntur, & catholica veritas exponitur. 187.

CAPUT VI.

Effectus peccati originalis cum in intellectu, tum in voluntate, & appetitu sensitivo. 188.

CAPUT VII.

Quam sint intellectus, & voluntatis humana, seu liberi arbitrii ad verum, & bonum in-

firmæ vires. Extinctæ tamen non sunt, ut contendunt Lutherus, Calvinus, Iansenius. Et verum cognoscere, & bonum aliquod honestum morale operari homines etiam infideles valent. 192.

§. Unicus.

Recentiorum plurimum zeli diversitas in assignenda Baianismi censura sententiæ defendenti necessitatem referendi omnia opera in Deum; & in patrocinandis laxis opinionibus quæ primum caritatis mandatum aut penitus de medio tollunt, aut nimium extenuant. 196.

CAPUT VIII.

Necessitas doctrinæ revelatæ ex imbecillitate humana rationis evincitur. Animadversio contra nonnullos, qui ratiunculis humanis divinam doctrinam subdere non reformidant. 199.

DISSERTATIO II.

De sacra Scriptura, & Traditionibus.

PRÆLOQUIUM. 202.

CAPUT I.

Quid sit sacra Scriptura; quotuplex eius sensus: quænam sit authentica editio, & an omnia dictaverit Spiritus sanctus. ibid.

CAPUT II.

Cur Deus non tantum in tabulis cordium, sed etiam in tabulis externis legem suam scribendam disposuerit. Ingens deceptio plurimorum Casuistarum, qui, neglectis divinis Scripturis, opiniones hominum amplectendas proponunt. 204.

CAPUT III.

Scripturæ divinæ, sanctorum patrum neglectus, & humana rationis presumptio radices sunt laxioris Ethicæ. 207.

C A-

CAPUT IV.

Quomodo divinæ Scripturæ in aliquibus obscuræ, & passim manifestæ sint. Multitudo, & contrarietates opinionum sæpe non tam ex Scripturarum obscuritate, quam ex hominum vitio oriuntur. Animo humili, & divina gratia implorata legendæ sunt Scripturæ sanctæ. Doctrina P. Elizalde de Sui-tatibus exponitur. Nova opinandi methodus rectis interpretandæ Scripturæ regulis ad-versatur. 208.

§. Unicus.

P. Michael Elizalde hanc thesism demonstrat: Probabilistæ maxime omnium iudices legis sunt, & leges omnes recte interpretandi Scri-pturas sanctas disrumpunt. 215.

CAPUT V.

Omnibus Theologis, sed præcipue Magistris christiana Theologia moralis necessaria est scientia, & studium sacrarum Scriptura-rum. 219.

§. I.

Necessitas, quæ præsertim Theologi christiana Moralis, & animarum directores ad Scripturæ sanctæ studium obstringuntur, eiusdem divi-næ Scripturæ testimoniis evincitur. 220.

§. II.

Auctoritate Conciliorum, & SS. Patrum testi-moniis demonstratur gravissimum debitum quo obstringuntur præcipue Theologi morales ad sacrarum Scripturarum studium. 223.

§. III.

Quos præcipue Scripturæ sanctæ libros legere, & meditari debent christiana Moralis Theo-logi, & Confessarii. 228.

§. IV.

Sophismata quæ opponere patroni casuisticæ Theologiæ possunt, diluuntur. 230.

§. V.

Aliud sophisma repetitum a triplici via, pec-catorum, iustorum, & illorum qui perfe-ctiori, inbiant, quibus solis necessaria asseri-

tur sacra Scripturæ notitia, exploditur; & iterum confirmatur necessitas scrutandi Scri-pturas. 233.

§. VI.

Non modo Scripturæ sanctæ, & divina tradi-tionis doctrina necessaria Theologis est, ve-rum etiam hæc sufficeret ad fidei morum-que scientiam comparandam, & quæstiones occurrentes dirimendas, nisi hominum pluri-morum disputationes veritatem obscuraf-sent. 236.

§. VII.

Probabilistæ principiis utuntur in dirimendis conscientie quæstionibus, quæ pugnant cum Scripturis sanctis, eosque necessario in in-terminabiles verborum & quæstionum pu-gnas detrudunt. Iure asserunt illorum plures, proprias suas quæstiones nec reperiri, nec decidi ex Scripturis, & Patribus posse. Adhortatio Ludovici Granatensis ad studium Scripturarum. 243.

CAPUT VI.

Locus princeps Moralis christiana est evan-gelica doctrina spiritus. Homo Dei a Chri-sto IESU reformatus, homini terrestri, Adæ culpa deformato, oppositus. Finis, & media christiana Moralis. 245.

§. I.

Finis & media universæ evangelicæ legis est assimilatio hominis christiani cum Christo IESU. ibid.

§. II.

Prima & potissima christiana vite principia, humilitas opposita superbiæ peccati originalis, & caritas, quæ huius vite anima est. 247.

CAPUT VII.

Alter Theologiæ morum fons est Christi Domi-ni oraculum, Multi sunt vocati, pauci vero electi. Fidelium adulatorum plures damnari quam salvari, omnium argumentorum ge-nere demonstratur. Idem ne de Sacerdotibus, & Religiosis dicendum est? 252.

§. I.

Status controversæ, & Patrum, atque Theo-logorum placita. 251.

§. II.

§. II.

Testimonia veteris testamenti declarant, plures damnari, & paucos ex fidelibus adultis salvari. 252.

§. III.

Oracula Christi Domini, quae primum testimonium, Multi sunt vocati, pauci vero electi, confirmant. ibid.

§. IV.

SS. Patrum auctoritate electorum paucitas evincitur. 256.

§. V.

Rationum momenta quae salvandorum paucitatem evincunt. 260.

§. VI.

Magna: Sacerdotum pars damnatur. 264.

§. VII.

Alia rationum momenta quae plurimum Religiosorum cuiusque professionis & disciplina damnationem timendam ostendunt. 268.

§. VIII.

Episcopi, antequam ad sacerdotium, & ad confessiones admittant Religiosos, eosdem super Evangeliorum notitia examinare debent. 272.

§. IX.

Confessarii, Concionatores, & Theologi tum voce, tum scriptis altius inculcare debent evangelicae legis spiritum, severitatem, & electorum paucitatem, omni humano timore spreto. Radix corruptae Moralis, & plurimorum damnationis est nimia de divina misericordia confidentia. 274.

§. X.

Diluuntur nonnullae oppositiones tum Theologorum, tum Concinatorum, se excusantium non posse laxas Moralistarum opiniones refellere, quin sibi, & aliis gravissimas persecutiones concilient. Alii negant, ex sug-

gestu predicandas esse doctrinas quae in controversiam vocantur a Casuistis. 277.

§. XI.

Diluitur altera obiectio ex contrarietate doctrinae Concinatorum, & Confessariorum. Quibus potius credendum, Concinatoribus, an Casuistis, & Confessariis? 283.

DISSERTATIO III.

De Traditionibus, Ecclesia, Conciliis, Patribus, aliisque christianae Theologiae locis.

PRÆLOQUIUM. 287.

CAPUT I.

Notio sacrae traditionis, eiusque divisio. ibid.

CAPUT II.

Præter verbum divinum scriptum extant traditiones divinae. 288.

CAPUT III.

Antiquae Ecclesiae traditiones Theologiae christianae moralis cultoribus sciri opportuno. 292.

CAPUT IV.

De Ecclesia, quae est tertius locus unde Theologus suas repetit conclusiones, tum in fidei articulis, tum in morum præceptis. 297.

§. I.

Quid sit Ecclesia, & quibus constet? 298.

§. II.

Notae, seu dotes verae Ecclesiae sunt haec quatuor, Una, Sancta, Catholica, & Apostolica. 300.

CAPUT V.

De Ecclesia visibili, indefectibili, & falli nescia. Ipsa est legitimus de Religione controversiarum iudex. Protestantes, constituentem solam Scripturam esse iudicem controversiarum fidei, necessario in proprias Ecclesias admittere coguntur omnes sectas schismaticas, & hereticas, non modo christianas, sed vel ipsam synagogam iudaicam. 303.

§. I.

§. I.

Ecclesiae visibili a Christo instituta Spiritus sanctus assistit, ne umquam aut deficiat, aut erret. 304.

§. II.

Sola Scriptura nequeunt de Religione controversiae dirimi; sed necessaria est visibilis Ecclesiae definitio. 308.

§. III.

Invisibilibus argumentis ostenditur necessitas definitionis Ecclesiae in fidei controversiis dirimendis. 313.

§. IV.

Auctoritate Ioannis Lochii, celeberrimi apud Anglos Philosophi, Protestantes ridicularii, & communi sensu destituti in hac cum Catholicis controversia revincuntur. 315.

§. V.

Diluuntur Protestantium vana sophismata. 319.

CAPUT VI.

Instinctus internus, quo Protestantes se divinae Scripturae sensum assequi iactant, ut manifestum commentum exploditur. 326.

CAPUT VII.

Auctoritati Ecclesiae non modo in fidei, verum etiam in morum controversiis, firmo sincere animo inhaerendum. Secessio ab auctoritate Ecclesiae in errores tum fidei, tum morum coniicit. Probabilissimum ab omnibus fere Theologis sustineri Probabilista docent. Argumenta, quae IURIEU' Calvinista hinc colligit, ut Ecclesiae auctoritatem elevet, expenduntur. Plurimum Casuistarum in accommodandis Ecclesiae decretis suis laxis opinionibus nimia libertas. Scandalum quod hereticis inferunt, ob oculos exponitur. 329.

CAPUT VIII.

De Conciliorum auctoritate. 334.

§. I.

Quid, & quotuplex sit Concilium. Unde illo-

rum origo. Ad quem armetur eiusdem convocatio, & qui iure ad ipsum vocandi sint. ibid.

§. II.

Quae sit Conciliorum generalium auctoritas in fidei, & morum causis. Calvinii commenta refelluntur. 336.

§. III.

Synodi dioeclesanae, provincialis, nationalis auctoritas, licet absolute infallibilis non sit, tamen in morum potissimum regulis constituendis praevalet ingenti Probabilistarum multitudini. 340.

CAPUT IX.

De summorum Pontificum, sanctorumque Patrum auctoritate. 341.

§. I.

Quinam in SS. Patrum censum perscribendi? ibid.

§. II.

De SS. Patrum auctoritate in divinis Scripturis interpretandis, & controversiis fidei definiendis. 343.

§. III.

Nonnulla haereticorum, Lutheri, Calvinii, Dallai, Budai, Pfaffii, aliorumque sophismata, & putidissima mendacia, refelluntur. 345.

CAPUT X.

SS. Patres Christi IESU imitatores praecipue morum doctrinam tradiderunt. Quam turpiter aberrent illi Theologi morales qui a Patribus fidei dogmata, morum vero documenta a recentioribus accipienda effutunt. Quas exceptiones nonnulli Casuistae dant Patribus in questionibus morum, easdem opponunt Protestantes in controversiis fidei, Pfaffii, Budai, & aliorum in Casuistas, & Probabilissimum obiurgationes. 349.

CAPUT XI.

De Theologia scholastica, & de Scholasticorum auctoritate. 354.

CA-

CAPUT XII.

De Theologia scholastico-casuistica. Utriusque
abusus, & corruptela. 358.

CAPUT XIII.

Qui nomine Casuistarum veniant. Omnes ne
reiiciendi? Qui præferri ceteris debeant. 361.

§. I.

Nobilis Casuistarum notio quam ex Abelly
perhibet P. Francolinus. ibid.

§. II.

Qui sunt inter Casuistas collocandi. Num
omnes reiiciendi. Qui præferendi. 363.

CAPUT XIV.

De Iuris canonici necessitate, & auctorita-
te. 364.

CAPUT XV.

De tribus reliquis Theologia christiana locis,
nempe de Historia, Philosophia, & ratione
naturali. 365.

F I N I S.

COLLECTIO
PLURIUM CONSTITUTIONUM

ET

DECRETORUM PONTIFICUM ROMANORUM,

Pro reformanda fidei, & morum Theologia.

PRÆLOQUIUM.

EV. P. Claudius La-Croix Theologiam moralem P. Busenbaum longis com-
mentariis illustratam, & amplificatam edidit, cui præmissa est BIBLIO-
THECA ERRONEA, continens constitutiones, & decreta plurium sum-
morum Pontificum contra varias propositiones damnatas. Cl. Auctor *Supple-
menti* adiecti ad eandem Theologiam Busenbaum, & La-Croix alias con-
stitutiones BENEDICTI XIV. feliciter regnantis attexit. Auctorem eius-
modi vestigiis insitens, eadem pontificia diplomata huic meae Theologiæ præ-
mittere deliberavi: & quoniam facile est inventis addere, nonnullas alias constitutiones
ab iisdem omittas, quæ ad formandos mores, & divini cultus puritatem intaminatam a
superstitione servandam attinent, huic collectioni inseram. Bibliotheca erronea La-Croixii
continet præter constitutiones contra Baii, Iansenii, & Quesnelli errores, epistolas Cle-
mentis XI. ad Card. de Rohan, Benedicti XIII. concionem quamdam ad Card. de Noai-
les, & huius litteras duas. Verum monumenta hæc nihil, inquit Auctor citati *Supple-
menti* in præfat. conferunt ad errores dignoscendos; quod unum spectat Bibliotheca Erronea.
Quare hæc utpote intempestiva & extranea prætermittam, & alia dabo quæ ad errores
dignoscendos valde conducunt. Huic præloquio finem imponat percelebris Iesuita P. Michael
Elizalde qui *Lib. VIII. quest. VIII. §. VIII. pag. 150.* hæc habet. *Si qui vero erunt qui ora-
cula pontificia pro se lata maximi faciant, contra se vero nihil pendant, hoc sane bonum non est.*

CAPUT I.

ARTICULI XLV.

IOANNIS WICLEFF ANGLI,

Damnati anno 1418. in Concilio Const-
antiensi, sess. xlv.

1. SUBstantia panis materialis, & simi-
liter substantia vini materialis rema-
net in Sacramento Altaris.
2. Accidentia panis non manent sine subie-
cto in eodem Sacramento.
3. Christus non est in eodem Sacramento
identice, & realiter propria præsentia cor-
porali.
4. Si Episcopus, vel Sacerdos existat in
peccato mortali, non ordinat, non conse-
crat, non conficit, non baptizat.
Conc. Appar. Tom. I.

5. Non est fundatum in Evangelio, quod
Christus Missam ordinaverit.
6. Deus debet obedire diabolo.
7. Si homo fuerit debite contritus, omnis
Confessio exterior est sibi superflua, & inu-
tilis.
8. Si Papa sit præcitus & malus, & per
consequens membrum diaboli, non habet
potestatem super fideles sibi ab aliquo da-
tam, nisi forte a Cæsare.
9. Post Urbanum VI. non est aliquis re-
cipiendus in Papam, sed vivendum est more
Græcorum sub legibus propriis.
10. Contra Scripturam sacram est, quod
viri Ecclesiastici habeant possessiones.
11. Nullus Prælati debet aliquem excom-
municare, nisi prius sciat eum excommunica-
tum a Deo: & qui sic excommunicat, fit ex
oc hæreticus, vel excommunicatus.
12. Prælati excommunicans Clericum,
qui

COL-

qui appellavit ad Regem, vel Consilium Regni, eo ipso traditor est Regis, & Regni.

13. Illi, qui dimittunt prædicare, sive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in Dei iudicio traditores Christi habebuntur.

14. Licet alicui Diacono, vel Presbytero prædicare verbum Dei absque auctoritate Sedis Apostolicæ, sive Episcopi Catholici.

15. Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

16. Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu, non solum actu delinquentibus.

17. Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

18. Decimæ sunt puræ elemosynæ, & possunt Parochiani propter peccata suorum Prælatorum ad libitum suum eas auferre.

19. Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos, non plus profunt eidem, quam generales, ceteris paribus.

20. Conferens elemosynam Fratribus est excommunicatus eo facto.

21. Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam Mendicantium, redditur ineptior, & inhabilior ad observationem mandatorum Dei.

22. Sancti instituentes Religiones privatas, sic instituendo peccaverunt.

23. Religiosi viventes in Religionibus privatis non sunt de Religione Christiana.

24. Fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.

25. Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis eis in temporalibus subvenientibus.

26. Oratio præciti nulli valet.

27. Orania de necessitate absolute eveniunt.

28. Confirmatio juvenum, Clericorum Ordinatio, locorum Consecratio reservantur Papæ, & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris.

29. Universitates, Studia, Collegia, Graduationes, & Magisteria in eisdem sunt vana gentilitate introducta, tantum profunt Ecclesiæ sicut diabolus.

30. Excommunicatio Papæ, vel cuiuscumque Prælati non est timenda, quia est censura Anti-Christi.

31. Peccant fundantes Claustra, & ingredienti sunt viri diabolici.

32. Ditare Clerum est contra regulam Christi.

33. Sylvester Papa, & Constantinus Imperator errarunt Ecclesiam ditando.

34. Omnes de ordine Mendicantium sunt hæretici, & dantes eis elemosynas sunt excommunicati.

35. Ingredientes Religionem, aut aliquem Ordinem eo ipso inhabiles sunt ad observanda divina præcepta, & per consequens ad perveniendum ad regnum cælorum, nisi apostataverint ab eisdem.

36. Papa cum omnibus Clericis suis possessionem habentibus sunt hæretici, eo quod possessiones habent: & consentientes eis, omnes videlicet Domini sæculares, & ceteri laici.

37. Ecclesia Romana est Synagoga Sathanae, nec Papa est proximus, & immediatus Vicarius Christi, & Apostolorum.

38. Decretales Ecclesiæ sunt apocryphæ, & seducunt a fide Christi, & Clerici sunt stulti, qui student eis.

39. Imperator, & Domini sæculares sunt seducti a diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.

40. Electio Papæ a Cardinalibus, a diabolo est introducta.

41. Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.

42. Fatuum est credere Indulgentiis Papæ, & Episcoporum.

43. Iuramenta illicita sunt, quæ sunt ad corroborandos humanos contractus, & commercia civilia.

44. Augustinus, Benedictus, & Bernardus damnati sunt, nisi penituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & instituerunt, & intraverunt Religiones: & sic a Papa usque ad ultimum Religiosum omnes sunt hæretici.

45. Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.

CAPUT II.

ARTICULI XXX.

IOANNISHUS BOHEMI

Dammati anno 1418. in Concilio Constantensi, sess. xlv.

I. UNICA est sancta universalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum universitas.

2. Paulus numquam fuit membrum diabolici,

si, licet fecerit quosdam actus actibus Ecclesiæ malignantium consimiles.

3. Præciti non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars eius finaliter excidet ab ea, eo quod prædestinationis caritas, quæ ipsam ligat, non excidet.

4. Duæ naturæ, divinitas, & humanitas, sunt unus Christus.

5. Præcitus, etsi aliquando est in gratia secundum præsentem iustitiam, tamen nunquam est pars S. Ecclesiæ, & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia prædestinationis.

6. Sumendo Ecclesiam pro convocatione prædestinatorum, sive fuerint in gratia, sive non secundum præsentem iustitiam, isto modo Ecclesia est articulus fidei.

7. Petrus non est, nec fuit caput Ecclesiæ S. Catholicæ.

8. Sacerdotes quomodolibet criminose viventes Sacerdotii polluant potestatem, & sicut filii infideles sentiunt infideliter de 7. Sacramentis Ecclesiæ, de clavibus, officiis, censuris, moribus, caeremoniis, & sacris rebus Ecclesiæ, veneratione Reliquiarum, Indulgentiis, & Ordinibus.

9. Papalis dignitas a Cæsare inolevit, & Papæ perfectio, & institutio a Cæsaris potentia emanavit.

10. Nullus sine revelatione assereret rationabiliter de se, vel alio, quod esset caput Ecclesiæ particularis, nec Romanus Pontifex est caput Romanæ Ecclesiæ particularis.

11. Non oportet credere, quod iste, quicumque est Romanus Pontifex; sit caput cuiuscumque particularis Ecclesiæ sanctæ, nisi Deus eum prædestinaverit.

12. Nemo gerit vicem Christi, vel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam potestatem, quia ad illud officium Vicariatus requiritur & morum conformitas, & instituentis auctoritas.

13. Papa non est verus, & manifestus successor Apostolorum Principis Petri, si vivit moribus contrariis Petro; & si querit avaritiam, tum est Vicarius Iudæ Scarioth. Et pari evidentia Cardinales non sunt veri, & manifesti Successores Collegii aliorum Apostolorum Christi, nisi vixerint more Apostolorum, servantes mandata, & consilia Domini nostri IESU Christi.

14. Doctores ponentes, quod aliquis per censuram Ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, sæculari iudicio est tradendus,

pro certo sequuntur in hoc Pontifices, & Scribas, & Phariseos, qui Christum non volentem eis obedire in omnibus, dicentes, Nobis non licet interficere quemquam, ipsum sæculari iudicio tradiderunt; & quod tales sint homicidæ gravioris quam Pilatus.

15. Obedientia Ecclesiastica est obedientia secundum adinventionem Sacerdotum Ecclesiæ, præter expressam auctoritatem Scripturæ.

16. Divisio immediata humanorum operum est, quod sunt vel vitiosa, vel vitiosa: quia si homo est vitiosus, & agit quicquam, tunc agit vitiose: & si est virtuosus, & agit quicquam, tunc agit virtuose: quia sicut vitium, quod crimen dicitur, semper mortale peccatum, inficit universaliter actus hominis vitiosi, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosus.

17. Sacerdotes Christi viventes secundum legem eius, & habentes Scripturæ notitiam, & affectum ad adificandum populum, debent prædicare non obstante præsentia excommunicatione. Quod si Papa, vel aliquis Prælatus mandat Sacerdoti sic disposito non prædicare, non debet subditus obedire.

18. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad Sacerdotium accedit, & illud mandatum debet exequi præsentia excommunicatione non obstante.

19. Per censuras Ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis, & interdicti ad sui exaltationem Clerus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Anti-Christo. Signum autem evidens est, quod ab Anti-Christo tales procedunt censuræ, quas vocant in suis processibus fulminationes, quibus Clerus principalissime procedit contra illos, qui deudant nequitiam Anti-Christi, qui Clerum pro se maxime usurpabit.

20. Si Papa est malus, & præsertim si est præcitus, tunc, ut Iudas Apostolus, & diabolus, est fur & filius perditionis, & non est caput S. militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum eius.

21. Gratia prædestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiæ, & quodlibet eius membrum iungitur Christo capiti insolubiliter.

22. Papa, vel Prælatus malus, & præcitus est æquivoce Pastor, & vere fur, & latro.

23. Papa non debet dici Sanctissimus, etiam secundum officium, quia alias Rex deberet etiam dici Sanctissimus secundum officium; & tortores & præcones dicuntur sancti, immo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit Officiarius Dei.

24. Si Papa vivat Christo contrarie, etiam si ascenderet per ritam, & legitimam electionem secundum Constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet quam per Christum, dato etiam quod intraret per electionem a Deo principaliter factam: nam Iudas Scariotes rite, & legitime est electus a Deo Christo Iesu ad Episcopatum, & tamen ascendit aliunde ad ovile ovium.

25. Condemnatio 45. art. Ioannis Wicleff. per Doctores facta, est irrationabilis, & iniqua, & male facta, & ficta est causa per eos allegata, videlicet ex eo quod nullus eorum sit catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus.

26. Non eo ipso quo Electores, vel maior pars eorum consenserit viva voce secundum ritum hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel eo ipso est verus, & manifestus Successor, vel Vicarius Petri Apostoli, vel alterius Apostoli in officio Ecclesiastico: unde sive Electores bene, vel male elegerint, operibus electi debemus credere: nam eo ipso, quo quis copiosius operatur meritorie ad profectum Ecclesie, habet a Deo ad hoc copiosius facultatem.

27. Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in Spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum Ecclesia ipsa militante converferur, & conservetur.

28. Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces Discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam Ecclesiam regulareret.

29. Apostoli, & fideles Sacerdotes Domini strenue in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum: sic facerent deficiente per summe possibile Papa usque ad diem iudicii.

30. Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatas, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

CAPUT III.

BULLA APOSTOLICA LEONIS PAPÆ X.

Contra Errores

MARTINI LUTHERI.

Leo Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Exurge, Domine, & iudica causam tuam, memor esto improperiorum tuorum, eorum quæ ab insipientibus fiunt tota die; inclina aurem tuam ad preces nostras: quoniam furxerunt vulpes quærentes demoliri vineam, cuius tu torcular calcasti solus, & adscensus ad Patrem, eius curam, regimen, & administrationem Petro tanquam capiti, & tuo vicario, eiusque successoribus instar triumphantis Ecclesie commisisti. Exterminare nititur eam aper de silva, & singularis ferus depascitur eam. Exurge, Petre, & pro pastoralis cura præfata, tibi, ut præfertur, divinitus demandata, intende in causam Sanctæ Romanæ Ecclesie, Matris omnium Ecclesiarum, ac fidei Magistræ, quam tu iubente Deo, tuo sanguine consecrasti: contra quam, sicut tu præmonere dignatus es, insurgunt magistri mendaces, introducentes sectas perditionis, sibi celerem interitum superducentes: quorum lingua ignis est, inquietum malum, plena veneno mortifero: qui zelum animarum habentes, & contentiones in cordibus suis, gloriantur, & mendaces sunt adversus veritatem. Exurge tu quoque, quæsumus, Paule, qui eam tua doctrina, ac pari martyrio illuminasti atque illustrasti. Iam enim surgit novus Porphyrius: quia sicut ille olim Sanctos Apostolos iniuste momordit, ita hic Sanctos Pontifices prædecesores nostros contra tuam doctrinam eos non obsecrando, sed increpando, mordere, lacerare, ac ubi causæ suæ diffidit, ad convicia accedere non veretur: more hæreticorum, quorum, ut inquit Hieronymus, ultimum præsidium est, cum conspiciant causas damnatum iri, ut incipiant virus serpentis lingua diffundere: & cum se victos conspiciant, ad contumelias prosillire. Nam licet hæreses esse ad exercitationem fidelium tu dixeris oportere; eas tamen, ne incrementum accipiant, neve vulpeculæ coalescant; in ipso ortu, te interdidente, & adiuvante, extingui necesse est. Exurgat denique omnis Sanctorum, ac reliqua universalis Ecclesia: cuius vera Sacrarum litterarum interpretatione posthabita, quidam, quorum mentem pater mendacii excæcavit, ex veteri hæreticorum instituto apud semetipsos sapientes, Scripturas easdem aliter quam Spiritus Sanctus flagitet, proprio dumtaxat sensu, ambitionis, auræque popularis causa, teste Apostolo, interpretantur, immo vero torquent, & adulterant: ita ut iuxta Hieronymum, iam non sit Evangelium Christi, sed hominis, aut, quod peius est, diaboli. Exurgat, inquam, præfata

fata Ecclesia Sancta Dei, & una cum beatissimis Apostolis præfatis apud Deum omnipotentem intercedat, ut purgatis ovium suarum erroribus, eliminatisque a fidelium sinibus hæresibus universis, Ecclesie suæ sanctæ pacem, & unitatem conservare dignetur. Dum siquidem, quod præ animi angustia, & moerore exprimere vix possumus, fide dignorum relatu, ac fama publica referente ad nostrum pervenit auditum: immo vero, pro dolor! oculis nostris vidimus, ac legimus multos, & varios errores, quosdam videlicet iam per Concilia, ac prædecesorum nostrorum Constitutiones damnatos, hæresim etiam Græcorum, & Bohemicam expresse continentes: alios vero respective vel hæreticos, vel falsos, vel scandalosos, vel piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, a falsis fidei cultoribus, qui per superbam curiositatem mundi gloriam cupientes, contra Apostoli doctrinam plus sapere volunt, quam oporteat: quorum garrulitas, ut inquit Hieronymus, sine Scripturarum auctoritate non haberet fidem, nisi viderentur perverfam doctrinam etiam divinis testimoniis, male tamen interpretatis, roborare; a quorum oculis Dei timor recessit, humani generis hoste suggerente, noviter suscitatos, & nuper apud quosdam leviores in inclyta natione Germanica feminatos. Quod eo magis dolemus ibi evenisse, quod eandem nationem & nos, & prædecesores nostri in visceribus semper gesserimus charitatis. Nam post translatum ex Græcis a Romana Ecclesia; in eosdem Germanos Imperium, iidem prædecesores nostri, & nos, eiusdem Ecclesie advocatos, defensoresque ex eis semper accepimus, quos quidem Germanos, Catholicæ veritatis vere Germanos, constat hæreson acerrimos oppugnatores semper fuisse: cuius rei testes sunt laudabiles illæ Constitutiones Germanorum Imperatorum pro libertate Ecclesie, proque expellendis, exterminandisque ex omni Germania hæreticis, sub gravissimis pœnis etiam amissionis terrarum & dominiorum, contra receptatores, vel non expellentes olim editæ, & a nostris prædecesoribus confirmatæ; quæ si hodie servarentur, & nos, & ipsi utique hac molestia careremus. Testis est in Conclio Constantiensi Hussitarum ac Wicleffistarum, nec non Hieronymi Pragensis damnata ac punita perfidia. Testis est toties contra Bohemos Germanorum sanguis effusus: Testis denique est prædictorum errorum seu multorum ex eis per Coloniensem & Lovaniensem Uni-

versitates, utpote agri dominici piissimas religiosissimisque cultrices, non minus docta quam vera ac sancta confutatio, reprobatio & damnatio. Multa quoque alia allegare possemus, quæ, ne historiam texere videamur, prætermittere censuimus. Pro pastorali igitur officii divina gratia nobis iniuncti, cura, quam gerimus, prædictorum errorum virus pestiferum ulterius tolerare seu dissimulare sine Christianæ Religionis nota atque Orthodoxæ fidei iniuria, nullo modo possumus. Eorum autem errorum aliquos præsentibus duximus inserendos, quorum tenor sequitur, & est talis.

1. Hæretica sententia est, sed usitata, Sacramenta novæ legis iustificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

2. In ipso post baptismum negare remanens peccatum, est Paulum & Christum simul conculcare.

3. Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingressu cali.

4. Imperfecta caritas morituri fert secum necessario magnum timorem, qui se solo satis est facere poenam purgatorii, & impedit introitum regni.

5. Tres esse partes poenitentiae, contritionem, confessionem & satisfactionem, non est fundatum in Sacra Scriptura, nec in antiquis Sanctis Christianis Doctoribus.

6. Contritio, quæ paratur per discussionem, collationem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, sceditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem; hæc contritio facit hypocritam, immo magis peccatorem.

7. Verissimum est proverbium, & omnium doctrina contritionibus huc usque data præstantius: de cetero non facere, summa poenitentia; optima poenitentia, nova vita.

8. Nullo modo præsumas confiteri peccata venialia, sed nec omnia mortalia; quia impossibile est ne omnia mortalia cognoscas. Unde in primitiva Ecclesia solum manifesta mortalia confitebantur.

9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus quam quod misericordie Dei nihil volumus relinquere ignoscendum.

10. Peccata non sunt ulli remissa, nisi remittente Sacerdote credat sibi remitti; immo peccatum maneret, nisi remissum crederet: non enim sufficit remissio peccati, &

gratiæ donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

11. Nullo modo confidas absolvi propter tuam contritionem, sed propter verbum Christi, *Quodcumque solveris* &c. (*Matth. 16.*) Hic, inquam, confide, si Sacerdotis obtinueris absolutionem, & crede fortiter te absolutum, & absolutus vere eris, quidquid sit de contritione.

12. Si per impossibile confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio, sed ioco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus.

13. In Sacramento Pœnitentiæ, ac remissione culpæ non plus facit Papa, aut Episcopus quam infirmus Sacerdos; immo ubi non est Sacerdos, æque tantum quilibet Christianus, etiam si mulier, aut puer esset.

14. Nullus debet Sacerdoti respondere se esse contritum, nec Sacerdos requirere.

15. Magnus est error eorum qui ad Sacramenta eucharistiæ accedunt, huic innixi, quod sint confessi, quod non sint sibi concilii alicuius peccati mortalis, quod præmiserint orationes suas, & preparatoria: omnes illi iudicium sibi manducant & bibunt; sed si credant & confidant se gratiam ibi consecuturos, hæc sola fides facit eos puros & dignos.

16. Consulum videtur quod Ecclesia in communi Concilio statueret Laicos sub utraque specie communicandos; nec Bohemi communicandos sub utraque specie sunt hæretici, sed schismatici.

17. Thesauri Ecclesiæ, unde Papa dat Indulgentias, non sunt merita Christi, & Sanctorum.

18. Indulgentiæ sunt piæ fraudes fidelium, & remissiones bonorum operum; & sunt de numero eorum quæ licent, & de numero eorum quæ expediunt.

19. Indulgentiæ his qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud divinam iustitiam.

20. Seducuntur credentes Indulgentias esse salutaris, & ad fructus spiritus utiles.

21. Indulgentiæ necessariæ sunt solum publicis criminibus, & proprie conceduntur duris solummodo, & impatientibus.

22. Sex generibus hominum Indulgentiæ nec sunt necessariæ, nec utiles: videlicet mortuis seu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publica; his qui meliora operantur.

23. Excommunicationes sunt tantum æter-

næ pœnæ, nec privant hominem communi- bus spiritualibus Ecclesiæ orationibus.

24. Docendi sunt Christiani plus diligere excommunicationem quam timere.

25. Romanus Pontifex Petri successor non est Christi Vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso Christo in beato Petro institutus.

26. Verbum Christi ad Petrum, *Quodcumque solveris super terram*, &c. (*Matth. 16.*) extenditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro.

27. Certum est in manu Ecclesiæ aut Papæ prorsus non esse statuere articulos fidei, immo nec leges morum seu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Ecclesiæ sic vel sic sentiret, nec etiam erraret, adhuc non est peccatum aut hæresis contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium univernale alterum reprobatum, alterum approbatum.

29. Via nobis facta est enervandi auctoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi, quidquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum a quocumque Concilio.

30. Aliqui articuli Ioannis Hus condemnati in Concilio Constantiensi, sunt Christianissimi, verissimi, & Evangelici, quos Universalis Ecclesia possit damnare.

31. In omni opere bono iustus peccat.

32. Opus bonum optime factum, est veniale peccatum.

33. Hæreticos comburi, est contra voluntatem spiritus.

34. Præliari adversus Turcas, est repugnare Deo visitanti iniquitates nostras per illos.

35. Nemo est certus, se non semper peccare mortaliter, propter occultissimum superbæ vitium.

36. Liberum arbitrium post peccatum, est res de solo titulo: & dum facit quod in se est, peccat mortaliter.

37. Purgatorium non potest probari ex Sacra Scriptura, quæ sit in Canone.

38. Animæ in Purgatorio non sunt securæ de earum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut rationibus, aut Scripturis, ipsas esse extra statum merendi, aut augendæ caritatis.

39. Animæ in Purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu quarunt requiem, & horrent pœnas.

40. Animæ ex Purgatorio liberatæ suffragiis viventium, minus beantur quam si per se satisfecissent.

41. Prælati Ecclesiastici & Principes seculares non malefacerent, si omnes saccos Mendicitatis delerent.

Qui quidem errores respectively quam sint pestiferi, quam perniciosi, quam scandalosi, quam piarum & simplicium mentium seductivi, quam denique sint contra omnem caritatem, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Matris omnium fidelium, & Magistræ fidei reverentiam, atque nervum Ecclesiasticæ disciplinæ, obedientiam scilicet, quæ fons est & origo omnium virtutum, sine qua facile unusquisque infidelis esse convincitur, nemo sanæ mentis ignorat. Nos igitur in præmissis utpote gravissimis, propensius, ut decet, procedere, nec non huiusmodi pesti, morboque canceroso, ne in agro Dominico tamquam vepris nociva ulterius serpat, viam præcludere cupientes, habita super prædictis erroribus & eorum singulis, diligentitruinatione, discussione, ac districto examine, maturaque deliberatione; omnibusque rite pensatis, ac sæpius ventilatis, cum venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ac Regularium Ordinum Prioribus seu Ministris generalibus, pluribusque aliis Sacræ Theologiæ, nec non utriusque Iuris Professoribus sive Magistris, & quidem peritissimis: reperimus eosdem errores, respectively, ut præfertur, aut articulos non esse Catholicos, nec tamquam tales esse dogmatizandos, sed contra Ecclesiæ Catholicæ doctrinam sive traditionem, atque ab ea veram Divinarum Scripturarum receptam interpretationem, cuius auctoritati ita acquiescendum censuit Augustinus, ut dixerit, se Evangelio non fuisse crediturum, nisi Ecclesiæ Catholicæ intervenisset auctoritas. Nam ex eisdem erroribus, vel eorum aliquo vel aliquibus palam sequitur, eandem Ecclesiam, quæ Spiritu Sancto regitur, errare & semper errasse. Quod est utique contra illud, quod Christus Discipulis suis in ascensione sua, ut in sancto Evangelio Matthæi legitur, promisit, dicens: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*: (*Matth. 28.*) nec non contra Sanctorum Patrum determinationes, Conciliorum quoque & Summorum Pontificum expressas Ordinationes seu Canones: quibus non obtemperasse, omnium hæreseon, & schismaticum, teste Cypriano, fomes & causa semper fuit.

De eorundem itaque venerabilium Fratrum nostrorum consilio & assensu, ac omnium singulorum prædictorum matura deliberatione prædicta, auctoritate Omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, præfatos omnes & singulos articulos seu errores, tamquam ut præmittitur, respectively hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, & veritati Catholicæ obviantes, damnamus, reprobamus, atque omnino reiectis, ac pro damnatis, reprobatis, & reiectis, ab omnibus utriusque sexus Christi fidelibus haberi debere, harum serie decernimus & declaramus: inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub maioris excommunicationis lætæ sententiæ, nec non quoad Ecclesiasticas & Regulares personas Episcopaliū omnium, etiam Patriarchaliū, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum quoque ac Prioratuum etiam Conventualium, & quarumcumque dignitatum aut beneficiorum Ecclesiasticorum, Sæcularium, aut quorumvis Ordinum Regularium, privationis, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda: quo vero ad Conventus, Capitula seu Domos aut pia loca Sæcularium vel Regularium etiam Mendicantium: nec non Universitates etiam Studiorum generalium, quorumcumque privilegiorum indultorum a Sede Apostolica vel eius Legatis, aut alias quomodolibet habitorum vel obtentorum, cuiuscumque tenoris existant: nec non nominis & potestatis Studiorum generale, tenendi, legendi, ac interpretandi qualvis scientias & facultates, & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda: prædicationis quoque officii ac amissionis Studii generalis, & omnium privilegiorum eiusdem. Quo vero ad seculares eiusdem excommunicationis, nec non amissionis cuiuscumque emphyteusis seu quorumcumque feudorum, tam a Romana Ecclesia quam alias quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa & alia in posterum obtinenda. Nec non quoad omnes & singulos superius nominatos, inhibitionis Ecclesiasticæ sepultura, inhabilitatisque ad omnes & singulos actus legitimos, infamiae ac diffidationis & criminis lætæ Maiestatis, & hæreticorum, & fautorum eorundem in iure expressis pœnis, eo ipso & absque ulteriori declaratione per omnes & singulos prædictos, si, quod absit, contra fecerit,

incurrendis. A quibus vigore cuiuscumque facultatis & clausularum etiam in Confessionibus quibusvis personis, sub quibusvis verborum formis contentarum, nisi a Romano Pontifice, vel alio ab eo ad id specie facultatem habente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant. Omnibus & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, tam Laicis quam Clericis, Sæcularibus, & quorumvis Ordinum Regularibus, & aliis quibuscumque personis, cuiuscumque status, gradus, vel conditionis existant, & quacumque Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum & aliarum Cathedralium, Collegiatarum, ac inferiorum Ecclesiarum Prælati, Clericis, aliisque personis Ecclesiasticis, Sæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium Regularibus, Abbatibus, Prioribus, vel Ministris generalibus vel particularibus, Fratibus, seu Religiosis exemptis, & non exemptis: Studiorum quoque Universitatibus sæcularibus, & quorumvis Ordinum etiam Mendicantium regularibus; nec non Regibus, Imperatoris Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, omnibusque Officiariis, Iudicibus, Notariis Ecclesiasticis & Sæcularibus, Communitatibus, Universitatibus, Potentatibus, Civitatibus, Castris, Terris, & Locis, seu eorum vel earum Civibus, Habitatoribus, & Incolis, ac quibusvis aliis personis Ecclesiasticis vel Regularibus, ut præfertur, per universum Orbem, ubicumque præsertim in Alemania existentibus vel pro tempore futuris, ne præfatos errores, aut eorum aliquos perverfamque doctrinam huiusmodi asserere, affirmare, defendere, prædicare, aut illi, quomodolibet, publice vel occulte quovis quaesito ingenio vel colore, tacite vel expresse favere præsumant. Insuper, quia errores præfati & plures alii continentur in libellis seu scriptis cuiusdam Martini Lutheri: dictos libellos & omnia dicti Martini scripta seu prædicationes, in latino vel quocumque alio idiomate reperiantur, in quibus dicti errores seu eorum aliqui continentur, similiter damnamus, reprobamus, atque omnino reicimus, & pro omnino damnatis, reprobatis ac reiectis, ne præfertur, haberi volumus: Manantes in virtute sanctæ obedi-

tiæ, & sub prædictis pœnis eo ipso incurrendis, omnibus & singulis utriusque sexus Christi fidelibus superius nominatis, ne huiusmodi scripta, libellos, prædicationes seu schedulas, vel in eis contenta capitula, errores aut articulos supradictos continentia legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, sive defendere per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, tacite vel expresse, publice vel occulte, aut in domibus suis, sive aliis publicis vel privatis locis tenere quoquomodo præsumant: quin immo illa statim post harum publicationem, ubicumque fuerint, per Ordinarios, & alios supradictos diligenter quaesita, publice, & solemniter in præsentia Cleri & Populi, sub omnibus & singulis supradictis pœnis comburant.

Quod vero ad ipsum Martinum attinet, bone Deus! quid prætermisimus, quid non fecimus, quid paternæ caritatis omisimus, ut eum ab huiusmodi erroribus revocarem? Postquam enim ipsum citavimus, mitius cum eo procedere volentes, illum invitavimus: atque tam per diversos tractatus cum Legato nostro habitos, quam per litteras nostras hortati fuimus, ut a prædictis erroribus discederet; aut ad nos, oblato etiam salvo conductu & pecunia ad iter necessaria, sine metu seu timore aliquo, quem perfecta caritas foras mittere debuit, veniret, ac Salvatoris nostri Apostolique Pauli exemplo, non in occulto, sed palam & in facie loqueretur. Quod si fecisset, pro certo, ut arbitramur, ad cor reversus errores suos cognovisset: nec in Romana Curia, quam tantopere, vanis malevolorum rumoribus plus quam oportuit tribuendo, vituperat, tot reperisset errata, docuissetque eum luce clarius, Sanctos Romanos Pontifices prædecessores nostros, quos præter omnem modestiam iniuriose lacerat, in suis canonibus seu constitutionibus, quas mordere nititur, numquam errasse: quia iuxta Prophetam, *nec in Galaad resina, nec Medicus deest.* (*Jerem. 6.*)

Sed obaudivit semper, & prædicta citatione, omnibusque & singulis supradictis spreto, venire contempsit, ac usque in præsentem diem contumax atque animo indurato, censuras ultra annum sustinuit: & quod deterius est addeus mala malis, de citatione huiusmodi notitiam habens, in vocem temporariæ appellationis prorupit ad futurum Concilium, contra Constitutionem Pii II. ac Iulii II. prædecessorum nostrorum, qua cavetur, taliter appellantes hæreticorum pœna

ple-

plectendos. Frustra etiam Concilii auxilium imploravit, qui illi se non credere palam profitetur: ita ut contra ipsum, tamquam de fide notorie suspectum, immovere hæreticum, absque ulteriori citatione, vel mora, ad condemnationem & damnationem eius, tamquam hæretici, ac ad omnium & singularum subscriptarum pœnarum, & censurarum severitatem procedere possemus.

Nihilominus de eorumdem Fratrum nostrorum consilio, Omnipotentis Dei imitantem clementiam, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat: omnium iniuriarum hætenus nobis & Apostolicæ Sedi illatarum oblitus, omni qua possumus pietate uti decrevimus, & quantum in nobis est, agere, ut proposita mansuetudinis via, ad cor revertatur, & a prædictis recedat erroribus; ut ipsum tamquam filium illum prodigum ad gremium Ecclesiæ reverentem benigne recipiamus. Ipsum igitur Martinum & quoscumque ei adherentes, eiusque receptatores, & fautores, per viscera misericordiæ Dei nostri, & per aspersionem Sanguinis Domini nostri Iesu Christi, quo & per quem humani generis Redemptio, & Sanctæ Matris Ecclesiæ ædificatio facta est, ex toto corde hortamur, & obsecramus, ut ipsius Ecclesiæ pacem, unitatem & veritatem, pro qua ipse Salvator tam instantè oravit ad Patrem, turbare desistant, & a prædictis tam perniciosis erroribus prorsus abstineant, inventuri apud nos, si effectualiter paruerint, & paruisse per legitima documenta nos certificaverint, paternæ caritatis affectum, & apertum mansuetudinis, & clementiæ fontem.

Inhibentes nihilominus eidem Martino ex nunc, ut interim ab omni prædicatione seu prædicationis officio omnino desinat.

Alioquin ut ipsum Martinum, si forte iustitiæ & virtutis amor a peccato non retrahat, indulgentiæque spes ad pœnitentiam non reducat, pœnarum terror coerceat disciplinæ, eundem Martinum, eiusque adherentes, complices, fautores, & receptatores tenore præsentium requirimus & monemus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub prædictis omnibus & singulis pœnis eo ipso incurrendis, directe præcipiendo mandamus, quatenus infra sexaginta dies, quorum viginti pro primo, viginti pro secundo, & reliquos viginti dies pro tertio & preceptorio termino assignamus, ab afflictione præsentium in locis infra scriptis, immediate sequentes numerandos, ipse Martinus, complices, fautores,

adherentes & receptatores prædicti, præfatis erroribus, eorumque prædicatione, ac publicatione, & assertionem, defensione quoque, & librorum seu scripturarum editione super eisdem, sive eorum aliquo omnino desistant, librosque ac scripturas omnes & singulas, præfatos errores seu eorum aliquos quomodolibet continentes, comburant, vel comburi faciant.

Ipse etiam Martinus errores & assertiones huiusmodi omnino revocet, ac de revocatione huiusmodi per publica documenta in forma iuris valida, in manibus duorum Prælatorum consignata, ad nos infra alios similes sexaginta dies transmittenda, vel per ipsummet (si ad nos venire voluerit, quod magis placeret) cum præfato plenissimo salvo conductu, quem ex nunc concedimus, deferenda, nos certiores efficiat, ut de eius vera obedientia nullus dubitationis scrupulus valeat remanere.

Alias si, quod absit, Martinus præfatus, complices, fautores, adherentes & receptatores prædicti secus egerint, seu præmissa omnia & singula infra terminum prædictum cunctè effectu non adimpleverint, Apostoli imitantes doctrinam, qui hæreticum hominem, post priam & secundam correptionem, vitandum docuit, ex nunc prout ex tunc, & e converso, eundem Martinum, complices, adherentes, fautores, & receptatores præfatos, & eorum quemlibet, tamquam aridos palmites in Christo non manentes, sed doctrinam contrariam Catholicæ fidei inimicam, sive scandalosam seu damnatam, in non modicam offensam divinæ maiestatis, ac Universalis Ecclesiæ & fidei Catholicæ detrimentum & scandalum dogmatizantes, & prædicantes, claves quoque Ecclesiæ vilipendentes, notorios & pertinaces hæreticos eadem auctoritate fuisse & esse declarantes, eosdem ut tales harum serie condemnamus, & eos pro talibus haberi ab omnibus utriusque sexus Christi fidelibus supradictis volumus & mandamus; eosque omnes & singulos omnibus supradictis, & aliis contra tales a iure inflictis pœnis, & præsentium tenore subii-cimus & eisdem irretitis fuisse & esse decernimus & declaramus.

Inhibemus præterea sub omnibus & singulis præmissis pœnis, eo ipso incurrendis, omnibus & singulis Christi fidelibus superius nominatis, ne scripta, etiam præfatos errores non continentia, ab eodem Martino quomodolibet condita vel edita, aut condenda, vel edenda, seu eorum aliqua, tamquam

ab

ab homine Orthodoxe fidei inimico, atque ideo vehementer suspecta, & ut eius memoria omnino deleatur de Christi fidelium consortio, legere, asserere, predicare, laudare, imprimere, publicare, sive defendere per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, tacite vel expresse, publice vel occulte, seu in domibus suis, sive aliis locis, publicis vel privatis tenere quomodo presumant; quiniammo illa comburant, ut præferatur.

Monemus insuper omnes & singulos Christi fideles supradictos sub eadem excommunicationis late sententiæ pœna, ut hereticos prædictos, declaratos & condemnatos, mandatis nostris non obtemperantes, post lapsum termini supradicti evitent, & quantum in eis est, evitari faciant: nec cum eisdem vel eorum aliquo commercium, aut aliquam conversationem seu communionem habeant, nec eis necessaria ministrent.

Ad maiorem præterea dicti Martini, suorumque complicum, fautorum & adherentium ac receptatorum prædictorum, sic post lapsum termini prædicti declaratorum hereticorum, & condemnatorum confusionem, universis & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, Collegiarum ac inferiorum Ecclesiarum Prelatis, Capitulis aliisque personis Ecclesiasticis, Sæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium (præsertim eius Congregationis, cuius dictus Martinus est professus, & in qua degere vel morari dicitur) Regularibus, exemptis, & non exemptis, nec non universis, & singulis Principibus, quacumque Ecclesiastica vel mundana fulgentibus dignitate, Regibus, Imperatoris Electoribus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, Communitatibus, Universitatibus, Potentatibus, Civitatibus, Terris, Castris, & Locis, seu eorum Habitatoribus, Civibus, & Incolis, omnibusque aliis & singulis supradictis, per universum Orbem, præsertim in eadem Germania constitutis mandamus, quatenus sub prædictis omnibus & singulis pœnis, ipsi vel eorum quilibet præfatum Martinum, Complices, Adhærentes, Receptantes, & fautores personaliter capiant, & captos ad nostram instantiam retineant, & ad nos mittant; reportaturi pro tam bono opere, a nobis & Sede Apostolica remunerationem præmiumque condignum; vel saltem eos & eorum quem-

libet, de Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, & aliis Ecclesiis, Domibus, Monasteriis, Conventibus, Civitatibus, Dominicis, Universitatibus, Communitatibus, Castris, Terris, ac Locis, respective tan Clerici, & Regulares, quam Laici omnes, & singuli supradicti omnino expellant.

Civitates vero, Dominia, Terras, Castra, Villas, Comitatus, Portalia, Oppida, & loca quacumque ubilibet consistentia, eorum & earum respective Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatis, & alias Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Domus, Conventus & Loca Religiosa vel pia cuiuscumque Ordinis, ut præferatur, ad quæ præfatum Martinum, vel aliquem ex prædictis declinare contigerit, quamdiu ibi permanerit, extriduo post recessum, Ecclesiastico subiicimus interdicto.

Et ut præmissa omnibus innotescant, mandamus insuper universis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, ac Collegiarum Ecclesiarum Prælatibus, Capitulis, aliisque personis Ecclesiasticis, Sæcularibus, & quorumvis Ordinum supradictorum Regularibus, Fratibus Religiosis, Monachis, exemptis, & non exemptis supradictis, ubilibet, præsertim in Germania constitutis, quatenus ipsi vel eorum quilibet sub similibus censuris & pœnis eo ipso incurrendis, Martinum omnesque & singulos supradictos, qui elapso termino huiusmodi Mandatis seu Monitis nostris non paruerint, in eorum Ecclesiis, Dominicis, & aliis festivis diebus, dum inibi maior populi multitudo ad divina convenit, declaratos hæreticos, & condemnatos publice nuntient, faciantque, & mandent ab aliis nuntiari, & ab omnibus arctius evitari.

Nec non omnibus Christianis fidelibus, ut eos evitent pari modo sub prædictis censuris, & pœnis, & præfatas litteras, vel earum transumptum sub forma infra scripta factum, in eorum Ecclesiis, Monasteriis, Domibus, Conventibus, & aliis locis, legi, publicari, atque affigi faciant. Excommunicamus quoque & anathematizamus omnes & singulos, cuiuscumque status, gradus, conditionis, præminentie, dignitatis, aut excellentie fuerint, qui quominus præfatas litteras, vel earum transumpta, copias, seu exemplaria, in suis terris, & dominiis legi, affigi, publicari possint, fecerint, vel quoquo modo procuraverint, per se vel per alium, seu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte, tacite vel expresse.

Po-

Postremo, quia difficile foret præfatas litteras ad singula quæque loca deferri, in quibus necessarium foret, volumus & Apostolica auctoritate decernimus, quod earum transumptis manu publici Notarii confectis & subscriptis, vel in alma Urbe impressis, & sigillo alicuius Ecclesiastici Prælati munitis, ubique stetur, & plena fides adhibeatur, prout originalibus litteris staretur, & adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Et ne præfatus Martinus, omnesque alii supradicti, quos præfatas litteras quomodolibet concernunt, ignorantiam earundem litterarum, & in eis contentorum omnium & singulorum prætereire valeant, litteras ipsas in Basilicæ Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon Cathedralium Ecclesiarum Brandeburgensis, Misnensis & Mespurgensis valvis affigi & publicari debere volumus: decernentes, quod earundem litterarum publicatione sic facta, supradictum Martinum, omnesque alios & singulos prænominatos, quos litteræ huiusmodi quomodolibet concernunt, perinde ardeant, ac si litteræ ipsæ die affixionis, & publicationis huiusmodi eis personaliter lectæ & intimatæ forent: cum non sit verisimile, quod ea quæ tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita remanere.

Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, seu si supradictis omnibus & singulis, vel eorum alicui, aut quibusvis aliis a Sede Apostolica prædicta, vel ab ea potestatem habentibus, sub quavis forma, etiam Confessionali, cum quibusvis etiam fortissimis clausulis, aut ex quavis causa seu grandi consideratione, indultum vel concessum existat, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales id importantes, de indulto huiusmodi mentionem, eiusdem indulti tenores, causas, & formas perinde ac si de verbo ad verbum infererentur: ita ut omnino tollantur præsentibus pro expressis habentes.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ damnationis, reprobationis, reiectionis, decreti, declarationis, inhibitionis, voluntatis, mandati, hortationis, obsecrationis, requisitionis, monitionis, assignationis, concessionis, condemnationis, subiectionis, excommunicationis, & anathematizationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri ac Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MDXX. xvii. Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno octavo.

Visa R. Milanesius.
Albergatus.

CAPUT IV.

BULLA CENÆ DOMINI.

Pastoralis Romani Pontificis vigilantia & sollicitudo, cum in omni Christianæ Reipublicæ pace & tranquillitate procuranda pro sui muneris officio assidue versatur, tum potissimum in Catholicæ fidei, sine qua impossibile est placere Deo, unitate atque integritate retinenda maxime elucet: nimirum, ut fideles Christi non sint parvuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumventionem erroris; sed omnes occurrant in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei in virum perfectum; neque se in huius vitæ societate & communionem lædant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat; sed potius in vinculo caritatis coniuncti, tamquam unius corporis membra sub CHRISTO capite, eiusque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri Successore, a quo totius Ecclesiæ unitas dimanat, augeantur in ædificationem; atque ita divina gratia adiutrice, sic præsentis vitæ quiete gaudeant, ut futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sane causas Romani Pontifices prædecessores nostri, hodierna die, quæ anniversaria Dominicæ Cœnæ commemoratione solemnis est, spiritualem Ecclesiasticæ disciplinæ gladium, & salutaria iustitiæ arma per ministerium summi Apostolatus ad Dei gloriam, & animarum salutem solemniter exercere consueverunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius est, quam fidei inviolatam integritatem, publicam pacem & iustitiam, Deo auctore, tueri, vetustum & solemnem hunc morem sequentes;

§. 1. Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac Nostræ quoscumque Hussitas, Wicleffitas, Lutheranos, Zvinglianos, Calvinistas, Ugonottos, Anabaptistas, Trinitarios, & a

Chri-

Christiana fide apastatas, ac omnes, & singulos alios hæreticos quocumque nomine sententur, & cuiuscumque sectæ existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorundem libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine auctoritate nostra & Sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quavis causa publice, vel occulte, quovis ingenio, vel colore, necnon schismaticos, & eos, qui se a nostra, & Rom. Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

§. 2. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos cuiuscumque status, gradus, seu conditionis fuerint: Universitates vero, Collegia, & Capitula, quocumque nomine nuncupentur, interdiximus, ab ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad universalem futuram Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio, consilio, vel favore appellatum fuerit.

§. 3. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Cursarios ac Latrunculos maritimos, discurreres Mare nostrum, præcipue a Monte Argentario usque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.

§. 4. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcumque navibus, tempestate, seu in trasversum (ut dici solet) iactatis, vel quoquomodo naufragium passis, sive in ipsis navibus, sive ex eisdem eiecta in Mari vel in littore inventa, cuiuscumque generis bona, tam in nostris Tyrreni, & Adriatici, quam in ceteris cuiusque Maris regionibus, & littoribus, surripuerint: ita ut nec ob quodcumque privilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu aliam quemcumque prætextum excusari possint.

§. 5. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia, seu gabellas, præterquam in casibus sibi a iure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permisis, imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

§. 6. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, ac Supplicationum, gratiam, vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificum, vel S. R. E. Vicecancellarios, seu gerentes vices eo-

rum, aut de mandato eiusdem Rom. Pontificis signatarum: necnon falso fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, & etiam falso signantes Supplicationes huiusmodi sub nomine Rom. Pontificis, seu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

§. 7. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel hæreticos per nostras, sive huius sanctæ Sedis sententias expresse, & nominatim declaratos, deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, calybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, ligamina, cannabem, funes, tam ex ipso cannabe, quam alia quacumque materia, & ipsam materiam, aliaque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant: necnon illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reip. concernentibus, in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, quibusvis personis, Principibus, Rebuspublicis, per Nos, & Sedem prædictam hæcenus concessis, de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.

§. 8. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, seu invadentes eos, qui victualia, seu alia ad usum Rom. Curie necessaria adducunt, ac etiam eos, qui, ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt, per se, vel alios, cuiuscumque fuerint ordinis, præminentiam, conditionis, & status, etiam Pontificali, seu Regali, aut alia quavis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.

§. 9. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliunt, capiunt, detinent: necnon illos omnes, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, a Nobis, vel nostris Iudicibus non habentes, illam sibi temere vendicantes, similia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare.

§. 10. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vul-

vulnerantes, detinentes, capientes, seu depradantes Romipetas, seu Peregrinos ad Urbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel favorem.

§. 11. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percipientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos a suis Diocæsis, Territoriis, Terris, seu Dominis eiicientes: necnon ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium, vel favorem.

§. 12. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, vel per alios, personas Ecclesiasticas quascumque, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, advocatos, procuratores, & agentes, seu etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negotiis deputatos, occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi occidunt, seu quoquomodo percipiunt, bonis spoliunt, seu qui per se, vel alios directe, vel indirecte, delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cuiuscumque præminentiam, & dignitatis fuerint.

§. 13. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos, quam sæculares, cuiuscumque dignitatis, qui prætexentes frivolum quandam appellationem a gravamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum etiam in forma Brevis, tam gratiam, quam iustitiam concernentium: necnon citationum, inhibitionum, sequestrationum, monitoriorum, processuum executorialium, & aliorum decretorum, a nobis, & a Sede prædicta, seu Legatis, Nuntiis, Præsidentibus, Palatii nostri & Camere Apostolicæ Auditoribus, Commissariis, aliisque Iudicibus, & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint, aut alias ad Curias sæculares, & laicam potestatem recurrunt, & ab ea, instante etiam Fiscali Procuratore, vel Advocato, appellationes huiusmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quive illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, &

consensu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarii, super huiusmodi litterarum & processuum executione, instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cuius interest, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, Executores, & subexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percipiunt, vulnerant, & carcerant, detinent, ex Civitatibus, Locis, & Regnis eiiciunt, bonis spoliunt, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel alium, seu alios, publice, vel occulte, quive alias quibuscumque personis, in genere, vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas, vel litteras a dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur, directe vel indirecte prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se aut Notarios, seu Tabelliones, vel alios quomodolibet retinere præsumunt.

§. 14. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui per se, vel alios auctoritate propria, ac de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissariis nostris aliisque Iudicibus Ecclesiasticis avocant, illorumve cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas pias prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tamquam Iudices interponunt; quive partes astrictas, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eis, contra quos tales inhibitiones emanarunt, a censuris, & poenis in illis contentis absolvi per statutum, vel alias, compellunt, vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium, processuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id favorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætextuum, seu etiam donec ipsi ad Nos informandos, uti dicunt, supplicaverint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram Nobis, & Sede Apostolica legitime prosequantur, etiam si talia committent-

tentes fuerint Præsidentes Cancelliarum, Conciliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii ordinarii vel extraordinarii quorumcumque Principum secularium, etiam Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii, seu Vicarii fuerint.

§. 15. Quive ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, Collegia Ecclesiarum quarumcumque coram se ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter Iuris Canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directe, vel indirecte, quovis quaesito colore: necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quavis alia decreta in genere, vel in specie, ex quavis causa, & quovis quaesito colore, ac etiam prætextu cuiusvis consuetudinis, aut privilegii, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicaverint, vel factis & ordinatis usi fuerint, unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimatur, aut alias quovis modo restringitur, seu nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directe, vel indirecte, tacite, vel expresse præiudicatur.

§. 16. Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscumque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hæc de causa directe, vel indirecte carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos & affines, aut alios impediunt, quominus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque utantur, secundum quod Canones, & Sacre Constitutiones Ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque sententias, & decreta, aut alias fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, Ordinariis, & delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi, procurant; eos quoque, qui hæc decernunt & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & favorem in eisdem.

§. 17. Quive iurisdictiones, seu fructus,

reditus, & proventus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascumque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequentur.

§. 18. Quive collectas, decimas, talleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælati, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus huiusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposta, etiam a sponte dantibus, & concedentibus, recipiunt: necnon qui per se, vel alios directe, vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cuiuscumque sint præminentia, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones & alii Potentatus, quicumque etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & Terris quoquomodo Præsidentes, Consiliiarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi novissime celebrato, quam in Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

§. 19. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscumque Magistratus, & Iudices, Notarios, Scribas, Executores, Subexecutores, quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia; quique huiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel alias illa perperam abutuntur, etiam si talia committentes fuerint Consiliiarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, Vicecancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.

§. 20. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios directe, vel indirecte sub quocumque titulo, vel colore invadere, destruere, occupare,

pare, ac detinere præsumperint, in totum, vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliae, insulas Sardiniae, & Corsicæ, Terras citra Pharus, Patrimonium B. Petri in Thufcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venetinum, Sabinensem, Marchiam Anconitanam, Massæ Thebæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Provincias, illarumque Terras, & loca, sac Terras specialis commissionis Arnulphorum, Civitatesque nostras Bononiam, Casenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avenionem, Civitatem Castellæ, Tudertum, Ferrariam, Comacium, & alias Civitates, Terras, & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subiecta, necnon supremam iurisdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto usurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt, necnon adherentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstantes.

§. 21. Volentes præsentis nostris processus, omnia, & quacumque his litteris contenta, quovis alii huiusmodi processus a nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur, durare, suosque effectus omnino sortiri.

§. 22. Cæterum a prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolvi possit, etiam prætextu quorumvis facultatum, & indultorum quibuscumque Ecclesiasticis secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conventibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cuiusvis Concilii Decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum.

§. 23. Quod si forte aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alium absolutionis beneficium impendere de facto præsumperint, eos excommunicationis sen-

tentia innodamus, gravius contra eos, spiritualiter & temporaliter, prout expedire noverimus, processuri.

§. 24. Declarantes, ac protestantes quamcumque absolutionem, etiam solemniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius a præmissis, cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterint: ac quoad eos qui contra Ecclesiasticam libertatem, ut præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, pragmaticas, & decreta huiusmodi publice revocaverint, & ex Archivis seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & cassari, ac Nos de revocatione huiusmodi certiores fecerint; eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari: quin etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscumque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam nostram, vel Successorum nostrorum quancumque tempore continuatam, in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscumque iuribus Sedis Apostolicæ ac S. R. E. undecumque, & quancumque quaesitis, vel quaerendis, nullatenus præiudicari posse aut debere.

§. 25. Non obstantibus privilegiis, indulgentiis, indultis, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus, supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus aliis cuiuscumque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & præminentia fuerint, etiam si, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, seu locis a prædicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriis derogatoriis concessis, etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdicti non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de privilegiis, indulgentiis, & indultis huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, necnon consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcumque longissimis, & aliis quibuslibet observantiis, scriptis, vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias, quominus includantur in eis, se iurare valeant, vel tueri.

Quæ omnia quoad hoc, eorum omnium teno.

tenores, ac si ad verbum, nihil penitus omisso, infererentur, presentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, & omnino revocamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. 26. Ut vero presentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes, valvis Ecclesie S. Ioannis Lateranensis, & Basilice Principis Apost. de Urbe appendi faciemus, ut ii, quos processus huiusmodi concernunt, quod ad ipsos non pervenerint, aut quod ipsos ignoraverint, nullam possint excusationem pretendere, aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

§. 27. Insuper, ut processus ipsi, & presentes littere, ac omnia, & singula in eis contenta eo fiant notoria, quo in plerisque Civitatibus, & locis fuerint publicata universis, & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis, & Prælatibus ubilibet constitutis: per hæc scripta committimus, & in virtute sancte obedientie districte præcipiendo mandamus, ut per se, vel per alium, seu alios presentes litteras, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, aut si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesiis suis, cum in eis maior populi multitudo ad divina convenit, solemniter publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nuntient, & declarent.

§. 28. Ceterum Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, alique locorum Ordinarii, & Ecclesiarum Prælati, necnon Rectores, ceterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri sæculares, & quorumvis Ordinum Regulares, ad audiendas peccatorum confessiones, quavis auctoritate deputati, transumptum presentium Litterarum penes se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant.

§. 29. Volentes earundem presentium transumptis, etiam expressis Notarii publici manu scriptis, & sigillo Iudicis ordinarii Romanæ Curie, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eandem prorsus fidem in iudicio, & extra illud ubique locorum adhibendam fore quæ ipsis presentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 30. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innovationis, innodationis, declarationis, protesta-

tionis, sublationis, revocationis, commissionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

CAPUT V.

BULLA GREGORII PAPÆ XIII.

contra propositiones

MICHAELIS BAII.

GREGORIUS Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Provisionis nostræ debet provenire subsidio, ut ea quæ a prædecessoribus nostris emanarunt, suadente maxime fidei Catholicæ conservatione, ubicumque ipsis opus est, producantur. Quare nos tenorem litterarum sel. rec. Pii Papæ V. prædecessoris nostri in eius registro repertum describi, & presentibus annotari fecimus, qui talis est.

„ Pius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

„ Ex omnibus afflictionibus, quas in hoc loco a Domino constituti, tam luctuoso tempore sustinemus, ille animum nostrum præcipue excruciat dolor, quod Religio Christiana, tantis iam pridem turbibus agitata, novis quotidie propositis opinionibus conflictetur, Christianique populus antiqui hostis suggestionibus dissectus, in alios atque alios errores passim, & promiscue deferatur. Quantum vero ad nos attinet, totis viribus conamur, ut illi simul atque profiliunt, penitus opprimantur. Magno enim mœrore afficimur, quod plerique spectatæ alioquin probitatis & doctrinæ, in varias sententias offensionis & periculi plenas, cum verbo, tum scriptis prorumpunt, deque eis etiam in scholis invicem controversantur; cuiusmodi sunt sequentes.

„ 1. Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratia.
„ 2. Sicut opus malum ex natura sua est mortis æternæ meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitæ æternæ meritorium.
„ 3. Et bonis Angelis, & primo homini si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non gratia.

„ 4. Vi-

„ 4. Vita æterna homini integro, & Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum; & bona opera ea lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt.

„ 5. In promissione facta Angelo, & primo homini continetur naturalis iustitiæ constitutio, qua pro bonis operibus, sine alio respectu, vita æterna iustis promittitur.
„ 6. Naturali lege constitutum fuit homini ut si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset.

„ 7. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, sed iuxta modum loquendi Scripturæ Sacræ non recte vocantur gratia; quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.
„ 8. In redemptis per gratiam Christi, nullum inveniri potest bonum meritum, quod sit gratis indigno collatum.

„ 9. Dona concessa homini integro, & Angelo, forsitan, non improbanda ratione possunt dici gratia: sed quia secundum usum Sacræ Scripturæ, nomine gratiæ, ea tantum munera intelliguntur, quæ per IESUM CHRISTUM male merentibus, & indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quæ illis redduntur, gratia dici debet.

„ 10. Solutio pœnæ temporalis, quæ peccato dimisso, sæpe remanet, & corporis resurrectio, proprie non nisi meritis Christi adscribenda est.

„ 11. Quod pie, & iuste in hac vita mortali usque in finem conversati, vitam consequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis constitutæ, iusto Dei iudicio deputandum est; neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur, sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali constitutum est, ut iusto Dei iudicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

„ 12. Pelagii sententia est: Opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non est regni cælestis meritorium.

„ 13. Opera bona a filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo quod fiant per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum ex eo quod sint conformia legi, quodque per ea præstat obedientia legi.

„ 14. Opera bona Iustorum non accipiunt in die iudicii extremi amplio remercedem quam iusto Dei iudicio mereantur accipere.

Conc. Appar. Tom. I.

„ 15. Ratio meriti non consistit in eo, quod qui bene operatur habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum sanctum; sed in eo solum, quod obedit divinæ legi.

„ 16. Non est vera legis obedientia, quæ fit sine caritate.

„ 17. Sentiant cum Pelagio, qui dicunt, esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum Deificum.

„ 18. Opera Catechumenorum, ut fides, & pœnitentia ante remissionem peccatorum facta, sunt vitæ æternæ merita: quam vitam ipsi non consequuntur, nisi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

„ 19. Opera Iustitiæ & Temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerunt maiorem valorem.

„ 20. Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.

„ 21. Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

„ 22. Cum Pelagio sentiunt qui textum Apostoli ad Romanos II. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt, faciunt*, intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

„ 23. Absurda est eorum sententia, qui dicunt hominem ab initio, dono quodam supernaturali, & gratuito, supra conditionem naturæ suæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Caritate Deum supernaturaliter coleret.

„ 24. A vanis, & otiosis hominibus, secundum insipientiam Philosophorum, excogitata est sententia, quæ ad Pelagianissimum reiicienda est: Hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita, fuerit largitate Conditoris sublimatus, & in Dei filium adoptatus.

„ 25. Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.

„ 26. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis eius conditio.

„ 27. Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adiutorio, non nisi ad peccandum valet.

„ 28. Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

„ 29. Non solum fures sed et latrones, qui

B

qui

„ qui Christum, viam & ostium veritatis,
 „ & vitæ negant, sed etiam quicumque a-
 „ liunde, quam per ipsum in via iustitiæ
 „ (hoc est aliquam iustitiam) conscendi posse
 „ docent.
 „ 30. Aut tentationi ulli sine gratiæ ipsius
 „ adiutorio resistere hominem posse, sic ut
 „ in eam non inducatur, aut ab ea non su-
 „ peretur.
 „ 31. Caritas perfecta, & sincera, quæ
 „ est ex corde puro, & conscientia bona,
 „ & fide non ficta, tam in Catechumenis,
 „ quam in poenitentibus potest esse sine re-
 „ missione peccatorum.
 „ 32. Caritas illa, quæ est plenitudo leg-
 „ is, non est semper coniuncta cum re-
 „ missione peccatorum.
 „ 33. Catechumenus iuste, recte, & san-
 „ cte vivit, & mandata Dei observat, ac le-
 „ gem implet per caritatem, ante obtentam
 „ remissionem peccatorum, quæ in Baptis-
 „ mi lavacro demum percipitur.
 „ 34. Distinctio illa duplicis amoris, na-
 „ turalis videlicet, quo Deus amatur, ut au-
 „ ctor naturæ, & gratuiti, quo Deus ama-
 „ tur ut beatorum, vana est, & com-
 „ mentitia, & ad illudendum sacris Litteris,
 „ & plurimis veterum testimoniis, excogitata.
 „ 35. Omne, quod agit peccator, vel ser-
 „ vus peccati, peccatum est.
 „ 36. Amor naturalis, qui ex viribus na-
 „ turæ exoritur, ex sola Philosophia per ela-
 „ tionem præsumptionis humanæ, cum ini-
 „ juria Crucis Christi defenditur a nonnullis
 „ Doctoribus.
 „ 37. Cum Pelagio sentit qui boni aliquid
 „ naturalis, hoc est quod ex natura totis vi-
 „ ribus ortum ducit, agnoscit.
 „ 38. Omnis amor creaturæ rationalis, aut
 „ vitiosa est cupiditas qua mundus diligitur,
 „ quæ a Ioanne prohibetur; aut laudabilis illa
 „ caritas qua per Spiritum Sanctum in corde
 „ diffusa Deus amatur.
 „ 39. Quod voluntarie fit, etiamsi neces-
 „ sario fiat, libere tamen fit.
 „ 40. In omnibus suis actibus peccator
 „ servit dominantis cupiditati.
 „ 41. Is libertatis modus, qui est a ne-
 „ cessitate, sub libertatis nomine non repe-
 „ ritur in Scripturis, sed solum nomen li-
 „ bertatis a peccato.
 „ 42. Iustitia, qua iustificatur per fidem
 „ impius, consistit formaliter in obedientia
 „ mandatorum, quæ est operum iustitiæ,
 „ non autem in gratia aliqua animæ infusa,
 „ qua adoptatur homo in filium Dei, &

„ secundum interiorem hominem renovatur,
 „ ac divinæ naturæ confors efficitur, ut sic
 „ per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps
 „ bene vivere, & Dei mandatis obedire possit.
 „ 43. In hominibus poenitentibus ante Sa-
 „ cramentum absolutionis, & in Catechu-
 „ menis ante Baptismum, est vera iustifica-
 „ tio, separata tamen a remissione peccato-
 „ rum.
 „ 44. Operibus plerisque, quæ a fidelibus
 „ fiunt, solum ut Dei mandatis pareant, cu-
 „ iusmodi sunt, obedire parentibus, deposti-
 „ tum reddere, ab homicidio, a furto, a
 „ fornicatione abstinere, iustificancur qui-
 „ dem homines, quia sunt legis obedientia,
 „ & vera legis iustitia, non tamen iis ob-
 „ tinent incrementa virtutum.
 „ 45. Sacrificium Missæ non alia ratione
 „ est sacrificium quam generali illa, qua
 „ omne opus, quod fit, ut sancta societate
 „ Deo homo inhæreat.
 „ 46. Ad rationem, & definitionem pec-
 „ cati non pertinet voluntarium; nec de-
 „ finitionis quæstio est, sed causæ, & ori-
 „ ginis, utrum omne peccatum debeat esse
 „ voluntarium.
 „ 47. Unde peccatum originis vere habet
 „ rationem peccati sine ulla ratione, ac re-
 „ spectu ad voluntatem, a qua originem
 „ habuit.
 „ 48. Peccatum originis est habituali par-
 „ vuli voluntate voluntarium, & habitualiter
 „ dominatur parvulo, eo quod non gerit
 „ contrarium voluntatis arbitrium.
 „ 49. Et ex habituali voluntate dominan-
 „ te fit, ut parvulus decedens sine regenera-
 „ tionis Sacramento, quando usum rationis
 „ consecutus erit, actualiter Deum odio ha-
 „ beat, Deum blasphemet, & legi Dei re-
 „ pugnet.
 „ 50. Prava desideria, quibus ratio non
 „ consentit, & quæ homo in vitis patitur,
 „ sunt prohibita præcepto, *Non concupisces.*
 „ 51. Concupiscentia, sive lex membro-
 „ rum, & prava eius desideria, quæ inviti
 „ sentiunt homines, sunt vera legis inobe-
 „ dientia.
 „ 52. Omne scelus est eius conditionis,
 „ ut suum auctorem, & omnes posteros eo
 „ modo infecte possit, quo infectus prima
 „ transgressio.
 „ 53. Quantum est ex vi transgressionis,
 „ tantum meritorum malorum a generante
 „ contrahunt qui cum minoribus nascuntur
 „ vitiis, quam qui cum maioribus.
 „ 54. Definitiva hac sententia, Deum
 „ ho-

„ homini nihil impossibile præcepisse, falso
 „ tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.
 „ 55. Deus non ponisset ab initio talem
 „ creare hominem qualis nunc nascitur.
 „ 56. In peccato duo sunt, actus, &
 „ reatus; transeunte autem actu, nihil ma-
 „ net nisi reatus, sive obligatio ad poenam.
 „ 57. Unde in Sacramento Baptismi, aut
 „ Sacerdotis absolutione, proprie reatus pec-
 „ cati dumtaxat tollitur, & ministerium
 „ Sacerdotum solum liberat a reatu.
 „ 58. Peccator poenitens non vivificatur
 „ ministerio Sacerdotis absolventis, sed a
 „ solo Deo, qui poenitentiam suggerens, &
 „ inspirans, vivificat eum & resuscitat; mini-
 „ sterio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.
 „ 59. Quando per elemosynas aliaque Poe-
 „ nitentiæ opera Deo satisfacimus pro poenis
 „ temporalibus, non dignum pretium Deo
 „ pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam
 „ errantes autumant (nam alioqui essemus,
 „ saltem aliqua ex parte, redemptores) sed
 „ aliquid facimus, cuius intuitu Christi sa-
 „ tisfactio nobis applicatur, & communicatur.
 „ 60. Per passionem Sanctorum in Indul-
 „ gentiis communicatas non proprie redimuntur
 „ nostra delicta, sed per communionem
 „ caritatis nobis eorum passionem impartiuntur,
 „ ut digni simus, qui pretio Sanguinis
 „ Christi a poenis pro peccatis debitibus libe-
 „ remur.
 „ 61. Illa Doctorum distinctio, divinæ
 „ legis mandata bifariam impleri, altero mo-
 „ do quantum ad præceptorum operum sub-
 „ stantiam tantum, altero quantum ad cer-
 „ tum quemdam modum, videlicet secundum
 „ quem valcant operantem perducere
 „ ad regnum æternum (hoc est ad modum
 „ meritorum) commentitia est, & ex-
 „ plodenda.
 „ 62. Illa quoque distinctio, qua opus di-
 „ citur bifariam bonum, vel quia ex obie-
 „ cto, & omnibus circumstantiis rectum est,
 „ & bonum (quod moraliter bonum appel-
 „ lare consueverunt,) vel quia est merito-
 „ rium regni æterni, eo quod fit a vivo
 „ Christi membro per Spiritum caritatis,
 „ reicienda est.
 „ 63. Sed & illa distinctio duplicis iusti-
 „ tiæ; alterius, quæ fit per Spiritum cari-
 „ tatis inhabitantem; alterius, quæ fit ex
 „ inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad
 „ Poenitentiam excitantis, sed nondum cor
 „ inhabitantis, & in eo caritatem diffun-
 „ dentis, qua divinæ Legis iustificatio im-
 „ pleatur, similiter reicitur.

„ 64. Item & illa distinctio duplicis vivi-
 „ ficationis; alterius qua vivificatur peccā-
 „ tor, dum ei Poenitentia, & vitæ novæ
 „ propositum, & inchoatio per Dei gratiam
 „ inspiratur; alterius qua vivificatur, qui
 „ vere iustificatur, & palme vivus in Vite
 „ Christo efficitur; pariter commentitia est,
 „ & Scripturis minime congruens.
 „ 65. Non nisi Pelagiano errore admitti pot-
 „ est usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive
 „ non malus: & gratiæ Christi iniuriam fa-
 „ cit qui ita sentit, & docet.
 „ 66. Sola violentia repugnat libertati ho-
 „ minis naturali.
 „ 67. Homo peccat, etiam damnabiliter,
 „ in eo quod necessario facit.
 „ 68. Infidelitas pure negativa, in his,
 „ in quibus Christus non est prædicatus, pec-
 „ catum est.
 „ 69. Iustificatio impii fit formaliter per
 „ obedientiam Legis, non autem per occul-
 „ tam communicationem, & inspirationem
 „ gratiæ, quæ per eam iustificatos faciat
 „ implere legem.
 „ 70. Homo existens in peccato mortali,
 „ sive in reatu æternæ damnationis, potest
 „ habere veram caritatem; & caritas,
 „ etiam perfecta, potest consistere cum reatu
 „ æternæ damnationis.
 „ 71. Per contritionem etiam cum caritate
 „ perfecta, & cum voto suscipiendi Sacra-
 „ mentum coniunctam, non remittitur cri-
 „ men extra casum necessitatis, aut marty-
 „ rii, sine actuali susceptione Sacramenti.
 „ 72. Omnes omnino iustorum afflictiones
 „ sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde
 „ & Iob, & Martyres, quæ passi sunt, pro-
 „ pter peccata sua passi sunt.
 „ 73. Nemo, præter Christum, est absque
 „ peccato originali; hinc Beata Virgo mor-
 „ tua est propter peccatum ex Adam con-
 „ tractum, omnesque eius afflictiones in hac
 „ vita, sicut & aliorum iustorum fuerunt
 „ ultiones peccati actualis, vel originalis.
 „ 74. Concupiscentia in renatis relapsis in
 „ peccatum mortale, in quibus iam domina-
 „ tur, peccatum est, sicut & alii habitus
 „ pravi.
 „ 75. Motus pravi concupiscentiæ sunt pro-
 „ fitu hominis vitiosi, prohibiti præcepto,
 „ *Non concupisces.* Unde homo eos sentiens,
 „ non consentiens, transgreditur præceptum,
 „ *Non concupisces*, quamvis transgressio in
 „ peccatum non deputetur.
 „ 76. Quamdiu aliquid concupiscentiæ car-
 „ nalis in diligente est, non facit præce-
 „ ptum

ptum, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*
 77. Satisfactiones laboriosae Iustificatorum non valent expiare de condigno poenam temporalem restantem post culpam condonata.
 78. Immortalitas primi hominis non erat gratiae beneficium, sed naturalis conditio.
 79. Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari, & institui sine iustitia naturali.
 Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullae aliquo pacto sustineri possent; in rigore tamen & proprio verborum sensu ab assertoribus intento haereticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas: & in pias aures offensionem immittentes, respective, ac quaecumque super iis verbo, scriptoque emissa, praesentium auctoritate damnamus, circumscribimus, & abolemus; deque eisdem & similibus posthac, quoquo pacto, loquendi, scribendi, & disputandi facultatem quibuscumque interdiciamus.
 Qui secus fecerint, ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quaecumque decernimus: vinculo quoque anathematis eo ipso innodamus, a quo nullus Romano Pontifice inferior valeat ipsos excepto mortis articulo liberare. Ceterum ut iam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia facilius comprimi possint, simulque animarum saluti plenius consulatur, dilecto filio nostro Antonio, tituli Sancti Bartholomaei in insula Presbytero Cardinali Granvelano nuncupato, per Apostolica scripta mandamus, ut ipse quid ad perpetuam dictarum sententiarum, & scripturarum abolitionem, quid ad arcenda huiusmodi proloquia, & disputationes, quid denique ad unionem & pacem cum communi omnium, & Ecclesiae Catholicae satisfactione componendam facto opus sit, in primis diligenter expendat: deinde in iis omnibus, quae pro communi salute, tranquillitate, & honore optimum iudicaverit, salva semper Ecclesiae praedictae unitate, etiam per alium seu alios, fide, doctrina, & religione praestantes, ocus exequatur, faciatque quidquid decreverit, inviolate ab omnibus observari: contradictores quoslibet per censuras, & poenas praedictas, ceteraque iuris, & facti remedia opportuna,

appellatione postposita, compescendo; vocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Non obstantibus quod forsitan aliquibus ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem: & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, & litteris Apostolicis, specialibus, vel generalibus, quorumcumque tenorem existant: per quae praesentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet, vel differri: & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae damnationis, circumscriptio-nis, abditionis, interdicti, decreti, mandati, privationis, & innodationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.
 Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae 1567. Kalendis Octobris, Pontificatus nostri anno secundo.
 Ceterum volumus, ut earundem litterarum tenori hic inserto, illa ipsa omnino fides adhibeatur, ubicumque & quandocumque, sive in iudicio, sive alibi fuerit exhibitus, vel ostensus, sicut illius originalibus litteris praedictis adhiberetur, si ipsae exhiberentur, vel ostenderentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae 1579. quarto Kalendas Februarii, Pontificatus nostri anno octavo.

CAPUT VI.
 INNOCENTII PAPE X.
 CONSTITUTIO

Contra quinque Propositiones ex Libro IANSENII excerptas.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, universis Christi fidelibus Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum occasione impressionis Libri, cui titulus, *Augustinus Cornelii Iansenii, Episcopi Ipresis*, inter alias eius opiniones orta fuerit, praesertim in Galliis, controversia super quinque ex illis; complures Galliarum Episcopi apud nos intiterint, ut easdem propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor vero praefatarum propositionum est prout sequitur.

I. *Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus, & conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

II. *Interiori gratia in statu naturae lapsae numquam resistitur.*

III. *Ad merendum, & demerendum in statu naturae lapsae, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

IV. *Semipelagiani admittebant praeventientis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant haeretici, quod vellet eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

V. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Nos quibus inter multiplices curas, quae animum nostrum assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut Ecclesia Dei nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tamquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, secure navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit.

Pro rei gravitate, coram aliquibus Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus ad id specialiter saepius congregatis, ac pluribus in Sacra Theologia Magistris, easdem quinque propositiones ut supra nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari: eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata, mature consideravimus: eosdemque Magistros,

Conc. Appar. Tom. I.

variis coram nobis actis Congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes audivimus.

Cum autem ab initio huiusmodi discussionis ad divinum implorandum auxilium, multorum Christifidelium preces, tum privatim, tum publice indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per nos sollicite implorata Sancti Spiritus assistentia, tandem divino Numine favente, ad infra-scriptam devenimus declarationem, & definitionem.

Primam praedictarum propositionum: *Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus & conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant: temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnandam, & haeticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Secundam: *Interiori gratiae in statu naturae lapsae numquam resistitur: haeticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Tertiam: *Ad merendum & demerendum in statu naturae lapsae, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione: haeticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quartam: *Semipelagiani admittebant praeventientis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant haeretici, quod vellet eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare: falsam, & haeticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quintam: *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse: falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat praedestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinae pietati derogantem, & haeticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Mandamus igitur omnibus Christifidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, praedicare aliter praesumant quam in hac praesenti nostra declaratione continetur, sub censuris & poenis contra haeticos & eorum fautores in iure expressis.

Praecipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non haeticae pravitate Inquisitoribus, ut contradictores & rebelles quoscumque per censuras & poenas praedictas, ceteraque iuris & facti remedia opportuna, invocato et-

iam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, omnino coercant & compescant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto Libro Cornelii Iansenii.

Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ 1653. pridie Kal. Iunii, Pontificatus nostri anno nono.

Hic. Datarius.

P. Gualterius.

P. Ciampinus.

CAUPT VII.

DECRETUM

INNOCENTII PAPÆ X.

Adversus libros continentes propositionem, qua asseritur aequalitas SS. Petri & Pauli.

Feria v. die 29. Ianuarii 1647. In Congregatione Generali S. Rom. & universalis inquisitionis, &c.

EDitus est anno 1645. Liber Gallico idiomate impressus, cui titulus: *De l'autorité de S. Pierre, & de S. Paul, qui reside dans le Pape Successeur de ces deux Apostres*, absque nomine Auctoris, & impressionis loco. Huius Libri evulgationem subsecuta editio est alterius Libri Anonymi eodem idiomate impressi, cui titulus: *La Grandeur de l'Eglise Romaine établie sur l'autorité de S. Pierre, & de S. Paul*: nec non Epistolæ eiusdem argumenti Latino idiomate conscriptæ, ac typis excusæ, plurimis adductis, atque congestis Sanctorum Patrum, Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum, & Doctorum locis.

Quocirca, ne in re tanti ponderis error aliquis mentibus Christianidelium irreperet, libris prædictis de mandato Sanctissimi mature examinatis, locisque adductis diligenter inspectis, ac ponderatis:

Sanctissimus relata unanimi Theologorum ad hoc specialiter deputatorum censura, & auditis votis Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. Cardinalium Generalium

Inquisitionum, propositionem hanc: S. Petrus, & S. Paulus sunt duo Ecclesiæ Principes, qui unicum efficiunt: vel: sunt duo Ecclesiæ Catholicæ Coriphæi: ac supremi Duces summa inter se unitate coniuncti: vel sunt geminus Universalis Ecclesiæ vertex, qui in unum divinissime coaluerunt: vel: sunt duo Ecclesiæ Summi Pastores, ac Præsides, qui unicum caput constituunt: ita explicatam, ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum, & S. Paulum, sine subordinatione, & subiectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema, & regimine Universalis Ecclesiæ, hæreticam censuit, & declaravit.

Epistolam vero ac libros prædictos, aliisque, in quibus propositio, ut supra explicata, & damnata asseritur & defenditur, tam impressos, quam imprimendos, quocumque idiomate, aut quomodolibet, etiam in scriptis evulgatos, vel imposterum evulgandos, Sanctitas sua omnino damnatos, & prohibitos esse voluit, prout præsentis Decreto damnat, & prohibet.

Mandans ut nemo cuiuscumque gradus, & conditionis existat, etiam speciali seu specialissima nota dignus, libros prædictos, aut aliquem ex illis apud seretinear, aut legat, nec imprimere, aut imprimi curare audeat, sub censuris, & poenis contra huiusmodi delinquentes statutis, sed etiam a præsentis Decreti notitia, quicumque illos habuerit, locorum Ordinariis, seu Inquisitionibus consignare teneatur.

CAPUT VIII.

DECRETUM SS. D. N.

ALEXANDRI PAPÆ VII.

Die 7. Septembr. 1665.

Sanctissimus D. N. audivit non sine magno animi sui mœrore, complures opiniones Christianæ disciplinæ relaxativas, & animarum perniciem intereures, partim antiquatas iterum suscitari, partim noviter prodire: & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus omnino ab Evangelica simplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina; & quem si pro recta regula fide-

fideles in praxi sequerentur. ingens irruptura esset vitæ Christianæ corruptela. Quare ne ullo unquam tempore viam salutis, quam suprema veritas Deus cuius verba in æternum permanent, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatari, seu verius perverti contingeret, idem Sanctissimus D. N. ut o-es sibi creditas ab eiusmodi spatiosa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro Pastoralis sollicitudine in rectam semitam evocaret, earumdem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitionibus serio commisit: qui tantum negotium strenue aggressi, eique sedulo incumbentes, & mature discussis usque ad hanc diem infra scriptis Propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati suæ sigillatim exposuerunt.

PROPOSITIONES.

1. **H**omo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & caritatis ex vi præceptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629.

4. Iulii in Consistorio Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, & tolerata est.

5. Prælati regulares possunt in foro conscientie absolvere quoscumque sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurra.

6. Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denuntiare, si probare non possis.

7. Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad Venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione, ac proinde non est denuntiandus.

8. Modus evadendi obligationem denuntiandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitate, hic potest ipsum absolvere absque onere denuntiandi.

9. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando

petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.

10. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

11. Non est contra iustitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre: neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam, promissione etiam iuramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

12. Peccata in Confessione ommissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti Confessione exprimere.

13. Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

14. Satisfacit præcepto annuæ Confessionis qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo iniuste reprobato.

15. Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

16. Pœnitens propria auctoritate substituire sibi alium potest, qui loco ipsius Pœnitentiam adimpleat.

17. Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

18. Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit; uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi Religioso, vel eius Religioni, publice & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

19. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam iudicem, a quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

20. Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.

21. Restitutio a S. Pio V. imposita beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam iudicis, eo quod sit poena.

22. Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si officium per alium recitet.

23. Non est contra iustitiam beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Ecclesiastica pecunia

interveniens, non exigit illam pro collatione beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens ieiunium Ecclesiae, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta quia non vult se subiicere praecepto.

24. Mollities, sodomia, & bestialitas sunt peccata eiusdem speciei infimae, ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem.

25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit Confessionis praecepto, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26. Quando litigantes habent pro se opiniones aequae probabiles, potest Index pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius praeter alio.

27. Si liber sit alicuius iunioris, & moderni, debet opinio censei probabilis, dum non constet reiectam esse a Sede Apostolica tamquam improbabilem.

28. Populus non peccat, etiam si absque ulla causa non recipiat legem a Principe promulgatam.

Quibus peractis, dum similibus Propositionum examinatura, & studium impenditur, interea idem Sanctissimus re mature considerata statuit, & decrevit, praedictas propositiones, & unamquamque ipsarum, ut minimum tamquam scandalosas esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet: ita ut quicumque illas, aut conuictum, aut divisum, docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Insuper districte in virtute S. Obedientiae, & sub interminatione divini iudicii prohibet omnibus Christianis cuiuscumque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne praedictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

DECRETUM ALTERUM

SS. D. N. ALEXANDRI PPAE VII.

Die 18. Martii 1666.

Sanctissimus D. N. post latum Decretum die 24. Sept. proxime elapsi, quo viginti octo propositiones damnatae fuerunt, examinatis sedulo, & accurate usque ad hanc diem infra scriptis aliis quadragesimum quintum numerum implentibus, per plures in Sacra Theologia Magistros, ac per Eminentissimos, & Reverendissimos DD. Cardinales adversus haereticam pravitatem Generales Inquisitores, eorum suffragia sigillatim super unaquaque ipsarum audivit.

PROPOSITIONES.

29. **I**N die ieiunii qui saepius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit ieiunium.

30. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione ieiunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum ieiunio.

31. Excusantur absolute a praecepto ieiunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiam si iter necessarium non sit, & etiam si iter unius diei conficiant.

32. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova & lactinia in Quadragesima obliget.

33. Restitutio fructuum ob omissionem Horarum suppleri potest per quascumque elemosynas, quas antea beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit praecepto.

35. Unico Officio potest quis satisfacere duplici praecepto pro die praesenti & crastino.

36. Regulares possunt in foro conscientiae uti privilegiis suis, quae sunt expresse revocata per Concilium Tridentinum.

37. Indulgentiae concessae Regularibus, & revocatae a Paulo V. hodie sunt revalidatae.

38. Mandatum Tridentini, factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium, non praeceptum.

39. Illa particula, *quamprimum*, intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

40. Est probabilis opinio, quae dicit esse tantum veniale, osculum habitum ob delectationem carnalem & sensibilem, quae ex oscu-

osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis.

41. Non est obligandus concubinarium ad eiiciendam concubinam, si haec nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarium, vulgo, *Regalo*, dum deficiente illo nimis aegre ageret vitam, & aliae epulae tadio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licetum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

43. Annum legatum pro anima relictum non durat plus quam per decem annos.

44. Quoad forum conscientiae, reo correcto, eiusque contumacia cessante, cessant censurae.

45. Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibita diligentia corrigantur.

Quibus mature pensatis, idem Sanctissimus statuit ac decrevit praedictas propositiones, & unamquamque ipsarum, ut minimum, tamquam scandalosas esse damnandas & prohibendas, sicut eas damnat ac prohibet. Ita ut quicumque illas &c. ut in priore Decreto.

Insuper districte in virtute Sanctae Obedientiae, &c. uti in priore etiam Decreto.

CAPUT IX.

DECRETUM

SS. D. N. INNOCENTII PPAE XI.

Die 2. Martii 1679.

Sanctissimus D. N. Innocentius Papa XI. praedictus, ovium sibi a Deo creditarum salutis sedulo incumbens, & salubre opus in se-gregandis noxiis doctrinarum pascuis ab innoxiiis a fel. record. Alexandro VII. Praedecessore suo inchoatum prosequi volens, plurimas propositiones, partim ex diversis vel libris, vel thesibus, seu scriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentissimis & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra haereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus subiecit. Quibus propositionibus sedulo, & accurate saepius discussis, eorundem Eminentissimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem suam auditis; idem Sanctissimus D. N. re postea

mature considerata statuit & decrevit pro nunc sequentes propositiones, & unamquamque ipsarum, sicut iacent, ut minimum tamquam scandalosas, & in praxi perniciosas, esse damnandas, & prohibendas, sicuti eas damnat & prohibet. Non intendens tamen Sanctitas Sua per hoc Decretum alias propositiones in ipso non expressas, Sanctitati Suae quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas vel exhibendas, ullatenus approbare.

1. Non est illicitum in Sacramento conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id veteri lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi; hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis aut Episcopalis.

2. Probabiliter existimo Iudicem posse iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem.

3. Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeat, consili aliquid agimus, semper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

5. An peccet mortaliter qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audeamus.

6. Probabile est, ne singulis quidem rigore quinquennii per se obligare praeceptum caritatis erga Deum.

7. Tunc solum obligat, quando tenemur iustificari, & non habemus aliam viam, qua iustificari possimus.

8. Comedere, & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.

9. Opus coniugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

11. Praecepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

12. Vix in saecularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui: & ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam quando tenetur tantum ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicuius tritari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia personae, sed

sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem uti malum Patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.

15. Licitum est filio gaudere de parricidio Parentis a se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hereditate consecutas.

16. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.

17. Satis est actum fidei semel in vita elicere.

18. Si a potestate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo & fidei gloriosum consulo: tacere, ut peccaminosum per se non damno.

19. Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

20. Heinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.

21. Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis, immo cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.

22. Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides late dicta ex testimonio creaturarum similive motivo ad iustificationem sufficit.

24. Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit aut possit damnare hominem.

25. Cum causa licitum est iurare sine animo iurandi, sive res sit levis, sive gravis.

26. Si quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio sine iuret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec est periurus.

27. Causa iusta utendi his amphibologiis est quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare iuramentum, quod de mandato Regis a similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Urgens metus gravis est causa iusta Sacramentorum administrationem simulandi.

30. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, si impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

32. Non solum licitum est defendere defensione occisiva quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ ius inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.

33. Licitum est tam heredi, quam legatario contra iniuste impediendam, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, fataliter defendere, sicut & ius habenti ad cathedram, vel præbendam contra eorum possessionem iniuste impediendam.

34. Licet procurare abortum ante animationem fetus, ne puella deprehensa gravida, occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile omnem fetum, quamdiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.

36. Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

37. Famuli, & famulæ domesticæ possunt occulte heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam maiorem iudicant salario quod recipiunt.

38. Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

40. Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu eiusdem personæ, & cum contractu retrovenditionis præviæ inito, cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non maioris faciat pecuniam præsentem quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem a mutuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

42. Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tamquam ex iustitia debitum.

43. Quidni non nisi veniale sit detrahentis

aut-

auctoritatem magnam, sibi noxiam, falso crimine elidere?

44. Probabile non est peccare mortaliter qui imponit falsum crimen alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat: & si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

45. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, sed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gruita compensatio pro spirituali, aut e contra.

46. Et id quoque locum habet, etiam si temporale sit principale motivum dandi spirituale; immo etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur quam res spiritualis.

47. Cum dixit Concilium Tridentinum eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, nisi quos digniores, & Ecclesie magis utiles ipsi iudicaverint, ad Ecclesias promovent; Concilium vel primo videtur per hoc digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; vel secundo, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando sit concursus.

48. Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

49. Mollities iure naturæ prohibita non est: unde si Deus eam non interdixisset, sæpe esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

50. Copula cum coniugata, consentiente marito, non est adulterium; ideoque sufficit in Confessione dicere se esse fornicatum.

51. Famulus, qui submissis humeris scienter adiuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo ianuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne a domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Ecclesie de audiendo Sacro, qui duas eius partes, immo quatuor, simul a diversis celebrantibus audit.

54. Qui non potest recitare Matutinum,

& Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia maior pars trahit ad se minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ satisficit per sacrilegam corporis Domini manducationem.

56. Frequens Confessio, & Communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57. Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.

58. Non tenetur Confessario interroganti fateri peccati alicuius consuetudinem.

59. Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos, ratione magni concursus poenitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicuius festivitatis, aut Indulgentiæ.

60. Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesie, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.

61. Potest aliquando absolvi qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimodo directe, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrat.

63. Licitum est querere directe occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali, nostro, vel proximi.

64. Absolutionis capax est homo quantumvis laboret ignorantia Misteriorum Fidei, & etiam si per negligentiam etiam culpabilem nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri IESU CHRISTI.

65. Sufficit illa Mysteria semel credidisse. Quicumque autem cuiusvis conditionis, status, & dignitatis, illam vel illarum aliquam, coniunctim, vel divisim, defenderit, vel ediderit, vel de eis disputative, publice, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem latæ sententiæ, a qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Insuper dillicite in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Christi fidelibus, cuiuscumque conditionis, dignitatis, & status,

et-

etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Tandem, ut ab iniuriis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque impoterum se abstineant, & ut paci, & caritati consulatur, idem Sanctissimus in virtute Sanctæ Obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in thesibus, disputationibus, ac prædicationibus caveant ab omni censura, & nota, necnon a quibuscumque conviciis contra eas Propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controversantur, donec a S. Sede recognita super iisdem Propositionibus iudicium proferatur.

CAPUT X.

CONDEMNATIO DUARUM
THESIUM

De Omnipotentia donata, & subiecta
Creaturæ.

23. Novembris 1679.

IN Congregatione generali Sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostol. Montis Quirinalis, coram SS. D. N. Innoc. Div. Prov. PP. XI. ac Emin. & Rev. Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a S. Sede Apostolica specialiter deputatis. Cum supradictis Eminentiss. ac Reverendiss. DD. delatæ fuerint hæ duæ propositiones:

1. *Deus donat nobis omnipotentiam suam, ut ea utamur, sicut aliquis donat alteri villam, aut librum.*

2. *Deus subicit nobis suam Omnipotentiam.*

Eorundem iussu per Theologos ad id specialiter deputatos SS. D. N. relatæ, & coram sua Sanctitate propositæ, una cum votis Em. & Rev. S. R. E. Cardinalium, Sanctitas sua decrevit, & mandavit, ut ambæ Propositiones prohiberentur, sicut eas præsentis Decreto damnat, & prohibet, ut temerarias ad minimum, & novas; mandaque ne quis deinceps cuiuscumque sit gradus, ordinis aut conditionis, vel illarum alterutram audeat imprimere, vel imprimi facere, sive scriptis, sive etiam oretenus docere vel asserere, sub pœnis & censuris in In-

dice Librorum prohibitorum contentis, aliisque Sanctitati suæ bene visis.

PROHIBITIO THESIS

De Usu Scientiæ ex Confessione acquisitæ.

18. Novembris 1682.

IN generali Congregatione S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita in Conventu S. Mariæ super Minervam, coram Eminentiss. DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republ. Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

Prævia maturâ consultatione Dominorum Consultorum, facta fuit discussio sequentis Propositionis:

Scientia ex Confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multo maius ex non usu sequatur, in cuius comparatione prius merito contemnatur.

Addita deinde explicatione, sive limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiæ ex confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu quo multo maius gravamen eiusdem pœnitentis ex non usu sequeretur: statuerunt dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, omnino prohibendam esse, etiamcum dicta explicatione, sive limitatione: & præsentis decreto prohibet, ne quis ultra audeat talem doctrinam publice, aut privatim docere aut defendere, sub pœnis arbitrio Sacræ Congregationis infligendis. Mandantes etiam universis Sacramenti pœnitentiæ Ministris, ut ab ea in praxim deducenda prorsus abstineant.

CAPUT XI.

CONSTITUTIO

INNOCENTII XI.

Proscribens octo & sexaginta Theses quæ prætextu Orationis quietis a Michaele de Molinos docebantur.

INnocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Cœlestis Pastor Christus Dominus, ut iac-

cēntem in tenebris mundum, variisque gentium erroribus involutum a potestate Diaboli, sub qua misere post lapsum primi Parentis tenebatur, sua ineffabili miseratione liberaret, carnem fumere, & in ligno Crucis Chirographo Redemptionis nostræ affixo in testimonium suæ in nos caritatis sese hostiam viventem Deo pro nobis offerre dignatus est: mox rediturus in cælum Ecclesiam Catholicam sponsam suam tamquam Civitatem sanctam Ierusalem descendentem de cælo, non habentem rugam neque maculam, unam sanctamque, in terris relinquens, armis potentiæ suæ contra portas inferi circumvallatam, Petro Apostolorum Principi, & successoribus eius regendam tradidit, ut doctrinam ab ipsius ore haustam, factam testamque custodirent, ne oves pretioso suo sanguine redemptæ pravaram opinionum pabulo in antiquos errores reciderent, quod præcipue Beato Petro mandasse sacræ litteræ docent. Cui enim Apostolorum, nisi Petro dixit: *Pasce oves meas?* & rursus: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos?* Quare Nobis, qui non nostris meritis, sed inscrutabili Dei omnipotentis consilio in eiusdem Petri Cathedra pari potestate sedemus, semper fixum in animo fuit, ut populus Christianus eam sectaretur fidem, quæ a Christo Dom. per Apostolos suos perpetua & numquam interrupta traditione prædicata fuit, quamque ipse usque ad sæculi consummationem permansuram esse promissit.

Cum igitur ad apostolatum nostrum relatum fuisset, quemdam *Michaelem de Molinos* prava dogmata tum verbo, tum scripto docuisse, & in praxim deduxisse, quæ prætextu orationis quietis contra doctrinam, & usum a Sanctis Patribus ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis receptum, Fideles a vera Religione, & a Christianæ pietatis puritate in maximos errores, & turpissima queque inducebant: Nos, cui semper cordi fuit, ut fidelium animæ nobis ex alto commissæ, purgatis pravaram opinionum erroribus, ad optatum salutis portum tuto pervenire possint, legitimis precedentibus iudiciis, prædictum *Michaelem de Molinos* carceribus mancipari mandavimus. Deinde coram nobis, & venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Christiana generalibus Inquisitoribus Apostolica auctoritate specialiter deputatis, auditis pluribus in sacra Theologia Magistris, eorumque suffragiis tum voce, tum scripto susceptis,

matureque perpenſis, implorata etiam Sancti Spiritus assistentia, cum prædictorum Fratrum nostrorum unanimi voto, ad damnationem infrascriptarum propositionum eiusdem *Michaelis de Molinos* a quo fuerunt pro suis recognitæ, & de quibus propositionibus tamquam a se dictatis, scriptis, communicatis, & creditis ipse convictus, & respectively confessus fuerat, ut latius in processu & Decreto de Mandato nostro lato die 28. Augusti præsentis anni 1686. devenire, ut infra, declaravimus.

PROPOSITIONES.

1. Oportet hominem suas potentias annihilare; & hæc est via interna.
2. Velle operari active, est Deum offendere, qui vult esse ipse solus agens, & ideo opus est se ipsum in Deo totum & totaliter derelinquere, & postea permanere, velut corpus exanime.
3. Vota de aliquo faciendo sunt perfectionis impeditiva.
4. Activitas naturalis est gratiæ inimica, impeditque Dei operationes, & veram perfectionem, quia Deus operari vult in nobis sine nobis.
5. Nihil operando anima se annihilat, & ad ipsum principium redit, & ad suam originem, quæ est essentia Dei, in qua transformata remanet, ac divinizzata; & Deus tunc in seipso remanet, quia tunc non sunt amplius duæ res unitæ, sed una tantum, & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & anima seipsam annihilat in esse operativo.
6. Via interna est illa, qua non cognoscitur nec lumen, nec amor, nec resignatio, & non oportet Deum cognoscere; & hoc modo recte proceditur.
7. Non debet anima cogitare nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiso, nec de Inferno, nec de morte, nec de æternitate.
8. Non debet velle scire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate resignata maneat, necne; nec opus est ut velit cognoscere suum statum, nec proprium nihil, sed debet ut corpus exanime manere.
9. Non debet anima reminisci nec sui, nec Dei, nec cuiuscumque rei; & in via interna omnis reflexio est nociva, etiam reflexio ad suas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10. Si propriis defectibus alios scandalizet, non est necessarium reflectere, dummodo non adsit voluntas scandalizandi; & ad proprios defectus non posse reflectere, gratia Dei est.

11. Ad dubia quæ occurrunt, an recte procedatur, necne, non opus est reflectere.

12. Qui suum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiso, nec debet desiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ sanctitatis, nec propriæ salutis, cuius spem expurgare debet.

13. Resignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relinquenda est cogitatio, & cura de omni re nostra, & relinquere ut faciat in nobis sine nobis suam divinam voluntatem.

14. Qui divinæ voluntati resignatus est, non convenit ut a Deo rem aliquam petat, quia petere est imperfectio, cum sit actus propriæ voluntatis, & electionis, & est velle quod divina voluntas nostræ conformetur, & non quod nostræ divinæ. Et illud Evangelii, *Petite & accipietis*, non est dictum a Christo pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem. Immo huiusmodi animæ eo perveniunt, ut non possint a Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debent a Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debent quia utrumque est actus propriæ voluntatis.

16. Non convenit Indulgentias querere pro peccata propriis peccatis debita, quia melius est divinæ iustitiæ satisfacere, quam divinam misericordiam querere: quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & iustud ab amore nostri interessato; nec est res Deo grata, nec meritoria, quia est velle crucem fugere.

17. Tradito Deo libero arbitrio, & eidem relicta cura, & cogitatione animæ nostræ, non est amplius habenda ratio tentationum, nec eis alia resistentia fieri debet, nisi negativa, nulla adhibita industria, & si natura commoveatur, oportet sinere, ut commoveatur, quia est natura.

18. Qui in oratione utitur imaginibus, figuris, speciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum in spiritu & veritate.

19. Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20. Afferere quod in oratione opus est sibi per discursum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia est. Deus nunquam

loquitur, eius locutio est operatio; & semper in anima operatur, quando hæc suis discursibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit.

21. In oratione opus est manere in fide obscura, & universali, cum quiete, & oblivione cuiuscumque cogitationis particularis, ac distinctæ attributorum Dei ac Trinitatis, & sic in Dei præsentia manere ad illum adorandum & amandum, eique inserviendum, sed absque productione actuum, quia Deus in his sibi non complacet.

22. Cognitio hæc per fidem non est actus a creatura productus, sed est cognitio a Deo creaturæ tradita, quam creaturæ se habere non cognoscit, nec postea cognoscit, illam se habuisse; & idem dicitur de amore.

23. Mystici cum S. Bernardo in Scala Claustralium distinguunt quatuor gradus, Lætionem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infusam. Qui semper in primo sistit, numquam ad secundum pertransit. Qui semper in secundo persistit, numquam ad tertium pervenit, qui est nostra contemplatio acquisita, in qua per totam vitam persistendum est, dummodo Deus animam non trahat, absque eo quod ipsa id expectet, ad contemplationem infusam; & hac cessante, anima regredi debet ad tertium gradum, & in ipso permanere, absque eo quod amplius redeat ad secundum aut primum.

24. Qualescumque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, Sanctos, Fidem, & Sacramenta, si voluntarie non nutriantur, nec voluntarie expellantur, sed cum indifferentia & resignatione tolerantur, non impediunt Orationem fidei; immo eam perfectiorem efficiunt, quia anima tunc magis divinæ voluntati resignata remanet.

25. Etiam si superveniat somnus, & dormiatur, nihilominus fit Oratio, & Contemplatio actualis: quia oratio & resignatio, resignatio & oratio idem sunt; & dum resignatio perdurat, perdurat & oratio.

26. Tres illæ viæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, est absurdum maximum, quod dictum fuerit in Mystica, cum non sit nisi unica via, scilicet via interna.

27. Qui desiderat, & amplectitur devotionem sensibilem, non desiderat, nec querit Deum, sed seipsum: & male agit, cum eam desiderat, & eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis sacris, quam in diebus solemnibus.

28. Tedium rerum spiritualium bonum est,

est, siquidem per illud purgatur amor proprius.

29. Dum anima interna fastidit discursus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in se ipsa sentiens fervorem, bonum signum est.

30. Torum sensibile, quod experimur in vita spiritali, est abominabile, spurcum, & immundum.

31. Nullus meditativus veras virtutes exercet internas, quæ non debent a sensibus cognosci. Opus est amittere virtutes.

32. Nec ante, nec post Communionem alia requiritur preparatio, aut gratiarum actio (pro istis animabus internis) quam permanentia in solita resignatione passiva, quia modo perfectiore supplet omnes actus virtutum, qui possunt, & sunt in via ordinaria. Et si hac occasione Communionis insurgunt motus humiliationis, petitionis, aut gratiarum actionis, reprimendi sunt, quoties non dignoscatur eos esse ex impulsu speciali Dei; alias sunt impulsus naturæ nondum mortuæ.

33. Male agit anima, quæ procedit per hanc viam internam, si in diebus solemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in se devotum aliquem sensum, quoniam animæ internæ omnes dies sunt æquales, omnes festivi. Et idem dicitur de locis sacris, quia huiusmodi animabus omnia loca æqualia sunt.

34. Verbis & lingua gratias agere Deo, non est pro animabus internis, quæ in silentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis; & quo magis Deo se resignant, experiuntur se non posse Orationem Dominicam seu Pater noster recitare.

34. Non convenit animabus huius viæ internæ, quod faciant operationes, etiam virtuosas, ex propria electione, & activitate, alias non essent mortuæ: nec debent elicere actus amoris erga B. V. Sanctos, aut humanitatem Christi: quia cum ista obiecta sensibilia sint, talis est amor erga illa.

36. Nulla creatura, nec B. V. nec Sancti federe debent in nostro corde: quia solus Deus vult illud occupare, & possidere.

37. In occasione tentationum, etiam furiosarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppositarum, sed debet in supradicto amore & resignatione permanere.

38. Crux voluntaria mortificationum pondus grave est, & infructuosum, ideoque dimittenda.

39. Sanctiora opera, & penitentia, quas

peregerunt Sancti, non sufficiunt ad removendam ab anima vel unicam adhesionem.

40. B. V. nullum unquam opus exterius peregit, & tamen fuit Sanctis omnibus sanctior. Igitur ad sanctitatem perveniri potest absque opere exteriori.

41. Deus permittit, & vult, ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quod in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, dæmon violentiam inferat earum corporibus, easque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia, & sine mentis offuscatione movendo physice illorum manus, & alia membra contra earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per se peccaminosos: in quocumque non sunt peccata, quia his non adest consensus.

42. Potest dari casus, quod huiusmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum personarum, scilicet maris & feminæ, & ex parte utriusque sequatur actus.

43. Deus præteritis sæculis Sanctos efficiebat Tyrannorum ministerio; nunc vero eos efficit Sanctos ministerio dæmonum, qui causando in eis prædictas violentias, facit ut illi se ipsos magis despiciant, atque annihilent, & se Deo resignent.

44. Iob blasphemavit, & tamen non peccavit labiis suis, quia fuit ex dæmonis violentia.

45. Sanctus Paulus huiusmodi dæmonis violentias in suo corpore passus est, unde scripsit: *Non quod volo bonum, hoc ago; sed quod nolo malum, hoc facio.*

46. Huiusmodi violentiæ sunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad eam ad veram transformationem & unionem perducendam; nec alia superest via: & hæc est via facilior & tutior.

47. Cum huiusmodi violentiæ occurrunt, sine oportet, ut Satanas operetur, nullam adhibendo industriam, nullumque proprium conatum: sed permanere debet homo in suo nihilo: & etiam si sequantur pollutiones, & actus obsceni propriis manibus, & etiam peiora, non opus est seipsum inquietare; sed foras emittendi sunt scrupuli, dubia, & timores: quia anima fit magis illuminata, magis roborata magisque candida, & acquiritur sancta libertas. Et præ omnibus non opus est hæc confiteri, & sanctissime fit, non omittendo: quia hoc pacto superatur dæmon, & acquiritur thesaurus pacis.

48. Satanas, qui huiusmodi violentias inferat,

fert, suadet deinde gravia esse delicta ut anima se inquietet, ne in via interna ulterius progrediatur: unde ad eius vires enervandas, melius est ea non confiteri, quia non sunt peccata, nec etiam venialia.

49. Iob ex violentia demonis se propriis manibus polluebat eodem tempore quo mundas habebat ad Deum preces (sic interpretando locum ex cap. xvi. Iob.)

50. David, Hieremias, & multi ex sanctis Prophetis huiusmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum exterarum.

51. In sacra Scriptura multa sunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminosos: uti illud de Sampson, qui per violentiam seipsum occidit cum Philistæis, coniugium inuit cum alienigena, & cum Dalila meretricæ fornicatus est, quæ alias erant prohibita, & peccata fuissent: de Iuditha, quæ Holopherni mentita fuit: de Eliseo, qui pueris maledixit: de Elia, qui combussit Duces cum turmis Regis Achab. An vero fuerit violentia immediate a Deo peracta, vel demonum ministerio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

52. Cum huiusmodi violentiæ etiam impuræ absque mentis offuscatione accidunt, tunc anima Deo potest uniri, & de facto semper magis unitur.

53. Ad cognoscendum in praxi, an aliqua operatio in aliis personis fuerit violenta, regula quam de hoc habeo, nedum sunt protestationes animarum illarum, quæ protestantur se dictis violentiis non consensisse, aut iurare non posse, quod iis consenserint, & videre quod sint animæ, quæ proficiunt in via interna; sed regulam sumerem a lumine quodam actuali cogitatione humana, ac rheologica superiore, quod me certo cognoscere facit cum interna certitudine, quod talis operatio est violenta, & certus sum quod hoc lumen a Deo procedit, quia ad me provenit coniunctum cum certitudine quod a Deo proveniat, & mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium: eo modo quo interdum contingit, quod Deus aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit: quod ipse sit qui revelat, & anima in contrarium non potest dubitare.

54. Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis se delusos inveniunt, & confusos, & cum omnibus passionibus in alio mundo purgandis.

55. Per hanc viam internam pervenitur, est multa cum sufferentia, ad purgandas, & extinguendas omnes passiones, ita quod nihil amplius sentitur, nihil, nihil; nec ulla

sentitur inquietudo, sicut corpus mortuum, nec anima se amplius commoveri sentit.

56. Duæ leges, duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tamdiu perdurant, quamdiu perdurat amor proprius: unde quando hic purgatus est, & mortuus, ut fit per viam internam, non adsunt amplius illæ duæ leges, & duæ cupiditates, nec ulterius lapsus aliquis incurritur, nec aliquid sentitur amplius, nequidem veniale peccatum.

57. Per contemplationem acquisitam pervenitur ad statum non faciendi amplius peccata nec mortalia, nec venialia.

58. Ad huiusmodi statum pervenitur, non reflectendo amplius ad proprias operationes, quia defectus ex reflexione oriuntur.

59. Via interna seiuncta est a Confessione, a Confessariis, & a casibus conscientiæ, a Theologia, & Philosophia.

60. Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eo etiam perveniunt, ut sint mortuæ, Deus Confessionem aliquando efficit impossibilem, & supplet ipse tanta gratia præservante, quantum in Sacramento recipere, & ideo huiusmodi animabus non est bonum in tali casu ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, quia id est in illis impossibile.

61. Anima cum ad mortem mysticam pervenit, non potest amplius aliud velle, quam quod Deus vult, quia non habet amplius voluntatem, & Deus illi eam abitulit.

62. Per viam internam pervenitur etiam ad continuum statum immobilem in pace imperturbabili.

63. Per viam internam pervenitur etiam ad mortem sensuum; quinimmo signum quod quis in statu nihilitatis maneat, id est mortis mysticæ, est, si sensus exteriores non præsentent amplius res sensibiles, unde sunt, ac si non essent, quia non perveniunt ad faciendum, quod intellectus se ad eas applicet.

64. Theologus minorem dispositionem habet quam homo rudis ad statum contemplativi; primo quia non habet fidem adeo puram; secundo quia non est adeo humilis; tertio quia non adeo curat propriam salutem; quarto quia caput refertum habet phantasmatis, speciebus, opinionibus, & speculationibus, & non potest in illud ingredi verum lumen.

65. Præpositis obediendum est in exteriori, & latitudo voti obedientiæ Religiosorum tantummodo ad exterius pertingit. In interiori vero aliter se res habet, quo solus Deus, & Director intrant.

66 Ri-

66. Risi digna est nova quædam doctrina in Ecclesia Dei, quod anima quoad internum gubernari debeat ab Episcopo: quod si Episcopus non sit capax, anima ipsum cum suo Directore adeat. Novam dico Doctrinam, quia nec sacra Scriptura, nec Concilia, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Auctores eam unquam tradiderunt, nec tradere possunt: quia Ecclesia non iudicat de occultis, & animam habet eligendi quemcumque sibi bene visum.

67. Dicere quod internum manifestandum est exteriori Tribunali Præpositorum, & quod peccatum sit id non facere, est manifesta deceptio: quia Ecclesia non iudicat de occultis, & propriis animabus præiudicant his deceptionibus & simulationibus.

68. In mundo non est facultas, nec iurisdicatio ad præcipiendum, ut manifestentur Epistolæ Directoris quoad internum animæ; & ideo opus est animadvertere, quod hoc est insultus Satanae &c.

Quas quidem propositiones tamquam hæreticas, suspectas, erroneas, scandalosas, blasphemias, piarum aurium offensivas, temerarias, Christianæ disciplinæ relaxativas, & everivas, & seditiosas respectivè, ac quæcumque super iis verbo, scripto, vel typis emissa, pariter cum voto eorundem Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & Inquisitorum Generalium damnavimus, circumscriptimus, & abolevimus: deque eisdem, & similibus omnibus, & singulis posthac quoquo modo loquendi, scribendi, disputandi, easque credendi, tenendi, docendi, aut in praxim reducendi facultatem quibuscumque interdiximus, & contra facientes omnibus Dignitatibus, Gradibus, Honoribus, Beneficiis, & Officiis ipso facto perpetuo privavimus, & inhabiles ad quæcumque decrevimus, vinculoque etiam anathematis eo ipso innodavimus, a quo nisi a Nobis, & a Romanis Pontificibus Successoribus nostris non valeant absolvi. Præterea eodem nostro Decreto prohibuimus, & damnavimus, omnes Libros, omniaque Opera quocumque loco, & idioma impressa, nec non omnia Manuscripta eiusdem Michaelis de Molinos: vetuimusque, ne quis cuiuscumque gradus, conditionis, vel status, etiam speciali nota dignus, audeat sub quovis pretextu, quolibet pariter idioma, sive sub eiusdem verbis, sub æqualibus, aut æquipollentibus, sive absque nomine, seu fideo, aut alieno nomine ea imprimi facere, neque impressa seu manuscripta legere, vel apud se retinere; sed

Ordinariis locorum, aut hæreticæ pravitatis Inquisitoribus statim tradere & consignare teneantur, sub eisdem pœnis superius influctis, qui Ordinarii & Inquisitores statim ea igni comburi faciant.

Tandem ut prædictus Michael de Molinos, ob hæreses, errores, & turpia facta prædicta debitis pœnis in aliorum exemplum, & ipsius emendationem plecteretur, lecto in eadem nostra Congregatione toto processu, & auditis dilectis filiis Consultoribus nostræ Sanctæ Inquisitionis Officii in Sancta Theologia, & Iure Pontificio Magistris, cum eorundem Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium unanimi voto, dictum Michaelem de Molinos, tamquam reum convictum, & confessum respectivè, & uti hæreticum formalem, licet pœnitentem, in pœnam arcti & perpetui carceris, & ad peragendas alias pœnitentias salutares, prævia tamen abiuratione de formali per ipsum emittenda, servato iuris ordine, damnavimus: mandantes ut die & hora præfigendis in Ecclesia Sanctæ Mariæ supra Minervam huius almæ Urbis, præsentibus omnibus Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & Romanæ Curie nostræ Prælati, universoque populo ad id etiam per concessionem Indulgentiarum convocando, ex alto tenor processus, stante in suggestu eodem Michael de Molinos, una cum sententia inde secuta legeretur: & postquam idem de Molinos habitu pœnitentiæ indutus prædictos errores & hæreses publice abiurasset, facultatem dedimus dilecto filio nostro Sancti Officii Commissario, ut eum a Censuris, quibus innodatus erat, in forma Ecclesiæ consueta absolveret: quæ omnia in executionem dictæ nostræ ordinationis die 3. Septembris labentis anni solemniter adimpleta sunt.

Et licet supra narratum Decretum de Mandato nostro latum ad maiorem fidelium cautelam typis editum publicis locis affixum & divulgatum fuerit, nihilominus ne huius Apostolicæ damnationis memoria futuris temporibus deleri possit, utque populus Christianus Catholica veritate instructior per viam salutis incedere valeat, Prædecessorum nostrorum Summorum Pontificum vestigiis inhærentes, hac nostra perpetuo valitura Constitutione supradictum Decretum denuo approbamus, confirmamus, & debitæ executioni tradi mandamus, iterum supradictas propositiones definitive damnantes & reprobantes, Librosque & Manuscripta eiusdem Michaelis de Molinos prohibentes & interdicentes sub

C

eif.

Conc. Appar. Tom. i.

eisdem poenis & censuris contra transgressores latis & inflictis.

Decernentes insuper presentes litteras semper & perpetuo validas & efficaces existere & fore, iusque plenarios & integros effectus fortiri & obtinere, sicque per quoscumque Iudices ordinarios & delegatos, quavis auctoritate fungentes, & functuros, ubique iudicari & definiri debere, & sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, ac irritum & inane quicquid secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem ut presentium transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis, confirmationis, damnationis, reprobationis, punitionis, decreti, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicae 1687. 12. Kalendaris Decembris, Pontificatus nostri anno duodecimo.

CAPUT XII.

DECRETUM

SS. D. N. ALEXANDRI PAPE VIII.

24. Augusti 1690.

Sanctissimus D. N. ALEXANDER PAPA VIII. non sine magno animi sui more audire duas Theses, seu Propositiones, unam denuo, & in maiorem Fidelium perniciem suscitari, alteram de novo erumpere: & cum sui Pastoralis Officii munus sit, Oves sibi creditas a noxiis pascuis avertere, & ad salutaria semper dirigere, dictarum Thesium sive Propositionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentiss. & Reverendiss. DD. Cardinalibus Inquisitoribus sedulo commisit qui pluries re mature discussa infrascriptis The-

sibus, seu Propositionibus super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati Suae sigillatim exposuerunt.

I. Bonitas obiectiva consistit in convenientia obiecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actus cum Regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative: **HUNC HOMO NON TENETUR AMARE NEQUE IN PRINCIPIO, NEQUE IN DECURSU VITAE SUAE MORALIS.**

II. Peccatum Philosophicum seu morale est actus humanus disconveniens naturae rationali, & rectae rationi. Theologicum vero, & morale est transgressio libera Divinae Legis. Philosophicum quantumvis grave, in illo qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensiva Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque aeterna poena dignum.

Quibus peractis, Sanctissimus, omnibus plene, & mature consideratis, primam Thesim, seu Propositionem declaravit haereticam, & uti talem damnandam, & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet sub censuris, & poenis contra haereticos, & eorum fautores in iure expressis. Secundam Thesim seu Propositionem declaravit scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam, & erroneam, & uti talem damnandam & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet; ita ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam disputaverit publice, seu privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi. Insuper districte in virtute sanctae Obedientiae, & sub interminatione Divini Iudicii, prohibet omnibus Christianis fidelibus cuiuscumque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne praeviam Thesim, seu Propositionem ad praxim deducant.

DECRETUM ALTERUM

SS. D. N. ALEXANDRI PAPE VIII.

7. Decembris 1690.

Sanctissimus D. N. ALEXANDER Divina Providentia Papa VIII. praedictus pro

pro Pastoralis cura Ovium a Christo Domino sibi commissa de earum salute sollicitus, ut inoffenso gradu per rectas semitas possint incedere, & pascua nimium perniciose in pravis doctrinis exhibita vitare, unius supra triginta Propositionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentiss. ac Reverendiss. DD. Cardinalibus contra haereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus commisit qui tantum negotium diligenter aggressi, eique sedulo, ac pluries incumbentes, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati Suae sigillatim detulerunt.

Propositiones autem sunt infrascriptae, videlicet.

1. **I**N statu naturae ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato originali, & voluntate Adami peccantis.

2. Tamen si detur ignorantia invincibilis iuris naturae, haec in statu naturae lapsae operantem ex ipsa, non excusat a peccato formali.

3. Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam.

4. Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus.

5. Pagani, Iudaei, Haeretici, alique huius generis nullum omnino accipiunt a IESU Christo influxum; adeoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine omni gratia sufficienti.

6. Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quam perniciose est, sicut proinde merito possumus petere: *A gratia sufficienti libera nos Domine.*

7. Omnis humana actio deliberata, est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, caritas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est mala est.

8. Necessse est infidelem in omni opere peccare.

9. Revera peccat qui odio habet peccatum mere ob eius turpitudinem, & disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu.

10. Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, mere ut caelestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.

11. Omne quod non est ex fide Christiana supernaturali, quae per dilectionem operatur, peccatum est.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit

omnis amor, deficit etiam Fides; & etiam si videantur credere, non est Fides Divina, sed humana.

13. Quisquis etiam aeternae mercedis intuitu Deo famulatur, caritate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennae non est supernaturalis.

15. Attritio, quae gehennae, & poenarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.

16. Ordinem praemittendi satisfactionem absolutioni, induxit, non politia, aut institutio Ecclesiae, sed ipsa Christi Lex, & praescriptio, natura rei id ipsum quodammodo distans.

17. Per illam praxim mox absolvendi ordo Poenitentiae est inversus.

18. Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Poenitentiae, etiam si eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.

19. Homo debet agere tota vita poenitentiam pro peccato originali.

20. Confessiones apud Religiosos factae, pleraeque vel sacrilegae sunt, vel invalidae.

21. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi & incongrua poenitentia seu satisfactione ob quaestum, seu lucrum subsidii temporalis.

22. Sacrilegi sunt indicandi, qui ius ad Communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint.

23. Similiter arcedi sunt a Sacra Communionem, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expertus.

24. Oblatio in Templo, quae fiebat a B. M. V. die Purificationis suae per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secundum verba Legis.

25. Dei Patris sedentis simulacrum nefas est Christiano in templo collocare.

26. Laus, quae defertur MARIE, ut MARIE, vana est.

27. Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus, *In nomine Patris &c.* praetermissis illis, *Ego te baptizo.*

28. Valet Baptismus collatus a Ministro, qui

qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: *Non intendo quod facit Ecclesia.*

29. Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei questionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani VIII. *In eminenti*, est subreptitia.

Quibus mature consideratis idem Sanctissimus statuit, & decrevit 31. supradictas Propositiones tamquam temerarias, scandalosas, male sonantes, iniuriosas, hæresi proximas, hæresim sapientes, erroneas, schismaticas, & hæreticas respectively, esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, & prohibet; ita ut quicumque illas, aut coniunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Insuper districtè in virtute S. Obedientiæ, & sub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Christianis, cuiuscumque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Non intendit tamen Sanctitas Sua per hoc Decretum alias Propositiones in maiori numero ultra supra dictas 31. iam exhibitas, & in hoc Decreto non expressas approbare.

CAPUT XIII.

BREVE INNOCENTII XII.

Proscribens tres & viginti Theses, quæ prætextu Amoris erga Deum purissimi in Galliis docebantur.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

CUM alias ad Apostolatus Nostri notitiam pervenerit, in lucem prodiiisse

librum quemdam Gallico idiomate editum, cui titulus: *Explication des Maximes des Saints sur la vie interieure, par Monsieur Francois de Salignac Fenelon Archeveque Duc de Cambrai, Precepteur de Messieurs les Ducs de Bourgogne, d'Anjou, & de Berry. A Paris chez Pierre Aubouin, Pierre Emery, Charles Clouster 1697.* ingens vero subinde non sana libri huiusmodi doctrina excitata in Galliis rumor adeo percubuerit, ut opportunam Pastoralis vigilantie nostræ opem efflagitaverit; Nos eundem librum nonnullis ex Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, aliisque in Sacra Theologia Magistris, mature, ut rei gravitas postularet videbatur, examinandum commissimus. Porro hi mandatis nostris obsequentes, postquam in quamplurimis Congregationibus varias Propositiones ex eodem libro excerptas diuturno, accuratoque examine discusserant, quid super earum sagulis sibi videretur, tam voce quam scripto Nobis exposuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem coram Nobis desuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in Sacra Theologia Magistrorum sententiis, Dominici Gregis Nobis ab æterno Pastore crediti periculis, quantum Nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa scientia & matura deliberatione Nostri, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, Librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione aut versione huc usque impressum aut in posterum imprimendum, quippe ex cuius lectione & usu fideles sensim in errores ab Ecclesia Catholica iam damnatos induci possent; ac insuper tamquam continentem Propositiones, sive in obvio earum verborum sensu, sive attenda sententiarum connexionem, temerarias, scandalosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, in praxi perniciosas, ac etiam erroneas respectively, tenore præsentium damnamus & reprobamus, ipsiusque Libri impressionem, descriptionem, lectionem, retentionem & usum omnibus & singulis Christianis etiam specificis & individua mentione & expressione dignis, sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto absque alia declaratione incurrenda, interdiciamus & prohibemus: volentes, & Apostolica auctoritate mandantes, ut quicumque supradictum Librum penes se habuerint, illum statim atque præsentibus Litteris eis innoverint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquisitoribus tradere ac consignare omnino teneantur. In

con-

contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque &c. Ceterum Propositiones in dicto libro contentæ, quas Apostolici Censura iudicii, sicut præmittitur, consignandas duximus, ex Gallico idiomate in Latinum versas, sunt tenoris, qui sequitur, videlicet.

1. Datur habitualis status amoris Dei, qui est Caritas pura, & sine ulla admixtione motivi proprii interesse. Neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem; neque propter felicitatem in amando inveniendam.

2. In statu vitæ contemplativæ, sive unitivæ, amittitur omne motivum interessatum timoris & spei.

3. Id, quod est essentialiale in directione Animæ, est, non aliud facere quam sequi pedentim gratiam cum infinita patientia, præcautione & subtilitate. Oportet se intra hos limites continere, & numquam ad purum amorem ducere; nisi quando Deus per unctionem interiori incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum est animabus adhuc sibi affixis, & ideo potest illas scandalizare, aut in perturbationem coniicere.

4. In statu sanctæ indifferentiæ anima non habet amplius desideria voluntaria & deliberata propter suum interesse, exceptis iis occasionibus, in quibus toti suæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem statu sanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut simus perfecti & beati propter interesse proprium: sed omnem perfectionem ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res istas impressione suæ gratiæ.

6. In hoc sanctæ indifferentiæ statu volumus amplius salutem, ut salutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem nostrorum meritorum, ut nostrum interesse omnium maximum; sed eam volumus voluntate plena, ut gloriam & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipse vult, & quam nos vult velle propter ipsum.

7. Derelictio, non est nisi abnegatio, seu sui ipsius renuntiatio, quam IESUS CHRISTUS a nobis in Evangelio requirit postquam externa omnia reliquerimus. Ita nostri ipsorum abnegatio non est, nisi quoad interesse proprium. . . . Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio seu sui ipsius derelictio exerceri debet, sunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem,

Conc. Appar. Tom. I.

nullum ei ostendendo per fugium, neque ullam spem quoad suum interesse proprium, etiam æternum.

8. Omnia Sacrificia, quæ fieri solent ab Animabus, quam maxime disinteressatis circa earum æternam beatitudinem, sunt conditionalia. . . . Sed hoc Sacrificium non potest esse absolutum in statu ordinario. In uno extremarum probationum casu hoc Sacrificium fit aliquo modo absolutum.

9. In extremis probationibus potest animæ invincibiliter persuasum esse persuasione reflexa, & quæ non est intimus conscientiæ fundus, se iuste reprobam esse a Deo.

10. Tunc anima divina a semetipsa expirat cum Christo in Cruce, dicens: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* In hac involuntaria impressione desperationis conficit Sacrificium absolutum sui interesse proprii quoad æternitatem.

11. In hoc statu anima amittit omnem spem sui proprii interesse, sed numquam amittit in parte superiori, id est, in suis actibus directis & intimis spem perfectam, quæ est desiderium disinteressatum promissionum.

12. Director tunc potest huic animæ permittere, ut simpliciter acquiescat iacturæ sui proprii interesse, & iustæ condemnationi, quam sibi a Deo indictam credit.

13. Inferior Christi pars in Cruce non communicavit superiori suas involuntarias perturbationes.

14. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam separatio partis superioris animæ ab inferiori. . . . In ista separatione actus partis inferioris manant ex omnino cæca & involuntaria perturbatione: nam totum, quod est voluntarium intellectuale, est partis superioris.

15. Meditatio constat discursivis actibus, qui a se invicem facile distinguuntur. . . . Ista compositio actuum discursivorum & reflexorum est propria exercitatio amoris interessati.

16. Datur status contemplationis adeo sublimis adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties anima actu orat, sua oratio sit contemplativa, non discursiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem eiusque actus methodicos.

17. Animæ Contemplativæ privantur intuitu distincto, sensibili & reflexo IESUS CHRISTI duobus temporibus diversis. . . . Primo, in fervore nascente earum Contemplationis. Secundo, anima amittit intuitum IESUS CHRISTI in extremis probationibus.

C 3

18. In

18. In statu passivo exercentur omnes virtutes distinctæ, non cogitando, quod sint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult amplius, & amor zelotypus simul efficit, ne quis sibi virtutem velit, nec unquam sit adeo virtute præditus, quam cum virtuti amplius affixus non est.

17. Potest dici in hoc sensu, quod anima passiva & disinteressata nec ipsum amorem vult amplius, quatenus est sua perfectio & sua felicitas, sed solum quatenus est id, quod Deus a nobis vult.

20. In confitendo debent animæ transformari sua peccata detestari, & condemnare se, & desiderare remissionem suorum peccatorum, non ut propriam purificationem & liberationem, sed ut rem, quam Deus vult nos velle propter suam gloriam.

21. Sancti Mystici excluderunt a statu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22. Quamvis hæc doctrina (de puro amore) esset pura, & simplex perfectio Evangelica in universa traditione designata, antiqui Pastores non proponebant passim multitudini iustorum, nisi exercitia amoris interessati eorum gratiæ proportionata.

23. Purus amor ipse solus constituit totam vitam interiorē, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati & meritorii sunt.

Non intendimus tamen per expressam Propositionum huiusmodi reprobationem alia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut autem eadem præsentēs Litteræ omnibus facilius innotescant, nec quisquam illarum ignorantiam valeat allegare, volumus pariter, & auctoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum ac Cancellariæ Apostolicæ, necnon Curiae Generalis in Monte Citorio & in Acie Campi Floræ de Urbe, per aliquem ex Curforibus nostris, ut moris est, publicentur, illarumque exempla ibidem affixa relinquuntur, ita ut sic publicatæ, omnes & singulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac si unicuique illorum personaliter notificatæ & intimatæ fuissent. Utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in iudicio, quam extra illud, ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo Piscatoris die 12. Martii 1699. Pontificatus nostri anno 8.

CAPUT XIV.

SS. D. N. CLEMENTIS PAPÆ XI.

Damnatio quamplurium Propositionum excerptarum ex Libro Gallico idiomate impresso, & in plures Tomos distributo, sub titulo: *Le Nouveau Testament en François, avec des reflexions morales sur chaque verset &c. A Paris 1699.* Ac aliter: *Abrege de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apostres, des Epistres de S. Paul, des Epistres Canoniques, & de l'Apocalypse, ou Penſees Chretiennes sur le Texte de ces Livres Sacrez &c. A Paris 1693. & 1694.*

Cum prohibitione eiusdem Libri, & aliorum quorumcumque in eius defensionem tam hæctenus editorum, quam in posterum edendorum.

CLEMENS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei universis Christiſidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

UNIGENITUS DEI FILIUS pro nostra, & totius Mundi salute filius hominis factus, dum Discipulos suos doctrina veritatis instrueret, universamque Ecclesiam suam in Apostolis erudiret, præsentia dispensans, & futura prospiciens, præclaro ac saluberrimo documento Nos admonuit, ut attemderemus a falsis Prophetis, qui veniunt ad Nos in vestimentis Ovium, quorum nomine potissimum demonstrantur Magistri illi mendaces, & in deceptione illusores, qui splendida pietatis specie prava dogmata latenter insinuantes, introducunt sectas perditionis sub imagine Sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quasi deponentes lupinam pellem, & se se divinæ Legis sententiis, velut quibusdam Ovium velleribus obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipsius Novi Testamenti verbis, quæ multipliciter in suam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui scilicet, a quo progeniti sunt, mendacii Parentis exemplo, ac magisterio edocti, nullam omnino esse ad fallendum expeditiorem viam, quam ut ubi

n. fa.

nefarium erroris subintroducitur fraudolentia, ibi divinatorum verborum prætendatur auctoritas.

His nos vere Divinis monitis instructi, ubi primum, non sine intima cordis nostri amaritudine, accepimus, Librum quemdam Gallico idiomate olim impressum, & in plures Tomos distributum, sub titulo: *Le Nouveau Testament en François, avec des reflexions morales sur chaque verset &c. A Paris 1699.* Aliter vero: *Abrege de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apostres, des Epistres de S. Paul, des Epistres Canoniques, & de l'Apocalypse, ou Penſees Chretiennes sur le Texte de ces Livres Sacrez &c. A Paris 1693. & 1694.* tamen alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscentem, adhuc tamen tamquam ab omni errore immunem, a pluribus haberi, Christiſidelium manibus passim obrudi, ac nonnullorum nova semper tentantium consilio, & opera studiose nimis quaquaversum disseminari, etiam latine redditum, ut perniciose institutionis contagium, si fieri possit, pertranseret de gente in gentem, & de Regno ad populum alterum: versutis huiusmodi seductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum Gregem in viam perditionis sensim abduci summopere doluimus: adeoque Pastoralis non minus curæ nostræ stimulis, quam frequentibus Orthodoxæ Fidei Zelatorum querelis, maxime vero complurium Venerabilium Fratrum, præsertim Galliarum Episcoporum, litteris, ac precibus excitati, gliscenti morbo, qui etiam aliquando posset in deteriora quæque prorueret, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipsam ingruentis mali causam providæ nostræ considerationis intuitum convertentes, perspicue novimus summam huiusmodi Libri perniciem ideo potissimum progredi, & invalescere, quod eadem intus lateat, & velut improba sanies, non nisi secto ulcere, foras erumpat, cum Liber ipse primo aspectu legentes specie quadam pietatis illiciat: molliti enim sunt sermones eius super oleum; sed ipsi sunt iacula, & quidem intento arcu ad nocendum parata, ut sagitent in obscuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut salubrius præstari a Nobis posse arbitrati sumus, quam si fallacem Libri doctrinam generatim solummodo a Nobis hæctenus indicatam, pluribus singillatim ex eo excerptis Propositionibus, distinctius, & apertius explicarem, atque universis Christiſidelibus noxia zizaniorum semina e medio tritici, quo tegebantur, educta, velat ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quasi in propatulo positis, non uno quidem, aut altero, sed plurimis, gravissimisque tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertæ iam, manifestæque veritati cedere compellantur.

Id ipsum maxime e re Catholica futurum, sedandis præsertim in florentissimo Galliarum Regno exortis ingeniorum varie opinantium, iamque in acerbiores scissuras contententium dissidiis apprime proficuum; conscientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum necessarium non modo præfati Episcopi, sed & ipse in primis Carissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus, cuius eximium in tuenda Catholicæ Fidei puritate, extirpandisque erroribus Zelum satis laudare non possumus, sapius Nobis est contestatus; repetitis propterea vere piis, & Christianissimæ Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quantocius Apostolici censura Iudicii consuleremus.

Hinc aspirante Domino, eiusque cælesti ope confisi, salutare opus sedulo, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus, ac plurimas ex prædicto Libro, iuxta supra recensitas respectivè editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expressas Propositiones a compluribus in Sacra Theologia Magistris, primo quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus accurate discuti; deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quam maxima diligentia, ac maturitate singularum insuper Propositionum cum ipsomet Libri textu exactissime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Huiusmodi autem Propositiones sunt quæ sequuntur, videlicet.

Quid aliud remanet animæ, quæ Deum atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

2 Iesu Christi gratia, principium efficax boni cuiuscumque generis, necessaria est ad omne

omne opus bonum; absque illa, non solum nihil fit, sed nec fieri potest.

3 In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.

4 Ita Domine. Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.

5 Quando Deus non emollit cor per interiorum unctiorem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.

6 Discrimen inter Fœdus Iudaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in sua impotentia; in isto vero Deus Peccatori dat quod iubet, illum sua gratia purificando.

7 Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit eius propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ vero felicitas non est admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat quod petit a nobis?

8 Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

9 Gratiæ Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum numquam possumus, & cum qua numquam illum abnegamus.

10 Gratiæ est operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.

11 Gratiæ non est aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei, iubentis, & facientis quod iubet.

12 Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.

13 Quando Deus vult animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit.

14 Quantumcumque remotus a salute sit Peccator obstinatus, quando Iesus se ei videntem exhibet lumine salutari suæ gratiæ, oportet ut se dedat, accurrat, se se humiliet, & adoret Salvatorem suum.

15 Quando Deus mandatum suum, & suam æternam locutionem comitatur unctiōe sui Spiritus, & interiori vi gratiæ suæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

16 Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti.

17 Gratiæ est vox illa Patris, quæ homines interior docet, ac eos venire facit ad Iesum Christum; quicumque ad eum non

venit, postquam audivit vocem exteriorum Filii, nullatenus est doctus a Patre.

18 Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum.

19 Dei Gratiæ nihil aliud est, quam eius omnipotens voluntas: hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis.

20 Vera gratiæ idea est, quod Deus vult sibi a nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt; loquitur tamquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.

21 Gratiæ Iesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis Omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum.

22 Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ: quæ omnes ita gratiæ, atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.

23 Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

24 Iusta idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Iesu Christi in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia suæ Gratiæ in sanandis animabus a cupiditate.

25 Deus illuminat animam, & eam sanat eque ac corpus sola sua voluntate; iubet, & ipsi obtemperatur.

26 Nullæ dantur gratiæ, nisi per Fidem.

27 Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.

28 Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, est peccatorum remissio.

29 Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.

30 Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.

31 Desideria Christi semper habent suum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

32 Iesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris.

33 Proh quantum oportet bonis terrenis, & sibi metipsis renuntiasse, ad hoc ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropri-

priandi Christum Iesum, eius amorem, mortem & mysteria, ut facit sanctus Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

34 Gratiæ Adami non producebat nisi merita humana.

35 Gratiæ Adami est sequela creationis, & erat debita nature sanæ, & integræ.

36 Differentia essentialis inter gratiam Adami, & status innocentie, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset; ista vero non recipitur, nisi in persona Iesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

37 Gratiæ Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata; Gratiæ Christiana nos sanctificando in Iesu Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei.

38 Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Liberatoris.

39 Voluntas, quam gratia non prevenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se precipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum: est incapax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

40 Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.

41 Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi a Deo, & sine gratia non producit, nisi presumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

42 Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei: sine hoc nihil, nisi impuritas, nihil nisi indignitas.

43 Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

44 Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur: Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & Amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.

45 Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones eius corruptat.

46 Cupiditas, aut Caritas usum sensuum bonum, vel malum faciunt.

47 Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est Caritas. Quando Dei

gloria est illius principium interiorum, & Dei Amor eius finis, tunc purum est quod apparet exterius: alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa iustitia.

48 Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Caritate?

49 Ut nullum peccatum est sine amore nostri: ita nullum est opus bonum sine Amore Dei.

50 Frustra clamamus ad Deum, Pater mi, si spiritus Caritatis non est ille qui clamat.

51 Fides iustificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per Caritatem.

52 Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine, & semine; sed hæc fides non est absque amore, & fiducia.

53 Sola Caritas Christiano modo facit (actiones Christianas) per relationem ad Deum, & Iesum Christum.

54 Sola Caritas est quæ Deo loquitur, eam solum Deus audit.

55 Deus non coronat, nisi Caritatem; qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit.

56 Deus non remunerat nisi Caritatem, quoniam Caritas sola Deum honorat.

57 Totum deest Peccatori, quando ei deest spes; & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.

58 Nec Deus est, nec Religio, ubi non est Caritas.

59 Oratio impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium.

60 Si solus supplicii timor animat poenitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.

61 Timor non nisi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quamdiu ab amore iustitiæ non ducitur.

62 Qui a malo non abstinere, nisi timore poenæ, illud committit in corde suo, & iam est reus coram Deo.

63 Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Iudæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.

64 Sub maledicto legis numquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud non nisi ob timorem evitando.

65 Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui sunt, absque eo quod ullum Deo dederint filium; cum non effecerint nisi mancipia per timorem.

66 Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti bestiarum; sed per fidem, & per amorem, sicuti filii.

67 Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, iniustum, intractabilem.

68 Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in fide, & precibus.

69 Fides, usus, augmentum, & præmium Fidei totum est donum puræ liberalitatis Dei.

70 Numquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.

71 Homo ob sui conservationem potest se se dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter eius utilitatem.

72 Nota Ecclesiæ Christianæ est, quod sit Catholica, comprehendens & omnes Angelos Cæli, & omnes Electos, & Iustos terræ, & omnium sæculorum.

73 Quid est Ecclesia, nisi coetus Filiorum Dei manentium in eius sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in eius persona, redemptorum eius sanguine, viventium eius spiritu, agentium per eius gratiam, & expectantium gratiam futuri sæculi?

74 Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.

75 Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, subsistentia, & persona: unus solus Christus, compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator.

76 Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & Iusti omnium sæculorum illam componunt.

77 Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite.

78 Separatur quis a Populo electo, cuius figura fuit Populus Iudaicus, & Caput est IESUS Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

79 Utile, & necessarium est omnitemporè, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, pietatem, & mysteria Sacræ Scripturæ.

80 Lectio Sacræ Scripturæ est pro omnibus.

81 Obscuritas sancta verbi Dei non est Laicis ratio dispensandi se ipsos ab eius lectione.

82 Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia Sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.

83 Est illulio sibi persuadere, quod notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari feminis lectione Sacrorum librorum. Non ex seminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia ortus est Scripturarum abusus, & natae sunt hæreses.

84 Abripere e Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.

85 Interdicere Christianis lectionem Sacræ Scripturæ, præsertim Evangelii, est interdicere usum luminis filii lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.

86 Eripere simplici Populo hoc solatium iungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni Dei.

87 Modus plenus sapientia, lumine, & Caritate est, dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum poenitentiae, & contritionis, & incipiendi ad minus satisfacere iustitiæ Dei, antequam reconcilientur.

88 Ignoramus quid sit peccatum, & vera poenitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius fere confusionem.

89 Quartus decimus gradus conversionis Peccatoris est, quod cum sit iam reconciliatus, habet ius assistendi Sacrificio Ecclesiæ.

90 Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu, saltem præsumpto, totius Corporis.

91 Excommunicationis iniustæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro. Numquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, IESU Christo, atque ipsi Ecclesiæ per Caritatem affixi sumus.

92 Pati potius in pace excommunicationem, & anathema iniustum, quam prodere veritatem, est imitari Sanctam Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra Auctoritatem, aut scindere unitatem.

93 IESUS quandoque sanat vulnera, quæ præceptis primorum Pastorum festinatim infligit sine ipsius mandato; IESUS restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt.

94 Ni-

94 Nihil peiorem de Ecclesiâ opinionem ingerit eius inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem laudant, nec mores.

95 Veritates eo devenerunt, ut sint lingua peregrina quasi plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum, adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium. Neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesiæ, & iræ Dei in filios suos.

96 Deus permittit, ut omnes Potestates sint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut eius victoria attribui non possit, nisi Divinæ gratiæ.

97 Nimis sæpe contingit, membra illa, quæ magis sancte, ac magis stricte unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tamquam indigna ut sint in Ecclesia, vel tamquam ab ea separata; sed Iustus vivit ex Fide, & non ex opinione hominum.

98 Status persecutionis, & poenarum, quas quis tolerat tamquam Hæreticus, flagitiosus, impius, ultima plerumque probatio est, & maxime meritorea, utpote quæ facit hominem magis conformem IESU Christo.

99 Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis, id quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, V. G. bonos libros, instructiones, sancta exempla &c.

100 Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, eiusque discipulos, tempus hoc advenit. Haberi, & tractari a Religionis Ministris tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus diabolo Dei servum.

101 Nihil spiritui Dei, & doctrinæ IESU Christi magis opponitur, quam communia facere iuramenta in Ecclesia: quia hoc est multiplicare occasiones peierandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut

nomen, & veritas Dei aliquando deserviant consilio Impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum scripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato præsidio, omnes, & singulas Propositiones præsertas, tamquam falsas, & captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ, & eius praxi iniurias, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in Potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias, suspectas de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes, necnon hæreticos, & hæresibus, ac etiam schismati faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreses, & positionibus, & quidem in eo sensu, in quo hæc damnata fuerunt, acceptis, continentur, manifeste innovantes, respectu, hac nostra perpetuo valitura Constitutione, declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriusque sexus Christianis fidelibus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac eadem Nostra Constitutione continentur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam coniunctam, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, Ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes a lure statutis penis ipso facto, absque alia declaratione subiaceat.

Ceterum per expressam præfatarum Propositionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propositiones illis, quæ, ut supra, damnatae fuerunt, consimiles, & affines, iisdemque erroribus imbutas; nec sane paucas sub imaginario quodam veluti grassantis hodie persecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutriendas, easque falso Christianæ patientiæ nomine prædicantes: quas propterea singulatim recensere, & nimis longum esse duximus, & minime necessarium; ac demum, quod intolerabilius est, Sacrum ipsum Novi Testamenti Textum damnabiliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatae versioni Gallicæ Montensi in multis conformem; a Vulgata vero editione, quæ tot sæculorum uti in Ec le-

Ecclesia probata est, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem, & aberrantem, pluriesque in alienos, exoticos, ac saepe noxios sensus, non sine maxima perveritate detortum.

Eundem propterea Librum, utpote per dulces sermones, & benedictiones, ut Apostolus loquitur, hoc est, sub falsa pietatis imagine, seducendis Innocentium cordibus longe accommodatum, sive premissis, sive alio quovis titulo inscriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione hactenus impressum, aut in posterum (quod absit) imprimendum, auctoritate Apostolica tenore presentium iterum prohibemus, ac similiter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & singulos in eius defensionem tam scripto quam typis editos, seu forsan (quod Deus avertat) edendos libros, seu libellos, eorumque lectionem, descriptionem, retentionem, & usum omnibus, & singulis Christianis fidelibus sub poena excommunicationis per contrascentes ipso facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdiciamus.

Præcipimus insuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, necnon hereticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & poenas præfatas, aliisque iuris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii secularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earundem presentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibite, vel ostense.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto Idus Septembris, Pontificatus nostri anno decimo tertio.

I. Card. Prodatarius.

F. Oliverius.

Visa de Curia L. Sergardus.

Loco * Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

L. Martinetus.

Anno à Nativitate Domini Nostri IESU Christi millesimo septingentesimo decimo tertio, Indictione sexta, die vero decima Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini Clementis divina Providentia Papa XI. Anno decimo tertio supradictæ Litteræ Apostolica affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, Curia Generalis in Monte Citorio, in acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Petrum Romulatum Apostolicum Cursorem.

Antonius Placentinus Magister Curforum.

CAPUT XV.

ROMANI PHILALETIS

AD THEOLOGUM LOVANIENSEM

EPISTOLA

De iusta Bibliotheca Ianseniana proscriptione.

Decretum Sacrae Congregationis Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. S. R. E. Cardinalium a Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO Papa XIV. Sanctæque Sede Apostolicæ ad Indicem Librorum, eorundemque prohibitionem, expurgationem, & permissionem, in universa Republica Christiana specialiter deputatorum, ubique promulgandum.

Sacrae Indicis Congregationis Decreto damnatus, & prohibitus fuit ubicumque, & quocumque idiomate impressus, imprimendusve, Liber, cui titulus: Bibliothèque Iansuiste, ou Catalogue alphabétique des Livres

vres Iansenistes, Quesnelistes, Baianistes, ou suspects de ces erreurs &c. A Bruxelles 1744. & alibi, tamquam plura continens respectively falsa, temeraria, Scholis, & Scripторibus Catholicis, etiam Ecclesiastica dignitate eminentibus, iniuriosa, & Apostolica Sedis Decretis adversantia. Nemo itaque, cuiuscumque gradus, & conditionis, præfatum Librum vel imprimat, vel legat, vel retineat. Si quis interim habuerit, Inquisitoribus, seu locorum Ordinariis, a presentis Decreti notitia, tradat sub poenis in Indice Librorum prohibitorum contentis. Quibus per me infra scriptum Secretarium Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO Papa XIV. relatis, Sanctitas Sua Decretum Sacrae Congregationis approbavit, & publicari iussit. In quorum fidem &c.

Romæ in Palatio Apostolico Quirinali, die XX. Septembris 1749.

Fr. I. A. Card. Guadagni.

Fr. Th. Augustinus Ricchinus Ord. Præd. S. C. Secret.

NON unum illud, quod ad me misisti, apparuit in Urbe exemplum Epistolæ Doctoris Sorbonici ad amicum Belgam, qua damnatæ non ita pridem a Sacra Indici Congregatione Bibliothecæ Ianseniticæ Decretum inique profcinditur: alia multa circumferuntur missa ad Cardinales, aliosque viros, qui quanto cum stomacho, quantaque cum indignatione scriptum legerint cum ineptum, & insulsum, tum temeritatis audaciæque plenum, dici vix potest. Improbis ille qui confecit, cum parum ad eam quam sumit, Doctoris Sorbonici personam accommodate loquatur, periecit omnino ne ibi, & a quo credi vellet, cusum fuisse putaretur, & ipse diu latere non possit. Varias propterea in animis hominum suspiciones disseminavit, quas ego, quoniam mea, atque, ut puto, tua parvi interest verum nosse auctorem, silentio prætereo. Caveat tamen is, quisquis fuerit, sibi que prospiciat: nam si, quod fieri posse audio, certis prodatur indicibus,

Flebit, & insignis tota cantabitur Urbe.

Putavit fortasse vesanus Auctor scriptum Christiano homine indignum minus fore invidiosum, propterea quod unum illum, qui Congregationi est a secretis, Reverendiss. Ricchinium videri vellet laceffere, atque infestari; sed eo visus est omnibus bonis deterius fecisse, quod viam sibi, & improbo cuique patefacit ad ipsam Cardinalium Congregationem, & Pontificem Optim. Max. per latus Administrum impune feriendum. Neque enim ignorare poterat equæ sint in ea Congregatione Ricchinii partes. Quid? si ille non consuli se, cum Libri damnantur, non ullum diceret ferre suffragium; sed Libros, qui accusantur, dumtaxat ad Censores transmittere, & postquam illi ad Congregationem retulerint, decretum, quod uni Cardinales pronunciarunt, in tabulas referre; nonne in ipsam Congregationem, nonne in Pontificem ipsum manifestum esset omnia recidere maledicta? Itaque nihil Auctori Epistolæ prodest in Ricchinium, quod ipsum tamen indignum, ac temerarium est, tam multa invehi; eiusque frandi, invidia, & livori decretum, quod illi displicet, imputare. Nemo enim dubitat quin illud non Ricchinus, sed Sacra ediderit Congregatio, & Pontifex ipse iusserit promulgari.

At qui Pontifex? Doctissimus ille quidem, ac solertissimus, ingenti acie omnia pervadens ac circumspiciens, & quo, ut ipsi tarentur Hæretici, (a) non ullus multis ab hinc annis omni genere Doctrinarum ornator Sedem Apostolicam occupavit. Ab hoc Pontifice Ricchinii artibus, ait Epistolæ auctor, circumvento, atque insidiis irretito extorta est Bibliothecæ Ianseniticæ proscripio. Possum ego putare virum esse catholicum? qui Romanum Pontificem, sive ille sit, sive non sit doctus, cum Fidei, & Reipublicæ Christianæ negotia tractat, Administrum fraudibus dicere audeat circumveniri, decipi, circumduci? Quid speramus fore deinceps in Religione tutum hac via improbis hominibus ad maledicendum, & Romæ decreta contemnenda patefacta? Idem vero iactatum in BENEDICTUM XIV. quale tandem convicium est? quæ iniuria? quæ contemptio?

(a) Pfaffius dissert. Theol. de Pict. Imag. Sanctissimæ Trinitatis. Vide etiam Act. Erud. Lipsiæ MDCCXL. & seqq.

ptio? Hic tantus Pontifex tam exigue sapere visus est Scriptori maledicentissimo, ut quid contineretur Bibliotheca Iansenistica ad diligentissimum Congregationis examina deducta, ignoraret prorsus, neque posset quin Ricchini fraudibus caperetur, de ea iudicare. Huic Pontifici quo e manibus imperitorum Librum eriperet exitiosum, necesse fuit Ricchinium imponere, atque insidiari. Quid posset e grege Lutheranorum Scriptor deterius in Pontificem Romanum iactare?

Et vero si Liber aliquis minus iuste Pontificis iussu fuisset a Congregatione proscriptus, æquum erat, virum catholicum moderate ferre, atque ab injuria, & contumelia sibi temperare: quanto vero magis cum iustissima fuerit Bibliothecæ Iansenisticae condemnatio? Dicam tibi de ea, quod sentio, & optimum quemque sentire video, liberius quam ulli hactenus dixerim. Cum primum edita fuit, nemo Coloniae diligentiam in Libris notandis qui pravitate Iansenisticae doctrinæ essent infecti, non laudavit, nemo non vituperavit licentiam, & temeritatem qua usus est in reponendis eodem numero plerisque virorum catholicorum Libris: ob quasdam opiniones quæ non modo damnatae non essent, sed libere a Scholis catholicis, & quod maius est, Romæ sub oculis Romanorum Pontificum publice defenderentur. Id enim agere, præterquam quod iniuriosum erat catholicis viris, putabant non licere Coloniae per leges Romanorum Pontificum Innocentii XII. Clementis XI. itemque XII. qui cum viderent esse qui temere invidiosa Iansenismi accusatione abuterentur, & saniores Augustinianæ, Thomisticaeque Scholæ opiniones, quo suas melius tuerentur, Iansenii, Quesnellique erroribus affines esse prædicarent, indignum iudicarent, præclarissimas Scholas obnoxias esse calumniæ, & malitiosam coerceri debere accusationem. Quare prohibuerunt gravissima proposita poena, ne quisquam disputando, aut scribendo auderet earum Scholarum opiniones ulla eiusmodi afficere censura. Digni profecto erant tres isti Pontifices quibus Colonia homo privatus, scriptor exigui nominis obtemperaret. Obtemperavit autem? Nemo fortasse eorum decreta, quæ iustissima erant, minoris fecit, & impudentius violavit. Multos ille Scriptores catholicos, vestrae præsertim Acade-

miae Lovaniensis, Baii, Iansenique discipulis adnumeravit, propterea solum quod opiniones defenderent aut de victrici, minimeque necessitante delectatione; aut de actionibus deliberatis in Deum cum aliquo amoris initio referendis; aut de eodem Caritatis amore cum attritione supernaturali in Sacramento Pœnitentiæ coniungendo: quas opiniones cum numquam Sedes Apostolica reprobarit, certumque sit ab omni distare periculo, magna insolentia est privatum audere notare, & Hæreticis, qui defendunt, accensere. Multo vero maior, quod Romani Pontifices, id ne fieret, vetarunt. Potes ipse per te, si vacat ac lubet, videre quot, qualesque viros, quod eas tuerentur opiniones, retulerit Colonia in numerum Iansenistarum. Non debuit autem tandem aliquando damnari liber, in quo auctor insigni temeritate, dolo malo, incredibili audacia viris catholicis errores, atque hæreses affingit? Non debuit coerceri arrogantia, qua non solum iudicium antevertit Ecclesiæ, sed contra etiam quam ipsa sanxit, in suspicionem vocare nititur Scriptores innocentissimos, quorumque doctrina nulli est obnoxia censura?

Eos autem, qui aliquando accusati, sapientissimis viris, quorum interest iudicare, abesse visi sunt a pravitate doctrinæ, aude in numerum Hæreticorum referre, quæ perveritas est? Loquor ego de Norisio, in quo uno violando execrabilis mihi videtur, & minime ferenda Coloniae temeritas. Fatetur ipse ter eius scripta ad Romanam Inquisitionis Tribunal fuisse delata, ter item cognita causa dimissa fuisse sine censura. Qui quidem vir non solum post accuratum operum suorum examen notatus non est, sed etiam magno præmio a Pontifice Romano cumulatus. Nam Cardinalis creatus est, cooptatusque in illud ipsum, apud quod accusatus fuerat, Cardinalium Inquisitorum Collegium, splendidissimum semper, ut eum appellat BENEDICTUS XIV. habitus est lumen Apostolici Senatus, & quod minoris non facio, commendatissimus præconiis omnium Litteratorum. Posses tu, possem ego, posset quivis alius, si Iansenismi accusaretur, his, quibus absolutus est Norisius, melioribus iudiciis, sanctioribusque testibus cupere absolvi? Ego certe non cuperem. Nam video magnum Athanasium (a) non alia ratione san-

sanctum Dionysium Alexandrinorum Episcopum vindicasse ab Arianorum calumnia, quam quod numquam ille vir impietatis, cuius infimulabatur ab Hæreticis, convictus fuisset ab Episcopis, eiusque memoria, perinde ac ceterorum orthodoxorum Patrum, celebris hactenus haberetur. Hoc unum, aiebat Athanasius, magno est argumento, nihil Arianos veri dicere, & calumniis conari premere virum. Non sic agitur hodie: non idem quod Dionysio profuit, videmus prodesse Norisio. Hic tantus vir, hic Scriptor egregius, & Cardinalis celeberrimus inter Baianistas, & Iansenistas, agente Colonia, comparet; & qui Summis Pontificibus, qui Romanæ Inquisitionis Iudicibus Eminentissimis, qui denique eruditis Theologis, atque omnibus bonis visus non est malam tueri doctrinam, visus est Coloniae, videtur Auctori Epistolæ: qui duo plus vident quam viderint Pontifices, Cardinales, Theologi, Censoresque Romani. Ecquis autem ferre hanc tantam audaciam poterit, quæ spreto alienæ innocentiae gravissimo iudicio, ne tantorum quidem virorum existimationi pareat ac famæ? Cui autem minus ferenda quam Indicis Congregationi, si quidem suam tueri vellet Regulam, (a) qua vetat tolerari Libros, qui famæ proximorum, præsertim Ecclesiasticorum, detrahunt? Nihil est autem quod maiorem Catholici atque Ecclesiastici Scriptoris famæ labem inurat, quam eum in suspicionem hæresis vocare, præsertim si fiat dolo malo, & apud eos, quorum interest iudicare, legitime accusetur. Postquam autem accusatus fuerit, & minime condemnatus, quæ improbitas, quæ iniquitas est, optimo spreto iudicio perseverare illum apud vulgus rerum imperitum traducere?

Esti autem ob unum Norisium tam gravi iniuria affectum, Pontificesque Romanos, & Cardinales a Colonia contemptui habitos satis iuste apparet Bibliothecam Iansenisticam fuisse proscriptam; cave putes alias deesse causas cur damnari oporteret. Quid enim, ut aliquas speciminis loco commemorem, quid peccavit Cardinalis Bona, quid Episcopus Genettus, ut hos quoque Colonia Iansenistis consociaret? Cardinalis Bonæ, ait Colonia (b), damnata Romæ fuit Epistola quadam. Quæ Bonæ Epistola? Scilicet

illa, quæ scripta ad Philalethem Eupistinum, Bonæ revera sit, ane sit dubitare se dicit. At non erat profecto cur Colonia dubitaret. Hanc Bona vere scripsit Epistolam ad Philalethem, quo nomine latet Theologus Belga nescio quis, cuius scripta vindicaverat a censura Cardinalis doctissimus. Sed cum in eam Epistolam Anonymus quidam, idemque Molinismi suspectus commentationes quasdam parvo libello vulgasset, hunc, non Epistolam Bonæ, Romana damnavit Inquisitio, propterea sic in Indice: *Libet cui titulus Epistola sub nomine Eminentissimi D. Io. S. R. E. Cardinalis Bona approbans doctrinam Philalethis Eupistini*. Nunc adverte animum. Agitur de viro insigni, de Cardinali Bona Hæreticis annumerando; & hac utitur diligentia Bibliothecæ Iansenianæ Collector: qua putas usum fuisse, cum tot alios minorum gentium Theologos in eam coniecit?

Dignus etiam Genettus erat, qui inter Iansenistas non censeretur. Hunc ad scribendum Moralem Theologiam impulere, ut constat inter omnes, Camusius, & Grimaldus Cardinales. Ad id vero, quod cœperat, persequendum hortatus vehementer est qui tunc Indicis Congregationi erat a secretis. Eius Theologiam probavit Romæ Cardinalis Capisuccus cum esset Sacri Palatii Magister: editas vero contra primum, & alterum Volumen animadversiones reprobavit Sacra Inquisitionis Congregatio. Eamdem vero Theologiam doceri voluit in Seminario Montis Falisci celebris, ac venerabilis Cardinalis Barbadius. Hæc, quæ Typis vulgata neminem latere poterant, unus ignoravit Colonia, Genettumque cum Iansenistis coniunxit. (c) Accipe causam. Abest ille quidem doctissimus Episcopus ab omni Ianseniana pravitate quam longissime; at quia Probabilissimum refellit, mollioresque Casuistas infectatur, par est ut in Iansenistis numeretur. Itane vero agendum cum Norisio, cum Bona, cum Genetto? Itane cum sanctissimis Episcopis, & Cardinalibus, ut aliorum ordinum Theologos, Scriptoresque prætermittam?

Quid ego tamen Episcopos, & Cardinales commemoro? Habero, quoniam in hunc locum perveni, reverentiæ, egregiaque fidei Bibliographi Iansenitarum cum de Sanctis Ec-

(a) S. Athan. Epist. II. de sententia Dionysii Tom. I. opp.

(a) §. I. de correctione Librorum Reg. XI. (b) Tom. I. pag. 170. num. 68.
(c) Tom. II. Biblioth. Iansenist. pag. 208. num. 79.

Ecclesie Doctoribus ageretur exemplum unum, & alterum. Statuit (a) a damnata Richerii doctrina nihil distare Favuellum. Nosti quamobrem? quod doceat *pertinere ad multitudinem leges condere, vel ad eum qui curam habet multitudinis*. Quid si conceptis verbis idem docet Thomas Aquinas? (b) Quid si Aquinitatem omnes sequantur Theologi, Iurisque periti? Vides aut summam incertitiam, si hæc ignoravit, quæ omnibus Theologis sunt in ore; aut, si non ignoravit, summam improbitatem, quod per eum, qui expressam afferebat Sancti Thomæ sententiam, conatus est Angelicum Doctorem in numerum referre Iansenistarum. Horum utrum sit, pete a Colonia.

Idem te docebit, quid sibi velit, cum relata Romanis litteris hac Episcopi Castorienfis propositione, (c) *Catholici colunt Sanctos in celo commorantes eodem modo quo colunt Sanctos hic in terra exulantes*, absurdam esse pronunciat, eique Calvinianos omnes non ægre subscripturos asseverat. Utinam vero tam parati, atque Colonia sibi fingit, aut credit, forent omnes Calvinianæ Sectæ homines ad subscribendum huic sententiæ. Et miror sane, virum catholicorum dogmatum tam imperitum, quique per summam incertitiam, quæ Ecclesie Romanæ propria sunt, putat esse Calvinianæ, ausum esse se ad scribendum conferre, docendumque, (d) ut ipse pollicetur, & iactat, populum Christianum, qui possit Evangelium Christi fecernere ab Evangelio diaboli. At si erat ipse Evangelii Christi tam imperitus, ut plane confunderet cum Evangelio diaboli, debuerat prius Bellarminum legere Instituti sui Theologum, quam in publicum prodiret ad deducendos Christianos Doctrinam Catholicam. Ex eo didicisset (e), in eo

errore fuisse Calvinum, ut omnem cultum civilem, ac religiosum Sanctis in celo negaret adhibendum; neque tam facile, ut asseverare audeat, Calvinistas subscripturos propositioni Episcopi Castorienfis, quæ vera, quæ catholica est, quæque ab omnibus docetur Ecclesie Romanæ Theologis. Age vero: quo nititur Episcopus Castorienfis auctore? cuius adhibet verba? nonne ipsam recitat Augustini sententiam? nonne hic illius propositionis est auctor gravissimus? Sic est: (f) nihil horum non vidit, aut videre Colonia non debuit: sed non putavit Evangelium Christi recte posse fecerni ab Evangelio diaboli, nisi D. Thomam cum Richerio, cum Calvino coniungeret Augustinum. Ecquæ non erunt, si hæc non sunt, errata, quæ absurda, ob quæ tandem debeat Liber aliquis malis annumerari, atque inter perniciosos referri? Horum tamen Colonia peccatorum, eiusque malæ fidei, incertitiaeque exemplorum videbis propediem mirificam copiam, si, quod magnopere suadeo, voler amicus meus, qui collegit, in vulgus edere. Quare mitto modo de ceteris eius multis, & magnis erratis dicere, de quibus dicitur ab amico copiose, & accurate.

Ad hæc pauca tamen quæ commemoravi, nescio quid possit auctor Epistolæ repere, nisi, quod in ea facit, eo confugiat: Colonia fuisse consilium recensere in eo Libro non solum certos, & minime dubios Iansenistas, sed eos etiam, qui insimulari, aut in suspitionem erroris vocati aliquando fuerunt; propterea Norisium, Genettum, ceterosque horum similes non prætermisisse. Sed quid Colonia, quid auctor Epistolæ diceret, si quispiam, concinnata Bibliotheca Pelagiaua, aut Semipelagiana, in ea Molinam, qui apud Sanctam Sedem accusatus huius

hæ-

hæresis est, nequedum innocens a iudicio dimissus, reponeret? Quid si Vasquesium a Suarezio, (a) atque hunc vicissim a Vasquesio in eiusdem hæresis suspicionem adductum, deinde horum duorum, & Molinæ omnes discipulos Semipelagianis accenseret? Pliceret ne consilium, quod ille habuisse se diceret patefaciendi cum certos, tum dubios, & suspectos Semipelagianos? Ego vero quin expectem quid isto ingenio homines dicturi pro Molina sint, satis intelligo consilii Coloniae improbitatem, quæ una causam continet, cur millies Bibliotheca Iansenistica proscribatur. Non enim hodie parum abest, quin accusetur, vel in suspensionem vocetur, sed accusatur reipsa, & in suspensionem Iansenismi vocatur quicumque repudiato, ut licet, ac decet, Molina, doctrinam tuetur sanioris Scholæ Augustinianæ, vel eas, quas supra indicavi, Lovanienfis Academice vestræ opiniones defendit. Incredibilis est enim omnium imperitorum accusandi libido, qui iam pene in Symbolo Apostolorum videntur sibi Iansenismum videre, neque possum non mirari Cardinali Thomasio viro Sancto, atque eruditissimo, qui Laderchio in suspensionem venit Iansenismi, Coloniae pepercisse. Dignus scilicet erat qui cum Norisio, & cum Bona in eius Bibliotheca coniungeretur. Itaque si, ut quispiam locum habeat in Bibliotheca Iansenistica, sufficit eum semel accusari, aut in suspensionem adduci Iansenismi, illi uni locum non habebunt qui Molinam sequuntur, illi uni, qui, quæ Molinianis non placent, oderint opiniones. Fac enim, ut significantius, quod volo, dicam, esse in aliqua Civitate Episcopum Molinianis devotum opinionibus; quot, bone Deus, erunt in eadem Iansenistæ? Erunt omnes Augustiniani. Erunt omnes Dominicani, ceterique Thomistæ. Erunt omnes qui Molinæ nolent assentiri. Quid ego tamen Molinianum Episcopum quæro, ut tibi quam facile Iansenismi consuetur invidia demonstrem? Vide quid agant, cum purioris Augustinianæ Scholæ sunt Episcopi imbuti doctrina. Nonne hos ipsos audacissime oppugnant, & calumniose traducunt? Non ignoras tu quidem quæ acta non ita pridem sunt adversus Tu-

Conc. Appar. Tom. I.

ronensium Archiepiscopum virum doctissimum, imprimisque studiosum Sedis Apostolicæ. Hunc, quod edita de Iustitia Christiana Pastoralis Institutione quasdam docere videretur Augustinianas opiniones, & malignis censuris, editisque Libellis furiosissime appetiverunt, & Constitutionis *Unigenitus* violentiam, fautoremque Bani, & Quenelli insimulare non dubitarunt. Vigit quidem, repressitque importunos accusatores doctissimi Præfulis innocentia, & causæ bonitas; idem tamen duobus, aut summam tribus ab hinc annis in Bibliotheca Iansenistica, si tum quidem edenda foret aucta, ut tertio iam, vel quarto factum est, novis Iansenistis, procul dubio compareret. Quidni? Accusatus aliquando fuit: non omitterendus idcirco ab iis qui recudendæ, augendæque Bibliothecæ curam susciperent. I nunc, & viso ne his quidem parci summis, & sanctissimis viris dum vivunt, spera, si potes, tutum a periculo fore quemquam alium privatorum hominum, nacti cum fuerint hi malitiosi Iansenistarum censores suarum partium Episcopum.

Potest etiam, quid cuiquam timendum sit, ex eo cognosci, quod non ita pridem accidit Berto Cl. Augustiniano Theologo. Nosti? Ne illi quidem, qui Romæ scribunt, quorumque scripta a Magistro Sacri Palatii, & ab iis, quibus ipse mandata, doctissimis Theologis, probata fuere, tuta sunt a calumnia. Et tamen non facile eduntur Romæ Libri, qui possint hæresis merito accusari, & miror, cum accusantur, Romæ taceri. Sed de Berto dicam postea. Intellige modo quam parum pro sano respondeat Epistolæ auctor, tum propositum Coloniae fuisse dicit, non solum certos, sed etiam suspectos, & semel accusatos Iansenismi in sua Bibliotheca recensere: quasi vero in tanta accusandi licentia, quanta nequit verbis exponi, quantamque in dies videmus percrebrescere, ferri æquo animo posset, esse unum, qui accusationes monumentis mandaret litterarum; atque ita mandaret, ut accusationes sæpe probando, numquam refellendo, accusatorum autem præiudicia, incertitiam, malitiam, & partium studia semper prætereundo, numquam innocens appareret qui semel fuerat accusatus.

D

At

(a) Tom. II. Bibliotheca Iansenist. pag. 75. num. 71. (b) S. Th. 1. 2. quest. xc. art. 3. in corp. hæc scribit: Condere legem vel pertinet ad totam multitudinem, vel pertinet ad personam publicam, quæ totius multitudinis curam habet. (c) Tom. II. Biblioth. Iansenist. pag. 22. (d) Quem sibi scopum proposuerit P. Colonia in scribenda Bibliotheca Ianseniana, ipse in operis Præfatione declarat his verbis: „ Que peut on faire de mieux „ que de faciliter a toutes sortes de personnes le moyen de discerner la zizanie d' avec le „ bon grain; & l' Evangile du demon, de celui de Iesus-Christ, selon l'expression de Saint „ Ierome: De Evangelio Christi Evangelium est diaboli. C' est ce qu' on fait avec soin „ dans cet ouvrage, & voici l' objet qu' on s' y propose. “ (e) V. Bellarm. de Sanct. Beatit. Lib. I. Cap. xi. & xii. (f) Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis & sanctitatis, quo & in hæc vita coluntur sancti Dei homines, quorum cor ad talem pro evangelica veritate passionem paratum esse sentimus; sed illos tanto devotius, quanto securius post certamina superata &c. D. Aug. Lib. XX. contra Faustum cap. xxxi.

(a) Suarez Lib. IV. de Gratia cap. xiv. & xv. num. 19. per opinionem Vasquesii non satis vitari Semipelagianorum doctrinam, neque recedi a sententia Cassiani & Faustii, aperte scribit; Vasquez vero in I. P. disp. xci. cap. xiv. num. 98. opinionem Suarezii vocat asserum, quo multi Massilienses contenti essent.

At non erat, inquit ille, Coloniae expectandum Sedis Apostolicae iudicium, ut quae Norisio, Genetto, aliisque Scriptoribus contigerunt, narraret: quare nihil, si narravit, contra Sedem Apostolicam peccasse videtur. At si narrare tantum volebat, & re litterariae Historicum agere, cur in Bibliothecae procerio denunciavit id se praestitutum, ut antidotum pareret Christianis, impurosque fontes ac veneno illicitos, qui iam multos infererunt, commontret? Cur addidit, velle se omni personarum generi regulam exhibere qua triticum a zizaniis, & Evangelium Christi ab Evangelio diaboli fecernant? Erat ne opera pretium haec praestare volenti viros catholicos, & Scriptores innocentissimos cum Haereticis confundere? Nonne sic triticum cum zizaniis, Evangelium Christi cum Evangelio diaboli magis confunditur eo in Libro, in quo regula parabatur, qua facile fecernerentur? Fuerunt, inquit Colonia, eiusque vindex, illi quoque accusati Iansenismi, & propterea id quoque Lectoribus narrandum. At regulam praebere qui vult omni generi personarum, qua Evangelium Christi fecernant ab Evangelio diaboli; non id attendere debet, utrum aliqui accusati Iansenismi fuerint, sed magis utrum re ipsa Ianseniani sint: nam si revera non sunt, dum in eorum censum referuntur, ea proposita regula, turpiter decipitur, cum vult doceri, populus Christianus. Itaque cognosce improbam fraudem, & compositum horum Scriptorum ad fallendum ingenium. Vidit Colonia, si Norisium, aliosque viros catholicos in Bibliotheca sua reponeret, futuros qui id vehementer reprehenderent, & violata esse dicerent Romanorum Pontificum decreta: quare velle se dixit, non solum eos qui sunt, sed eos etiam qui esse Iansenistae visi sunt, & in suspensionem huius haerese aliquando adducti, in Bibliotheca Iansenistica reponere. Quo facto duo conseqnebatur: nam erat, quod reprehensoribus responderet, se, quod Romani Pontifices non prohibuissent, narrare, eos Scriptores fuisse aliquando Iansenismi suspectos, unaque efficiebat, ut haec in animis Lectorum perpetuo haereret suspicio, cum, declarato regulam se velle praebere, quam indicavimus, & Scriptores illos Iansenistis adnumerando, significaret, quidpiam ei regulam quam constituerat, abfuturum, si eos praetermitteret, esseque in iis aliqua zizania, partem aliquam Evangelii diaboli. Hoc enim efficere Bibliotheca Iansenistica debebat, ut qui semel accusatus Iansenismi fuerat, num-

quam innocens iudicaretur. Iam vero quis erit innocens, si semel accusasse sufficiat? Vide parem in auctore Epistolae improbitatem. Colonia, inquit, nihil aliud egit, quam quae Norisio contigerunt, referre. Idem vaullō post, Sacrae Indicis Congregationis decretum consistere non posse, & nauci fieri debere impudentissime blaterat: *Nam si decreto, inquit, huic statum, ab omni Iansenismi suspicione vacat Norisius, Serry, aliique id genus homines. Adfirmabunt alii a P. de Colonia iniuria Iansenianis adnumerari Abbatem S. Cyranii, Arnaldum, Nicolium, Pascha-lem, Iurveninum, ceterosque ad unum omnes, Romamque hos quoque ab Iansenii nota vindicasse, dum Bibliothecam illam legi vetuit.* Intelligis modo quo pertineant eorum, qua Scriptoribus contigerunt, malitiosae narrationes? Non enim obscure loquitur. Velit nolit Pontifex, velint nolint Romanae Inquisitionis, & Indicis Congregationes, non vacat a Iansenismi suspicione Norisius: neque magis eum poterit Roma vindicare, quam Sancyranum, Arnaldum, ceterosque Iansenistas. Sic est: si Pontificum opponis Decreta, respondet se, quae in causa Norisii acta sunt, referre. At si Romae Bibliotheca damnatur, decretum nullum est: *Nam si huic statum, ab omni Iansenismi suspicione vacat Norisius.* Haecine a Romanis Iudicibus diffinulanda, ac ferenda?

Huic autem incredibili arrogantiae, his molitionibus, non potentiae Dominicanorum, non eorum in Iesuitas livori debuerat maledicus Scriptor damnationem assignare Bibliothecae Iansenisticae. Neque enim tantus stupor, torpedo tanta sapientissimos Cardinales occupavit, ut, cum ipsi habiti sint a Colonia contemptui, vellent potius Dominicanorum, si quis esset, servire savori, quam sui Ordinis dignitatem tueri. Nemo tamen non videt haec ab homine profligatae conscientiae, procacisque animi iactata impudenter fuisse ad conflandum Dominicanis invidiam. Sed ego Dominicanos omitto, qui, si putabunt e re, ac dignitate sua esse obscuro ineptoque Scriptori, eiusque maledictis animum advertere, defendent ipsi se, defendent suos. Docebant auctorem Epistolae, quamobrem non Gavestonius, non Concina, non alii damnentur, & docent ab eo volent, num quisquam alterius Infirmitati, dignus qui damnaretur, accusatus propterea a suis fuerit, veluti Serry ab Agnateo Romano Bibliothecae Casanatensis olim praefecto. Non enim satis illis fuit Serrium, cum erravit, a Lucinio, & Van-

& Vandendyckio item Dominicanis publice refelli; sed visum est praeterea fore gloriosum sibi, si accusarent ipsi, & darent operam, ut damnaretur. Abundant illi huius erga veritatem, erga Ecclesiam amoris, vindictaeque in suos pulcherrimis exemplis quae non facile apud eos invenias qui cum soli sibi sapere videantur, errantes sodales suos etiam adversus Apostolicae Sedis iudicia magno Ecclesiae scandalo pervicaciter, impudenterque defendunt. Haec consideranda prius fuerant Epistolae scribillatori, quam compilatis ex proscripito Theophili Raynaudi Opusculo (a) eos laceraret maledictis, rancidisque cantilenis, quae nemo stomachans non legit, sciens a malevolo obtreptatore esse profecta. Si autem livoris eorum, nimiaeque potentiae alia non affert exempla, quae numquam afferet; hoc certe damnatae Bibliothecae Iansenisticae, & huius quodcumque simile numquam officiet gloriae & moderationi Dominicanorum, quorum opera sane utili, fideli, & sincera semper usae sunt Romanae Congregationes. Expectare autem a Dominicanis, ut minime malos suorum Libros propterea solum quod uni & alteri displicent, accusent ipsi, aut, quantum in ipsis est, patiantur ab aliis accusari, & prohiberi, iniustum est, ac plane ridiculum. Quandoquidem autem Concina vehementer irascitur, quaelivi quid rei essent Paradoxa, quae illum tantopere urunt ac sollicitum habent. Vae! non Concinae, sed iis, qui vellent eum damnari, si liber iste ad Romanam deferatur Inquisitionem. Intelligit Congregatio Eminentissimorum Iudicum qui sint impudentissimi contemptores Decretorum suorum.

Multo etiam, meo iudicio, melius fecisset, si Berti Augustiniani Theologiam silentio praeterisset, de qua magis incorrupte Romanos Censores iudicasse puto, quam si iudicarent, qui eam Iansenismi, & Baianissimi insimularunt. Bertus, scripta apologia, Commentarios suos ab omni criminatione strenue vindicavit, ostenditque ab omni Baii, Ianseniique errore vacuos esse, perinde ac vacua censetur esse multorum Societatis Iesu Theologorum, & Galliae Episcoporum doctrina. Hanc Apologiam probavit Ricchinus, quem auctor Epistolae contumeliosum fuisse arguit contra Archiepiscopum Viennensem, quem Libri contra Bertum scripti fuisse dicit auctorem. Id si verum sit, nescio plane quam

apud eum, qui latere studuerat, gratiam ini- re possit: eo praesertim quod ab tali viro Sedis Apostolicae maxime studioso, & cum Christianae modestiae, tum veritatis amantissimo credi non poterat scriptum cum Scholae Augustinianae, eiusque Theologis, tum Romanis Censoribus tam iniuriosum esse profectum. Romae certe ferebatur, atque etiamnum a plerisque creditur eius Libri auctor Episcopi Ruthenensis Theologus Molinianus; neque poterat Ricchinus, contra quam omnibus fere erat persuasum, divinare, non huic, sed Archiepiscopo Viennensi esse attribuendum. Poterat autem? Ne nunc quidem potest. Nam quae prudentia est Anonymo Ecclesiae Decretorum violatori fidem adhibere? Hoc etiam ad cetera mala deesset, ut revereri deberemus omnes Anonymos, qui scripto lacerant, eosque Episcopos, aut Archiepiscopos esse putare, quo liberior, & securior tempus pateret Molinianis ad optimum quemque iniuriis, contumeliosisque impune oppetendum. Fac tamen auctori Epistolae fidem esse adhibendam. Quid amplius dixisse invenies & quidem parte Ricchinium quod Bertus ipse uberius in sua Apologia, luculenter demonstrat? Sed haec ad causam non attinent. Illud tamen animadvertite, quo reprehensionem concludit Anonymus: *Ita scilicet Ordinem Episcopalem reveretur Ricchinus.* Nae dignam tali monitore sententiam! An non tibi videtur satis idoneus ad docendos alios erga Ordinem Episcopalem reverentiam? qui Pontificem, qui Cardinales, qui Romanas Congregationes horrendum in modum contempsit, earum Administrum commonescit, ut Ordinem Episcopalem reveretur. Quid facias tam lepido capiti?

Puto tamen Ricchinium qua est probitate, ac religione hunc Ordinem revereri. Atqui multo magis Decreta Innocentii XII. Clementis XI. itemque XII. digna erant, quae auctor, quicumque sit, Libri adversus Bertum editi revereretur, neque contra quam illi sanxerunt, Augustinianam Scholam inique traduceret, eiusque praefatos Theologos Baii, Ianseniique discipulos, & Augustini *Filios spurios* contumeliose appellaret. Cupio videre licuisse Anonymo iussa Romanorum Pontificum procaciter contemnere, non licuisse Berto, non licuisse Ricchinio contra contemptorem mutire.

Unum restat, ut qualem fructum ex hac

D 2 larva-

(a) *Diatriba de Immunitate Civitatum.*

Iarvati Sorbonici Epistola percipiat Hæresis Ianseniana, diligenter attendas. Equidem cepta est hæresis, cum primum damnata fuit, plurimum a Catholicis iuari. Nam quæ odio, ut par erat, habita ab omnibus fuisset, planeque concidisset, si in iis, in quibus erat, oppugnata fuisset; improborum opera in viros catholicos, & egregios Scriptores malitiose translata exui quodammodo deformitate cœpit, & minus quam re ipsa est, perniciose iudicari. Veri Iansenistæ, non habentes illi quidem, sed vasro, acutoque ingenio, quod viderunt quanti sua interesset, heresim quam tuerentur, non modo ab se, sed etiam a nostris communem prædicari cum catholicis Scholis, sibi non desuerunt, quin diligentissime efficerent, ut causæ suæ horum improborum malitia prodesset. Ergo viam, quæ illis monstrata a nostris fuerat, se cure insistentes, modo societatem, coniunctionemque doctrinæ suæ cum Scholis catholicis prædicare; modo liberius iactare, phantasma esse Iansenismum; atque ipsius hæresis, qua compuncti fuerant, nullum præferre pudorem: quæ res non iis male procedere videbantur. Nam qui poterant minus docti, imperitumque vulgus non facile putare, phantasma esse Iansenismum, cum perspicerent eorum plerisque, qui Iansenismi a Scripturibus Catholicis insimulabantur, magnos esse in Ecclesia, ac summis etiam honoribus perfungi? Quem vero Arnaldi, Quenellique fautores pudere poterat Iansenistam vocari, cum perpetuo audiret, eo nomine appellari Cardinales aliquos, Episcopos plures, doctissimos sine numero variorum Ordinum viros? Quid quaris? Nequissimo consilio inventum est Sectæ Iansenistarum. Nam cum alia quavis hæresi damnata, princeps semper cura fuerit quam plurimos eidem eripere, hac Iansenistarum proscripita, laboratum est maxime, quam plurimos in eam conicere. Hoc autem tantum malum, quod optimo consilio minuere pro viribus conati fuerant Annatus, Decampus, Sanfelicius, alique Societatis Iesu Patres, & Theologi doctissimi, maiorem in modum auxit Colonia, & perennari studuit eo in libro, in quo omnium Ordinum multos, & magnos viros Iansenistis annumerandos, Sectam deterrimam multo maxime illustrem reddidit, effecitque, ut multo insolentius, quam pridem fecissent, iactare possent Iansenistæ, se cum præclaris Thomæ, atque Augustini discipulis commune habere fatum, & causam. Hunc librum, quo bonæ causæ plurimum detrimenti affer-

batur, damnavit non ita pridem sacra Indicis Congregatio, effecitque Decreto suo, ut omnes intelligerent, nihil eam hæresim habere commune cum Schola D. Thomæ Divique Augustini, & horum plerisque discipulos per summam iniuriam cum Iansenianis fuisse conscriptos. Hoc Romæ declarato, iacent homines Ianseniani, destitutique magno præsidio, quod habebant in societate illustrium Theologorum, non possunt amplius tegere se se, & ullam apud imperitos cum catholicis Scholis iactare coniunctionem. Sed ecce tibi audax Congregationis criminatorem, qui Colonia, quantum in ipso est, vindicato, ac restituito, non patitur tantum beneficium esse diuturnum, neque veretur iterum Iansenistas erigere, eodemque subsidio, quo eos Colonia firmarat, roborare. Non ille Iansenianam veritatis zelo hæresim odit, sed iniquo fert animo in ea non esse Norisium, non esse Bonam, non esse Genetium, non ceteros esse Scriptores nostros, quos esse voluit Colonia: quasi una sit via ad Hæresim Iansenianam oppugnandam eam in optimos quosque Ecclesiæ Romanæ transferre Theologos. Nam quod ipse damnata Bibliotheca Iansenistica, Norisioque, & aliis Catholicis viris a calumnia vindicatis, veretur ne res haud male Iansenianis procedat, agnoscis quam sit non solum, ut demonstravi, temerarium, sed etiam inane, & longe petiturum. Quid timet autem? Non desuturos, ait, qui, Norisio vindicato, dicant Sancyranum etiam, ceterosque Porturegenses iniuria a Colonia fuisse in Bibliotheca repositos; & hos quoque a Iansenismi censura, vindicatos. Non puto quemquam inveniri tam pingui, stolidoque ingenio, ut ei cadere in cogitationem possit, utrum, vindicato Norisio, Arnaldus etiam, & Sancyranus vindicati censendi sint a Iansenismi censura. Fac tamen esse, qui sic, ut somniat auctor Epistolæ, velit desipere. Quale tandem peccatum erit respondere: Bibliothecam Iansenisticam non esse normam Catholicorum; non unum esse Coloniam, cui neglectis veris Magistris auscultare debeat populus Christianus, atque ex eo quæ vitanda sunt discere vitare? Quale, si addamus, Romanos esse Pontifices, esse Cardinalium Congregationes, quæ, qui sint veri Iansenistæ, eorumque errores doceant, & commonstrent; Coloniam denique privatam esse Scriptorem, nullius nominis Theologum, imperitum Catholicorum dogmatum, falsumque in recensendis Iansenistis esse? Ceterum tot iam sunt a Sede Apostolica in veros Iansenistas

lata

lata decreta, ut illi tergiversari non possint, multoque minus, damnato Colonia, eriti latere. Quid igitur? Desinent tandem aliquando desipere Ianseniani? Nihil minus. Contemnent magis, magisque Romæ decreta, eoque quemadmodum contemnere possunt, docuit omnium optime Epistolæ auctor exemplo, dictoque, præsertim cum audeat effutire: *Catholicorum cum Iansenistis controversiam, eo demum veri, utrum quinque propositiones quo ab Ecclesia damnata sunt sensu, revera extant in Iansenii Libro.* Negant quidem extare Ianseniani; non in eo tamen sita est omnis eorum cum Catholicis controversia. Quod eo dico, ut huius censoris agnoscas incertiam. Arripient tamen, quod ille tribuit, Ianseniani, & audito Romanum Pontificem idem sæpe declarasse, audacius multo, quam antea respondebunt, extortum fraudibus, & insidiis fuisse Iansenii damnationis decretum; circumventum fuisse Pontificem, illusum Cardinalibus. Num hæc, inquit illi, accidere Romæ possunt, cum damnatur Colonia; non item possunt, cum damnatur Iansenius? Aut longe difficilior putatur esse, quid Colonia peccarit, atque utrum Pontificum decreta violarit, agnoscere, quam Iansenii sensum in eius Libris investigare? En arma quæ parata Iansenistis sunt ab auctore Epistolæ: quibus si utantur, nescio plane quid a nostris reponi possit, nisi illud respondeatur, exisse, cum hæc scriptaret, de iudicio, de mente Romanæ Congregationis criminatorem. Neque vero potest quin plane exierit, cum non animadvertit se se ita scribendo vicisse temeritatem omnium Iansenistarum, atque effecisse exemplo suo, ut deinceps omnem, si quis in eis superesset, abiicerent pudorem.

Ut autem nihil deesset ad summam impudentiam, neque solum Iansenianos, sed etiam omnes improbos incitaret, impelleretque ad Indicis Congregationis contemptum, Librosque ab ea proscriptos impune legendos, insinuavit quoque illud Menagii: *Notabitur Romæ, legetur ergo.* Non desunt, qui illud usurpent, profligatæ conscientiæ homines; & non deerant deinceps multo plures, cum videant esse Theologos, qui illud suggerere, atque probare non dubitent. Horum, horum opera visæ sunt deterrimum in modum sperni Romanæ Congregationes; & non solum legi, sed etiam furtivis typis iterum

Conc. Appar. Tom. I.

edi in Italia, vulgarique Libri, quos ille damnarunt. Sed hæc viderint illi, quorum interest salvam esse, nihilque ex improbitate malorum detrimenti capere Christianam Rempubicam.

Nos, quando tam multi sunt hæretici homines, qui hanc Apostolicam Sedem inique contemnant, ac maledictis insectantur, Deum precemur O. M. ut ei saltem omnes obsequantur, & pareant, qui Catholicorum nomine ac religione censentur, eiusque sanctiones, qua par est reverentia, excipiant i cum primis, qui *cæca quadam obedientia se se amplecti (a)* prædicant *quidquid Roma decreverit*; unaque efficiat ut ad sanitatem redeant refragatores, sibi que dictum accipiant a Spiritu Sancto: *(b)* *Non iudices contra Iudicem, quoniam secundum quod iustum est iudicatur.* Tum illud intelligant: *(c)* *Quasi peccatum ariolandi est repugnare, quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere.*

Dabam Romæ pridie Idus Martii MDCCL,
D E C R E T U M.

Sacra Indicis Congregationis Decreto damnata, & prohibita fuere Folia nonnulla sine loco impressionis edita sub hoc titulo-Epistola Doctoris Sorbonici ad Amicum Belgam-latine, & gallice scripta, tamquam Libellus famosus, continens propositiones falsas, temerarias, scandalosus, seditiosas, atque Apostolicæ Sedis iniurias.

Ea itaque Folia ubicumque, & quocumque idiomate impressa, seu (quod absit) imprimenda, Sacra eadem Congregatio vetat, ne quis cuiuscumque status, & conditionis apud se retinere, vel legere audeat, sed ipsa Ordinariis Locorum, aut hæreticæ pravitatis Inquisitoribus statim a præsentis Decreti notitia tradat sub penis in Indice Librorum contentis.

Quibus per me infra scriptum Secretarium Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO PAPÆ XIV. relatis, Sanctitas Sua Decretum approbavit, atque executioni mandari iussit. In quorum fidem &c.

Romæ in Palatio Apostolico Quirinali die VI. Maii 1730.

Io: Cardinalis Spinellus.

Loco * Sigilli.

Fr. Th. Augustinus Ricchinius
Ord. Præd. S. C. Secret.

D 3

Die,

(a) Apud Auctorem Epistolæ pag. 8. col. 2. (b) Ecclesiastici VIII. 17. (c) I. Reg. xv. 23.

Die, mense, & anno, quibus supra, prænotatum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Curie Innocentianæ, in acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per Nicolaum Cappellum Apostolicum Cursorem.

Antonius Besani Magister Curforum.

CAPUT XVI.

CONFIRMATIO, & INNOVATIO constitutionis incipientis, *Ex illa die,* a CLEMENTE PAPA XI.

In causa Rituum, seu Cæremoniarum Sinen-
sium editum,

necnon

Revocatio, rescissio, abolitio, cassatio, annullatio, ac damnatio Permissionum super iisdem Ritibus, seu Cæremoniis in quadam Pastoralis Epistola Caroli Ambrosii Mediolanensis Patriarchæ Alexandrini olim Commissarii, & Visitatoris Apostolici in Sinarum Imperio contentarum,

Cum præscriptione novæ formulæ Iuramenti per Missionarios illarum partium præsentis, & futuros præstandi.

BENEDICTUS PAPA XIV. Ad perpetuam rei memoriam.

LEX quo singulari Dei providentia factum est, ut Orientalium, & Occidentalium Indiarum Regionibus Europæ innotescerent, Apostolica Sancta Sedes, quæ ab ipsis Ecclesiæ incunabulis Evangelicæ veritatis lumen ubique diffundere, & illud ab omni erroris umbra servare maximo studio curavit, in his quoque novissimis temporibus Evangelicos Operarios in antedictas Regionibus sedulo misit, ut Idololatria ibi late dominante funditus eradicata Christianæ Fidei semen opportune spargerent, atque horrentes illos & incultos campos in fertiles florentesque vineas uberrimos æternæ vitæ fructus daturas commutarent. Ex Regionibus autem illis, quas Sancta Sedes præ ceteris ante oculos habuit, fuit profecto amplissimum Sinarum Imperium: in quo quidem negari non potest quin Christiana Fides progressus ingeniosos, longe etiam maiores factura, nisi contra inter Operarios a Sancta Sede illuc missa dissidia cursum interciderent.

II. Occasionem dissidiis eiusmodi dederunt Cæremoniæ quædam, & Ritus quibus Sineses ad Confucium Philosophum, & maiores suos honoribus proseguendos uti consueverunt: cum nonnulli ex Missionariis contenderent, eas esse Cæremonias, & Ritus mere civiles, adeoque concedendos iis, qui relicto Idolorum cultu Christianam Religionem amplectebantur; contra vero alii eos, utpote superstitionem olentes, sine gravi Religionis iniuria permitti nullo modo posse assererent. Quæ sane controversia multis annis Apostolicæ Sedis curam, & sollicitudinem ad se traxit; cum id maxime caveatur, ne zizania in agro Dominico radices agant, aut, si forte egerint, eæ, quam fieri potest, evellantur.

III. Primo itaque ad Sanctæ Sedis Tribunal Causam hanc derulerunt ii, qui Cæremonias illas, & Ritus Sinicos superstitione imbutos suspicabantur. Super illis dubia nonnulla proposita fuerunt Congregationi de Propaganda Fide, quæ anno 1645. comprobavit responsa ac decisiones Theologorum, qui Cæremonias & Ritus eosdem superstitione revera infectos iudicant. Proinde Innocentius Papa X. ad præfatæ Congregationis preces, omnibus & singulis Missionariis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, sibi, & Sanctæ sedis reservatæ mandavit, ut responsa ac decisiones prædictas omnino observarent, easque ad praxim deducerent, donec sibi, & Apostolicæ Sedi aliter visum non esset.

IV. Verum paulo post ab aliis eiusdem Missionis Operariis alia dubia de iisdem Ritibus & Cæremoniis ipsimet Congregationi de Propaganda Fide fuerunt exhibita, ex quibus Cæremoniæ ipse, Ritusque nullam in se superstitionem habere videbantur. Negotium itaque huiusmodi ab Alexandro Papa VI. Sacræ Inquisitionis Congregationi commissum fuit: quæ, prout varia diversaque ratione fuerat sibi de eisdem Cæremoniis expositum, alias quidem tamquam mere civiles & politicas esse permittendas, alias vero minime tolerari posse iudicavit: idemque Alexander Pontifex anno 1656. hanc sententiam probavit, & confirmavit.

V. Sed ecce tertio ad Sanctam Sedem hæc eadem controversia. Cum plura dubia Sacræ Inquisitionis Congregationi proposita fuissent, illud quoque ab ea quaesitum fuit, utrum ad hæc ligeret Innocentii Papæ X. præceptum, quo sub pœna excommunicationis latæ sententiæ mandabat observantiam responsum, ac decisionum, quæ a Congregatione de

Pro-

Propaganda anno 1645. ut supra dictum est, emanaverant. Præterea, an, stantibus recens expositis dubiis, earum praxis retinenda foret: cum præsertim obstare videretur Decretum Sacræ Inquisitionis, quod ab ea emanavit anno 1656. super quaestis nonnullis diversa ratione, aliisque circumstantiis propositis ab Operariis Apostolicis in Sinarum Regno commorantibus. Respondit ad hæc Sacræ Inquisitionis Congregatio anno 1669. præfatam Congregationis de Propaganda Fide Decretum adhuc vigere habita ratione rerum, quæ fuerunt in dubiis expositæ; neque illud fuisse circumscriptum a Decreto Sacræ Inquisitionis, quod anno 1656. emanavit; immo esse omnino observandum iuxta quaestis, circumstantias, & omnia ea, quæ in antedictis dubiis continentur. Declaravit pariter eodem modo esse observandum prædictum Sacræ Congregationis Decretum anni 1656. iuxta quaestis, circumstantias, & reliqua in ipsis expressa. Hoc autem Decretum Clemens Papa IX. comprobavit.

VI. Cum autem omnia præfata Decreta pro varia rerum expositarum ratione fuerint facta, ac promulgata, tantum absuit, ut Rituum Sinenfium controversia finem obtineret, ut magis illa vires, & incrementum acquireret. Nam scissis Evangelicis Operariis in partes, adducta res fuit in acriorem animorum, ac sententiarum contentionem. Atque hinc, non sine gravi scandalo, magnoque Fidei damno, consecuta est prædicatio non uniformis, & non eadem ubique Christianorum illorum disciplina & institutio. De his autem absurdis certior factus Innocentius Papa XII. Prædecessor noster, id muneris sui omnino esse putavit, ut perniciosus adeo dissidiis finis daretur; proinde exactam maximeque accuratam totius huius controversiæ discussionem Sacræ Inquisitionis Congregationi commisit. Cumque nihil intentatum reliquisset, quo sinceram facti notitiam obtineret, firmata quoque fuerunt de illius mandato summa cum diligentia Quæsitæ, quæ per eandem Sacram Congregationem resolverentur.

VII. Quæsitum illorum examen Innocentii Papæ XII. mors intercepta. Clemens autem XI., qui successit, Prædecessoris sui zelo plenus, coram se quaesitorum eorundem examen fieri voluit. Quamobrem post diuturnam, maturam, & accuratissimam rei discussionem, post auditas ex utraque parte rationes, quibus libere producendis unicuique locus amplissimus datus fuit, idem Clemens

Papa XI. anno 1704. confirmavit, & Apostolica auctoritate comprobavit præmemoratae Sacræ Congregationis responsiones ad omnia & singula quaestis proposita, quibus Ritus Sineses, utpote superstitione imbuti, prohibebantur; mandavitque præfatas responsiones ad Carolum Thomam de Tournon Antiochiæ Patriarcham, Commissarium, & in Sinarum Regno Visitatorem Apostolicum transmitti; ut nimirum exactam earumdem observantiam omnibus & singulis Missionariis, pœnis quoque Canonicis in refractarios indictis, præciperet.

VIII. Promulgavit quidem Patriarcha Antiochenus decisionem Apostolicam, addito Decreto, quo ab universis eius observantiam exigebat. Cum autem illam tentassent eludere, variisque inanibus rationibus effugere ii, qui Sineses Ritus tamquam politicos, ac mere civiles propugnabant, prædictus Pontifex Clemens XI. Decreto, quod per Sacræ Inquisitionis Congregationem emanavit anno 1710. præcepit omnimodam, & inviolabilem earumdem responsum abs se Apostolica auctoritate confirmatarum observantiam, & alia quæ Decreto ipso continentur, quod est tenoris sequentis.

DECRETUM

Super omnimoda, ac inviolabili observatione Responsorum alias in Causa Rituum, seu Cæremoniarum Sinenfium a Sacra Congregatione datorum, & a Sanctissimo approbatorum, cum aliis Ordinationibus.

Feria v. die xxv. Septembris MDCCX.

IX. *In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctissimo Domino Nostro D. Clemente Divina Providentia Papa XI., ac Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.*

Idem Sanctissimus Dominus Noster in Causa Rituum, seu Cæremoniarum Sinenfium, auditis tam in Congregationibus anno præterito non semel, quam in aliis, mense & anno præsentibus pluries coram Sanctitate Sua habitis, præfatorum Eminentissimorum & Reverendissimorum DD. Cardinalium, qui rem mature, ac diligentissime discussissent, sententiis, decrevit, & declaravit, responsa alias in Cau-

D 4.

sz

sa huiusmodi ab eadem Congregatione data, & a Sanctitate Sua die 20. Novembris 1704. confirmata & approbata, necnon Mandatum, seu Decretum ab Eminentissimo & Reverendissimo Domino D. Cardinali de Tournon, tunc Patriarcha Antiocheno Commissario, & Visitatore Apostolico Generali in Imperio Sinarum die 25. Ianuarii 1707. hac de re editum, ab omnibus & singulis, ad quos spectent, inconcussis, & inviolabiliter, sub censuris & poenis in Mandato, seu Decreto huiusmodi expressis, observanda esse, quovis contrafaciendi quæsito colore seu pretextu penitus sublato, ac potissimum non obstante quacumque appellatione a quibusvis Personis sive Secularibus, sive Regularibus, etiam specifica & individua mentione, & expressione dignis, ac quavis Ecclesiastica dignitate fulgentibus, ad Sedem Apostolicam interposita, quam propterea Sanctitas Sua reverendi esse decrevit, ac re ipsa reiecit. Porro cum idem D. Cardinalis de Tournon in suo Mandato, seu Decreto supradicto Apostolicae decisioni die 20. Novembris 1704. latæ se expresse inherere professus fuerit, Sanctitas Sua ulterius declaravit, ipsum Mandatum, seu Decretum una cum censuris in eo contentis ad normam eorundem responsorum accipiendum esse, ita ut nihil per illud responsis præfatis additum, seu peractum fuisse censendum sit, ac omnia, quæ in eis insunt, etiam in Mandato, seu Decreto prædicto inesse intelligantur. Ceterum Sanctitas Sua, tametsi non sine ingenti animi sui dolore acceperit, quod humani generis hostis multiplicia in diebus zizaniam in latissimis illis Regionibus supereminare non cessat: non tamen propterea in eis Catholicae Religionis propagandæ saluberrimum ac sanctissimum opus ullatenus deserere volens, sed illud maiori, qua potest animi contentione, ac studio, iisque potissimum dissidiis, quibus inibi Christiana Fidei seges vetuii spinis suffocatur, prorsus submotis, ardentius semper, & enixius promovere cupiens, congruam super præmissis, aliisque ad ea pertinentibus Instructionem confici, illamque dicto D. Cardinali de Tournon, quatenus adhuc in illis partibus commoretur, sin minus illi, qui eius loco deputatus fuerit, necnon Episcopis & Vicariis Apostolicis earundem partium transmitti mandavit, qua non minus debita Apostolicorum Decretorum executioni, quam Missionariorum concordia, Evangelicæ veritatis predicationi, atque animarum salutis opportune consulatur. Demum, ut nimis illi de his rebus scribendi licentia, quæ non sine Fidelium scandalo, inter Partes diuturna contentione exasperatas inva-

luit, modus imponatur, Sanctitas Sua districte præcepit omnibus & singulis cuiusvis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis, etiam de necessitate exprimendæ, Regularibus aliisque quibuscumque secularibus Personis tam Ecclesiasticis, quam Laicis, cuiuscumque tandem status, gradus, conditionis, & dignitatis existant, ut in posterum non audeant sub quovis quæsito colore, vel pretextu imprimere, vel quoquo modo in lucem edere Libros, Libellos, Relationes, Theses, Folia, seu Scripta quacumque, in quibus ex professo, vel incidenter de Ritibus Sincis huiusmodi, vel de controversiis desuper, seu illorum occasione exortis quomodolibet tractetur, sine expressa & speciali licentia a Sanctitate Sua, seu pro tempore existente Romano Pontifice in Congregatione supradictæ Sanctæ & Universalis Inquisitionis obtinenda. Ut autem eiusmodi prohibitio inviolabiliter observetur, eadem Sanctitas Sua voluit, & declaravit, contravenientes quoscumque excommunicationis latæ sententiæ, Regulares vero etiam privationis vocis activæ & passivæ poenas ipso facto absque alia declaratione incurrere, & nihilominus aliis etiam poenis Sanctitatis Sive & Successorum suorum Romanorum Pontificum arbitrio infligendis subiacere. Libros porro, Libellos, Relationes, Theses, Folia, ac Scripta quacumque, quæ in futurum contra præsentis prohibitionis tenorem edi contigerit (citra ullam aliorum hæctenus editorum approbationem, super quibus opportune providebitur) pro expresse prohibitis haberi voluit, absque alia declaratione, sub poenis & censuris in Regulis Indicis Librorum prohibitorum contentis. Impressores vero, præter Scriptorum sic impressorum amissionem, pecuniariis, aliisque corporalibus poenis, iuxta criminis gravitatem, teneri mandavit. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Joseph Bartolus Sanctæ Romane & Universalis Inquisitionis Notarius.

X. At vero nec Decretum huiusmodi ad difficiles animos subiciendis valuit. Itaque Clemens idem Papa XI. quo illos tandem aliquando frenaret, Constitutionem anno 1715. evulgavit, qua solemniter iterum confirmavit antedictas Sacre Inquisitionis responsiones; easque exacte & ad amullum observari mandavit, præclusis omnibus iis effugiis, quibus perfectam eorum observantiam contumaces homines aliquo pacto evadere potuissent, & est tenoris, qui sequitur.

C L E.

CLEMENTIS PAPÆ XI.

Præceptum super omnimoda, absoluta, integra, & inviolabili observatione eorum, quæ alias a Sanctitate Sua in Causa Rituum, seu Cereemoniarum Sincensium decreta fuerunt cum reiectione quaruscumque rationum, seu excusationum ad eiuſmodi Decretorum executionem declinandam allatarum, ac præscriptione Formule Iuramenti per Missionarios illarum partium præfatas & futuros hac in re præstandi.

CLEMENS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

XI. Ex illa die, qua, nullo licet merito nostrorum suffragio, Catholica Ecclesiæ gubernacula, hoc est, minus sua amplitudine gravissimum, ac temporum iniquitate molestissimum, Deo sic disponente, suscepimus, nihil Nobis manum clavo admoventibus antiquius fuit, quam acerimas contentiones iam pridem in Imperio Sinarum inter Apostolicos illarum partium Missionarios exortas, semperque in dies magis invalescentes, tam circa quasdam voces Sincicas ad sanctum & ineffabile Dei nomen exprimendum inibi usurpatas, quam circa nonnullos earum gentium Ritus, veluti supersticiosos a quibusdam ex Missionariis prædictis reprobatos, ab aliis vero, utpote eos civiles tantum asserentibus, permixtos, Apostolici Iudicii censura opportune dirimere, ut, sublatis dissidiis, Christiana Religio, Catholicaque Fidei propagationem turbantibus, omnes tandem idipsum dicerent in eodem sensu, & in eadem sententiâ, unoque ore glorificaretur Deus ab iis, qui sanctificati sunt in Christo Iesu.

Hoc consilio responsa illa, quæ ad varias quæstiones super eiusmodi rebus excitatas, prævio diuturno examine, dudum videlicet tempore sel. record. Innocentii Papæ XII. Prædecessoris nostri inchoato, ac deinde iussu nostro per plures annos continuato, auditisque Partis rationibus, necnon complurium Theologorum, & Qualificatorum sententiis a Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romane Ecclesiæ Cardinalium in tota Republica Christiana Generalium Inquisitionum adversus hereticam pravitatem auctoritate Apostolica depuratorum data fuerunt. Nos die 20. Novembris 1704. eadem auctoritate confirmavimus, & approbavimus.

Ea autem, quæ in responsis huiusmodi decreta fuerunt, sunt quæ sequuntur. Cum

Deus Optimus Maximus congrue apud Sincas vocabulis Europæis exprimi nequeat, ad eundem verum Deum significandum, vocabulum Tien Chu, hoc est, Cæli Dominus; quod a Sincensibus Missionariis, & Fidelibus longo ac probato usu receptum esse dignoscitur, admittendum esse: nomina vero Tien Cælum & Xang Ti Supremus Imperator, penitus reiicienda.

Idcirco Tabellas cum inscriptione Sinica King Tien, Cælum colito, in Ecclesiis Christianorum appendi, seu iam appensa in posterum inibi retineri permittendum non esse.

Ad hæc nullatenus, nullaque de causa permittendum esse Christianis Fidelibus, quod præsent, ministrant, aut intersint solemnibus Sacrificiis, seu Oblationibus, quæ a Sincensibus in utroque æquinoctio cuiuscumque anni Confucio, & Progenitoribus defunctis fieri solent, tamquam superstitione imbutis. Similiter nec esse permittendum, quod in Aedibus Confucii, quæ Sincico nomine Miao appellantur, iidem Christiani fideles exerceant, ac peragant Cereemonias, Ritus & Oblationes, quæ in honorem Confucii sunt tum singulis mensibus in Novilunio & Plenilunio a Mandarinis, seu primariis Magistratibus, aliisque Officialibus & Litteratis; tum ab eisdem Mandarinis, seu Gubernatoribus, ac Magistratibus, antequam dignitatem adeant, seu saltem post eius possessionem adeptam; tum denique a Litteratis, qui postquam ad gradus sunt admissi, e vestigio ad Templum, seu Aedem Confucii se conferunt.

Præterea non esse permittendum Christianis in Templis, seu Aedibus Progenitoribus dicatis Oblationes minus solemnes eisdem facere, nec in illis ministrare, aut quomodolibet inservire, vel alios Ritus, & Cereemonias peragere.

Item nec esse permittendum præfatis Christianis Oblationes, Ritus, & Cereemonias huiusmodi coram Progenitorum Tabellis in privatis domibus, sive in eorundem Progenitorum Sepulcris, sive antequam defuncti sepultura tradantur, in eorum honorem fieri consuetas, una cum Gentilibus, vel seorsim ab illis peragere, eisque ministrare aut interesse; immo prædicta omnia, utpote quæ, perpenſis hinc inde deductis, necnon diligenter, ac mature discussis omnibus, ita peragi comperta sunt, ut a superstitione separari nequeant, Christianæ Legis cultoribus nequidem permittenda esse, præmissa publica, vel secreta protectione, se, non religioso, sed civili, ac politico tantum cultu erga de-

fun-

functos illa prestare, nec ab eis quidquam petere, aut sperare.

Non tamen per hæc censendam esse damnatam presentiam illam, seu assistentiam mere materialem, quam cum Gentilibus superstitiosa peragentibus, citra ullam sive expressam, sive tacitam gestorum approbationem, ac quovis ministerio penitus secluso, eisdem superstitiosis actibus quandoque præstari contingat a Christianis, cum aliter odia & inimicitia vitari non possunt: facta tamen prius, si commode fieri poterit, Fidei protestatione, ac cessante periculo subversionis.

Demum permittendum non esse Christianidelibus Tabellas defunctorum Progenitorum in suis privatis domibus retinere, iuxta illarum partium morem, hoc est, cum inscriptione Sinica, qua Thronus, seu Sedes Spiritus, vel Animæ N. significetur; immo nec cum alia, qua Sedes, seu Thronus, adeoque idem, ac priori, licet magis contracta inscriptione, designari videatur. Quo vero ad Tabellas solo defuncti nomine inscriptas, tolerari posse illarum usum, dummodo in eis conficiendis omittantur omnia, quæ superstitionem redolent, & secluso scandalo, hoc est, dummodo qui Christiani non sunt, arbitrari non possint, Tabellas huiusmodi a Christianis retineri: ea mente, qua ipsi illas retinent; necnon adiecta insuper declaratione ad latus ipsarum Tabellarum apponenda, qua & quæ sit Christianorum de defunctis fides, & qualis Filiorum, ac Nepotum in Progenitores pietas esse debeat, enuntietur.

Per præmissa nihilominus non vetari, quod uominus erga defunctos peragi possint alia, & quæ sint, ab iis gentibus peragi consuetata, quæ vere superstitiosa non sint, nec superstitionis speciem præferant, sed intra limites civilium & politicorum Rituum contineantur. Porro quænam hæc sint, & quibus adhibitis cautelis tolerari valeant, tum pro tempore existentis Commissarii & Visitatoris Generalis Apostolici, seu eius vices exercentis in Imperio Sinarum, tum Episcoporum, & Vicariorum Apostolicorum illarum partium iudicio relinquendum esse: qui tamen interea omni, quo poterunt, studio, ac diligentia curare debebunt, ut Gentium Cæremoniis penitus sublati, illi sensim a Christianis, & pro Christianis hac in re usu recipiantur Ritus, quos Catholica Ecclesia pro defunctis pie præscripsit.

Post hæc vero labente fere sexennio, nempe die 25. Septembris 1710. auditis iterum di-

ctorum Cardinalium, qui rem mature, ac diligentissime discussurunt, suffragiis, eadem responsa, necnon Mandatum, seu Decretum, quod illis expresse inhærendo, a pia reoordationis Carolo Thoma, dum vixit, eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali de Tournon nuncupato, tunc Patriarcha Antiocheno, Commissario, & Visitatore Apostolico Generali in præfato Imperio Sinarum, die 25. Ianuarii 1707. editum fuit, ab omnibus & singulis, ad quos spectabat, inconcusse & inviolabiliter sub censuris, & pœnis in Mandato, seu Decreto huiusmodi expressis observanda esse decrevimus, & declaravimus, quovis contrasacriandi quæsto colore, seu prætextu penitus sublato, ac potissimum non obstante quacumque appellatione a quibusvis Personis ad Nos, & Sedem Apostolicam interposita, quam propterea profus reiiciendam esse similiter decrevimus, ac re ipsa reiicimus, prout in Decreto hac de re edito fusus continetur.

Hæc omnia plene & abunde sufficere debuisent, ut ea, quæ inimicus homo superseminaverat, zizania ex agro illo radicitus evellerentur, Fidelesque omnes nostris, & huius Sanctæ Sedis mandatis ea, qua par erat, humilitate, & obedientia obsequerentur; præsertim cum in calce responsorum prædictorum a Nobis, sicut præmittitur, confirmatorum, & approbatorum, Causam iam finitam esse apertis, & perspicuis verbis pronuntiatum fuerit.

Verum, cum, sicuti ex eisdem partibus non sine intimo animi nostri dolore ad nostri pervenit Apostolatus auditum, tam enixe a Nobis præscripta responsorum huiusmodi executione male a plerisque, sive vano falsoque obtentu, quod illa a Nobis suspensa fuerint, vel minus legitime promulgata, sive conditionum, ut perperam asseritur, in eis instarum, & ante executionem ipsam verificandarum, factorumve, super quibus ipsa emanarunt, non iustificatorum ratione, sive ulteriorum a Nobis ea in redendarum declarationum colore, sive gravium, quæ tam Missionariis, quam Missioni ipsi ex demandata executione obvenire possent, periculorum formidine, sive demum Decreti dudum, nempe die 23. Martii 1656. super eiusmodi Ritibus, seu Cæremoniis Sinicis a præfata Congregatione Cardinalium editi, ac a recol. mem. Alexandro Papa VII. etiam Prædecessore nostro approbati prætextu, necnon sine gravi Pontificiæ nostræ auctoritatis iniuria, Christianidelium scandalo, ac salutis animarum detrimento, satis diu, multumque eludatur, aut saltem nimium retardetur.

Hinc est, quod Nos, ex commissa Nobis di-

divinitus Apostolica servitutis munere, difficultates, tergiversationes, subterfugia, & prætextus huiusmodi penitus & omnino & medio tollere, ac recidere, necnon Christianidelium quieti, animarumque saluti, quantum Nobis ex alto conceditur, prospicere cupientes, de eorundem Cardinalium consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine, omnibus & singulis Archiepiscopis, & Episcopis in præfato Sinarum Imperio, aliisque ei conterminis, sive adiacentibus Regionis, ac Provinciis nunc & pro tempore quocumque existentibus sub suspensionis ab exercitio Pontificalium, & Interdicti ab ingressu Ecclesiæ, eorum vero Officialibus, ac Vicariis in Spiritualibus Generalibus, aliisque illorum locorum Ordinariis, ac etiam Vicariis Apostolicis, qui Episcopi non sint, eorumve Provicariis, necnon Missionariis tam secularibus, quam cuiusvis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis, etiam Iesu, Regularibus, sub excommunicationis late sententiæ, a qua nemo a quoquam præterquam a Nobis, seu Romano Pontifice pro tempore existente, nisi in mortis articulo constitutus, absolvi possit, & quoad Regulares etiam privationis vocis activæ, & passivæ pœnis per contrasacriantes ipso facto absque alia declaratione incurrendis, tenore præsentium precipimus, ac in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut responsa præmissa, omniaque, & singula in eis contenta exacte, integre, absolute, inviolabiliter, & inconcusse observent; ac ab eis, quorum cura ad illos spectat, similiter observari, quantum in ipsis est, curent, & faciant: neque illis, sive ullo ex superius expressis, sive alio quovis titulo, causa, occasione, colore, vel prætextu contravenire quoque modo audeant, vel præsumant.

Præterea motu, scientia, deliberatione, & potestatis plenitudine paribus, harum serie statuumus, & sub eisdem excommunicationis reservata, ac privationis vocis activæ, & passivæ pœnis ordinamus, ut omnes & singuli Ecclesiastici tam seculares, quam prædictorum Ordinum, Congregationum, Institutorum, & Societatum, etiam Iesu, Regulares, ad Sinas, aliave præfata Regna, & Provincias, sive ad hæc Sancta Sede, sive etiam ab eorum Superioribus missi, & quocumque in posterum mittendi, cuiusvis tandem tituli, aut facultatis vigore illic existant, vel in futurum extiterint, missi scilicet, statim ac presentes Latere eis innotuerint, mittendi vero, antiquè ibidem aliquod Missionarii munus exercere in-

cipiant, Iuramentum de fideliter, integre, ac inviolabiliter observando eiusmodi Præcepto, ac Mandato nostro, iuxta formulam in præsentium Litterarum calce annotandam, in manibus Commissarii & Visitatoris Apostolici in præfato Imperio Sinarum pro tempore existentis, vel alterius ab illo deputati, sive, eo deficiente, in manibus Episcoporum, vel Vicariorum Apostolicorum dictarum partium, in quorum respectiva iurisdictione commorantur, vel commorabuntur, aut aliorum ab eis deputatorum, Regulares vero in manibus insuper Superiorum sue Religionis: vel ab illis deputatorum in eisdem partibus existentium, præstare omnino debeant, ac teneantur: ita ut ante præstationem Iuramenti huiusmodi, & subscriptionem sub eadem formula ab ipsis quoque, qui Iuramentum ipsum præstiterint, propria manu faciendam, nullum Missionarii munus continuare, aut exercere, immo nec, tamquam deputati ab Episcopis, seu Ordinariis Locorum, aut tamquam simplices sue Religionis Presbyteri, sive alio quovis titulo, causa, seu privilegio, de quibus expressa, specialis, & specialissima esset faciendi mentio, Christianidelibus Confessiones audire, concionari, aut Sacramenta quomodolibet administrare ullo modo valeant, nullisque omnino facultatibus, sive suis respectivè Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, etiam Iesu, huiusmodi generaliter a Sede præfata concessis uti possint; sed quoad eos, præter, & ultra superius expressas pœnas, omnes, & singula facultates prædictæ omnino cessent, nulliusque roboris sint, & esse censeantur.

Omnia autem Iuramenta huiusmodi per quocumque Missionarios tam seculares, quam Regulares, in memoratorum sive Commissarii, & Visitatoris Apostolici pro tempore existentis, sive Episcoporum, aut Vicariorum Apostolicorum manibus, sicut præmittitur, præstanda, postquam subscriptione munita fuerint, vel saltem authentica illorum exempla per eosdem Commissarium & Visitatorem Apostolicum pro tempore existentem, Episcopos & Vicarios Apostolicos, ad præfatum Congregationem Cardinalium, quanto citius fieri poterit, transmittantur.

Superiores vero Regulares cuiusvis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis, etiam Iesu, illc nunc, & pro tempore existentes; sub eisdem pœnis teneantur non solum idem Iuramentum in præfatorum sive Commissarii, & Visitatoris Apostolici pro tempore existentis, sive Episcoporum, aut Vicariorum Apostolicorum manibus, iuxta modum supra præscriptum, præ-

prestare, eiusque formula subscribere; sed etiam illius praestationem a suis respective Subditis exigere, ac authentica ea super re documenta quamprimum transmittere ad suos respective Superiores Generales, qui illa memorata Congregationi Cardinalium statim tradere debebunt.

Decernentes, easdem presentes Litteras, & in eis contenta quaecumque, etiam ex eo quod praedicti, & alii quicumque in praemissis interesse habentes, seu habere quomodolibet pretendentes, cuiusvis status, gradus, ordinis, praeceminentiae, & dignitatis existant, seu alias specifica & individua mentione, & expressione digni illis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, causaeque, propter quas praesentes emanarint, sufficienter adductae, verificatae, & iustificatae non fuerint, aut ex alia qualibet, etiam quantumvis iuridica, & privilegiata causa, colore, pretextu, & capite, etiam in corpore Iuris clauso, etiam enormis, enormissimae, & totalis lesionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostri, vel interesse habentium consensus, aliove quolibet, etiam quantumvis magno & substantiali, ac inexcogitato, & inexcogitabili, individuaeque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, invalidari, retractari, in controversum vocari, aut ad terminos Iuris reduci, seu adversus illas aperiitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque Iuris, facti, vel gratiae remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concessio, vel emanato, quempiam in iudicio, vel extra illud, uti, seu se invare ullo modo posse; sed ipsas praesentes Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore quibuscumque, Iuris, seu facti defectibus, qui adversus illas, etiam quorumvis a Sede praefata concessorum privilegiorum pretextu, ad effectum impediendi, seu retardandi earum executionem, quovis modo, seu quavis ex causa opponi, seu obici possent, minime refragantibus, seu plenariis, & integros effectus sortiri, & obtinere; easque propterea, omnibus & singulis quomodolibet allatis, seu afferendis impedimentis penitus & omnino reiectis, ac nequaquam attentis, ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter & inconculse observari; sique, & non aliter in praemissis per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac eiusdem Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, etiam de Latere Legatos, & praefatae Sedis Nuncios,

aliosve quoslibet quaecumque praeceminentia & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate & auctoritate, iudicari, & definiri debere; ac irritum & inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus praemissis, & quatenus opus sit, nostra, & Cancellaria Apostolica Regula de Iure quaesito non tollendo, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, necnon quorumcumque Ordinum, Congregationum, Institutum, & Societatum, etiam Iesu, ac quorumvis Ecclesiarum, & aliiis quibuslibet, etiam Iuramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & consuetudinibus, ac praescriptionibus quantumcumque longissimis, & immemorabilibus, privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis, Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, etiam Iesu, ac Ecclesiis praedictis, aliisve quibuslibet personis, etiam quantumvis sublimibus, & specialissima mentione dignis a Sede praedicta ex quacumque causa, etiam per vim contractus, & remunerationis, sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, seu ad quarumcumque personarum, etiam Imperiali, Regali, aliave qualibet mundana, vel Ecclesiastica dignitate fulgentium instantiam, aut earum contemplatione, seu alias quomodolibet in contrarium praemissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, ac quantumvis vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus & singulis etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, exprimerentur, & infererentur, praesentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, ad praemissorum effectum hac vice tantaxat specialiter, & expresse derogamus, & de-

& derogatum esse volumus ceterisque contrariis quibuscumque.

Formula autem Iuramenti, sicut praemittitur, praestandi est, quae sequitur, videlicet:

Ego N. Missionarius ad Sinas, vel ad Regnum N., vel ad Provinciam N. a Sede Apostolica, vel a Superioribus meis, iuxta facultates eis a Sede Apostolica concessas, missus, vel destinatus, Praecepto, ac Mandato Apostolico super Ritibus, & Ceremoniis Sinenfibus in Constitutione, Sanctissimi Domini Nostri Domini Clementis Divina Providentia Papae XI. hac de re edita, qua praesentis Iuramenti formula praescripta est, contento, ac mihi per integram eiusdem Constitutionis lectionem optime noto, plene ac fideliter parebo, illudque exacte, absolute, ac inviolabiliter observabo, & absque ulla tergiversatione adimplebo. Si autem (quod Deus avertat) quocumque modo contravenierim, toties quoties id venerit, poenis per praedictam Constitutionem impositis me subiectum agnosco & declaro. Ita tactis Sacrosanctis Evangeliiis promitto, voveo, & iuro. Sic me Deus adiuvet, & hac Sancta Dei Evangelia.

Ego N. manu propria.

Ceterum volumus, & expresse mandamus, ut eadem praesentes Litterae, seu earum exempla, etiam impressa, notificentur, & intimentur omnibus & singulis memoratorum Ordinum, Congregationum, Institutum, & Societatum, etiam Iesu, Superioribus Generalibus, & Procuratoribus Generalibus, ad hoc ut tam suo, quam praedictorum eis respective Subditorum, seu inferiorum nomine ipsas Litteras fideliter exequi & observare spondeant, actumque sponfionis huiusmodi in scriptis reddant; earum vero exempla praedicta pluribus viis, quanto citius fieri poterit, transmittant ad eosdem suos Subditos, seu inferiores in Sinis, aliisque Regnis, & Provinciis supra dictis degentes, cum arctissimis praecceptis easdem Litteras, & in eis contenta quaecumque plenarie, & integre, ac vere, realiter, & cum effectu in omnibus & per omnia similiter exequendi, & observandi. Quia vero difficile foret, Litteras huiusmodi originales ubique ostendi, & publicari, volumus pariter, & decernimus, illarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo Persona in Ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eandem profus fidem tam in Iudicio, quam extra illud, ubique locorum haberi, quae haberetur ipsis praesentibus, si forent exhibita, vel ostensa. Datum Romae apud Sanctam Mariam Ma-

jorem sub Annulo Piscatoris die 19. Martii 1715. Pontificatus Nostri Anno decimo quinto.

F. Oliverius.

XII. Per Constitutionem Apostolicam adeo solemnem, qua Clemens Papa XI. se huic controversiae finem dedisse testatur, iustum & aequum videbatur, eos qui Sanctae Sedis auctoritatem se se quam maxime revereri profiterentur, humili & obsequenti animo illius Iudicio semet omnino subicere, nec ulterius quicquam cavillari. Nihilominus inobedientes & captiosi homines exactam eiusdem Constitutionis observantiam se effugere posse putarunt, ea ratione, quod illa Praecepti titulum praefert, quasi vero non indissolubilis Legis, sed Praecepti mere Ecclesiastici vim haberet; tum etiam quod illam debilitatam existimarent ex Permissionibus quibusdam, quas super iisdem Sinenfibus Ritibus publicavit Carolus Ambrosius Midiobarbus Patriarcha Alexandrinus, cum Commissarium & Visitatorem Generalem Apostolicum in iis Regionibus ageret.

XII. Nos igitur animadvertentes, praedictam Constitutionem Christiani Cultus puritatem respicere, quem illa ab omni superstitionis labe immunem servare contendit, nullo modo ferre possumus, quemquam existere, qui eidem repugnare temere audeat, aut contemnere, perinde ac ipsa supremam Apostolicae Sedis decisionem non contineret, & id, quo de agitur, non ad Religionem spectaret, sed quid per se indifferens foret, aut quaedam variabilis disciplinae ratio. Proinde auctoritate ab Omnipotenti Deo Nobis tradita uti volentes ad illam in suo robore omnino servandam, de auctoritatis eiusdem plenitudine non modo eam approbamus & confirmamus, sed etiam, quantum possumus, omnem vim & firmitatem ad illam magis, magisque roborandam ac stabilendam, adiicimus, eamque in se plenam & omnimodam Apostolicae Constitutionis auctoritatem habere dicimus & declaramus.

XIV. Permissiones autem quarum obtentu aliqui praedictae Constitutionis robur infringere conantur, originem duxerunt a responsionibus quibusdam, quas duo viri, qui iam pridem in Sinarum Regno fuerant, ad quaesita nonnulla dederunt, quae super eiusdem Constitutionis Apostolicae executione ac praxi Missionarii quidam proposuerant. Responsiones itaque huiusmodi una cum dubiis illis, nullo tamen Romani Pontificis sive approbantis, sive aliquid de suo addentis iudicio, transmissae fuerunt ad Praefatum Patriarcham.

etiam Alexandrinum, eius animi instruendi causa, utque illis uteretur, prout circumstantiarum, ac temporis postularent: integro tamen remanente Apostolicae Sedis Iure eas comprobandi, vel etiam revocandi, si quando conformes, aut repugnantes Constitutionis praefatae decretis ullo modo compertae forent.

XV. Vix Sinarum Regnum Patriarcha Alexandrinus ingressus, in iis angustiis se positum intellexit, ut coactus fuerit in publicum emittere, non quidem responsiones, quas commemorati duo Viri ad proposita quaesita dederant, bene vero Permissiones octo, quae ab illis fuerant deductae, atque inde ab eodem Patriarcha in Pastoralis sua Epistola insertae, cuius tenor est, uti sequitur.

Carolus Ambrosius Mediodardus Dei, & Apostolicae Sedis gratia Patriarcha Alexandrinus, necnon in Indiis Orientalibus, ac Sinarum Imperio, finitimisque Regnis, & Insulis Commissarius, & Visitator Generalis Apostolicus cum facultate Legati de Latere, &c.

Omnibus Episcopis, Vicariis Apostolicis, ac Missionariis, qui in praedictis partibus degunt, salutem in eo, qui est omnium vera salus.

XVI. Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt, per exhortationem, qua exhortamur & ipsi a Deo. Nil etenim Nobis magis in animo fuit, ex quo in Sinarum Imperium, Deo favente, pervenimus, quam cum iis omnibus, qui in hac Evangelica Vineam laborant, os ad os loqui. Desideravimus enim videre vos, ut aliquid impertiremur vobis gratiae spiritualis ad confirmandum vos, id est, simul consolari in vobis per eam, quae in invicem est, fidem vestram, atque meam. Verum, quia non sapientiam huius saeculi locuti fuimus, in timore & tremore multo fuimus apud vos, satiusque dudimus, ad sedandam tempestatem adversus Evangelicos Operarios ingruentem, Nos in mare proicere, ut vos iactari sinatis. Adiator noster nunc & erit ille Deus, qui dedit Nobis in mari viam, & in aquis torrentibus semitam. Veritatem dicimus in Christo, non mentimur, testimonium Nobis perhibente conscientia nostra in Spiritu sancto, quoniam tristitia Nobis magna est, & continuus dolor adhaeret cordi nostro, quod praesentes non potuimus so-

lari vos, ut fructum aliquem haberemus & in vobis, & in ceteris gentibus. At vero quod non licuit per praesentiam agere, saltem per epistolam non impedimur. Primum quidem gratias agimus Deo nostro per Iesum Christum pro omnibus vobis, qui Spiritu sancto ferventes & fortes sanctae Sedis mandatis rationabile exhibetis ministerium vestrum iactantes cogitatum in eum, cui a Domino dictum est: Pasce oves meas: cui tradite sunt claves Domus David: si aperit, non est qui claudat; si claudit, non est qui aperiat. Quotquot estis mactae animis, vigilate, stete in fide, viriliter agite, & confortamini, quia merces vestra magna est in Calis. Ministerium vestrum implete, attendite vobis, & doctrina. Lucerna estote, non minus lucentes exemplo, ac zelo praedicationis ardentes. Si quis vero adhuc essent haesitantes, & in opere non efficaces, obsecramus vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sicut perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Non amplius invicem iudicemus. Unusquisque vestrum pari humilitate, ac obedientia S. Sedis mandatis obsequatur, ut vestra obedientia in omnem locum divulgetur. Non enim opus est, ut aliquem actum, faciamus, ut Sanctissimi Domini nostri Clementis Papae XI. mandata iam promulgata vobis innotescant, vimque habeant, ut absque ulla tergiversatione executioni mandentur. Nihil proinde innovamus: sed reliquimus res, prout sunt: hoc est, nullatenus Constitutionem super Ritibus Sinicis a Sanctissimo Domino nostro Clemente Papa XI. die 19. Martii 1715. emanatam suspendimus, aut, quae in ea vetantur, permittimus. Obi aliqua tamen quibusdam Missionariis circa quasdam Ceremonias peragi consuetas suborta dubia, ut quilibet in Vineam Domini strenue, ac viriliter laborare queat, nonnulla adnotamus, quae permitti poterunt, quae & separatim unicuique secundum quaesita dedissemus, nisi compertum Nobis esset, una cum incertis nuntiis iam disseminata proborum animos, & Christianifideles bonae voluntatis non parum perturbasse. Omni igitur, quo poteritis, studio ac diligentia curare debetis, ut gentium Ceremonias penitus sublatis, illi sensim a Christianis, & pro Christianis usu recipiantur Ritibus, quos Catholica Ecclesia pie praescripsit. Primo. Permittitur Christianis Sinenibus in suis privatis domibus uti Tabellis defunctorum inscriptis solo nomine defuncti, apposita ad latus declaratione debita, & omnia quaecumque superstitione in earum constructione, nec non secluso omni-

scant.

scandalo. Secundo. Permittuntur omnes Ceremoniae Nationis Sinicae erga defunctos, quae non sint aut superstitionis, aut suspectae, sed civiles. Tertio. Permittitur Confucii Cultus ille, qui civilis est, & etiam eiusdem Tabellae purgatae & literis, & superstitionis inscriptione, & adiuncta declaratione debita, sicuti permittitur ante eius Tabellam correctam accendi candelas, uri odores, apponi comestibilia &c. Quarto. Permittitur pro usu, & expensis funerum offerri candelas, odores, adiuncta in schedula debita declaratione. Quinto. Permittuntur reverentiae genuflexionum, & prostrationum erga Tabellam correctam, aut etiam erga feretrum, aut defunctum. Sexto. Permittitur preparari mensas cum dulciariis, fructibus, carne, & cibis usualibus circa, aut coram feretro, ubi sit Tabella correctae, cum debita declaratione, & omnis superstitionis, pro quadam honestate tantum, & pietate erga defunctos. Septimo. Permittitur coram Tabella correctae reverentia dicta Ko teu tum in anno novo Sinico, tum in aliis anni temporibus. Octavo. Permittitur coram Tabellis reformatis accendi candelas, uri odores cum debitis cautelis, sicuti etiam ante tumulum, ubi pariter collocari possunt tibi, ut supra dictum est, adhibitis cautelis, ut in superioribus. Apostolici ergo viri Ecclesiam adhibentes non habentem maculam, neque rugam, ponant manum suam ad aratrum, nec respiciant retro. Videte fratres vocationem vestram: non enim auditores Legis iusti sunt apud Deum, sed factores Legis iustificabuntur. Obsecramus itaque vos, ut digne ambuletis vocatione, qua vocatis estis, solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Ne diutius agamus secundum potestatem paterne vos commovere volumus per epistolam. Amabilem illum Patrem familias, qui exiit primo mane conducere Operarios in Vineam suam, audite: Quid hic statis tota die otiosi? Ite & vos in Vineam meam. Vocem Patris perpendite, & illam iudicis time. Ipsi vos probate: virtus enim Dei erit vobis in auxilium, ac plenam ministerio Verbi Dei sancti recipietis mercedem, immarcescibilem nimirum a Pastorum Principe gloriae coronam. Ne quis vos seducat inanibus verbis obedire veritati. Scitote, quod obedientes voci eius, qui misit vos, rationem non eritis reddituri pro animabus, sed unusquisque vestrum pro se rationem reddet Deo. Quicumque sub diversis praetextibus cessandum sibi putat a ministerio Missionarii, laedit animam suam, & de alienis aeterni iudicii ra-

tionem reddet. Quam dabit homo commutationem pro anima sua, & pro alienis? Deus est viris vera, vos palmites. Qui non ferent fructus in eum, arescent tamquam palmites; & collecti, & alligati in fasciculos ad comburendum mittentur in caminum ignis inextinguibilis. Respiciete Dominum nostrum Iesum Christum secus viam ambulantiem, qui in fici arbore nihil invenit, nisi folia tantum, & ait illi: Numquam ex te nascantur fructus in sempiternum. Si aliqui palmites iamdiu conversi in amaritudinem, qui expectabantur, ut tandem facerent uvas, spinas super spinas adiecissent, vos, vos a die me, a die furoris, & indignationis Domini! Attendite ad verba, qua mandat vobis per Servum suum Dominus adhuc misericors. Revertimini ad Deum vestrum, manete in eo, qui manens in vobis purgabit vos, & desideratos cumctis gentibus fructus afferetis. Apostolico satisfacisse nos muneri iudicamus: non enim subrefugimus, quominus annuntiaremus omne consilium Dei vobis, ut nullam excusationem habeatis de peccatis vestris. De cetero quotquot eritis obedientes, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete; & Deus pacis, & dilectionis erit vobiscum.

Cum vero ad promovendam in Neophitis debitam Decretis Apostolicis obedientiam, praesentium vestrarum Litterarum notitiam iisdem Neophitis minime necessariam esse, sed satis esse eos in viam salutis dirigere iuxta Pontificiae Constitutionis praescripta compertum sit, ne quis eorum, ad quos praesentes Litterae directae sunt, cuiuscumque Ordinis, aut Instituti, aut Congregationis fuerit, aut Societatis, etiam Iesu, praesentes Litteras, aut quae in eis continentur (exceptis Permissionibus, quae quidem caute, & ubi necessitas tantum, aut utilitas postulaverit, patefaciendae erunt) sive directe, sive indirecte per se, vel per alium voce tenus, aut scripto in Linguam Tartaricam, aut Sinicam vertat, aut quocumque modo cui libet, qui Missionarius non sit, nota faciat, sub excommunicationis latae sententiae, a qua non nisi a Nobis, aut a Summo Pontifice (praeterquam in articulo mortis constitutus) absolvi possit, & quoad Regulares etiam privationis vocis activa, & passiva poenis per contrafacientes ipso facto absque alia declaratione incurrendis tenore praesentium vetamus, & in virtute sanctae obedientiae prohibemus. Datum Macai in Palatio nostrae Residentiae die 4. Novembris anno 1721.

XVII. Cum autem Patriarcha Alexandrinus in praellata Pastoralis mentem suam satis

fatis prudenter explicuisset, nimirum Pastoralis huius suae Epistolae notitia opus non esse ad promovendam in Neophitis erga Pontificia Decreta venerationem, & observantiam, cum satis esset, ut iuxta Constitutionis Pontificiae mandata in viam salutis dirigerentur; praeterea cum omnibus, & quibuscumque interdictum voluisset, sub poena quoque excommunicationis latae sententiae, ne quis illam in Sinensem, aut in Tartaricum sermonem verteret, aut cuiquam qui Missionarius non esset, eam palam faceret; de Permissionibus autem cum statuisset, non nisi caute, & ubi tantum utilitas, vel necessitas id postularet, esse evulgandas: profecto omnis, ad quem Pastoralis illa dirigebatur, ex tali procedendi modo haud obscure inferre habebat, quantis ille animi angustiis obsessus, & quam anceps, ac perplexus in Permissionibus huiusmodi proponendis extitisset; adeo ut oeconomia quadam usus fuisset ad loci, & temporis circumstantias prorsus necessaria: a qua putandum est eum recessurum fuisse, si libertas sibi data esset rem discutiendi cum Episcopis, aliisque doctis Viris, qui nihil aliud, quam Christiani cultus puritatem, & Apostolicae Constitutionis observantiam ante oculos haberent. At Permissiones illae contra expressam adeo Patriarchae ipsius voluntatem evulgatae: & quod mirum Pekini Episcopus per binas suas Pastorales mandavit, sub poena suspensionis ipso facto incurrendae, universis Diocesis suae Missionariis, ut observarent, & observari praecipere Constitutionem, Ex illa die, iuxta Permissiones, quas ipse contendebat, ad ea potissimum referri, quae in praecitata Constitutione fuerant solemniter interdicta: praecipit insuper, ut Christiani quater singulis annis in diebus omnium celeberrimis distincte instruerentur cum in iis, quae Constitutione Apostolica prohibentur, tum in iis, quae a Patriarchae Alexandrini Pastoralis permittuntur.

XVIII. Enimvero Clemens Papa XII. Praedecessor noster tam audax Episcopi Pekinensis factum aequo animo ferre haud potens, muneri suo maxime interesse iudicavit binas illas Epistolas damnare, ac penitus reprobare Apostolice Brevi, quod anno 1735. promulgavit: in quo sibi, ac sanctae Sedi facultatem reservavit declarandi Sinensibus Christianis mentem suam, & eiusdem sanctae Sedis sententiam in iis, aliisque, quae ad materiam huiusmodi spectarent. Praefatum autem Breve est tenoris sequentis.

CLEMENTIS PPAE XII.

Revocatio, annullatio, & cassatio duarum Epistolarum Pastoralium bon. mem. Francisci Episcopi Pekinen. nuper defuncti die VI. Iulii, & die XXIII. Decembris MDCCXXXIII. circa Ritus Sinenses editarum.

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Apostolica sollicitudinis Nobis dimittitur commissa ratio Nos admonet, ut ea, quae Christianae Religionis, Catholicaeque Fidei propagationi, ac incrementis quacumque ratione obistere posse dignoscuntur, quantum Nobis ex alto conceditur, recidere, ac e medio tollere studeamus. Cum itaque, sicut ad Apostolatus nostri notitiam pervenit, occasione binarum Epistolarum, quas Pastorales vocant, bon. mem. Francisci, dum viveret, Episcopi Pekinen. nuper defuncti, die 6. Iulii, & 23. Decembris anno 1733. circa Ritus Sinenses editarum, grave in Imperio Sinarum inter Apostolicos illarum partium Missionarios exorta fuerint dissensiones, quae uberes fructus, quos Sancta Mater Ecclesia ex assiduo Operariorum in illam Agri Domini partem missorum labore praestolatur, impedire, aut morari possent; Nos, ut pristina inter eos Missionarios pax, & animorum concordia, sublatis quibusvis dissidiis, restituatur, de opportuno in praemissis remedio providere volentes, ac Epistolarum praedictarum tenores, & alia quacumque etiam specificam, & individuum mentionem, & expressionem requirentia, praesentibus pro plene, & sufficienter expressis, & exacte specificatis habentes, de nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, qui iussu nostro Epistolas ipsas sedulo ac diligenter examinarunt, consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolice potestatis plenitudine binas memorati Francisci Episcopi Pekinen. Epistolas Pastorales praefatas, ac poenas, & alia quaecumque in eis contenta, cum omnibus, & singulis inde secutis, & forsitan quaecumque secuturis, penitus, & omnino nulla, invalida, & irrita, nulliusque prorsus roboris, & momenti esse, & perpetuo fore, tenore praesentium declaramus, & nihilominus ad maiorem cautelam, & quatenus opus, illa omnia & singula motu, scientia, deliberatione, & potestatis plenitudine paribus harum serie itidem perpetuo revocamus, cassamus, irri-

irritamus, annullamus, & abolemus, viribusque, & effectu penitus, & omnino vacuum, ac prorevocatis, cassatis, irritis, nullis, invalidis, & abolitis, viribusque, & effectu penitus, & omnino vacuis semper haberi volumus: Nobis insuper, & Apostolica Sedi reservantes facultatem Christi fidelibus in eodem Regno degentibus aperiendi nostram, & dictae Sedis mentem post maturam iidem habitam deliberationem super aliis rebus, quae huiusmodi materiam respiciunt: Decernentes ipsas praesentes Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, & ab omnibus, & singulis, ad quos quomodolibet spectat, & pro tempore quaecumque spectabit, praesertim vero Archiepiscopis, Episcopis, Vicariis, Pro-Vicariis, & Missionariis Apostolicis tam secularibus, quam cuiusvis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis etiam Iesu, Regularibus in supradicto Sinarum Regno nunc, & pro tempore existentibus, inviolabiliter, & inconcusse observari, sicque, & non aliter in praemissis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac eiusdem S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, & Sedis praefatae Nuncios, aliosve quoslibet quacumque praeceminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiti debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari: In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Volumus autem, ut eorundem praesentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo Personae in Ecclesiastica dignitate constituta munitis, eadem prorsus fides in Iudicio, & extra adhibeatur, quae praesentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibita, vel ostensa. Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 26. Septembris 1735. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

P. Card. Oliverius.

XIX. Id vero quod idem Pontifex Clemens XII. sibi, ac Sanctae Sedi Christianis Sinensibus declarandum reservavit, erat profecto materia Permissionum, de quibus certior iam factus fuerat, deque maxima indelicata inter Missionarios dissensione, cum alii contenderent, Constitutionem Ex illa die, omnem vim suam amittere, si Per-

Conc. Appar. Tom. I.

missiones illae in praxi consistant; alii vero factis palam ostenderent, Permissionum colore se ad praedictae Constitutionis observantiam minime teneri, iuxta illa, quae in ipsa Constitutione praescribuntur. Itaque praefatus Praedecessor noster, quo Christianae Religionis puritatem, quae in iis Regionibus per exactam praememoratae Constitutionis observantiam servanda erat, assereret, & controversiis istiusmodi finem aliquando imponeret, examini perquam diligenti totum Permissionum negotium commisit, ita ut a Theologis, tum etiam a Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus Sacrae Inquisitionis Praepositis mature serioque discuteretur. Antequam vero supremam de illis sententiam pronuntiaret, ad pleniorum facti notitiam obtinendam, omnes, & singulos, quotquot in Urbe existerent, Sinarum Missionarios, tum etiam complures Iuvenes, qui ex iis Regionibus in Europam, educationis, & Christianae rei addiscendae causa venerant, ad examen super his, servato iuris ordine, vocari iussit.

XX. Nos igitur Praedecessoris nostri vestigiis insistentes, eodemque Religionis zelo, quo ille, incensi, ut tanti momenti opus, quod ipse morte praecoccupatus absolvere minime potuit, aliquando tandem Deo auxiliante, perficeremus, Permissiones illas, & quidem singulas, coram Nobis summo studio, ac diligentia examinari curavimus: neque laborem nostrum tantum, sed Cardinalium quoque, & Sacrae Inquisitionis Consultorum doctrinam & consilium exquisivimus, ac tandem satis aperte compertum habemus, antedictas Permissiones numquam a Sanctae Sede probatas, Apostolice Clementis Papae XI. Constitutioni repugnare, atque adversari, utpote quae partim Ceremonias, Ritusque Sinenses a praedicta Constitutione proscriptos admittant, ac veluti probatos atque utendos concedant; partim regulis in ipsa traditis ad vitandum superstitionis periculum opponantur. Nolentes itaque, quemquam ad Constitutionem ipsam summo Christianae Religionis damno malitiose evertendam Permissionibus eiusmodi uti, definimus, ac declaramus, praefatas Permissiones ita esse habendas, ac si numquam extitissent, earumque praxim tanquam superstitionis omnino damnamus, & execramur. Itaque praesentis huius nostrae Constitutionis perpetuo validura vi revocamus, rescindimus, abrogamus, atque omni vigore, & effectu vacuum esse volumus omnes illas, & singulas Permissiones; easque semper uti cassas, irritas,

E

in-

invalidas, & nullius prorsus roboris, aut vigoris, habendas esse dicimus ac pronuntiamus.

XXI. Præterea cum Clemens Papa XI. in Constitutione *Ex illa die*, apposuerit hæc verba: *Per præmissa nihilominus non vetari, quominus erga defunctos peragi possit alia, si qua sint, que vere superstitiosa non sint &c.* Nos dicimus & declaramus ea verba, *Alia, si qua sint*, intelligenda esse de usibus, & Cæremoniis diversis ab illis, quas idem Pontifex Apostolica Constitutione iam interdixerat, & quas Nos pariter eadem auctoritate configimus, atque interdiximus, ne antedictis Permissionibus, quas omnino damnatas volumus, ullus in posterum locus pateat.

XXII. Districte itaque prohibemus ne quis Archiepiscopus, aut Episcopus, aut Vicarius, aut Delegatus Apostolicus, aut Missionarius tam Sæcularis, quam Regularis, cuiuscumque Ordinis, Congregationis, Instituti, etiam Societatis Iesu, aliorumque, de quibus expressa, & individua mentio fieri debeat, Permissionibus prædictis ullo pacto uti valeat sive publice, sive privatim, sive palam, sive clam; neque audeat, vel præsumat Constitutionis paulo ante citata verba aliter, ac Nos supra declaravimus, alicui explicare, aut interpretari. Quare ex prædictorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, motu quoque proprio, ac certa scientia, maturaque deliberatione, tum etiam de plenitudine Apostolicæ potestatis, Constitutionis præsentis tenore, & in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, & expresse mandamus omnibus & singulis Archiepiscopis, & Episcopis in Sinarum Imperio, aliisque Regnis, & Provinciis sive finitimis, sive adiacentibus, nunc existentibus, aut olim pro tempore futuris, sub pœnis suspensionis a Pontificali exercitio, & ab Ecclesiæ ingressu Interdicti; eorum vero Officialibus, & Vicariis in Spiritualibus Generalibus, aliisque eorumdem Locorum Ordinariis, Vicariis, quoque, aut Delegatis Apostolicis, qui Episcopi non sunt, tum etiam eorum Provicariis, & insuper Missionariis universis tam Sæcularibus, quam Regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis, Instituti, etiam Societatis Iesu, sub pœnis privationis quarumcumque, quibus gaudent, facultatum, & suspensionis ab exercitio curæ animarum, tum etiam suspensionis a Divinis ipso facto incurrenda abque alia declaratione, demum excommunicationis latæ sententiæ, a qua non possint nisi a Nobis, & a Romano Pontifice pro tempore

existenti absolvi, præterquam in articulo mortis constituti, addita quoad Regulares etiam vocis activæ, & passivæ privationis pœna, præcipimus, & districte mandamus, ut omnia & singula, quæ in hac nostra Constitutione continentur, exacte, integre, absolute, inviolabiliter, atque immobiliter non modo ipsi observent, sed etiam omni conatu, ac studio ea ipsa observari curent a singulis, & universis, qui quoquo modo ad eorum curam, & regimen spectant; nec colore, causa, occasione, seu prætextu aliquo huic nostræ Constitutioni ulla in parte contraire, aut adversari audeant, vel præsumant. Præterea quoad Missionarios Regulares cuiuscumque Ordinis, Congregationis, Instituti, ac Societatis quoque Iesu, si quis eorum (quod Deus avertat) exactam, integram, absolutam, inviolabilem strictamque obedientiam denegaverit iis, quæ a Nobis præsentis huius Constitutionis tenore statuuntur, ac præcipiuntur; eorum Superioribus tam Provincialibus, quam Generalibus in virtute sanctæ obedientiæ expresse mandamus, ut homines huiusmodi contumaces, perditos, ac refractarios a Missionibus absque ulla mora dimoveant, eosque in Europam statim revocent, ac de illis notitiam Nobis exhibeant, ut reos per gravitate criminis punire valeamus. Quod si prædicti Superiores Provinciales, aut Generales huic nostro præcepto minus obtemperaverint, aut in eo desides fuerint, Nos contra ipsos quoque procedere non recusabimus, atque inter cetera mittendi aliquem ex ipsorum Ordine in earum Regionum Missiones privilegio, seu facultate eos perpetuo privabimus.

XXIII. Postremo, ut hæc nostra Constitutio in suo robore semper integra, ac firma maneat, volumus quoque, ut ad Formulam Juramenti a Clemente Papa XI. in sua Constitutione præscriptam nonnulla adiciantur, quæ maxime necessaria putavimus. Idcirco omnes, qui præfatæ Constitutionis vigore sub pœnis in ea contentis Iuramentum præstare decebunt, in posterum sequenti Formula utentur, videlicet: *Ego N. Missionarius ad Sinas, vel ad Regnum N., vel ad Provinciam N. a Sede Apostolica, vel a Superioribus meis iuxta facultates eis a Sede Apostolica concessas, missus, vel destinatus, Præcepto ac Mandato Apostolico super Ritibus, ac Cæremoniis Sinensibus in Constitutione Clementis Papa XI. hac de re edita, qua præsentis Iuramenti formula præscripta est, contento, ac mihi per integram eiusdem Constitutionis le-*

tu-

Sturam apprime noto, plene, ac fideliter parebo, illudque exacte, absolute, ac inviolabiliter observabo, & absque ulla tergiversatione adimplebo, atque pro virili enitar, ut a Christianis Sinensibus, quorum spirituales directionem quoquo modo me habere contigerit, similis obedientia eidem præstetur. Ac insuper quantum in me est, numquam patiar, ut Ritibus, & Cæremoniis Sinensibus in Litteris Pastoralibus Patriarchæ Alexandrini Macai datis die 4. Novembris 1721. permissa, ac a Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO PAPA XIV. damnata, ab eisdem Christianis ad præxim deducantur. Si autem (quod Deus avertat) quoquo modo contravenerim, toties quoties id evenerit, pœnis per prædictas Constitutiones impositis me subiectum agnosco, & declaro. Ita tactis Sacrosanctis Evangeliiis promitto, voveo, & iuro. Sic me Deus adiuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Ego N. manu propria.

XXIV. Confidimus igitur fore, ut Princeps Pastorum Iesus Christus laboribus a Nobis, qui eius vices in terris gerimus, in hoc gravissimo negotio diu impensis benedicat, ut in amplissimis illis Regionibus Evangelica lux clare, nitideque effulgeat, ac præpotenti manu sua sic pia nostra consilia promoveat, ut Regionum earumdem Pastores intelligant, planeque sibi perituadeant obligationem, qua ipsi tenentur vocem nostram audire, & sequi. Confidimus quoque, Deo favente, ex eorum cordibus inanem illum metum sublatum iri, ne videlicet per exactam Pontificiorum Decretorum observantiam infidelium conversio retardetur. Nam hæc a Divina Gratia sperari potissimum debet, quæ quidem ab eorum ministerio longe non aberit, si Christianæ Religionis veritatem impavide prædicaverint, atque ea puritate, quæ ipsis ab Apostolica hac sancta Sede tradita est, parati quoque ad eam propugnandam sanguinem effundere, exemplo Sanctorum Apostolorum, aliorumque Christianæ Fidei Clarissimorum Propugnatorum, quorum sanguis tantum abfuit, ut Evangelii cursum interciperet, aut retarderet, ut potius Vineam Domini florentem magis, & fidelium animarum copiosiore effecerit. Nos quidem pro viribus nostris Deum obsecrabimus, ut invictam illis hanc animi firmitatem, & Apostolici zeli robur concedat. Verum ad eorum memoriam deducimus, ut, quando ad Sacras Missiones destinantur, se tamquam veros Iesu Christi discipulos cogitent, & ab eodem se missos fuisse, non ad gaudia tempo-

ralia, sed ad magna certamina, non ad honores, sed ad despectiones, non ad otium, sed ad labores, non ad requiem, sed ad afferendum fructum multum in patientia.

Volumus autem ut eorumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus Litteris adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, innovationis, revocationis, rescissionis, abolitionis, cassationis, annulationis, damnationis, ac ordinationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem quinto Idus Iulii Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo secundo Pontificatus Nostri anno secundo.

P. Card. Pro-Datar. D. Card. Passioneus.

Visa de Curia N. Antonellus.

I. B. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Indictione quinta, die vero nona Augusti, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris & Domini Nostri Domini BENEDICTI Divina Providentia PAPÆ XIV. Anno secundo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, Curie Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Sebastianum Amadeum Apost. Curs.

Nicolaus Capelli Mag. Curs.

C A P U T XVII.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

DOMINI

BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIO

Super Ritibus, Cæremoniis, Usibus, & Consuetudinibus in Regnis Madurensi,

E 2 Mays-

Mayffurenfi, & Carnatenfi Indiarum Orientalium observandis, seu vitandis, permittendis, aut abolendis,

Cum opportunis Declarationibus, Ordinationibus, & Præceptis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

I. Omnium sollicitudinum, quæ demandatum Nobis, Divino prorsus consilio, nulloque merito nostro, supremi, universalisque Pastoris munus gravissimum præter modum, formidandumque constituunt, potissima sane, quæque magis animum nostrum extimulat, Nosque perpetuo trepidantes, & anxios habet, ea est, sicut concreditum Nobis Fidei depositum, integrum, illibatumque servemus, ideoque omne studium nostrum, operamque in id conferamus, ut late diffusæ res super faciem Terræ celestis doctrinæ latices nullo aut corruptelæ luto, aut erroris inficiantur veneno, dumque Evangelica lux undequaque diffunditur, nulla forte Gentilitatis superstitione obumbretur; atque ut ii, quos e potestate tenebrarum erutos, contractis ferreis infidelitatis vectibus, in admirabile lumen suum vocavit misericors Deus, in spemque evexit æternæ salutis, & hereditatis, corde credentes ad iustitiam, operibusque quod credunt comprobantes, & mystici Corporis Christi, quod est Ecclesia, digna se membra exhibentes, id ipsum dicant, ut Apostolus exoptabat ardentem, & sint perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Hinc cum primum Altissimo placuit humilitatem nostram ad summum Apostolatus apicem evehere, nulli umquam labori parcere decrevimus, quem non solum ad propagandam in omnem Terram Fidei, & salutis scientiam, sed etiam ad unitatem spiritus, & doctrinæ inter Fideles ubique fovendam, & confirmandam, vel sicubi opus esset, reconciliandam, & stabilendam, opitulante Deo, proficuum, & necessarium fore deprehenderemus.

II. Verum quum eam ob causam ad extremas usque Orbis Terræ Plagas mentis doctrinæ obrutus dirigeremus, eosque peculiariter figeremus in novella illa germina Christianitatis, quæ, Divina irrorante gratia, in novis Ecclesiis Regnorum Madurenfis, Mayffurenfis, & Carnatenfis dudum pullularunt, non

parvam Nobis inde laborum, atque curarum materiem allatum iri verebatur, dum animo recenseremus quantum, & quam diu Apostolica Prædecessorum Nostrorum desudasset industria, ut ex recens coalescentibus prædictorum Regnorum Ecclesiis, vanarum observationum, rituumque a Christiana Religione abhorrentium zizania radicitus evelerent, atque importunas controversias inter sacros ipsos Regionum illarum Operarios in re tam gravi exortas, & quod magis dolendum erat, inimici hominis opera, nostris adhuc temporibus perstantes, componerent, atque eliminerent. Attamen fiduciam nostram collocantes in Domino, qui humanos animos, ubi vult, fortiter, suaviterque inflectit; potissimum vero quum, delatis ad Nos argumentis filialis obedientiæ, qua plerique illarum Partium Missionarii suprema huius Apostolicæ Sedis Decreta se excipere professi sunt, Nobis expositum fuit, ad omnes demum iis de rebus controversias sedandas, ac prædictarum Ecclesiarum statum componendum, atque firmandum, nil aliud iam reliquum esse, quam ut ad nonnulla postulata, quæ ex parte aliquorum Operariorum huiusmodi Nobis proponebantur, congruæ resolutiones, & responsiones Apostolica auctoritate prodirent; magnam in spem erecti sumus, fore ut, sublatis per opportuna rescripta propositis dubitationibus, ac finitivis demum nostris, & huius Apostolicæ Sedis mandatis, atque præceptis editis, ac promulgatis, optatè aliquando finis imponeretur diuturnis, molestisque dissensionibus, quæ Prædicationis Evangelicæ in prædictis Regnis olim disseminatæ fructum late inficientes, ipsaque novarum Ecclesiarum soboles vehementi discordiarum turbine agitantes, eorum adduxerant, ut tot Verbi Dei præcones eximii sine causa adhuc laborasse, largosque sudores, & sanguinem ipsum frustra effudisse viderentur.

III. Ut enim multa prætereamus, quæ retroactis temporibus hac in re acciderunt; graviores, quas innuimus, controversiæ hoc ipso ineunte sæculo eruperunt, seu potius renovatæ fuerunt, quum a fel. record. Prædecessore Nostrò Clemente Papa XI. missus, ad Oram Coromandeli appulit bo. me. Carolus Thomas, tunc Patriarcha Antiochenus, cum potestate Legati a Latere in Indiis Orientalibus Commissarius, & Visitator Apostolicus, deinde huius S. R. E. Cardinalis Turnonius nuncupatus. Is enim, eo cum appulisset, ad trutinam vocatis nonnullis care-

mo-

moniis, quæ ab aliquibus Missionariis observabantur, vel permittebantur, ab aliis vero tamquam Christianæ pietatis spiritui minime conformes reiciebantur, unde discordiarum, & funestissimarum disputationum femina, exploratis ea qua parerat diligentia factis, & circumstantiis, e re Christiana esse, sive officii partes exigere iudicavit, plures huiusmodi caeremonias gravi interdicto proscribere, atque damnare, latoque Edicto, seu decreto certam Missionariis normam præscribere, quam in excolendo Dominico illo Agro cuncti fervarent, ut Divini Verbi semen, præcisissimè solum, & vepribus, altas agere radices, & felicissime posset propagari. Quod quidem a se editum Decretum a Missionum illarum Provincialibus, & Superioribus sub poena Excommunicationis latæ sententiæ, a ceteris vero Subditis Missionariis sub poena suspensionis a Divinis ipso facto incurrendæ, inviolabiliter observari, & executioni mandari precepit, donec aliter Apostolica Sedes provideret. Exemplum autem Decreti eiusmodi est, videlicet.

IV. Carolus Thomas Maillard de Tournon, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Patriarcha Antiochenus, Sanctissimi D. N. Clementis Divina Providentia Pape XI. Prælati Domesticus, eius Pontificio Solio Assistent, necnon Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis contra hereticam pravitatem Consultor, ac in Indiis Orientalibus, & Sinarum Imperio, finitimisque Insulis Commissarius, & Visitator Apostolicus cum facultate Legati de Latere &c.

Inter graviores, quibus premimur, curas pro Apostolici Visitatoris munere nobis, licet tanto oneri imparibus, iniuncto, ea sane est præcipua, cum nos huc missos esse consideramus ad expurgandum Dominicum agrum a zizaniis novella Christi germina suffocantibus, & de alienis peccatis rationem esse reddituros, qui æternam Dei ultionem pro nostris nunquam satis expiandis iure formidamus. Quamobrem statim atque ad has Indiarum oras appulimus, mentis nostræ oculos per vastissimas illas Orientales Regiones circumferentes, dum corpus pertinaci morbo iaceret detentum, Missionum necessitates undique inquirere curavimus, ut iisdem pro viribus de opportuno remedio prospiceremus. Et quidem merito inter primas nostræ sollicitudini occurrerunt novæ Domini vineæ in Regnis Madurenfi, & Mayffur, recentiusque Carnatenfi iisdem fere legibus, parique labore ab Evangelicis Societatis Iesu Operariis Lusitanis, & Gallis plantata, ubi inter Ethnicorum, atque Gentilium persecutiones, ac inter-

Conc. Appar. Tom. I.

rorum vitæ asperitates virentes germinant Evangelii palmites, assiduis Missionariorum sudoribus illuc sane irrigati, fuisset, non minus laboris, quam gaudii in Christo Iesu participes esse vehementer cupientes, nisi hoc nobis diuturna infirmitas prohibuisset. Quod autem per nos ipsos immediate obtinere non licuit, exhibitum erga nos, & S. Sedem Apostolicam obsequium a Patribus Venantio Bouchet Carnatenfis Missionis Superiore, & Carolo Michaelo Bartolæo Madurense Missionario, viris doctrina, & propagandæ Fidei zelo præstantibus, opportune suppeditavit. Enim vero cum ab illis in moribus, lingua, & Religione istarum Regionum ex longa in his vitæ consuetudine apprime versatis plura certius cognoverimus, quæ eosdem palmites enervos reddant, & fructu vacuos, utpote qui Gentilium vanitatibus magis inhereant, quam viti, quæ est Christus; in multo experimento tribulationis abundantia gaudii nostri fuit. Rebus itaque maturato examini suppositis, dictisque Patribus ore tenus, ac in scriptis fuisse auditis, atque Dei ope publicis precibus implorata, ut Fidei puritati, spiritualique Christianorum proventus salubriter in Domino consulamus, utque fiat oblatio Gentilium accepta, & sanctificata in Spiritu Sancto, ad præsens Decretum auctoritate Apostolica, etiam cum facultate Legati de Latere, devenimus.

Et a Sacramentorum administratione exordium sumentes, districte prohibemus, ne in baptizandis tam pueris, quam adultis cuiuscumque sexus, & conditionis, omittantur Sacramentalia, sed omnia palam adhibeantur, & signanter saliva, sal, & insufflatio, quæ ex Apostolica traditione Catholica Ecclesia recepit, ac ob recondita in his sacris caeremoniis Divina erga nos bonitatis mysteria, sancte, & inviolabiliter custodivit: Decreto Sanctæ Universalis Romanæ Inquisitionis de anno 1656. pro Sinis factò, ob diversas rationes, & circumstantias, minime obstantes.

Item precipimus, ut iuxta laudabilem Ecclesiæ consuetudinem semper imponatur Baptizando a Baptizante nomen alicuius Sancti in Martyrologio Romano descripti, omnino interdictis nominibus Idolorum, vel falsæ Religionis Penitentium, quibus Gentiles utuntur, & Neophyti hactenus appellari consueverant, antequam essent per Baptismum Divina Gratia renati. Nec Parochis, seu Missionariis sub quovis pretextu liceat, Græcis, Sanctorum, & rerum Sacrarum nomina per translata immutare, nec ea alio idiomate explicare, nisi Latino, vel saltem Indico, quatenus voces Indice

E. 3

Re-

Religionis latine significationi liquido & admissum respondeant.

Et quia audivimus, Baptismum Infantium ex Christianis Parentibus ortorum, eorumdem incuria saepe sepius diu protrahi, non sine maximo dictorum infantium salutis discrimine, monemus Evangelicos Operarios, ut Sacrorum Canonum memores terminum breviorum, quam fieri possit, attentis circumstantiis, Genitoribus presigant, graviter conscientiam eorum onerantes, nisi filios intra praefixum tempus ad Ecclesiam deferant sacro fonte abluendos.

Praeterea cum moris huius regionis sit, ut Infantes sex, vel septem annorum, interdum etiam in teneriori aetate ex Genitorum consensu, matrimonium indissolubile de presenti contrahant per impositionem Tally, seu aurea tessera nuptialis, uxoris collo pensilis; Missionariis mandamus, ne huiusmodi irrita matrimonia inter Christianos fieri permittant, nec sponso sine coniunctis cohabitare sinant, donec completa legitima aetate, & explorato eorum consensu, in faciem Ecclesiae, iuxta formam a Sacro Concilio Tridentino praescriptam, verum, & canonicum matrimonium contraxerint. Et quoniam apud peritiores impia illius Religionis Sectatores Tally praesertim infigunt, licet informem Pulleyaris, sive Pyllaiaris Idoli nuptialibus caeremoniis praepositi: cumque dedecet Christianas mulieres talem effigiem collo deserre in signum matrimonii; districte prohibemus, ne in posterum audeant Tally cum hac effigie collo appendere; & ne uxores innupta videantur, poterunt uti alio Tally vel Sanctissima Crucis, vel Domini Nostri Iesu Christi, vel Beatissima Virginis, vel alia quavis religiosa imagine ornato: & cum superstitione non careat funiculus centum & octo filis compositus, & croceo succo delimitus, quo plerique dictum Tally appendunt: prohibemus etiam dictorum filorum numerum, & unctionem.

Ceremoniae etiam nuptiales iuxta harum regionum morem tot sunt, tantaeque superstitione maculate, ut tutius remedium aptari non posset, quam eas omnino interdicens; cum undique noxia Gentilitatis labe scateant, & difficillimum sit eas a superstitionis expurgare. At vero ut faciliori conversionum via, & Neophytorum commodo, quantum fieri potest, in Domino indulgeamus, Missionariis & praecipue Missionum Superioribus iniungimus, ut novae adhibitis diligentibus, severiorique calculo superstitiosa omnia a dictis caeremoniis expungant ita ut nihil inultum relinquatur, quod Christianam pietatem offendant, & Gentilium superstitionem redoleat, & signanter praeter eas, quas

audivimus iam statutas in hac materia ab iisdem Missionariis reformationes, ramus arboris Aesciomara omnino auferatur, ferculorum numerus, non minus ac cibi praescripta qualitas, varietur: circuli super caput sponso ad tollenda maleficia, omittantur; & quod de ferculis diximus, de luteis vasibus ibidem adhiberi solitis a nobis dictum & prohibitum intelligatur: fructus etiam vulgo dictus Cocco, ex cuius fractione prosperitatis, vel infortunii auspicia Gentiles temere ducunt, vel omnino a Christianorum nuptiis reiiciatur, vel saltem, si illum comedere velint, non publice, sed secreto, & extra solemnitatem aperiat ab eis, qui Evangelica luce edocti, ab huiusmodi auspiciorum deliramento sunt alieni.

Nullus rite, & sufficienter dispositus arceatur a Sacramento poenitentiae, ad peccatorum remissionem, tamquam instrumento divinae Misericordiae, a Christo Domino instituto, & signanter, mulieres menstruali morbo laborantes; non attentis diebus purificationis iuxta morem Gentilium, cum hac Sacramentalis vera animae purificatio, & non alia, sit attendenda a Christianis, eorumque Pastoribus quibus praeterea non liceat nec per se ipsos, nec per Catechistas, nec per alios quoscumque, dictis mulieribus prohibere accessum ad Ecclesiam, vel ad Confessarium, durante dicta infirmitate, & dicto purificationis tempore. Dedecet etiam Christiana Virginitas honestatem prima vice dicto morbo laborantis, illum Cognatis, Vicinis, & Amicis notum facere, ac inverecunde publicare, iisque, Ethnicorum more, & ritu, in eius domum collectis, super rem tam foetida festum instituerent. Quocirca huiusmodi celebritates, & ritus orthodoxis puellis penitus interdicens, & abolemus; Missionariisque iniungimus, ut non solum eas, verum etiam Genitores moneant, quam dissona sit Virginei pudoris legibus huiusmodi obscena consuetudo, quae a Gentilium impudentia videtur inducta, ut ita labefactata puellarum verecundia, eas effrenate ad libidinem provocare valeant.

Ferre pariter non possumus, quod a Medicis spiritualibus pro animarum salute ea caritatis officia denegentur, quae Medici Gentiles, nobis etiam generis, seu Castae, pro corporis salute prestare non dedignantur. Infirmitas etiam abiecta, & infirma conditionis: vulgo dictis Pareas. Quapropter districte mandamus Missionariis, ut quantum in ipsis erit, memini e Christianis agrotis, quantumvis Pareas, & vilioris, si aessent, generis hominibus, desideranda retinguatur in infirmitate copia Confessa-

feffarii: & ne, ingravescentibus morbis, cum gravissimo vitae temporalis periculo, aeterna consilere cogantur, iisdem Missionariis praecipimus, ne Infirmos huiusmodi conditionis ad Ecclesiam deferendos expectent, sed consultius domos, ubi egrotant, pro viribus petant ad eos invisendos, ac piis sermonibus, & precibus, Sacramentorumque pabulo recreandos, atque demum eos in extremo vitae discrimine constitutos Sancto Infirmitatis Oleo deliniant, absque personarum, aut sexus praerogatione, expresse damnantes quamcumque praerogationem huiusmodi Christianae pietatis officio contrariam.

Non sine maximo animi nostri maerore accipimus etiam, Christianos tympanorum pulsatores, Tibicines, aut alterius cuiuscumque musici instrumenti sonatores ad Idolorum festivitates, & sacrificia accersiri, ad ludendum, & interdum etiam cogi, ob quamdam servitutis speciem erga publicum ab ipsis contracta per huiusmodi artis exercitium, nec facile esse Missionariis eos ab hoc detestabili abusu avertere: quocirca considerantes, quam gravem rationem essemus Deo reddituri, si huiusmodi Christifideles a demoniorum honore, & cultu pro viribus non revocavimus, illis prohibemus, ne imposterum audeant, nec in Pagodis, nec extra, tum occasione Sacrificiorum, tum quarumcumque solemnitatum superstitione cultu imbutarum, sonare, aut canere, sub poena excommunicationis latae sententiae, cum nullo modo liceat Christi famulis Belial inservire. Ideoque Missionariis non solum eos moneant teneantur de praefata prohibitione, verum etiam illam omnino executioni demandare, & contrascentes ab Ecclesia expellere, donec ex corde resipiscant, & publicis poenitentiae signis patrum scandalum emendaverint.

Declaramus praeterea Pontificiam Constitutionem Gregorii Papae XV. incipientem: Romanae Sedis Antistes: ad petitionem Patrum Societatis Iesu editam, qua indigenis Christifidelibus lavacra non alia occasione, & sine, quam corporis reficiendi, & a naturalibus foetibus mundandi, ab Apostolica Sede permittuntur, interdictis tempore, & modo quibus a Gentilibus adhiberi solent, eque efficere Evangelicos Operarios, quibus propterea non liceat sub quacumque alia causa, & sine, etiam ad effectum, ut existimentur Sanias, seu Brachmanes, praeter ceteros dediti huiusmodi ablutionibus, illis uti, praesertim statutis eorum horis & ante, vel immediate post quamcumque sacram functionem.

Cineres itidem ex Vaccae stercore confectos, & impiam Gentilium poenitentiam a Rutren

instituta redolentes, benedicere, eosque fronti Sacro Chrismate delimita impingere, sive alia quaecumque signa albi, vel rubei coloris, quibus Indi superstitiosissimi in fronte, vel in pectore, aut in alia quavis corporis parte utuntur, deferre prohibemus. Mandantes, ut Sanctae Ecclesiae consuetudo, piique ritus Cineres benedicendi, illisque Christianorum caput Cruce signandi, ad humanae infirmitatis memoriam recolendam, religiose serventur tempore, ac modo ab Ecclesia praescripto, scilicet feria quarta Cinerum, & non alias.

Et demum quia ex librorum de falsa religione, & de rebus obscenis, superstitiosisque tractantium lecturam venenum ut plurimum serpere solet ad cor Fidelium, quo non minus Fidei puritas offenditur, quam mores corrumpuntur, magnopere commendantes zelum, ac studium Missionariorum, qui libros sacrae Ecclesiae Catholicae doctrinae, rerumque Sacramentorum monumenta continentes, pro Indorum Christifidelium eruditione, in linguam Malabaricam, seu Tamulicam transtulere, vel novos pro illorum commodo, & institutione composuerunt; iisdem Christifidelibus expresse interdicens fabulosos Gentilium libros, eosque legere, & retinere prohibemus, sub poena excommunicationis latae sententiae, nisi prius habita licentia Parochi, seu Missionarii curam animarum exercentis, quorum prudentiae committimus facultatem super hoc dispensandi, & libros (si qui forte sunt) noxia superstitione vacuos, & nihil contra bonos mores tractantes, pro Christianorum usu seligendi, eorumque lecturam permittendi.

Ea igitur universa, & singula auctoritate Apostolica, & tenore praedictis damnamus, ac districtiori, quo possumus, modo prohibemus, Mandantes Patri Provinciali Provinciae Malabaricae, ceterisque Superioribus Societatis Iesu in Indiis Orientalibus; ut hoc nostrum Decretum notificent singulis Missionariis, sive aliis quibuscumque curam animarum exercentibus sibi subiectis, illudque perpetuo, & inviolabiliter exequi faciant, sub poena excommunicationis latae sententiae quoad Provinciales, & Superiores, & suspensionis a Divinis ipso facto incurrendae quoad Subditos contrascentes, seu aliter permittentes. Atque ita decernimus, & mandamus, in omnibus, donec aliud fuerit ab Apostolica Sede, vel a nobis eiusdem auctoritate provisum, inviolabiliter servari, non obstantibus quibuscumque.

Et ne ex his, quae expresse praecipimus, vel prohibita a nobis fuere, tacitum quis deducere valeat, in reliquis practicari solitis in istis

Missionibus, nostrum assensum, seu approbationem; (cum plura forsitan reformatione digna nostram cognitionem effugerint, & alia maturius examen postulantia indecisa remanserint) hanc interpretationem omnino reiicimus, & menti nostra esse contrariam declaramus. Volumus autem iustus de causis, ut hoc nostrum Decretum afficiat, & pro publicato habeatur post illius traditionem a nostro Cancellario faciendam Patri Guidoni Tachard Vice Provinciali Patrum Gallorum Societatis Iesu in Indiis, cui propterea in virtute Sanctae Obedientiae oris iniungimus, quatuor similia exemplaria transmittendi ad Patrem Provincialem Provinciae Malabaricae, ac ad Patres Superiores Missionum Madurensis, & Mayssur, & Carnatensis, quibus post bimestre, & reliquis Missionariis post trimestre a die consignationis faciende dicto Patri Tachard, idem Decretum pro publicato, & notificato pariter habeatur. Datum Pudicheri in Sancta Visitatione Apostolica hac die 23. Iunii 1704., & publicatum die 8. Iulii eiusdem anni 1704. per traditionem factam coram Illustrissimo, & Reverendissimo Domino per me Cancellarium infra scriptum Rev. Patri Guidoni Tachard Patrum Gallorum Societatis Iesu in Indiis Orientalibus Superiori, praesentibus RR. Patribus Francisco Laines, Superiore Missionis Madurensis, ac Venantio Bpuchet Superiore Missionis Carnatensis.

Carolus Thomas Patriarcha Antiochenus
Visitator Apostolicus.

Andreas Candela S. Visitationis Apostolicae Cancellarius.

V. Quoniam autem de re maxima, eaque gravissima agebatur, idem Antiochenus Patriarcha Litteris suis totam rei gestae ferriem Apostolicae Sedi exactissime renunciavit, latumque ab se Decretum supremo illius iudicio subiecit. Quibus ad Urbem alatis Litteris, idem Praedecessor Noster Clemens Papa XI. supradictum Vicarii Apostolici Decretum rite perpensum, atque etiam in Congregatione S. Officii diligenti examini subiectum, in omnibus servandum, & exequendum esse statuit, ea tamen addita clausula: Donec aliter a Sede Apostolica provisum fuerit, postquam eos audierit, si qui erunt, qui aliquid adversus contenta huiusmodi Decreto afferendum habuerint. Ea Pontificis in Congregatione Sancti officii resolutio sequentis est tenoris, videlicet.

Feria v. Die VII. Ianuarii 1706.

VI. In Congregatione Generali Sanctae Romanae, & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Vaticano coram Sanctissimo

D. N. D. Clemente divina Providentia Papa XI., ac Eminentissimis, & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

Idem Sanctissimus Dominus noster relato tenore Decreti, editi Pudicheri die 23. Iunii 1704. a D. Carolo Thoma de Tournon Patriarcha Antiocheno Commissario, & Visitatore Apostolico in Imperio Sinarum, & aliis Indiarum Orientalium Regnis, necnon litterarum inde scriptarum ab eodem D. Patriarcha, nempe die 9. Iulii dicti anni 1704. ad praefatos Eminentissimos, & Reverendissimos DD. Cardinales, ac die 10. eiusdem mensis ad R. P. D. Assessorem, diserte super iisdem de more locutus fuit. Auditis deinde votis praefatorum DD. Cardinalium, dixit, rescribendum esse D. Patriarchae, commendando illius prudentiam, ac zelum, & quod exacte observari debeant ea omnia, quae in Decreto supradicto fuerunt ab ipso praescripta, donec aliter a Sede Apostolica provisum fuerit, postquam eos audierit, si qui aliquid adversus contenta in huiusmodi Decreto afferendum habuerint.

Iussit quoque Sanctitas Sua, quod per Patrem Consultorem Ioannem Damascenum Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Conventualium reassumantur ea omnia, quae circa nonnullos ritus, ut asseritur, superstitiones Christianis Malabaribus in Indiis Orientalibus a quibusdam Missionariis, ut pretenditur, permixtos, iam pridem ad eandem Apostolicam Sedem delata fuerunt a Fratre Francisco Maria Turonensi Ordinis Minorum eiusdem Sancti Francisci Cappuccinorum Missionario illarum partium, ad hoc, ut idem P. Consultor de iis, quae sive a san. mem. Gregorio XV. in suis litteris die 31. Ianuarii 1623. in forma Brevis desuper expeditis, sive ab eodem Domino Patriarcha in suo Decreto praedicto expresse damnata, vel prohibita non fuerint, conficiat Summarium, super quo discuti, ac decerni valeat quid sit agendum.

Quo vero ad questionem de quibusdam ignobilibus, ac infimae sortis hominibus, qui in eisdem Regionibus vocantur Pareas, & a Nobilibus tanquam infames, & damnati vitantur, Sanctitas Sua dixit, quod separatim examinari debeat.

VII. Verum hanc providentiam, uberesque, quos inde spes erat proventuros, fructus frustratus est falsus rumor, qui paucos post annos per Indias increbuit, ipsum nempe Clementem XI. Praedecessorem, & relatum Patriarchae

Patriarchae Decretum revocavisse, & nonnullas ex iis caeremoniis adprobasse, quas ille tamquam superstitiosas, minimeque ferendas proscripserat. Cui falso rumori cursum intercepturus laudatus Pontifex Clemens XI., utque oranibus manifesta redderet animi sui sententia, atque impugnatoribus Decretorum a Patriarcha praedicto editorum omne penitus effugium adimeret, quo a praestanda eisdem Decretis debita obedientia se subtrahere quocumque modo possent, die prima Septembris anni MDCCXII. extrahi ex Tabulariis mandavit authenticum exemplum Decreti, quod praedicta die VII. Ianuarii anni MDCCVI. emanaverat, & superius transcriptum est, illudque Episcopo Meliapurenfi transmitti iussit, ut ex eo & iis probe nosceret, & aliis etiam Episcopis, & Missionariis earum Regionum palam faceret, quid eo usque de Patriarchae Antiocheni Decreto Apostolica Sedes iudicasset. Ac ne ullo modo Pontificiae mentis Oraculum in dubium posset revocari, Decreti exemplo iungendas, alligandasque voluit Litteras Apostolicas in forma Brevis, ut sequitur.

VIII. Venerabilis Frater &c. Non sine gravi animi nostri molestia istis in partibus divulgatum fuisse audivimus, quod praescripta in quodam Decreto die 23. Iunii 1704. Pudicheri edito a bon. mem. Cardinali de Tournon, cum illuc ad Sinenfis Imperii oras transmigraturus accessit, a nobis rescissa, & abrogata, ac simul Ceremonia, & Ritus, qui eodem Decreto superstitionis labe infecti declarantur, vel omni, vel aliqua ex parte approbati, ac permixti fuerint. Cum autem maxime cupiamus, ut in re tanti momenti non modo Fraternalitatis tuae, verum etiam, te curante, ceteris istarum Partium Antistitibus, ac Missionariis aperte veritas innotescat; tibi coniuncta folia a Notario Sanctae Romanae, & Universalis Inquisitionis subscripta, ac eiusdem Inquisitionis signo roborata, mittenda luximus, ex quibus abunde, ac luculenter intelliges, quatenus eiusmodi in rebus haecenus fuerit, & adhuc sit nostra mens, donec a Nobis, & Apostolica Sede aliter decernatur. Quod superest, Pastorum Principem exire rogamus, ut in arduis Pastoralis Officii curis caelesti ope sua tibi iugiter adesse velit. Et Fraternalitati tuae Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Roma apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 17. Septembris 1712. Pontificatus nostri anno duodecimo.

IX. Quoniam autem unus, & alter annus elapsus iam erat, nec dum constitit, S.

Officii Decretum, Pontificiasque Litteras Meliapurenfi Episcopo redditas fuisse, idcirco Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis de Propaganda Fide praepositorum novum Decreti, Litterarumque exemplum Episcopo Claudiopolitano in Cucichenfi Provincia Apostolico Vicario die xxiv. Iulii anno MDCCXIV. transmitti curavit, ipsique Pontificio nomine mandavit, ut si forte priores Litterae deperissent, aliave de causa Decreti promulgatio secuta non esset, caveret ipse diligenter, ut posteriores haec saltem Meliapurenfi Episcopo iuridice redderentur, eoque debitam Pontificis mandatis obedientiam praestare aut reluctante, au differente, idem ipse Claudiopolitanus Episcopus Apostolicae Sedis iudicium, nulla interposita mora, executioni mandaret.

X. Cum tamen Patriarchae Antiocheni Visitatoris, & Commissarii Decretum confirmatum quidem fuisset, sed ea addita reservatione: Donec aliter a Sede Apostolica provisum fuerit, postquam eos audierit, si qui erunt, qui aliquid adversus contenta in huiusmodi Decreto afferendum habuerint: haud difficilem se praebuit Clemens XI. audiendis Missionariis, qui post Decreti confirmationem, aliisque temporibus, Romam venerant, eorumque preces benigne excepit, quibus enixe petebant, ut censurarum, quae in eo Decreto continebantur, suspensionem, unaque simul moderationem, aut ipsiusmet Decreti interpretationem concederet; utque res maturius expediretur, auditis iam non semel Missionariis praedictis, Nobis in minoribus agentibus, Sanctaeque Universalis Inquisitionis Consultoris munus obeuntibus mandavit, ut ab initio rem totam penitus cognoscere-mus, atque collectis, quae ex utraque Parte affererentur, rationum momentis, de illa ad S. Officii Congregationem plenissime referremus. Hinc productis ex una Parte a Decreti impugnatoribus facti, iurisque non exiguae molis voluminibus, proditisque antiquis, & recentibus documentis, quibus vetitas Decreto observantias superstitione vacare, omnique labe carere conabantur ostendere: exhibitisque ex alia, quae Decreto favebant, rationibus multiplicibus; plenam inde hausimus causae totius cognitionem, eoque res, quod ad Nos attinebat, adducta erat, ut possemus iam de ea exacte referre. Verum Clemente XI. vita funesto, eius Successor fel. pariter record. Innocentius Papa XIII. huic causae cognoscendae peculiarem Congregationem ex lectissimis conflata Viris non minus

nus integritate, quam prudentia, doctrinaque præstantibus (quos inter Nos etiam, et si prædictis qualitatibus minime præditi, adscripti fuimus) deputavit. Qui selecti Viri sapius, per duos, & amplius annos, inter se convenientes, communicatis consiliis, longa rerum indagine, & exquisita adhibita diligentia, articulatum rem totam discusserunt, Partibus tam voce, quam scripto iterum, ac sæpius auditis. Cum autem eo res pervenisset, Innocentio XIII. e vivis sublato, ad Petri Cathedram evehctus est san. mem. Benedictus Papa XIII., qui eorum omnium, quæ in hac causa gesta fuerant, certior apprime factus, nec minori flagrans desiderio eam ad optatum finem perducendi, supradictam Congregationem pro eiusdem causæ recto, expeditoque cursu ab Innocentio Decefore institutam confirmavit, atque inceptum examen persequi iussit; atque non multo post examini finem imposuit.

XI. His ita peractis, idem prælaudatus Pontifex Benedictus XIII. causa ad se advocata, Apostolicas Litteras in forma Brevis, anno MDCCXXVII. exeunte ad universos Episcopos, & Missionarios Regnorum Madurensis, Mayssurensis, & Carnatensis dedit, quibus prædicti Caroli Thomæ Cardinalis Turnonii Decretum confirmavit, observandumque præcepit. Litteræ sunt huiusmodi, videlicet.

Venerabilibus Fratribus, ac dilectis filiis, Episcopis, & Apostolicis Missionariis in Regnis Indiarum Orientalium, Madurensi, Mayssurensi, & Carnatensi.

BENEDICTUS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres, ac dilecti Filii, salutem, & Apostolicam benedictionem.

XII. Ad aures nostras pervenit, vocationem Gentium, Ecclesieque incrementa, propter subortas inter Operarios Evangelicæ Messis controversias, magnis isthic difficultatibus laborare. Quæ quidem eo graviores nobis dolorem attulerunt, quo remedia salubriter alias adhibita diutius a nonnullis repudiari intelleximus. Iam enim per bon. mem. Carolum Thomam Patriarcham tunc Antiochenum, cum potestate Legati de latere Apostolicum Visitatorem, deinde huius S. R. E. Cardinalem, pleraque ad gliscientes lites componendas, explicandasque difficultates sapienter præscripta fuerant, decreto condito Rudicæ in Sacra

Visitatione Apostolica die 23. mensis Iunii anni MDCCIV. die vero octava Iulii eiusdem anni promulgato. Partibus autem nondum acquiescentibus, de mente fel. record. Clementis XI. prædecessoris nostri diversa opinantibus, & evulgantibus, idem Prædecessor noster, datis ad Ven. fratrem Episcopum Meliapurensis litteris die XVII. mensis Septemb. anni MDCCXII. suam de servandis decretis mentem opportune declaravit. Ut igitur nostræ quoque sollicitudinis partes ad controversias avertendas, & salutem gentium concordibus studiis facilius a Vobis procurandam adhibeamus; præsertim ne quis ex silentio nostro detractum aliquid esse suspicetur mandatis, & declarationibus antedictis, laudati Antecessoris nostri vestigiis inherentes, decreta eiusdem Patriarchæ Antiocheni nostræ etiam auctoritate confirmamus, eorumque obedientiam, & observantiam similiter mandamus, & requirimus. Decretum quoque de Sacramentis administrandis moribundis hominibus infirmæ conditionis, quos Pareas appellant, ulteriori dilatione remota, pariter servari, & impleri præcipimus. Vestrum autem erit, ut mandata per Antecessorem nostrum, & per Nos ipsos, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, in omnibus confirmata, impigre, & obsequenter opus Dei, quod tantæ cum animi alacritate suscepistis, rite, unanimiter, studioseque perficiatis. Ac vobis, venerabiles Fratres, dilecti Filii, Apostolicam benedictionem peramanter impartimur.

Datum Roma apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XII. Decembris MDCCXXVII. Pontificatus nostri anno. IV.

XIII. Tantum vero absuit, ut qui pro Ritibus eo Decreto damnatis pugnabant, huic novæ eiusdem Decreti confirmationi acquiescerent, quin potius anno MDCCXXVII. Prædecessori nostro, Clementi Papæ XII. in Benedicti locum subrogato declaraverint, se nihil de nova confirmatione audivisse, neque aliquid, quod ad eam spectaret, Episcopis, & Missionariis Indiarum fuisse legitime denuntiatum; ideoque enixis precibus ab eo postulaverint, ut, non obstantibus Benedicti XIII. dispositione, dignaretur hanc eandem causam denuo S. Officii Congregationis examini, & cognitioni subicere. Et quamquam, aliis earum Partium Missionariis causam finitam esse, & in rem iudicatam abiisse reputantibus, seu excipientibus, non deessent, qui postulatis haud annuendum esse crederent, iisque adversarentur; attamen idem Pontifex Clemens XII., supremum tandem acerrimis, permissisque diffidius finem fieri peroptans, supra-

supradictorum preces admittendas existimavit, declaravitque in causa posse procedi. Quare totius materia instaurata disceptatione, & per duos fere annos continuata, documentis certis, & necessariis ex utraque Parte productis, factaque præsertim Decreti impugnatoribus amplissima facultate afferendi quicquid in controversum quemque Articulum deducendum, allegandumque e re sua iudicaret; post plures Congregationes habitas in Conventu Sanctæ Mariæ supra Minervam a S. R. E. Cardinalibus in negotiis Fidei (Generalibus Inquisitoribus per universam Christianam Rempublicam deputatis, hi tandem quid ipsorum iudicio in controversis Articulis aut confirmandum, aut moderandum, declarandum denique, aut aliqua ex parte remittendum esset, aperuerunt, eorumque resolutiones probavit confirmavitque prælaudatus Clemens Papa XII., illasque inferendas decrevit Apostolicis litteris in forma Brevis, quibus Madurensibus, Mayssurensibus, & Carnatensibus Episcopis, ac Missionariis Apostolica auctoritate mandavit, iniunctaque, ut lata ab se decreta tum religiose ipsi observarent, tum ab aliis omnibus summa fide ac diligentia observari curarent. Litteræ in forma Brevis sunt sequentis tenoris.

Venerabilibus Fratribus, ac dilectis Filiis, Episcopis, & Apostolicis Missionariis in Regnis Indiarum Orientalium, Madurensi, Mayssurensi, & Carnatensi.

CLEMENS PAPA XII.

Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Compertum, exploratumque Vobis esse non ambigimus, Carolum Thomam bon. mem. tunc Patriarcham Antiochenum cum potestate Legati a latere Apostolicum Commissarium, & Visitatorem, deinde huius S. R. E. Cardinalem de Tournon a Prædecessore nostro fel. record. Clemente XI. ad Sinas anno 1702. missum, ubi primum ad Arcem Pudicæ appulit, ut gravibus, & urgentibus Missionum in Regnis Madurensi, Mayssurensi, & Carnatensi saluberrime dirigendarum necessitatibus opportune prospiceret, condidisse die 23. mensis Iunii anni 1704. Decreta nonnulla, quæ die 8. mensis Iulii eiusdem anni promulgavit. Cum autem aliquot lex Venerabilibus Fratribus, & dilectis Filiis, Episcopis, & sacris Indiarum Orientalium Operariis, quibusdam in istis Decretis contentis minime acquiescentes, recla-

massent, laudatus Prædecessor noster Clemens XI. Litteris in forma Brevis ad Episcopum Meliapurensis die 17. Mensis Septembris anni 1712. datis, eorumdem Decretorum obedientiam, & observantiam tandiu requisivit, ac mandavit, donec Apostolica hæc Sedes causæ momenti fideliter relatis, & accuratius inspectis, quas novisset Iustitia magis consentaneas, & propagandæ Christianæ Fidei magis idoneas providentia sua vias, ac rationes inveniret. Benedictus etiam XIII. fel. record. idem Prædecessor noster provide Clementis XI. mandatis, declarationibus, atque vestigiis inherens, Litteris quoque in forma Brevis die 12. mensis Novembris anni 1727. datis memorata Cardinalis Tournon Decreta confirmationis robore similiter munivit. Nos vero, qui plane immerentes ipsis Summis Pontificibus in Apostolica servitute successimus, nihil optamus impensius, quam ut Sacrosancta Iesu Christi Fides amplius in dies promoveatur, atque omni ope curemus, ut si qua forte magnis eiusdem incrementis, & propagationi occurrant impedimenta, (Deo votis nostris obsecundante) penitus auferantur. Itaque postquam necessaria, & certiora habuimus documenta, Theologorum, ac præsertim Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium per universam Christianam Rempublicam Generalium Inquisitorum suffragia exquisivimus, quæque idem Venerabiles Fratres nostri Cardinales confirmanda, aut moderanda, vel declaranda, atque in nonnullis remittenda Nobis consulere decreverunt, ex sequentibus Dubiis hic insertis plane vos dignoscetis.

„ Dubia pro Missionibus Madurensi, Mayssurensi, & Carnatensi exorta occasione Decreti clar. mem. R. P. D. Caroli Thomæ Maillart de Tournon Patriarchæ Antiocheni, postea S. R. E. Cardinalis, editi Pudicæ die 23. Iunii 1704. proposita in Congregationibus Generalibus S. Officii, habitis in Conventu Sanctæ Mariæ super Minervam coram Eminentissimis, & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus Generalibus Inquisitoribus, presentibus Consultoribus, infrascriptis diebus: super quibus Dubiis idem Eminentissimi suam protulerunt sententiam, prout infra, videlicet.

Feria 4. die 21. Ianuarii 1733.
Primum dubium: „ An, & quomodo Decretum clar. mem. Eminentissimi Cardinalis de Tournon sit exequendum in ea parte, quæ est tenoris sequentis: Districte prohibemus, ne in baptizandis tam Pueris, quam Adultis cuiuscumque sexus, & conditionis, omittantur Sacramentalia, sed omnia palam ad-

hibeantur, & signanter Saliva, Sal, & Insufflatio, que ex Apostolica Traditione Catholica Ecclesia recepit, & ob recondita in iis sacris Caremonis Divina erga nos bonitatis Mystera, sancte, & inviolabiliter custodivit, Decreto Sancte, & Universalis Inquisitionis de anno 1656. pro Simis facto, ob diversas rationes, & circumstantias, minime obstantes.

Eminentissimi dixerunt: Confirmandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon, sed consulendum Sanctissimo, quod Missionariis Regnorum Madurensis, Mayssurensis, & Carnatensis Dispensationem concedat ad Decennium duraturam, omittendi in collatione Baptismi Salivam, & occulte utendi insufflationibus, in casibus tamen particularibus, & in quibus gravis, & proportionata necessitas urgeat, super qua conscientia Missionariorum operatur: dummodo non laborent errore habendi Salivam, & anhelitum, tamquam materiam ineptam, vel incapacem ad inserviendum pro Sacramentalibus Caremoniis in Baptismo, utpote omnino incapaces Baptismi: eiusque Missionariis in iungendum, ut debitam instructionem, aliasque omnes possibiles diligentias adhibeant, ut aversio Populorum a Saliva, & Insufflatione amoveatur, & de instructione, aliisque diligentibus adhibitis Sanctam Sedem intra tempus Decennii certiorent.

Insuper monendos esse Missionarios super gravi negligentia non recurrendi ad S. Sedem pro obtinenda facultate dispensandi, & male se gessisse Episcopos concedendo huiusmodi Dispensationem, inconsulta Apostolica Sede.

Secundum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Item precipimus, ut, iuxta laudabilem Ecclesie consuetudinem, semper imponatur Baptizando a Baptizante nomen alicuius Sancti in Martyrologio Romano descripti, omnino interdictis Nominibus Idolorum, vel falsae Religionis Pœnitentium, quibus Gentiles utuntur, & Neophiti hætenus appellari consueverunt, antequam per Baptismum essent Divina Gratia renati.

Eminentissimi dixerunt: Moderandum esse Decretum, deleto verbo: Precipimus: cum clausula: Curent quantum fieri potest; firma remanente Interdictione, quoad nomina Idolorum, & falsae Religionis penitentium.

Feria 4. die 22. Aprilis 1733.

Tertium Dubium: An, & quomodo dictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Nec Parochis, seu Missionariis sub quovis pretextu liceat Sanctissima Crucis, Sanctorum, & rerum sacrarum nomina per translata inmutare, nec ea alio Idiomate explicare, nisi Latino, vel saltem Indico, quatenus voces Indice Regionis Latine significationi liquido, & admissim respondeant.

Eminentissimi dixerunt: Quod servetur Decretum Eminentissimi de Tournon, & declaratur, non habere locum in vocibus, & nominibus iam ab Institutione Missionis communiter receptis, que tamen per hanc declarationem nec approbantur, neque reprobantur.

Quartum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Et quia audivimus, Baptismum Infantium ex Christianis Parentibus ortorum, eorumdem incuria, sæpe sæpius diu protrahi, non sine maximo ditorum infantium salutis discrimine, monemus Evangelicos Operarios, ut sacrarum Canonum memores, terminum breviorum, quam fieri possit, attentis circumstantiis, Genitoribus præstant, graviter conscientiam eorum onerantes, nisi filios intra præfixum tempus ad Ecclesiam deferant Sacro Fonte abluendos.

Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon.

Quintum Dubium: An, & quomodo prædictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Præterea cum moris huiusmodi Regionis sit, ut Infantes sex, vel septem annorum, interdum etiam in teneriori ætate, ex Genitorum consensu, matrimonium indissolubile de presenti contrahant per impositionem Taly, seu aurea Testere Nuptialis Uxoris collo pensilis, Missionariis mandamus, ne huiusmodi irrita matrimonia inter Christianos fieri permittant, nec Sponsos sic coniunctos cohabitare sinant, donec completa legitima ætate, & explorato eorum consensu, in faciem Ecclesie, iuxta formam a Sac. Concilio Tridentino prescriptam, verum, & Canonicum Matrimonium contraxerint.

Eminentissimi dixerunt: Exequendum esse Decretum Eminentissimi de Tournon, cum declaratione tamen, servandam esse formam pro Matrimonii a Sac. Concilio Tridentino prescriptam in locis, in quibus Decretum dicti Concilii in cap. primo sess. xxxv. de Reform.

Ma-

Matrim. publicatum est, & impostum publicabitur, neque eius observantia sit impossibilis; & Missionarii curent, quantum fieri potest, ut in omnibus locis Missionum illarum Partium dictum Decretum Concilii publicetur.

Sextum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Et quoniam apud Peritiores impie illius Religionis Sectatores Taly præfert Imaginem, licet informem, Pulleyaris, seu Pylliearis Idoli nuptialibus Caremoniis prepositi; cumque dedecet Christianas Mulieres talem effigiem collo deferre in signum Matrimonii; districte prohibemus, ne impostum audeant Taly cum hac effigie collo appendere; & ne Uxores in nupte videantur, poterunt uti alio Taly, vel Sanctissima Crucis, vel Sanctissimi Domini nostri Iesu Christi, vel Beate Virginis, vel alia quavis Religiosa Imagine ornato.

Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi de Tournon, quamvis Missionarii asserant, numquam permisisse gestationem dicti Taly.

Septimum Dubium: An, & quomodo prædictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Et cum superstitione non careat Funiculus centum, & octo filis compositum; & croceo succo delinitus, quo plerique dictum Taly appendunt, prohibemus etiam ditorum filorum numerum, & unctionem.

Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi de Tournon.

Octavum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Caremonie etiam Nuptiales iuxta harum Regionum morem tot sunt, tantaque superstitione maculate, ut tutius remedium aptari non possit, quam eas omnino interdicens, cum undique noxia Gentilitatis labe scateant, & difficultum sit eas a superstitionis expurgare. At vero, ut faciliori conversionum via, & Neophitorum comodo, quantum fieri potest, in Domino indulgeamus, Missionum Superioribus iniungimus, ut novis adhibitis diligentibus, severiorique calculo, superstitionis omnia a dictis Caremoniis expungant, ita ut nihil inultum relinquantur quod Christianam pietatem offendat, & Gentilium super-

stitionem redoleat, & signanter, præter eas, quas audivimus iam statutas in hac materia ab iisdem Missionariis reformationes, ramus arboris Aresciomata omnino auferatur, ferculorum numerus non minus, ac cibi præscripta qualitas varietur: Circuli super caput Sponsorum ad tollenda maleficia omittantur: & quod de ferculis diximus, deluteis Vasis ibidem adhiberi solitis a nobis dictum, & prohibitum intelligatur.

Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon.

Feria 4. Die 23. Iulii 1733.

Nonum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Fructus etiam, vulgo dictus Cocco, ex cuius fractione prosperitatis, vel infortunii auspicia Gentiles temere ducunt, vel omnino a Christianorum Nuptiis reiiciatur, vel saltem, si illum comedere velint, non publice, sed secreto, & extra solemnitate aperiatur ab iis, qui Evangelica luce edocti, ab huiusmodi auspiciis deliramento sunt immunes.

Eminentissimi dixerunt: Dilata.*

Decimum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum sit exequendum in ea parte, que est tenoris sequentis: Nullus rite, & sufficteper dispositus arceatur a Sacramento Pœnitentiæ, & signanter Mulieres menstruali morbo laborantes, non attentis diebus purificationis iuxta morem Gentilium; cum hæc Sacramentalis vera Animæ purificatio, & non alia, sit attendenda a Christianis, eorumque Pastoribus; quibus præterea non liceat nec per seiplos, nec per Catechistas, nec per alios quoscumque dictis Mulieribus prohibere accessum ad Ecclesiam, vel ad Conventum, tantaque superstitione maculate, ut tutius remedium aptari non possit, quam eas omnino interdicens, cum undique noxia Gentilitatis labe scateant, & difficultum sit eas a superstitionis expurgare. At vero, ut faciliori conversionum via, & Neophitorum comodo, quantum fieri potest, in Domino indulgeamus, Missionum Superioribus iniungimus, ut novis adhibitis diligentibus, severiorique calculo, superstitionis omnia a dictis Caremoniis expungant, ita ut nihil inultum relinquantur quod Christianam pietatem offendat, & Gentilium super-

Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon.

Undecimum Dubium: An, & quomodo exequendum sit dictum Decretum in ea parte, que est tenoris sequentis: Dedecet etiam Christianam Virginis honestati prima vice dicit morbo laborantis, illum Cognatis, Vicinis, & Amicis notum facere, & inverecunde publicare, iisque Ethnicorum more, & ritu in eius domum collectis, super re tam

ser-

* Vide infr. post Dub. XI.

sordida festum institueret. Quocirca huiusmodi solemnitates, & ritus Orthodoxis Puellis interdiximus, & abolemus, Missionariisque iniungimus, ut non solum eas, verum etiam Genitores moneant, quam dissona sit virginis pudoris legibus eiusmodi obscena consuetudo, qua a Gentilium impudentia videtur indulta, ut ita, labefactata Puellarum verecundia, eas effrenate ad libidinem provocare valeant.

Eminentissimi dixerunt: Quod curent Missionarii aboleri festum sub titulo Menstrui, sed sub titulo Nuptiarum tantum permittant.

Feria 4. die 9. Septembris 1733.
Nonum Dubium supradicta die 22. Iulii propositum, sed non resolutum: An, & quomodo predictum Decretum sit exequendum in ea parte, qua est tenoris sequentis: Erutus etiam, vulgo dictus Cocco, ex cuius fractione prosperitatis, vel infortunii auspicia Gentiles temere ducunt, vel omnino a Christianorum nuptiis reiciantur, vel saltem, si illum comedere velint, non publice, sed secreto, & extra solemnitatem aperiantur ab iis, qui Evangelica luce edocti, ab huiusmodi auspiciis deliramento sunt immunes. Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum predicti Eminentissimi Cardinalis de Tournon.

Decimum secundum Dubium: An, & quomodo Decretum predicti Em. Card. de Tournon sit exequendum in ea parte, qua est tenoris sequentis: Ferre pariter non possumus, quod a Medicis Spiritualibus pro Animarum salute ea caritatis officia denegentur, qua Medici Gentiles Nobilis etiam generis, seu Casta, pro Corporis salute praestare non dedignantur Infirmis, licet abiecta, & infirma conditionis, vulgo dictis Pareas. Quapropter districte mandamus Missionariis, ut, quantum in ipsis erit, nemini e Christianis agrotis, quantumvis Pareas, & vilioris, si adessent, generis hominibus, consideranda relinquatur in infirmitate copia Confessarii; & ne, in gravibus morbis, cum gravissimo vita corporalis periculo, aeterna consulere cogantur, iisdem Missionariis precipimus, ne Infirmos huiusmodi conditionis ad Ecclesiam deferendos expectent, sed consultius Domo, ubi agrotant, pro viribus petant ad eos invisendos, ac piis sermonibus, & precibus, Sacramentorumque paulo recreandos, atque demum eos in extremo vitae discrimine constitutos Sancto Infirmorum Oleo deliniant, absque Personarum aut sexus acceptione, expresse damnantes

quancumque praxim huic Christiana pietatis officio contrariam. Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi de Tournon: praeferenda monendus Missionarios, quod neque ad Baptismum admittant Indos, qui in ea sunt opinione, Pareas a Deo esse reprobatos, & ideo nullam posse sperare salutem, nisi eam opinionem deposuerint.

Decimum tertium Dubium: An, & quomodo dictum Decretum exequendum sit in ea parte, qua est tenoris sequentis: Non sine maximo animi nostri dolore accepimus etiam, Christianos Tympanorum pulsatores, Tibicines, vel alterius cuiuscumque Musici Instrumenti Sonatores, ad Idolorum Festivitates, & Sacrificia accersiri ad ludendum, & interdum etiam cogi, ob quandam servitutis speciem erga Publicum ab ipsis contracta per huiusmodi artis exercitium, nec facile esse Missionariis, eos ab hoc detestabili abusu avertere. Quocirca considerantes, quam gravem rationem esse Deo reddituri, si huiusmodi Christianifideles a demoniorum honore, & cultu pro viribus non revocemus, illis prohibemus, ne impofterum audeant, nec in Pagodis, nec extra, tum occasione Sacrificiorum, tum quancumque Solemnitatum superstitioso cultu imbutarum, sonare, aut canere, sub poena Excommunicationis lata Sententia, cum nullo modo liceat Christi famulis Bekul inservire, ideoque Missionarii non solum eos moneere tenentur de predicta prohibitione, verum etiam illam omnino executioni demandare, & contrascentes ab Ecclesia expellere donec ex corde resipiscant, & publicis poenitentia signis patratum scandalum emendaverint.

Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon.

Decimum quartum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum exequendum sit in ea parte, qua est tenoris sequentis: Declaramus praeterea Pontificiam Constitutionem Gregorii Papa XV. incipien. Romanae Sedis Antistes, ad petitionem PP. Societatis Iesu editam, qua indigenis Christianifidelibus lavacra, non alia occasione, & sine, quam corporis reficiendi, & a naturalibus sordibus mundandi, ab Apostolica Sede permittuntur, interdictis tempore, & modo, quibus a Gentilibus adhiberi solent, aequo afficere Evangelicos Operarios; quibus propterea non liceat sub quacumque alia causa, & sine, etiam ad effectum, ut existimentur Sanias, seu

seu Brachmanes, praeteris dediti huiusmodi ablutionibus, illis uti, praesertim statutis eorum horis, & ante, vel immediate post quancumque Sacram functionem. Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon.

Feria 4. die 16. Septembris 1733.
Decimum quintum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum Cardinalis de Tournon sit exequendum in ea parte, qua est tenoris sequentis: Cineres itidem ex Vacca stercore confectos, & impiam Gentilium Poenitentiam a Ruten institutam redolentes, & eosque fronti Sacro Chrismate delinita impingere, sive quacumque alia signa albi, vel rubei coloris, quibus Indi superstitiosissimi in fronte, vel in pectore, aut in alia quavis corporis parte utuntur, deferre prohibemus; mandantes, ut Sancta Ecclesia consuetudo, piique ritus Cineres benedicendi, illisque Christianorum caput Cruce signandi ad humanae infirmitatis memoriam recolendam, religiose serventur tempore, ac modo ab Ecclesia praescripto, scilicet Feria 4. Cinerum, & non alias.

Eminentissimi dixerunt: Confirmandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon, servata in omnibus Constitutione Gregorii XV. edita die 31. Ianuarii 1623. qua incipit: Romanae Sedis Antistes.

Præterea Eminentissimi dixerunt: Quod fiat Decretum, quo imponatur Missionariis cuiuscumque Ordinis, etiam Societatis Iesu in Partibus Infidelium degentibus, ne audeant permittere Ritus, vel Consuetudines proprias Gentilium, nec illos, aut illas proprio arbitrio vertere in Ritus, vel Consuetudines Christiana Religionis, inconsulta S. Sede, & Missionarii meminerint praecipionis Alexandri VII. in sua Constitutione incipien. Sacrosanct. la 26. sequentibus verbis express. Ne ob instructionis defectum, qui Sacro Baptismate initiantur, immaculatam Christi legem profanis, ac gentilitatis institutis ex ignorantia foedent, ac Idololatram cum Orthodoxa Fide confundant, ut saepe inibi evenire nunciatum est; caveant ii, qui iisdem instruendis incumbunt, ne impofterum ullus ad Baptisma admittatur, qui gentilitatis mores profusus non exuerit, & in fide non sit sufficienter instructus.

Decimum sextum, & ultimum Dubium: An, & quomodo dictum Decretum exequendum sit in ea parte, qua est tenoris sequentis: Et demum quia ex librorum de falsa

Religione, & de rebus obscuris, & superstitiosis tractantium lectura, venenum, ut plurimum, serpere solet ad cor Fidelium, quo non minus Fidei puritas offenditur, quam mores corrumpuntur, magno opere commendantes zelum, ac studium Missionariorum, qui libros Sacram Ecclesia Catholica doctrinam, rerumque Sacrarum monumenta continentis pro Indorum Christianifidelium eruditione in linguam Malabaricam; seu Tamulicam transfulerent, vel novos pro illorum commodo, & institutione composuerunt, iisdem Christianifidelibus expresse interdiximus fabulosos Gentilium libros; eosque legere, & retinere prohibemus sub poena Excommunicationis latae sententiae, nisi prius habita licentia Parochi, seu Missionarii curam Animarum exercentis, quorum prudentia committimus facultatem suam per hoc dispensandi, & libros (si qui forte sunt) noxia superstitione vacuos, & nihil contra bonos mores tractantes, pro Christianorum usu seligendi, eorumque lecturam permittendi.

Eminentissimi dixerunt: Servandum esse Decretum Eminentissimi Cardinalis de Tournon.

Quibus dubiis, & eorum resolutionibus Nobis per Venerabilem Fratrem Archiepiscopum Damariae, Congregationis Sancti Officii Assesorem relatis, Resolutiones ipsas plene approbantes, cuncta ea, quae iuxta earum tenorem confirmanda, aut moderanda, vel declaranda, ac in nonnullis remittenda visa sunt, respectively confirmavimus, moderavimus, declaravimus, & in nonnullis remissimus. Quocirca, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, Vobis iniungimus, & mandamus, ut pro singulari vestra in Nos, atque hanc Sanctam Sedem reverentia, quacumque per hasce nostras Litteras de Apostolica Auctoritatis plenitudine, vel confirmata, vel decreta, aut praescripta sunt, sanctissime custodiatis, atque ab omnibus servanda studiosissime curetis: obsecrantes Vos in Domino per viscera Misericordiae Dei nostri, ut Controversis iam remotis, & omnino evulsis, atque animi nostri sensibus concordibus, studia, & labores vestros in Animarum salutem, qua praestantissimus vestra vocationis est finis, pro viribus conferatis. Atque Vobis, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Rome apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die XXIV. Augusti MDCCXXXIV. Pontificatus nostri anno quinto.

XIV. Post diutinam, accuratamque factorem, atque rationum in utramque Partem disce-

disceptationem, post tam solemne denique causæ iudicium, in Imaginam spem venerat Apostolica Sedes, non secus ac Romæ litigiis finis erat impositus, ita & in Indiis tandem aliquando a discordiis, abususque cessatum iri; cum præsertim ii, qui Decretum impugnauerant, sive illius æquitate cognita, seu moderationibus, declarationibus, & relaxationibus impetratis satis sibi factum existimantes, non solum æquo animo illud recepissent, sed fidem quoque suam obligassent, se omnino operam daturus, ut quæcumque in Litteris Apostolicis essent præscripta, integre executioni mandarentur. Huc accedebat, quod Apostolicæ Sedi non fama solum, sed certis, gravissimisque testimoniis allatum erat, publicatas iam fuisse Pontificias Litteras, & subscriptas ab omnibus Missionariis, & mutuam inter Partes perfectæ communionis, atque concordie vinculum reintegratum, quod multis annis non sine ingenti Missionum damno inter illas fuerat interruptum.

XV. At tam felicibus initiis conceptum gaudium statim evanuit: tristissimus siquidem nuntius quam citissime Sedi Apostolicæ allatus est, Missionarios scilicet, qui Cardinalis Turnonii Decretum impugnauerant, non obstantibus Clementis XII. Litteris Apostolicis solemnibus formula ab iis acceptatis, publicatisque, damnatos tamen ritus, ac cæremônias iuxta eandem Litterarum præscriptum minime aboleri posse causantes, tantum sibi licentiæ sumere, ut eos, easque adhuc usu permittere, & retinere non dubitarent. Cumque de tamdiu dilata ab iis obedientia in dies fama increbesceret, præfatus Clemens Papa XII., ut debitum Pontificiis mandatis obsequium, & observantiam vindicaret, certamque redderet in posterum eorum, quæ in prædictis Pontificiis Litteris mandabantur, executionem, alteris in simili forma Brevis datis die XIII. Maii anni MDCCXXXIX. Apostolicis Litteris, earum Regionum Episcopis, & Missionariis præceptum iteravit, gravioribus etiam poenis impositis, ut nedum exactissime servarent, quæ in suis præmissis Litteris mandabantur, sublata cuiuslibet secus interpretandi facultate; verum ad id illico se adstringerent solemnibus iurando interposito, iuxta formulas respectively eidem præscriptas. Litteræ in forma Brevis sequentis sunt tenoris.

CLEMENS PAPA XII.

Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Concredita Nobis Dominici Gregis cura continuo Nos urget in id præcipue, & tota sollicitudine incumbere, ut ab iis maxime, qui sortiti sunt partem Ministerii huius, & in lucem Gentium sunt missi, erga S. Sedem ac Apostolica mandata filiale obsequium exhibeantur, atque Fidei dogmata, sacrosque Ecclesiæ ritus & ipsi intemerate retineant, & alios edoceant, ut quos locorum immensa spatia a Petri Sede longe disiungunt, eos tamen Fides eadem in unitate spiritus, & doctrina conglutinet. Alias itaque per similes Litteras nostras sub datum 24. Augusti 1734. incipientes. Compertum, exploratumque, Fratritates Vestras, omnesque Missionarios eo maiori, quo potuimus, paterno caritatis affectu requisivimus, & declaravimus, quam impense exoptavimus, ut qui in Regnis istis Christi Fidei veritatem agnoscere convertuntur, superstitiosos Gentilium ritus omnino abiicerent, atque aversarentur, ne habeantur & ipsi ad instar eorum, qui cum Dominum colerent, Diis quoque serviebant iuxta consuetudines Gentium: utque in re tanti momenti nulla esset offensus occasio, auditis Theologorum, ac præsertim Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium per universam Christianam Rempublicam Generalium Inquisitorum suffragiis, plura, iuxta dubia tunc proposita, provide statuimus, & a Missionariis observanda præscripsimus. Quorum omnium in Nos observantia, ac studium amplificandæ Fidei in certam spem Nos erigunt, ut pari contentione pro viribus obtemperare satagant, nec ullus erit, qui detestabili Indulgentia aliter fieri posse cogitet, & veluti infideles filii peccare eos faciant peccatum magnum. Sane etsi hisce mediis muneris Nostro satisfecisse, ac sine sollicitudine esse suaderent; attamen rei momentum, a qua Fidei puritas, atque integritas pendet, numquam hanc in nobis curam delebit, nisi ad magnitudinem negotii opportuniora semper comparemus remedia. Quare Fratritatibus Vestris, & Missionariis omnibus, quibus prædictas Nostras Litteras direximus, sive Regulares cuiuscumque Religionis, Congregationis, Instituti, Societatis etiam Iesu, fueritis, demandamus, & precipimus, ut omnia, & singula, quæ in dictis nostris Litteris continentur, integre, exacte, ac inviolabiliter observetis, atque ab eis,

quo-

quorum cura ad vos spectat, remota penitus quavis aliter interpretandi potestate adamusim observari faciatis, in virtute sanctæ obedientiæ, sub poena suspensionis ab exercitio Pontificalium, Interdicti ab ingressu Ecclesiæ, & respectively excommunicationis lata sententiæ, a qua nemo Vestrum a quoquam, præterquam a Nobis, seu Romano Pontifice pro tempore existente, excepto tantum mortis articulo, absolvi possitis; & quoad Regulares insuper privationis vocis activæ, & passivæ etiam ipsos factis, & sine ulla alia declaratione incurrendæ. Itidem sub iisdem poenis, & censuris pari auctoritate precipimus & mandamus, ut omnes, & singuli, qui ab hac Sancta Sede, sive ab eorum respectively Superioribus, ad ista Regna sacris obeundis Missionibus missi eritis, statim, ac de hisce Litteris nostris certiores facti fueritis, vel quavis alia denunciatione de illis notitiam habueritis, iuramentum præstetis, integre, exacte, ac omnimode implere, que provide a Nobis in iisdem Litteris constituta fuerunt, neque illis ulla in parte quovis sub pretextu contraire. Illis etiam, qui quodcumque hoc munus suscepturi erunt, mandamus, ac precipimus sub iisdem omnibus censuris, & poenis, ut nullo pacto audeant vel minimum actum explere, nisi antea & ipsi iuramentum prædictum præstiterint, quin nec tamquam Presbyteri Saculares ab Ordinariis Locorum deputati, seu veluti simplices Religiosi, vel quovis alio titulo, & nomine, Christifidelium Confessiones excipere, Conciones, aut Sacramenta ministrare, sed omni prorsus careant potestate, derogando quibusvis privilegiis, sibi ipsis, aut vestra respectively Religionis, Ordinis, Congregationis, & Societati, etiam Iesu, specialiter, aut generaliter a Nobis, & a prædecessoribus nostris quacumque ex causa concessis. Iuramenta prædicta seculares Missionarios coram Locorum Ordinariis, Regulares coram Superioribus, vel Apostolicis Vicariis præstare demandamus, Vicarios vero ipsos, & Superiores in manibus Episcoporum. Nec eadem tantum verbo præferre, sed scripto iuxta formam per Nos præscriptam, & infra adnotandam, aut propria manu subsignare teneamini sub iisdem Censuris, & poenis. Hoc etiam iuramentum præstandum fore mandamus, ac requirimus ab illis, qui ad Episcopale munus ab hac Sancta Sede promoveri meruerint, vel ipsomet die, quo in manibus Episcoporum solemnem emissuri erunt Fidei professionem, vel in actu eorum consecrationis. Quorum iuramentorum subsignata exemplaria, relicta isthic in Archivis authentica copia, ad Congregationem de Propa-

Conc. Appar. Tom. I.

ganda Fide; per Episcopos, & Superiores Regulares respectively transmitti volumus, a qua ad illam S. Officii remittantur, ut sint obsequii erga Nos, nostrasque iussiones, puritatis, integritatisque Fidei vestra monumenta. Ne vero tam Litterarum nostrarum sub prædicta die 24. Augusti 1734. quam presentium, ullus ignorantiam allegare valeat, hortamur Fratritates vestras, ac in Domino obtestamur, ut quo primum illas, atque presentes receperitis, statim publicare faciatis, ac ad singulos Missionarios, sive Saculares, sive Regulares fuerint, sub vestra respectively Iurisdictione degentes, easdem transmittatis. Hoc ipsum precipimus Apostolicis Vicariis, aliisque Regularium Superioribus. Contrafacientes, vel negligentes declaramus incurere ipso facto poenam suspensionis ab exercitio Pontificalium, & interdicti ab ingressu Ecclesiæ; Regulares autem Excommunicationis lata sententiæ, privationis Officiorum, & vocis activæ, & passivæ.

Formula autem iuramenti, sicut præmittitur, a Missionariis præstandi est, que sequitur, videlicet: „ Ego N. Ordinis N. seu Societatis „ Iesu Missionarius ad Regnum N. vel ad „ Provinciam N. in Indiis Orientalibus a Sede „ Apostolica, vel a meis Superioribus, iuxta „ facultates eis a Sede Apostolica concessas „ missus, vel destinatus parendo præcepto Sanctissimi Domini Nostri Papæ Clementis XII. „ per Litteras Apostolicas in forma Brevis datus die 13. Maii anno 1739. iniuncto omnibus Missionariis in dictis Missionibus, præstandi iuramentum fideliter servandi dispositionem Apostolicam circa ritus Malabaricos ad formam Litterarum Apostolicarum in forma Brevis eiusdem Sanctissimi Domini Nostri die 24. Augusti 1734. incipientes. Compertum exploratumque: mihi per integram eiusdem Brevis lectionem optime noto, promitto, me plene, & fideliter parturum, illudque exacte, integre, absolute, & inviolabiliter observaturum, & absque ulla tergiversatione adimpleturum, nec non ad formam dicti Brevis instructurum Christianos mihi commissos tam in Concionibus, quam in privatis instructionibus, ac præsertim Cathecumenos, antequam baptizentur; & nisi promittant observantiam dicti Brevis eiusque dispositionum, & prohibitionum, me ipsos non baptizaturum; prout quoque curaturum omni studio, quo potero, ac omni diligentia, ut sublatis Gentium cæremoniis, illi a Christianis suscipiantur, & retineantur ritus, quos Catholica Ecclesiæ pie præscripsit. Si autem

F

„ (quod

(quod Deus avertat) in toto, vel in parte contravenient, toties poenis a Sanctissimo Domino Nostro impositis in Decreto, seu Litteris Apostolicis, ut supra, super praestatione huius iuramenti, mihi pariter per integram lectionem notis, me subiectum agnosco, & declaro. Ita tactis SS. Evangeliiis promitto, & iuro. Sic me Deus adiuvet, & hac SS. Dei Evangelia.

Ego N. manu propria.
Formula vero iuramenti, ut supra, praestandi ab Episcopis, est, quae sequitur, videlicet: „ Ego N. Episcopus Civitatis N. memor iuramenti a me praestiti in actu mea solemnem Consecrationis, quo Romano Pontifici fidem, subiectionem, & obedientiam promisi, tum insuper eorum, quae providendo sancit Clemens XII. Pontifex Maximus circa ritus Malabaricos in Litteris Apostolicis in forma Brevis, Episcopis & Missionariis usque sub die 24. Augusti 1734. transmissis, parendo mandatis Sanctitatis Suae per alias similes Litteras die 13. Maii anno 1739. iniunctis, ut in argumentum mea erga Apostolicam Sedem obedientie non minus, quam filialis obsequii me iurandi Religione obstringam, iuro, & promitto, me plene, & fideliter easdem Litteras Apostolicas sub dicta die 24. Augusti 1734. executurum, atque ea, quae in illis praescripta sunt, exacte, integre, absolute, ac inviolabiliter observaturum, curaturum pariter, quantum in me erit, ut ii omnes, qui mea in Dioecesi Missionarii, & Sacerdotes sunt, vel futuri erunt, illas eodem prorsus modo in omnibus servant, atque exequantur, & contra inobedientes, si qui fuerint, me processurum ad formam Brevis sub die 13. Maii anno 1739. ut tandem sublatis Gentium caeremoniis, illi a Christianis recipiantur ritus, quos Catholica Ecclesia pie praescripsit, ac iugiter servat. Utque de hac mea voluntate, iuramento, filialique obsequio erga Romanum Pontificem, eiusque mandata perenne existat monumentum, propria manu me subscribo.
Ego N. Episcopus N.

Ceterum etsi magna Nobis spes sit, Fratritates Vestras, & Missionarios omnes nostras voces, & monita excipere diligenter, ac filiali obsequio exequi, curam insuper sollicitudinemque plurimam gerere, ut tam Orthodoxae Religionis puritati, integritati, quam Gentium saluti adiumento sitis, omnesque in hanc unicam rem, maximam utique labores, sudoresque conferre, ut tandem, qui

Christi amplectuntur Fidem, supersticiosos avertentur ritus, eosque tantum suscipiant, & retineant, quos Catholica Ecclesia pie praescripsit, ac iugiter servat; attamen pro Pastoralis Officii debito, ac Paternae Caritatis stimulo, iterum, iterumque commone non desistimus; ne a Pastorum Principe in custodia Gregis sui minus vigilasse diiudicemur: & Vobis interim in auspiciis bonorum omnium Apostolicam Benedictionem impertimur. Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die XIII. Maii MDCCXXXIX. Pontificatus nostri anno nono.

XVII. Haec Clementis XII. Litteras aliae subsecutae sunt prae-nominatis earum Regionum Episcopis peculiariter inscriptae, quibus idem Pontifex & conceptum animo intimum dolorem, ob nondum sibi delatam certam exoptatamque notitiam de praestita Apostolicis mandatis debita observantia, gravibus verbis patefecit, & eorumdem Episcoporum zelum, ac religionem excitare curavit, ut ipsi exemplo ac diligentia sua praerentes, ceterorum obedientiam sollicitè promoverent. Harum Litterarum huiusmodi exemplum est.

XVIII. Venerabilibus Fratribus Episcopis in Regnis Indiarum Orientalium Madurensi, Mayssurensi, & Carnatensi.

CLEMENS PAPA XII.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Continere labia nostra non possumus, quin vos Venerabiles Fratres Apostolica voce iterum alloquamur: moleste Nos, imo graviter ferre, usque adhuc certam denunciationem minime accepisse, qui tandem exitus contigerit Nostris Litteris, quas die 24. Augusti 1734. Vobis, & Missionariis isthic commemorantibus dedimus. Sane taciturnitas haec curarum, & angustia nostro paterno erga vos amoris causa est, tum, & maxime quia, incerta licet, sparsa hic sunt voces, easdem Nostras Litteras, & Decreta in publicum ab omnibus minime posita fuisse, nec exacte, prout oportet, adimpleri, quin non desse aliquos, qui diversa opinantes, ac loquentes, adducunt discipulos post se. Quare primum Fratritates Vestras ex animo requirimus, ut quomodo isthic res se habeat, quam primum renuncietis, ne longior tarditas acerbiorē Nobis afferat molestiam; deinde firma spe ducimur, zelo

zelo Dei vos impellente, in doctrina sana nobiscum exurgere in eos, qui contradicunt, ut memores officii, cui se addixerunt, sedulo caveant, ac diligenter prospiciat, ne culpa eorum, Gentes istae sint timentes Dominum, sed nihilominus & Idolis suis fervientes. Hac de causa alteras misimus Litteras Fratritatibus Vestris; atque Missionariis, quibus gravioribus sub poenis demandamus, ut nostrae voluntatis sensibus, & Decretis obediant, & opere compleant. Ne vero, ut haec lenus, unus alterum incuset, & Nos qui licet praesentes isthic spiritu, corpore tamen absentes, suspensos incerti nuncii diu retineant, iuramentum ab unoquoque ex Missionariis propria manu subsignandum expetere duximus, quo quisque profiteatur Nostris iussionibus promptam, atque exactam praestare obedientiam, prout latius in iisdem Litteris continetur. Hoc etsi tuto Nobis polliceamur pro omnium pietate, & religione, attamen plurimum collatura erit Fratritatum Vestrarum exempli auctoritas, quoties idem iurandi sacramentum, in certum erga S. Sedem, & in Nos obsequii vestri testimonium praestitisse, atque Nobis misisse, vos intelligant prout in Domino etiam, atque etiam obtestamur. Porro hanc unam esse detegendam veritatis viam, unum praesidium ad obstruendum os loquentium iniqua, vosmet facile cognoscere non dubitamus: quare Pontificiam voluntatem, ceteroquin in vos propensam, magis, magisque Vobis devincietis, si industriae, cogitationi, studio denique vestro vim addatis exemplo; nec sane veremur, quin eam reverentiam, quam suscipientes Episcopale munus, huic S. Sedi, & Apostolicis mandatis spondidistis, hac tam opportuna occasione explicaturi luculentius eritis, ut quos ad iuramentum proferendum vos adire obstringimus, ex facto etiam vestro obedire praecipis Nostris arctius impellantur; ac vobis Venerabiles Fratres in perpetuum amoris Nostris pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die XIII. Maii MDCCXXXIX. Pontificatus Nostris Anno nono.

XIX. Neque vero his, quamvis adeo enucleate praescriptis, plane contentus idem Clemens Papa XII. Superiores quoque Generales Missionariorum in Orientalibus Indiis degentium, eorum praesertim, qui, ut Apostolicae Sedi relatum erat, detrectabant adhuc obsequentis animi erga eiusdem Sedis mandata, certa argumenta exhibere, adstrinxit, eosque sub poenis suspensionis a Divi-

nis, privationis vocis activae & passivae, aliisque gravioribus arbitrio suo reservatis, Apostolicae etiam Sedis indignationis, formali praecipio, eoque iuridice indicto adigit ad transmittenda suis respective Religiosis exempla Apostolicarum Litterarum a se tunc editarum, atque ad earum publicationem, & exactam, integram, inviolabilemque observantiam pro viribus praecipendam, ea lege addita, ut si aliquis esset e Missionariis, qui mandatis reluctaretur, aut contra facere auderet, solemniter statim praecipio per Superiorem Generalem cogere, relicti Missionibus, e Provincia decedere, atque in Europam reverti. Et ne in re adeo gravi intentatum aliquod remedium relinquere, terminum annorum trium constituit, intra quem Superiores Generales praedicti tenerentur certis, authenticisque documentis Sedi Apostolicae plenam atque integram Decretorum Litterarumque observantiam indubitate probare, atque praesertim exempla iurandi, ut praesertim, praestandi, propria uniuscuiusque Missionarii manu, cuiuscumque fuerit Instituti, subscripta, exhibere.

XX. His ita constitutis, atque mandatis obtemperantes omnes Episcopi & Missionarii Apostolici Regnorum Madurensis, Mayssurensis, & Carnatensis, nominatimque, qui pridem contra Cardinalis Tournonii Decretum steterant, fide data, sacramentoque interposito, exactam, integram, absolutam, inviolabilemque observantiam Litterarum, quarum superius exemplum insertum est, quodque incipit *Compertum exploratumque*, promiserunt secundum formulas alii in Litteris Pontificiis expressas, quae pariter enunciatae iam sunt, quaeque incipiunt *Concredita Nobis Dominici Gregis*. Utque suum Nobis ad Pontificatus apicem erectis, Sanctaeque Sedi fidele obsequium, & submissionem certo probarent argumento, ad manus nostras exempla reddi curarunt solemnem iurandi, quod singuli praestiterunt.

XXI. Hunc igitur fructum ex prudenti conitanti, quam haecenus recensuimus, Praedecessorum Nostrorum agendi ratione Nobis colligere datum est: neque iam temere videmur hanc animo spem concepisse, ut quaecumque dubia super executionem eorum, quae ab iisdem Praedecessoribus praescripta memoravimus, adhuc reliqua sunt, resolutis, ut infra, propositis quaestionibus, penitus submoventur; omnesque demum inter sacros istarum Regionum Operarios dissensiones & controversias compositae conticescant, atque Apo-

stolica mandata & Decreta, quæ, gravi præmissa ponderatione, ac de consilio Venerabilium Fratrum Nostrorum in tota Republica Christiana in negotiis Fidei Generalium Inquisitorum specialiter deputatorum, aliorumque Virorum pietate ac doctrina præstantium, harum serie edituri sumus, pari obedientiæ alacritate ab omnibus istarum Partium Missionariis excipiantur, ac debitæ executioni demandentur.

XXII. Nonnulli siquidem, postquam Litteris suis professi sunt servatas a se fuisse Apostolicas Litteras *Compertum exploratumque*, seque accusatos idcirco perperam fuisse tamquam refractarios; affirmantes nihilominus, in maximas, atque extremas animi angustias se esse coniectos, ob Iurisiurandi religionem, ob excommunicationis periculum, aliasque gravissimas poenas, quibus inobedientes, leviter repugnantes inevitabili nexu obligati sunt, atque obnoxii; communi illorum omnium nomine, qui in pari muneris & periculi societate versantur, ad sublevandas suas, ut aiunt, oneratas, trepidantesque conscientias, atque ad plurimorum Christianorum salutem, qui recenter conversi persecutionum procellis assidue consistantur, in tuto collocandam, tria a Nobis flagitarunt.

XXIII. Primum illud est, ut onere subleventur (quod quidem onus gravissimum, intolerandumque appellant) tot iuramentorum, censurarumque, quibus inextricabilibus veluti laqueis eorum conscientiæ vinciantur, quibusve sit, ut propriæ amittendæ salutis periculo expositi, de aliena procuranda cogitationem prope omnem deponere cogantur.

XXIV. Alterum, ut dispensatio alias concessa super insufflationum, atque salivæ ritu, in Sacramento Baptismatis ministrando, progetur, eo vel maxime, quod non tali lege sit huiusmodi ritus inductus, in qua dispensatio locum habere non possit; imo, ut ea concedatur necessarium esse aiunt, ad conservandam prorogandamque disseminatam iam, ac diffusam Fidem in vastissimis illis Regionibus, quarum Incolæ ingenito veluti horrore, seu potius inveterato, & communi præiudicio, ita salivam averfantur, ut de eo evellendo prope iam sit ab eis desperatum.

XXV. Tertium, ut aperta, atque plena tradatur interpretatio præcepti a Cardinali Tournonio Missionariis gravissime iniuncti, atque ab Apostolica Sede confirmati, eisque inculcati, ut abiectionem hominum genus, vulgo *Parens*, minime deserant, sed cum domi aliquo morbo laborantes detinemur,

eos invisant, eisque, cum opus fuerit, Sacramenta ministrent, omnibusque erga eos caritatis atque pietatis officiis defungantur. Nam, sine aliqua præfati Decreti declaratione, perniciosi eis, qui Christianæ Religionis nomen dederunt, imminere prorsus arbitrantur, Gentiliumque ad Fidem conversionem impossibilem penitus evasuram. Itaque eorundem Parearum salutem providendum esse rentur, non adigendo Sacros Operarios ad ingrediendum eorum domos, quod certe, ut asserunt, exitio Missionibus foret, sed alia ratione; atque ea potissimum, quam ipsi primo induxerunt, quaque usi sunt post Apostolicas etiam Litteras promulgatas, quarum initium *Compertum exploratumque*, obtentu verbalis cuiusdam declarationis, quam ipsis suis Missionum Procurator significaverat.

XXVI. Rumore itaque ad Nos allato de huiusmodi vocali declaratione, quæ Clementi Papæ XII. Prædecessori nostro tribuebatur, & cuius etiam exemplum monumentumque in Actis, & Tabulario Sanctæ Inquisitionis prelatum fuisse atque reconditum ferebatur, exemplum monumentumve huiusmodi diligentissime exquiri mandavimus. Cumque illud nusquam inventum sit, longa licet atque exactissima indagine investigatum; cum etiam Administris, quo um custodiæ mandandum fuerat, ea de re per Nosmetipsos interrogati, nihil huiusmodi a se visum, nihil auditum fuisse, & nunquam ad se pervenisse prædictam declarationem, propterea que & in Actis, & in Archivo desiderari constanter, & indubitate affirmaverint: cum denique ipsius Nostris Prædecessoris ea de re mentem, atque sententiam in Apostolicis eius Litteris supra relatis luce ipsa clarius expressam, exploratamque haberemus; totum hoc gravissimum & inveteratum negotium, cum approbatione & consilio Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Generalium Inquisitorum, ut supra, deputatorum, tandem diiudicare, ac definire deliberavimus. Auditisque propterea tum eorundem Venerabilium Fratrum Nostrorum, tum etiam Consulum sententiis, ac rursus ad trutinam revocatis, & coram Nobis multum, diuque perpensis atque discussis moderationibus illis, quas postularunt a Nobis illi, qui duram atque difficilem Decretorum toties enunciatorum integram absolutamque observantiam exstimarunt, in hunc, qui sequitur, modum, statuimus, atque decrevimus.

XXVII. Ac primo quidem, animadvertentes

tentes impositam Iurisiurandi legem esse veluti saluberrimum antidotum extinguendo gliscentium litium, discordiarumque veneno, aptissimumque ad cohibendam licentiam, libertatemque opinandi, interpretandi, agendi denique prohibito in re tam gravi & periculosa, frangum existere; Censuras quoque a prædicto Clemente XII. Prædecessore Nostris in annunciatas Litteris, incipientibus *Concredita Nobis* constitutas, ad solos dumtaxat pertinere Apostolicæ legis præceptorum violatores, easdemque in huiusmodi tantum refractarios, quorum animos neque Ecclesiasticæ mansuetudinis officia, neque paternæ admonitionis caritas vincere, aut inlectere ullo modo possent, iustissimam poenam esse & fore reputantes; non solum inopportunum censuimus Iurisiurandum aliqua in parte remittere, aut moderari Censuras, quod primo fuit ab illis propositum; verum etiam de prædicto consilio & assensu, ac de plenitudine Potestatis a Deo Nobis concredita, illud, illasque probamus, confirmamus, & innovamus, illudque, & illas omne robur, & firmamentum, omnemque vim & efficaciam in posterum semper habere, suosque plenarios & integros effectus fortiri & obtinere, atque ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quancumque spectabit, inviolabiliter & inconcusse observari decernimus, & iubemus.

XXVIII. Quod autem attinet ad secundam postulationem de proroganda supradicta dispensatione, quam Prædecessor Nostris in decennium concessit, ut scilicet per id temporis, in Sacramento Baptismatis conferendo, salivæ usu abstinere, & sacras insufflationes in occulto adhibere liceret, non tamen hoc generatim, neque indistincte, sed ubi gravis aliqua, & certa necessitas postularet, ut luculentius in eiusdem Litteris Apostolicis, quarum initium *Compertum exploratumque* expressum est; Nos declarare satis non possumus, quam ægre feramus, quod nullis adhuc certis indicis, aut argumentis cognoscere potuerimus, utrum Missionarii per id decennii tempus, quod iam elapsum esse dignoscitur, ad Apostolicarum Litterarum præscriptum, in eo pro viribus elaboraverint, atque, ea, qua par erat, fide, ac diligentia, omne suum studium, operamque adhibuerint, ut vanus ille horror, & parum æqua averfatio prædictorum Sacramentalium, quæ Gentium illarum animis insidere fertur, sensim emendata, demum ab eisdem penitus deponeretur. Nemo quippe ignorat, Sacra-

Conc. Appar. Tom. I.

mentalium, de quibus agitur, usam, sive institutionis antiquitas, ex qua Ritus illi in Ecclesiam derivati sunt, sive multiplex mysteriorum significatio, quæ in illis continetur, sive demum Romanæ Ecclesiæ omnium Magistræ spectetur auctoritas, quæ eosdem in suis Ritualibus receptos inviolabiliter observari præcepit, iure, ac merito venerandum esse, præcipuoque semper in honore habendum, & consequenter incapacem prorsus recipiendæ Baptismatis Gratia eum esse, qui falso sibi persuaserit, insufflationes, atque salivam aptam haud esse materiam sacramentalium caeremoniarum, gravissimique piaculi expertem non futurum, qui sic opinanti conferre illud auderet.

XXIX. Et quamquam exploratum esset, Gentes illas hoc pravo errore minime detineri, sed ob id tantum a prædictorum Sacramentalium usu abhorre, quod ingenta quadam, ut ferunt, aversione salivam anhelitumque abominentur, non minori tamen industria Sacris Ministris admittendum est, ut ex earum animis perperam conceptum horrorem, ineptamque aversionem elimineat, atque ablegent: aliter timendum merito esset, ne illarum Regionum Neophiti, confirmata in ipsorum mentibus huiusmodi abominatio, eo usque desipiant, ut eandem etiam transferant ad miracula, quæ per salivam Christus Redemptor Nostris edidit, ipsamque propterea miraculorum, & salutis nostræ Auctorem, quo nihil profecto magis impium excogitari potest, averfentur. Utque alia prætereamus, illud tandem non diutius est differendum, ut in Regnis Madurensi, Mayssurenfi, & Carnatensi Baptismi Sacramentum rite, sancteque ministraretur, iisdem adhibitis Sacramentalibus, & caeremoniis, quibus Romana utitur Ecclesia, ex qua ad Gentes illas Fidei lux propagata est, dediscantque tandem novelli Regionum illarum Fideles id horrere, quod Deus dignatus est facere.

XXX. Verumtamen, ut memorata Sacramentalium prædictorum abominatio suaviter, leviterque ex eorum animis divelli possit, neve huiusmodi lex, quæ Sacramentalium usum præscribit, ad nimiam in speciem severitatem exacta, eas adducere calamitates videatur, quæ ex illa, tamquam e fonte, in Ecclesias, atque Missiones dimanaturæ denunciantur, Nos enarratis de causis dispensationem, quam Prædecessor Nostris in Litteris iam relatis concessit, iterum concedendam, prorogandamque decrevimus in aliud decennium, quod a die datæ præsentis No-

F 3 stræ

stræ Apostolicæ Constitutionis est inchoandum.

XXXI. Ex quo fas est intelligere, non eam esse, aut fuisse nostram, & Apostolicæ Sedis sententiam, quod scilicet nullus dispensationis locus esse possit in huiusmodi Sacrorum Rituum, & Sacramentalium materia, nec ulla dispensandi necessitas, aut sufficiens causa unquam valeat allegari. Verum, quum ex rationibus superius allatis, nullo pacto permitti valeat, venerabiles adeo Ritus, ac traditum a Patribus, sancteque ab Ecclesia servatum huiusmodi Sacramentalium usum, penitus aboleri; vel eorum contemptui, aut erroribus circa eadem inducendis, vel iam conceptis confirmandis, occasionem præberi; idcirco omnibus dictorum Regnorum Missionariis districte præcipimus, ut hac dispensatione benigne a Nobis indulta, non nisi certis in casibus, & cum gravis id necessitas postulabit, de quo eorum conscientiam oneramus, utantur, nec nisi in prædictis casibus salivæ usum in administratione Baptismatis possint omittere, & occultas adhibere insufflationes; modo ii, qui se baptizandos offerunt, in ea non sint opinione, ut credant salivam, atque insufflationes huiusmodi ineptam esse, atque indecentem Sacramentalis Ritus materiam: qui enim adeo falsa, atque distorta persuasione imbuti essent, tanquam indigni, & incapaces Sacramenti Baptismatis licite suscipiendi, ab eo repellendi essent. Volumus autem, atque omnibus, & singulis prædictorum Regionum Episcopis, & Missionariis in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, & expresse iubemus, ut & communibus studiis, atque consiliis, & singuli pro virili parte, intra præfinitum decennii tempus, omnibus viribus, nervisque contendant, & quemadmodum fuerat eidem a san. mem. Prædecessore Nostro imperatum, non intermissis laboribus assidue curent, ut ex illarum Gentium animis errorum tenebræ, malefanæque opiniones, quibus obcæcantur, & miserrime detinentur, penitus discussæ, ac radicitus evulsæ eliminentur. Ut vero indultum, prorogatumque a Nobis tempus Sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ cæremoniis prædictis, quæ tamdiu a Sede Apostolica commendatæ, atque inculcatæ fuerunt, facilius apud Nationes illas intinuantur vere conducatur, atque ulterior huiusmodi Rituum prætermittitur (quam tamen extra veræ necessitatis casus, ut supra, nullatenus concessam, aut licitam esse, iterum declaramus), alendis Populorum erroribus, atque

difficultatibus augendis, confirmandisque insanam non præbeat; universis Gentium illarum Episcopis, & Missionariis prædictis, notum esse volumus, hoc exacto decennio, nullis aut precibus, aut rationibus; quæ porrigi, proferrique numquam possent aliam denuo prorogationem concessum iri.

XXXII. Ad tertium denique quod pertinet postulatam, ut nempe apertius, atque distinctius declaratur Decreti articulus, quo laudatus bon. mem. Carolus Thomas Cardinalis Tournonius sancivit, ut Missionarii ad Pareas ægrotantes accedant, ut Sacramenta desiderantibus etiam domi ministrarent, ut denique illis omnia præstent spiritualia subsidia, quæ Caritas, Religio, & Officii ratio Evangelicis Operariis nullo discrimine, nulloque respectu, Fidelibus universis, adversa præsertim valetudine constitatis, administranda præscribunt: nemo profecto non videt, quantumvis maximæ proponantur difficultates, in quas incurrere Missionarii se posse dicunt, si huic præcepto tam iusto, tam sancto parere velint, ferendum tamen nullo modo esse, quod casus humiliorum huiusmodi hominum ex morbo decumbentium subire recusent, atque illos in summo etiam vitæ discrimine, aut Sacramentis omnino carere sinant, aut saltem eorumdem percipiendorum maximam illis ingerant difficultatem. Nulla etenim apud Deum est personarum acceptio; nec ullum despiciere fas est eorum, quos Unigenitus Dei Filius per novam generationem sibi coniunctos, non confunditur Fratres vocare; quin immo *eligit Deus pauperes in hoc Mundo, divites in Fide, & heredes Regni, quod repromisit diligentibus se.* Quæ quis contemnat, exonerantes pauperem, & Fratrem humilem confundentes in humilitate sua, hi porro longè nimis discedunt a doctrina, & exemplo Christi Domini Salvatoris Nostri, qui Nos non Divina tantum voce, sed magnis etiam, atque illustribus factis edocuit, quanti apud Nos esse debeant, qui pauperes, atque abiecti per Mundi insaniam vocantur. *Ecce enim, ait S. Gregorius Pontifex Maximus, ire non vult Filius Dei ad Filium Reguli, & ramentum venire paratus est ad salutem Servi. Certe si nos cuiuspiam Servus rogaret, ut ad eum ire deberemus, protinus nobis nostra superbia in cogitatione tacita responderet dicens: Non eas, quia temetipsum degeneras, honor tuus despicitur, locus vilescit. Ecce de Cælo venit, qui Servo in Terram occurrere non despicit.*

XXXIII. Quare ut gravissimo huic malo reme-

remedium afferrent Prædecessores nostri Romani Pontifices Gregorius XV., Alexander VII., & Clemens IX. in suis Apostolicis Litteris die xxxi. Januarii anni MDCXXXIII., die xviii. Januarii anni MDCLVIII., & die xiiii. Septembris anni MDCLXIX. respectivè datis, omnia animorum contentione, atque zelo obtinere curarunt (quod & Nos eorum vestigiis inhærentes summopere optamus, & quantum in Domino possumus, districte præcipimus, & mandamus), ut Nobiles cum Plebeis in unam, eandemque Ecclesiam convenientes, una simul Divini verbi pabulo reficerentur, & Ecclesiæ Sacramenta reciperent, utque Missionarii Regnorum, provinciarumque Orientalium Indiarum, sui officii memores, ita animo essent comparati, atque dispositi, ut non secus ac Nobilibus, abiectis quoque, & infimæ sortis hominibus, in iis, quæ ad spirituale eorum profectum pertinent, præsto essent, illisque in propriis etiam domibus, etsi humillimis, ac sordidis, Sacrum Viaticum ministrare minime recusarent. At, quod maxime Nos angit, sive ob immodicum illum horrorem, quo clario genere nati infimæ Plebis homines, ut fertur, ita averfantur, ut vel illorum contactu se commaculati, nobilitateque, & gradu cadere sibi persuadeant (qui tamen horror cum sit Christi lege damnatus, e Christianorum animis omnino est eliminandus); sive ob patrias leges, imperiæque Regum idololatræ, quibus Christiani in iis Regionibus subiecti sunt, aliæ tandem de causa id evenerit; frustra certe fuerunt Prædecessorum nostrorum consilia, paternæ exhortationes, præcepta demum, quæ usi sunt, ut infimi huius generis hominum conversioni, ac salutis procurandæ, quantum optaverant, plene consulerent, atque providerent.

XXXIV. Cum vero & Nos, Christi Domini documentis, Prædecessorumque Nostrorum exemplo excitati, anxie cogitarem, qua ratione illud tandem re ipsa consequi possemus, quod eidem Prædecessoribus Nostris tantopere cordi fuit: opportune accidit, ut Societatis Iesu Missionarii, quorum villicationi Regnorum Madurensis, Mayssurenensis, & Carnatensis Missiones, potissimum conceditæ sunt, postquam declarari a Nobis articulum de Pareis postularunt, se Nobis obtulerint, pollicitique sint, modo id Nos ipsi probarem, certos aliquos delegare Missionarios, qui Pareis convertendis, dirigendisque præcipue dent operam. Quod quidem

eorum consilium, quo Parearum conversioni, & salutis fati bene consultum fore confidimus, paterno gaudio suscipientes, pro temporum circumstantiis probandum, commendandumque esse duximus, oblationisque Nobis factæ, ac religiosi promissi exemplum ab eorum Præposito generali subscriptum in huius Romanæ, atque Universalis Inquisitionis Tabularium referri, perpetuoque asservari mandavimus.

XXXV. Præmonemus itaque in primis Partium illarum Missionarios universos, ut quæ Apostolici eorum ministerii erga Fideles omnes ex Divina institutione potissimæ partes sunt, minime obliviscantur; ac serio perpendentes, quod inter eos, qui filii Dei sunt, per Fidem quæ est in Christo Iesu, iuxta doctrinam Apostoli, iam non est servus, neque liber, non est masculus, neque femina, sed omnes unum sunt in Christo Iesu, quod ipse quoque Salvator noster a Deo Patre suo postulaverat pro omnibus, qui credituri erant per verbum Discipulorum in ipsum, rogans nimirum -- *Ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, & ego in te, ut & ipsi in Nobis unum sint, ut credat Mundus, quia tu me misisti* --; novos credentes instruant, oportere illos eo mutua caritatis vinculo inter se se colligari, ex qua veluti tessera, & Divini Filii ab æterno Patre missionem, & Christianæ Religionis veritatem facile Gentiles agnoscant.

XXXVI. Deinde vero tot statim pro Pareis Missionarios deputari volumus, & præcipimus, quot necessarii, & re ipsa sufficientes reputabuntur, pro eorum debita cura singulis in locis exercenda; qui peculiari studio eorumdem domos, ubi ægrotant, pro viribus petant, ad eos invisendos: ac piis sermonibus, ac precibus, Sacramentorumque pabulo recreandos, eosque demum in extremo vitæ discrimine constitutos sancto infirmorum Oleo deliniendos, absque Personarum, aut sexus exceptione. Ubi vero contigerit præfatos Missionarios ad Parearum curam præcipue deputatos, aut eorum aliquem, e vivis excedere, vel alio abire, alterum alterius loco continuo subrogari mandamus; & intra spatium quinque annorum a die data præsentium certissima, atque authentica documenta de mandatorum nostrorum executione Apostolicæ Sedi reddi debere præcipimus. Quod si intra quinque annorum spatium huiusmodi documenta reddita minime fuerint, vel iis redditis minime constiterit alios Missionarios ad præcipuam illam Parearum curam exercendam subrogatos

fuisse in eorum locum, quos vel obiisse, vel alia de causa officio deesse contigerit: tum etiam, si intra spatium annorum decem omnes non fuissent adhibitæ diligentiae, quæ tam a Prædecessoribus nostris, quam a Nobis ipsis superius præscriptæ sunt, ad evincendum, expellendumque horrorem, quo Gentes earum Regionum insufflationes, atque salivam in Sacramenti Baptismatis administratione, & susceptione, averfari dicuntur; de quo tamen minime dubitare Nos sunt filialis obediencia, quam ii præ ceteris Missionarii in Apostolicam Sedem se profiteri gloriantur, aut denique si omnes adhibitæ diligentiae frustra cessissent: quod fecus fore confidimus, dum mentis nostræ oculos ad Misericordiarum Patrem, totiusque consolationis Deum, cuius agitur causa, convertimus; in quemcumque eventum, ne Missiones illas tot Virorum laboribus, ac sanguine fundatas deseramus, a quo sane longissime absumus: decernimus, & mandamus, ut alii Missionarii sive sæculares, sive Regulares ex alio cœtu, vel instituto, in ea Regna mittantur, ut experiamur num Deus, cuius incomprehensibilia sunt iudicia, in aliorum Operariorum villicationem divitias misericordiae suæ effundere decreverit, eorumque labore, atque industria illos fructus in præfatis Regionibus, & Gentibus producere, quos Missionariorum nunc ibi laborantium sudoribus, nulla licet ipsorum culpa, vel omissione, consequi non potuerimus.

XXXVII. Et quamquam confidimus prædictos Missionarios nunc & pro tempore ibi existentes, pro suo erga Apostolicam Sedem obsequio, ab excitandis turbis alienos futuros, nec ullum in Missionibus nostris obtaculum, aut impedimentum allaturos, si dum ipsi in his Regionibus commorantur, eo novi Missionarii accederent, ibique versarentur; tamen quoniam Apostolici muneris id a Nobis ratio exigit, ut caveamus pericula, quæ Christianæ caritati offendiculo esse possent; hinc est, quod Societatis Iesu Missionarii, qui in Madurensi, Mayssuriensi, & Carnatensi Regionibus tunc erunt, virtute sanctæ obediencie iubeamus, atque præcipimus, ut quicumque casus ex prædictis evenerit, quo vel omnia, vel aliqua ex his, quæ per præfatas Litteras nostras circa præmissa decrevimus, & observari mandavimus, intra præfatum respectivè tempus, integre exactaque, ut par est, impleta non fuerint, sive ideo eorum facto, sive ex omissione, sive ex prava, & contra litteralem earumdem præsentium sensum di-

storta mentis, & voluntatis nostræ interpretatione, sive demum ex qualibet alia causa, etiam de necessitate exprimenda, id contigerit; statim, relictis prædictarum Regionum Missionibus, quarum in iis Regnis exercendarum, & quocumque titulo, etiam deputatorum ab Episcopis, seu Ordinariis Locorum, aut simplicium suæ Religionis Presbyterorum, seu quolibet alio colore prosequendarum, iure omni, officio, & facultate ex eo tempore in posterum iam nunc eos a Nobis privatos, & imminutos declaramus, atque ex nunc prout ex tunc, & e contra, auctoritate Apostolica, & earumdem præsentium tenore privamus, & imminuimus, illico, non expectata alia nostra, & Sedis Apostolicæ declaratione, iussione, aut sententia, in Europam revertantur, uberiores, ut speramus, in hisce Partibus fructus relaturi.

XXXVIII. Demum, etsi ii Missionarii, qui moderandas censuras, dispensandum super insufflationum, & salivæ Ritu in Sacramento Baptismatis administrando, atque articulum de Pareis declarandum postulaverunt, nil difficultatis præfulerint circa alia capita Decreti prædicti Caroli Thomæ Cardinalis Tournonii, & Apostolicarum Litterarum Clementis Papæ XII. quarum initium *Comperit exploratumque*; ex aliorum nihilominus Litteris ingenti nostro dolore accepimus, ex Missionariis alios esse, qui nulla habita interditi a præfato Cardinali Tournonio lati, amplissimeque a Prædecessore nostro confirmati ratione, eo usque progrediuntur, ut Christianis Mulieribus gestare permittant monile collo suspensum, contracti tesseram Matrimonii, quod Regionis illius lingua *Taly* denominatum, effigiem quamdam habet informem Idoli, quod profanis earum Gentium nuptiis præsidere fertur; ipsique pariter Fidelibus, quo tempore ab illis nuptiæ celebrantur, permittant fructum, vulgo *Cocco* nuncupatum, frangere, ad hoc ut futurorum inde auspicia vel fausta, vel infausa desumant: Mulieribus demum, cum mensibus detinentur, Templi accessu, & salutari Pœnitentiæ Sacramento interdiant. Quamobrem Nos animo reputantes, quam sit execrandum, Mulieres illas, quæ sub Crucis vexillo militant, ornatas incedere huiusmodi insignibus, quæ aut idololatriam importent, aut de Gentilitatis superstitione suspecta sint, prout dubio procul est memoratum *Taly*, necessario proinde damnatum: quamque Christianifideles dedecet, ritus, ceremoniasque sequi, vel imitari, ethnicam superstitionem

redo-

redolentes, qua certe non vacat illa nuptiarum tempore in prædictis Regionibus usitata præfati *Cocco* diffractio, quæ idcirco iure & merito pariter reprobata dignoscitur; quam denique iustum sit mensium tempore minime arcere Templis; & salutari Pœnitentiæ Sacramento fideles Mulieres, quas laudabili praxi admittit Ecclesia, Redemptoris vestigiis insistent, qui sanguinis fluxu laborantem non abiecit: *Si enim, ut olim scripsit laudatus S. Gregorius Magnus, in sanguinis fluxu posita laudabiliter potuit Domini vestimenta tangere, cur quæ menstruum sanguinis patitur, ei non liceat Domini Ecclesiam intrare?*

Hæc, inquam, reputantes, ac relatis & minime ferendis abulibus pro Apostolici muneris ratione remedium adhibere quammaxime cupientes, mandamus, & virtute sanctæ obediencie tenore præsentis nostræ Constitutionis perpetuæ legis vim habituræ iubeamus, atque districtè præcipimus universis Episcopis, atque omnibus & singulis tam Sæcularibus, quam Regularibus ex quocumque sint Ordine, Congregatione, Instituto, nominatimque ex Societate etiam Iesu, in Orientalium Indiarum Regnis Madurensi, Mayssuriensi, & Carnatensi existentibus Apostolicis Missionariis, ut omnia & singula, quæ in supra insertis Clementis Papæ XII. Litteris, quarum initium *Comperit exploratumque*, quas etiam auctoritate nostra, quatenus opus sit, in omnibus & per omnia confirmamus, & innovamus, contenta sunt, tam quæ prædicta capita respiciunt, quam alia quæcumque per eandem Litteras præscripta, & definita, ad eorum normam, quæ idem Prædecessor Noster alteris pariter superius insertis Apostolicis Litteris, incipientibus *Concredita Nobis*, constituit & sanxit, non solum ipsi pro virili parte integre, exacte, absolute, inviolabiliter, perpetuoque observent, atque adimpleant, verum etiam, quantum in ipsis est, ut ab universis Fidelibus, qui eorum curæ sunt concrediti, exacte serventur, & impleantur, omni studio, ac viribus curent, atque contendant.

Denique eosdem Episcopos, & Missionarios omnes rogamus, & obsecramus per Dominum Iesum Christum, & per caritatem Sancti Spiritus, ut nihil aliud sapientes, præter id, quod a Nobis, & a Prædecessoribus nostris constitutum fuit, salutare Dei, quod per eorum ministerium Regionum istarum Gentibus missum est, pari zelo ac puritate propagare non intermittant, omni-

studio dent operam, ut nedum in novellis Christianifidelibus veteris hominis vestigia penitus expungantur, deleanturque, verum etiam quæcumque vel symbola, vel imagines, aut figuræ, atque omnis demum species mala, ipsaque veluti umbra, & odor ethnicæ superstitionis ab ipsis eliminantur; illud cogitantes, eiusmodi cæremonis vanis observationibus, quæ Idololatriæ reliquæ sunt, earum Gentium animos inextricabilibus veluti laqueis irretiri, ac vetustos ali, confirmarique errores, quibus misere detinebantur. Quod si aliquos Regionum illarum Fideles, veluti parvulos adhuc fluctuantes, Paganorum contemptus, contumelias, aut persecutiones, propter Ecclesiæ præceptorum, & Rituum observantiam formidare conspexerint, illud ipsi illustre monitum, quod Sanctus Augustinus Ecclesiæ Doctor in pari argumento reliquit, commemorare, atque inculcare non desinant: *Si queritis, unde vincantur Pagani, unde illuminentur*; quodque ad ipsos Evangelii præcones præcipue dictum esse dignoscitur: *Si queritis unde ad vitam vocentur; deserite solemnitates eorum, deserite nugæ ipsorum.*

Volumus autem, atque decernimus, eadem præfatas Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod prædicti Missionarii, eorumque Procuratores, & alii quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cuiusvis, gradus, ordinis, præminentiae, & dignitatis existant, seu alias specifica, & individua mentione, & expressione digni, illis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, causæque propter quas præfatas emanaverint, sufficienter adductæ, verificatæ, & iustificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet, etiam quantumvis iuridica, & privilegiata causa, colore, pretextu, & capite, etiam in corpore iuris clauso, etiam enormis, enormissimæ, & totalis læsionis, nullo umquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quolibet, etiam quantumvis magno, & substantiali, ac inexcogitato, & inexcogitabili, individuumque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, invalidari, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos iuris reduci, seu adversus illas apertitionis oris, restitutionis integritatem, aliudve quodcumque iuris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari; sed ipsas præfatas Litteras semper firmas, validas,

&

& efficaces existere, & fore, quibuscumque iuris, seu facti defectibus, qui adversus illas, etiam quorumvis a Sede præfata concessorum Privilegiorum prætextu, ad effectum impediendi, seu retardandi earum executionem, quovis modo, seu quavis ex causa opponi, seu obici possent, minime refragantibus, suos plenarios, & integros effectus fortiri, & obtinere; easque propterea, omnibus, & singulis quomodolibet allatis, seu afferendis impedimentis penitus, & omnino reiectis, ac nequaquam attentis, ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quodcumque spectabit, inviolabiliter, & inconcusse observari; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam eiusdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & præfate Sedis Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter indicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præmissis, & quatenus opus sit, nostra, & Cancellariæ Apostolicæ Regula de iure quæsito non tollendo, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus; necnon quorumcumque Ordinum, Congregationum, Institutum, & Societatum, etiam Iesu, & quarumvis Ecclesiarum, & aliis quibuslibet, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, ac præscriptionibus quantumcumque longissimis & immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis, Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, etiam Iesu, ac Ecclesiis prædictis, aliisque quibuslibet personis, etiam quantumvis sublimibus & specialissima mentione dignis, a Sede prædicta ex quacumque causa, etiam per viam contractus, & remunerationis, sub quibuscumque verborum tenoribus & formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis Decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, seu ad quarumcumque Personarum, etiam Imperiali, Regali, aliave qualibet mundana, vel Ecclesiastica dignitate fulgen-

tium instantiam, aut earum contemplatione, seu alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, ac quantumcumque vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, exprimerentur, & infererentur, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectus hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, & derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Quia vero difficile foret, Litteras huiusmodi originales ubique ostendi, & publicari, volumus pariter, & decernimus, illarum transumptis seu exemplis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eandem prorsus fidem, tam in iudicio, quam extra illud, ubique locorum haberi, quæ haberetur si ipsæ præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Insuper volumus, & expresse mandamus, ut eadem præsentis Litteræ, seu earum exempla, etiam impressa, notificentur, & intimentur omnibus, & singulis memoratorum Missionariorum, cuiuscumque Ordinis, Congregationis, Institutis, & Societatis, etiam Iesu, Superioribus Generalibus, & Procuratoribus Generalibus, ad hoc ut tam suo, quam prædictorum eis respective Subditorum, seu inferiorum nomine, ipsas Litteras fideliter exequi, & observare spondeant, actumque sponsonis huiusmodi in scriptis reddant; earum vero exempla prædicta, præter ea quæ a Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis Propagandæ Fidei prepositorum, ad Episcopos prædictorum Regnorum, legitime publicanda, de mandato pariter nostro, transmittentur, iidem Superiores, aut Procuratores Generales pluribus viis, quanto citius fieri poterit, transmittant ad eosdem suos Subditos, seu Inferiores in Regnis supradictis degentes, cum arctissimis præceptis easdem Litteras, & in eis contenta quæcumque plenarie, &

iii-

PLURES ALIÆ CONSTITUTIONES
BENEDICTI PAPÆ XIV.*Ad morum Theologiam reformandam attinentes.*

CONSTITUTIO

Contra Clericos Secularibus Negotiis se immiscuentes.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servum servorum Dei ad perpetuam rei
memoriam.

A Postolicæ servitutis commissum Nobis divinitus officium assidue vigilare Nos admonet, ut ex prava hominum cupiditate suborientia mala, quantum in nobis est, provida sollicitudine coercentes, Dominici Ovis gregem, superna opitulante gratia, ad æternam patriam dirigamus. Sed præcipua cura constringit de iis, qui Ecclesiastico Ordini ascripti, & ad sanctioris vitæ genus electi aliis in via salutis actum suorum claritate præluere debent. Vehementer enim timidi, ac solliciti sumus, ne ceteros Christianifideles, quos pro gradus sui Sanctitate verbis, & exemplo edificare debent, morum suorum pravitate a cælestium rerum amore ad terrena desideria avertant.

Cum itaque, ut non sine gravi animi nostri mœrore accepimus, vesana humanarum rerum cupiditas ita nonnullorum Clericorum invaserit animos, ut illicitam Ecclesiasticis negotiationem ad evitandas pœnas adversus illam exercentes a Sacris Canonibus, & Apostolicis Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutionibus sancitas sub alieni nominis velamine, Dei timore, Ecclesiastici nominis decore, & æterno suarum animarum periculo posthabitis, temere, nulliterque exercere non dubitent; & quod palam temporalium pœnarum metu aggredi non audent, quæsitis deinde coloribus, & vanis inanum rationum prætextibus clam efficere non timeant, quasi vel Dei oculos, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, latere, vel Supremi Iudicis, qui non fallitur, examen effugere possint: Nos attendentes quod Clericus, qui tantopere mundanis divitiis parandis inhiat, cælestia despiciere, & pro nihilo putare convincitur, & quod Clericus nego-

integre, ac vere, realiter, & cum effectu in omnibus, & per omnia similiter exequendi & observandi.

Et nihilominus, quocumque modo earumdem præsentium exempla in prædictis Regnis legitime publicata fuerint, & promulgata, volumus, ut statim post huiusmodi publicationem, omnes, & singulos, quos concernunt, seu concernent, in futurum, perinde efficiant, ac si unicuique illorum personaliter intimata, & notificata fuissent.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostrarum approbationis, confirmationis, innovationis, declarationum, decretorum, præceptorum, mandati, statuti & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo quadagesimo quarto, pridie Idus Septembris, Pontificatus Nostri Anno quinto.

D. Card. Passioneus.

I. Datarius.

VISA

De Curia I. C. Boschi.

I. B. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium.

Loco * Plumbi.

Anno a Nativitate Domini millesimo septingentesimo quadagesimo quarto, Indictione septima, die vero 7. mensis Octobris, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. BENEDICTI Divina Providentia Papæ XIV. anno quinto, supradictæ Litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Basilicarum, Lateranensis, Principis Apostolorum, & S. Mariæ Maioris de Urbe, & in acie Campi Floræ, ac aliis in locis solitis, & consuetis per me Nicolaum Capelli Apostolicum Cursorem.

Bandinus Cheti Magister Cursonum.

tiator ex inope dives, & ex ignobili gloriosus tamquam pestis, ut B. Hieronymus docet, fugiendus est, ad exitiosam huiusmodi labem Ecclesiastico Coetu eliminandam, & ut Sancto Ecclesiae Dei famulatu addicti ab omni turpis luxu cupiditate abhorrentes studeant bene agere, & divites fieri in bonis operibus, thesaurizantes sibi fundamentum bonum in futurum, omnes, & singulas Romanorum Pontificum Praedecessorum nostrorum praedictorum Constitutiones, illarumque quamlibet contra quoscumque Clericos illicitos negotiatores desuper, quomodolibet respectively cum omnibus, & singulis poenis contra eosdem Clericos illicito negotiantes editas, quas Constitutiones huiusmodi ac earum quamlibet praesentibus de verbo ad verbum nihilo penitus omisso pro insertis haberi volumus, motu proprio, & ex certa scientia, meraque deliberatione, ac de Apostolica potestatis plenitudine nostris innovamus, confirmamus, & approbamus, eisque, & earum cuilibet novum Apostolicam firmitatis, & inviolabilis observantiae robur adiicimus, illasque sic innovatas, confirmatas, & approbatas cum omnibus, & singulis poenis in eis, & earum qualibet adversus Clericos illicitos negotiatores huiusmodi contentis ad Clericos illicito sub alieno laici nomine quomodolibet negotiantes, perinde ac si per se ipsos, ac proprio eorum nomine negotia ipsa illicita exercerent, omnesque, & singulae Constitutiones, earumque qualibet adversus eos desuper editae fuissent, & in eis, & earum qualibet expressi, & denominati reperirentur, motu, & potestatis plenitudine praefatis perpetuo extendimus, & ampliamus; illorumque omnia, & singula bona sic ab eis alieno nomine illicito acquisita sub inevitabili poena ad formam Constitutionis fel. recordat. Pii Papae IV. similiter Praedecessoris Nostris, quae incipit *Decens esse*, subiicimus, & subiecta esse volumus, & declaramus.

Insuper ut in fortem Domini vocati depositis quocumque mundanarum curarum onere, & humanarum cupiditatum impedimentis, Christo Dominum qui propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia nos divites essemus, per calcatas mundi opes liberius, & expeditius sequantur, memores salutaris illius B. Apostoli moniti qui clamat, & dicit: Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus; ut ei placeat, cui se probavit: per easdem nostras praesentes perpetuo valituras motu, & potestatis plenitudine praefatis decernimus, ac pariter decla-

ramus, quod si aliquod negotium Ecclesiasticis illicitum personis, licet ab eis minime institutum, sed a laica persona inchoatum, & ad eosdem Clericos sive hereditario iure, aut quocumque alio titulo, sive singulariter, sive communiter, sive separatim, sive coniunctim cum aliis bonis, & aliis coheredibus, aut sociis prosequuti sint, illud statim dimittere teneantur. Si vero negotium huiusmodi sine ipsius Clerici temporali detrimento statim dimitti nequeat, tunc si intra Italiam, Insulasque adiacentes existat Clericus, a Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium decretorum Concilii Tridentini Interpretum Congregatione, si vero extra Italiam ab eadem Congregatione vel ab Ordinario loci licentiam illud ad aliquod tempus retinendi: provisio, interim, quod negotium huiusmodi a laico administraretur, impetrare teneatur: dictaque Congregatio, aut Ordinarius loci, perpenis singulorum casuum circumstantiis, licentiam impertiatur, tempusque in eo ad idem negotium dimitendum praescribat, & si Clericus negotium praefatum, licet a laico, ut praefertur, institutum absque licentia huiusmodi gratis semper sibi impertienda, aut illud ultra tempus sibi permissum retinuerit, vel etiam intra tempus praedictum negotium per se ipsum administraverit, pro negotiatore illicito haberi, illumque omnibus, & singulis etiam spoliis poenis praefatis subiectum esse motu, & potestatis plenitudine dictis perpetuo volumus, & definimus.

Ac demum eo, quod fel. rec. Praedecessor Noster Pius Papa IV. per suas litteras, quarum initium est, *Romanus Pontifex*, declaravit praefata Constitutione super spoliis Clericorum ob illicitam negotiationem a se edita, Praelatos, Officiales, ac alios Saeculares, & cuiusvis Ordinis Regulares Clericos, aliosque cuiuscumque status, gradus, ordinis, & praerogativae in Urbe, & Curia, eiusque districtu decedentes, testandi tamen, codicillandi, & alias de bonis suis quibuscumque quomodolibet disponendi, vel ad ipsorum proximiores, decedentibus illis ab intestato transmittendi facultatem ex speciali Sedis Apostolicae Indulto, vel suorum Officiorum privilegio, vel alio quovis titulo obtinentes nullatenus comprehendendi, & quod Paulus Papa V. pariter Praedecessor Nostris per suas litteras, quae incipiunt, *In eminenti*, Clericos Cives, & Curiales sive Incolas huius nostrae Almae Urbis, tunc suae, exemit a spolio, quoad bona in eadem Urbe, eiusque districtu

tu intra decem milliaria consistentia, etiam ex redditibus Ecclesiasticis per eos acquisita, unde dubitari contigit, an suffragetur quoque ad evitandum spoliolum Camerae Nostrae Apostolicae competens pro bonis ex illicita negotiatione provenientibus: nos Constitutiones Pii, & Pauli Praedecessorum nostrorum praefatas, quoad bona ex illicita negotiatione huiusmodi a Civibus, & Curialibus, sive Incolis Clericis cuiuscumque Ordinis, ac Dignitatis quibuscumque indultis, ac privilegiis munitis comparata, & in Urbe, eiusque districtu praefatis, & ubicumque existentia minime ad praemissorum effectum suffragari, sed illa sic provenientia Camerae Nostrae Apostolicae vero iure spoliis debent, perinde ac si Constitutiones Pii, & Pauli Praedecessorum huiusmodi ad praemissorum omnium, & singulorum effectum impediendum minime emanatae fuissent, motu simili pariter declaramus, & statuis, dictasque Pii, & Pauli Praedecessorum Constitutiones quoad praemissorum effectum sortiendum plenarie abrogamus, & abolemus.

Decernentes sic in praemissis omnibus, & singulis per quoscumque iudices, & commissarios quavis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quo circa Venerabili Fratri nostro Annibaldi S. R. E. Cardinali Episcopo Sabinen. Albani nuncupato Camerario nostro, & eius in Camerariatus Officio Successoribus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus spolia ipsa ex bonis ex illicita negotiatione provenientibus, uti vere spolia prout alia ipsius Camerae iura exigi, & recuperari, ac praesentes nostras litteras inviolabiliter observari faciat, nec permittat Camerae ipsam, vel pro ea agentes desuper modo aliquo molestari, perturbari, ac inquietari, contradictores quoslibet & rebelles per censuras, & poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Non obstantibus praedictis Pii, & Pauli praedecessorum, aliisque Apostolicis, ac in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, ac quibusvis facultatibus testandi, aliisque privilegiis, indultis, & litteris Apostolicis quibusvis concessis, approbatis & innovatis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis, & expressa mentio facienda esset, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, illis in reliquis

in suo robore permanentibus, ceterisque contrariis quibuscumque; etiam si aliquibus communiter, vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam de indulto huiusmodi mentionem. Et quia difficile foret praesentes nostras litteras ad singula quaeque loca deferri, volumus, & declaramus, quod earum transumptis etiam impressis manu notarii publici subscriptis, & alicuius Praelati sigillo munitis eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae, vel ostensae. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri Decreti, approbationis, confirmationis, innovationis, declarationis, statuti, ordinationis, concessionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem, Anno Incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo quadagesimo primo Kalendas Martii Pontificatus nostri anno primo.

D. Card. Passioneus.

X. Sub Dataris

Visa de curia
N. Antonellus

Loco * Plumbi. I. B. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostris IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadagesimo primo, Indictione quarta, die vero octava Martii, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostris Domini BENEDICTI Divina Providentia Papae XIV. anno primo, supradictae Constitutiones affixae, & publicatae fuerunt ad valvas Basilicae Principis Apostolorum, Cancellariae Apostolicae, Curiae generalis in Monte Citorio, in Aetate Campi Florae, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Iosephum Massimilianum Apost. Curf.

Antonius Pellicia Mag. Curf.

IX.

IX. DECRETUM

IUSSU SANCTISS. DOMINI
NOSTRI

BENEDICTI XIV.

EDITUM

Circa Celebrationem Missæ in Oratorii privati.

Die Septima Ianuarii MDCCXLI.

CUM duo nobiles coniuges Diocesis Marsicensis obtinissent a Sede Apostolica Indultum pro Celebratione Missæ in privato suæ Domus Oratorio sic concepitur: Dilecti filii, & dilecta in Christo filia Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Spiritualis consolationi vestræ, quantum cum Domino possumus, benigne consulere, vosque spiritualibus favoribus, & gratis profectui volentes, & vestrum singulares personas a quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdictionis, aliisque Ecclesiasticis sententiis, Censuris, & poenis a iure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus, quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum presentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, supplicationibus vestro nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinatis, vobis, qui (ut asseritis) locorum Gallichii, & Messanelli Marsiceni. seu alterius Diocesis iurisdictionem temporalem in illis, seu eorum altero exercentes, Baro, & Baronissa respective existitis, ut in privatis Domorum Vestræ habitationis in Civitate, & Diocesi Marsiceni. existentibus Oratorii ad hoc decenter muro extructis, & ornatis, seu extruendis, & ornandis ab omnibus domesticis usibus liberis per Ordinarium loci prius visitandis, & approbandis, ac de ipsius Ordinarii licentia eius arbitrio duratura, unam Missam pro uno quoque die, dummodo in eisdem Domibus celebrandi licentia, quæ adhuc daret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem approbatum sæcularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem, sine tamen quorumcumque iurium Parochialium præiudicio, ac Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Domini Nostri Iesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis, in vestra, ac natorum, consanguineorum, & affinium in eadem Domo vobiscum in

simul habitantium, familiarumque, & quoad Oratoria ruri existentia, etiam in hospitium nobilium, vestrorumque presentia celebrari facere libere, & licite possitis, & valeatis, ac vestrum quilibet possit, & valeat, auctoritate Apostolica tenore presentium concedimus, & indulgemus: non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quod familiares servitii vestris tempore dictæ Missæ actu non necessarii ibidem Missæ huiusmodi interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de præcepto minime liberi censeantur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 12. Februarii 1739.

Cumque exorta esset dubitatio, an ex vi huiusmodi Indulti liceret Missam celebrari in privato Oratorio, etiam sine presentia alterutrius sex dictis coniugibus, in quos Indulti concessio directa erat, cui quidem dubitationi locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affirmativa, & negativa respective sententia inter se certantium, Sacra Congregatio Concilii, ad quam huius questionis resolutio data fuit die 3. Decembris 1740. censuit: Non licere: deinde vero Sanctissimus Dominus Noster, reprobata contraria Doctorum sententia, prædictam Sacre Congregationis resolutionem nedum approbavit, verum etiam presenti Decreto publice evulgando voluit omnibus notum fieri, non posse vigore similis Indulti celebrari Missam in privatis Oratoriis, quando eidem Missæ actu non intersit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum concessum est: Indultum vero principaliter concessum intelligi iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum personis illis, quæ a tergo eiusdem Brevis proprio nomine nuncupantur, adeo ut sine presentia alicuius ex dictis personis minime liceat Missæ Sacrificium peragi, etiam si præsens sit aliquis sive ex filiis, sive ex consanguineis, sive ex affinibus, sive ex familiaribus, sive demum ex hospitibus nobilibus in eodem brevi memoratis, quippe quibus nil aliud per eiusmodi Brevia conceditur, quam quod unusquisque eorum (dummodo, quod attinet ad familiares iuxta clausulam in iisdem Brevibus insertam, non sit ex illis actu necessariis) assistens Missæ, quæ celebratur in Oratorio privato in presentia alicuius ex personis a tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, satisfaciat obligationi audiendi Missam diebus festis de præcepto. Sublata igitur, & pro-

& proscripita quacumque minus germana interpretatione eiusmodi brevium, & indultorum in contrarium hæctenus facta, SANCTITAS SUA ita declaravit, & servari omnino mandavit, districte præcipiens, ut omnes Episcopi, aliique locorum Ordinarii, etiam tamquam a Sede Apostolica delegati executioni, & observantia huius Decreti diligenter incumbant per Canonicas poenas contra inobedientes eorum arbitrio constituendas.

A Card. Gentili Præfectus.

C. A. Archiepiscopus Philippen. Secret.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Prælatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, & Episcopis universis gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus.

BENEDICTUS

P A P A X I V.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

NON ambigimus, Venerabiles fratres, quin universis Catholicæ Religionis cultoribus notum sit, a tota per Christianum Orbem Ecclesia inter præcipua orthodoxæ disciplinæ capita perpetuo annumeratum retineri Quadragesimale ieiunium, quod olim in lege, & Prophetis primitus adumbratum, ipsius Domini Nostri Iesu Christi exemplo veluti consecratum, ab Apostolis traditum, a Sacris Canonibus ubique præscriptum, & ab universali Ecclesia ab ipso suo primordio retentum, & observatum est. Hoc nimirum, ut veteres tradidere Patres, nobis quotidie peccantibus communis poenitentia constituto remedio, per consortium Crucis Christi, nos etiam aliquid in eo, quod ipse propter nos præstitit, agimus; simulque ad recolenda sacratiora redemptionis nostræ mysteria, quæ per Dominicæ Passionis, ac Resurrectionis memoriam, Quadragesimali potissimum tempore, solemniter celebrantur, purificatis ieiunio corporibus, & animis dignius paramur. Hoc veluti nostræ militiæ tessera ab inimicis Crucis Christi secernimur, flagella divina ultionis avertimus, & celesti præsidio in dies adversus Principes tenebrarum munimur.

Hoc despectui habito non contemnendum divinæ gloriæ detrimentum, non leve Catholicæ Religionis dedecus, nec dubium animabus Christianis periculum oboritur: nec aliunde populis calamitatem, rebusque publicis, & privatis eadem, exitiumque importatum esse constat. Ab hac vero insita inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de sacratissima Quadragesima, aliisque diebus ieiunio consecratis persuasione, & reverentia quam aliena, quam discors, quam absona sit hodierna ieiunantium consuetudo, quantum ab ipsa ieiuniorum institutione, & servata semper, ubique, & ab omnibus disciplina quam longissime distet; Vos Venerabiles Fratres, qui populorum curæ vestræ commissorum mores, & usus probe nostis, pro singulari sapientia vestra præ veteris clarior intelligitis. Nos sane, quibus, in hac sublimi Apostolicæ procuratoris specula constitutis, undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis deplorare non possumus, augustissimam Quadragesimalis ieiunii observantiam ob nimiam nullis legitimis urgentibus causis ubique indiscriminatim dispensandi facilitatem plane sublata esse; ita ut Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur; hæresum vero sectatores illudant, & exultent. Perniciose huic corruptelæ plurimorum insuper licentiam adiunctam esse dolemus; quæ usque adeo invaluit, ut nulla Apostolici Instituti, sacratissimique præcepti habita ratione, ieiuniorum tempore palam, & impune ab iisdem agitentur convivia, & epulæ interdicitæ promiscue inferantur. Ea propter quemadmodum quibus curis, sollicitudinibus, & angoribus urgeantur, cum Fraternitatibus Vestris communicamus; ita facere non possumus, quin pro iniuncto nobis supremo sacrosancti Apostolatus officio, & ardentissimum Fraternitatum Vestrarum zelum ad opportunum hinc malis adhibendum remedium excitemus, & ad congruentes huiusmodi abusibus penitus extirpandis leges præscribendas meditemur. Interea, Venerabiles Fratres, gaudium, & corona nostra, nobiscum considerantes nihil Deo acceptius, nihil pastoralis ministerio nostro dignius, nihil gregibus curæ nostræ commissis utilius, quam ut verbo, & exemplo præeuntes, Christiani fideles ad tam salutarem Christianæ poenitentia, & pietatis exercitationem alacrius suscipiendam constantissime retinendam, & ea qua instituta fuit disciplina peragendam vehementius inflammemus; omni opera, atque industria studeamus, ut fideles populi

in conspectu Dei per austeriorem ieiuniorum observantiam tales permaneant, quales in ipso Paschali festo dignum est inveniri. Debitum igitur paternæ uniuscuiusque vestrum sedulitatis, & caritatis officium iure postulat, ut omnibus notum faciatis, & annuntietis, nemini quidem sine legitima causa, & de utriusque Medici consilio; multitudini vero, veluti populo, aut civitati, aut genti indiscriminatim integræ, non nisi gravissima, & urgente necessitate, & in calibus per Sacra Canonum statuta præscriptis cum debita Apostolicæ huius Sanctæ Sedis reverentia a Quadragesimali ieiunio dispensationem toties, quoties opus fuerit concedendam, nec audacter, fidenterque usurpandam, nec superbe, & arroganter ab Ecclesia, sicut alicubi in more positum esse accepimus, esse postulandam. Gravissimam vero, urgentemque necessitatem etsi non est, cur vobis explicemus, nolumus tamen vos ignorare, cum huiusmodi necessitate & servandam esse potissimum unicam comestionem, sicut alias hic Romæ, ac Nos ipsi hoc anno urgentibus causis dispensantes expresse præscripsimus, & licitas, atque interdictas epulas promiscue minime apponendas esse. Porro quemadmodum de eiusmodi Indulgentia tam caute impertienda, si secus fieret, Nos persuasum habemus, districtam Supremo Divino Iudici redditum iri rationem, ita conscientiam uniuscuiusque vestrum onerandam esse ducimus. Insuper Fratritates vestras rogamus, & in Domino exhortantes obsecramus, ut populos, qui communem omnium Christianidelium poenitentiam, ac disciplinam servare nequeant, commonere satagatis, ne per alia pietatis opera, ut sua cuique devotio suggerer, peccata sua expiare, & Deo satisfacere negligant; quinimo sanandis vulneribus, quibus humana infirmitas sauciatur, diligentem adhibere studeant curationem, ut culpas de mundano pulvere contractas, dum casta ieiunia decoquere non possunt, pia opera, orationum suffragia, & elemosynæ munera redimant. Interim solatium, & levamen non leve mærori nostro a pastoralis vigilantia, & caritate vestra prætolantes, ac certo nobis pollicentes, Apostolicam benedictionem cum uberi celestium charismatum copia coniunctam in eosdem populos vestros redundaturam, Vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur. Volumus autem, ut præsentium transumptis sive exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo

personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, & adhiberi posset, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 30. Mensis Maii 1741. Pontificatus Nostri Anno primo.

D. Cardinalis Passioneus.

CONSTITUTIO

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

Ad Episcopos directa,

Qua superior Constitutio circa Ieiunium declaratur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

IN suprema universalis Ecclesiæ procuratore, meritis licet imparibus per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam, ut Orthodoxæ Fidei assertores, sic etiam Ecclesiasticæ disciplinæ Custodes, ac vindices constituti, Quadragesimale præsertim Ieiunium, quod inter præcipua Orthodoxæ disciplinæ capita semper, & ubique ab ipso Ecclesiæ exordio numeratum esse nemo ex Catholicis inficiatur, ab hodierna ieiunantium corruptela vindicare, & in pristinam, quantum benedicente Domino fieri posset, observantiam revocare cupientes per alias nostras in simili forma Brevis litteras ad Fratritates vestras die 30. proxime elapsi mensis Maii currentis anni datas, eximium Fratritatum vestrarum zelum excitandum curavimus, ut adlaborare studeretis, ne hac in parte, & optatum Apostolicæ nostræ sollicitudinis angoribus levamen, & salutare abolendæ sacratissimi Ieiunii corruptelæ remedium deesset, Quoniam autem Paternæ Pontificiæ caritatis, quæ novit imbecillitates infirmorum sustinere, atque etiam cum infirmantibus infirmari, non immemores, quemadmodum a ieiunio aliquando ex legitima causa, aut gravissima, urgentique necessitate exigente dispensandum esse ex Apostolica benignitate censuimus; ita inter cetera præ-

scripsimus unicam comestionem servandam, & licitas, atque interdictas epulas minime esse apponendas. Hinc factum esse accepimus, quod non desuerint qui per humanas, & hominibus a Christiana poenitentia abhorrentibus dumtaxat dignas illationes sibi aliisque persuadeant, unicam potissimum comestionem servari, atque epulas licitas, & interdictas minime apponi debere, cum multitudini quidem indiscriminatim ob urgentem, gravissimamque necessitatem, non vero singulis ob legitimam causam, & de utriusque Medici consilio dispensatur. Quam sane persuasionem a sententia nostra alienam ut ex omnium animis penitus eveillamus, Nos quibuscumque quacumque occasione sive multitudini indiscriminatim ob urgentem, gravissimamque necessitatem, sive singulis ob legitimam causam, & de utriusque Medici consilio, dummodo nulla certa, & periculosa affectæ valetudinis ratio intercedat, & aliter fieri necessario exigat, in Quadragesimæ aliisque anni temporibus, & diebus, quibus carni, ovorum, & læticiuorum usus est prohibitus, dispensari contigerit, ab omnibus omnino, nemine excepto, unicam comestionem servandam, & licitas, atque interdictas epulas minime esse apponendas tenore præsentium declaramus, & edicimus; quemadmodum per singulas nostras in pari forma Brevis litteras singulis utriusque sexus Christianidelibus ob corporis infirmitatem, quibus obnoxii reperiuntur, in sacratissima Quadragesima, aliisque ieiunio consecratis diebus vendendi prohibitis licentiam dantes, unicuique expresse præscribimus, atque præcipimus. Eapropter Fratritates vestras rogamus, atque in Domino obsecramus, ut populos vestræ curæ commissos ad tam opportunum sanandis vulneribus, quibus per humanam infirmitatem quisque sauciatur, sanctissimi ieiunii remedium alacriter adhibendum cohortantes, sedulo ac paterne moneatis, rem agi non quidem exiguam, sed longe gravissimam de observando, sustinendoque ieiunio purificandis animis, corporibusque salutaris. In spem igitur illos erigite celestium præmiorum, quibus assequendis non sunt condignæ passionis huius temporis, immo leve, ac momentaneum non tribulationis, sed modicæ abstinentiæ nostræ incommodum magnum gloriæ pondus operatur in Cælis. Ab omnibus se abstinent, qui in agone contendunt, ut corruptibilem coronam accipiant; pudeat tam imbelles ac delicatos Christianæ militiæ milites refugentes a con-

Conc. Appar. Tom. I.

sortio Crucis Christi, qui coronam legitime certantibus propositam sperari præcipit incorruptam, ad cuius auspiciam, & pignus Fratritatibus vestris Apostolicam benedictionem iisdem etiam populis vestris nostro nomine impertiendam peramanter largimur. Volumus autem, ut præsentium transumptis, sive exemplis etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, & adhiberi posset, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 22. Mensis Augusti 1741. Pontificatus Nostri Anno secundo.

D. Cardinalis Passioneus.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

Epistola Encyclica ad Episcopos directa,

Qua due Superiores Constitutiones circa Ieiunium declarantur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Libentissime quidem amplectimur, quæ Nobis offeruntur, occasiones ad vestros animos excitandos, ut Ecclesiasticæ disciplinæ reparandæ sedulam curam conferatis. Etenim Summi Pontificatus Dignitati, ad quam Nos licet immerentes, erecti fuimus, coniunctam esse intelligimus sollicitudinem aliarum Ecclesiarum, Nobisque commendatam, qui plane tenuitatem virium Nostram non ignoramus.

Cum itaque præsentium litterarum argumentum totum sit de ieiunio, quod tempore Quadragesimæ, veteri Ecclesiæ instituto, ac lege Fidelibus indicitur, supervacaneum ducimus longam orationem conficere de Quadragesimæ Institutione, & Patrum, & Conciliorum omnes super hac re in medium proferre auctoritates. Difficile id quidem Nobis parum videretur, sed potius alienum, & nullo modo consentaneum Vobis, quos doctrinæ laude, Canonum, & Sacræ Historiæ cognitione præstantes arbitramur. Porro ad

G

scri-

scribendas has litteras adducti fuimus gravissimis illis verbis Tridentinae Synodi, quae sess. xxv. de Reformat. praecipit Episcopis omne studium impendere, ut Fideles ipsorum Curae traditi magna religione perficiant ea, quae a Sacris Canonibus praescribuntur: ut illis omnibus, & iis praecipue sint obsequentes, quae ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, & ieiunia.

Ubi primum Bononiensem Ecclesiam administrandam suscepimus (ad quam beneficio Clementis XII. fel. record. ab Sede Anconitana translata fuimus) Mandatum evangelicis (quod libro primo Institutionum Nostrarum pro Viris Ecclesiasticis decimo quinto loco continetur.) In illo plures difficultates indicavimus, ob quas minime solvendo ieiunii legibus putabamus illos, qui ob legitimam causam, & legitima prius auctoritate interposita, Quadragesimae abstinenciam non observarent: minime, inquam, solvendo a ieiunio, ita ut liceret ipsis quolibet die mensam bis instituere, non unica vice, vespertina superaddita refectio, quae permitti ieiunantibus consuevit. Tandem in hac Pontificia Sede collocati rem totam in examen iterum revocavimus, & praestantissimis quoque Viris demandavimus ipsam diligenter, accurateque perpendere, ac suas denique opiniones Nobis exponere. His peractis huiusmodi controversiae finem tribuere constituimus, illudque decrevimus, ne ulla in posterum sive peculiaris, sive generalis pro aliqua Civitate, vel Oppido concedatur facultas adhibendi carnes ad mensam tempore ieiunii, vel Quadragesimae, nisi conditio servandi ieiunii, sive unius comestionis interponatur: & illud quoque monitum addatur, nequaquam licere mensam eandem carne, ac piscibus instruere. Equidem declinatis hac ratione nimium implicatis quaestionibus existimavimus unicam singulis diebus comestionem indicere illis etiam, qui carnibus uti, cum ieiunium indicitur, rite obtinuerant; & pravam illam consuetudinem, quae apud multos nimis invaluerat, penitus evellere, afferendi nempe carnes in mensam cum piscibus, postquam ipsi Quadragesimalis abstinenciae praecipio soluti fuerunt, ob eam potissimum causam, quod grave detrimentum saluti ab esu piscium accipiant.

Hac apertissime constat ex nostris Apostolicis, quas in forma Brevis dedimus a. omnes Episcopos Orbis Catholici anno 1741. quarum prima incipiunt, Non ambigimus; alterae vero. In suprema. Nos profecto nul-

li umquam elargiti sumus vesci carnibus, cum tempus Quadragesimae, sive aliud ieiunium praecipitur, nisi iuncta, scriptaque conditione, quam superius commemoravimus. Maximam pariter laetitiam percepimus, cum reddita Nobis fuerunt plures Epistolae, ac Mandata vestra Litteris nostris Apostolicis omnino consentanea, quibus pro virili parte, contentis adducere Populos Vobis subiectos, ut propositam in illis disciplinam pie servarent.

Interim promulgatis iisdem Apostolicis Litteris, quas paulo ante nominavimus, plures cavillationes excogitatae sunt a nonnullis, uti Nos antea facili coniectura suspicati fuimus. Plures etiam quaestiones propositae Nobis fuerunt exigui quidem ponderis, ac momenti, quemadmodum Nos opinamur; cum illae, vel ipsius Legis verbis, vel sensu penitus corruant, ac dissolvantur. Attamen Sacro Tribunali Nostro Poenitentiarum rerum huiusmodi conscio; ac peritissimo eadem quaestiones expendendas commisimus, quibus omnibus plene, cumulateque, quoties opus fuit, satisfecit.

Archiepiscopus Compostellae in Hispaniarum Regnis primus Inquisitor nuperrime vita sanctus longam ad Nos dedit Epistolam, qua plures recensebat difficultates, quae Litteris nostris Apostolicis adversabantur, quominus executioni mandarentur, eo quod nonnulli Theologi in diversas opiniones, ac sententias abirent in solvendis quibusdam quaestionibus, quibus Litterae Nostrae Apostolicae causam, & occasionem praebant; ac proinde de illis iudicium Nostrum exquirebat. Equidem Archiepiscopi Litterae Nos gravissimis, ac difficilissimis temporibus occupatosprehenderunt. Attamen, dum quaestiones in ipsis expositas percurramus, visum Nobis est non quidem exoptari, ut iis quaestionibus responsum fieret, ipsisque solutis nullum impedimentum sive obstaculum nostris Litteris Apostolicis superesset; sed potius, ut obiectis cavillationibus ad optatum finem ipsae minime adducerentur. Accedit etiam quod Epistola Archiepiscopi multis argumentationibus, & obscuris vocibus redundabat; quamobrem licet plures hortarentur, ne nullum Archiepiscopo responsum redderemus; illi tamen satisfecimus, res praecipuas ex eius litteris delibantes, & quaestiones omnes ad certum numerum redigentes. Primum nostris occupationibus tribuendum testati sumus, quod tarde ipsi responsum daremus, eius studium commendavimus, & etiam magno opere probavimus, quod anceps, ac dubius ad hanc

hanc Sanctam Sedem confugerit, ut consilium exposceret. Deinde prolatis quaestionibus satisfacere non praetermissimus; illum tamen monentes de Instituto Summorum Pontificum, qui leges condere solent, disciplinam decernere, neque ullam habere rationem illorum, qui dubitandi causas obiciunt, ut quae constituta sunt, perturbent, ac evitent.

Vix redditis litteris Archiepiscopus paulo post vite cursum absolvit: Itaque non immerito suspicamur, responsa nostra, quae litteris continebantur haud cognita fuisse; & perspecta illis, qui quaestiones excitaverant. Post haec alii pariter ex Hispanis Episcopis nonnullas ex iisdem quaestionibus nobis proposuerunt; quare iisdem responsis usi sumus, quae tradita prius Archiepiscopo Compostellae a nobis fuerant. Non defuerunt etiam praestantes inter Italos Theologi, qui litteras nostras Apostolicas datas anno 1741. egregiis Commentariis illustrarunt. Idem contigit responso, quod fecimus Archiepiscopo Compostellae die 8. Iulii anno 1744. quod sane integrum suis libris praesigendum curaverunt. At quoniam libri eiusmodi ad vos fortasse nondum pervenerunt, vel curis aliis distenti illos percurrere minime potuistis, his Litteris Encyclicis adiungimus illas pariter, quas (uti dictum saepius est) ad Archiepiscopum Compostellae iam pridem scripsimus, ut quae disciplina vestris in Diocesis tenenda sit, plane cognoscatis, ac ne vos deterreant difficultates, si quae a captiosis hominibus concitentur.

VENERABILI FRATRI
ARCHIEPISCOPO COMPOSTELLÆ
BENEDICTUS PAPAXIV.

VEN. Frater salutem &c. Si Fratertuas tua setum reputabit quot gravissimis & maximis curis propemodum sobruamur, quantumque, hoc praesertim difficillimo tempore, prorsus Nos teneat imposita tenuitati Nostrae sollicitudo omnium Ecclesiarum, non sane mirabitur, tamdiu sibi procrastinatum fuisse responsum ad eas Litteras, quibus Apostolica auctoritate dissolvendas rogati obortas in Hispania disputationes aliquas e duabus nostris Epistolis ad omnes Episcopos superioris Anni 1741. 30.

Maii, & 22. Augusti, quibus intra legitimos fines coercuimus invalescentem Ecclesiastici ieiunii relaxationem. Potius tibi in mentem veniet cogitare de singulari nostro in religiosissimam Hispanam Ecclesiam amore, unde Nos, immensa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum sibi in omni sua perplexitate salutis iter opem nostram praestito habet. Quamquam igitur, dum praenuntiatas Constitutiones edidimus, non aliud propositum Nobis fuerit, ac refrenare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent, nec otium, nec animus Nobis fuerit definire quicquid subtili indagatione deduci possit ex proposita a Nobis ieiunandi regula; tamen eximia paterna caritate complectimur adeo observantissimos Romanæ Sedis Hispanos, tantique facimus obsecrationes tuas, ut occurrere anxietati vestrae libenter adiecerimus animum, & Nos ipsi quaestiones abs te propositas dirimendas constituerimus. Sic autem se habent.

I. Utrum quae in antedictis nostris Litteris in forma Brevis de unica comestione, & de epulis non permiscendis praescribuntur, sub gravi etiam praecipio prohibentur?

Respondemus: Concedentes facultatem vescendi carnibus tempore vetito, sub gravi teneri easdem facultates non aliter dare, quam geminis hisce adiectis conditionibus, videlicet unicae in diem comestionis, & non permiscendarum epularum. Eos vero, qui huiusmodi facultatibus utuntur, sub gravi ad binas ipsas condiciones implendas obligari.

II. An ii, quibus concessum est vesci carnibus, possint in vespertina refectiuncula ea quantitate carnis vesci, quae ieiunantibus permittitur?

Respondemus: Non licere, sed opus habere, eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines ieiunantes rectae meticulose conscientiae.

III. An qui ieiunii tempore vesci carnibus permittuntur, & unica comestione uti debent, horam ieiunantibus praescriptam servare opus habeant?

Edicimus, observandam iis esse.

IV. Quanam sint epulae licitae, quae ventantur cum interdictis coniungi?

Respondemus: Epulas licitas pro iis, quibus permittitur esse carnes comedere, esse carnes ipsas: epulas interdictas esse pisces, adeoque utrumque simul adhiberi non posse. Piscibus tamen edendis non interdicuntur ii,

quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lactinia.

V. An præceptum de utroque epularum genere non miscendo, dies quoque Dominicos Quadragesimales complectatur? Affirmatur completi.

VI. Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat qui ex Balla Cruciatæ edere possunt ova, & lactinia?

Rescribimus: Nihil in prænunciatis Nostri Apostolicis Litteris statutum esse, quod respiciat gratiosum Cruciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem strictæ, & considerate perpendant, ex eiusque sententia se gerant. Caveant autem, ne inani quæpiam excusatione se se solutos esse arbitrentur præscriptis ibi legibus.

VII. Utrum memorata duo præcepta urgeant extra Quadragesimam?

Respondetur: Urgere extra Quadragesimam utrumque præceptum: illud scilicet unice confessionis cum reliquis legibus in secundo, & tertio ad hæc postulata responso expressis: & alterum non permiscendi epulas licitas cum interdicitis, ut in quarto postulato definitum est.

Habes, Venerabilis Frater, penitus explicatum quicquid apud Vos ex nostris sæpius nuncupatis Apostolicis Litteris dubitationem attulisse scribis. Qua quidem in re laudavimus consilium tuum interrogandæ supremæ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti gressu ad Oves sana doctrina imbuendas incedere Pastores queant: in istoque tuo suscepto consilio agnovimus Hispanam religionem nihil sibi tutum, nisi e Divi Petri Cathedra acceptum, reputantem; qua splendidissima gloria tantum nomen, & incorruptæ Fidei fructum Hispania sibi peperit. Cavendum autem vobis est (idque plurimum ad te pertinet, qui illustris Archiepiscopi, & Inquisitoris geris præcipuum munus) ne in expendendis Apostolicæ Sedis Constitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti sollicitudine nullus fiat differendi, ambigendique modus. Sedula deinde opera conferenda, ut istiusmodi dubia, quæ facile, pro ingeniorum varietate, disputando emergunt, penitus inter vos dirimantur, ne diuturna unquam disceptatione fluctuent animi, præsertim cum Constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo tendunt, aperte demonstrent, & illuc prompte dirigi potest quicquid dubitando inturbare videatur. Id si animadvertissent qui de præsentis negotio plura dubitarunt, nocuum sibi exsolvisent. Patebat enim, nihil aliud Nobis in animo

fuisse, quam cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sacri ieiunii fines prætergressi, & non parum oblitii ad retinendum in officio corpus divinitus institutum, hosti huic spiritus infensissimo blandiebantur. Statim siquidem comperissent quid in propositis quæstionibus constituendum esset, nec sibi molestiam exhibuissent, nec Nobis, quos gravissimæ undique circumstant curæ, non parum temporis occupassent, quod tamen pro singulari nostro in vestram gentem studio, atque amore libenter impendimus ad rectum vobis iter monstrandum, in posterum simul præcavescentes, quomodo in huiusmodi quæstionibus firmare gressus vestros in promptu sit. Reliquum est, Ven. Frater, ut tibi, quod facimus ex animo, præcipuæ benevolentia nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertiamur.

Datum &c. 8. Iulii 1744.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

Confirmatio, & ampliatio Constitutionis Sanctæ Memoræ

GREGORII PAPÆ XV.

Contra Sacerdotes eorum Pœnitentes in Confessionibus Sacramentalibus ad turpia sollicitantes.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Sacramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt, nos licet immerentes ad Universi Dominici Gregis curam superna dispositione vocati, omne studium, & pastorem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; & quod in salutem, & curationem animarum a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate in earum perniciem, atque interitum vertatur.

Du-

Dudum quidem a fel. rec. Gregorio Papa XV. Prædecessore Nostro per suas litteras in forma Brevium sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die 30. Augusti 1622. Pontificatus sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacerdotes audiendis confessionibus deputatos ad turpia, & inhonesta sollicitantes; & deinceps successivis temporibus ad earum litterarum interpretationem, ac declarationem plura subinde à Congregatione Vener. Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium adversus hæreticam pravitatem Inquisitorum sub die 11. Mensis Februarii anno Domini 1661. prodierunt Decreta, & a rec. mem. Alexandro Papa VII. pariter Prædecessore Nostro in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ Universalis Inquisitionibus die 24. Septemb. 1665. coram eo habita, inter alias ab Evangelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alienas, & dissonas propositiones sexta videlicet, & septima, huc revocandæ damnatæ, & prohibita fuerunt. Nos itaque mature pendentes quanti momenti sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte observari, & quanti ad infirmas Oves curandas, & decorem S. Ecclesiæ Dei retinendum interfit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant; sed animo secum recolentes, se a Christo Domino præfides, & iudices animarum constitutos, ea sanctitate, quæ sublimitati, ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum administrent; motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra præfatas litteras huiusmodi, ac omnia, & singula decreta prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata, Apostolica auctoritate tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque omnibus, & singulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robor adiicimus; atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus, & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, & locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominorum, universi Orbis Christiani in suis respectivè Diocesis, ut diligenter, omnique humano respectu postposito inquirant, & procedant contra omnes, & singulos Sacerdotes tam sæculares, quam regulares quomodolibet exemptos, ac Sedi Apostolicæ immediate subiectos, quorumcumque Ordinum, Institutum, Societatum, Congregationum, & cuiuscumque dignitatis,

& præminentia, aut quovis privilegio, & indulto munitos, qui aliquem pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in actu Sacramentalis confessionis, vel ante, vel immediate post confessionem, vel occasione, aut prætextu confessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in confessionali, sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato, aut electo cum simulatione audiendi ibidem confessionem ad inhonesta, & turpia sollicitare, vel provocare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut post legendam tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint: & quos in aliquo ex huiusmodi nefariis excessibus culpabiles repperint, in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis severe animadvertant per condignas pœnas iuxta memoratam Gregorii Prædecessoris Nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inserta haberi volumus: dantes etiam si opus sit, & rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei iniuriosum remaneat ob probationum defectum impunitum; iam alias in præfata Constitutione tributam procedendi cum testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia, & alia adminicula concurrant.

Meminerint præterea omnes, & singuli Sacerdotes ad confessiones audiendas constituti teneri se, ac obligari suos Pœnitentes, quos noverint, fuisse ab aliis ut supra sollicitatos, sedulo monere iuxta occurrentium casuum circumstantias de obligatione denunciandi Inquisitoribus, sive locorum Ordinariis prædictis personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui iurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium, & pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi pœnitens consenserit, sive consensum minime præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem iam effluerit, aut sollicitatio a Confessario non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant insuper diligenter Confessarii, ne pœnitentibus, quos noverint iam ab alio sollicitatos, Sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes delinquentes indicaverint competenti Iudici, vel saltem se, cum primum poterint, delaturos spondeant, ac promittant.

Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui odio, vel ira, vel alia indi-

gna causa commoti, vel aliorum impiis suggestionibus, aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati tremendo Dei Iudicio posthabito, & Ecclesiae auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Iudices falso sollicitationis insimulant; ut igitur tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu magnitudinis poenae coerceatur, quaecumque persona, quae execrabili huiusmodi flagitio se inquinaverit, vel per se ipsum innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelestè procurando, ut id ab aliis fiat; a quocumque Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, praeterquam a Nobis, nostrisque Successoribus, nisi in fine vitae, & excepto mortis articulo, spe absolutionis obtinendae, quam Nobis, & Successoribus praedictis reservamus, perpetuo careat.

Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Iudicii & Sac. Tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, & Sacramentorum contemptum, & Ecclesiae iniuriam longe summovere, & tam exitiosa huiusmodi mala prorsus eliminare, & quantum in Domino possumus, animarum periculis occurrere, quas sacrilegi quidam demonis potius, quam Dei Ministri, loco eas per Sacramentum Creatori Suo, ac Nostro reconciliandi, maiori peccatorum mole onerantes in profundum iniquitatis barathrum nefarie submergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magistrorum consilio desuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Episcoporum supplicationibus, hac Nostra in perpetuum valitura Sanctione, quemadmodum a pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones iam factum esse novimus, omnibus, & singulis Sacerdotibus tam Saecularibus, quam Regularibus cuiuscumque Ordinis, ac Dignitatis, tametsi alioquin ad confessiones excipiendas approbatis, & quovis privilegio, & indulto etiam speciali expressione, & specialissima nota, & mentione digno suffultis, auctoritate Apostolica, & Nostra Potestatis plenitudine interdiciamus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra casum extremae necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote qui Confessarii manus obire possit, Confessionem Sacramentalem personae complicitis in peccato turpi, atque inhonesto contra sextum Decalogi Praeceptum commissio excipere audeat, sublata propterea illi ipso

iure quacumque auctoritate, & iurisdictione ad qualemcumque personam ab huiusmodi culpa absolvendam, adeo quidem, ut absolutio, si quam impertierit, nulla, atque irrita omnino sit, tamquam impertita a Sacerdote, qui iurisdictione, ac facultate ad valide absolvendum necessaria privatus existit, quam ei per praesentes has nostras adimere intendimus. Et nihilominus si quis Confessarius secus facere ausus fuerit, maioris quoque excommunicationis poenam, a qua absolvi potestatem Nobis solis, nostrisque Successoribus dumtaxat reservamus, ipso facto incurrat: Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cuiuscumque Iubilaei, aut etiam Bullae, quae appellatur Cruciatæ Sanctae, aut alterius cuiuslibet indulti confessionem dicti complicitis huiusmodi quisquam valeat excipere, eique Sacramentalem absolutionem elargiri; cum ad hunc effectum, & in hoc casu nullus Confessarius, utpote qui in huiusmodi peccati, & Poenitentis genere iurisdictione, ut praefertur, careat, & absolviendi facultate a Nobis privatus existat, habendus sit pro Confessario legitimo, & approbato. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis praesertim quae nuncupantur Cruciatæ Sanctae vel Iubilaei Universalis, & Plenarii, necnon quibusvis Ecclesiarum, & Monasteriorum, & Ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis; etiam motu proprio, aut alias, quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus eorum tenores praesentibus pro expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Volimus demum, ac praecipimus, ut omnes locorum Ordinarii tam praesentes, quam futuri pro tempore existentes in approbatione Confessariorum tam praedictam Constitutionem Gregorii Praedecessoris, quam praesentem hanc Nostram ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & accurate observari curent, moneantque eos in Domino, atque horrentur, ut Sacramentum ministerium ipsorum fidei commissum summa animi innocentia, morum puritate, iudicii integritate peragant, exhibeantque semetip-

Pro D. Card. Passioneo

Caietanus Amatus.

I. B. Eugenius.

Loco * Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

ptos, ut Ministros Christi, & Dispensatores Mysteriorum Dei; memores praeterea sint se locum tenere, ac vices obire summi atque aeterni Sacerdotis, qui sanctus, innocens, impollutus per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab operibus mortuis ad servendum Deo viventi. Sedulo igitur studeant, diligenterque caveant, ne quaerentibus & pulsantibus eorum culpa caelum claudatur, ne deperditae oves ad ovile Dominicum redire properantes eorum manibus ferarum dentibus dilaniandae tradantur, ne prodigi Filii egentes, & faucii ad Caelestem Patrem revertentes nefaria eorum improbitate gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via sunt, confodiantur.

Ut autem praesentes litterae ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad valvas Ecclesiae Lateranensis, & Basilicae Principis Apostolorum, necnon Cancellariae Apostolicae, Curiaeque Generalis in Monte Ciratorio, ac in Aede Campi Florae de Urbe, ut moris est, affigi, & publicari: sicque publicatas, & affixas omnes, & singulos, quos illae concernunt, perinde arctare, & afficere; ac si unicuique eorum nominatum, & personaliter intimatae fuissent: utque ipsarum praesentium litterarum transumptis seu exemplis, etiam impreffis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius Personae in Ecclesiastica Dignitate constitutae munitis eadem prorsus fides tam in Iudicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae, vel ostensa.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrae voluntatis, sanctionis, praeccepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicae 1741. Kalend. Iunii Pontificatus Nostri anno primo.

VISA DE CURIA

N. Antonellus.

X. Sub-Datarius

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI 1741. Indictione 4., die vero 17. Iunii Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Papae XIV. anno primo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad Valvas Basilicae Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariae Apostolicae, Curiae Generalis in Monte Ciratorio, in Aede Campi Florae, & in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Petrum Righum Apostolicum Cursorem.

Sebastianus Amadori Mag. Curs.

DECLARATIO
SUPERIORIS CONSTITUTIONIS
INCIPIENTIS

SACRAMENTUM POENITENTIAE

Anno 1741. editae.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

Apostolici muneris partes in procuranda praecipue rerum Sacrarum pura illibataque penitus administratione versari debere probe intelligentes, non modo & affiduis hortationibus, & iusta, ubi res postulat, legum severitate, ut ab Ecclesiasticis quibusve ministris sancta sancte tractentur quantum cum Domino possumus providere studemus, verum etiam leges ipsas, ne forte sinistris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut detestabilis laxitatis perperam detorqueantur, opportune communitur, ac reborare pro earundem tuendo vigore cum occasio poposcerit, non praetermittimus. Sane cum Nos alias per quamdam nostram Constitutionem

cuius initium est, Sacramentum Pœnitentiæ, anno Incarnationis Dominicæ 1741. Kalendis Iunii Pontificatus Nostri anno primo editam omnibus, & singulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus interdiximus, & prohibuimus, ne aliquis eorum extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, Confessionem Sacramentalem personæ complicitis in peccato turpi, atque inhonesto contra sextum Decalogi Præceptum commissio excipere auderet; ita ut absolutio, si quam impertivisset, nulla, atque irrita omnino esset, tamquam impertita a Sacerdote, qui iurisdictione, & facultate ad valide absolvendum necessaria ipsi per Nos vigore eiusdem Constitutionis adempta privatus existeret, & alias prout in memorata Constitutione, cuius tenorem præsentibus pro plene, & sufficienter expresso, & inserto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum Nos subinde super ea dictæ Constitutionis parte, quæ mortis articulum respicit, dubitationes quasdam exortas fuisse accepimus, quarum resolutionem privato cuiuscumque iudicio relinquendam minime existimamus, ne lex incertis coniecturis & opinionibus iactata in sensus a mente Nostræ alienos forsitan distrahatur, eiusque vigor paulatim langueat, atque enervetur. Hinc est, quod Nos omnem dubitandi rationem quantum cum Domino possumus, de medio auferre cupientes, Motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine memoratam Constitutionem Nostram cum omnibus, & singulis in ea contentis, tenore præsentium, quatenus opus sit, confirmamus, illamque integre, penitus, & omnino, atque ab illis ad quos spectat, & pro tempore quancumque spectabit inviolabiliter, & inconcusse observari præcipimus & mandamus. Præterea habita super his cum Venerabili Fratre Nostro Vincentio Episcopo Prænestino Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Petra nuncupato Pœnitentiario Nostro maiori, ac dilectis Filiis officii Pœnitentiariæ Apostolicæ Ministris, qui rem iussu Nostro mature perpenderent, deliberatione, Motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus edicimus, ac declaramus, eadem Constitutione singulis, ut supra, Sacerdotibus, quemadmodum interdictum non est in mortis articulo personam in prædicto

turpi peccato complicitem confitentem audire, atque ab huiusmodi quoque culpa rite contritam absolvi, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, ita interdicti re ipsa, & prohiberi prædicto modo tunc audire, & absolvi, ut si alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiam si forte iste alius simplex tantummodo Sacerdos fuerit, sive alias ad Confessiones audiendas non approbatus, possit nihilominus ipse Sacerdos simplex confessionem excipere, ac absolutionem impertire. Porro si casus urgentis qualitas, & concurrentes circumstantiæ, quæ vitari non possint, eiusmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam constitutionem in dicto articulo personæ confessionem vocari, aut accedere sine gravi aliqua exortura infamia, vel scandalo nequeat, tunc aliam Sacerdotem perinde haberi censerique posse, ac si revera abisset, atque deficeret, ac proinde in eo rerum statu non prohiberi socio criminis Sacerdoti absolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex eiusmodi Sacerdos, & serio animadvertat fore se re ipsa coram Deo qui irrideri non potest, reum gravis adversus prædictam Nostram Constitutionem inobediendiæ, latisque in ea pœnis obnoxium, si prædictæ infamiae, aut scandali pericula sibi ultro ipse contingat, ubi non sunt: immo intelligat teneri se graviter huiusmodi pericula quantum in se erit antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius Confessionis absque illius infamia vel scandalo audiendæ. Ita enim ipsum teneri vigore memoratæ Nostræ Constitutionis declaramus; & nunc quoque ita ipsi faciendam esse districte mandamus, & præcipimus. Quod si idem Sacerdos, aut quovis modo se se nulla gravi necessitate compulsus ingesserit, aut ubi infamiae, vel scandali periculum timetur, & alterius Sacerdotis opera requirenda sit, ipse ad id periculum avertendum congrua media adhiberi de industria neglexerit, atque ita personæ in dicto crimine complicitis, eoque in articulo, ut præfertur, constitutæ Sacramentalem confessionem excipere, ab eoque crimine absolutionem largiri nulla, sicut præmittitur, necessaria causa cogente præsumpserit, quamvis huiusmodi absolutio valida futura sit, domodo ex parte pœnitentis dispositiones a Christo Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requisitæ non defuerint: (non intendimus autem pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti quantumvis indigno

digno necessariam iurisdictionem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat; nihilominus Sacerdos ipse violatæ ausu eiusmodi temerario legis pœnas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta Constitutione maiorem excommunicationem, eodemque plane modo quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reservatam incurrat, prout illum eo ipso incurrere declaramus, volumus, atque statuimus. Non obstantibus omnibus, & singulis illis, quæ in præfata nostra Constitutione volumus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & Sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in Iudicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 8. Februarii 1745. Pontificatus Nostri anno quinto.

D. Cardinalis Passioneus.

CONSTITUTIO

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

Quæ cessiones commodi exigendi fructus beneficiorum prohibentur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

UNIVERSALIS Ecclesiæ cura, quam inscrutabilis Divinæ Sapientiæ, atque bonitatis altitudo humilitati nostræ committere dignata est, inter ceteras sollicitudines exigit etiam ac postulat, ut diligenter invigilemus, ne Clerici Ecclesiasticis Beneficiis, quæ e liberali Ecclesiæ manu acceperunt, abuten-tes, eorum redditus, non sine aliorum fidelium scandalo, inconsulta prodigalitate disperdant, sed tamquam boni dispensatores ita administrant, ut & vitæ suæ necessaria provideant, & pauperum inopiæ, & Ecclesiarum necessitatibus succurrant.

Relatum est ad aures Nostras, quosdam Clericos Ecclesiasticis Beneficiis cum onere,

vel sine onere residentia provisos, turpibus ut plurimum ex causis impulsos, annuos eorumdem Beneficiorum redditus, quos, donec viverent, percipere possent, unico actu alienare sub nomine cedendi commodum, seu utilitatem percipiendi fructus eorumdem Beneficiorum, quos alteri quoad vixerint, vendunt, recepta pecunia ad eam summam, & quantitatem, quam ipsi, habita ratione eorum ætatis, & corporis valetudinis, durante vita, verisimiliter consequi potuissent. Cum autem isti improvidi Clerici instar illius prodigi filii familias, de quo in Evangelio scriptum est, cum substantiam suam a Patre receperunt, totam statim consumpsisse luxuriose vivendo, & deinde facta fame valida, coactum esse vivere de filiquis immundorum animalium; pia Ecclesiæ subsidia, & Ecclesiasticos proventus in suas explendas cupiditates improbo huiusmodi contractu profundant; multa hinc, & gravia mala, ut experientia ipsa compertum est, evenire solent. Nam primum non leve dedecus Ecclesiastico Ordini inuritur, & grave reliquis fidelibus scandalum generatur, dum vident, Ecclesiasticas pecunias, quæ sunt vota fidelium, bona pauperum, patrimonium Christi, in pravos usus infumi, vel improvida profusione dissipari, quæ ab Ecclesiasticis tamquam probis dispensatoribus in solamen pauperum, & Ecclesiarum restaurationem impendi debent. Præterea sæpe huiusmodi Clerici ad summam rediguntur egestatem, & ut se sustentare possint, vel indecore non sine infamia Clericalis gradus mendicant, vel indignis quæstibus, & negotiis operam præbent, Ecclesiam autem, & Ecclesiasticas res quodammodo averfantur quasi fraudati mercede, vel stipendiis suis, quæ nullius culpa, sed solum vitio, & flagitiis suis amiserunt; Ideo Ecclesiastica munera, vel numquam, vel negligenter obeunt, Divinam Psalmodym, si ad eam in publicis Ecclesiis ratione suorum Beneficiorum teneantur, frequenter omittunt, vel oscitanter persolvunt, Ecclesiasticos cœtus non frequentant, animarum salutem non curant, divina fastidiunt, mundana sectantur.

Volentes igitur hanc improbam consuetudinem, & non ferendam pravitatem, qua non mediocriter Clericalis Ordinis fama minuitur, & honor conculcatur, Ecclesiæ autem debito servitio, pauperes opportunis subsidiis, & sacræ ædes necessariis reparationibus, & ornamentis fraudantur, penitus abolere, Motu proprio, ac certa scientia, & matura deliberatione Nostris, deque Apostolicæ potestatis pleni-

plenitudine omnibus Clericis quacumque dignitate, præminencia, honore, & privilegio insignitis interdiciamus, & prohibemus, ne in posterum audeant sub nomine alienandi utilitatem, & commodum percipiendi fructus, vel alio quovis titulo, prætextu, & colore vendere, ac distrahere suorum respective Beneficiorum redditus, & proventus, vel ad vitam, vel in longum tempus recepta ab emptore per unam, vel plures solutiones pecuniarum quantitate, quam ipsi Beneficiati per eiusdem temporis, vel vitæ spatium probabiliter consequi potuissent, sub poena excommunicationis, & nullitatis actus, seu contractus, & omnium inde consecutorum, aliisque poenis inflictis, præscriptis, & statutis contra alienantes bona Ecclesiæ, quas rursus hic contra eosdem Clericos sic contrahentes renovare, decernere, ac statuere iubemus, & volumus. Et insuper ad uberiorem cautelam, & quatenus opus sit, omnes huiusmodi contractus quos in futurum fieri contigerit, motu, scientia, deliberatione, & potestate simili damnamus, reprobamus, cassamus, irritamus, & annullamus, eosque nullos, cassos, ac irritos decernimus, & declaramus, illosque suis auctoribus tamquam invalidos, cassos, irritos, atque inanes, viribusque, & effectu ab initio vacuos neque in iudicio, neque extra ad ullum effectum suffragari debere, neminemque ad eorum observantiam obligari, etiam si pluries iuramento firmati, & vallati sint; sed nullum inde ius cuiuscumque, aut actionem, vel titulum etiam colorarum possidendi, aut præscribendi per quodvis longissimum temporis spatium acquiri unquam posse pariter præcipimus, & iubemus.

Decernentes easdem præsentis litteras, & in eis contenta quacumque nullo unquam tempore impugnari, & retractari posse, sed semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus fortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore quomodocumque spectabit inviolabiliter observari: sicque, & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac prædictæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis Apostolicæ præfate Nuncios, aliosque quoslibet quacumque præminencia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate,

& auctoritate, iudicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari: non obstantibus quibuscumque privilegiis, indultis, concessionibus, & gratiis Apostolicis tam generalibus, quam particularibus, quantumvis speciali mentione, & nota dignis quibuscumque Archiepiscopis, Episcopis, & aliis superioribus, & inferioribus Ecclesiarum Prælatibus, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Cardinalibus, ac eorum, & nostris familiaribus continuis Commensalibus, necnon Litterarum Apostolicarum Scriptoribus, Abbreviatoribus, ceterisque Romanæ Curie Officialibus concessis, & confirmatis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Ut autem facilius præsentis Litterarum omnibus innotescant, & nemo prætextu illarum ignorantia excusari possit, iubemus easdem ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curieque Generalis in Monte Citorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, aliisque locis solitis, & consuetis, ut moris est, publicari, earumque exempla affigi: volumusque, eas sic publicatas omnes, & singulos perinde afficere, & obligare, ac si illis ipsis fuissent singulariter intimata: Exemplis quoque prædictis etiam impressis, manuque Notarii publici, & sigillo Prælati Ecclesiastici, vel eius Curie ob signatis eandem prorsus fidem adhiberi, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostri decreti, constitutionis, declarationis, annulationis, infirmationis, prohibitionis, interdicti, ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, quarto Kalendas Septembris Pontificatus Nostri anno secundo.

VISA DE CURIA

N. Antonellus.

X. Sub-Datarius.

D. Cardinalis Passioneus.

Loco * Plumbi.

I. B. Eugenius.

Anno

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Indictione quarta, die vero tertia Octobris, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Pape XIV. anno secundo supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, Curie Generalis in Monte Citorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Iosephum Olivetanum Apost. Curs.

Antonius Pellicia Mag. Curs.

CONSTITUTIO

SS. D. N. BENEDICTI PAPE XIV.

Qua præscribitur ordo, & forma in iudiciis causarum matrimonialium super matrimoniorum validitate, vel nullitate declaranda servandus.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

DEI miseratione, cuius iudicia incomprehensibilia sunt, & via investigabiles, in suprema Ecclesiæ specula immerentes constituti, ut super universum Dominicum gregem excubias sedulo agamus, ad commissum Pastoralis Officii munus pertinere dignoscimus, subnascentes ex infernalis hostis astutia, & hominum malitia abusus, quibus & animarum saluti pernicies, & Sacramentis Ecclesiæ iniuria infertur, radicitus evelle, & potestatis Nobis desuper traditæ operam interponere, ut & humana cohibeatur temeritas, & veneranda Divinæ Legis servetur auctoritas.

Siquidem matrimonii foedus a Deo institutum, quod & quatenus naturæ officium est pro educandæ proles studio, aliisque matrimonii bonis servandis, perpetuum, & indissolubile esse convenit; & quatenus est Ecclesiæ Catholicæ Sacramentum, humana præsumptione dissolvi non posse, Salvator ipse ore suo pronuntiavit dicens: „Quæ Deus coniunxit, homo non separet:“ ad auctoritatem Apostolatus nostri pervenit in quibusdam Ec-

clesiasticis Curis inconsulta nimis iudicium facilitate infringi, & temere, atque inconsiderate de eorundem matrimoniorum nullitate latis sententiis potestatem coniugibus fieri transeundi ad alia vota. Quos sane improvidos Iudices humanæ naturæ conditione, & voce ipsa quodammodo admoneri oportebat, ne tam præcipiti audacia sanctum matrimonii nexum frangerent, quem perpetuum, atque indissolubilem primus humani generis parens præmonuit inquit: „Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea:“ Et illud additum est: „Quamobrem relinquet homo Patrem suum, & Matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.“

Huiusmodi autem abolendæ pravitate notitia diversis ex partibus Nobis delata est, atque etiam indicata sunt exempla nonnullorum Virorum, qui post primam, & secundam, ac tertiam, quam duxerant, uxorem ob nimiam Iudicium præcipitiam in nullitate matrimoniorum declaranda, adhuc illis primis uxoribus superstitibus ad quartas contrahendas nuptias deveniant, & similiter feminarum, quæ post primum, secundum, & tertium maritum, quarto etiam illis quoque viventibus, se iunxerant, non sine pusillorum scandalo, & bonorum omnium detestatione, qui sacra matrimonii vincula ita contemni, & temere perfringi dolebant. Nos autem his intellectis gravi affectu dolore intimo animo ingemimus, & non prætermisimus Apostolicæ Nostre sollicitudinis partes in Domino adimplere. Si quidem primo Pontificatus Nostri anno ad Episcopos illarum partium, in quibus prædicta acciderant, plenissimis datis litteris, graviter conquesti sumus de huiusmodi pravitate, quæ in Ecclesia Dei tolerabatur, & ad eam abolendam eorum animos erigere, & Pastoralem zelum accendere curavimus: quod etiam egimus cum aliis aliarum Regionum Episcopis, ubi huiusmodi pravum dirimendorum matrimoniorum usum irrepsisse cognovimus.

Verum nobis responsum est, id sæpe contingere partim ex culpa illorum Iudicum, quibus vel in prima instantia, cum causa coram Iudice Ordinario ex aliqua legitima causa cognosci nequit, vel in secunda, cum in partibus nullus adeat Iudex, ad cuius Tribunal causa in gradu appellationis devolvatur; vel si adeat, iusta de causa coram eo disceptari nequit, causæ matrimoniales huiusmodi a Sede Apostolica committuntur; qui ob incertiam, vel ob malam voluntatem proclives

ves sunt ad matrimonia, levi, vel etiam habito nullo examine, irrita, ac invalida declarant; partim etiam ex facto coniugum super nullitate suorum matrimonium litigantium, cum frequenter unus tantum eorum, qui dissolutionem matrimonii postulat, in Iudicio compareat, & sententia, nullo contradicente, secundum sua vota obrenta, ad alias Nuptias convolat; vel ambobus coniugibus in Iudicium venientibus, alter vero qui contra agit, sententia de nullitate matrimonii prolata, nullus est, qui ad superiorem Iudicium appellationem interponat, vel quia litigantes in specie quidem discordes, revera inter se concordantes sunt, & invicem colludentes contractum matrimonium dissolvi cupiunt; vel quia pars, quæ pro validitate matrimonii stabat, eiusque nullitatem acriter contra adversarium impugnabat, lata a Iudice sententia contra matrimonium, mutat voluntatem vel pecunia sibi ad sumptus litis non suppetente, vel aliis deficientibus auxiliis ad litigandum necessariis, & inceptum opus, ac causam post primam sententiam deserit; quo fit, ut deinde ambo coniuges, vel unum eorum ad aliud contrahendum matrimonium se conferat.

Quod autem ad Iudices pertinet, quibus extra Romanam Curiam pro litigantium commodo causæ matrimoniales committuntur, paterna illa vigilantia, qua de iustitia unicuique integre, sapienterque administranda solliciti esse debemus, encyclicis litteris ad Venerabiles Fratres Patriarchas, Primate, Archiepiscopos, & Episcopos scriptis vigesima sexta Augusti anno secundo Pontificatus Nostri providere curavimus, in quibus ea præscriptimus, quæ sacris Canonibus, & Concilio Tridentino consona, si diligenter, ut speramus, servantur, impofterum causæ non nisi personis congrua iuris peritia, & necessariæ prohibitæ, spectatæque fidei munitis præsidio committentur. Insuper ad ea, quæ iisdem encyclicis litteris constituta sunt, id etiam in præsentem adiungimus: Quod quamvis Concilii Tridentini decretum, quo causæ matrimoniales subtractæ fuerunt Decani, Archidiaconi, & aliorum inferiorum iudicio, & Episcoporum tantum examini, & iurisdictioni reservatæ, dumtaxat procedat de Archidiaconis, Decanis, aliisque inferioribus, qui in eadem Diocesi constituti, vel privilegio aliquo, vel præscriptione saltem in visitatione causarum matrimonialium cognitionem sibi adrogabant; idcirco minime obiter commissionibus, quæ pro iisdem causis matrimoniali-

bus definiendis a Sede Apostolica alicui eorum in secunda instantia fierent; nihilominus præcipimus, ac mandamus iis, ad quos huiusmodi commissionum, seu delegationum expediendarum cura pertinet, ut in futurum causarum matrimonialium cognitionem non committant nisi Episcopis, præsertim vicinioribus; vel si nullus sit Episcopus, cui ex legitima causa commode committi possit, tum commissio, & delegatio dirigatur uni ex iis, qui secundum Ordinem, & modum a Nobis in præfatis encyclicis litteris præscriptum pro Iudice idoneo ab Episcopo cum consilio sui Capituli nominatus fuerit.

Quod vero ad ordinem, & seriem iudiciorum in causis matrimonialibus pro debita, & congrua earum terminatione servandum spectat, motu proprio, certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine hac nostra in perpetuum valitura sanctione constituimus, decernimus, ac iubemus, ut ab omnibus, & singulis locorum Ordinariis in suis respective Diocesium persona aliqua idonea eligatur, & si fieri potest, ex Ecclesiastico cœtu, iuris scientia pariter, & vitæ probitate prædita, quæ matrimoniorum defensor nominabitur, cum facultate tamen eam suspendendi, vel removendi, si iusta causa adfuerit, & substituendi aliam æque idoneam, & iisdem qualitatibus ornatam; quod etiam fieri poterit, quotiescumque persona ad matrimoniorum defensionem destinata, cum se occasio agendi obtulerit, erit legitime impedita.

Ad officium autem defensoris matrimoniorum huiusmodi, ut supra electi, spectabit in iudicium venire quotiescumque contigerit, matrimoniales causas super validitate, vel nullitate coram legitimo Iudice disceptari, eumque oportebit in quolibet actu iudiciali citari, adesse examini testium, voce & scriptis matrimonii validitatem tueri, eaque omnia deducere, quæ ad matrimonium sustinendum necessaria censentur.

Et demum defensoris huiusmodi persona, tamquam pars necessaria, ad iudicii validitatem, & integritatem censeatur, semperque adsit in iudicio sive unus ex coniugibus qui pro nullitate matrimonii agit, sive ambo, quorum alter pro nullitate, alter vero pro validitate in iudicium veniant. Defensor autem cum ei munus huiusmodi committeretur, iuramentum præstabit fideliter officium suum obeundi, & quotiescumque contigerit ut in Iudicio adesse debeat pro alicuius matrimonii validitate tuenda, rursus idem iuramentum præ-

præstabit; quæcumque vero, eo non legitime citato, aut intimato, in Iudicio peracta fuerint, nulla, irrita, cassa declaramus, ac pro nullis, cassis, ac irritis haberi volumus, perinde ac si citata, & intimata non esset ea pars, cuius citari intererat, & quam iuxta legem, & Canonum præscripta ad legitimam iudicii validitatem citari, aut intimari omnino necessarium erat.

Cum igitur coram Ordinario, ad quem causas huiusmodi cognoscere pertinet, controversia aliqua proponetur, in qua de matrimonii validitate dubitabitur, & existentibus in iudicio, vel uno ex coniugibus, qui pro nullitate matrimonii, vel ambobus, quorum alter pro validitate, alter vero pro nullitate actionem intendat; defensor matrimonii, partes omnes officii sui diligenter adimpleat. Itaque si a Iudice pro matrimonii validitate iudicabitur, & nullus sit, qui appellet, ipse etiam ab appellatione se absteat: idque etiam servetur, si a Iudice secundæ instantiæ pro validitate matrimonii fuerit iudicatum, postquam Iudex primæ instantiæ de illius nullitate sententiam pronuntiaverat; si autem contra matrimonii validitatem sententia feratur, defensor inter legitima tempora appellabit adhaerens parti, quæ pro validitate agebat: cum autem in Iudicio nemo unus sit, qui pro matrimonii validitate negotium insistant, vel si adsit, lata contra eum sententia, Iudicium deseruerit, ipse ex officio ad superiorem Iudicem provocabit.

Appellatione a prima sententia pendente, vel etiam nulla ob malitiam, vel oscitantiam, vel collusionem defensoris, & partium interposita, si ambo, vel unus ex coniugibus novas Nuptias celebrare ausus fuerit, volumus, ac decernimus, ut non solum serventur quæ adversus eos, qui matrimonium contra interdictum Ecclesiæ contrahunt, statuta sunt, præsertim ut invicem a cohabitatione separentur, quoad usque altera sententia super nullitate emanaverit, a qua intra decem dies non sit appellatum, vel appellatio interposita deserta deinde fuerit; sed ulterius ut contrahens, vel contrahentes matrimonium huiusmodi omnibus poenis contra polygamos a sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis constitutis omnino subiaceant, quas in eo, quatenus opus sit, motu, scientia, ac potestate simili rursus statuimus, decernimus, ac renovamus.

Posteaquam vero appellationis beneficio ad alterum Iudicem causa in secunda instantia delata fuerit, omnia, & singula quæcumque

coram Iudice in prima instantia servanda præfinita fuerunt, etiam coram altero in secunda exacte, ac diligenter custodientur, citato in quolibet Iudicii actu. defensore matrimonii, qui voce, & scripto Matrimonii validitatem strenue, ac pro viribus tuebitur; & si Iudex in secunda instantia fuerit Metropolitanus, aut Sedis Apostolicæ Nuntius, aut Episcopus vicinior; matrimonii defensor sit, qui ab ipso fuerat deputatus, quemadmodum ipsi deputare mandamus, ut quæ a Nobis superius constituta sunt peragere possit. Si autem Iudex in secunda instantia erit Iudex commissarius, cui a Sede Apostolica causæ cognitio demandata sit, & qui Tribunal, & iurisdictionem ordinariam non habeat, & propterea careat defensore matrimonii; volumus, ut illo defensore matrimonii utatur, qui constitutus fuerit ab Ordinario, in cuius Diocesi causam cognoscet, etiam si idem Ordinarius sit, qui primam sententiam in eadem causa pronuntiaverit.

Instructo autem in hunc modum Iudicio, si secunda sententia alteri conformis fuerit, hoc est, si in secunda æque ac in prima nullum, ac irritum matrimonium iudicatum fuerit, & ab ea pars, vel defensor pro sua conscientia non crediderit appellandum, vel appellationem prosequendam minime censuerit; in potestate, & arbitrio coniugum sit novas nuptias contrahere, dummodo alicui eorum ob aliquod impedimentum, vel legitimam causam id vetitum non sit; potestas tamen post alteram sententiam conformem, ut supra, coniugibus facta intelligatur, & locum habeat, salvo semper, & firmo remanente iure, seu privilegio causarum matrimonialium, quæ ob cuiuscumque temporis lapsum numquam transeunt in rem iudicatam; sed si nova res, quæ non deducta, vel ignorata fuerit, detegatur, resumitur, & rursus in iudicalem controversiam revocari. Quod si a secunda sententia super nullitate vel altera pars appellaverit, vel huiusmodi sit, ut ei, salva conscientia, defensor matrimonii acquiescendum non putet, vel quia sibi videtur manifeste iniusta vel invalida, vel quia fuerit lata in tertia instantia, & sit revocatoria alterius præcedentis super validitate in secunda instantia emanata, volumus, ut firma remanente utriusque coniugi prohibitione ad alias transeundi nuptias, quas si contrahere ausi fuerit, poenis, ut præfertur, a Nobis constitutis subesse decernimus, causa in tertia, vel quarta instantia cognoscatur, servatis diligenter omnibus, quæ a nobis in prima,

ma, & secunda instantia demandata fuerunt, nempe in quolibet iudiciali actu citato, & audio defensore matrimonii, qui a Iudice tertiæ instantiæ deputatus fuerit. Defensor autem matrimonii, quem ad munus suum gratis obeundum pro amore Dei, & proximi utilitate, & Ecclesiæ reverentia in Domino exhortamur, si operam suam sine mercede, aut salario aliqua ex causa exhibere recusaverit, ab ipsius causæ Iudice ei constituat, & ab ea parte, quæ pro validitate matrimonii agit, si ipsi facultas sit, solvatur, sin minus a Iudice primæ, vel secundæ, vel tertiæ instantiæ respective subministrabitur; vel pecunias, ex multis suorum Tribunalium redactas, vel redigendas, & in opera pia erogandas, in huiusmodi sumptus infumere poterunt. Cum vero Iudices causæ erunt Iudices Commissarii, qui neque forum habent, & consequenter neque pecuniam ex multis collectam, volumus ac mandamus, ut defensori matrimonii satisfiat ex pecunia multarum illius Episcopi, in cuius Diocesi Iudex Commissarius iuxta Sedis Apostolicæ mandatum Iudicium exercebit.

Hactenus quidem quoad causas matrimoniales, quæ extra Romanam Curiam pertractantur. Quoad causas vero, quæ Romæ disceptandæ sunt, cum earum cognitio in prima instantia ad S. R. E. Cardinalem in præfata Urbe, eiusque suburbiis, & districtu Vicarium Nostrium in spiritualibus pro tempore spectet, mandamus ac iubemus, ut omnia, & singula, quæ in aliis causis extra Romanam Curiam pertractandis præscripta fuerunt, nempe, ut iudicium peragatur citato, & audio defensore matrimonii ab eodem Cardinali Vicario deputato, aliæque, ut supra, omnino serventur, tum etiam in aliis causis, quæ in prima instantia ex consensu partium, vel in secunda per appellationem ad Sedem Apostolicam, omisso medio interpositam, vel in tertia Romam deferuntur: quas omnes iudicari volumus vel in Congregatione S. R. E. Cardinalium super interpretatione, & executione Concilii Tridentini, vel in causarum Palatii Nostri Auditorio, dummodo Nobis, & Romano Pontifici pro tempore iustis ex causis non videatur particularis Congregatio S. R. E. Cardinalium, vel Romanæ curiæ Prælatorum deputanda. Cum autem causa super matrimonii nullitate agitur in dicta Congregatione S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, defensor matrimonii a Cardinali Præfeto eiusdem Congregationis;

si vero in Palatii nostri Auditorio, ab Auditore Decano præfati Tribunalis; si demum in Congregatione particulari, a persona eiusdem Congregationis digniore deputetur. Unica quidem resolutio pro nullitate matrimonii emanata, si causa in Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, vel in Congregatione particulari deputata cognoscatur, & similiter in Palatii Nostri Auditorio unica sententia super eadem nullitate pronuntiata minime sufficiat ad tribuendam liberam coniugibus facultatem novas nuptias contrahendi; sed si causa in præfata Congregatione Cardinalium Tridentini Concilii Interpretum introducta fuerit, rursus in eadem ad defensoris matrimonii instantiam proponatur; si vero Congregationi particulari commissa fuerit, ad petitionem eiusdem defensoris altera etiam particularis Congregatio deputabitur; si vero in Palatii Nostri Auditorio iudicata sit, a præfato defensore appellatio interposita ab aliis Auditoribus iuxta ordinem in gyrum, seu turnum definitur: si autem causa universo Tribunali commissa fuerit, ab omnibus Auditoribus rursus examinabitur, nolentes omnino, ut nullo in casu matrimonii vinculum dissolutum censetur, nisi duo iudicata, vel resolutiones, aut sententiæ penitus similes, & conformes, a quibus neque pars, neque defensor matrimonii, crediderit appellandum, emanaverint: quod si fecus factum fuerit & novum initum matrimonium, nostræ voluntatis huiusmodi transgressores poenis a nobis ut supra statutis submittantur.

Et quoniam sæpe apud Sedem Apostolicam preces porrigi solent pro dispensatione matrimonii rati, & non consummati, quæ ut plurimum pro voto consultivo ad Congregationem S. R. E. Cardinalium Concilii Interpretum, vel nonnumquam ad aliquam Congregationem particularem deputatam a Romanis Pontificibus pro tempore remitti solent, ut huiusmodi instantiæ ordine, ac rite procedant, volumus, ac mandamus ut supplex libellus Nobis, vel Romano Pontifici pro tempore exhibeatur, in quo plena, & accurata totius facti species contineatur, causæque omnes in eo exprimentur, quæ ad obtinendam petitam dispensationem conducere posse a supplicante censentur, ut Romanus Pontifex eo lecto, & mature considerato, secum deliberare possit, an petitionem reiiciat, vel eius examen alicui ex dictis Congregationibus committat; a qua posteaquam suum votum consultivum editum fuerit, a Secretario eiusdem Congre-

ga-

gationis totius negotii series exacte Romano Pontifici pro tempore referatur, qui pro sua prudentia iudicabit, an Congregationis resolutio sit approbanda, vel potius totius causæ examen alteri Congregationi, vel Tribunali, prout eidem Pontifici videbitur, rursus committendum.

Demum volumus, ac decernimus easdem præfatas litteras semper firmas, validas, & efficaces exiltere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus fortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quodcumque spectabit in omnibus, & per omnia plenissime, & inviolabiliter observari. Sicque & non aliter per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac eosdem S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, & Sedis Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ubique iudicari, & definiti debere, ac irritum, & inane, si fecus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon quibusvis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus verborum, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis etiam motu scientia, & potestatis plenitudine paribus in genere, vel in specie, seu alias quomodolibet concessis, & confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma in illis tradita observata eisdem præfatis pro expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præfatas litteras in valvis Ecclesiæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, publicentur, & affigan-

tur, sicque publicatæ, & affixæ omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde ardeant, & afficiant, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent, quodque earundem præfentium transumptis, sive exemplis etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & Sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides tam in Iudicio, quam extra illud ubique adhibeatur, quæ ipsis præfatis adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostri Decreti, Statuti, Constitutionis, prohibitionis, revocationis, annulationis, declarationis, mandati, ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem tertio nonas Novembris anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo Pontificatus Nostri anno secundo.

D. Card. Passioneus.

VISA DE CURIA

N. Antonellus.

X. Sub Darius

Loco * Plumbi.

I. B. Eugenius.

Anno a Nativitate D. N. IESU CHRISTI, MDCCXLI. Indictione quarta, die vero 29. Novembris Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno secundo supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curia generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Ioannem Trifelli Apolt. Curf.

Nicolaus Cappelli Mag. Curf.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

C O N S T I T U T I O

Ad Episcopos directa,

Circa occultorum Matrimoniorum contractionem.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Satis compertum esse non dubitamus, Venerabiles Fratres, eam semper fuisse piæ Matris Ecclesiæ vigilem curam, ut Sacramentum matrimonii, magnum ab Apostolo nuncupatum, publice, & palam a fidelibus celebratur. Quod quidem ut diligentius, quam antea factum fuerat, impofterum observaretur, Sancta Tridentina Synodus, Lateranensis Concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo, præcepit, ut impofterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solemnias publice denunciatur; deindeque nullo legitimo concurrente impedimento ad illius celebrationem in facie Ecclesiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Testibus præsentibus rite procedatur. Voluit etiam eadem Sancta Synodus apud Parochum diligenter librum custodiri, in quo coniugum, & testium nomina, diesque, & locus matrimonii describantur.

Providæ tamen huiusmodi leges, tanta auctoritate saluberrime institutæ, prava horum temporum conditione prolabi visæ sunt, & enerves propemodum reddi, ob matrimonia usu nimis recepta, quæ occulte adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri potest, obliteretur, & in tenebris ignorantia perpetuo iaceat conspuita. In more etenim positum est, illa celebrari nullis præviis factis denuntiationibus coram solo Parocho, vel alio Sacerdote de eius licentia, adhibita præsentia tantum duorum Testium apposite a contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum est suspecta; remque peragi sæpe extra Ecclesiam, quandoque etiam intra illam, ianuis tamen occlusis, vel eo temporis momento, quo semota alterius cuiusvis præsentia, scientia initi matrimonii,

præter Parochi, contrahentium, testiumque personas, alios penitus effugiat.

Quantum a Sacramenti dignitate, & ab Ecclesiasticarum legum præscripto occulta hæc matrimonia, conscientia vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, satis superque conuicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitiosos illorum effectus convertat. Hinc gravia ortum habent peccata, præsertim vero eorum, qui Divini Iudicii interminatione posthabita, priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia spe futuri matrimonii decepta, & in turpem secum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorumdam vero mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere secretum matrimonium audeant, post alterum secreto itidem contractum, & nondum prioris coniugis morte solutum, seseque magno scelere polygamos reddant. Alii etiam eo impudentia devenere, ut huius magni Sacramenti contemptum post primas secreto initas, alteras aut publice, aut privatim nuptias contrahendo, se se audacius polygamia pariter innodare non perhorrescant. Age vero quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his matrimoniis mala oriantur. Si enim ad quamcumque matrimonii suspicionem submovendam, Virum seorsim a muliere vivere contingat, sublata est illico individua vitæ consuetudo, & contemptum est verbum Domini: „ Adhærebit homo Uxori suæ, & erunt duo in carne una. “ Sin hæc vitæ consuetudo fervetur, nemo est qui illum criminis non arguat, & utpote detestabilem, in scandali materiam non traducat. Neque illata per scandalum dispendia rependit subséquuta celebratio occulti matrimonii, quod in tenebris delitescit, & ab omnibus ignoratur.

Leviora quoque damna non sunt, quæ susceptæ Proli irrogantur. Sæpe enim contingit illam a Parentibus, & a Matre præsertim amotam, nec pie, nec liberaliter institui, sed incertis fortunæ casibus obiectam relinqui; nisi etiam Parentes ipsi contra naturæ leges ausu nefario illius vitæ insidiantur. Ubi vero tam immane facinus Parentes deterreat, illosque ad sobolem alendam, instituendamque humanitas ipsa compellat; alia imminet liberis susceptis ex occulto matrimonio lugenda avitarum facultatum & bonorum iactura, pro quorum possessione assequenda, quamvis clament iura sanguinis; illis tamen careant necesse est propter occulta Parentum matrimonia, & ademptam legitimitatis, & filiationis probationem. Huic etiam

iam malorum origini sunt referenda ipsa quoque secreta matrimonia contracta a filiisfamilias contra Patris iuste dissentientis voluntatem; ex quibus quam gravia incommoda exoriri soleant, neminem latet. Quid plura? Adeo invaluit malitia, ut quandoque in minoribus Ordinibus constituti pensiones, & Beneficia, ad Divinum cultum, & Ecclesiastica munia instituta, etiam post initum clam matrimonium retinuerit, sibi de mammona iniquitatis loculos miserrime comparaverint.

Desienda hæc igitur potius uberibus lacrymis, quam latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex hac Apostolicæ Sedis specula omnes sibi vindicent nostræ vigilantia curas; temperare non possumus, quin vos ipsos, Ven. Fratres, in partem nostræ sollicitudinis evocantes, vestram pietatem, & zelum excitemus ad custodiendas vigilias noctis super Grege vobis credito, quem luctuosa horum temporum conditio in discrimen deducit. Primum itaque periculi non infrequens occasio vos reddat difficiliore ad remittendum publicationes, a quibus contracturi matrimonium sæpe per malitiosam suggestionem petunt dispensari. Quam caute, solerterque oporteat ea in re Episcopos versari, non obscura vobis a Concilio Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem Sancta Synodus) probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiosè impediri posse, si præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantum denuntiatio fiat; vel saltem Parocho, & duobus Testibus præsentibus matrimonium celebretur, & deinde ante illius consummationem denuntiationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Episcopo relictum sit omnimode super denuntiationibus dispensare, tamen hæc facultas non a sola dispensantis voluntate pendet, sed a Tridentino coercetur æctis prudentia, discretique arbitrii legibus, quod idem est, ac legitimam causam dispensationis requirere.

Parum quoque, immo fortasse maiorem vigilantiam necesse est a vobis adhiberi, ne post remissas denuntiationes celebretur matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipso Parocho, vel a vobis deputato, præsentibus duobus vel tribus Testibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriantur. Id enim ut ad præscriptum sacrorum Canonum licite fieri possit, non satis est obvia quævis, & vulgaris causa, sed gravis, urgens, & urgentissima requiritur. A Sacro nostræ Penitentiarie tribunali, et

Conc. Appar. Tom. I.

potissimum casu sit potestas ita celebrandi matrimonium, quo vir, & femina in figura matrimonii publice degentes, & de quibus nulla viger criminis suspicio, in occulto tamen concubinato perseverent: facile enim quisque coniciet, quam absolum esset, eos, a statu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publice contrahendum matrimonium præviis denuntiationibus compelli. Hanc vero praxim vobis duximus proponendam, non quia dispensatio præmissa casu solum congruat, cum alii similes, & fortasse urgentiores esse possint, in quibus dispensari expediat; sed quia Vestri Pastoralis officii partes versari debent in sedulo investiganda legitima, & urgenti causa dispensationis, ne matrimonia occulte celebrata luctuosos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recensuimus.

Hunc porro in scopum vos hortamur, & impense admonemus, ut personarum matrimonium secreto contrahere petentium, diligens fiat a Vobis inquisitio: An scilicet eius qualitatis, gradus, & conditionis sint, quæ id probe exposcant; An sint sui, vel alieni iuris; An filiifamilias, quorum Nuptiæ Patri iuste dissentienti sint invisæ; ab Episcopali etenim, quod geritis, munere nimium esset alienum, facilem præberi filio inobedientia occasionem: An res sit de personis Ecclesiasticis, licet in minoribus Ordinibus constitutis pensiones, & Beneficia Ecclesiastica obtinentibus, ut detestabilis illorum reventio in statu uxorato congruis remediis postea compescatur. Potissimum vero curet vestra sollicitudo, antequam secreti matrimonii licentia concedatur, quod contrahentes clara, & indubia, & a quavis fraude immunita exhibeant documenta status liberi ad averendum ab iis, qui improbi sunt ingenii, polygamia periculum.

Quod attinet ad ministrum secreti matrimonii volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex contrahentibus, quem notitia personarum, experientia, & diuturnus rerum usus quovis Sacerdote extraneo peritiorum effecisse præsumuntur. Si quæ tamen vobis occurrant circumstantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi exposcere videantur, gravi impellente causa, is Sacerdos a vobis eligatur, qui probitate, & doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur. Uni tamen, aut alteri Sacramenti Ministro a vobis deputando distinctè præcipiatur, ne matrimonio interlit, nisi prius paterna caritate coniuges in Domino monuerit, sobolem

H

pro-

procreandam regenerari quam primum oportere sacro Baptismatis lavacro; ac Christo Iudici districtam reddituros esse rationem, nisi Filios ut legitimos agnoverint, eosque pietate, bonisque moribus imbuerint, & frui patiantur bonis temporalibus, a maioribus in supremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

Celebrato autem matrimonio indilate a Parocho, vel alio Sacerdote coram quo initum est, exhibeatur Episcopo illius scriptum documentum cum nota loci, & temporis, testiumque, qui celebrationi interfuerunt. Vestrum erit postea diligenter incumbere, quod ad perennem gestæ rei memoriam præfatum documentum fideliter transcribatur in libro prorsus distincto ab altero, in quo matrimonia publice contracta de more adnotantur. Huiusmodi liber pro matrimoniis secretis apposite compactus, clausus, & Sigillis obsignatus in vestra Episcopali Cancellaria caute erit custodiendus: & eo tantum casu resignari, & aperiri vestra accedente licentia patiemini, quo alia id genus matrimonia describi oporteat, vel id sibi vindicet iustitiæ administrandæ necessitas, vel demum aliquod documentum ab eo exposcant verum interesse habentes, quibus probationum aliunde petendarum non superet copia: sedulo tamen animadvertentes, quod re absoluta, denuo claudatur, & Sigillis, ut antea, obsignetur. Fides, seu attestations clam celebrati matrimonii a Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochi gessit, exarandæ, vobisque exhibendæ, transcribantur in dicto Libro, prout iacent de verbo ad verbum a persona a vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat testimonium. Fides vero, & attestations ipsæ in secretiori loco sartæ, testæque a Vobis servantur.

Quod si ex occulto huiusmodi matrimonio prolem nasci contingat, eadem mundetur salutari aqua Baptismi in Ecclesia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indistincte confertur. Et quia ad operiendum clam initum matrimonium, facile est in libro Baptizatorum nullam fieri mentionem Parentum, & eorum nomina consulto reticere: volumus, ac expresse mandamus, quod a Patre Baptizati, eoque defuncto, ab illius Matre, suscepta Proles vobis denuntietur; dictaque denuntiatio fiat, vel immediate per Parentes ipsos, vel per litteras eorum characterem exaratas, vel per fide dignam personam ab ipsis Parentibus designatam, ut certo, & clare

Vobis constet, quod proles tali loco, & tempore, vel reticitis, vel falso expressis nominibus Parentum baptizata, est legitima, licet occulti matrimonii foedere procreata. Quæ sane omnia cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in libro fideliter describentur ab eo, cui facta a Vobis est potestas adnotandi matrimonia occulte celebrata. Liber, in quem Baptizatum, ac utriusque Parentis nomina referentur, quamvis distingui debeat ab altero matrimoniorum, eadem tamen diligentia, iisdem cautelis in Cancellaria Episcopali clausus, & Sigillis obsignatus erit custodiendus, prout Librum matrimoniorum caute custodiri supra mandavimus.

Quia vero nonnulli deesse non possunt, qui propriæ conscientiæ vocibus obsurdescant, & nostris hisce mandatis parere negligant; debita poenarum distractione pro modo culpæ a vobis puniantur. Quinimmo cum satis nobis experientia compertum sit, in huiusmodi negotiis homines in terram oculos declinantes ob humanos respectus tardiores effici, & a recte agendi semita revocari: mandamus idcirco, matrimonia occulta a vobis vulgari, & nota fieri, si certo vobis constiterit ex aliquo matrimonio occulto procreatam fuisse sobolem, & baptizatam suppressis Parentum nominibus, nulla præstita vobis notitia, ut par erat, ab illius Parentibus intra triginta dies a nativitate numerandos.

Ne autem contumaces, & inobedientes violatæ fidei, proditique secreti Pastores suos infimulent; sedulo a vobis curandum est, ut a Parocho, vel alio Sacerdote pro secreta celebratione matrimonii a vobis deputando, coniuges clare, & aperte moneantur, ea lege, & pacto illis permitti secreti matrimonii celebrationem, ut soboles inde procreanda non solum regeneretur sacro Baptismate, sed post Baptisma denuntietur Episcopo cum nota loci, & temporis administrati Sacramenti, ac sincera indicatione Parentum, a quibus ortum habuit, quemadmodum supra præmissum est; alioquin matrimonium, licet contractum data per Episcopum secreti Fide, in lucem proferetur in gratiam filiorum, & ad propulsandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam iacturam. Volumus denique, ac mandamus, fides, seu attestations matrimonii clam initi, & sobolis ex eo procreatæ, excerptas ex dictis libris, modo, quo dictum est, apud vos caute custodiendis tantam promereri fidem, quantum sibi alii libri Parochiales Baptismatis, & matrimonii vindicare consueverunt.

Hæc

Hæc a Vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate observari enixe præcipimus ad communem animarum salutem, & ad præsidium Ecclesiasticæ disciplinæ, propter invalescentem hominum malitiam nova semper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Ceterum nostris hisce litteris sublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, consona dignoscet prudentia vestra, ad Pastorale officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ caritatis, & benevolentiam testem Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die 17. Novembris 1741. Pontificatus Nostri anno secundo.

CONSTITUTIO
SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

Super Clausura Monasteriorum quorumcumque Virorum Regularium.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Regularis disciplinæ observantiam ante etiam, quam & Generalium, ac Particularium alicuius Nationis aut Provinciæ Conciliorum decretis confirmaretur, & Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum legibus, sanctionibusque præscriberetur, quoad vetitum mulieribus quibuscumque, etiam consanguineis intra quorumcumque religiosorum virorum clausuram ingressum tam integerrime custoditam fuisse constat, ut, nedum feminis quibuscumque, sed masculis quoque, non tam ad Monasteriorum claustra, seu septa, quam ad ipsa eorumdem Monasteriorum Oratoria, & Ecclesias nullus patuerit aditus, & accessus; quin immo sub gravissimis poenis fuerit interdictus; ne scilicet, ut inquit S. Gregorius PP. I. Prædecessor noster, in servorum Dei secessibus occasio præbeatur popularibus conventibus, & simpliciores ex hoc animas, plerumque, quod ablit, in scandalum trahat. Huiusmodi autem regularis disciplinæ observantia, etsi pro temporum varietate, ac necessitate tot, tantæque subit vices, ut iidem Prædecessores Nostri aditum, & accessum ad publicas Monasteriorum Ecclesias dumtaxat sive masculis, sive feminis

sacro sanctum Missæ sacrificium audiendi, prædicationibus verbi Dei intereffendi, & Sacramentum sanctissimæ Eucharistiæ sumendi, ac peccata sua confitendi causa, sine tamen Parochorum præiudicio, interdum concesserint, vicissim tamen ipsi Prædecessores Nostri tam ante Concilii Tridentini decreta, quam post eorumdem decretorum promulgationem denuntiationemque providis, saluberrimisque Constitutionibus, ordinationibusque sub poena etiam excommunicationis latæ sententiæ feminis quibuscumque aditum, ingressumque huiusmodi intra Monasteriorum clausuram interdixerunt. Quoniam autem sicut dolentes accepimus, alii quidem Apostolicas leges, ac præcepta huiusmodi vel ausu temerario parvipendentes, vel ad eorum arbitrium interpretantes, feminis quibuscumque aditum, ingressumque tam manifeste, ac tanta solemnitate vetitum permittunt; alii vero privilegia, indulta, prærogativas, facultates, licentias, & alias quocumque pacto excogitatas concessionibus sibi sive a iure, sive ab homine factas, & impertitas, seu factas, & impertitas, ac quorumcumque munerum, dignitatum, ac præminentiarum ratione debitas, seu debita arrogantes, prætendentes, obtendentque feminas quaslibet intra Monasteriorum claustra, septa, cœnacula, cubicula, aliasque officinas, aut admitti, ac recipi sinunt, mandantque, aut una secum ducunt; alii denique sub pietatis, ac religionis prætextu, cum supplicationes, sive cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, sive cum sacris Sanctorum & Sanctarum Reliquiis, Statuis, & Imaginibus per claustra, septa, & alia Monasteriorum loca de more, ut afferunt, habentur, sine ullo prorsus discrimine masculos, & feminas supplicationes huiusmodi per eadem loca sequi, & comitari licitum, quin immo, ut indulgentias lucrari valeant, necessarium esse obtendunt: hinc est, quod Nos, qui, dum in minoribus essemus, quamplurimos huiusmodi abusus compertos habebamus, in hac sublimi sacrosancti Apostolatus specula constituti, non tam assiduis nonnullorum aliarum Ecclesiarum Antistitum documentis, quam iustis etiam Superiorum, aliorumque virorum ex religiosi Ordinis Dei honorem, & instituti sui disciplinam zelantium expositionibus de antedictis, similibusque abutibus in dies admonemur ut opportunum, ac salutare iisdem abutibus tollendis, quantum cum Domino possumus, remedium afferamus; auctoritate Apostolica, tenore præsentium primum quidem omnes, & singulas Constitu-

tionem sanctionesque a Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostri tam ante, quam post Concilii Tridentini decreta super clausura Monasteriorum quorumcumque religiosorum virorum editas renovamus, & confirmamus, necnon in posterum ab omnibus, & singulis, ad quos spectabit, sub iisdem poenis in Constitutionibus, sanctionibusque eorundem Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum, & decretis eiusdem Concilii Tridentini contentis inviolabiliter observandas esse statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus. Deinde motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine earundem præsentium tenore omnia, & singula indulta, privilegia, prerogativas, facultates, licentias, & quocumque alio pacto nuncupatas concessionibus omnibus, & singulis quibuscumque Ecclesiasticis personis quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentia, ac iurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus Fratribus Nostri Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, sive singulis, sive eorum Cardinalium Congregationibus, etiam de latere Legatis, sive qui Provinciis & Legationibus Status nostri Ecclesiastici pro tempore præsentibus, sive quos ad carissimos in Christo Filios Nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges, & Reginas illustres, aliasque summas Potestates, prout rerum conditio postulaverit, mitti, & ablegari contingerit, sive qui, licet aliarum insignium Ecclesiæ Antistites, tamen tamquam Apostolicæ huius S. Sedis Legati de latere alias nuncupati, & habiti sunt, & fortasse habentur, aut haberi & esse prætentant, & in posterum habendi sunt; sive Ordinarii, sive Extraordinarii Nostri, & eiusdem Apostolicæ Sedis ubicumque etiam ad ipsos Imperatorem, & Reges, ac summas Potestates Nuntii, sive Inter-Nuntii resident; ac demum quibuscumque aliis quocumque nomine, & expressione nuncupatis personis, quocumque tempore, a quibusvis, etiam ab ipsis Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostri, quacumque de causa, occasione, titulo, colore, & prætextu per quascumque Apostolicas, sive in simili forma Brevis, sive sub plumbo expeditas litteras sub quibuscumque verborum formis factas, datas, concessas, & impertitas, sive factas, datas, concessas, & impertitas sub huiusmodi accessu, & ingressu revocamus, abolemus, annullamus, atque irritamus, necnon a datarum earundem præ-

sentium die revocata, abolita, annullata, & irrita, ac nullius prorsus vigoris esse, & fore, neminique cuilibet quocumque tempore suffragari statuimus, decernimus, & declaramus quemlibet omnium antedictorum etiam speciali mentione dignorum quacumque facultate huiusmodi temere uti audentem ipso facto absque ulla alia declaratione poenas, & Ecclesiasticas censure, a quibus, præterquam a Nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi non possit, incurrere, & incursum esse, licentiamque huiusmodi cuicumque concessam nullo modo suffragari, atque nullius momenti perinde ac si minime concessa fuisset, ipso facto fore, & haberi, ac poenas & censure ipso facto, ut præmittitur, per contrarietatem incurri, & incursum esse. Decernentes easdem præsentibus litteras, & in eis contenta quacumque etiam eo quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætentantes, cuiusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ & dignitatis existant, seu alia specifica, & individua mentione, & expressione digni illis non confenserint, nec ad ea vocati, citati, & auditi, causeque propter quas præsentibus emanarint, sufficienter adductæ, & verificatæ, & iustificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis iuridica, & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite etiam in corpore iuris clauso, etiam enormis, enormissimæ, & totalis læsionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quomodolibet, etiam quantumvis magno, & substantiali, ac inexcogitato, & inexcogitabili, individuaque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos iuris reduci, seu adversus illas apertionis oris, restitutionis in integrum, aliudve, quocumque iuris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concessa, vel emanato quempiam in iudicio, vel extra illud uti, seu se iuvare ullo modo posse; sed ipsas præsentibus litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quancumque spectabit, inviolabiliter, & inconcusse observari; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos etiam causarum Palatii

lati Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, & Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac quatenus opus sit, nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de iure quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon quibusvis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus ac usibus, & stylis, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis, etiam quacumque Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, & alias quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac concistorialiter, & aliis quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, & quanticumque vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, exprimerentur, & infererentur, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque. Cererum per præsentibus non intendimus derogatum esse iis concessionibus, quæ ad favorem quarumcumque Nobilium feminarum, ex eo, quod sive eorundem maiores, ac pro tempore existentes de familia fuerint, & habeantur fundatores, vel insignes benefactores illius monasterii intra cuius claustra, vel septa feminas etiam de familia ingredi vel concessum, vel cautum esse sibi voluerunt, & de concessione huiusmodi confirmationem ab Apostolica hac Sancta Sede obtinuerunt; sive feminæ

huiusmodi sint consanguineæ, & affines eorum, qui sunt Domini in temporalibus locorum, in quibus Monasteria sita reperiuntur, & quacumque legitima tituli, vel consuetudinis causa, & occasione ingressu huiusmodi de præsentibus gaudent, factæ, & impertitæ fuerunt; dummodo concessionibus huiusmodi per Apostolicas in simili forma Brevis, vel sub plumbo desuper expeditas litteras dumtaxat, & non aliter omnino factas, & impertitas fuisse, prius Ordinariis locorum Antistitibus, vel Præsulibus per legitima, & authentica documenta constare fecerint; & dummodo nec vagandi, nec otandi, nec comedendi, coenandique, nec per ambulacra, cubicula, coenacula, aliaque loca, & officinas discurrendi causa, sed ad Ecclesiam accedendi, sacrosanctum Missæ Sacrificium audienti, aliaque erga Deum pietatis officia, & opera exercendi studio ingrediantur; & dummodo de earum adventu, & ingressu, interdictum, & opportune faciendo Superiores pro tempore existentes prius certiores fiant ad hoc, ut absque fratrum incommodo, & offensione recto tramite ad Ecclesiam pergatur, & alia de iure servanda serventur. Volumus autem, ut earundem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in iudicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 3. Ianuarii anno millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Pontificatus Nostri anno secundo.

D. Cardinalis Passioneus.

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Indictione quinta, die vero quarta Ianuarii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno secundo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad Valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, Curie Generalis in Monte Citorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis & consuetis Urbis, per me Antonium Pellicia Apost. Cur.

Nicolaus Cappelli Mag. Curf.
H 3 CON.

CONSTITUTIO

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

Super Clausura Monialium.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Salutare in Catholica Ecclesia institutum ab ipsa antiquitate susceptum, ac tanta cum sollicitudine, & pastorali zelo custoditum, ut flos ille Ecclesiastici germinis, decus, atque ornamentum gratiæ spiritualis, læta indoles, laudis, & honoris opus integrum, atque incorruptum, Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi, Sacræ Virgines, quarum, quo sublimior gloria est, eo maior & cura est, intra Monasteriorum septa, & claustra, vigili, sollicitaque custodia servarentur: tam ante, quam post Tridentinæ Synodi decreta Romani Pontifices Prædecessores Nostris tot sanctissimis legibus, & initis Apostolicæ providentiæ, caritatiq; consiliis communire, & confirmare studuerunt, ut quæ se Christo dicaverint, & a carnali concupiscentia recedentes, tam carne, quam mente se Deo voverint, consumment opus suum magno præmio destinatum. Quoniam autem etsi providas huiusmodi sanctiones, Constitutionesque, si ea, qua decet, regularis disciplinæ observantia custodirentur, satis esse scimus, ut Virgines ea, qua caelestis earundem sponsi Iesu Christi sunt, cogitantes sint sanctæ & corpore, & spiritu, longa tamen experientia edocti, & assiduis Venerabilium Fratrum aliarum Ecclesiarum Antistitum querelis admoniti, supremas Apostolicæ auctoritatis, providentiæque partes requiri, ut abusus quamplurimis ex nimia quorumcumque, aut sibi quocumque pacto arrogantium, aut prætentium, aut obtendentium facultatem alias sibi quomodolibet sive a iure, sive ab homine concessam, vel demandatorum munerum ratione debitam esse, ut live ipsi, sive alii ingredi clausuram Monialium, aut ipsæ Moniales e clausura ob quascumque etiam non legitimas causas egredi, & extra clausuram huiusmodi commorari possint, licentiam concedendi indulgentia sentium investis opportune occurratur: hinc est, quod Nos pro suprema omnium Christianifidelium procuracione imbecillitati nostræ in universalis Orthodoxæ

Ecclesiæ regimine divinitus imposita opportuno abusus huiusmodi remedium, quantum cum Domino possumus, adhibere satagentes, auctoritate Apostolica tenore præsentium, omnes, & singulas Constitutiones a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris tam ante, quam post Concilii Tridentini Decreta super Clausura Monialium renovamus, & confirmamus; necnon in posterum omnibus, & singulis, ad quos spectat, & in futurum spectabit, sub iisdem penis in Constitutionibus eorumdem Prædecessorum Romanorum Pontificum, & Decretis Concilii Tridentini præfati contentis inviolabiliter observandas esse statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus. Præterea motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine earundem præsentium tenore omnia, & singula indulta, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, & quocumque alio pacto nuncupatas concessiones, omnibus, & singulis quibuscumque Ecclesiasticis personis, quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentia, ac iurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, sive singulis, sive eorumdem Cardinalium Congregationibus, etiam de latere Legatis, sive qui Provinciis, & Legationibus Status nostri Ecclesiastici, qui pro tempore præsunt, sive quos ad carissimos in Christo Filios nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges, & Reginas illustres, aliasque summas Potestates, prout rerum conditio postulare, mitti, & ablegari contigerit; sive qui, licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistites, tamen tamquam Apostolicæ huius S. Sedis Legati de latere alias nuncupati, & habiti sunt, & fortasse habentur, aut haberi, & esse prætentunt, & in posterum habendi sunt; sive Ordinarii, sive Extraordinarii nostri, & eiusdem Apostolicæ Sedis ubicumque etiam apud ipsos Imperatorem, & Reges, ac summas Potestates Nuntii, sive Internuntii resident (exceptis dumtaxat locorum Ordinariis, iisque omnibus Superioribus, quibus tamquam Ordinariis, & ordinaria iurisdictione utentibus Monialium Monasteria subiecta, & addicta sunt, in calibus tamen necessariis, & servatis aliis de iure servandis, & non aliter omnino) ac demum quibuscumque aliis quocumque nomine, & expressione nuncupatis personis quocumque tempore a quibusvis, etiam ab ipsis Romanis Pontifici-

ficibus Prædecessoribus Nostris quacumque de causa, occasione, titulo, colore, & prætextu per quascumque Apostolicas, sive in simili forma Brevis, sive sub plumbo expeditas litteras sub quibuscumque verborum formis factas, datas, concessas, & impertitas sub huiusmodi ingressu revocamus, abolemus, annullamus, atque irritamus; necnon a datarum earundem præsentium die revocata, abolita, annullata, & irrita, ac nullius prorsus momenti, ac vigoris esse, & fore, neminique cuilibet quocumque tempore suffragari, ac quemlibet omnium antedictorum etiam speciali mentione dignorum quacumque facultate huiusmodi, sive pro se, sive pro aliis temere uti audentem, ipso facto, absque ulla alia declaratione penas, & Ecclesiasticas censuras contra violantes clausuram Monialium inflictas, a quibus præterquam a Nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolveri possit, incurrere, & incursum esse; licentiamque huiusmodi concessam nullo modo suffragari, ac nullius momenti perinde ac si minime concessa fuisset, ipso facto fore, & haberi, ac penas, & censuras Ecclesiasticas ipso etiam facto, ut præmittitur, per contrasacientem incurri, & incursum esse statuimus, decernimus, ac declaramus. Decernentes easdem præsentis litteras, & in eis contenta quacumque, etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætententes, cuiusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, & dignitatis existant, seu alia specifica, & individua mentione, & expressione digni illis non consenserint, nec ad ea citati, vocati, & auditi, causæque, propter quas præsentis emanarint, sufficienter adductæ, verificatæ, & iustificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quamvis iuridica, & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore iuris clauso, etiam enormis, enormissimæ, & totalis læsionis nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quomodolibet, etiam quantumvis magno, & substantiali, ac incogitato, & incogitabili, individuumque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos iuris reduci, seu adversus illas aperiitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque iuris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam mo-

tu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concessio, vel emanato quempiam in iudicio, vel extra illud uti, seu se iuvare ullo modo posse; sed ipsas præsentis litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter, & inconcusse observari; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis prædictæ Nuntios, aliove quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, indicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac, quatenus opus sit, nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de iure quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus Apostolicis, necnon quibusvis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, ac usibus, & stilis etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis etiam quacumque Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, & alias quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac concistorialiter, & alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, & quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quavis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & in illis tradita observata exprimerentur, & infererentur, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & inferentibus habentes, illis alias in suo robore perman-

furis ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in Iudicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel offensæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die tertia Ianuarii anno millesimo septingentesimo quadragésimo secundo, Pontificatus Nostri Anno secundo.

D. Cardinalis Passioneus.

Anno a Nativitate D. N. IESU CHRISTI, millesimo septingentesimo quadragésimo secundo, Indictione quinta, die vero quarta Ianuarii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno secundo supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, Curie Generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Antonium Pellicia Apost. Curs.

Nicolaus Cappelli Mag. Curs.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIO

Ad Episcopos directæ,

De Doctrina Christiana præsertim pueris tradenda.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

ET si minime nobis dubitandum sit, omnes, quibus animarum cura credita est, vosque præsertim Ven. Fratres ad Apostolatus officium euectos, atque in Prælationis

fastigio a Deo constitutos, in id potissimum sollicitudinem intendere, ut Christianus Populus cælestis Doctrinæ pabulo enutritus, & rudimentis fidei saluberrime instructus in semitam mandatorum Domini, facem vobis preferentibus, feliciter dirigatur; temperare tamen non possumus, quin vos ipsos nostræ auctoritatis, ac paternæ dilectionis stimulis excitemus ad tam pium, tamque salutare opus Doctrinæ Christianæ impensiore cura provehendum, sublatis iis impedimentis, quæ animarum saluti adversantur.

Quia vero scientibus legem loquimur, & vigiles Ecclesiarum hortamur Antistites, quibus nec pietatis, nec alia sacrarum litterarum desunt præsidia, supervacaneum ducimus plurimis urgere argumentis, non satis esse ad Cælestem Beatitudinem assequendam in consensum, & involutæ a Deo revelata, & ad Ecclesiæ Catholica propolita Mysteria; sed hanc cælestem Doctrinam divinitus traditam, & quæ ex auditu concipitur, Doctoris legitimi, ac fidelis ministerio ita esse accipiendam, ut singillatim illius capita explicentur, & eorum aliqua necessitate mediis, aliqua vero necessitate præcepti fidelibus ad credendum proponantur. Præterea licet per fidem iustificari dicamur, cum ea sit humanæ salutis initium, & fundamentum; ad futuram tamen, quam inquirimus, Civitatem, ut pervenire aliquando mereamur, satis comperit est solam fidem non sufficere; sed viam nosse, constantemque tenere oportere, nempe præcepta Dei, & Ecclesiæ, tum virtutes, quas prosequi, tum vitia, quæ studiose declinare debemus. Quæ quidem omnia cura primis Catholicæ fidei rudimentis, sive Doctrina, ut aiunt, Christiana contineantur, Episcopalis muneris exigit ratio, ut illa in singulis Dicecesibus, & ubique locorum retere, atque ex ordine explicentur, nec possit Episcopus sine tacito conscientie convictio illam negligere, sed in hoc opus maxime necessarium omnem curam, & diligentiam conferre debere.

Id tamen oneris non ita Episcopo impositum esse intelligimus, ut ipse per se Doctrinæ Christianæ semper intersit, pueros interroget, & Mysteria fidei, quam profitemur, aperiat. Nimirum quippe novimus, in Pastoralis sollicitudinis munere prægravari Apostolicæ servitutis sarcinam, ac plane intelleximus, cum Anconitanam primum tum deinde Bononiensem Ecclesiam regeremus, multis, variisque curarum veluti fluctibus iactari Præsulem suo satis muneri facere cupierem.

tem. Id vero futurum affirmamus, si Episcopus, alieno etiam a visitatione Dicecesi tempore quandoque adsit ubi Doctrina traditur Christiano homine digna, pueros puellasque de rebus antea auditis sciscitetur, ac Mysteria nostræ religionis evolvat, & annuntiet, Pastoris operam in maximam crediti sibi Gregis utilitatem celsuram, eiusdemque exemplum alios excitaturum ad Vineam Domini Sabaoth pro viribus excolendam.

Hanc administrandæ Ecclesiæ quasi legem sibi dixerunt nedom veteres, sed recentiores etiam Præsules Beatorum Civium Albo adscripti; Carolus nempe Borromeus, Franciscus Salesius, Turribius, Alexander Sauli, quorum aliqui (ut litteris consignatum est) cum gravioribus dissententi, atque impediti curis, adesse coram non possent, operæ, ac diligentia suæ Vicarium aliquem ex Canonicis, aut ex Sacerdotibus designabant, qui, susceptis Pastoralis ministerii partibus, adolescentes ad omnia religionis officia fidei elementis informarent.

Optimum ergo, & ad profectum animarum maxime accommodatum erit Antistitis exemplum si quod antea dictum est, id omni tempore, præsertim vero dum obit Dicecesim, in singulis Paroeciis impleverit. Sed, ut quisque facile coniciet, ad hoc vires eius non suppetunt. Ideoque, ut propositum assequatur, necesse est, diligentia, quanta potest maxima, curet, ne in aliis, quos tam laudabilis, tamque fructuosi operis Vicarios constituit, studium, ac sedulitas desideretur.

Duo potissimum onera a Tridentina Synodo Curatoribus animarum sunt imposita: alterum ut festis diebus de rebus divinis sermonem ad populum habeant; alterum, ut pueros, & rudiores quosque divinæ legis, fideique rudimentis informet. Si istis diebus eam Parochi concionem habeant, quæ non persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis obstreporibus, sed captui auditorum accommodata in eorum animos ostensione spiritus illabatur; si mysterium aliquod annuntiant, in primis vero, quod eo tempore Ecclesia recolat, ea differentes, quæ ad virtutem incitamento sint, & ad vitia fugienda, graviora præsertim, & quæ foedius grassantur in populo; si diebus ipsis (hoc enim pariter debent suo muneri) pueros tamquam infantes modo genitos nutriant doctrinæ lacte, nunc hos, nunc illos interrogando, dubia, atque involuta explicando; si demum cum Apostolo attendant lectioni, exhortationi, & doctrinæ, ut perfectus sit homo Dei, &

ad omne opus bonum instructus; fas est credere, exitum optatis respondere posse, & populum acceptabilem sectatorem bonorum operum facile exiturum.

Verum satis experientia compertum est, impari esse solius Parochi laborem; cum nequeat unus omnes instruere, ubi Doctoris diligentiam numerus vincit. Quoties tamen Episcopus toto animo, ac studio in Ecclesiam sibi commissam incumbat, nunquam necessariis, & opportunis destituetur auxiliis: semper enim inveniet, qui tonsura initiati, qui per minorum, qui per Sacrorum Ordinum gradus ad Sacerdotii fastigium promoveri, qui denique ad Ecclesiastica Beneficia viam sibi munire studeant. Gravissimis idcirco verbis (& verbis facta respondeant) affirmet Episcopus numquam se facturum, ut Tonsura inauguret grandiores ætate, aut minores, præsertim vero maiores Ordines iis conferat, qui in tradenda christiana doctrina operam suam Parochis comminodare neglexerint. Hunc porro Clericorum numerum idem Episcopus in singulas suæ Civitatis, & Dicecesis Parochias apte distribuatur & eorum aliquos determinatæ Ecclesiæ adscribat. Denuntiet præterea, ac fidem præstet in conferendo Parochiarum & aliorum Beneficiorum Iure plurimum apud se ponderis, & momenti habiturum studium, & diligentiam in hoc opus a Clericis collatam: atque ita re ipsa constabit, non Rectori tantum impositum esse docendi munus, sed plures illi præsto esse, ut omnes officii sui numeros cumulate implere possit.

His accedit Sacris Apostolicis Constitutionibus, & septima præsertim felic. record. Leonis X. Prædecessoris Nostri edita in Concilio Lateranensi saluberrime cautum fuisse, ut tam ludimagistri discipulos suos, quam piæ feminæ puellas instituentes, sana incorrupta doctrina (Episcopo id potissimum urgente) tamquam pabulo vitæ nutriant, & confirmet. Constat etiam, ipsum Episcopum posse, ac debere sacris Oratoribus quam diligentissime commendare, ut pro concione in parentum aures animosque ingerant, sua interesse Mysteriis nostræ religionis susceptam prolem imbere: & si ad id minus idonei fuerint, filios in Ecclesiam adduci oportere, in qua divinæ legis præcepta explicantur. Pluribus itidem in locis pia, ac laudabilis, & ubi non sit recepta, inducenda consuetudo invaluit ut Parochi idem munus prosequenti auxiliium ferant laici, tum viri, tum mulieres in christiana institutione veluti adiutricem o-

peram navantes, qui audiunt pueros, ac puellas Orationem Dominicam, Angelicam Salutationem, Symbolum Apostolorum, aliaque id genus memoriter pronunciantes. Alii quoque Sodalitiae erectae sunt, quorum cura in explicanda christiana religionis disciplina versatur, & quorum institutum nedum meritis laudibus cumulat san. mem. Pius V. in sua Constitutione, quae incipit: *Ex debito*, sed in omnibus etiam Dioecibus propagari enixe exposcit. Quae quidem omnia in unum collecta, si sedulo perpendantur, certum omnibus, atque exploratum erit, ubi multa sit messis, paucos nequaquam esse operarios, nec eos deesse, qui parvulis panem petentibus frangant.

Sed quia compertum est, non solum adolescentulos, illosque, qui confirmata sunt iam aetate, in divinarum rerum ignorantia versari, sed etiam viros, ipsosque senes salutaris doctrinae esse omnino expertes, vel quia numquam illam perceperunt, vel iam diu perceptam paulatim delevit oblivio: huic etiam malo provida Episcoporum occurret vigilantia, si operis sui Vicarios cogent, quae parata sunt, remedia sedulo adhibere.

Ut autem ab iis, qui in prima sunt aetate sermo instituat, ad Sacram Eucharistiam, & Confirmationem admitti plures postulant. Pauci enim enixam hanc voluntatem, ac ferre impatiens studium non praeservunt. Moneatur igitur Episcopus Parochos, eisque distincte praecipiat ne quis eorum Sacrum Eucharistiae Sacramentum administret, & schedulam, ut aiunt, confirmationis iis tradat, qui graviora fidei & doctrinae capita, & Sacramenti virtutem, & vim ignorent, vel quia parum in hoc Tyrocinio profecerint, vel quia ea neglexerint audire, quae ad huiusmodi Sacramenta pie, riteque suscipienda statim temporibus tradita sunt. Hoc sane pacto primae aetatis satis videri potest consultum.

Si vero loquamur de adolescentia; quoniam unusquisque proprium donum habet ex Deo, usu satis constat, alios Ecclesiasticae, alios vero secularis vitae rationem inire. De primo hominum genere verba iam fecimus, cum de iis ageremus, qui Ordinibus initiari volunt. Id unum addi posse videtur, rem fore magni commodi, multaque utilitatis plenam, si qui se sistunt examini, eos Praeful potissimum interroget de iis, quibus christiani hominis scientia continetur. Etenim magistra rerum experientia edocuit, ex his aliquos, tametsi latini sermonis nitore, & elegantia exultos, in scientiarum curriculo li-

beraliter institutos, & quae ad Ordines pertinent apprimè callentes, de doctrina tamen christiana percontanti parum, aut nihil apposite respondere.

Si autem ad eos, qui in saeculo degunt, mentis aciem convertimus, palam fit, illos ut plurimum sacri coniugii foedera inire. Verum cum Matrimonio iungendi non sint, si Parochus, ut debet, prius interrogando deprehenderit, marem, seu feminam, quae ad salutem necessaria sunt, ignorare, vix tantae, ac tam luctuosae ignorantiae locum relinquet Episcopus, qui Pastores animarum admoneat officii, & huic si desint, negligentiae repetat poenas.

Omnes denique omnium aetatum, atque ordinum homines solent identidem sordes animae Poenitentiae Sacramento detergere. Curabit itaque Episcopus, ut Sacerdos excipiens confessiones fixum illud, immotumque animo semper habeat, invalidam esse absolutionem Sacramentalem, quam quis ignoranti res necessarias necessitate medii, impertiatur, nec posse homines Deo per huiusmodi Sacramentum reconciliari, nisi prius, excussa huius ignorantiae caligine, ad agnitionem fidei ducantur. Sedulo etiam animadvertet Confessarius in aliud tempus reificandam esse absolutionem illius, qui necessaria necessitate praeccepti suo vitio nescit, & eo quandoque casu Poenitentem absolvi posse, quo se vincibilis huius ignorantiae reum agnoscat, & accuset, ac intime dolens, tum a Deo veniam precetur, tum Confessario serio promittat operam se impense daturum, qua, divinae gratiae praesidio, discat etiam necessaria necessitate praeccepti.

Hanc profecto christiani populi instituendi rationem si Pastores sibi proposuerint, si eorum consilia, labores, & studia ad propositam methodum duxerint referenda; sperare fas est, fide, & opere Gregem ita in dies profecturum, ut condificentur in habitaculum Dei in Spiritu Sancto.

At vero cum maximi momenti ea res sit, nullaque alia ad Dei gloriam, & ad animarum salutem utilius instituta, mirari nemo debet, quod plurima passim obiciantur impedimenta. Sicut quandoque sunt in agro parvae, humilesque Ecclesiae, aliae Parochiali proxima, aliae vero longo intervallo disiunctae, ad quas diebus festis patresfamilias una cum liberis accedunt Sacerdotem Sacris operantem audituri; ex quo fit, ut suae Parochiae numquam fere intersint, nec ullum de Mysteriis fidei, de praecceptis, de Sacramen-

tis verbum accipiant. Episcopus huic malo occurret, suamque obiciet auctoritatem. Et primo quidem, quoad parvas Ecclesias Parochiali proximas, expressa lege caveatur, ne quis antea Sacrificium faciat, quam Parochus Missam celebraverit, sermonem habuerit, ceterasque sui muneris partes absolverit. Hoc enim pacto Ecclesia Parochialis confluentium Parochianorum numero celebrabitur. Quo vero ad parvas Ecclesias a Parochiali longe sepositas, cum difficile admodum sit, Parochianos ob locorum distantiam, longum iter, atque asperum, hyemali praesertim tempore, cum pluviae inundant, Parochialem adire, ibique divinis officii interesse, relicta Ecclesia proximior: decernat Episcopus, gravibus etiam statutis poenis, quod Sacerdotes ibi operantes christiana doctrinae summam populo tradant, divinamque legem annuntient. Monendus tamen est Parochus, ne alienae operae nimium tribuat, sed videat ipse quo loco res sint, cum pueri Sacramentum Eucharistiae, & Confirmationis, alii vero Matrimonii sibi administrari exposcant.

Praeterea sua etiam Urbes habent impedimenta. Saepè enim contingit in aliis Ecclesiis, ac praesertim Regularium solemnibus ritibus, magnaue populi frequentia, festum aliquem diem celebrari: ideoque si in Ecclesia Parochiali summo mane, aut statim a prandio Catechismus habeatur; aut nemo, aut pauci admodum sunt, qui eodem Catechismo intersint, quique praescriptas horas non caesentur. Sin vero caprentur horae Civitatis commode magis appositae, usu compertum est, populum ad Ecclesiam confluere, in qua festus dies agitur; & celebritate pompae illecebrum, doctrinam christianam non sine gravi animae detrimento deserere. In hoc articulo, quia certa, & communis regula praescribi non potest, id totum relictum esse volumus prudentiae vigilans Ecclesiae Antistitis, qui attentae loci, temporis, personarum qualitate, expensisque rerum omnium momenti ita studeat solemnibus diei celebritatem cum doctrina christiana componere, ne alteri altera sit impedimento. Quod si Regulares, & exempti contradixerint, & sanctum hoc doctrinae opus, licet ab Episcopis prius admoniti, suis functionibus perturbare praesumpserint, nostram locorum Ordinarii auctoritatem, qua potimur in exemptos, pollicemur; nec alia Pontificiae vigilantiae deerunt remedia, ne Parochiales Ecclesiae debitis fraudentur obsequiis.

Plurimum quoque ad christiani populi insti-

tutionem conferre poterit, si Visitatores eligantur, quorum alii Civitatem, alii Dioecisim lustrantes, omnia sedulo inquirent, ut certior factus Episcopus, pro meritis cuiusque Pastoris aut praemia decernat, aut poenas,

Clementis Papae VIII. aliorumque Praedecessorum Nostrorum vestigiis inhaerentes, hortamur in Domino, & enixe commendamus, in doctrina christiana tradenda adhiberi libellum de Clementis eiusdem mandato a Cardinali Bellarmino conscriptum, mox in deputata Congregatione diligenter examinatum, & approbatum; ac denique ab eodem Clemente in lucem eo saluberrimo consilio edi iustum, ut unus deinceps, idemque modus in docendo, & discendo christianam doctrinam ab omnibus teneretur. Nihil hac uniformitate optabilius, nihil ad praecavendos, qui in multiplicem Catechismorum varietatem irrepere possent errores, conducibilius, atque opportunius. Sicubi vero contingant ob peculiare regionum necessitates alium quempiam adhiberi forte libellum; sedulo invigilandum erit, ne quid ille contineat, ne quid in eo umquam inducatur a catholica veritate absonum. Curandum insuper, ut in eo fidei dogmata clare, & dilucide sint explicata, additis, si quae desunt, necessariis, ac sublatis, quae redundant. Brevis enim, & univoca docendi methodus multum proficere solet ad faciliorem interrogationem, cum quis periculum facit progressus puerorum. Complectatur liber huiusmodi etiam fidei, spei, & caritatis actus, quos recte, scienterque compositos esse, minime dubitandum. Sed si aliter se res habeat, castigati emendato prae lo donentur. Actus praedicti paucis potius, quam multis verbis offerri gaudent, dum illis tamen tota vis, & natura virtutis explicetur. Et quia christianam religionem profitenti maxime necessaria est consuetudo, & exercitatio saepius eliciendi dictos actus; ideo ne illorum usus circumscribatur, angustis finibus, & exiguo numero a quibusdam singulis annis praefinito: Episcopus suae non minus, quam alienae salutis studiosus, provide statuatur, ut in Parochiis tum Urbis, tum Dioecelis Rectores animarum post Missam festo die celebratam, statim ante Aram provoluti clara, & intelligibili voce dictos virtutum actus eliciant; & praere fatagant populo verba ab ipsis prolata devoto reddituro. Hoc enim pacto fideles sensum illos memorie mandabunt, & affuescent nedum festis, sed aliis etiam diebus in hac pia exercitatione versari.

Saluberrimas has erudiendi Gregis rationes, quas Vobis, Ven. Fratres, per hæc Apostolica scripta notas esse volumus, quisque vestrum facile intelligat, consonas esse rationis. Nostri Pastoralibus prælo iam demandatis. cum Sponsam Nostram Bononiensem Ecclesiam paternam caritate cominus amplecteremur: illasque præterea ex Pontificis Constitutionibus hausas esse, & Spectabilem Antiquitatum testimonio, & exemplo comprobatas. Quia vero maximam inde utilitatem proficisci experimento cognovimus; quo maiori possumus studio vos hortamur, & admonemus, ac per viscera misericordiae Dei Nostri enixe obtestamur, ut pro iniuncto Vobis Pastoralis Ministerii debito præmissorum executioni strenuo, constantique animo incumbatis: sedulo recogitantes quidquid laboris, studii, ac vigilantiae in hunc scopum collarum fuerit, Deum omnium bonorum Datorem uberi mercede retributurum; & Apostolicam benedictionem ex animo Vobis impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die VIII. Februarii MDCCXLII. Pontificatus nostri anno secundo.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIO

Ad Episcopos directa de Parochiarum electione.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

CUM illud semper plurimum formidaverit Ecclesia Catholica, ne indignis quibusque, & extra Sacerdotale meritum constitutis cura animarum, & Dominici Gregis custodia crederetur: quia totius familiae status, & ordo nutat, si quod requiritur in corpore, non invenitur in capite: hinc Canonicis Sanctionibus, ac præsertim Sanctæ Tridentinae Synodi Decretis provide consultum est, regimen Ecclesiarum Parochialium iis esse committendum, quorum ætatis a puerilibus exordiis ad profectiores annos per disciplinæ Ecclesiasticæ stipendia ita concurrisset, ut de illorum præ alios provectione, ac potiori doctrinæ morum, ac diurni laboris suffragio nefas

esset dubitare. Quia vero perniciofa apud plurimos opinio sensim invaluit, Tridentini Decretis non præscriptam esse dignioris electionem, sed caveri tantummodo, ne indignis Ecclesiæ Parochiales, aliaque Beneficia, quibus cura imminet animarum, conferrentur: san. mem. Innocentii XI. Prædecessor Noster erroneam doctrinam a vera, & sincera Patrum mente longius deflectentem damnavit, & edocuit quam prudens, & diligens esse debeat Pastoralis Officii dispensario.

Ad tramites idcirco eiusdem Sanctæ Synodi usu receptum est, occurrente Parochialis Ecclesiæ vacatione, quæ libere ab Ordinario conferenda sit, concursum institui, ut habita in eo de cuiuslibet ætate, moribus, doctrina, & sufficientia solerti inquisitione, Episcopus eligat quem ceteris magis idoneum indicaverit.

At quia contingere quandoque potest, quod favore, vel gratia, vel minus æquo iudicio minus digni dignioribus præponantur; san. mem. Pius V. Noster Prædecessor, ne quid in huiusmodi electione esset inordinatum, atque præposterum, edita saluberrima Constitutione voluit iniuste in concursu reiectis, interposita ad Metropolitanum, vel Episcopum viciniorem, vel Sedem quandoque Apostolicam appellatione, præelectum ad novum examen provocare, & Ecclesiam alteri non rite collatam, novo facto meritum periculo, si ita ius esset, vindicare. Et ne frivolæ appellationis diffugio locus esset, provide ibidem cautum est, dictæ appellationi in devolutivo tantum deferri oportere, non suspensa, aut quoquo modo retardata Præelecto ab Ordinario Parochialis Ecclesiæ possessione.

Consultissimæ huiusmodi leges eum in finem institutæ, ne in tanti momenti re imperiti magutris, novi antiquis, rudes præferantur emeritis, violatæ sunt hominum fraude, & malitia, ipsa medela vulnus exasperantium. Sæpiissime enim reiecti ab Ordinario dictæ Constitutionis obtentu, in vocem appellationis facile prorumpere, & minus legitima concurrente causa electos ab Episcopo ad novum examen provocare consueverant; illosque præterea relicta Gregis, & Ecclesiæ custodia longum iter arripere, & diurni laboris, temporis, & pecuniæ impensa exhaustos, litem in secunda, tertia, & ulteriori quandoque instantia sustinere cogebant. Quin etiam experientia conperit, magno iustitiæ detrimento litem ipsam

ab-

absolvi. Quandoquidem ii, qui examini se subiecerant, atque in primævo concursu utpote legitimarum institutionum necesse reiecti fuerant, longa postmodum decurrente lite, sedulam litteris ex industria navantes operam, præferri aliis merebantur & acerbe succensentur Episcopo, iudici quidem adeptæ, non autem adipiscendæ peritiæ, per iniuriam se fuisse reiectos.

Hinc apud bene moratos homines, & iustitiæ vindices, frequens querelarum occasio: quibus sedandis cum Congregatio Concilii Tridentini interpretis studium diligentiamque conferret, Nobis, qui Secretarii munereungebamur, mandatum est ut sermone, typis postea vulgato, rem sedulo expendere, ingruentis mali originem, & apta eidem avertendo remedia investigare pro viribus niteremur. Sensus hac de re nostros explicantes, vitio potissimum laborare comperuimus praxim examinis oretenus habiti, nec scriptis signati. Electi siquidem ad curam animarum ab Ordinario Collatore, & ad iteratum examen coram alio Iudice provocati, ius legitimæ collationis tueri non poterant certo, ac permanenti testimonio iam probatæ idoneitatis; sed a novi examinis alea, subeunda coram Iudice appellationis gestarum rerum profus ignaro, tota res pendere videbatur. Quocirca gravi iustitiæ detrimento recepta in foro erat opinio, provocari posse ad alium Iudicem, nullo exhibitio indebitæ reiectionis documento. Quod quidem cum a sacrorum Canonum censura longius aberraret, facile huic corruptelæ occurrere posse censuimus, si certa primum & apte disposita habendi examinis forma præscriberetur; si quæstiones examinatis propositæ, & consentaneæ illorum responsiones, toraque rei gestæ series in scriptis redigeretur; & si acta demum totius concursus ad Iudicem appellationis integra asportarentur.

Inita a Nobis consilii ratio non solum arripit Congregationi, illam die 26. Novembris 1720. ratam habenti, sed etiam Pontificii Iudicii accessione roborata fuit a Clemente XI. Ecclesiasticæ disciplinæ vindice, & assertore eximio. Utque locorum Ordinarii ea omnia filiali, quo par erat obsequio, & diligentia exequerentur, iis datæ sunt die 10. Ianuarii 1721., opportuna litteræ nostro calamo exarata, eiusdemque Pontificis sensu, & oraculo comprobata, quarum tenorem, etsi alias prælo commissum, & insertum in Bullario dicti Clementis Prædecessoris Nostri, congrue hic duximus referendum.

Reverendissime Domine uti Frater.

Quo Parochiales Ecclesiæ dignioribus personis gubernandæ traderentur, statuit, ut notum est, Sacrosancta Tridentina Synodus sess. xxiv. cap. xviii. ut vacante Ecclesia Parochiali, indiceretur, & fieret concursus; ac postquam concurrentes ab Episcopo, vel eius Vicario Generali, atque ab Examinatoribus Synodalibus saltem tribus examinati, & approbati essent, Episcopus eum eligeret, quem ætate, moribus, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam necessariis, & opportunis, digniorem ceteris, magisque idoneum iudicaret. Adiecitque ad hanc Concilii Sanctionem validius confirmandam re, & nomine Sanctissimus Pontifex Pius V. quod si unquam Episcopus minus habilem, postpositis magis idoneis, elegeret, possent ii, qui reiecti essent, a mala huiusmodi electione ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus foret, ad viciniorem Ordinarium, ut Sedis Apostolicæ Delegatum, vel alias ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, ac Præelectum ad novum examen coram ipso appellationis Iudice, & eius Examinatoribus provocare; ea tamen cautione, ut appellatio non in suspensivo, sed in devolutivo esse deberet: quemadmodum in eius Constitutione, quæ trigesima tertia est, latius, concludendo quod, constituto de prioris eligentis irrationabili iudicio, illoque revocato, Parochialis Ecclesia magis idoneo conferatur.

Cum autem neque Concilii Decreto, neque Pontificis Bulla examinis in concursu peragendi forma, seu methodus ulla certa, ac peculiaris servanda proponatur; difficile distu est, quanta examinum, aliorum alibi diversitas extiterit, atque hinc occasio querelarum. Nam alicubi, cum non eadem omnibus quæstiones, non iidem casus propositi fuissent, erant identidem qui, vel in Iudicio, vel extra conquererentur, sibi quidem postpositis difficiliore, præelecto autem faciliore ad solvendum quæstiones obtigisse. Alibi vero eadem quidem omnibus quæstiones propositæ fuerunt, sed neque hæc, neque data a concurrentibus responsiones scripto, seu litteris consignabantur. Cumque postmodum, nec raro contingeret, ut e postpositis quispiam iure Bullæ supradictæ novum ad examen coram Iudice Appellationis, eiusque Examinatoribus electum provocaret: Sacra Congregatio usque ab anno

1603.

1603. considerans gravamen non alia ratione, quam novo examine probari posse, provocationem ad novum examen censuit admittendam, gravamine nec dum probato, & requisitis tantummodo probationibus in subsequenti Iudicio, in quo, probato per novum examen appellantis gravamine quoad doctrinam, probanda superest eiusdem præiam electo in reliquis ad regendam Ecclesiam requisitis præstantia, ut de maiori alterutro ad Parochialis Ecclesiæ Gubernium idoneitate sententia ferri possit, cum non continuo, si quis est doctior, is etiam aptior, seu magis idoneus ad id regimen habeatur, vel etiam habendus sit. Quam Sacre Congregationis Sententiam Scriptores, & Tribunalia laudarunt. Aliis vero in Diocesisibus laudabilis invaluit consuetudo, ut eadem omnibus quæstiones, iidemque casus proponantur; ac ne qua detur ansa Cancellario quidquam suo Marre abolendi, minuendi, mutandi, ut ipsimet concurrentes, quæ interrogati fuerint, quæque responderint, sua manu perscribant. Atque Ordinarii, qui morem hunc longe optimum in examinando tenere, Sacre deinde Congregationi etiam atque etiam considerandum reliquerunt, his, qui sic examinati essent atque postpositi, imposterum, ut solent, appellantis, indulgenda nec ne statim electi novum ad examen provocatio, nulla gravaminis prærequisita probatione, videretur; cum isti ex actis primi examinis gravamen doctrinæ facile alioquin probare possent; quod alii, aliter nimirum examinati, probare, nisi secundo, seu novo examine non poterant: nec defuere alii probitatis ac peritiæ in administrandis diu Ecclesiis laude præstantes, qui monerent, frenum aliquod huiusmodi appellantium licentiæ tandem iniiciendum, eorumque iam nimis crebras novum ad examen provocaciones esse reprimendas: quippe quæ vix unquam sine magno Ecclesiarum damno contingunt. Nam dum novum examen coram Iudice appellationis longe procul a Parochia peragendum sit, electus ab Episcopo, qui provocatur, Parochiam quam possidet, cogitur interea temporis deserere, eamque œconomus, vel Vicario cuiuspiam, veluti sponsam ignotis custodibus, relinquere, sponso non parumper, sed diu sane abfuturo, dum nempe, implicita, ut sit, lite, terna etiam, vel quaterna, alia ex aliis examina super præstantia primum doctrinæ, tum deinde aliorum, quæ ad interpretandam idoneitatem opportuna sunt, contentiose

multiplicentur, & commode, ne dicam otiose, transigantur, antequam deliberari possit utri concurrentium Parochia sit adiudicanda.

Ad tollendam non minus querelarum, quam incommodorum occasionem Sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpres, postquam rem omnem a capite repetitam in gemina sessione 1. Octobris, & 16. Novembris 1720. summo studio recognovit, tandem, Sanctissimo etiam annuente, statuit (quod per præsentis litteras encyclicas exequitur) omnes, & singulos Episcopos, aliosque Praelatos, penes quos sit ius, & auctoritas faciendi concursus, hortari, ut examen eiusmodi instituire non graventur, quale iam, & multæ Dioceses, & Urbs ipsa observat, atque Apostolica etiam Dataria postulat, sive cum, Sede Vacante, vacat Ecclesia aliqua Parochialis, ut dicitur, iuxta Decretum, sive demum, cum, vacante in Collegiatis aut Cathedralibus Ecclesiis dignitate aliqua maiori, annexam habente curam animarum, faciendus concursus, atque ad Apostolicam Datariam transmittendus, ut novum est, atque in litteris, quæ de ordine Sanctissimi tunc a Dataria prodeunt, clare præscribitur.

Vacante itaque Ecclesia Parochiali, quæ conferenda sit per concursus, atque hoc solitis formulis indicto, hæc, quæ sequuntur, ex Sacre Congregationis sententia, consilio, suasionem servanda proponuntur.

Primum nempe, ut assignentur eadem omnibus concurrentibus quæstiones, iidem casus, idemque Textus Evangelii, super quo sermonis aliquid perscribant ad probandam dicendi pro concione facultatem.

Alterum, ut casus, & quæstiones resolvendæ dictentur omnibus eodem tempore, atque omnibus pariter eodem tempore Textus Evangelii tradatur.

Tertium, ut certum, idemque omnibus spatium temporis constituatur, intra quod casus resolvant, quæstionibus respondeant, conciunculam componant.

Quartum, ut omnes concurrentes in conclavi claudantur, unde, quamdiu scribent (dabitur enim omnibus scribendi copia) nemo eorum egredi, neque alius quispiam e ingredi, nisi postquam scripta confecerint, & exhibuerint.

Quintum, ut omnes sua quisque manuum responsa, tum sermonem scribant, subscribantque.

Sextum, ut responsa quidem latine, sermo

mo autem ea, qua ad populum haberi solet, lingua scribatur.

Postremum, ut unumquodque responsum, & unumquodque sermo, cum ab unoquoque concurrentium exhibebitur, non solum ab eo, qui scripsit, atque a Cancellario concursus, verum etiam ab Examinatoribus, & ab Ordinario, vel eius Vicario, qui concursui interfuerint, subscribatur.

Peracto secundum hanc formulam concursu, collocataque ei, qui magis idoneus, ac dignior iudicatus fuerit, Ecclesia Parochiali, non admittatur appellatio aut a mala relatione Examinatorum, aut irrationabili Iudicio Episcopi, nisi intra decem dies a die collationis interponatur.

Si quis autem hoc intra spatium appellaverit, actaque concursus petat ad Iudicem appellationis transferenda: mittantur vel acta ipsa originalis concursus clausa, & obfirmata, vel certe unum aliquod authenticum eorum exemplum a Cancellario concursus, atque altero Notario collatum, & auctoritatum coram Vicario, vel alio in ecclesiastica dignitate constituto, quem eligat Ordinarius, ad quem etiam Notarii Cancellario adiungendi electio pertinebit, necnon ab Examinatoribus Synodalibus, qui concursui interfuerunt, subscriptum.

Ex quibus dictis, vel authentico eorum exemplo, nisi gravamen, quoad doctrinam probet is, qui sic, ut præmittitur, examinatus, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili Iudicio Episcopi appellaverit, novum ad examen provocandi facultatem a Sacra Congregat. stultia postulat.

Quemadmodum, & in iudicio appellationis persequi ius suum tentabit is, qui forte se gravatum doleat quoad reliqua, nisi, interposita mature, ut dictum est, appellatione ab irrationabili Iudicio Episcopi, gravamen, quoad illa, ostenderit vel ex actis primi concursus, vel saltem ex attestacionibus, & documentis extrajudicialibus etiam, sed non levibus.

Atque ita quidem sensit Sacra Congregatio, & Sanctissimus assensit. At si quis tamen Ordinariorum aliter, ac supra descriptum est, concurrentium examina instituire perrexit, perget & Sacra ipsa Congregatio more pristino appellantis, qui se gravatos dixerint, provocationem ad novum examen, nulla gravaminis prævia probatione, indulgere. Interim tamen, ne harum litterarum memoria dilabatur, vult eadem Sacra Congregatio, eas in uniuscuiusque Or-

dinari Cancellaria perpetuo conservari. Cuius interea consilium, tum voluntatem dum ego omnibus significo, Amplitudini tuæ fausta omnia a Cælo precor.

Romæ hac die 10. Ianuarii 1721. Amplitudinis Tuæ.

Uti Frater

P. M. Cad. Corradinus Præfectus.

P. Lambertinus Secretarius.

Quantum recta dispensandis Ecclesiasticis muneribus, administrandæ iustitiæ, componendis dissidiis, continendisque in officio Clericis proficeret saluberrima præmissarum legum institutio, satis superque experientia comperimus, cum Anconitanam primum Ecclesiam, ac deinde Bononiensem Sponsam Nostram paterna caritate cominus amplectemur. Freti siquidem dictarum legum præsidio digniores Parochiis, & curæ animarum præfecimus: tantaque, benedicente Domino, id accidit animorum consensione, ut nemo questus sit, traditum minus digno celsioris loci præmium, vel minus iuste alteri credita vacantis Ecclesiæ gubernacula. At quia certis admonemur indiciis non ita ad alios Episcopos contigisse, immo non deesse, qui privatis abrepti studiis, sæpe declinare, ac redarguere Iudicium Episcopale præsumant: Nos propterea solliciti de implendis, prout decet, muneris nostri partibus, nonnulla vero tacite, breviterque ibidem tradita, clarius explicanda censuimus, ut recte omnia, & atque ex ordine peragantur.

Mærentes igitur audivimus, quod in plerisque Diocesisibus, etsi recepta sit laudabilis, firmiterque custodienda consuetudo in scriptis redigendi examen concurrentium; nihilominus Examinatorum suffragia in sola litterarum peritia versantur, nec illorum exquiritur Sententia de Clericorum ætate, institutione, gravitate, & honestate morum, prudentia, muniis antea exercitis, & an tales demum sint, qui oves suas verbo, & exemplo iuvare possint. Quam devia sit huiusmodi praxis a Tridentina semita, is plane intelliget, qui expendet verba relata cap. xviii. sess. xxiv. de Reform. „Peractio deinde examine renuncietur quotcumque ab iis idonei iudicati fuerint moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis.“ Idque probe noscens Congregatio eius-

eiudem Concilii interpretes pluries edixit, Examinatores suo deesse muneri, si doctrinae tantum Indices essent, nec inquirerent qui praeter alios probitate morum, laboribus, praestito antea Ecclesiae obsequio, ceterisque dotibus ad Officium Parochi cumulate obendum necessariis, essent idonei, & commendabiles.

Abfoluto examine ut cuique satis compertum est, sit tantummodo potestas Examinatoribus renuntiandi quot quot regendae Ecclesiae idoneos iudicaverint, reservata uni Episcopo electio dignioris, quemadmodum sancitum est a Tridentino illis verbis: „ Ex hisque Episcopus eligat, quem ceteris magis idoneum iudicaverit. At si quem Clericorum forte contigerit appellare a mala relatione Examinatorum, quorum cura unice versata fuerit in exquirenda doctrina, non facta uno eodemque tempore solerti etiam investigatione aliarum qualitatium, quae Pastoris congruant officio: ordo Iudicii secum feret, ut etiam Iudex, ad quem provocatum fuit, in sola doctrinae indagine immoretur: nec sine gravi animarum detrimento, & disciplinae iniuria praeficiatur Ecclesiae, qui litteris magis pollet, licet ad cetera minus aptus, & quandoque indignus; contra vero arceatur ille, qui licet impar doctrinae merito, attamen moribus, gravitate, prudentia, probato nomine, diuturno Ecclesiae famulatu, ac multiplici virtutum laude praecellit.

Factum praeterea satis extirpandis abusibus non videtur, si tam Episcopus, quam Examinatores, coniunctis studiis, industriae nervos omnes intenderit in conferenda concordia Iudicio Ecclesia personae, quae licet scientia, & litteris alteri concedat, maiori tamen ceterarum qualitatium eminet ornamento; siquidem postpositus, suae nimium fidens doctrinae ab irrationabili iudicio Episcopi, non raro appellat; causaque ad Iudicem Appellationis delata, idem totus est in perquirenda maiori doctrina, ac reparando gravamine litterato homini irrogato, nusquam librato aliarum virtutum pondere, quae in Appellante desiderantur: lugentque ut plurimum vigiles Ecclesiarum Antifites exitum huiusmodi appellationis, intimeque dolent, Parochias doctis, non aptis Pastoribus, ut dictum est, regendas committi.

At si Iudex etiam appellationis (quod raro evenit) tantum tribuens scientiae, quantum satis maiori, & accuratori examine inquirat, qui mores hominum sint, quae

gravitas, prudentia, qui suscepti antea labores, quae virtutum specimina, quae demum totius antea actae vitae ratio, pascendo Gregi consentanea; tot Iudici exhibentur attestations ab Appellante ex industria collectae, ut, revocato Episcopali Iudicio tamquam irrationabili, non vereatur Iudex succurrere eidem Appellanti, quem tam copiosa, tamque conspicua probitatis adiuvant documenta.

Demum, cum praecipue Episcopis tamquam in specula constitutis pateant subditorum excessus, contingere solet, ut in concursu tam inspecta scientia, quam moribus ille idoneus ab Examinatoribus renuntietur, cui scanda aliqua vitii labes, ac criminis macula iniusta sit, omnibus praeterquam Episcopo occulta. Si Episcopus iusta suadente causa, crimine non revelato, eundem criminofum tacitus praeterierit, aliumque immunem a sordibus praeelegerit; illico postpositus, simulato gravamine, provocat ad superiorem Iudicem criminis ignarum, & consueto diffugio appellationis vehitur ad Pastorale fastigium, qui non potest consulere populo, sed nocere, nec praestare regimen, sed augere discrimen.

Ne igitur improbi ingenii homines remedium appellationis ad Iustitiae praesidium institutum, callide traducant ad iniquitatis defensionem: optimum factu aliquibus fortasse videretur, si appellatione quavis sublata, cura praeficiendi rectores animarum prorsus relinqueretur Episcopis, rationem villicationis suae Christo Iudici tantum reddituris. Verum nullo pacto probare id possumus, quod adversaretur menti Concilii Tridentini, tacite permittentis appellationem in devolutivo a mala relatione Examinatorum, quemadmodum innuere videntur verba illa: „ Nec praedictorum Examinatorum relationem, quominus executionem habeat, ulla devolutio, & appellatio etiam ad Sedem Apostolicam, sive eiusdem Sedis Legatos, aut Vice Legatos, aut Nuntios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impediatur, aut suspendatur: cui sanctioni respondet etiam Constitutio Piana, admittens appellationem in devolutivo ab irrationabili Iudicio Episcopi.

Qua de re, ut in huiusmodi negotio apte omnia, atque compositae peragantur, Officii Nostri esse duximus, eum Vobis, Ven. Fratres, gerendarum rerum ordinem praescribere, quem longo usu utilem agnovimus instituentis animarum Rectoribus, qui credito sibi Gregi praesse, & prodesse possit.

I. Epi-

I. Episcopus, habita notitia vacationis Ecclesiae, statim, ad praescriptum Tridentini, idoneum in ea deputet Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius Ecclesiae sustineat, donec ei de Rectore provideatur.

II. Publico evulgetur edicto notitia concursus, congruo, & ab Episcopo praefinito tempore celebrandi: eodemque edicto omnes clare, & aperte moneantur, ut interim decurrente termino assignato coram Cancellario Episcopali, vel altero ab Episcopo deputato, suarum qualitatium, meritorum, & munerum probationes, attestations tam iudiciales, quam extraiudiciales, aliaque id genus documenta, quae fraude vacent, exhibeant. Alioquin dicto termino elapso, & documenta huiusmodi, quaecumque, & qualicumque ea sint, nullatenus recipiuntur.

III. Eveniente die concursus, a Cancellario Episcopali singulorum merita, qualitates, & requisita (ut vocant) incorrupta fide depropta a iuribus tempore habili exhibitis, in scriptis summatim redigantur. Porro copia epitomes tradatur non solum Episcopo, vel Vicario Generali vices illius obeunti, sed singulatis omnibus Examinatoribus ad concursum adscitis, ut cum de scientia, tum de vita, moribus, aliisque regendae Ecclesiae necessariis dotibus ferant iudicium.

IV. Die praestituta ab Episcopo habeatur concursus, servata accurate in omnibus forma tradita in supra relatis litteris anno 1721. editis, totaque rerum in eo gestarum series scriptis diligenter enucleetur. Porro Examinatores ad assequendam certam, & indubiam coniecturam scientiae, postquam diligenter expenderit singulorum peritiam in evolvendo explicandoque oretenus aliquo Ecclesiasticae doctrinae capite, vel a SS. Patribus, vel a Sacro Concilio Tridentino, vel a Catechismo Romano excerpto, ac pari diligentia libaverint a quolibet scripto datas responsiones quaestionibus propositis, & postquam demum deprehenderint qua quisque polleat gravitate sententiarum, & elegantia sermonis in concinacula scripto pariter exarata, & textui Evangelico, vel altero dato themati accomodata: parem, ni forte maiorem solertiam Examinatores adhibeant in perscrutandis aliis qualitatibus, regimini animarum consentaneis, morum honestatem inquirent, gravitatem, prudentiam, praestita haecenus Ecclesiae obsequia, acquisitam in aliis muneribus laudem, aliaque spectabilium virtutum ornamenta, doctrinae recte foderere consocianda: hisque

Conc. Appar. Tom. I.

omnibus coniunctim expensis, inhabiles per sua suffragia reiciant, & idoneos Episcopo renuntient.

V. Abfoluto concursu ab Episcopo, vel, eo impedito, a Vicario Generali una cum Examinatoribus Synodalibus non paucioribus quam tribus, notula compendiarum requisitorum antea distributa tradatur Cancellario, qui illam comburet, vel penes acta secreto custodiat, & nemini ostendat, nisi de mandato Episcopi, vel eius Vicarii Generalis. Subinde vero Ordinarius, cum primum ei libuerit, eligat ex approbatis digniorem, nec illi possessio, ullo appellationis, vel inhibitionis obtentu, retardetur.

VI. Si quem Clericorum appellare contigerit a mala relatione Examinatorum, vel ab irrationabili iudicio Episcopi, coram Iudice appellationis acta concursus integra omnino producat, & Iudex nisi illis visis, & gravamine comperto, sententiam non pronuntiet. Praeterea in ferenda sententia, ac gravamine idem Iudex innitatur solummodo probationibus ab actis elicitis tam respectu doctrinae, quam aliorum meritorum. Quia vero a publica indictione usque ad diem habiti concursus tantum temporis intercessit, quantum satis fuit commode exhibendis necessariis iuribus, attestationsibus, requisitis, aliisque meritorum documentis; idcirco, ut quavis via fraudibus praecidatur, volumus, ac districte mandamus, ne dictas attestations, fides tam iudiciales, quam extraiudiciales, & documenta quaecumque studiosae conquesta, & post concursum, ut aiunt, expiscata ullo modo recipiantur: non obstantibus supra memoratis litteris a Congregatione Concilii Tridentini interprete anno 1721. editis, quibus ad praemissorum effectum in hac parte derogamus; illis tamen in reliquis una cum omnibus in eis contentis firmiter in suo robore permanentibus.

VII. Ubi vero Episcopus, posthabito uno, vel altero ex approbatis, Ecclesiam contulerit magis idoneo ob aliquam sibi tantum notam causam, quam censet significari oportere Iudici appellationis ad detegendam iniustae fortasse praeselectionis notam; familiaribus litteris Iudicem certiore efficiat, inviolabilis secreti lege adiecta. Nemo sit, qui hanc praxim notitiae tribuat solertiae, cum illa profluat a Tridentini Decretis. Sessione etenim xxiv. cap. xx. de Reform. ita disponitur. Praeterea si quis in casibus a iure permittis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alias ob lapsum biennii, de quo supra ad alium Iudicem recurrerit, teneatur acta

I

omnia

omnia coram Episcopo gesta ad Iudicem appellationis expensis suis transferre, **EODEM TAMEN EPISCOPO PRIUS ADMONITO, UT SI QUID EI PRO CAUSÆ INSTRUCTIONE VIDEBITUR, POS SIT IUDICI APPELLATIONIS SIGNIFICARE.**

Et quamvis iure nobis timendum sit, ne dicta praxis monendi Iudicem, a quo appellatum est, in more olim posita, hac tempestate obsoleverit, & a foro recesserit; at tamen Episcopus (ut dictum est) si ex causa sibi tantum, & non aliis nota, quæ tamen approbata digna sit, Ecclesiam contulerit; illam Iudici appellationis, datis secreto litteris, denuntiet, & aperiat. Sciant porro Iudices, delatâs ab Episcopo causas, & rationes inviolabilis secreti fide esse custodiendas, nec parvi pendendum esse testimonium illius Pastoris, cui Divino mandatur eloquio, oves suas agnoscere. Facile enim credi non potest, Episcopos suæ non minus, quam alienæ salutis adeo immemores, ut non deterriti Divini interminatione Iudicii, odio vel favore moveantur; & in Sacrorum Canonum singularem injuriam, dicant malum bonum, bonum malum, ponentem tenebras lucem, & lucem tenebras.

Si vero Episcopo fuit suspecta fides Iudicis, ad quem appellatum est, nec eidem revelanda censuerit huiusmodi occulta rationum momenta: illa significet secretis litteris S. R. E. Cardinali Præfecto pro tempore Congregationis Concilii, qui nec consilio, nec auctoritate deerit, quo minus a Iudice appellationis debitus iustitiæ locus tribuatur.

Præterea quia æquitati etiam convenit, causas appellationum, quæ magno litigantium dispendio, & Ecclesiæ perniciæ immortales quandoque existunt, quanta fieri potest brevitate terminari: idcirco ubi a iudice appellationis lata sit sententia, quæ prælectioni factæ ab Episcopo omnino sit conformis, nullus pateat novæ appellationi aditus, sed auctoritate rei iudicatæ controversiæ finis imponatur. Sin vero Iudex appellationis aliter, quam Ordinarius pronuntiaverit; liceat prælecto ab Episcopo, qui causa cecidit, ad alium Iudicem appellare, nrmter interim re-tenta Parochialis Ecclesiæ possessione. Tandem postquam tertius quoque Iudex sententiam dixerit, ne partes ultra motum graventur laboribus & expensis, præsertim quia agitur de cura animarum, cui damnosum & certi Pastoris delictui solatio, is legitimus regendæ Ecclesiæ ius obtineat, cui duo con-

formes assistunt sententiæ, nec ullum novæ appellationis remedium succumbenti suffragetur.

His sane regulis, quamvis appellatio sublata non sit, satis tamen præsidii comparatum esse arbitramur Ecclesiasticæ disciplinæ a recto gerendarum rerum ordine. Unum superest, ut proposita hæctenus media debitæ executioni mandentur; eumque in scopum locorum Ordinarii vigilantiam suam desiderari non patiantur. Ferendum quippe non esset ad Nostrum Apostolatus auditum novas in dies deferri querelas, ac submovendis abusibus novas implorari leges ab iis, qui iam præstitutas negligunt, & contemnunt.

Demum cum non raro contingat Ecclesias Parochiales, Dignitates, Canonicatus, aliaque Beneficia, curam animarum habentia, a Sede Apostolica esse conferenda, vel quia vacaverint in mensibus reservatis, vel quia ex alio capite dictæ Sedi reservata sint: Nos Prædecessorum Nostrorum vestigiis inhaerentes præcipimus, & mandamus, ut uno, vel altero eveniente casu, concursus ab Episcopo sine ullo discrimine indicatur, nulla ad hunc actum petita venia, vel licentia, quam Nostris hisce litteris sibi tributam Episcopi intelligant. Absoluto concursu, si res sit de Beneficiis Curatis, quæ tantum ratione mensium reservata sint, Episcopus inter approbatos eligat magis idoneum, & Datarie significet, nec acta concursus transmittat, nisi a Dataria, cum id opportunum duxerit, requirantur. Sin vero dicta Beneficia, quibus cura imminet animarum, ex alio quovis capite, quam mensium Apostolicorum, S. Sedi reservata sint; eo sane casu, veteri non immutato more, abtineat Episcopus a ferendo dignioris iudicio, & acta concursus ultro Datarie exhibeat.

Licebit tamen Ordinariis pro suo arbitrio familiaribus litteris Datarie scriptis eidem denunciare personam, quam censent regendæ Ecclesiæ magis idoneam, eundemque commonere, an occulta aliqua, & in actis iuste reticita sublit causa, quæ cupiam obtinet ad Beneficium Curatum obtinendum. Nos ipsi postmodum ab hac Sede omnium Principe, & Magistris, luculento edocebimus exemplo quanti faciendum sit Episcopale iudicium, quantoque vos honore prosequamur, Vener. Fratres, in partem nostræ sollicitudinis evocatos; quibus interim Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die 14. Decembris 1742. Pontificatus Nostrum anno tertio.

SS.

SS. D. N. BENEDICTI PAPE XIV.
CONSTITUTIO

Ad Locorum Ordinarios directæ de Missa a Parochis applicanda pro populo, deque reverenti Divini Officii in Choris recitatione.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

CUM semper oblatas nobis occasiones Apostolica scripta dirigendi ad Fraternitates Vestras libenter amplectimur, ut sinceræ Nostræ erga Vos dilectionis argumenta frequenter educeant, tum vero maiori animi alacritate id ipsum præstamus, quomodo excitandum Fraternitatum Vestrarum zelum pro conservatione rectæ disciplinæ in Clero regimini vestro commisso præsentibus rerum, aut temporum conditionibus commovemur. Nec enim impositum imbecillitati nostræ omnium Ecclesiarum sollicitudinis onus aliter sustinere nos posse confidimus, quam si Divini Cultus augmentum, atque exactam Ecclesiasticarum Sanctionum in singulis Diocesisbus custodiam religiosæ vigilantium Pastorum Curæ identidem inculcando commendemus.

Huius porro Epistolæ ad vos scribendæ occasionem nobis atque argumentum in primis præbet onus illud, quod omnibus animarum curam gerentibus incumbit, applicandi Missam Parochialem pro populo ipsorum curæ commisso; tum etiam applicatio Missæ Conventualis, quæ pro Benefactoribus in genere faciendæ est ab iis, qui Missas canunt in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis; tum vero debitum psallendi, quo tenentur Canonici prædictarum Ecclesiarum Choro assistentes. Cuius quidem argumenti minime nova, sed a scriptoribus frequenter habita tractatio est; cumque ea res in huius Almar Urbis Nostræ Congregationibus, & potissimum in Congregatione Vener. Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, cuius Secretarii munere olim in minoribus constituti multos annos perfuncti sumus, multoties discussa, ac definita fuerit, quamvis earundem Congregationum Decreta plerumque circa eam uniformia, & sibi consona prodierint, eorumque Decretorum nonnulla etiam Pontificiam Prædecessorum Nostrorum approbationem, & confirmationem meruerint; minime tamen mirandum esset eorum noti-

tiam ad singulos quoque vestrum non adhuc pervenisse. Quapropter non modo opportunum, verum etiam necessarium duximus, Encyclicam hanc Epistolam ad vos scribere, per quam, sublata demum diversarum, in quas Scriptores abierunt, opinionum varietate, constans huius Apostolicæ Sedis sententia prædictis de rebus cuilibet innotescat, & Fraternitatibus Vestris quædam veluti norma, ac regula suppetat, iuxta quam Synodales, aliaque vestras circa præmissa Constitutiones, Ordinationes, seu Edicta, quorum publicationes Vobis iniungimus, dirigere valeatis. Eorum vero executionem, dum iuxta ea, quæ in præsentibus tenenda, atque servanda præscribimus, omni qua decet, sollicitudine, ac vigilantia urgere studebitis, minime dubitandum Vobis erit, ne Statutorum Vestrorum implemento obicem, aut moram afferre valeant recursus ad huius Nostræ Curæ Tribunalia forsitan habendi, utpote quos omnino reiiciendos esse præcipimus, ac iubemus: quomobrem has ipsas litteras Nostras in singulorum Tribunalium regestis asservari volumus, atque ad earum præscriptum tam ipsorum Tribunalium resolutiones, quam de Vestris Decretis, quæ ipsis præsentibus inhaerentes edituri estis, iudicia exigi, & conferri mandamus.

Et quidem, quod nuper enuntiavimus Sacrosanctum Missæ Sacrificium a Pastoribus animarum applicari debere pro populo ipsorum curæ commisso, id veluti ex divino præcepto descendens a Sacra Tridentina Synodo diserte exprimitur sess. 23. cap. 1. de Reform. per hæc notabilia verba: *Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre; & quamvis minime defuerint, qui per inanes, & frivolas interpretationes huiusmodi obligationem a Sancta Synodo memoratam, de medio tollere, vel saltem extenuare contenderint: quum tamen relata Concilii verba satis clara, & perspicua sint, cumque prædicta Congregatio eiusdem Concilii interpretationi privative præposita constanter edixerit, eos, quibus animarum cura demandata est, non modo Sacrificium Missæ celebrare, sed illius etiam fructum medium pro populo sibi commisso applicare debere, nec illud pro aliis applicare, aut pro huiusmodi applicatione elemosynam percipere posse, quodque magis interest, cum hæc intelligentia a Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus approbata fuerit, & confirmata; nihil iam amplius ulli Vestrum desiderandum*

superest, ut eam amplecti, eidemque obsequi, necnon illius promptam executionem in Vestris respectivè Diocesisibus omni studio procurare debeatis.

Neque Nos tamen, qui, ut superius inuimus, in minoribus adhuc degentes munus Secretarii prædictæ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis plures annos obivimus, aliosque non paucos partim in Anconitanæ Cathedralis, partim in Metropolitanæ Bononiensis, Patriæ Nostræ dilectissimæ, quam adhuc retinemus, gubernatione assidue transigimus; non, inquam, Nos latent multiplicis generis effugia, per quæ nonnulli prædictæ obligationis implementum declinare sagunt, quibusque proinde opportune a Nobis est occurrendum.

Quum enim Sacrum Tridentinum Concilium, ne animarum cura negligatur, non uno in loco Episcopis mandet, ut quotiescumque opus fuerit, idoneos Vicarios cum certorum fructuum assignatione ad eandem curam exercendam eligant, ac deputent, uti videre est in sess. 6. cap. 2. sess. 7. cap. 3. & 7. sess. 21. cap. 6. sess. 25. cap. 16. non raro autem eveniat, ut, aliqua Ecclesia Parochiali vacante, Vicarius pariter ad adimplenda huius Ecclesiæ onera usque ad novi Rectoris electionem ab Episcopo deputari debeat, eodem Concilio Tridentino sic iubente sess. 24. cap. 18. de Reform. nonnulli ex huiusmodi Vicariis nituntur se ipsos a prædicta obligatione subtrahere, vel eo quod, habituali cura penes alium, seu alios residente, ipsi actualem dumtaxat exercent, vel quod ipsi sint ad nutum amovibiles, vel ad breve tempus huiusmodi curæ sint addicti; ut nihil hic loquamur de Parochis Regularibus, qui a prædicta applicatione Missæ pro populo nonnumquam alienos se ostendant. Itaque mens nostra, & sententia est, sicut etiam pluries a prælaudatis Congregationibus iudicatum fuit, ac definitum, quod omnes, & singuli, qui actu animarum curam exercent, & non solum Parochi, aut Vicarii seculares, verum etiam Parochi, aut Vicarii Regulares, uno verbo, omnes, & singuli, de quibus supra dictum est, atque alii quicumque etiam specifica, & individua mentione digni, æque teneantur Missam Parochialem applicare pro populo, ut præfertur, ipsorum curæ commisso.

Nonnulli vero ad evitandum huiusmodi obligationis implementum allegare solent congruos sibi Parochiæ suæ rededitus non suppetere; alii denique ad inveteratam consuetu-

dinem confugiunt, sustinentes id neque sibi, neque decessoribus suis, per longum tempus, quod immemorabile affirmant, unquam in usu fuisse. Nos autem ad præcedentes prædictæ Congregationis Concilii resolutiones nostram approbationem, & confirmationem extendimus; & quatenus opus sit, auctoritate Apostolica iterum tenore præsentium decernimus, & declaramus, quod licet Parochi, seu alii, ut supra animarum curam habentes, congruis præstitis redditibus destituantur, & quamvis antiqua, seu etiam immemorabili consuetudine in ipsorum Diocesisibus, seu Parochiis obtinuerit, ut Missa pro populo non applicaretur, eadem nihilominus omnino in posterum ab ipsis debeat applicari.

Dum tamen diximus, omnes animarum curam habentes Missæ Sacrificium pro populo sibi commisso applicare debere, non ideo statuere volumus, eosdem aut quotidie, aut quotiescumque celebraverint, ad prædictam applicationem pro populo teneri. Et quidem Sacrosancta Synodus sess. XXI. c. XIV. præcipit Episcopis curare, ut Sacerdotes saltem diebus Dominicis, & Festis solemnibus Missarum sacra faciant; si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missas celebrent: in pluribus autem Synodalibus Episcoporum Constitutionibus provimus provide constitutos, ac designatos esse dies, quibus animarum Pastores Missas celebrare debent. At vero nos id unum in præfenti suscepimus decernendum, quando nimirum iidem pro populo celebrare, & applicare teneantur: & quamvis compertum habeamus id, quod alias a Congregatione Concilii responsum fuit, Parochum nempe pinguis dotatum quotidie pro populo celebrare, & applicare debere; eum vero, qui uberius huiusmodi redditibus non gaudeat, festis tantum diebus id ipsum præstare teneri: cum tamen pariter Nobis perspecto sint tum controversiæ super hoc ipso exortæ, nimirum ad quam summam pertingere debeant Ecclesiæ Parochialis proventus ut pingues, & uberes appellari possint; quoniam pingues minime habendi sunt redditus etiam copiosi, quibus tamen multiplicia, & gravia sint onera annexa; tum etiam multorum querelæ adversus huiusmodi Decretum, tamquam plus æquo rigidum, excitatæ, Nobis innotescant; idcirco opportunum censuimus Fraternitatibus Vestris declarare, Nobis abunde satisfactum fore, Vobisque proinde satis esse posse, dum ii, qui animarum curam exercent, Sacrificium Missæ pro populo celebrent, atque ap-

pli-

plicent in Dominicis, aliisque per annum diebus festis de præcepto; cum prædicti Dominici, aliique festi dies ii sint, in quibus iuxta præceptum Conc. Trid. sess. 5. cap. 2. & sess. 24. cap. 4. quilibet animarum curæ præpositus populum sibi commissum salutaribus verbis pascere debet docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; iidemque sint dies, de quibus eadem Sancta Synodus statuit, ut moneat Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochia sua interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei, & quibus Parochii subditos suos in doctrina christiana erudire debent, iuxta id, quod a prædicto Concilio in cit. cap. 4. Episcopis præcipitur, ut nempe saltem Dominicis, & aliis diebus pueros in singulis Parochiis fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes diligenter ab eis, ad quos spectabit, doceri curent.

Et quia in nonnullis Diocesisibus numeros ægerum factorum de præcepto, de Apostolica Nostra auctoritate, & consensu, eatenus est imminutus, ut nempe in aliquibus festis Christifideles, & Missam audire, & ab operibus servilibus abstinere debeant, in aliis vero populo permissum sit opera servilia exercere, firma remanente obligatione audiendi Missæ Sacrificium: Nos, ut obortæ iam dubitationes circa onus applicationis Missæ Parochialis in huiusmodi diebus festis penitus eliminentur, statuimus, & declaramus, quod etiam iisdem festis diebus quibus populus Missæ interesse debet, & servilibus operibus vacare potest, omnes animarum curam gerentes Missam pro populo celebrare, & applicare teneantur.

Quia vero propria nonnumquam experientia satis agnovimus, aliquos esse Parochos adeo pauperes, ut ferme ex elemosynis, quas a fidelibus pro Missarum celebratione accipiunt vivere cogantur; eos vero qui Ecclesiæ Parochiali vacante, ad animarum curam exercendam sub Vicarii, seu Œconomi nomine deputantur, aliquibus in locis adeo illiberaliter tractari, ut exigui redditus ipsis constituti, & pauca incerta emolumenta eisdem obvenientia agere ad eorum vitæ necessaria sufficiant; quod iis quoque non raro evenire solet, qui in aliquibus Ecclesiis, habituali cura apud alios manente, actuali tantum exercitio sunt addicti; proindeque cum istis severere nimis agi videretur, si diebus festis, quibus potissimum huiusmodi occasio se offert, eisdem vetitum esset elemosynam pro applicatione Missæ recipere; idcirco Nos tam-

Conc. Appar. Tom. I.

istorum, quam illorum inopiam summo opere miserantes, eisdemque, quantum Nobis integrum est, consulere volentes; quamvis, ut supra dictum est, omnes, & singuli prædicti teneantur diebus festis Missam pro populo celebrare, & applicare; attamen, quod pertinet ad prædictos Parochos egentes, unicuique vestrum facultatem concedimus, cum iis, quos revera tales esse noveritis, opportune dispensandi ad hoc, ut etiam diebus festis huiusmodi elemosynam ab aliquo pie offerente recipere, & pro ipso Sacrificium applicare, quatenus id ab eo requiratur, libere, & licite possint, & valeant; dummodo ad necessariam populi commoditatem in ipsa Ecclesia Parochiali Missam celebrent; ea tamen adiecta conditione, ut tot Missas infra hebdomadam pro populo applicant, quot in diebus festis infra eandem hebdomadam occurrentibus iuxta peculiarem intentionem alterius pii Benefactoris obtulerint.

Quod autem spectat ad Vicarios sive Œconomos Ecclesiarum vacantium, quum a Sacro Tridentino Concilio citat. sess. 24. cap. 18. cuilibet Episcopo tribuatur facultas eos deputandi, & constituendi, cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione; vestrum ferit Venerab. Fratres cum iis agere, qui vacantis Ecclesiæ fructus exigunt, ut egenti Vicario, qui exigua eiusmodi certorum fructuum assignatione, paucisque incertis proventus gaudeat, congruum aliquod augmentum præbeat pro onere celebrandi, & applicandi Missam pro populo diebus festis. Quapropter pro iis locis, in quibus Ecclesiarum vacantium fructus ad commodum Cameræ Nostræ Apostolicæ exiguntur, opportuna Thesaurario Nostræ Generali mandata dirigimus, quæ is denunciare non prætermittet peculiaribus dictorum locorum collectoribus, cum quibus Episcopi Ecclesiasticæ Nostræ Ditionis, ceterorumque locorum, in quibus, ut præfertur, Ecclesiarum vacantium fructus ad Cameram prædictam pertinent, officii sui partes in eum finem, de quo supra diximus, interponere debebunt.

Ac demum quoad illos, qui tamquam Vicarii, sive perpetui, sive ad tempus constituti, animarum curam administrant, quæ apud alios habitu residet ratione alicuius Ecclesiæ Parochialis, ipsorum Ecclesiis, seu Monasteriis, Collegiis, aut locis piis olim unitæ, quamvis a recol. mem. Prædecessore Nostræ S. Pio Papa V. præfinita fuerit certa pars fructuum huiusmodi Vicariis assignanda, prout in ipsius Constitutione, quæ incipit

I 3

Ad

Ad exequendum, data Kalendis Novembris Anni MDLXVII. distincte statuitur: nihilominus ubi præscripta fructuum portio vel nullo modo, vel non integre Vicariis prædictis assignata reperitur, vel etiam ubi ea, quæ ad normam prædictæ Congregationis eidem fuerit attributa, minime sufficiens a vobis reputetur propter temporum circumstantias, & signanter pro implendo onere celebrandi, & applicandi Missam pro populo diebus festis de præcepto, utendum vobis erit potestate, quam fecit Episcopis Synodus Tridentina sess. VII. cap. VII. dum illorum arbitrio permisit iuxta temporum, atque iniunctorum onerum rationem congruam prædictis Vicariis fructuum portionem assignare: quam ob causam Nos etiam Fraternalibus Vestris, quatenus opus sit, necessarias omnes, & opportunas facultates impertimur, quibuscumque appellationibus, privilegiis, aut exemptionibus, ut in eodem Concilio sancitur, adversus ea, quæ salubriter a vobis constituta fuerint, minime suffragantibus.

Hæc igitur circa Missam Parochialem statuenda, & Fraternalibus Vestris denuntianda iudicavimus. Indeque gradum facientes ad ea, quæ pertinent ad Missam Conventualem, neminem Vestrum latere putamus Sacrorum Canonum sanctiones, quibus præcipitur, ut singulis diebus in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis tum Horæ Canonice debitis modo, & forma recitentur, tum etiam Missa Conventualis celebretur, quæ adeo clara sunt, ut nulla super iis oriri possit dubitatio. Eaque de re perspicuæ pariter, & per omnia uniformes existunt resolutiones ab hac Congregatione Vener. Fratrum Nostri Concilii Tridentini Interpretum repetitis vicibus emanatæ, quas omnes Apostolica auctoritate Nostra confirmamus, & approbamus, earum executionem Vobis enixe inculcantes: ut scilicet Missa Conventualis, quæ singulis diebus canitur a Clero prædictarum Ecclesiarum, pro earundem Benefactoribus in genere quotidie applicetur; eodem profus modo, quo Missam Parochialem ab iis, qui curam animarum gerunt, pro populo sibi commisso, singulis saltem diebus festis de præcepto, applicari debere superius declaravimus. Itaque date operam, ut falsam quorundam opinionem eliminatis quam in aliquibus Ecclesiis eiusmodi, sive dolo malo, sive per errorem investam esse novimus: quod nempe dum Missa Conventualis pro certo aliquo Ecclesie Benefactore, vel grati ani-

mi ergo, vel ex vi oneris impositi celebratur, & applicatur, satis impletum censeatur debitum applicationis Missæ Conventualis. Etenim huiusmodi debitum non quidem respicit singulares aliquos Benefactores in genere cuiuslibet Ecclesie, cuius servitio adiecti sunt quicumque in eadem sive Dignitates, sive Canonicatus, sive Mansionariatus, sive Beneficia Choralia obtinent, & Missam Conventualem suis respective vicibus celebrant.

Neque minus improbandam noveritis aliorum sententiam, qui satis putant supradictam obligationem impletam esse, dum in eorum Ecclesiis pro Benefactoribus in genere aliqua interdum preces fiunt, vel anniversaria statis diebus Sacrificia pro illis peraguntur. Nemo enim id sibi arrogare debet, ut impositæ obligationi alia ratione satisfacere possit, quam ea, quæ a lege Ecclesiastica multoties præscripta sunt: nimirum Missam Conventualem singulis diebus pro Benefactoribus celebrando, eandemque pro illis in genere applicando.

Profecto non solum prioribus Ecclesie sæculis, verum etiam temporibus haud longe a nostra ætate remotis, (quod Vos ex Historia Ecclesie didicisse non dubitamus) servabatur olim in singulis Ecclesiis series accurata omnium, & singulorum, quorum liberalitate unaquæque aucta fuerit: eorumque nomina Sacris Diptychis, sic enim vocabant, ideo consignata erant, ut eorumdem recordatio numquam interiret, utque pro iis tum preces funderentur, tum etiam Missæ Sacrificium offerretur: quam ob causam etiam prædictus Catalogus in plerisque Ecclesiis ob oculos Presbyteri celebrantis apponi consuevit: licet iidem pii Benefactores in suis donationibus nihil penitus pro se pacti essent, sed tantummodo pro peccatorum suorum remissione se bona sua Deo offerre declarassent. Ecclesiarum siquidem Præsules preces pro iis imperandas esse duxerunt, quamvis illi propria bona offerentes, ne verbum quidem ea de re fecissent. Sacrorum huiusmodi Diptychorum usus sensim defecit; ob idque in oblivione iacent alicubi complurium Benefactorum nomina. At non idcirco deferere fas est usum, & disciplinam orandi pro iis, & Sacrificium Missæ pro illis offerendi. Atque inde præceptum applicandi Missam Conventualem pro Benefactoribus in genere originem, atque rationem desumit.

Quemadmodum vero, loquendo de Missa Parochiali, superius dictum est, varias excu-

fationes afferri solere ad declinandam illius applicationem pro populo diebus festis de præcepto; ita pariter usuvenit quoad applicationem quotidianam Missæ Conventualis pro Benefactoribus in genere. Ut autem superiores illæ, sic etiam hæc posteriores provide e medio sublata fuerunt per opportunas Congregationis Concilii Tridentini Resolutiones, quas proinde in his etiam auctoritate Nostra approbamus, & confirmamus.

Nonnulli siquidem obtentu contrariæ consuetudinis, etiam immemorabilis, in propria Ecclesia vigentis, se ab huiusmodi onere eximi posse sibi persuaserunt. Verum iam pluries responsum fuit huiusmodi consuetudinem, licet immemorabilem, quæ potius abusus, & corruptela dicenda est, nemini suffragari. Alii a Missa pro benefactoribus in genere applicanda se excusatos voluissent ex eo quod alio quopiam Missarum onere obstricti inveniantur vel ratione proprii Canonicatus, aut alterius Beneficii Ecclesiastici, quod insimul cum Canonicali præbenda obtinent; vel quia præter munus Canonici, seu Beneficiati, aut Mansionarii in Ecclesia Cathedrali, seu Collegiata, quum etiam in eadem, vel in alia Ecclesia Parochialem curam exercent, dum Missam Conventualem canunt diebus festis de præcepto, debent pro populo sibi commisso eam applicare; ac proinde nequeunt eandem pro Ecclesie Benefactoribus specialiter offerre. Sed his quoque obviam itum est, iubendo singulis prædictis, ut Missam Conventualem, quam canunt, pro Ecclesie Benefactoribus in genere applicant; pro aliis vero, pro quibus ipsi peculiariter Missam applicare tenentur, alterum substituant, qui ipsorum loco Missam huiusmodi celebret, applicetque.

Aliorum pariter exceptio fuit, quod Missa Conventualis non semper a Canonicis, aut Dignitatibus celebretur, sed aliquando etiam a Beneficiatis, aut Mansionariis; quos minus æquum videtur pro Missæ celebratione omni eleemosyna carere, quæ unde desumi valeat, ignoratur. Cui tamen rei pariter consultum est, demandando, ut ea desumatur ex massa distributionum.

Alii denique obtenderunt exiguitatem huiusmodi distributionum, quæ, ob detractam eleemosynam quotidianam pro Missa Conventuali ad nihilum fere redactæ, vix foret, ut ab aliquo curarentur cum magno detrimento servitii Ecclesie præstandi. Tridentina quidem Synodus sess. XXIV. cap. XV. opportunes rationes ostendit, quibus Canonicarum

præbendarum inopia valeat provideri. Si vero designatam a Concilio viam, ut fere evenire solet, nequaquam iniri posse contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recursum habere; cuius erit, perspecto ex vestris relationibus rerum statu, auctoritate Apostolica a Prædecessoribus Nostri eidem impartita, & a Nobis etiam præsentium tenore confirmata quotidianam applicationem Missæ Conventualis pro Benefactoribus in genere, ut alias, ad festos tantummodo dies reducere.

Non modo Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis iniunctum reperitur, ut quotidie Missa Conventualis in illis canatur, sed etiam in Rubricis Generalibus, quarum exactissimam Fraternalibus Vestris custodiam commendamus, præscribitur, ut certis diebus non una, sed binæ, atque etiam aliquando tres Missæ Conventuales uno die celebrentur. Itaque cum nuper a Nobis dictum fuerit, primam Missam Conventualem quotidie pro Benefactoribus in genere celebrandam, & applicandam esse; nunc expendendum superest an earundem Ecclesiarum Capitula iurisdictioni vestræ respective subiecta adigere debeatis, ut alias quoque Missas, si plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro Benefactoribus in genere similiter applicant.

Huiusmodi quæstio ab aliquibus ex Vobis Ecclesiastico zelo flagrantibus supradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum Nostri Concilii Tridentini Interpretum proposita est. Iamque ante illius propositionem compertum fuerat, alias ab eadem Congregatione responsum fuisse, concedendam esse exemptionem ab onere applicandi secundam, & tertiam Missam Conventualem pro Benefactoribus in genere, attentam Canonicatum, & Beneficiorum tenuitate; ex quo inferri poterat, huiusmodi applicationis debitum manere, ubi de Ecclesiis pauperibus non ageretur. Verum quum hanc definiendæ quæstionis regulam apud prædictam Congregationem non admodum veteri observantia firmatam probe noverimus, cumque huiusce dubii solutionem eadem Congregatio nuper iudicio Nostro remittendam censuerit; Nos ita iudicamus, idque Vobis tenendum indicimus, laudandos nempe, & confirmandos esse quotquot sponte sua secundam, aut tertiam Conventualem Missam pro Benefactoribus in genere applicant: qui vero idem agunt ex vi consuetudinis in ipsorum Ecclesia vigentis, iis imperandum, ut in ea consuetudine perseverent.

Ubi vero id usu receptum non invenitur, liberam omnino secundæ, tertiæque Missæ Conventualis applicationem celebrantibus relinquendam esse, dummodo in Commemoratione pro Defunctis, Ecclesiæ Benefactorum in genere non obliviscantur.

Huic demum Epistolæ Nostræ finem imponentes, Fratritates Vestras enixe hortamur, ut maximam curam, & vigilantiam in id conferatis, ut in Ecclesiarum Vestrarum Choris, præter devotam celebrationem debitamque applicationem Missæ Conventualis, Horæ Canonice non præpropere, sed exacte, pausa nempe interposita, & maxima, qua decet, reverentia, ac religione canantur. Equidem scimus in aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis inter Canonicos eam opinionem invaluisse, ut se munus suum satis implere contendant, dum Choro præsentibus assistunt, licet ipsi sibi silentium imperent, neque psallentibus Beneficiatis, aut Mansionariis in cantu se adiungant. In huiusce vero opinionis confirmationem adduci ab iisdem solent inveteratæ consuetudines, statuta peculiaria, aut etiam præsentia Ecclesiarum suarum Privilegia. At quum Synodus Tridentina sess. xxiv. cap. xii. loquens de Dignitatibus, & Canonicis, qui Choro interesse debent, unum ex eorum officiis esse dicat, *in Choro ad psallendum instructo, Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter, distincte, devotèque laudare*; quumque pauca omnino sint Capitula, in quibus eodem modo a Canonicis in Choro non assistitur, ideoque receptæ in universa Ecclesia disciplinæ paucos illos adversari dignoscatur; quum insuper opinio illa nunquam in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi præposita examinata sit, quin statim exosa fuerit, & improbata, quamvis præsumptis consuetudinibus, aliisque fundamentis, & rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiam Ecclesiarum Patriarchalium huius Nostræ Urbis super hoc instantibus; quum denique idem iudicium prolatum reperiatur a pluribus Conciliis Provincialibus ab hac etiam Apostolica Sede approbatis, & confirmatis: nihil iam reliquum esse videtur, quominus pauciores universorum legi se accommodent. Equidem minime Nobis compertum est, quo peculiari titulo suffulti persuasum habeant unius, vel alterius Ecclesiæ Canonici se muneri suo satisfacere per simplicem in Choro assistentiam, absque Divinæ Psalmodiæ cantu. Verum nisi illis præto sit Apostolicum non præsumptum, vel abrogatum, sed legi-

timum, ac vigens Privilegium, sive Indultum; iure, ac merito verendum est, ne isti, dum ita se gerunt, præbendarum, ac distributionum fructus minime suos faciant, & consequenter ne ad eorum restitutionem teneantur. Quapropter vestrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque Nobis, neque Vobis apud Divinum Iudicem fraudi sit, si in huiusmodi re, quæ tanti est momenti, utpote quæ ad ipsius Dei cultum proxime spectat, abusus, & corruptelas, quas arguendo, & increpando evellere debebamus, dissimulatione, ac silentio nostro fovisse, & confirmasse inveniamur. Interea Fratritatibus Vestris, quas intimo cordis affectu complectimur, Apostolicam Benedictionem amantissime impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die 19. Augusti 1744. Pontificatus Nostri anno quarto.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

Epistola encyclica ad Episcopos
Italiae directæ,

Qua nonnulla circa usuram declarantur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

VIX pervenit ad aures nostras, ob novam controversiam (nempe, an quidam contractus validus iudicari debeat) nonnullas per Italiam disseminari sententias, quæ sanæ doctrinæ haud consentaneæ videntur; cum statim nostri Apostolici muneris partem esse duximus opportunum afferre remedium, ne malum eiusmodi temporis diuturnitate, ac silentio, vires magis acquireret; aditumque ipsi intercludere, ne latius serperet, & incolumes adhuc Italiae Civitates labefactaret.

Quapropter eam rationem, consiliumque suscepimus, quo Sedes Apostolica semper uti consuevit: quippe rem totam explicavimus nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui Sacræ Theologiæ scientia, & Canonice disciplinæ studio, ac peritia plurimum commendantur: accivimus etiam plures Regulares in utraque facultate præstantes, quorum ali-

aliquos ex Monachis, alios ex Ordine Mendicantium, alios demum ex Clericis Regularibus selegimus; Præfulem quoque iuris utrinque laurea præditum, & in Foro diu versatum adhibuimus. Diem quartam indiximus Iulii, qui nuper præterit, ut coram Nobis illi omnes convenirent, quibus naturam totius negotii declaravimus, quod illis antea cognitum, perspectumque deprehendimus.

Post hæc præcepimus, ut omni partium studio, omnique cupiditate soluti, rem totam accurate perpenderent, suasque opiniones in scripto exararent: non tamen expetivimus ab ipsis, ut iudicium ferrent de contractu, qui controversiæ causam initio præbuerat, cum plura documenta non suppeterent, quæ necessario ad id requirebantur: sed, ut certam de usuris doctrinam constituerent, cui non mediocre detrimentum inferre videbantur ea, quæ nuper in vulgus spargi cœperunt. Iussa fecerunt universi: nam suas sententias palam declararunt in duabus Congregationibus, quarum prima coram Nobis habita est die 18. Iulii, altera vero die prima Augusti, qui menses nuper elapsi sunt; ac demum easdem sententias Congregationis Secretario scriptas tradiderunt.

Porro hæc unanimi consensu probaverunt.

I. Peccati genus illud, quod usura vocatur, quodque in contractu mutui propriam suam sedem, & locum habet, in eo est repositum, quod quis ex ipsomet mutuo, quod suapte natura tantumdem dumtaxat reddi postulat, quantum receptum est, plus sibi reddi velit, quam est receptum; ideoque ultra sortem lucrum aliquod, ipsius ratione mutui, sibi deberi contendat. Omne propterea huiusmodi lucrum, quod sortem superet, illicitum, & usurarium est.

II. Neque vero ad istam labem purgandam, ullum arcessiri subsidium poterit vel ex eo, quod id lucrum non excedens, & nimium, sed moderatum, non magnum, sed exiguum sit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum solius causâ mutui depositur, non pauper, sed dives existat; nec datam sibi mutuo summatam relicturus otiosam, sed ad fortunas amplificandas, vel novis commendis prædiis, vel quæstuosis agitandis negotiis, utilissime sit impensurus. Contra mutui liquidem legem, quæ necessario in dati, atque redditi æqualitate versatur, agere ille convincitur, quisquis, eadem æqualitate semel posita, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipsius, cui per æquale iam satis est factum,

exigere adhuc non veretur: proinde si acciperit, restituendo erit obnoxius ex eius obligatione Iustitiæ, quam commutativam appellant, & cuius est in humanis contractibus æqualitatem, cuiusque propriam, & sancte servare, & non servatam exacte reparare.

III. Per hæc autem nequaquam negatur, posse quandoque una cum mutui contractu quosdam alios, ut aiunt, titulos, eisdemque ipsimet universim naturæ mutui, minime innatos, & intrinsecos forte concurrere ex quibus iusta omnino, legitimaque causa surgat quiddam amplius supra sortem ex mutuo debitam rite exigendi. Neque item negatur posse multoties pecuniam ab unoquoque suam, per alios diversæ prorsus naturæ a mutui natura contractus, recte collocari, & impendi sive ad proventus sibi annuos conquirendos, sive etiam ad licitam mercaturam, & negotiationem exercendam, honestaque indidem luca percipienda.

IV. Quemadmodum vero in tot eiusmodi diversis contractuum generibus, si sua cuiusque non servatur æqualitas, quidquid plus iusto recipitur, si minus ad usuram (eo quod omne mutuum tam apertum, quam palliatum absit) at certe ad aliam veram iniustitiam, restituendi onus pariter afferentem, spectare compertum est; ita si rite omnia peragantur, & ad iustitiæ libram exigantur, dubitandum non est, quin multiplex in iisdem contractibus licitus modus, & ratio suppetat humana commercia, & fructuosam ipsam negotiationem ad publicum commodum conservandi, ac frequentandi. Absit enim a Christianorum animis, ut per usuras, aut similes alienas iniurias florere posse lucrosa commercia existiment; cum contra ex ipso oraculo divino discamus, quod *iustitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum.*

V. Sed illud diligenter advertendum est, falso sibi quemquam, & non nisi temere persuasurum, reperiri semper, ac præto ubique esse, vel una cum mutuo titulos alios legitimos, vel secluso etiam mutuo, contractus alios iustos, quorum vel titularum, vel contractuum præsidio, quotiescumque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicumque creditur, toties semper liceat actuarium moderatum ultra sortem integram, salvamque, recipere. Ita si quis senerit, non modo divinis documentis, & Catholicæ Ecclesiæ de usura iudicio, sed ipsi etiam humano communi sensui, ac naturali rationi procul dubio advertabitur. Neminem etiam id falsum latere potest, quod multis in casibus re-

netur homo, simplici, ac nudo mutuo alteri succurrere, ipso præsertim Christo Domino edocente: *Volenti mutari a te, ne averraris*, & quod similiter multis in circumstantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero, iustoque contractui locus esse possit. Quisquis igitur suæ conscientiæ consultum velit, inquirat prius diligenter oportet, vere ne cum mutuo iustus alius titulus, vere ne iustus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quaerit lucrum, omnis labis expers, & immune reddatur.

His verbis complectuntur, & explicant sententias suas Cardinales, ac Theologi, & viri Canonum peritissimi, quorum consilia in hoc gravissimo negotio postulavimus. Nos quoque privatim studium nostrum conferre in eandem causam non prætermisimus, antequam Congregationes haberentur, & quo tempore habebantur, & ipsis etiam peractis: nam præstantium virorum suffragia, quæ modo commemoravimus, diligentissime præcurrimus. Cum hæc ita sint, approbamus, & confirmamus quæcumque in sententiis superius expositis continentur: cum Scriptores plane omnes, Theologi, & Canonum Professores, plura sacrarum litterarum testimonia, Pontificum Decessorum Nostrorum Decreta, Conciliorum, & Patrum auctoritas ad easdem sententias comprobandas pene conspirare videantur. Insuper apertissime cognovimus auctores, quibus contrariæ sententiæ referri debent, & eos pariter, qui illas fovent, ac tuentur, aut illis ansam, seu occasionem præbere videntur. Neque ignoramus, quanta sapientia, & gravitate defensionem veritatis susceperint Theologi finitimis illis regionibus, ubi controversiæ eiusmodi principium habuerunt. Quare has litteras Encyclicas dedimus universis Italiæ Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis, ut hæc tibi, Venerabilis Frater, & ceteris omnibus innotescerent, & quoties Synodos celebrare, ad populum verba facere, eumque sacris doctrinis instruere contigerit, nihil omnino alienum proferatur ab iis sententiis, quas superius recensuimus. Admonemus etiam vehementer, omnem sollicitudinem impendere, ne quis in vestris Diocesisibus audeat litteris, aut sermonibus contrarium docere. Si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium, & subiectum declaramus poenis per sacros Canones in eos propositis, qui mandata Apostolica contempserint, ac violaverint.

De contractu autem, qui novas has controversias excitavit, nihil in præsentia statui-

mus: nihil etiam decernimus modo de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diversas abeunt sententias; attamen pietatis vestræ studium, ac religionem inflammandam existimamus, ut hæc, quæ subiicimus, executioni demandetis.

Primum gravissimis verbis populis vestris ostendite, usuræ labem, ac vitium a divinis litteris vehementer improbari: illud quidem varias formas atque species induere, ut Fideles Christi sanguine restitutos in libertatem, & gratiam, rursus in extremam ruinam præcipites impellat: quo circa si pecuniam suam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fonte rapiantur, sed potius ab illis, qui doctrinæ, ac virtutis gloria supra ceteros efferruntur, consilium exposcant.

Secundo loco, qui viribus suis, ac sapientiæ ita confidunt, ut responsum ferre de iis quæstionibus non dubitent, (quæ tamen haud exiguam Sacræ Theologiæ, & Canonum scientiam requirunt;) ab extremis quæ semper vitiosa sunt, longe se abstineant: etenim aliqui tanta severitate de iis rebus iudicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia desumptam accusent, tamquam illicitam, & cum usura coniunctam: contra vero nonnulli indulgentes adeo, remissique sunt, ut quodcumque emolumentum ab usuræ turpitudine liberum existiment. Suis privatis opinionibus ne nimium adhæreant, sed priusquam responsum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter ceteros prædicantur, deinde eas partes suscipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligent. Quod si disputatio infurgat, dum contractus aliquis in examen adducitur, nullæ omnino contumeliæ in eos confingantur, qui contrariam sententiam sequuntur, neque illam gravibus censuris notandam asserant, si præsertim ratione, & præstantium Virorum testimoniis minime careat, si quidem convicia, atque iniuriæ vinculum christianæ caritatis infringunt, & gravissimam populo offensionem, & scandalum præferunt.

Tertio loco, qui ab omni usuræ labe se immunes, & integros præstare volunt, suamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum legitimum solummodo percipiant, admonendi sunt, ut contractum instituendum antea declarent, & condiciones inferendas explicent, & quem fructum ex eadem pecunia postulent. Hæc magnopere conferunt non modo

ad animi sollicitudines, & scrupulos evitandos, sed ad ipsum contractum in foro externo comprobandum. Hæc etiam aditum intercludunt disputationibus, quæ non semel concitandæ sunt, ut clare pateat, utrum pecunia, quæ rite data alteri esse videtur, revera tamen palliatam usuram contineat.

Quarto loco vos hortamur, ne aditum relinquant inaptis illorum sermonibus, qui distant, de usuris hoc tempore quæstionem institui, quæ solo nomine contineatur, cum ex pecunia, quæ qualibet ratione alteri conceditur, fructus ut plurimum comparetur. Etenim quam falsum id sit, & a veritate alienum, planeprehendimus, si perpendamus naturam unius contractus ab alterius natura prorsus diversam, & seunctam esse, & ea pariter discrepare magnopere inter se quæ a diversis inter se contractibus consequuntur. Revera discrimen apertissimum intercedit fructum inter, qui iure licito ex pecunia desumitur, ideoque potest in utroque foro retineri; ac fructum, qui ex pecunia illicite conciliatur, ideoque fori utriusque iudicio restituendus decernitur. Constat igitur haud inanem de usuris quæstionem hoc tempore proponi ob eam causam, quod ut plurimum ex pecunia, quæ alteri tribuitur, fructus aliquis excipiatur.

Hæc potissimum vobis indicanda censuimus, sperantes fore, ut mandetis executioni quæcumque per has litteras a nobis præscribuntur. Opportunis quoque remediis consulitis, uti confidimus, si forte ob hanc novam de usuris controversiam in Diocesi vestra turbæ concitentur, vel corruptelæ ad labefactandum sanæ doctrinæ candorem, & puritatem inducantur. Postremo vobis, & gregi curæ vestræ concedito Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem die 1. Novembris 1745. Pontificatus Nostri anno VI.

CONSTITUTIO SS. D. N. BENEDICTI PAPEÆ XIV.

De Episcoporum Residentia.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

AD universæ Christianæ Reipublicæ Statum, ad Ecclesiasticarum legum cu-

stodiam, & fidelium populorum salutem, tam magni refert singulos Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis præpositos, in ipsis Ecclesiis, vel Diocesisibus sibi creditis assidue residere, ut difficile sit aliud ullum reperire Ecclesiasticæ disciplinæ caput, quod aut Conciliaribus Canonibus, atque Decretis, aut Apostolicæ Sedis Constitutionibus, & Sanctionibus tam sæpe, tamque impense inculcatum fuerit, & commendatum. Ut autem antiquiora Canonica statuta prætereamus, Nobis satis erit innuere, quid hac de re decreverit Sacrosancta Tridentina Synodus sess. VI. cap. 1. & sess. XXIII. cap. 1. de Reform. tum ea, quæ recol. mem. Prædecessor Noster Urbanus Papa VIII. præscripsit in sua Constitutione data apud S. Petrum die 12. Decembris anni 1634. quæ incipit, *Sancta Synodus*, & in qua præcedentes aliorum Romanorum Pontificum Pii IV. Gregorii XIII. & Clementis VIII. Leges, & Constitutiones retulit, confirmavit, & ampliavit. Neque opus est recensere omnes Encyclicas litteras, quæ ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos de implendo huiusmodi residentiæ onere identidem admonendos ab hac Apostolica Sede mitti consueverunt, ut patet ex Epistola iussu Ven. Servi Dei Innocentii Papæ XI. Prædecessoris quoque Nostri scripta die 5. Februarii anni 1678. item ex alia 24. Decembris anni 1707. a felic. record. Clemente Papa XI. ad suum, & Apostolicæ Sedis Nuntium Neapoli commorantem conscripta, ut illius Regni Præsules ad residendum in propriis Ecclesiis, & Diocesisibus adigerentur, necnon ex eiusdem Clementis litteris in forma Brevis, datis die 25. Maii anni 1709. ad Archiepiscopos, & Episcopos Poloniæ, qui obtentu turbarum, & dissensionum, quæ tunc in eo Regno versabantur, suas reliquerant Ecclesias atque Dioceses.

Neque porro Nos hac in re Apostolici Officii Nostri partes desiderari permisimus: vix enim inscrutabili divinæ providentiæ consilio in hac suprema Ecclesiæ universalis specula collocati fuimus, quum veterem Prædecessorum Nostrorum morem in usum revocantes, ad Ven. Fratres omnium per Orbem Ecclesiarum Antistites Apostolica scripta direximus, quibus inter cetera salubria monita, hoc etiam de residendo in propriis Ecclesiis peculiari studio iis inculcare, & tam gravissima damna, quæ ex eorum absentia proveniunt, quam magnas utilitates, quas

eorum praesentia conceditis ipsis Diocesisbus affert, ante oculos proponere non praetermissimus, ut videre est in §. 4. Epistolae Encyclicae diei 3. Decembris anni 1740. a nobis conscriptae, quae in Tomo I. Bullarii Nostri nuper vulgati nu. 1. impressa est. Qui autem hominum corda scrutatur Deus, is sane novit quanto, & quam acerbo animi Nostri dolore nonnumquam acceperimus, Ecclesiasticas regulas ab aliquo ex Fratribus hac in parte violari, & quantopere studuerimus nunc admonendo, nunc obsecrando, nunc increpando, absentes quidem per litteras, praesentes vero ipsa voce ad debitum Residentiae officium revocare. Quin etiam laudabilibus Praedecessorum Nostrorum vestigiis inhaerentes, & Nostra, & Cancellariae Apostolicae Regula, qua Beneficia in octo anni mensibus vacatura nostrae dispositioni, & collationi reservavimus, simul etiam iisdem Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis Residentibus gratiam alternativae mensium, certis modo, & forma ab iis acceptandam, libenter obtulimus; nimirum, ut quamdiu ipsi apud Ecclesias, aut Dioeceses suas vere, & personaliter residerent, de Beneficiis huiusmodi Ecclesiasticis, quae extra Romanam Curiam in Februarii, aliisque alternis anni mensibus vacare contingeret, dummodo alias dispositioni Apostolicae reservata, vel affecta non essent, libere disponere valerent, facultatem tempore Pontificatus Nostri duraturam concessimus, quo scilicet iidem Episcopi, & maiores Ecclesiarum Praesules amplio-rem potestatem in Beneficiis praedictis conferendis sic obtinentes, hac etiam Apostolicae Nostrae liberalitatis gratificatione illecti, ad personalem residentiam praedictam libentius obeundam adducerentur.

Quoniam vero & certae quaedam causae adesse possunt, & huiusmodi occasiones incidere, propter quas, praevio Romani Pontificis assensu, & approbatione, liceat Episcopo a propria Ecclesia, & Dioecesi per aliquod definitum tempus abesse, ea vero absentia, quae ad modicum tempus protrahitur, neminem desertae residentiae reum constituit; ideo & in Conciliis, & in Apostolicis Constitutionibus ad praecavendos abusus tam circa huiusmodi causarum, & occasionum relevantiam, quam circa tolerabilia temporum spatia, providae statuta leges, & regulae reperiuntur. Equidem iustae, ac legitime absentiae causae a praefata Tridentina Synodo citat. cap. 1. sess. 23. non aliae agnitae fuerunt, quam Christiana caritas, urgens necessitas,

debita obedientia, & evidens Ecclesiae, vel Reipublicae utilitas. Verum his etiam causis deficientibus, quum eadem Sacrosancta Synodus perpenderit ex veterum Canonum sententia, minime abesse videri eos, qui aliquantisper absunt, & statim sunt reversuri; omnibus Ecclesiarum Antistitibus indixit, ut sibi licitum non putarent singulis annis ultra duos, aut tres ad summum menses, sive continuos, sive interruptos, extra proprias Dioeceses commorari; eosque simul admonuit, ne per illius temporis spatium, Dominici Adventus, Quadragesimae, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item, & Corporis Christi diebus ab Ecclesiis suis Cathedralibus abessent, nisi forte Episcopalia munia in aliis Dioecesum suarum locis eos detinerent; eamque praeterea rationem ab iis haberi voluit, ut absque ullo Gregis detrimento concessa uterentur libertate, & ut id aequa ex causa fiat: quibus verbis animi levitas, oblectationum cupiditas, aliaeque futiles causae penitus excluduntur.

Praefatus autem Urbanus Praedecessor ad peculiare currentes casus descendens Episcopi in Curia promotis unum concessit mensem (quem postea declaratum fuit, a die ipsorum promotionis in Concistorio computandum esse) quo mense elapso, singuli ad proprias Ecclesias se conferre deberent. Sed quum in Concilio Romano, habito a felic. record. Benedicto Papa XIII. Praedecessore pariter Nostro, Episcopi exposuissent, tam exigui temporis spatio non posse a recens promotis sua in Urbe negotia expediri; idem Benedictus facultatem concessit Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinali suo, & Romani Pontificis pro tempore in Urbe, eiusque Districtu Vicario, ut praefatum unius mensis terminum, iuxta casum contingentiam, & causa cognita, ad alios quadraginta dies, & non ultra prorogare posset.

Praeterea Episcopis ad sacra Apostolorum limina statutis temporibus visitanda personaliter accedentibus supra dictus Urbanus Praedecessor indulgit, ut qui Ecclesiis citra Montes, & citra Mare positae praesiderent, per quatuor; qui vero ultramarinis, & ultramontanis Ecclesiis praesent, per septem menses continuos a residentia in suis respective sedibus facienda, huiusmodi visitationis gratia, excusarentur.

Cum vero idem Urbanus declarasset, se per ea, quae in suis praefatis litteris constituerat, minime sublatam voluisse dictam trium mensium licentiam a Concilio indul-

tam;

tam; hinc plures ortae quaestiones, & varia condita sunt Decreta ab eodem Urbano, eiusque Successoribus approbata; cuiusmodi sunt, non licere trimestrem absentiam praedictam coniungere sive cum eo tempore quo permittitur Episcopis post suam promotionem in urbe commorari, sive cum eo, quod ad peragendam sacrorum liminum visitationem eidem concessum fuit: neque fas esse absentiae tempora ita disponere, ut tres postremi menses unius anni continentur cum tribus prioribus mensibus anni subsequents. Sicut etiam vetitum est praedictos menses coniungere cum eo anni tempore, quo propter aeris insalubritatem, alicui Episcopo permittitur extra Dioecesim degere; ne scilicet continuatis absentiae temporibus vernos simul, & aestivos menses, sive aestivos, una cum autumnalibus extra Dioecesim duci contingat. Denique, ne quis indulgentia Sacri Concilii per fraudem abuti posset, declaratum fuit, praedictam trium mensium vacationem intra cuiusque anni limites coerceri, ut qui uno anno usus ea non fuerit, non ideo sequenti anno diutius ab Ecclesia sua abesse valeat.

Et quoniam Tridentina Synodus sub legibus de residentia huiusmodi ipsos etiam S. R. E. Cardinales nominatim comprehendit; praefatus Urbanus Praedecessor, advertens nonnumquam evenire, quod aliquis ex Cardinalibus alicui Patriarchali, seu Metropolitanæ, aut Episcopali Ecclesiae praepositus, unum simul ex Episcopatibus suburbicariis obtineret, constituit, ut huiusmodi Cardinales in primodiectis Ecclesiis, non autem apud Episcopatus suburbicarios residere tenerentur.

Denique tam in praedicto Concilio, quam in citata Urbani Constitutione, contra transgressores huiusmodi legum, quae ad residentiam pertinent, gravissimae poenae statuta fuerunt; quarum executionem idem Urbanus primo quidem demandavit Auditori causarum Curiae Camerae Apostolicae; verum biennio post, totam huius materiae cognitionem delegavit Congregationi particulari a se deputatae, quam compositam esse voluit ex tunc, & pro tempore existentibus Cardinali Romani Pontificis in Urbe Vicario, necnon eiusdem Pontificis Dataro, & Secretario Status, ac Secretario Brevium, duobus item Secretariis Congregationum, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium, ac interpretationi & executioni Decretorum praedicti Concilii Tridentini respective praepositarum. Et quidem praedi-

cto Cardinali Vicario facultatem tribuit, ut iustis ex causis, & cum consilio praedictorum Praelatorum concedere posset Episcopis licentiam abessendi a propriis Ecclesiis, & Dioecibus spatio dumtaxat dierum quadraginta, ut in ipsis Urbani litteris datis die 1. Ianuarii 1636. distinctus praescribitur.

Huius Congregationis Caput, seu Praefectus, ex quo eadem instituta est, semper fuit praefatus Cardinalis Vicarius pro tempore existens; quemadmodum eiusdem Secretarii munus is semper gessit, qui Congregationis Concilii Tridentini fuit a Secretis: unde etiam Nos ipsi, dum in minoribus constituti Officio Secretarii praedictae Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum fungeremur, par quoque munus Secretarii alterius Congregationis super residentia Episcoporum simul sustinimus. Quae sane Congregatio, ut ex illius secretae regestis apparet, tam ipsius Urbani Praedecessoris temporibus, quam aliis subsequentibus, non semel singulis annis adunari consuevit; id, quod a san. mem. Praedecessore pariter Nostro Clemente Papa XI. in usum revocatum fuit, & identidem peractum, Nobismetipsis praefatum Secretarii munus obsecutus, confectisque a Nobis, & impressis foliis, ea prorsus methodo, quae pro causis ad Congregationem Concilii pertinentibus observatur.

Ut autem Episcopi a suis Ecclesiis, vel Dioecibus licite abesse possint, quum praeter causam Canonicam expressa quoque licentia Romani Pontificis, ut supra diximus, sit necessaria, excepto casu praedictae trimestris absentiae a Concilio permittit, pro qua nulla pecularis requiritur licentia, quum idem Concilium Episcoporum abscedentium conscientiae relinquat, de equitate causae iudicium facere; hinc est, quod quaecumque huius generis licentia olim indulgeretur, per speciale Chirographum manu Pontificis signatum expediebatur. Postmodum vero inductus fuit mos describendi omnes huiusmodi licentias in unico folio, quod Pontifici subscribendum deferebatur: quem sane morem a praedecessoribus Secretariis inventum, nos quoque servavimus.

Cum autem post absentiam duodecim annorum, quorum duos apud Anconitanam, & decem apud Bononiam Ecclesias Regimini Nostro successive committas assidue residendo transigimus, in Urbem reversi, & ad Apostolicam Sedem, quamvis immerentes, evecti fuerimus; Congregationis praefatae

tae

tæ sessiones, materia forsitan deficiente, non amplius frequentari comperimus; neque porro Chirographa, aut folia signanda Nobis oblata fuerunt; sed facta Nobis oretenus a Prælati dictarum Congregationum super executione, & interpretatione Concilii, & super Residentia Episcoporum Secretario, tam petitionum Episcoporum, qui vacationem a residentia postulabant, quam causarum, quibus huiusmodi petitiones innitebantur, relatione, Nostroque desuper accepto responso, opportuna singulis decreta præscribi, eaque a Cardinali Vicario Nostro, tamquam sæpeditæ Congregationis super Residentia Episcoporum Præfecto, signari consueverunt. Verum quum nos hanc agendi rationem pro rei gravitate nimis compendiarium indicaverimus, visum est Nobis motu proprio, & ex certa scientia non solum pro debita, ut aiunt, actus solemnitate, sed etiam pro ipsius rei substantia, & pro maturiori examine causarum, quæ ad huiusmodi licentias obtinendas afferuntur, infra scriptas leges, & ordinationes inviolabiliter imposterum observandas, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, edicere, & constituere.

Primum itaque relata superius Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi Decreta sess. VI. cap. I. & sess. XXIII. cap. I. de Reform. laudatæque Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum Pii IV. Gregorii XIII. Clementis VIII. & Urbani pariter VIII. Constitutiones, & Ordinationes, necnon omnes, & singulas, quas supra innuimus, resolutiones Apostolicæ Sedis auctoritate editas, innovantes, & tam Decretorum, quam Constitutionum, ordinationum, & resolutionum huiusmodi tenores etiam veriores pro fati hic expressis, ac etiam de verbo ad verbum insertis habentes, & haberi volentes, illaque, & illas, quatenus opus sit, iterum plenissime approbantes, & confirmantes omnia, & singula in ipsis contenta, & ab iis ad quos spectat, & tempore imposterum spectabit, attendi, & in omnibus, quæ Nostri hic litteris non adferuntur, exactissime impleri, & observari volumus, statuimus, & in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, atque præcipimus, non obstantibus, quibuscumque privilegiis, aut contrariis, etiam quantumvis inveteratis, usibus, & consuetudinibus, quæ potius abusus, & corruptelæ dici debent; quibus, si forte adesse, aut allegari contingat, motu, ac scientia simili, ac de prædictæ Apostolicæ auctoritatis Nostre plenitudine, derogamus, & de-

rogatum esse volumus, & decernimus. Secundo loco, & consequenter ad præmissa adversus prædictarum legum, & Constitutionum transgressores, omnes, & singulas poenas in eisdem Decretis, & Constitutionibus latis, & comminatas, auctoritate quoque Nostra confirmamus, & innovamus; amissionis scilicet quartæ partis fructuum unius anni, ipso facto ab iis incurrendæ, qui legitimo impedimento, seu iustis, & rationabilibus causis cessantibus, & absque expressa, ut præfertur, Apostolicæ Sedis, licentia, sex mensibus continuis extra suam Diocesim morando abfuerint; & amissionis alterius quartæ partis fructuum eodem modo incurrendæ, ubi huiusmodi absentia ad alios sex menses protrahatur; ut in prædicto Concilio Tridentino sess. 6. cap. I. de Reform. statutum fuit; incursum quoque in peccati mortalitatem, & obligationis restituendi fructus in absentia perceptos, nulla etiam prævia declaratione, eosque erogandi in Ecclesiarum fabricas, seu in subventionem pauperum ipsius loci, quacumque conventionem, seu compositionem pro huiusmodi fructibus male perceptis prohibita; ut in eodem Concilio sess. XXIII. cap. I. præscribitur. Similiter impositam a prædicto Pio IV. Prædecessore poenam amissionis facultatum testandi, & disponendi, si quæ transgressoribus huiusmodi competere dignoscantur; necnon inhabilitatis ad maiores dignitates, & Ecclesias obtinendas, quam præfatus quoque Prædecessor Clemens VIII. indixit, per omnia confirmamus, & innovamus. Quibus omnibus hoc etiam superaddimus, ut iidem transgressores omnibus, & singulis indultis, & privilegiis, quæ forsitan ipsis, tamquam Pontificio Solio assistentibus concessa fuerint, ipso facto privati esse censeantur. Decernentes sub transgressorum nomine comprehendere non solum eos, qui præter tres menses a Concilio toleratos absque legitima causa, & expressa Romani Pontificis licentia extra proprias Dioceses commorantur: sed eos etiam, qui huiusmodi licentiam falsis, simulatque causis dolose extorquere non dubitaverint; vel ea semel rite, recteque obtenta præscriptos in eadem limites, ac præfinitum tempus prætergressi fuerint. Quod si nihilominus aliqui non minus Canonica statuta, quam propositas huiusmodi poenas contemnentes in sua contumacia confirmati perseverare præsumperint; volumus adversus istos ad ulteriora cum effectu procedi, iuxta mentem eiusdem Concilii Tridentini, quod in citato cap. I. sess. VI. Ro-

ma-

manum Pontificem pro tempore existentem hortatur, ut suæ supremæ Sedis auctoritate in huiusmodi transgressores ad severiorem Sacrorum Canonum normam animadvertat, atque etiam Ecclesiis ipsis de utilioribus Pastoribus provideat, sicut in Domino noverit salubriter expedire.

Tertio loco volumus, & mandamus, ut prædictæ Congregationis super residentia Episcoporum ab Urbano Papa VIII. institutæ exercitium atque sessiones resumant, confirmantes ipsius præfecturæ munus dilecto Filio Nostro Joanni Antonio Tituli Sancti Martini in montibus Presbytero S. R. E. Cardinali Guadagni nuncupato, moderno nostro in Urbe eiusque distinctu in spiritualibus Vicario, eiusque in officio Vicariatus huiusmodi successoribus; sicut etiam officium Secretarii eiusdem Congregationis dilecto Filio Magistro Ioseph Alexandro Furiotto, eiusque successoribus Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Secretariis: eosdemque statuentes in huiusmodi Congregatione nunc, & deinceps pro tempore locum habere, & suffragium ferre, quicumque ea officia, & munera obtinebunt imposterum, quæ in præcætitis Urbani Prædecessoris litteris designantur. Præterea cum minime expediat huiusmodi Congregationem Promotore Fiscali carere, Nos eum, qui in Tribunali prædicti Cardinalis Vicarii Urbis officium gerit Promotoris Fiscalis, eiusque in officio successoris pro tempore ad id munus obeundum deputamus in præfata Congregatione, cui ipsum, seu ipsos cum consultivo suffragio volumus interesse. At vero perpendentes, quod si Congregatio isthæc toties habenda foret, quoties ab aliquo Episcopo licentiam abscedendi a Diocesi peti contingeret, eadem aut propter frequentiam nimis onerosa evaderet, aut propter negotiorum levitatem tractu temporis negligi, & parvipendi posset; volumus, atque statuimus, eandem tunc tantum cogendam, habendamque esse, cum aut a Nobis, sive a Successoribus Nostri Romanis Pontificibus, alicuius negotii cognitio ipsi remissa, & delegata fuerit; aut huiusmodi etiam remissione cessante, quoties de penis superius constitutis adversus aliquem transgressorem re ipsa decernendis investigandisque deliberandum fuerit: siquidem huiusmodi poenarum modus, prout cuiusque maior, aut minor contumacia exegerit, ab eadem Congregatione statuendus erit; ut facta per ipsius Secretarium Nobis, seu Successoribus Nostri relatione, approbataque

Congregationis resolutione, ad huiusmodi poenarum executionem procedatur; aut denique, cum aliquis Episcopus instantiam proponat abessendi a propria Diocesi ratione alicuius muneris, sive officii, cuius ea dicatur natura esse, ut Apostolicum indulgentiarum de non residendo ad longum tempus ipsi sit concedendum: Nos etenim huiusmodi indulgentiarum nemini unquam concedi debere decernimus, nisi prævio causarum examine in eadem Congregatione peragendo, nostraque, & Successorum Nostrorum scientia, & approbatione, & mediante expeditione litterarum Apostolicarum in forma Brevis; ideoque mandamus nostro, & Romani Pontificis pro tempore existentis supplicum libellorum Secretario, aliisque Secretariis quarumvis Congregationum, quibus ea de re preces oblata fuerint, ut illas ad prædictam Congregationem super residentia Episcoporum omnino remittant: simulque prohibemus Nostro, & Successorum Nostrorum pro tempore Secretario Brevis, ne litterarum Apostolicarum super indultis huiusmodi exempla Nobis, aut Successoribus Nostri signanda ullatenus afferat, nisi authentica documenta tam de causarum examine in dicta Congregatione peracto, quam de Apostolica approbatione, & assensu consequenter examinatis, eidem fuerint exhibita.

Quarto loco statuimus, ut folia superius enuntiata imposterum omnino consiciantur, in quibus nimirum describantur nomina Episcoporum, quibus dantur indulta commorandi extra Diocesim, una cum causis ab ipsis adductis, atque probatis, & spatio temporis, ad quod huiusmodi indulta conceduntur: quæ quidem folia a Romano Pontifice subscripta, in Tabulario prædictæ Congregationis, ut alias, asservari præcipimus: quod tamen intelligi volumus non de iis indultis, quæ per Apostolicas litteras in forma Brevis expedienda esse in paragrapho superiore præscripsimus; sed de alterius generis indultis, de quibus infra dicendum erit, quæque post Pontificum assensum a Secretario requisitum, & obtentum, expediri debent per decreta a prædicto Cardinali Vicario Urbis tanquam præfate Congregationis præfecto subscripta. Decet enim has quoque licentias non sine Pontificia subscriptione prodire; idque obtinebitur accedente signatura Pontificis super prædictis foliis, in quibus singulorum indultorum tenores, & cause a Secretario descriptæ erunt, quem admodum elapsis temporibus, ac etiam a No-

Nobis ipsis, dum huiusmodi Secretarii munere fungeremur, servatum fuisse narravimus.

Quinto loco, quoniam experiendo cognovimus, quod ad obtinenda indulta commorandi extra Dioecesim, infra scriptae plerumque causae ab Episcopis afferri solent; nimirum, aut necessitas assistendi personaliter alicui liti, seu controversiae, in qua Ecclesiae, aut Clerici sui, vel etiam propriae familiae res agatur, quaeque in Romana Curia introducta sit, vel alia in Urbe, in qua resideant maiora Tribunalia, quorum ea de re iudicium esse debeat; aut corporalis aegritudo, qua correptus fuerit Episcopus, dum extra Dioecesim, Conciliaribus mensibus atens, morabatur, ita ut ad eandem Dioecesim reverti nequeat; aut adversa valetudo in ipsa Dioecesi contracta, ad quam depellendam medici putent necessarium fore, Episcopum aere, & solum aliquantisper mutare; aut denique malignitas aeris in Dioecesi vicens, quam aliquibus anni mensibus devitare oporteat: & quoniam nec ulla ex praemissis causis, absque expressa Romani Pontificis approbatione, quemquam ab onere residendi eximere potest; & nisi certis expressis circumstantiis, iisque verificatis, difficile est ad huiusmodi approbationem rite, recteque procedere; necessarium Nobis visum est infra scriptas Regulas statuere, quas in singulis respective casibus ab iis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, observari mandamus, atque praecipimus.

Si quis igitur in posterum licentiam petierit abscedendi a Dioecesi sibi concredita, ut iudiciali controversiae, quae alibi vertitur, per se ipsum intersit, exprimere debet in precibus tum locum, sive Urbem, in qua huiusmodi lis agitur, tum etiam, an ea pertineat ad ipsam Oratoris Ecclesiam, seu Clerum, vel potius ad ipsius Familiam. Et quidem si ad Familiam pertineat absque eo quod Secretarius Congregationis Pontificem, aut Cardinalem Praefectum adeat, rescribendum ab ipso erit ut Orator ad effectum de quo in precibus, utatur mensibus a Concilio indultis. Quod si eis iam usus fuerit, ulterior ipsa licentia non concedatur. Si vero de eius Ecclesiae vel Cleri rebus agatur, exponi debent tum status litis, tum causae, propter quas necessaria creditur in loco iudicii Oratoris praesentia; tum etiam declarandum, an mensibus Conciliaribus usus fuerit. Et quidem si nondum illis usus sit, rescribendum erit, ut eos in huiusmodi causam impendat. Si vero id amplius Episcopo

integrum non sit, (qua in re nec dolus, nec fraus intercesserit) & alioquin ipse instantia iusta videatur, tantum illi temporis, & non amplius, ad commorandum extra Dioecesim tribuatur, quantum iudicatum fuerit necessarium esse, ad causae Defensores, Advocatos, & Iudices de omnibus, quae ad rem pertinent, sufficienter instruendos. Si enim licentia abscedendi a Dioecesi usque ad finalem exitum causae extendi deberet, nemo non videt, quam diuturna plerumque foret in hisce casibus Episcoporum absentia, & quam facile evenire posset, ut plerumque Dioeceses complurium annorum spatio suorum Pastorum praesentia carerent.

Qui vero licentiam abscedendi petierint ratione infirmitatis extra Dioecesim contractae, dum vacatione a Concilio indulta uterentur, asserentes ea de causa regressum ad propriam Dioecesim sibi prohiberi; exponere debent contractae infirmitatis qualitatem, & super ea testimonium medici iuramento firmatum exhibere. Atque ubi petita licentia ipsis indulgeatur, ea semper ad certum ac definitum tempus concedi debet, adiecta quoque clausula, si tamdiu infirmitas duraverit.

Ab iis autem, qui huiusmodi licentiam postulaverint, eo quod aeris mutatione opus sibi esse dicant ad convalescendum ex morbis, quos in suis Ecclesiis residendo contraxerunt, exprimendum erit in precibus, quo morbi genere, & quam graviter laborent, ac proferendum testimonium medici, qui iurando testetur, utile ac necessarium Oratori esse, ut in aliam Regionem, atque aere per aliquod tempus se transferat. Nec illud silentio praeterendum, an scilicet Orator, antequam morbo corripere, trimestri licentia a Concilio permessa usus fuerit. Si enim id nondum fecerit, & tempus a Concilio indultum sufficiens ipsi non reputetur, poterit ei concedi ut per quatuor menses, in quibus tamen Conciliares menses comprehendatur, a Residentia absens permaneat. At si praedictos Conciliares menses, remoto omnino dolo, & fraude, iam extra Dioecesim transegerit; tantum temporis ipsi indulgeatur, quantum ad confirmandam ipsius valetudinem vere necessarium esse prudenter iudicabitur.

Qui tandem licentiam commorandi extra Dioecesim postulabit propter malignitatem aeris, quem in sua Dioecesi aliquo anni tempore insalubrem esse affirmat; is videat etiam quid agat. Et quidem pro veritate exponat, quibus anni mensibus perniciosus sit

Re-

Regionis aer; item an eadem caeli temperies totam comprehendat Dioecesim, ita ut nullus intra eius tractum locus existat, in quo suspectum illud tempus absque salutaris detrimento transigere valeat; postremo an Conciliaribus mensibus usus fuerit. Etenim si nondum eos sibi sumpserit, non aegre obtinebit indultum abscedendi per quatuor menses (quatenus periculum ab aere tamdiu durare censeatur) in quibus tamen tres illi a Concilio permitti, numerandi erunt. Si autem huiusmodi Concilii indulgentia iam usus fuerit, frustra novum indultum praedicta de causa ab Apostolica Sede postulabit; sibi que imputare debet, quod cum sciret certo anni tempore in sua Dioecesi aere insalubrem fore, concessos vacationis menses in tempus illud non reservaverit. In omnibus autem absentiae indultis, quae ratione aeris insalubris in posterum concedentur, hanc clausulam adici volumus: *Dummodo intra Dioecesim aliquis locus non adsit, in quo aer salubris sit, & in quo Episcopus commorari possit.*

Sane praedictus Urbanus Praedecessor non praetermisit eorum Antistitum causam considerare, qui Provincialibus Conciliis, vel Congregationibus, seu Assembleis generalibus, in quibus Ecclesiastici intervenire solent, personaliter interesse, sive in aliis muneribus, aut Republicae officiis, quae ipsorum Episcopatus, Ecclesiisque adiuncta sunt, ad certum tempus extra Dioecesim occupari solent, ac debent; & his quidem in praecipua Constitutione licentiam abscedendi concessit pro eo definito tempore quo eiusmodi Concilia, Congregationes, & Assembleae peragentur, exercitiumque muneris seu officii publici eorum Ecclesiis adiuncti actu duraverit; dummodo, iis finitis, recto tramite ad Ecclesias sibi commissas sese conferrent. Cuius concessionis aequitatem Nos quoque agnoscens, eandem approbamus, & confirmamus. Sed cum idem Urbanus nihil statuerit de Episcopis, qui a residentiae suae loco discedunt pro processuum in causis Beatificationum, aut Canonizationum compilatione Apostolica auctoritate ipsis delegata, necesse est aliquid a Nobis pro his etiam casibus opportune constitui.

Expediuntur a Congregatione Sacrorum Rituum litterae, quas vocant remissoriales, & compulsoriales, quibus committitur, ut supradicti processus auctoritate Apostolica conficiantur: eaque diriguntur tribus Episcopis, aut superioribus Praelatis cum clausula, ut duo ad minus procedant. Cumque in hu-

Conc. Appar. Tom. I.

ijsmodi Episcoporum numero semper includatur Ordinarius loci, in quo processus constituitur, fere contingit, e tribus ad quos litterae sunt directae, unum dumtaxat a residentia avocari. Ubi itaque aliquis Episcopus Titularis Ecclesiae in partibus infidelium constitutae haberi possit, volumus eum in praefatis litteris pro uno ex tribus Episcopis comprehendendi. Quod si tres omnino Antistites in propriis Ecclesiis residentes ad huiusmodi effectum delegari oporteat, statuimus, atque praecipimus; ut litterae a praedicta Congregatione dirigantur Episcopis, qui viciniores sunt Dioecesi, in qua Apostolicus processus conficiendus erit. Quoniam vero non de re agitur, quae duabus tribusve hebdomadibus perfici queat, sed quae plurium saepe mensium, aut etiam annorum operam requirit; volumus ut Episcopi, qui eiusmodi delegationem acceptaverint, necessariam licentiam abscedendi a Dioecesi, causam absentiae exprimentes, petere, & impetrare non omitant, sub poenis adversus eos constitutis, qui absque causa extra Dioecesim commorantur. In huiusmodi autem licentiis concedendis statuimus, ut Conciliares menses semper comprehendantur, & praeter eos, triginta dumtaxat dies, si opus fuerit, adiciantur; nam & ad plura peragenda quadrimestre spatium sufficiens est; & si adhuc facienda supersint, quatuor alii menses sequenti anno in idem opus infumi poterunt.

Haec sunt, quae salubriter in Domino statuenda iudicavimus, quaeque pro regula, & norma in posterum haberi volumus, ut a Venerab. Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, gravissimum, quod ipsis incumbit, residentiae officium exacte impleatur. Itaque dilecto Filio moderno praefatae Congregationis super eadem residentia Secretario, eiusque successoribus in perpetuum iniungimus, & in virtute sanctae Obedientiae, sub poenis contra inobedientes mandatis Apostolicis in re gravi, praecipimus, atque iubemus, ut supplices libellos pro parte quorumcumque Antistitum sibi oblatos, in quibus ea, quae supra adnotavimus, expressa non fuerint, quibusque necessaria authentica documenta, superius pariter indicata, non sint adiuncta, nullo modo recipiant, multoque minus ad Pontificem referant. In Decretis autem, quae post Pontificium assensum ab ipsis Secretariis in consueta audientia reportatum, a Cardinali eiusdem Congregationis Praefecto subscribenda erunt, supra scriptas clausulas respective apponere non

K

pra-

prætermittant; illud etiam expresse cavendo, ut quæ concedunt indulta, a die Datæ ipsorum Decretorum decurrere intelligantur.

Denique Ven. Fratres, Patriarchas, Primates, Metropolitanos, & Episcopos universos monemus, ut non solum ipsi statuta de residentia leges adamussim observent, sed semper memores sint Decreti a Sacra Tridentina Synodo editi sess. VI. cap. I. de reform. quo iubentur singuli pro virili parte in aliorum agendi rationem respective vigilare, & non residentes Romano Pontifici infra certum tempus denunciare. Nostri quoque, & Apostolicæ Sedis Nuntiis hoc idem demandamus, & iniungimus, ubi intra ipsorum Nuntiaturæ districtum aliquis Episcopus, seu superior Prælati existat, qui Canonicas leges in hac parte violare dignoscatur.

Et quia Nobis relatum est nullibi frequentius prædictas leges ab Episcopis violari, quam in proximo Neapolitano Regno (neque vero id mirum in tanto eorundem numero) volumus, atque statuimus, ut in indultis absentia, quæ pro Episcopis prædicti Regni in posterum expediri contingat, ad ceteras clausulas superius præscriptas, hæc etiam addatur, ut obtenta licentia exhiberi debeat Apostolico Nuntio Neapoli commoranti, alioquin nullius roboris, vel momenti habeatur. Nos siquidem prædicto Nuntio earundem præsentium tenore committimus, ut huiusmodi licentias in acta sui Tribunalis referri faciat, itemque de causis, propter quas concessæ fuerunt, inquiret, ad hoc scilicet, ut per eum resciri possit, si quid obreptum, aut subreptum fuerit in precibus; & ipsum latere nequeat, si quis præscriptos sibi limites transgrediatur, sive absque necessario Apostolicæ Sedis indulto, extra tempora a Concilio permessa, longe ab Ecclesia, & Diocesi sua commoretur. Pro iis autem, qui, ut Nobis pariter relatum fuit, Dioceses suas deserunt, & non quidem in Urbem Regni Principem, ubi Apostolicus Nuntius moram trahit, sed in alias se conferunt eiusdem Regni Civitates, quin ipse Nuntius quidquam de illis audiat; iniungimus Nuntio, ut per Officiales suos, atque Ministros, quos in omnibus Diocesis retinet, curet se certior fieri de Episcopis quicumque a propriis Diocesis recedunt: ut & ii, qui obtentis licentiis aburuntur, & multo magis ii, qui proprio Marte regere præsumunt (dum vel absque prævia licentia, præter tempus a Concilio indultum, a suis Diocesis absunt, vel si ob aliquem

inopinatum eventum ab ipsis discedere compulli fuerint, huiusmodi licentiam statim ac ad destinatum locum pervenerint, petere, & impetrare non curant) severiori Sacrorum Canonum, & Apostolicarum sanctionum censuræ subiiciantur.

Ceterum intendimus sub præsentium litterarum nostrarum ordinatione, & dispositione etiam ipsos Ven. Fratres nostros S. R. E. Cardinales, qui Patriarchalibus, Episcopalibus Ecclesiis prædictis ex concessione, & dispensatione Apostolica nunc præfunt, & in futurum præerunt, comprehendere, & comprehensos esse, & fore.

Præsentibus quoque litteras, omniaque, & singula in eis contenta de subreptionis, obreptionis, aut cuiuscumque nullitatis, vel invaliditatis vitio, intentionisque Nostræ, aut quocumque alio defectu etiam ex eo, quod in præmissis quomodolibet interesse habentes, & habere præsertim eiusdem S. R. E. Cardinales præmissis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, solemnitateque, & alia servanda, & adimplenda nullatenus servata, & adimpleta fuerint, ac quocumque alio colore, prætextu, occasione, & causa etiam necessario exprimenda a quoquam notari, impugnari, in ius, vel controversiam revocari, aut ad terminos iuris reduci, vel adversus illa a peritiois oris, restitutionis in integrum, vel aliud quodvis iuris, facti, vel gratiæ remedium impetrari nullo unquam tempore posse; sed semper, perpetuoque valida, firma, & efficacia esse, & fore, suoque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per omnes, & singulos ad quos spectat, & quomodolibet spectabit in futurum inviolabiliter observari, perinde ac si in Consistorio Nostro secreto, & de eorundem Fratrum Nostrorum consilio, & unanimi assensu emanasset. Sicque, & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque Iudices Ordinarios, vel Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, necnon prædictæ S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, Vice Legatos, & Apostolicæ Sedis Nuntios, prædictamque Congregationem super residentia deputatam, & quoscumque alios, quavis auctoritate, & potestate fungentes nunc, & pro tempore existentes, subacta eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, declarandi, interpretandi, & definiendi facultate, iudicari, & definiendi debere, & quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus.

Non

I. C. Boschi.

I. B. Eugenius.

Loco * Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadragesimo sexto, Indictione nona, die vero 20. Septembris, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno septimo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad Valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ Curie Generalis in Monte Citorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Nicolaum Cappelli Apostolicum Cur.

Antonius Befani Mag. Curf.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIO

Contra quamdam pravam praxim in administratione Sacramenti Pœnitentiæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

AD eradicandam pravum zizanii semen, quod ab adversario generis humani in agro Dominico sparsum per Lusitanæ primum Regiones pullulare compertum fuerat; ubi nimirum apud nonnullos Confessarios in administrando Sacramento Pœnitentiæ perversa quædam, & absurda praxis, Ecclesiasticis Regulis contraria, eidemque Sacramento iniuriosa, & ad avertendos Fideles ab ipsius salutifero usu quam maxime tendens introduci cœperat; pro imposito Nobis vigilandi debito, Apostolicas in forma Brevis litteras direximus Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Portugalliam, & Algarbiorum Regna, atque Ditiones constitutis, quas deinde per alias Nostras sub Plumbo expeditas litteras, nuper, quarto nimirum Nonas elapsi Mensis

K 2

Iu-

Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis etiam in universalibus, Generalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis, vel edendis, necnon, quatenus opus sit, de non tollendo iure quæsito, aliisque Cancellariæ Apostolicæ regulis, statutis quoque etiam iuratis, & consuetudinibus, etiam diuturnis, & immemorabilibus, dictarum respectivè Ecclesiarum; necnon licentiis, privilegiis, & indultis, etiam Apostolicis, eidem Ecclesiis, earumque Præfibus quomodolibet hactenus concessis, omnibusque, & singulis aliis, quæ prædictus Urbanus suarum litterarum firmitati, & executioni voluit non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Ut autem eadem præsentibus, & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam deducantur, & ne aliquis illorum ignorantiam prætereundum possit; volumus, quod eadem præsentibus per aliquem, seu aliquos ex Curforibus Nostris ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie Campi Floræ de Urbe publicentur, & earum copiarum ibidem affigantur, & affixæ relinquuntur; quæ sic publicatæ, & affixæ omnes, & singulos, quos concernunt, arceant, & afficiant, non secus ac si eorum cuique personaliter intimatæ, & notificatæ fuissent; quodque earundem præsentium transumptis etiam impressis manu alicuius Notarii subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur in Iudicio, & extra illud ubique locorum, quæ adhiberentur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum Ordinationum, Confirmationum, Derogationum, Præceptorum, Statutorum, & Decretorum infringere, seu eidem ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ 1746. 3. Nonas Septembris Pontificatus Nostri anno septimo.

I. Datarius

D. Cardinalis Passioneus.

VISA DE CURIA

Iunii, confirmavimus, & innovavimus adiectis nonnullis ordinationibus, & declarationibus, quas ad meritas poenas, tam delinquentibus, quam contrarium tenentibus, si ve docentibus irrogandas, & ad rectum adversus eos procedendi ordinem in praedictis Regnis, & ditionibus servandum opportune expedire in Domino iudicavimus.

Earum autem litterarum, quas ad huiusmodi erroris, & abusus reprobationem primum edidimus, hic tenor erat.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Suprema omnium Ecclesiarum sollicitudo, & Divina Iesu Christi omnium Pastorum Principis, cuius vices plane immerentes gerimus, Caritas assidue urget Nos, ut pro commissa divinitus imbecillitati Nostrae universi Dominici Gregis cura semper advigilantes, periculis animarum, sibi forte superimpenderint per omnes Christiani Orbis Populos, ac Nationes opportune, quantum cum Domino possumus, occurramus, atque iis praecipue Regnis, & locis peculiari quodam Apostolicae Nostrae caritatis studio, auctoritatisque providentia consulamus, in quibus, cum Fides, Religio, Pietas quam maxime floreat, callidus humani generis hostis nocere fidelibus, dum aperto bello desperat, per insidias molitur, in Angelum scilicet sese lucis transfiguratur, & ementita boni speicie incautis illudens; qua ex arte non minora saepe animarum detrimenta, quam ex aggressionem manifesta esse proventura nequissimus veterator confidit. In harum autem fraudum numero computamus, quod in florantissimis Portugalliae, & Algarbiorum Regnis, & Ditionibus, quibus vos Antistites summa Sacerdotalis virtutis vestrae commendatione praesidetis, & quibus pro singulari erga Catholicam Ecclesiam, atque Apostolicam hanc S. Sedem observantia merita debentur laudes, nuper evenisse non sine ingenti animi Nostrae dolore cognovimus. Pervenit enim haud ita pridem ad aures nostras, nonnullos istarum partium Confessarios falsa zeli imagine seduci se passos, sed a zelo secundum scientiam longe aberrantes pervertam quandam, & perniciosam praxim in audiendis Christianorum Confessionibus,

& in saluberrimo Poenitentiae Sacramento administrando invehere, atque introducere coepisse, ut videlicet si forte in poenitentes incidissent focium criminis habentes, ab iisdem poenitentibus socii huiusmodi seu complicitis nomen passim exquirent; atque ad illud sibi revelandum non inducere modo suadendo conarentur; sed quod detestabilis est, denuntiata quoque, nisi revelarent, absolutionis Sacramentalis negatione, prorsus adigerent, atque compellerent; immo etiam complicitis eiusdem nomen, sed habitationis insuper locum sibi designari. Quam illi quidem intolerandam imprudentiam, tum procurandae complicitis correctionis, aliorumque bonorum colligendorum specioso pretextu colorare, tum emendicatis quibusdam Doctorum opinionibus defendere non dubitarent; cum revera opiniones huiusmodi vel falsas, & erroneas sequendo, vel veras, & sanas male applicando, perniciem tam suis, quam poenitentium animabus consciscerent; ac sese praeterea plurium gravium damnorum, quae inde facile consecutura fore praevidere debebant, reos coram Deo aeterno Iudice constituerent. Et veriam secuta fuisse multa eiusmodi damna infelici experientia compertum est. Nec fieri potuit quin ea de causa & oblocutiones, & scandala, & non Ministrorum tantum, sed sacri etiam ipsius Ministerii odium, & animorum ingens conturbatio in Populo fideli exorta sint. Tristitia Nos haec nuntia cum accepimus, simul audivimus contra exitialem huiusmodi abusum protinus iusta indignatione pro munere suo commotos fuisse dilectos Filios Nostrae S. R. E. Cardinales Nunum a Cunha in iisdem Portugalliae, & Algarbiorum Regnis Generalem Inquisitorem, & Thomam de Almeyda Patriarcham Lisbonensem, atque utramque sollicitate gliscienti malo compescendo, atque etiam eradicando adlaborasse. Nos autem ne in tam gravi animarum discrimine ulla ex parte Apostolico nostro Ministerio deesse videamur, neve mentem hac super re Nostram apud Vos obscuram, aut ambiguam esse sinamus; notum Vobis esse volumus, memoratam superius praxim penitus reprobendam esse, eandemque a Nobis per praesentes Nostras in forma Brevis litteras reprobari, atque damnari tamquam scandalosam, & perniciosam, ac tam famae proximorum, quam ipsi etiam Sacramento iniuriosam, tendentemque ad sacrosancti Sigilli Sacramentalis violationem, atque ab eiusdem Poenitentiae Sacramen-

ti

ti tantopere proficuo, & necessario usu Fideles abalienantem. Ea propter, Venerabiles Fratres, quamquam de Pastoralis Vestrae vigilantia nihil est, quod dubitemus, Supremi tamen officii Nostrae esse censemus, alacritatem ipsam vestram hac mentis Nostrae aperta significatione, & Apostolicis insuper hortationibus nostris intensius acuere, & excitare, ut pro se quisque vestrum opportunioribus, quascumque prudentia suggererit, iniis rationibus, & efficacioribus quibusque iuris remediis, quoad opus fuerit, contra delinquentes Ministros adhibitis, noxiam huiusmodi novitatem strenue insectemini, ac pene nascentem opprimatis; neque patiamini traditis curae vestrae ovibus ibi offendiculum parari, ubi salus a Christo posita est, ab eoque Divinae Misericordiae fonte illas averti, ac deterreri, ad quem ab eodem Redemptore Nostrae ad abluendas, dealbandaque in Sanguine suo animas, amantissime invitantur. Interea, dum a zelo vestro, ac prudentia luculentiora Nobis certo pollicemur vestrae pietatis, & observantiae argumenta, Apostolicam benedictionem cum uberrima caelestium charismatum copia coniunctam vobis, Venerabiles Fratres, ex animo impertimur. Volumus autem ut praesentium transcriptis, si ve exemplis etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & Sigillo personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, & adhiberi possit, si forent exhibitae, vel ostense.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 7. Mensis Iulii 1745. Pontificatus Nostrae anno quinto.

Caietanus Amatus.

Quoniam vero nullam Pastoralis vigilantiae cautelam superfluum esse ducimus, ubi de fidelium animarum pernicie, deque subvertenda sanae doctrinae integritate, & recta Sacramentorum administratione periculum subesse dubitetur; neque vero ignoramus, alibi quoque auditas esse poenitentium querelas de importunis nonnullorum Confessariorum perquisitionibus pro investigandis complicitum nominibus, aliisque notitiis, iuxta praxim in praesentibus Nostris Apostolicis litteris relata, atque damnatam; erroneas vero quorundam Doctorum hac de re opiniones, vel pravas aliorum recte opinantium interpretationes, & applicationes in eisdem litteris enuntiatas, aliquibus arridere; nec

Conc. Appar. Tom. I.

fatis eliminatas reputari per ipsas praemissas litteras, quas, utpote ad Lusitaniae Regnum, atque Ditionum opportunitatem accommodatas, & pro iisdem solummodo emanatas, generalis definitionis, & legis vim, auctoritatemque habere ab aliquibus temere negatum fuit. Ideo Nos, motu proprio, atque ex certa scientia huius Nostrae generalis Sanctionis tenore, ac de Apostolicae potestatis Nostrae plenitudinis eandem praesentis litteras iterum confirmantes, & roborantes, decernimus & declaramus, memoratam praxim in se ipsa, & ubique locorum, ac temporum, Apostolica auctoritate reprobam atque damnatam esse, & cenferi debere; nec ulli licitum esse contra doctrinam in praefato Nostrae Brevis contentam docere, scribere, atque loqui, eamque impugnare, aut perverse interpretari, vel ipsi actu contraire, sub poenis adversus tuentes, asserentes, aut tradentes opiniones scandalosas, perniciosas, & uti tales a Sede Apostolica reiectas, & condemnatas, & respective adversus contrafacientes mandatis Apostolicis, & Ecclesiasticis Sanctionibus, statutis, atque praescriptis.

Decernentes eandem praesentis, necnon praesentes Nostras Apostolicas litteras nullo ex capite, colore, aut pretextu de subreptionis, obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostrae, aut alio quolibet defectu notari, impugnari, aut in controversiam vocari posse; sed semper firmas, validas, & efficaces existere, & perpetuo fore, atque omnes ubique terrarum cuiusvis status, gradus, ordinis, praesistentiae, & dignitatis, & tam saeculares, quam quorumvis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicae immediate subiectorum Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, quocumque privilegio munitis, aliisque etiam speciali mentione dignos, afficere, & arctare, ac suos ubique plenarios & integros effectus sortiri, & obtinere, & ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, seu pro tempore spectabit, exacte, & inviolabiliter observari debere.

Sicque, & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, & contra haereticam pravitatem Generales Inquisitores, Legatos quoque delatere, & Apostolicae Sedis Nuntios, aliosque quoslibet quacumque auctoritate & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet aliter iudicandi, & interpretandi facultate, iudicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, si secus super

K 3

his

his a quoquam scienter, vel ignoranter contingerit attentari.

Non obstantibus quibusvis Apostolicis, & in Universalibus, sive Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, sive specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis cuicumque personæ, sive Ordini, Instituto, Societati, & Congregationi sub quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibuslibet clausulis, atque Decretis, etiam motu, & Apostolicæ potestatis plenitudine similibus in contrarium forsitan concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores prædictos pro sufficienter, & de verbo ad verbum expressis, & insertis, formasque huiusmodi pro plene, & exacte observatis habentes, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus.

Ut autem eadem præsentibus, & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam deducantur, & ne aliquis illorum ignorantiam prætereundere possit; volumus easdem per aliquem, seu aliquos ex Cursoribus Nostri ad Valvas Basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie Campi Floræ, aliisque consuetis Urbis locis publicari, earumque copias affigi, & affixas relinqui: quæ sic publicatæ, & affixæ, omnes, & singulos quos concernunt, ardeant, & efficiant, non secus ac si eorum unicuique personaliter intimatæ, & notificatæ fuissent; quodque earundem præsentium transumptis, sive exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur in Iudicio, & extra illud, ubique locorum, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, reprobationis, condemnationis, prohibitionis, sanctionis, & voluntatis infringere, seu eidem ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam

Maiorem anno Incarnationis Dominicæ 1746. 4. Kalendas Octobris Pontificatus Nostri anno septimo.

I. Datarus

Pro D. Cardinali Passionei.

VISA DE CURIA

Io. Florius Substitutus

I. C. Boschi,

I. B. Eugenius.

Loco * Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadragésimo sexto, Indictione nona, die vero quinta Octobris, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno septimo, suprascripta Constitutio affixa, & publicata fuit ad Valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ Curie Generalis in Monte Citorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Nicolaum Cappelli Apostolicum Cur.

Antonius Besani Mag. Curf.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIO

De Regularibus ab Episcopo Diocesano ordinandis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Impositi Nobis licet immerentibus Apostolici Ministerii ratio postulat, ut ad tuendum Ecclesiæ disciplinæ vigorem, non modo novas interdum leges provide constituamus, verum etiam veteres a Prædecessoribus Nostri sapienter statutas, siqui-

liquidem fallacium rationum præsidio debitis fraudentur effectibus, novis, & inviolabilibus sanctionibus communiemus; si vero earum claritas pravis, & captiosis interpretationibus involvi, & obumbrari dignoscatur, easdem perspicuis, apertisque declarationibus in propria luce collocemus.

Sane quæ olim de ordinationibus Regularium controversia vixit, an scilicet Regulares a quocumque Catholico Antistite indistincte ordinari possent, an vero id iuris private pertineret ad Episcopum illius Diocesis, intra quam sita est Religiosa domus, quam Regularis ad Ordines promovendus inhabitat, providis Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus, & declarationibus iamdiu sublata fuit. In qua quidem controversia Episcopi locorum Ordinarii iura sua fundantes in generalibus Canonum statutis, & in ipsis exemptionum privilegiis, quæ Regularibus indulta sunt, aiebant, ipsorum ordinationes, utpote Diocesani Episcopis expresse reservatas, neque spectare posse ad Ordinarios eorum originis, quam Regulares a se abdicant, dum sæculo nuntium remittunt, neque porro ad Ordinarios Beneficii, quoniam ipsi ad titulum Beneficii non promoventur; proinde unice spectare ad Episcopos Ordinarios eorum domicilii, nimirum illius Diocesis, ac loci, in quo ipsi ordinandi commorantur. Contra vero Regulares Apostolicis privilegiis innixi, quæ certis Ordinibus recentius elargita, ac deinceps per viam communicationis ad omnes extensa fuerant, licitum sibi esse contendebant Sacros Ordines a quocumque Catholico Antistite, iuxta eorum privilegiorum tenorem pro arbitrio suscipere.

Verum cum felicis recordationis Prædecessor Noster Gregorius Papa XIII. per suam Apostolicam Constitutionem, quæ incipit, *In tanta rerum*, datam apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1573. Kalendis Martii, iustis, gravibusque de causis, alteram Constitutionem sui, Nostrique pariter Prædecessoris S. Pii Papæ V. cuius initium est, *Et si Mendicantium*, ad iuris communis, & Sacri Concilii Tridentini terminos reduxisset; eodem quoque anno in causa Monachorum Ordinis Carthusiani Decretum edidit, quo ipsos ab Episcopis Diocesano, in quibus eorum Monasteria respective sita sunt, vel nonnisi de istorum licentia ab aliis quibusque Episcopis ordinandos esse declaravit, quemadmodum legitur in *Lib. I. Decretorum Congregationis Concilii pag. 75. a terg. dub. un.*

Nostri Ordinandi obligentur habere expressam licentiam Ordinarii, in cuius Diocesi sunt, pro Ordinibus conferendis ab Episcopo alterius Diocesis: Sanctissimus Dominus Noster, etiam ex sententia Sacre Congregationis Concilii, declaravit, obligari.

Concigit autem sub illius Successore Sixto V. eandem quaestionem retractari, instante universo Ordine Fratrum Prædicatorum. Quæ de re idem Prædecessor post maturam causæ totius exantem in præfata Congregatione Concilii habitum, constituit, licere Superioribus Regularibus litteras dimissoriales concedere suis respective subditis, ad Ordines suscipiendos; sed eas tamen Diocesano dumtaxat Episcopo directas, nec alteri umquam, nisi cum forte is a Diocesi abfuerit, aut, quatenus in Diocesi existiterit, Clericorum tamen ordinationem non sit habiturus. Ita relatum habetur *Lib. IV. prædicatorum Decretorum pag. 108. Sanctissimus Dominus Noster Sixtus V. ex sententia Congregationis respondit, Regulares posse concedere dimissorias ad Episcopum Diocesano, eoque absente, vel etiam præsentem, & ordinationem non tenente, ad quemcumque; dummodo ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinentur quoad doctrinam.*

Demum a sanctæ memoriæ Prædecessore quoque Nostro Clemente Papa VIII. ad huiusmodi controversias perpetuo extinguendas sequens Decretum editum fuit: *De mandato Sanctissimi Domini Nostri Clementis Divina Providentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cetero observent, & observari faciant ea, quæ in Decreto Sacre Congregationis Concilii Tridentini continentur, cuius tenor est talis: Congregatio Concilii censuit, Superiores Regulares posse suo subdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diocesano, nempe illius Monasterii, in cuius familia ab iis, ad quos pertinet, Regularis positus fuerit; & si Diocesano abfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum; dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem Dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diocesano vel abfuturus, vel nullas esset habiturus ordinationes. Verum, cum a Superioribus Regularibus, Episcopo Diocesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoriae da-*

buntur, in eis utique huiusmodi causam absentiae Diocesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum exprimentiam esse. Quod qui non fecerint, officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activae, & passivae privationis, ac alias arbitrio eiusdem Sanctissimi Domini Nostri Papa reservatas poenas incurrant. In quorum fidem &c.

Datum Roma die 15. Mensis Martii 1596.

Hoc emanato Pontificio Decreto, eoque tam claris verbis concepto, iure sperandum vedebatur huius generis lites non amplius auditum iri. Sed contra accidit, dum ex una parte nonnulli Episcopi ultra Montes constituti contendere ceperunt, necessarias esse Regularibus dimissorias etiam Ordinariorum eorum originis, quo possent ab Episcopis aliorum locorum ad Sacros Ordines promoveri: ex altera vero Regulares obtendentes in praefato Clementis VIII. Decreto derogatum non fuisse Apostolicis privilegiis, quae eorum Ordinibus, sive directe, sive per communicationem indulta fuerunt, ut scilicet a quocumque Catholico Antistite ordinari possent, huiusmodi Decreti vim, & observantiam declinare se posse putarunt.

Verum, quod attinet ad Episcopos, ipsa Congregatio Concilii die 28. Februarii anni 1654. ut notatum reperitur Lib. XIX. ipsius Decretorum pag. 316. ita rescripsit: *Regulares volentes se promoveri ad Ordines, non teneri ostendere dimissorias Ordinariorum propriae originis, sed sufficere, ut observent formam praescriptam in Decreto san. mem. Clementis VIII.* Quod etiam amplissime confirmatum fuit in alio Decreto edito die 17. Martii anni 1674. Decretorum Lib. XXVIII. pag. 261. & sequentibus.

Quod vero spectat ad Regulares; cum eorum praesumptum ius una cum rationibus ab ipsis plenissime deductis in quadam Congregatione particulari nonnullorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium a felicis recordationis Praedecessore Nostro Innocentio Papa XIII. cui Nos in minoribus tunc existentes Nostram qualemcumque operam pro demandato Nobis Secretarii munere contulimus, diligenter expensum, & examinatum fuisset; cumque ad huiusmodi quaestionem definiendam id potissimum visum esset in iure statuendum, an ad effectum eximendi Regulares a praefati Decreti Clementini observantia sufficeret, quod privilegia suscipiendi Ordines a quocumque, ipsis concessa fuissent post

Concilium Tridentinum, a quo huiusmodi antiqua privilegia abrogata fuisse satis constat; an vero oporteret eadem concessa fuisse post ipsum Clementis Praedecessoris Decretum; ac praeterea an huiusmodi privilegia aequae suffragentur iis, ad quos per viam communicationis extensa dicerentur, ac iis, quibus directe, & expresse indulta fuerunt: idem Innocentius Praedecessor audito praefatae Congregationis particularis consilio, decrevit, satis esse ad supradictum effectum, quod huiusmodi privilegia post Concilium Tridentinum concessa fuerint, quamvis praefato Clementino Decreto posteriora non sint; dummodo tamen directe concessa fuisse constet, non vero in communicatione privilegiorum de uno in alium Ordinem derivata asserantur, quemadmodum ipse Innocentius in suis Apostolicis litteris, incipientibus, *Apostolici Ministerii*, die 30. Maii anni 1723. datis, ac deinde confirmatis a Sanctae memoriae Praedecessore pariter Nostro Benedicto Papa XIII. per alias similes litteras datas die 23. Septembris anni 1724. quarum initium est *In supremo*, aperte declaravit, his verbis: *Quoties ergo Regulares ad Ordines erunt promovendi, servetur omnino Decretum Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum a pie memoriae Clemente VIII. Praedecessore etiam Nostro confirmatum die 15. Martii 1596. quo sancitur ad Episcopum Diocesani litteras dimissorias pro eorundem Ordinum susceptione a suis Superioribus esse dirigendas, praeterquam in casu, quo Diocesanus a Diocesi abesset, vel ordinationes non esset habiturus; quo etiam casu in litteris dimissoriis ad alium Episcopum dirigendis expressa fieri debeat mentio vel de praedicta Episcopi Diocesani absentia, vel de illa alia causa, videlicet, quoad ordinationes non sit habiturus; exceptis tamen quoad praedicta Regularibus illis, quibus per speciale privilegium a Sede Apostolica post Concilium Tridentinum fuerit concessum, ut a quolibet Antistite Ordines suscipere possint, super quo indulto nihil per presentes innovare intendimus.*

Porro si aliqui vigilias, laboresque suos, non tam in extricandis inutilibus quaestionibus, vel forte in rebus profanis, & ab Ecclesiastica professione addiscendis consumerent, quam in studio sacrarum Legum, quibus Ecclesiastica disciplina continetur, utiliter collocarent; ac nisi aliquibus arbitrium pro lege, praedudicata opinio pro ratione, atque in legum etiam clarissimarum interpretatione, suus cuique sensus pro auctorita-

te esset, nec olim Nobis in nostro Bononiensi Archiepiscopatu residentibus contigisset, ut Regularis quidam ex ea Urbe repente digressus, sui que Superioris dimissorias ad Episcopum finitimum deferens, tamen nullo pacto docere posset, Nos Clericorum ordinationem non habituros, Sacrum Presbyteratus Ordinem susciperet, nullaque interiecta mora Bononiam ad primum Sacrificium non sine pompa offerendum revertetur; quam tamen intolerandam audaciam Nos ad Canoniarum Sanctionum rigorem exigere, atque etiam, servata Pastoralis mansuetudine vindicare non praetermissimus, ut videre est in monito Pastoralis a Nobis tunc edito, *inter impress. monit. III. Lib. II.* Neque rursus ex quo ad universalis Ecclesiae regimen, Deo sic disponente, assumpti fuimus, plurium Episcoporum Fratrum Nostrorum querelae ad Apostolatum Nostrum delatae fuissent, qui nimirum non sine magno animi nostri dolore apud Nos expostulare non desinunt, a pluribus saepe Regularibus in eorum Dioecibus respective commorantibus similia perpetrari in spretum Ecclesiasticarum legum, atque poenaliu Sanctionum, quibus ipso facto astringuntur (si quidem in authographo supra relati Clementini Decreti distincte legitur *incurrant*, non autem, quod falso non nemo asseruit, *incurrunt*) dum scilicet, Superiores Regulares, qui subditis suis non ad praescriptum eiusdem Decreti dimissorias litteras concedunt, suorum officiorum, ac dignitatum, & vocis activae, atque passivae amissione multantur; Ordinati vero suspensionis poenam, atque etiam si in suscepto Ordine ministraverint, irregularitatem incurrunt: ac denique Antistites, qui ipsis manus imponunt, non facile effugiunt Canonicas poenas adversus eos propositas, qui alienos subditos absque sufficientibus dimissoriis ordinare praesumunt. Qui etiam plerumque culpa non vacant in eo, quod cum ex usu rerum intelligere possint, complures Regulares non alia de causa, proprio domicilio relicto, iter arripere, quam ut se subducant examini Episcopi Diocesani, cuius hac in re iurisdictionem, aut nimium rigorem perhorrescunt, aliumque inveniant, qui vel nullo, vel admodum levi praemisso examine, Ordines ipsis impertiatur; quoties huiusmodi facilitate erga illos utuntur, toties adversus consultissima Tridentinae Synodi Decreta delinquant: ea siquidem *sess. XXIII. cap. XII. de Reformatione*, sic statuit: *Regulares quoque, nec in minori etate, neque sine diligenti*

Episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitus exclusis.

Nos autem consueta Sedis Apostolicae clementia uti volentes libenter abstinemus a designandis, aut nominandis hoc loco Regularibus, de quorum excessibus in hoc rerum genere graves Episcoporum querimoniae ad Nos delatae fuerunt. Quaecumque etiam hac in re inordinate ad hunc diem admissa sunt, a districtioris iudicii inquisitione liberamus; quinimmo omnes, & singulos in hoc delinquentes, sive Superiores Regulares, sive Regulares ad Ordines promotos, sive Antistites, qui eos ordinarunt, a quibuscumque sententiis, censuris & poenis Ecclesiasticis, quas hac de causa respective antehac incurrerint, quibusque innodati forsitan existunt, auctoritatis Nostrae plenitudine, ac de Apostolica benignitate tenore praesentium absolvimus, & absolutos esse, & censi decernimus, & cum iisdem super quacumque irregularitate per eos forsitan, causa, & occasione praemissis, quomodolibet contracta, ad omnes etiam Sacros, & Presbyteratus Ordines, eorumque exercitium, atque ad omnia, & singula eorum respective Religionum munera, pari auctoritatis plenitudine dispensamus. De cetero tamen infra scriptas Leges in posterum omnino observandas, motu proprio, & ex certa scientia Nostra, ac matura deliberatione praemissa, edicimus, atque statuimus.

Quaecumque nimirum hac in re a praefatis Praedecessoribus Nostri Gregorio XIII. Sixto V. Clemente VIII. & Innocentio XIII. in supracitatis ipsorum Litteris, seu Decretis, statuta, mandata, definita, atque sancita fuerunt, ea omnia & singula motu, scientia, & potestatis plenitudine praefatis eorundem praesentium serie confirmamus, roboramus, & innovamus; atque ab omnibus, ad quos spectat, seu quocumque in futurum spectabit, inviolabiliter observari praecipimus, & iubemus; Transgressores quoque omnibus poenis in praemissis contentis, aliisque per Apostolicas Constitutiones, & per Sacros Canones latis, atque statutis cum effectu subiacere, easque ipso facto, & absque aliqua declaratione, incurrere decernimus; Superiores nimirum Regulares eas omnes quas, ut praefertur, supradictus Clemens VIII. Praedecessor constituit, & sanxit; Regulares autem, qui contra illius Decreti praescriptum promoti fuerint, & Antistites eos promoventes, Canonicas poenas, atque censuras, quae adversus Sacram Ordinationem suscipientes ab Episcopo, qui proprius ad hunc

hunc effectum dici, & haberi nequit, necnon adversus Episcopos, alienos subditos indebite ordinantes, in iure Canonico, & in Constitutionibus Apostolicis statutæ habentur.

Præterea volumus, atque decernimus, ut Superiorum Regularium dimissoriæ, quæ ideo ad alium Antistitem directæ fuerint, propterea quod Episcopus Diocesanus extra Diocesim commoretur, vel ordinationem non sit habiturus, nullius sint roboris & momenti, nisi illis iuncta fuerit authentica attestatio Vicarii Generalis, vel Cancellarii, aut Secretarii eiusdem Episcopi Diocesani, ex qua constet, vel ipsum a Diocesi abesse, vel Clericorum Ordinationem habituram non esse proximo legitimo tempore per Ecclesiasticas leges ad hunc effectum statuto. Hoc enim expresse declarari opus est ad excludendam nonnullorum arrogantiam, qui cum privilegio gaudeant suscipiendi Ordines extra tempora, existimantur Episcopos ipsorum voluntati adeo addictos esse debere, ut si, quando-cumque ipsis placuisset ad Ordines promoveri, non statim ipsoque die ab ipsis designato voti compotes fierent, iam dici posset, Ordinationem ab Episcopo non haberi, proindeque alius Episcopus profuscipiendis Ordinibus adendum esset. Quod si aliquis Antistes Regularem virum, in sua Diocesi proprium domicilium non habentem, solis ipsius Superioris dimissorialibus litteris contentus sine adiuncta præfata attestazione in forma probante, ad Ordines promovere præsumperit; decernimus & declaramus hunc ipso facto incurrere in pœnas Canonicas adversus eos constitutas, qui alienum subditum legitimis dimissoriis destitutum ordinaverint.

Quemadmodum vero eorum Ordinum Regularium privilegia firma, & rata esse volumus, quibus ab Apostolica Sede reperitur indultum, ut eorum alumni a quolibet Catholico Antistite ipsius Sedis gratiam, & communionem habente ordinari valeant, dummodo huiusmodi privilegia post Tridentinum Concilium, & ipsis nominatim, atque directe, non autem per communicationem concessa fuerint; ita porro omnia similia privilegia, quæ aliis Ordinibus ante præfatum Concilium Tridentinum, ab ipsa etiam Apostolica Sede, & sub quibuscumque tenoribus, & formis, indulta sint, vel etiam post ipsum Concilium non ipsis directe concessa, sed per communicationem ad eos extensa esse dicantur, iisdem auctoritate, & tenore, nulla, & irrita, omnique vigore, ac robore, ad effectum, de quo agitur, penitus destituta, &

vacua esse volumus, & statuimus. Decernentes huiusmodi privilegia nequaquam post Concilium Tridentinum indulta censerent, nisi vel post ipsius Concilii confirmationem re ipsa fuerint concessa, vel quatenus antea concessa, & posterius confirmata esse asserantur, huiusmodi confirmationes in forma specifica, cum litterali veteris indulti insertione, eiusque expressa innovatione, factæ dignoscantur; ac declarantes, alterius generis confirmationes, quæ in forma communi nuncupantur, nemini ad præmissum effectum ullo pacto suffragari. Quod vero spectat ad eorundem privilegiorum usum, & exercitium, monendi sunt ii, quibus eadem, iuxta præmissa, pleno iure competere dignoscuntur, ut sine iusta causa, nec extra debitas circumstantias pro libito ipsis utantur; minime vero ad ostendam dumtaxat ipsorum privilegiorum singularitatem; quemadmodum aliquibus in more positum esse novimus, qui pridie illius diei, quo ab Episcopo Diocesano Clericorum Ordinationes publice habendæ sunt, ad alterius Episcopi Diocesim consulto migrant, moxque suscepto ibidem Ordinationis munere ad pristinum domicilium redeunt; idque se facere aiunt, ut iurium suorum indemnitati consulant, quasi vero Apostolica privilegia, non nisi cum aperto Episcopi Diocesani contemptu, suam vim, & robur habitura forent.

Denique tam Ven. Fratres Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, quam dilectos Filios omnium Regularium Ordinum Professores, quam maxime possumus Apostolicæ voluntatis studio, per misericordiam Dei Nostri, & per caritatem Sancti Spiritus hortamur in Domino, & obtestamur, ut tam in hoc negotio, quam in ceteris omnibus, solliciti sint unitatem spiritus, & sinceræ dilectionis concordiam fervare. Meminerint Regulares, quo loco Spiritus Sanctus posuerit Episcopos regere Ecclesiam Dei; quod ipsis a Sacrosancta Oecumenica Lateranensi Synodo sub Leone X. habita inculcatum fuit per hæc verba: *Eisdem insuper Fratres in virtute sanctæ obedientie monemus, ut eosdem Episcopos loco Sanctorum Apostolorum subrogatos, pro debita & nostra, & Apostolica Sedis reverentia, congruo honore, & congruenti observantia venerentur.* Neque obliviscantur Episcopi, Regulares Viros ipsi datos esse adiutores in Dominicæ vineæ cultura: subdit enim eadem Sancta Synodus: *Ipsos quoque Episcopos hortamur, ac per viscera Dei Nostri requirimus; ut Fratres ipsos affectu bene-*
vola

volo prosequentes caritative tractent, ac benigne foveant &c. & tamquam in agro Domini cooperatores; eorumque laborum participes prompta benignitate recipiant. Demum & Episcopi, & Regulares simul animam advertant ad id, quod ibidem subiicitur; *Una est Regularium, & Sæcularium, Prelatorum, & Subditorum, exemptorum & non exemptorum universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur; eorumque omnium unus Dominus, una Fides; & propterea decet eos, qui eiusdem sunt corporis, unius etiam esse voluntatis.*

Hæc profecto Christianæ veritatis, & caritatis documenta cum utrumque servata fuerint, omnibus in rebus, adeoque in hac etiam Ordinationum materia, importunæ partium querelæ penitus conticescent. Neque enim Regulares conqueri poterunt, quod recusantibus Episcopis sacram Ordinationem administrare, præterquam in temporibus ab Ecclesia statutis, eorum privilegia de Ordinibus extra tempora suscipiendis effectum vacua remaneant; Episcopi enim alios etiam oportunos dies ordinandis Regularibus facile invenient. Episcoporum autem cessabunt querelæ, quod Superiores Regulares, ad eludendam Decreti Clementini observantiam, adventibus Ordinationum temporibus, subditos suos domicilio moveant, eosdemque statim post susceptos Ordines, falsis de causis ad pristinum Monasterium reverti iubeant: siquidem Regulares huiusmodi agendi rationem, quam, & alias in foro externo graviter vindicatam fuisse, & in posterum districte coercendam fore noverint, tum a probi Viri honestate, & fide alienam, tum etiam debite erga Sacros Ecclesiarum Antistites observantiam contrariam esse, ipsi per se facile cognoscent.

Præsentibus vero Nostras litteras, & in eis statuta quæcumque etiam ex eo, quod quilibet in præmissis, seu eorum aliquo, ius, vel interest habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cuiusvis status, gradus, ordinis, præminentiae, vel dignitatis existant, sive alias specifica, & individua mentione, & expressione digni, illis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, neque causæ, propter quas eadem præsentibus emanaverint, adductæ, verificatæ, vel sufficienter, aut ullo modo iustificatæ fuerint, aut ex alia qualibet, etiam quantumvis iuridica, & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore iuris clauso, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis no-

stræ, aut interesse habentium consensu, aliove quolibet, etiam quantumvis magno, ac formali, ac substantiali defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos iuris reduci, seu adversus illas aperiitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque iuris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut etiam motu pari, & de Apostolicæ potestatis plenitudine simili concessio, vel emanato quempiam in iudicio, vel extra illud uti, seu se iuvare ullo modo posse; sed ipsas præsentibus semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus fortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quodcumque spectabit, inviolabiliter, & inconvulso observari.

Sicque, & non aliter in præmissis censerent, atque ita per quoscumque Iudices ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Apostolicæ Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præminentia, ac potestate fungentes, & functiones, sublata eis, & eorum cuilibet aliter iudicandi, & interpretandi facultate, iudicari, & definituri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus, quatenus opus sit, Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ Regula, de iure quæsito non tollendo, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, necnon quibusvis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, privilegiis quoque exemptionibus & indultis, etiam in corpore iuris clausis, aut litteris Apostolicis, quibusvis Personis, Collegiis, Locis, Ordinibus etiam militaribus, Congregationibus, Societatibus, & Institutis, aliisque quibuslibet specifica, & individua mentione dignis, etiam sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam clausulis, & Decretis, etiam derogatoriis derogatoriis, & irritantibus, in genere, vel in specie, etiam motu simili, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, seu consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singu-

singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & individua mentio, seu quævis alia expressio ad id servanda foret, illorum tenores, formas, causas, & occasiones præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & exactissime servatis, & specificatis, respectively habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad præmissorum effectum plenissime, motu pari derogamus, & derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Volumus insuper, & eadem auctoritate prædicta mandamus, ut eadem præsentibus, & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam facilius deducantur, nec quisquam de eis ignorantiam prætereundum valeat, ipsas præsentibus, seu earum transumpta, ad valvas Ecclesiæ Sancti Ioannis in Laterano, & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curieque Generalis Innocentianæ in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ per aliquem ex Curforibus Nostris, ut moris est, publicari, & affigi, sicque publicatas, & affixas, omnes, & singulos quos concernunt, seu concernent in futurum perinde afficere, & archare, ac si unicuique illorum personaliter intimata, & notificata fuissent.

Utque earundem præsentium transumptis, seu exemplis, etiam impressis alicuius Notarii publici subscriptis, ac Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in iudicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus, haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, approbationis, innovationis, voluntatis, mandati, statuti, decreti, declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ 1747. 3. Kal. Martii Pontificatus Nostris anno septimo.

D. Cardinalis Passioneus.

I. Datarius.

VISA DE CURIA

I. C. Boschi.

I. B. Eugenius.

Loco * Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate D. N. IESU CHRISTI, 1747. Indictione 10. die vero 4. Martii Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno septimo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, Curie Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Io: Baptistam Angelini Apost. Curf.

Ioseph Renzoni Mag. Curf.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIO

Qua ampliatur Episcopis facultas impertienti Benedictionem cum Indulgentia plenaria Fidelibus in mortis articulo constitutis, etiam per alios, tam in Civitatibus, quam in Diocesis ab ipsis subdelegatos.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

PIA Mater Catholica Ecclesia de æterna Filiorum suorum salute in primis sollicita, cum hanc intelligat ab extremo ipsorum mortis articulo potissimum pendere, nunquam prætermisit omnibus eos subsidiis pro huiusmodi temporis necessitate opportunis iuvare, atque instruere, tam iis nimirum, quibus opus esset ad æterna præcavenda supplicia, quam quæ apta, & salubria forent ad evitandas pœnas temporibus definitas, quas in altera vita humanis plerumque spiritibus, etiam dimisso mortalitatis culpæ, æternæque pœnæ reatu, in Purgatorio igne luendas manere non ignorat. Quamobrem, licet ex veteri simul, & recenti Ecclesiæ disciplina, graviorum quorundam criminum ab-

solu-

olutio Romano dumtaxat Pontifici in universo Christiano Orbe, aliorum autem singulis Ecclesiarum Præsulibus in eorum Diocesis reservata fuerit; attamen adveniente unicuique Fidelium supremo migrationis die, omnes huiusmodi absolutionum reservationes cessare, & cuilibet Sacerdoti liberam, & plenam facultatem esse quemcumque penitentem a quibuscumque peccatis, & criminibus, necnon Ecclesiasticis sententiis, atque censuris absolvendi, provide declaratum fuit. Præterea cum in Ecclesia immensus, & inestimabilis existat Thesaurus Spiritualis ex infinitis constans satisfactionibus Passionis, & Mortis Domini Nostris IESU CHRISTI, ac præterea ex meritis, & satisfactionibus gloriosæ Virginis Genitricis Dei MARIÆ, omniumque Sanctorum, & Electorum, cuius Thesauri dispensationem Salvator Noster Beato Petro Apostolorum Principi, eiusque in perpetuum Successoribus tradidit; hoc semper summo studio curarunt Prædecessores Nostris Romani Pontifices, ut illius divitias in moribundos Fideles large diffunderent, & maxima omnium amplitudine, quæ Indulgentia Plenaria nuncupatur, cuiusque impertiendæ ius in Apostolica Sede unice residet, ipsi potissimum applicarent: quam quidem in rem Episcopis per Ecclesias constitutis vices suas cum opportunis facultatibus delegarunt, ne ullus in Orbe terrarum angulus esset, ubi Catholicæ Religionis professoribus huiusmodi adiamenti copia deesset pro extremo illo momento, quo ipsorum salutis causa in discrimen adducitur.

Hactenus huiusmodi facultas Episcopis concedi consuevit, Pontificis nomine, & auctoritate per privatas Epistolas ipsius Secretarii Brevium secretorum, qui exposita Pontifici petitione pro parte cuiusque Episcopi, & pro spiritali utilitate ipsius subditorum ad se delata, rescribere solebat petitam facultatem ab ipso Pontifice eidem indulgeri ad triennium proximum; hac tamen lege, ut ipse ea uteretur, nimirum Benedictionem impertiret, & Indulgentiam plenariam ægrotis in mortis articulo constitutis largiretur per se ipsum immediate, vel, quatenus Episcopum suffraganeum haberet, per Dominum Suffraganeum suum; nec, nisi necessitate cogente, & quidem nocturno tempore alium Sacerdotem in singulis peculiaribus casibus subdelegare posset; Ubi vero præcisâ necessitas exegerit, ac insimul notis tempore dumtaxat, idem permittit, ut alicui Sacerdoti pio, per Dominationem Vestram, qualibet vice eligendo ꝑ. c.

communicare valeant. Quo vero ad Moniales, ordinarii earum Confessarii opera in eum finem uteretur.

Hanc porro facultatem, prout in huiusmodi litteris concedebatur, Ecclesiarum Pastores iamdudum iudicantur angustis nimium limitibus circumscriptam; non solum ob breve triennii spatium ipsi præfinitum, verum etiam quia propter relatas leges circa illius usum præscriptas ab huiusmodi Indulgentiæ Plenariæ beneficio excludi videbant plerisque Fideles sibi subiectos, præsertim vero eos, quos extra ipsorum Residentiæ locum, & remotis Diocesium regionibus infirmari contingeret; nec desuerunt instantiæ Vicariorum Capitularium, & Vicariorum Apostolicorum, sicut etiam Prælatorum inferiorum Territorium separatim habentium, cum activa in Clerum, & Populum iurisdictione, qui eandem facultatem Episcopis concedi solitam, sibi quoque tribui postularunt: quibus de rebus actum fuit di 22. Novembris 1710. in Congregatione S. R. E. Cardinalium Indulgentiæ, & Sacris Reliquiis præposita, cuius Consultoris officium in minoribus tunc constituti obtinebamus; sed nihil tunc temporis est innovatum, resque in priori statu relicta fuit.

Cum vero deinceps alterum quoque munus Secretarii Congregationis Decretorum Concilii Tridentini Interpretis Nobis in minoribus pariter degentibus demandatus fuisset; instante Episcopo Mazariæ tunc existente, duo dubia eidem Congregationi definienda proposuimus: unum videlicet, an itante dispositione præmissarum Epistolarum Secretarii Brevium, ut scilicet Episcopus impertienda Monialibus Benedictione, & Indulgentia Plenaria eidem in articulo mortis applicanda, earum Confessarii opera uteretur, licitum sit Episcopo Monasterii claustra ingredi, ut huiusmodi pium opus per se ipsum adimpleat: alterum vero, quatenus id Episcopo permittatur, an, & a quibus comitatus Monasterium ingredi debeat: super quibus perpenso folio a Nobis pro huiusmodi quæstionum elucidatione de more exarato die 10. Maii anni 1737. responsum fuit ad primum: Licere Episcopo, quoties voluerit ad impertiendam Benedictionem Moniali in mortis articulo constitutæ Monasterium intrare: ad secundum: Episcopo ad hunc effectum intra Monasterii septa se conferenti comites esse debere Confessarium ordinarium ipsius Monasterii, aliumque Sacerdotem ipsius Episcopi arbitrio eligendum. Rescripto autem addi-

additum fuit: *Et ad Dominum Secretarium cum Eminentissimo Secretario Brevium*: quibus nimirum verbis Nobis demandatum fuit, ut cum bonæ memoriæ Cardinali Oliverio nuncupato, tunc Brevium Secretorum Prædecessoris Nostri Benedicti Papæ XIII. Secretario, ageremus pro ampliacione facultatum in memoratis Epistolis contentarum, quarum formulam a Nobis in folio tunc eidem Congregationi, ut præfertur, exhibito integre insertam, ipsa Congregatio paulo arctioribus conclusam limitibus iudicavit.

Neque porro omisimus iniunctum Nobis onus agendi cum præfato Cardinali Brevium Secretario quamprimum implere. Verum paulo post ab eodem Benedicto Prædecessore in Collegium S. R. E. Cardinalium cooptati ad regendam Episcopalem Anconitanam Ecclesiam Nos contulerimus, ex qua biennio post ad Metropolitanam Bononiensem translati fuimus, non licuit nobis negotium istud ad optatum finem perducere. Interim vero quum non minus pro Anconitano, quam pro Bononienfi Populo huiusmodi facultatem Indulgentiæ Plenariæ moribundis Fidelibus impertiendæ ab Apostolica Sede, ut par erat, expetitam iuxta consuetam formam, ac superius enuntiatis limitibus circumscriptam obtinuissemus; ipso statim usu, & propria experientia, in eus incidimus difficultates, quæ & anno 1710. ut præfertur, in Congregatione Sacris Reliquiis, & Indulgentiis præposita, a Nobis tamquam Consultore propositæ fuerant, quæque deinceps anno 1727. alteri Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum a Nobis etiam pro Secretarii munere, expositæ, causam dederunt memoratæ consultationi cum Secretario Brevium introducendæ. Etenim tam in Anconitanæ, tum vero in amplioris Bononienfis Ecclesiæ regimine, animadvertimus, ob interiectam Nobis huiusmodi facultatis subdelegationem, omnes plerumque Diocesis habitatores hoc tanto spiritali beneficio summis suis temporibus orbatos manere; & quidem cum irreparabili damno, deficientibus per Diocesim Collegiis Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis, quibus a felicitis Recordationis Prædecessore Nostro Alexandro Papa VII. per litteras diei 25. Ianuarii anni 1656. datas, & perpetuo valituras indultum fuit, ut Christi Fidelibus in mortis articulo constitutis Benedictionem cum Indulgentia Plenaria impertiri valeant; nec aliis exantibus Cœnobiis Regularium, quibus pro Confratribus piarum quarundam Societatum

ab eorum Ordinibus institutarum similia indulta, & privilegia ab Apostolica Sede concessa fuerunt. Quod vero spectat ad incolæ ipsius civitatis, siquidem hæc, ut Bononia est, frequenti Populo sit referta, cum facultas substituendi non aliter in præfata Epistola tribuatur, quam in casu præcisæ necessitatis cum nocturno tempore coniuncto: cum magno animi Nostri dolore experti sumus paternæ huiusmodi caritatis actus erga dilectos in Christo Filios Nostros, non ea assiduitate, qua cupiebamus, per Nos ipsos præstari posse. Nam præterquamquod necesse habebamus nonnullis per annum mensibus a civitate abesse, ut, iuxta præscriptum sacræ Tridentinæ Synodi, si non totam, saltem aliquam illius amplæ Diocesis partem singulis annis coram invisendo, corrigendo, docendo, & Sacramentum confirmationis visitatis plebibus ministrando, iustraremus; iam in ipsa civitate degentes, nullam fere diurni temporis horam, vel a Divinis rebus, vel a Pastoralis officii occupationibus vacuam habebamus; dum pro occurrentium negotiorum expeditione, nunc adeantium postulationibus, nunc ministrorum relationibus, nunc Congregationum consultationibus operam dare oportebat: recurrentibus autem Ordinationum Temporibus, vel evenientibus Ecclesiarum Parochialium vacationibus, aut cessantibus Confessariorum facultatibus, quas, ad nova de ipsis experimenta identidem capienda, non nisi temporibus definitas iisdem concedere consuevimus, examina, atque concursus sine Nobis haberi non permittebamus. Et sane, si quis Episcopalis vitæ conditiones, ut vere se habent, considerare velit, facile agnosceret, maiorum civitatum Episcopos fere reductos esse ad huiusmodi Benedictionis, & indulgentiæ beneficium aliquibus dumtaxat personis vel genere, vel aliis qualitatibus conspicuis, & quidem instantibus, & postulantibus exhibendum; pauperibus autem, & humilioribus ob præclusam sibi, extra necessitatis, & noctis tempora, subdelegandi facultatem, vix unquam succurrere posse.

Quod si satis momenti, & auctoritatis haberet sententia a nonneme proposita, Plenariam scilicet Indulgentiam in mortis articulo concedendam non esse, nisi his, quorum eximia in Ecclesiam merita extitissent, ea nimirum de causa, quod cum pro huiusmodi Indulgentiæ consecutione vel nullum omnino opus iniungi, vel nonnisi morientis statui, viribus accommodatum imponi possit, præterita dumtaxat in Ecclesiam meri-

inestita cum extrema præsentis necessitate coniuncta, locum supplere possint aliorum operum, quæ ceteroquin ad Plenariam Indulgentiam adipiscendam præscribi solent; nihil profecto esset, cur aliquid nunc a Nobis innovando statueretur. Verum Prædecessorum Nostrorum hæc agendi ratio relatæ opinionioni contraria dignoscitur. Ut enim multas prætereamus concessionibus; Indulgentiæ Plenariæ morientibus fidelibus indistincte applicandæ; quamnam porro, & quam magna in Ecclesiam promerita fuisse dicemus eorum, qui quatuor ab hinc sæculis pestifera lue per Angliam grassante ex hac vita decedebant? quibus tamen omnibus, dummodo Sacramentaliter confessi, & Sacra Communione refecti fuissent, Prædecessores Nostri Clemens Papa VI. & Gregorius Papa XI. Benedictionem cum Indulgentia Plenaria per Legatos suos impertiri non recusarunt. Sed & ipsa Congregatio iam usque ab anno 1675. die 22. Aprilis, re diligenter perpensa, censuit Indulgentiæ Plenariæ largitionem in eos etiam qui singularibus in Ecclesiam meritis nequaquam excellere recte, & utiliter conferri, atque diffundi.

Quapropter Apostolicæ caritatis Nostre viscera dilatantes, & tam veteribus, quam recentioribus Ecclesiasticæ benignitatis exemplis inhaerentes, siquidem extat illustre monumentum tertii Ecclesiæ sæculi in Epistola Sancti Cypriani, quæ in novis editionibus impressa est num. XII. qua scilicet in eorum gratiam, qui Libellos Martyrum obtinuerant, & in mortis periculo versabantur, cum ipse æstivis ardoribus præpediretur, quo minus, ut optaverat, ad eos reconciliandos sese conferre posset, permisit ut id, vice sua, a quocumque Presbytero, aut etiam Diacono præstari queat. Novissimis vero temporibus ex secunda Mediolanensi Provinciali Synodo constat a felicitis recordationis Prædecessore Nostro Gregorio Papa XIII. omnibus Episcopis illius provinciæ concessum fuisse, non solum, ut ipsi Benedictionem cum Indulgentia Plenaria moribundis Fidelibus impertiri, sed etiam, ut aliis huiusmodi facultatem libere subdelegare possent. His igitur, aliisque exemplis, necnon rationibus superius relatis permoti, hac Nostra perpetuo valitura Constitutione novas in hac materia regulas præfinire, quodque olim, ut præmissimus, de alterius sententia deliberandum Nobis fuerat, nunc demum de concessa Nobis Apostolica potestatis plenitudine absolvere, ac perficere constituimus.

Itaque primum volumus, atque decerni-

mus, ut quæ facultates impertiendi Benedictionem cum Indulgentia Plenaria Fidelibus in mortis articulo constitutis, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis nunc existentibus a Nobis, vel a Prædecessoribus Nostris ad hunc diem concessæ reperiuntur, licet illæ in consuetis Epistolis Secretarii Brevium ad triennium dumtaxat, vel alias ad definitum tempus indultæ fuerint; nihilominus præsentis Nostre Constitutionis vigore eo usque in suo robore maneant, quoad iidem Antistites earum Ecclesiarum atque Diocesum regimen obtinebunt, quarum favore, & intuitu easdem facultates a Nobis, & ab Apostolica Sede impetrarunt. Nos enim eas ad omne tempus huiusmodi, motu proprio, & auctoritate præfata, atque earundem præsentium litterarum serie extendimus, & prorogamus.

Utque præterea unusquisque ex Antistitibus præfatis, unum aut plures pios Sacerdotes, sive Sæculares, sive Regulares, prout necessarium fore iudicabunt, eorum Civitibus subdelegare valeant, qui, dum ipsi Antistites aliquo legitimo impedimento detinentur, quamvis huiusmodi impedimentum diurno tempore occurrat, eorum vice, Benedictionem huiusmodi cum Indulgentia Plenariæ applicatione Christi fidelibus in præfato articulo mortis constitutis impertiantur; aliove similiter per Diocesim Sæculares aut Regulares Sacerdotes, quotquot pro numero animarum in Diocesis existentium necessarios iudicaverint ad prædictum effectum deputare, & subdelegare possint, necnon eosdem a se deputatos, & subdelegatos removere, alioque in eorum locum pro suo arbitrio, & prudentia subrogare valeant, iisdem motu, potestate, & tenore concedimus, & indulgemus.

Si vero aliquem ex Antistitibus nunc per Ecclesias constitutis, & præfata facultate gaudentibus ad aliarum Ecclesiarum regimen Apostolica auctoritate transferri contingat, sive aliquis eorum sit quorum favore consuetæ litteræ Secretarii Brevium ad hunc diem expeditæ non fuerint; ac denique cum novi Episcopi Catholicis Gregibus in posterum præficiantur; volumus, atque statuimus, ut singulis eorum huiusmodi facultatem a Nobis, sive a Romano pro tempore Pontifice postulantibus, Apostolicæ litteræ in forma Brevis gratis per omnia expediantur, quibus prædicta facultas ipsis concedatur, non ad triennium, sed ad omne tempus, quo acceptum semel Ecclesiæ regimen obtinebunt; adiecta etiam facultate subdelegandi tam pro Civitate

tate, quam pro Diœcesi, non quidem in casu dumtaxat impeditenti cum nocturno tempore coniuncti, sed in omnibus, & per omnia ad normam eorum, quæ pro Episcopis nunc existentibus, & indulto huiusmodi actu gaudentibus, supra statuimus.

Insuper pro Prælati inferioribus Territorium separatum habentibus, cum vera qualitate Nullius, & activa in Clerum, & populum iurisdictione; quamvis Prædecessores Nostri hanc de præterito consuetudinem non habuerint, nihilominus de Apostolica liberalitate, ac simili motu, & tenore concedimus, & indulgemus, ut, si ab ipsis huiusmodi facultas petita fuerit, similes litteras in forma Brevis in posterum singulis eorum expediantur, iuxta eandem formam, mutatis mutandis, quam pro Episcopis constituimus; ne excepta quidem facultate subdelegandi, ut supra, dummodo ipsi Prælati hanc gratiam postulant, Apostolicis litteris Nostri anno Incarnationis Dominicæ 1741. nono Kalend. Decembris datis, quarum initium est: *Quod Sancta*, impressis in Bullario nostro Tom. I. num. VII. obtemperaverint; nimirum sacra Apostolorum limina præscriptis temporibus visitaverint, & relationem status Ecclesiarum sibi subiectarum Apostolicæ Sedi exhibuerint, vel quatenus Prælationis honorem de novo accipiant, debitum iuramentum in memorata Constitutione præscriptum antea præstiterint.

Dum autem huiusmodi facultatem Episcopis eam actu obtinentibus prorogavimus, & ampliavimus, ut præfertur; ceteris vero tam Episcopis, quam Prælati inferioribus in posterum eas petentibus, supradicta forma, & amplitudine concedendam fore decernimus; sequitur, ut huiusmodi indulta nequaquam morte concedentis expirent; cum iurisdictione delegata in iis, quæ non iustitiam, sed gratiam concernunt, etiam post obitum delegantis manere debeat. Quoniam vero iisdem Episcopis, & Prælati permittimus, ut huiusmodi facultatem pro incolarum Civitatum, locorum, atque Diœcesum opportunitate, & necessitate, uni vel pluribus Sacerdotibus in posterum subdelegare valeant; statuimus, atque decernimus huiusmodi subdelegationes per subdelegantis cessum, aut decesum similiter non expirare, sed potestatem ipsis tributam perseverare usque ad superventum novi Præfulis, cuius arbitrio relinquimus eosdem in huiusmodi officio confirmare, vel ab eo remove. Atque ita quicumque Antistes memoratam facultatem a Romano Pontifice

semel obtinuerit, eo decedente, opus non habet pro illius confirmatione ad Apostolicæ Cathedræ Successorem recurrere. Sicque etiam cedente, vel decedente Episcopo, seu Prælato, a quo eadem facultas in sua Diœcesi aut Territorio subdelegata fuerat, nova concessione opus non erit pro temporaneo Vicariorum Capitularium, aut Apostolicorum, regimine; cum subdelegatorum auctoritas semper manere debeat, quamdiu vel Episcopus ipse, aut Prælatus, vel illius Successor eandem ipsis non ademerit.

Hac igitur ratione animarum saluti consulentes, quantum Nobis in Domino licuit, piam consuetudinem applicandi Plenariam Pontificiam Indulgentiam Ecclesiæ Filiis in mortis articulo constitutis ampliare, & faciliorem reddere curavimus. Permissaque Venerabilibus Fratribus, ac dilectis Filiis, Ecclesiarum Episcopis, & Præfulibus, facultate alios Sacerdotes ad hunc effectum tam in Civitatibus, quam in Diœcesibus subdelegandi, non parum levaminis eorum anxietatibus, & sollicitudinibus per Nos allatum esse putamus. Verumtamen ipsis declaratum volumus, non id dumtaxat Nobis fuisse, ut eos prorsus eximeremus ab hoc paternæ caritatis officio, per se ipsos adeundi miseros ægros Plenariæ absolutionis in extremo articulo adipiscendæ cupidos; sed ut eorum pietatem opportune iuvaremus, ne, dum ipsi aliis Pastoralibus curis detinentur, dolere debeant, commissos sibi Fideles hoc tanto spiritali beneficio destitutos ex hac vita migrare. Qui vero pium huiusmodi opus per semetipsos exercere gaudent (quod sane omnes, quoties legitime impediti non fuerint, facturos esse confidimus) meminerint, non id dumtaxat erga nobiliores, & potentes huius sæculi, sed erga pauperes quoque, & abiectæ sortis homines præstandum esse. Qua de re utiliter legi poterit Prædecessoris Nostri S. Gregorii Magni Homilia 28. in Evangelia ad cap. IV. Ioannis: *Erat quidam Regulus, cuius Filius infirmabatur Capharnaum*, in qua mirabilem, atque cælestem observat amantissimi Redemptoris Nostri IESU CHRISTI agendi rationem, qui ad invisendum ægotantem Reguli filium invitatus ire abnuvit, ad Centurionis servum nec invitatus iturum se profiteretur. *Quid est, quod Regulus rogat, ut ad eius filium veniat, & tamen venire recusat; ad servum vero Centurionis non invitatur, & tamen se corporaliter ire pollicetur? Reguli filio per corporalem presentiam non dignatur adesse; Centurionis servo non dedignatur occurrere.*

Ut

Ut autem Indulgentiæ fructus a Fidelibus in mortis articulo percipiatur, hoc sedulo agendum erit, ut Populus in Sacris Concionibus, & Catechesibus frequenter edoceatur, quod iis, qui gratiæ Dei, quam in Baptismo acceperunt, ingrati & per actualia peccata Spiritum Sanctum contristaverunt, & Templum Dei violare non sunt veriti, quantumvis æterna supplicia in Pœnitentiæ Sacramento condonata fuerint; nihilominus temporalis plerumque pœna Divinæ Iustitiæ exolvenda superest, cuius remissio obtinenda est non solum per satisfactiones a Sacerdote Confessario in ipso Pœnitentiæ Sacramento pro mensura delicti impostas, aut per christianam tolerantiam earum adversitatum, a quibus mortalium vita immunis esse nequit; verum etiam per ieiunia, elemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia: alioquin verendum est, ne salutis remedia ab Ecclesiæ benignitate Fidelibus suppeditata, paulatim in pravæ libertatis, & licentiæ fomentum traherentur; compluribus sibi temere blandientibus de remissione tum sempiternæ pœnæ per Sacramentalem absolutionem, tum temporalis per Indulgentiæ Pontificiæ applicationem, in exitu vitæ impetrandæ; neque cogitantibus quam incertum sit omnibus non solum qua hora, & quo mortis genere ex hac vita migrandum sibi fuerit, sed etiam an Indulgentiam, licet externo ritu sibi applicatam, cum effectu sint percepturi. Præpostera, æque ac periculosa antiquis Ecclesiæ temporibus inoleverat consuetudo, ut non pauci ex iis, qui ad Baptismum nomina obtulerant ad finem usque vitæ ipsius Sacramenti perceptionem prorogarent, quo scilicet interim ingenio libere indulgerent, ac demum cum e vita discessuri essent per salutare lavacrum ab omni culpa, & tam ab æterna quam temporali pœna soluti, ad cæleste Regnum recta transferrentur: contra quos extant gravissimæ obiurgationes Sancti Gregorii Nazianzeni in Oratione XL. & Sancti Ioannis Chrysostomi in Homilia I. super Acta: sed & Ecclesia Catholica pravam huiusmodi confidentiam improbare se declaravit, dum eos, qui in mortis periculo Baptismum susceperant, si convaluissent, a Sacris Ordinibus, & ab officiis Ecclesiasticis arcendos, ac perpetuo irregulares fore decrevit.

Et quoniam Sacerdotibus, qui Fideles in extremo agone laborantes pie adiuvant, vel Ecclesiæ Sacramenta illis ministrant, Rituale Romanum iniungit, ut si ægrotus Indulgentiam Plenariæ legitima auctoritate concessam

Conc. Appar. Tom. I.

consequi valeat, eam illi in mentem reducant proponantque quid ad eam consequendam agere debeat: ex his autem, qui ad huiusmodi statum redacti sunt, alii quidem cum plena cognitione integrum loquellæ usum retinent, alii vero loquendi facultatem amiserunt, licet antea sinceræ contritionis indicia dederint, eaque adhuc ratione utentes, identidem dare non desinant; ideo, quo certius prædicti omnes Indulgentiæ fructum consequi valeant, præfatis Sacerdotibus mandamus, ut omni ratione studeant moribundos Fideles excitare ad novos de admisis peccatis doloris actus eliciendos, concipiendosque ferventissimæ in Deum caritatis affectus; præsertim vero ad ipsam mortem equo, ac libenti animo de manu Domini suscipiendam. Hoc enim præcipue opus in huiusmodi articulo constitutis imponimus, & iniungimus, quo se ad Plenariæ Indulgentiæ fructum consequendum præparent, atque disponant. Quia in re auctor Nobis est Sanctus Doctor Augustinus, qui in *Lib. XIII. de Civit. Dei cap. VI.* postquam horridam mortis speciem, eique renitentes hominum animos descripsit, quodque in aliis suis operibus non semel docuerat, mortem nimirum esse peccati originalis pœnam, ibi quoque asseruit, & confirmavit; hac ad rem nostram apposite subdit: *Quidquid tamen illud est in morientibus, quod cum gravi sensu admittit sensum, pie, fideliterque tolerando, auget meritum patientiæ, non auferit vocabulum pœnæ. Ita cum ex hominis primi perpetuata propagine proculdubio sit mors pœna nascentis; tamen, si proprietate iustitiæ pendatur, fit gloria renascentis; & cum sit mors peccati retributio, aliquando impetrat, ut nihil retribuatur peccato.*

Pro impertienda vero Benedictione Fidelibus in mortis articulo constitutis, applicandaque ipsis Plenaria Indulgentia, cum nulla certa formula olim præscripta foret, Sanctæ Memoræ Prædecessor Noster Benedictus Papa XIII. anno Domini 1726. pias quasdam Preces, & Orationes ad hunc effectum adhibendas publicari mandavit: quarum exemplo, in his, quæ opportuna iudicamus, inhærentes, aliam de novo formulam cum his, quæ in hac Nostra Constitutione præscripta sunt, magis congruentem confecimus, & instituimus, quam ab omnibus in posterum usurpari præcipimus: mandantes hoc ipsum inculcari, & iniungi in Apostolicis litteris, quæ deinceps pro concessione prædictæ facultatis Indulgentiæ Plenariæ Moribundis impertiendæ, ut præmissimus, expediendæ erunt.

L

Ac

Ac decernentes, ipsas presentes litteras semper validas, & efficaces existere, & fore, suoque plenarios effectus perpetuo sortiri, & obtinere, atque iis, ad quos spectat, seu spectabit in futurum, plenissime suffragari: non obstantibus Apostolicis, & in Generalibus, seu Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, seu specialibus Constitutionibus, ac quibuscumque contrariis, etiam Congregationum S. R. E. Cardinalium Decretis, & Resolutionibus, etiam Apostolica auctoritate approbatis, roboratis, & pluries confirmatis; usibus quoque, silibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus. Quibus omnibus, & singulis ad praemissorum effectum, motu, scientia, & potestate praefatis, amplissime derogamus, aliisque contrariis quibuscumque.

Volimus autem, ut earumdem praesentium transumptis, sive exemplis etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, & sigillo personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eadem ubique fides habeatur, quae ipsis praesentibus haberetur si forent exhibitae, vel ostensa.

Formula igitur, quam pro impertienda Benedictione, & Plenaria Indulgentia moribundis Fidelibus applicanda, ut praefertur, in posterum adhibendam esse praescripsimus, talis est.

M O D U S

A SS. D. N. BENEDICTO PAPA XIV.

Approbatus

Pro opportunitate temporis servandus, ut infra in Rubricis notatur, ad impertiendam Benedictionem in articulo mortis constitutis ab his, qui facultatem habent a Sede Apostolica delegatam.

Benedictio in articulo mortis cum soleat impertiri post Sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae, & Extremae Unctionis illis infirmis qui vel illam petierint, dum sana mente, & integris sensibus erunt, seu verisimiliter petierint, vel dederint signa contritionis, impertienda iisdem est, etiamsi postea lingua, ceterorumque sensuum usu sint destituti, aut in delirium, vel amentiam inciderint. Excommunicatis vero, Impoenitentibus, & qui in manifesto peccato mortali moriuntur, est omnino deneganda.

Habens praedictam facultatem ingrediendo

cubiculum, ubi iacet infirmus dicat: Pax huic Domini, &c. ac deinde Egrotum, cubiculum, & circumstantes aspergat aqua benedicta dicendo Antiphonam: Asperges &c.

Quod si Egrotus voluerit confiteri, audiat illum, & absolvat. Si Confessionem non perat, excitet illum ad eliciendum actum contritionis; de huius benedictionis efficacia, ac virtute, si tempus ferat, breviter admoneat; tum instruat, atque hortetur, ut morbi incommoda, ac dolores in antea vite expiationem libenter perferat, Deoque se se paratum offerat ad ultro acceptandum quicquid ei placuerit, & mortem ipsam patienter tobeundum in satisfactionem poenarum, quas peccando promeruit. Tum piis ipsum verbis consoletur in spem erigens fore ut ex Divina munificentiae largitate poenarum remissionem, & vitam sit consecuturus aeternam. Postea dicat:

V. Auditorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit caelum, & terram.

Antiphona. Ne reminiscaris Domine delicta Famuli tui (vel Ancillae tuae) neque vindictam sumas de peccatis eius.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster &c.

V. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos a malo.

V. Salvum fac servum tuum (vel Ancillam tuam, & sic deinceps)

R. Deus meus sperantem in te.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Clementissime Deus Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui neminem vis perire in te credentem, atque sperantem, secundum multitudinem miserationum tuarum respice propitius Famulum tuum N. quem tibi vera Fides, & Spes Christiana commendant. Visita eum in salutari tuo, & per Unigeniti tui Passionem, & Mortem, omnium ei delictorum suorum remissionem, & veniam clementer indulge, ut eius anima in hora exitus sui Te Iudicem propitiatum inveniat, & in Sanguine eiusdem Filii tui ab omni macula abluta transire ad vitam mereatur perpetuam. Per eandem Christum Dominum Nostrum. Tum lecto ab uno ex Clericis astantibus Confiteor &c. Sacerdos dicat Misereatur &c. Deinde Dominus Noster Iesus Christus Filius Dei vivi,

vivi, qui Beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat Confessionem tuam, & restituat tibi Stolum primam, quam in Baptismate recepisti; & ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa Indulgentiam Plenariam, & remissionem omnium peccatorum tibi concedo. In nomine Patris &c.

Per sacrosancta humanae reparationis Myseria remittat tibi Omnipotens Deus omnes praesentis, & futurae vitae poenas, Paradisi portas aperiat, & ad gaudia sempiterna perducatur. Amen.

Benedicat te Omnipotens Deus, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Amen.

Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis generalis faciendae, neque praemissarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos ei benedictionem impertiatur.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, prorogationis, ampliacionis, & concessiois, mandatorum, statutorum, decretorum, ac derogationum infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicae 1747. Nonis Aprilis Pontificatus Nostri anno septimo.

D. Cardinalis Passioneus.

I. Datarus.

VISA DE CURIA

I. C. Boschi.

I. B. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI 1747. Indictione 10. die vero 4. Maii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Papae XIV. anno septimo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicae Lateranensis, & Principis Apostolorum, &

Cancellariae Apostolicae, Curiaeque Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Florae, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Io: Baptistam Angelini Apostol. Curs.

Franciscus Bartolotti Mag. Curs.

C O N S T I T U T I O

SS. D. N. BENEDICTI PAPAE XIV.

Qua certus ordo praescribitur pro causis super nullitate Professionis Regularis mature discutendis, & valide definiendis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

SI datam hominibus fidem frangere, conventionesque eas, quae ab humanis legibus robur accipiunt, abrumpere, ac violare non licet; multo magis necesse est obligatum Deo mentis praepositum immutabiliter servari: Nosque praesertim, utpote sacrarum Legum custodes a Deo constitutos, oportet earum praestantionum, quae Divino, & Ecclesiastico iure indissolubiles sunt, perpetuam firmitatem, & observantiam asserere. Eam ob rem iam usque ab anno Incarnationis Dominicae 1741. Pontificatus Nostri anno primo, Apostolicas litteras dedimus, incipientes: *Dei miseratione*, in Bullario Nostro deinde editas Tom. I. num. 33. quibus certum praescripsimus ordinem in Tribunalibus Ecclesiasticis servandum, cum in ipsis discuti, & definiri deberent causae, in quibus de nullitate alicuius matrimonii contracti ageretur: non eo quidem consilio, ut si quid forte matrimonium cum impedimento aliquo dirimente initum fuisset, de illius nullitate iudicium postulari, aut fieri prohiberemus; sed ut in hoc gravissimo iudicii genere, in quo de sacro Connubiorum foedere agitur, pleniori veritatis elucidationi consuleremus, utque Iudices non sine certissima cognitione omnium, quae ad rem maxime conducunt, huiusmodi vinculum ex tot rationibus insolubile sententis suis, tamquam irritum ab initio, dissolverent. Cuius quidem Constitutionis utilitas, Deo favente, ad hunc diem aperte comprobatur;

L 2 cum

cum ex eo tempore neque tot causæ super prætenfa matrimoniorum nullitate in Tribunalibus pendeant, nec tam frequenter, ut antea, Nobis exhibeantur preces pro obtinendis dispensationibus super matrimonio rato, & non consummato; dum scilicet ante omnium oculos propositæ sunt difficultates paulo quidem maiores, sed omnino iustæ, quæ, ex novo ordine a Nobis statuto, cuilibet superandæ se offerunt, antequam optatum finem assequatur.

Quemadmodum itaque pro matrimoniis carnalibus a nobis provisum fuit; ita nunc & spiritualibus animarum nexibus, de Religiosis videlicet utriusque sexus Regularium Professionibus, pari ratione statuere decrevimus: nimirum certam normam, ac methodum tradere, quam observare debeant Iudices Ecclesiastici, quoties iudicia super nullitate Professionum in aliquo Ordine Regulari a Sede Apostolica approbato factarum, coram ipsis agitari contingat; neque id quidem ad hunc finem, ut aditus intercludatur iis, qui iustis de causis huiusmodi actiones intentare velint, ac possulent Professionem a se factam ex capite nullitatis irritam declarari; sed ut ipsi Iudices rerum veritatem in specie dignoscere, suasque sententias indubii fundamentis innixas proferre valeant; ac ne umquam ex ignorantia factorum, aliquem decernant solutum vinculo, dum is forte valida solemnium Votorum Professione emissa, Religioso Ordini, cui nomen dedit, reipsa maneat adstrictus. Qua ex methodo a Nobis tradenda hunc fructum similiter obventurum speramus, ut & rariore in posterum in Tribunalibus futuræ sint causæ super prætenfa Professionum nullitate: & qui deinceps huiusmodi nullitatis declarationem in foro externo obtinuerint, & consequenter a Religione discesserint, non amplius anxia, aut male tuta conscientia vivant, ac propterea ad Nos, ut ad officium Pœnitentiariæ Nostræ Apostolicæ, ut non semel evenisse novimus, coniugere cogantur, occultato, ut moris est, in precibus nomine, fatentes sententiam super Professionis nullitate pravis artibus extortam a se fuisse, decepto Iudice, vel per mendaciam in facti expositione adhibita, vel per corruptos Testes, ideoque flagitantes, ut ex gratiâ, & dispensatione Apostolica, facultas manendi in seculo ipsis indulgeatur.

Ut autem ordinate procedamus, distinguendum initio test inter Regulares illos, qui intra quinquennium a die factæ Pro-

fessionis de illius nullitate actionem promovent, & eos qui post elapsium quinquennium reclamant. Quod ad priores attinet, celebre est de illis decretum Sacræ Tridentinæ Synodi sess. xxv. de Regular. cap. xiv. in hæc verba: *Quicumque Regularis prætentat se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante atatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum a die Professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario.* In quo sane decreto licet in littera Virorum Regularium dumtaxat mentio fiat, nihilominus etiam feminæ Religionem professæ comprehenduntur; cum ex regulis iuris masculinum genus etiam femininum includat, ubi una eademque causa pro feminis æque ac pro masculis militat. Quamvis autem Decreti verba satis clara sint, variæ tamen quæstiones circa eorum sensum ac vim excitatæ fuerunt.

Cum etenim ibi sermo dumtaxat sit de Regulari Professo, qui suam Professionem nullam fuisse contendat: *Quicumque Regularis prætentat se per vim, & metum ingressum esse Religionem* &c. nihil vero expresse statuatur de ipsa Religione, cuius aliquando interest alicuius alumni sui Professionem irritam declarari, ut si quis exempli causa comperiat occultum aliquod impedimentum non revelasse, de quo interrogatus fuerat, adiecta declaratione, quod, eo forsan existente, & non patefacto, ipsius admissio a Religione minime rata habenda foret; hinc dubitatum fuit, an in huiusmodi casu solus Superior Regularis sine Ordinario procedere posset, an vero etiam in hac facti specie discutienda esset causa coram Regulari Superiore simul, & Ordinario loci. Super quo Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium ad ipsius Concilii Tridentini Interpretationem ab Apostolica Sede deputatorum constanter decrevit, causas huiusmodi super nullitate Professionis, tam a Regulari Professo, quam a Religione intra quinquennium in Iudicium deductas, & a Superiore Regulari, & ab Ordinario loci simul cognoscendas esse.

Cum item quinquennium, intra quod admittitur reclamatio adversus Professionem, Sancta Synodus computandum voluerit a die Professionis; cumque potior, atque com-

munis causa, quæ pro nullitate Professionis adduci solet, in metu consistat, metus autem per totum quinquennium, atque etiam ulterius, aliquando perseveret; quæsitum fuit, an ubi de metu agitur, initium quinquennii desumendum sit ab ipso die Professionis emissæ, an vero a die, quo Professus liberam reclamandi facultatem habere cœpit. Eadem vero Congregatio declaravit, in utroque pariter casu concessum quinquennii tempus a die emissæ Professionis esse computandum.

Ad idem pariter quinquennium pertinet alia agitata quæstio, an scilicet prædicti Ordinarius, & Superior Regularis cognoscere possint causas nullitatis Professionis etiam post ipsum quinquennium, ubi nempe Professus intra illius decursum reclamaverit, sed iudicium prosequi deinde neglexerit, aut nequiverit. Decretum est autem ab eadem Congregatione coram præfatis Iudicibus a Concilio memoratis agendam esse causam, etiam post elapsum quinquennium, dummodo satis constet, eam intra præscriptum tempus a reclamante serio intentatam fuisse.

De ipsis autem Iudicibus pro huiusmodi causarum cognitione a Sancta Synodo designatis per ea verba, *coram Superiore suo, & Ordinario*, complures similiter motæ sunt quæstiones, quæ maiori eorundem verborum elucidationi causam dederunt. Et primo quæsitum fuit, quinsam censendus esset Superior Regularis in casu, & ad effectum, de quo agitur, utrum scilicet Provinciæ Rector, an Generalis Ordinis moderator. Congregatio autem eiusdem Concilii Interpretis definiit esse Superiorem localem; nimirum Abbatem, vel Guardianum, sive Priorem, aut alio quocumque nomine nuncupatum Propositum, seu Rectorem illius Monasterii, aut Cœnobii, in quo reclamans Professionem emisit; eum nempe, qui huiusmodi Monasterii, aut Cœnobii regimen exercet, quo tempore causa super nullitate Professionis in iudicium deducitur. Quæsitum item fuit quinsam Monialium proprius Superior dendus sit ad effectum iudicandi una cum Ordinario de eorum Professionis nullitate. Responsum fuit, quod si agatur de Monialibus Ordinario loci immediate subiectis, tunc, quam nullus sit earum Superior Regularis, solus Ordinarius iudicat de Professione reclamantium intra quinquennium: si vero Moniales Regularium regimini subsint, tunc huiusmodi causæ iudicandæ sunt ab Ordinario loci simul, & a Superiore Regulari; ab eo

Conc. Appar. Tom. I.

nimirum, cui conceditur est universum Monasterii regimen, non autem a Confessario Regulari Monialium. Dubitatum est etiam, utrum Superior Regularis ius suum cedere possit Ordinario loci, eique permittere, ut in huiusmodi causis solus procedat, & iudicet. Id autem prædicta Congregatio fieri posse negavit; permisit tamen Superiore Regulari, ut si iudicium assumere nolit, aut non possit, alium subrogare valeat, vel Regularem, vel etiam Ecclesiasticum sæcularem iuris Canonici peritum, qui una cum Ordinario Iudicis partes exerceat. Denique quæsitum fuit, si forte Ordinarii, & Superioris Regularis iudicia inter se discrepantia extiterint, quodnam ex ipsis alteri prævalere debeat. At in hoc casu responsum fuit, causam ipsam ad Apostolicæ Sedis iudicium devolutam censei.

Quum vero inter capita nullitatis Professionem Regularem irritantia, unum etiam adnumeretur, si nempe aliquis Professionem emisit in Cœnobio ad Novitiorum institutionem minime destinato, in iis tamen locis, in quibus rec. mem. Prædecessor Noster Clemens Papa VIII. Decreta de Regularibus a se edita vim habere mandavit; si quis ex hoc capite Professionem a se factam intra quinquennium impugnare voluerit, aut etiam si Religio intra idem quinquennium postlaverit alicuius Professionem ex huiusmodi capite irritam declarari; Decretum extat a sel. record. Urbano Papa VIII. altero Prædecessore Nostro iustis, gravibusque de causis, ac de consilio præfate Congregationis Concilii Tridentini Interpretis, editum die 5. Ianuarii 1636. incipiens *Ad occurrendum*, quo statutum fuit huiusmodi causas ad eandem Congregationem private pertinere. Hæc sunt potiora in genere Decreta ex regestis prælaudatæ Congregationis excerpta, quæ licet alias a Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus Apostolica auctoritate non semel approbata fuerint, & confirmata; Nos tamen eadem præsentium litterarum tenore, atque auctoritate simili, novo approbationis, & confirmationis nostræ robore communimus, atque ab omnibus, ad quos spectat, seu respective spectabit in posterum, pro regula haberi, ac plenariæ executioni demandari præcipimus.

Quibus ita constitutis, firmataque persistentia causarum, quæ intra quinquennium a die Professionis emissæ adversus illius validitatem introducuntur; consequens est, ut & ea indicemus, quæ de ordine, ac metho-

do in huiusmodi iudiciis servanda, a Maioribus sapienter constituta sunt, tum ea proferamus, quæ nos ipsi opportune addenda censuimus, quæque pari auctoritate, ac præsentium litterarum vigore perpetuis futuris temporibus fervari volumus, & mandamus. Iam de ipsa huiusmodi causarum introductione notum est Decretum eiusdem Concilii Tridentini cit. sess. xxv. cap. xix. de Regular. Ut si quis antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam Apostata puniatur; interim vero nullo privilegio suo Religionis iuret. Ex quo sequitur Regularem postulantem iudicium fieri de suæ Professionis nullitate, ab ipso iudicii limine repelli, nisi constet eum in Religionis suæ claustris morari, & habitum Regularem resumpserit, si ipsum antea deposuerit.

De probationibus vero, licet non ignoremus, apud Superiores Regulares, Ordinariisque locorum usu receptum fuisse, in re tanti momenti, iudicia sua fundare in extraiudicialibus, atque attestationibus quantumvis iuramento firmatis, quæ ad perpetuam dicuntur, hoc tamen de cetero usurpari prohibemus, volentes, atque dilicite mandantes, ut ad altruendas probationes in huiusmodi causis necessarias verus, & iudicialis processus omnino conficiatur, in quo, & articuli exhibeantur ex parte illius, qui adversus Professionem agit; & interrogatoria dentur ab ea parte, quæ stat pro ipsius Professionis validitate; & testes tam super articulis, quam iuxta huiusmodi interrogatoria examinentur; utque hac forma non servata processus ipse, & sententia dependenter ab eo prolata, insanabili nullitatis vitio corruere censeantur; salva etiam dispositione iuris communis quoad alia nullitatis capita, si quæ forte in ipsa processus compilatione intervenerint.

Sub eadem poena nullitatis decernimus, atque statuimus, ut in hoc iudicio citari, aut audiri debeant tum Defensores Monasterii, seu Cœnobii, in quo Professus vota Religiosa suscepit, tum ipsius Professi consanguinei, sive propinqui, sive alii, quibus bona sua donavit, aut cessit; uno verbo, omnes, quorum interest illius Professionem sustineri: in primis autem ii citentur (si superstites fuerint) qui iudicati erunt tamquam auctores, aut complices metus eidem iacussi, ut Votum inivitus se obstringeret. Quemadmodum vero in citata Constitutione Nostra, quæ incipit, *Dei miseratione*, decrevimus, ut in

singulis Diocæsis ab Ordinario deputari deberet aliquis probitate, ac doctrina commendatus, cuius officium esset in causis matrimonialibus in iudicio stare pro validitate matrimonii; ita nunc omnibus, & singulis locorum Ordinariis committimus, & mandamus, ut personam aliquam similibus qualitatibus præditam in suis respective Diocæsis eligant, cui *Defensoris Professionum* munus imponant; utque huic omnia demandata, iniuncta, & respective applicata esse censeantur quæcumque nos in præcatis litteris de matrimonii Defensore statuimus: Nos enim eadem omnia, presentium tenore, ad huiusmodi Professionum Defensores expresse extendimus, & respective applicamus, & quoad istos pari modo locum habere decernimus. Id solum peculiariter pro Defensore Professionis in præsentibus statuimus, ut scilicet quidquid pro ipsis honorario, aut mercede, sive pro expensis in defensione causæ occurrentibus eidem præstandum esse iudex prudenter arbitratus fuerit, id omne ab illis exolveri debeat, quibus a Professo renunciata fuerunt bona in Religionis ingressu dimissa; si vero hi non existant, aut si Professus nihil renunciandum habuerit, ipsa Religio, quatenus ex illis sit, quæ temporalia bona possident, ad huiusmodi solutiones teneatur. Si autem nec adsint bona renuntiat, nec Ordo Regularis, de quo agitur, quidquam possideat; tunc Defensori Professionis satisfiat ex pecuniis mulctarum illius Tribunalis, in quo causa agitata fuerit, sive alterius, prout in aliis prædictis litteris Nostris de matrimonii Defensore statuimus.

Lata demum sententia a Superiore Regulari, & ab Ordinario loci, si ea pro validitate Professionis pronuntiata fuerit, neque Professus appellationem interponat, causam finitam esse non dubitatur. Si vero Professus ad Iudicem secundæ instantiæ appellaverit, vel etiam ulterius eadem causa retractanda fuerit, in omnibus hisce iudiciis volumus similiter Defensorem Professionis ex Officio deputatum intervenire, eodem prorsus modo, quo in citata Constitutione decrevimus, Defensorem matrimonii, in secunda, & ulteriori instantia iudicio semper adesse. Ac sicuti præterea statuimus huiusmodi Defensoris partes esse a Sententia Iudicis primæ instantiæ pro matrimonii nullitate lata ad ulterioris instantiæ Iudicem provocare, & formam prosequendi iudicium in ulterioribus huiusmodi instantiis præscripsimus; ita porro volumus, ut Defensor Professionis a Sententia in prima

ma

ma instantia pro nullitate Professionis edita appellare omnino debeat; atque in secunda, seu ulteriori huiusmodi causarum revisione, eadem omnia volumus observari, quæ pro causis matrimonialibus in eadem Constitutione mandavimus.

Quemadmodum denique legitimas poenas ibidem constituimus adversus eos, qui post unicam obtentam Sententiam pro prioris matrimonii nullitate, sive pendente appellatione, sive ea per incuriam, aut fraudem Defensoris, non interposita, ausi fuissent novas nuptias contrahere; atque decrevimus nemini licere ad altera vota transire, nisi duæ saltem Sententiæ conformes pro nullitate prioris matrimonii emanaverint: ita si quis in Ordine Regulari Professus post unicam Sententiam favore nullitatis Professionis pronuntiatam, sive pendente, sive ommissa culpabiliter appellatione, e Claustris exire, a Religione discedere, quodque magis est, habitum Regularem abiicere præsumpserit; volumus, atque statuimus, omnibus eum poenis, atque Censuris a Sacris Canonibus, & a Constitutionibus Apostolicis contra Apostatas latis, atque sanctis, subiacere, & obnoxium esse: decernentes pariter in huiusmodi causis de Professionis nullitate, liberum Professo non esse a Religione migrare, nisi duas saltem obtinuerit Sententias conformes, quibus ab eo emissa Professio nulla, & irrita declarata fuerit.

Et primæ quidem instantiæ Iudices super validitate Professionum, quæ intra quinquennium iudicialiter impugnantur, ut supra dictum est, Superior Regularis, simulque Ordinarius loci esse debent. Si vero eadem causæ in secunda, aut ulteriori instantia sint discutiendæ, statuimus, inhærentes antiquis quibusdam sæpe dictæ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Decretis, quæ pariter tenore presentium approbamus, & confirmamus, ut causæ huiusmodi ad eos Iudices devolvantur, ad quos de iure aliæ omnes causæ Ecclesiasticæ post Sententiam Ordinarii in gradu appellationis respective devolvuntur; ita tamen, ut hi quoque Iudices, sicuti Ordinarius in prima instantia una cum Superiore Regulari processit, sic & ipsi procedere, & iudicare debeant una cum Superiore Regulari, non quidem illius Monasterii in quo reclamans professus est, sed alterius Monasterii eiusdem Ordinis in eorum Civitate, aut Diocæsi existentis, vel eo non extante, cum Superiore vicinioris Monasterii eiusdem pariter Ordinis,

seu cum alia persona Ecclesiastica, cui iuxta præmissa, Superior ille, ad quem pertinet, suas vices ad hunc effectum delegaverit. Si autem huiusmodi causæ in secunda, aut ulteriori instantia ad Sedem Apostolicam devolvantur, & a prædicta Congregatione Concilii, sive ab altera super consultationibus Episcoporum, & Regularium, aut denique ab Auditorio Rotæ, ut respective a solet, discutiendæ fuerint; nullus erit locus ad iudicandum Superiore Regulari, qui neque tunc ad ferendam Sententiam admittitur, quum ab eadem Congregatione Concilii iuxta relatum superius Urbani Prædecessoris Decretum, examinanda fuerit, etiam intra quinquennium, validitas Professionis ex eo capite impugnata, quod facta fuisse asseratur in Monasterio, aut Cœnobio Religionis Tyronibus instituendis minime addicto.

Hactenus de iudiciis super nullitate Professionis, quæ intra quinquennium a die ipsius Professionis emissæ introducuntur: de quibus hoc etiam declarando decernimus, ut quæcumque in superioribus statuta sunt, ea omnia locum habere, & observari debeant etiam in Curia S. R. E. Cardinalis Nostri, & Romani Pontificis pro tempore in Urbe eiusque Districtu Vicarii in spiritualibus Generalis, quoties huiusmodi causa intra idem quinquennium in ipsius Tribunali Ordinario iudicandas esse contingat. Iam vero videndum est de eiusdem generis causis, quæ post elapsum quinquennium huiusmodi in iudicium adducuntur.

Porro quum Sancta Tridentina Synodus post quinque annos ab emissâ Professione transactos, omnem aditum ad reclamandum Professo interclusum esse sanxisset per ea aperta verba superius relata: *Non audiatur, nisi intra quinquennium a die Professionis*; adeo inhærendum huiusmodi sanctionis litteræ duxerunt Maiores Nostri, ut sub præmem. Prædecessore Nostro Gregorio Papa XIII. decretum fuerit, ac veluti pro regula statutum, nullius causæ introductionem super nullitate Professionis, elaso quinquennio, admittendam esse, etiamsi Professio per vim, & metum facta diceretur, atque probari vellet, huiusmodi vim, & metum toto quinquennii tempore permansisse. Verba Decreti die 5. Martii anni 1598. editi, quæ habentur *Decretorum Congregationis Concilii Tomo IX. fol. 55.* hæc sunt: *Gregorius XIII. ex Sententia Congregationis Concilii declaravit, eos, qui per vim, & metum se Religionem professos prætenderent, nisi intra quinquennium recla-*

L 4

ma-

maverint, eo elapso, non esse audiendos, tametsi allegarent, vim, & metum semper durasse.

At vero procedentibus temporibus, non sine iustis gravibusque causis, ut plane persuasum habemus, inductum fuit, ut admitterentur instantiæ pro restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii.

De quibus tamen iudicium facere ad Apostolicam Sedem semper privative pertinuit, sive ex parte Professi, sive ex parte Religionis instantiæ huiusmodi proponerentur, ac licet ipsa reclamatio ob impedimentum per totum quinquennium perseverans dilata fuisse diceretur. Hoc enim remedium restitutionis in integrum, extraordinarium in iure vocatur, cuius concedendi facultas Iudicibus inferioribus competere nequit, non obitante quacumque contraria consuetudine etiam immemorabili, aut quolibet asserto privilegio; ut patet ex compluribus in eandem Sententiam Decretis eiusdem Congregationis Concilii Tridentini Interpretis, quæ recensita fuerunt in Decreto edito die 24. Septembris anni 1740. in causa *Sicula restitutionis in integrum*, quod a nobismetipsis die 28. eiusdem mensis & anni approbatum, & confirmatum fuit, quodque iterum præsentium tenore approbamus, & confirmamus; reservato Nobis, & Successoribus Nostris Romanis Pontificibus iure concedendi Ordinariis, & Superioribus localibus in quibusdam peculiaribus casibus facultatem examinandi etiam causas restitutionis in integrum, ac super ipsis pronuntiandi antequam ad Sententiam ferendam super Professionis validitate, aut nullitate deveniant; ut non semel ex Apostolica Sedis dispensatione factum fuisse non ignoramus.

Huius autem iudicii methodus diversa quondam fuit ab ea, quæ in præfatis observatur. Antiquis enim temporibus, visa probabili ratione, seu sumo, ut aiunt, causarum restitutionis in integrum, ea ab Apostolica Sede concedebatur, nimirum facultas indulgebatur reclamantibus adversus Professionem, ut licet elapsum esset quinquennium, nihilominus de illius nullitate coram Iudicibus competentibus actionem promovere possent; pro cuius iudicii intrusione deinceps a Superiore Regulari, & ab Ordinario loci legitimus conficiebatur processus, atque Sententia super validitate, aut nullitate ferebatur. Quæ sane methodus, si hoc etiam tempore in usu esset, oporteret Nos eorum præcipue, quæ ad huiusmodi iudicium consequentia sunt, rationem habere; ac providere, ne unius

tantum Sententiæ vigore Professiones Regulares dissolverentur. Sed alius hodierno tempore est ordo, qui in præfatis Congregationibus, seu Tribunalibus pro concedenda restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii observatur: nam priusquam super eo quidquam decernatur, committitur Ordinario loci, & Superiori Regulari, ut processum conficiant; eoque demum transmissio, proponitur dubium super concessione restitutionis in integrum, idque non minus accurate, ac severe examinatur, ac si dubium propositum esset super ipsa validitate, aut nullitate Professionis. Si autem petita in integrum restitutio concedatur, tunc Ordinario, & Superiori locali committitur, ut Sententiam proferant super controversa Professionis validitate. Sed quævis in huiusmodi commissionibus plena ipsis relinquatur facultas iudicandi sive pro validitate, sive pro nullitate Professionis, prout ipsis iustum visum fuerit; usum tamen compertum est, quod, quum iidem satis noverint quam diligenti, & gravi iudicio apud Sedem Apostolicam discussæ fuerint causæ, propter quas restitutio in integrum concessa fuit, visum dumtaxat huiusmodi concessionis rescripto, nec ulteriori initio examine, ad ferendam pro nullitate Professionis Sententiam ut plurimum sine dubitatione procedunt.

Accuratius huiusmodi examen causarum restitutionis in integrum apud Romanæ Curie Iudices in more positum, non modo non immutare intendimus, verum etiam approbatione nostra singulari, ad quos pertinet, magnopere commendatum ab ipsis in posterum observari volumus, ac iubemus; hoc tamen addito, ut in commissionibus, quæ diriguntur Superioribus Regularibus, & Ordinariis locorum pro conficiendis processibus, iidem sub pœna nullitatis actuum iniungantur, ut in omnibus procedere debeant cum interventu Defensoris Professionis; ad quem nimirum pertinebit interrogatoria dare, iuxta quæ examinari debebunt testes, aliæque ad officium sibi impositum pertinentia diligentissime præstare. Item volumus, ut in ipsa propositione dubii super concessione restitutionis in integrum, tam in præfatis Cardinalium Congregationibus Concilii Tridentini interpretationi, & Episcoporum, ac Regularium consultationibus præpositis, quam in Auditorio Rotæ, aut in quacumque Congregatione peculiariter forsan deputata, sub simili nullitatis pœna, Defensor Professionis, ab eo, qui Tribunalis caput est deputatus,

ex-

expensis eorum de quibus supra, semper & in omnibus actibus in iudicio stare debeat; neque solum in prima huiusmodi dubii propositione, sed etiam in ulterioribus, quatenus reclamans in prima reiectus ad novam audientiam admittatur. Denique, ut profuendo beneficio restitutionis in integrum unica favorabilis resolutio nequaquam sufficiat, nisi ea per secundam conformem, iterato causæ examine, auditoque semper Defensore Professionis confirmata fuerit; quemadmodum in altera Constitutione Nostra præfatis initio allegata, de causis super nullitate matrimonii constituimus: Nos enim præsentium tenore decernimus, ac sub pœnis adversus Apostatas sancitis districtè prohibemus, ne quis sub clypeo unicæ resolutionis pro concessione restitutionis in integrum obtentæ, e Religionis Claustris migrare, multoque minus habitum Regularem deponere audeat, seu præsumat: quum ad prædictas pœnas declinandas & altera resolutio sub restitutione in integrum priori consentanea, & Sententia super nullitate Professionis a Superiore Regulari, & ab Ordinario ferenda expectari omnino debeant; nec nisi per huiusmodi Sententiam a prædictis Iudicibus, prævis duabus resolutionibus pro concessione restitutionis in integrum legitime latam, iudicium absolutum censeatur.

Quæ omnia si ita observabuntur, ut a Nobis constituta sunt, utque omnibus ad quos pertinet, ac pertinebit in posterum, sedulo observanda, & implenda a Nobis præscribuntur, & enixe inculcantur; profecto non dubitamus, quin multo rariores in posterum futuræ sint instantiæ, & contentiones eorum, qui vel intra quinquennium a die Professionis emissæ, vel etiam eo elapso, susceptum Religiosæ vitæ institutum relinquere aditantur. Ad hoc autem certius obtinendum magnopere contulerit, si a Superioribus quoque Regularium Ordinum in Novitiorum admissionibus ea observabuntur, quæ & in eorum Constitutionibus, & in Decretis sæl. record. Clementis Papæ VIII. Prædecessoris Nostrî statuta sunt, quæque omnia ab ipsis plenissime observari, & impleri Nos pariter ipsis præcipimus, ac iubemus; tum etiam si ipsi minus facile consensum suum præbebunt, ut admittantur ad Professionem Tyrones, sive qui ætatem quidem a Concilio præscriptam compleverint, at non ad eam pertingerint, quæ a Constitutionibus Ordinis statuta est; sive illi, qui licet annum novitatus expleverint ad normam

Concilii, adhuc tamen ulterius in eo manere deberent iuxta præscriptum suarum peculiarium Constitutionum; multoque magis illi, qui nec per integrum annum, sed per octo, aut sex menses dumtaxat tyrocinium posuerunt: ac demum si ipsi Superiores haud se interponent, neque curabunt, ut Professi ante legitimam ætatem ad Ordines Sacros promoveantur. Quæcumque senim, sive in Sacris Canonibus, aut Pontificiis Constitutionibus, sive in peculiaribus Ordinum Statutis, circa præmissa provide constituta sunt, non parum habent momenti ad religiosam vocationem in hominum cordibus stabilendam, & ad cohibendam versatilem animorum mobilitatem, quæ ut plurimum aut sola, aut potissima causa est, qua Professi adducuntur, ut vota, quibus obstricti sunt, irrita declarari cupiant. Neque vero Apostolica Sedes ullas umquam dispensationes in præmissis concedere consuevit, nisi prævio assensu, aut etiam accedentibus precibus Superiorum Regularium, quibus nempe æquum, & necessarium est fidem adhiberi in expositione causarum, quas urgere assentunt pro concedendis dispensationibus, quæ petuntur. Illud autem nullo modo ferri, aut probari potest, quod tamen apud plerosque invaluisse constat, ut scilicet reclamantibus adversus Professionem sive intra quinquennium, sive post eius decursum, Superiores ipsi contradictores sese non exhibeant; aut etiam aperte suffragentur; ex falsa nimirum opinione, quod Religiosorum virorum societate indignus censendus sit quicumque ab ea discedere exoptat; quodque ex inutili Monacho utilis fortasse Clericus Sæcularis existere possit. Numquam enim licitum est iustitiam deserere aut prodere, quæ iubet omni ratione sustineri actum adeo solemnem, & natura sua irrevocabilem, in quo perficiendo, una cum Professo, ipsa quoque Religio intervenit.

Ad prædictum finem præterea quam maxime proderit, si & Ecclesiastici Præsules, & Iudices debitas Officii sui partes explere non prætermittent. Ecclesiarum quidem Præsules, si anathemati subiectos declarabunt omnes, & singulos cuiuscumque qualitatis, conditionis, & dignitatis fuerint, qui Virgines, aut Viduas, seu alias quascumque mulieres invitatas, præterquam in casibus in iure expressis, coegerint ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis, vel ad emittendam Professionem; iuxta Sanctionem Sacræ Tridentinæ Synodi *sess. xxv. cap. xviii. de Regul.* ubi etiam pares cen-

cenfuræ statuuntur aduersus eos, qui in huiusmodi factis consilium, auxilium, vel favorem dederint; ac si omnes similiter, quotquot aucti fuerint compellere viros ad ingrediendam Religionem, & ad vota profectenda, iustis, gravibusque poenis afficient. Iudices vero, si falso ante omnia deposito præiudicio, quo nonnulli arbitrantur latissimam viam, quoad fieri potest, aperiendam esse iis, qui inde migrare cupiunt, ubi invito animo commorantur, ad exactam iustitiæ lancem expendent, & numerum, & qualitatem testium, qui ad comprobendam nullitatem Professionis inducuntur, & vim maiorem a minori, metum gravem a levi, debilem a constantiori sexu, interclusam a permissa reclamandi facultate discernent, aliasque omnes circumstantias sedulo animadvertent, quæ in hoc toto rerum genere ab Auctoribus considerari solent.

Itaque prædictis omnibus, & singulis gravissime denuntiamus, districteque præcipimus, ut in cunctis quæ ad eorum officia pertinent, a iustitiæ tramite, & a præscriptis sibi legibus ne minimum quidem discedant: ac meminerint omnium, quæcumque gesserint, severissimam sibi rationem tum apud Divinum Iudicem, tum apud homines reddendam fore. Nos vero, si Deo placuerit valentiam Nobis cum vita servare, non parum operæ conferre intendimus, quo planius, atque facilius de causis huius generis ab ipsis in posterum iudicari valeat. Siquidem Nobis propositum est cum consilio dilectorum virorum in Theologica, & Canonica facultate præstantium nonnullas quæstiones accurate examinare, ac dirimere, quæ variis Scriptorum opinionibus iactatæ, & varias species induentes, iuxta diversas occurrentium casuum circumstantias ancipites, atque sollicitos detinere solent iudicantium animos; ut Nobismetipsis in minoribus olim constitutis non semel evenisse meminimus, quum pro munere Secretarii præfata Congregationis Cardinalium Conc. Trid. Interpretum huiusmodi causas ad regulam iuris exigendas præ manibus haberemus. Eiusmodi sunt exempli causa quæstiones: Utrum Professio, quamvis initio nulla fuerit, per subsequentes tamen actus convalideretur; quinam sint actus ex quibus huiusmodi convalidatio, seu ratificatio inducatur: & quid momenti habeat ad hunc effectum susceptio Sacrorum Ordinum ad titulum Religiosa paupertatis. Præterea si quis forte ante legitimam ætatem ignorans Professionem emisserit, & in ea

ignorantia per plures annos in Religione permanserit, sequè valide Professum existimans, ea omnia, quæ Professorum sunt una cum sociis præstiterit, an hic deinde intelligens quæ ætate vota emisserit, non obstantibus actibus veri Professi a se gestis, adhuc præfata ignorantia præsidio actionem habeat ad reclamandum aduersus Professionem a se factam; an vero talis ignorantia nihil eidem suffragetur, quo minus Professionem initio nullam per subsequentes actus ratam habuisse censeatur. Item, an Professus, qui in Professionis actu impedimentum aliquod, sive defectum occultavit, de quo interrogatus fuit, addita declaratione ad formam Constitutionum, quod scilicet Religio ipsam cum huiusmodi defectu, aut impedimento forsitan occultato admittere non intendebat: an, inquam, talis Professus, qui Religioni dolum struxit, eiusmodi commodum ex propria fraude desumere possit, ut validitatem suæ Professionis ex eo capite impugnare valeat. Denique, an ullam vim habere debeat in foro externo ad suadendam Iudici nullitatem Professionis; quod reclamantes Professi asserere sæpe non dubitant, se in proferendis Religiosis votis, mentem servasse alienam a proposito se obligandi. Hæc omnia aliaque similia in huiusmodi iudiciis frequenter occurrentia, & in utramque partem hæcenus disputata, tum Nostro, tum aliorum, quos, ut supra diximus, in consilium advocaturi sumus, diligenti studio, Deo adjuvante, explanare deliberavimus.

Interim præsentis litteras, cum omnibus, & singulis in ipsis decretis, atque statutis firmas, validas, & efficaces existere, ac perpetuo fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quocumque spectabit in omnibus, & per omnia plenissime, & inviolabiliter observari volumus, & decernimus. Sicque, & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, prædictasque S. R. E. Cardinalium Congregationes generales, & particulares, aliosque eiusdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & S. Sedis Nuntios, aliosque quoslibet quacumque præminencia, auctoritate, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, ubique iudicari, & definiti debere; ac nullum, irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non

Non obstantibus tam causarum forsitan ad hunc diem introductarum pendentia, quas quidem causas, in quibuscumque statibus, & terminis de præsentis reperiantur, iuxta superius præscripta omnino tractari, iudicari, & definiti debere expresse decernimus; quam Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de iure quæsito non tollendo, aliisque Apostolicis, ac in universalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, Decretis quoque, & resolutionibus a præfatis Cardinalium Congregationibus, sive ab Auditorio Rotæ prædicto, aut aliis quibuscumque Iudicibus, & Tribunalibus alias forsitan, & aliter factis, conditis, & emanatis; necnon quibusvis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, Privilegiis, Exemptionibus, & Indultis, etiam in corpore Iuris clausis, aut litteris Apostolicis, quibusvis Personis, Collegiis, Locis, Ordinibus etiam Militaribus, Congregationibus, Societatibus, & Institutis, etiam Societatis Iesu, & S. Io. Ierosolymitani, aliisque quibuslibet specificis, & individua mentione dignis, etiam sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam Clausulis, & Decretis, etiam derogatoriis derogatoriis, & irritantibus in genere vel in specie, etiam motu simili, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, seu consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac pluries confirmatis approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis etiam pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumdem totis tenoribus specialis, specifica, & individua mentio, seu quævis alia expressio ad id servanda foret, illorum tenores, formas, causas, & occasiones præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & exactissime servatis, & specificatis respective habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, & ad præmissorum effectum plenissime, & amplissime motu pari derogamus, & derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Volumus insuper, & eadem auctoritate prædicta mandamus, ut eadem præsentis, & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam facilius deducantur, nec quisquam de eis ignorantiam prætereundum valeat, ipsas præsentis, seu earum transumpta ad valvas Ecclesiæ S. Ioannis in Laterano, & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiaque Generalis In-

nocentianæ in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ per aliquem ex Cursoribus nostris, ut moris est, publicari, & affigi; sicque publicatæ, & affixæ, omnes, & singulos, quos concernunt, seu concernent in futurum, perinde afficere, & arctare, ac si unicuique illorum personaliter intimatæ, & notificatæ fuissent.

Utque earundem præsentium transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem propter fides tam in iudicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, approbationis, voluntatis, mandatorum, statutorum, decretorum, & declarationum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ 1748. quarto nonas Martii Pontificatus Nostri anno octavo.

D. Cardinalis Passioneus.

I. Datarius

VISA DE CURIA

I. C. Boschi.

I. B. Eugenius.

Loco * Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadagesimo octavo, Indictione undecima die vero 17. Martii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno octavo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad Valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ Curia Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Franciscum Romolatum Apostolicum Curf.

Horatius Mugnani Mag. Curf.
SS.

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIO

Super designatione Confessariorum extraordinariorum pro Monialibus.

BENEDICTUS EPISCOPUS

[Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis curæ Nobis impositæ munus hanc, inter alias, sollicitudinem a Nobis postulat, ut pupillarum animis in afflictione, & angustia constitutis opportuna solatia, ac remedia afferre non negligamus, quorum ope interiorem conscientie tranquillitatem recuperare, aut conservare valeant, sine qua impossibile est debitam Omnipotenti Deo servitutem alacri, & prompta affectione exhibere. Huiusmodi angoribus, & afflictionibus confici passim constat Religiosas Mulieres in Claustris degentes, quibus certus, & unicus Sacramenti Pœnitentiæ Minister a Monasterii prælato ad tres, ut minimum, annos designari solet, cui, si aliquando, præ pudore, vel alia quapiam de causa, non omnes conscientie suæ recessus aperire audeant, atque ideo confessionis integritati detrahere incipiant, in barathrum perditionis æternæ se ipsas misere coniiciunt. Quod sane haud raro evenire, satis Nobis exploratum, atque compertum est, tum ex iis, quæ in Apostolicæ Pœnitentiariæ Officio tractari vidimus, dum olim in minoribus constituti plurimum annorum spatio munus Doctoris in Decretis in eodem Officio sustinimus; tum etiam ex iis, quæ in Episcopalis Anconitanæ primum, deinde in Metropolitanæ Bononiensis Ecclesiæ regimine frequenti usu cognovimus; tum demum ex his quæ sæpius ad nos in Petri Cathedra Octavum iam annum Dei miseratione residentes deferri contingit, sive ex parte diversarum huiusmodi Monialium, quæ animarum suarum angustias paternis oculis Nostris identidem subicere coguntur, sive ex parte Ven. Fratrum Nostrorum Ecclesiarum Antistitum, qui Nobis eandem Monialium in suis Dioccesibus existentium calamitates, ex præallegata causa ortas, aut viva voce, aut per litteras non semel repræsentarunt, ac super ea re Apostolicæ providentiæ opem postularunt. Hinc est, quod Nos earum specialibus indigentis per hanc Nostram perpetuo valituram Con-

stitutionem opportune prospicere volentes; non quidem intendimus consultissimam illam, & veteris disciplinæ auctoritate roboratam legem tollere, aut abrogare, qua generaliter statutum esse dignoscitur, ut pro singulis Monialium Monasteriis unus dumtaxat Confessarius deputetur, qui Sacramentales Confessiones universæ earum Communitatis excipiat, neque liceat unicuique Moniali peculiarem Confessarium pro libito sibi deligere; sed hoc dumtaxat Nobis propositum est constituere, ut si quando generalis huiusmodi legis rigor in peculiaribus casibus, non sine animarum detrimento, aut periculo servari posse videatur, in promptu sit opportune dispensationis, & indulgentiæ remedia occurrentibus necessitatibus admovere.

Sane iamdudum S. Thomas Aquinas Scholarum Princeps, Ecclesiæque Doctor, in *Supplemento tertiae partis, q. 8. art. iv. ad sextum*, sive in *quartum Sententiarum*, ex quo commentario desumptum est huiusmodi *Supplementum*, hoc Superioribus monitum dedit, & subditis suis, quibus certum, & unicum Confessarium designare solent, haud difficulter licentiam concedant confitendi peccata sua alteri Sacerdoti; propterea quod multi infirmi, & imbecilles animo reperiuntur, qui potius eligerent sine Sacramentali expiatione ex hac vita migrare, quam ipsa peccata certo alicui Sacerdoti a Superiore designato aperire. Iam vero Sacrosancti Conc. Trid. Patres hanc legem districte sanxerunt, *sess. xv. c. 10. de Regul.* ut Episcopi, alique Monasteriorum Prælati subiectis sibi Monialibus Confessarium extraordinarium duabus, aut tribus vicibus in singulos annos exhibere debeant, per hæc verba; *Præter ordinarium autem Confessorem alius extraordinarius ab Episcopo, aut aliis Superioribus, bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat.* Quod quidem non alia de causa præscriptum fuit, quam quia satis constabat, nonnullas aliquando Moniales esse, quæ nulla ratione adduci possunt, ut aliquod peccatum suum ordinario Confessario confiteantur; adeo ut necesse omnino sit alterius Confessarii copiam ipsis suppeteret, ut apud hunc de peccatis suis integre, rite, atque utiliter confiteri possint. Id ipsum probe animadvertit Magnus Ecclesiæ Dei Sacerdos S. Carolus Borromæus, qui prædicti Conc. Trid. absolutionem ope sua plurimum iuvit, eiusque executionem, & observantiam in sua Mediolanensi Civitate, & Provincia non sine immensis laboribus, & curis invexit; is enim hac

hac de re decrevit: *Præterea Superiores ex Decreto Sacri Tridentini Concilii quot annis idoneum Confessorem extraordinarium Monialibus sibi subiectis exhibeant, cui curent, ut universæ confiteantur, ut quæ huiusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipse eam postulare, aut accipere ab usitato Confessore umquam audent, liberius mæderi suis malis possint, ac Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confessario novo sua peccata confitendo, ut legere est in Actis Ecclesiæ Mediolanens. impre. anno 1599. pag. 53. in editione autem Lugdunensi Tom. I. pag. 46.*

Porro quicumque Conciliaris Decreti sensus penitus intropexerit, non modo salutarem illius providentiam facile agnosceret, sed & circumspectam eiusdem aequitatem mirari debet. Superioribus enim tantummodo iungitur, ut duabus, tribusve vicibus infra annum Confessarium extraordinarium Monialibus exhibeant, bis aut ter in anno offeratur. Huiusmodi autem Confessarius iubetur earum omnium Confessiones excipere quotquot eidem confiteri velint: *Qui omnium Confessiones audire debeat.* Neque tamen omnibus, & singulis Monialibus præcipitur, ut peccata sua extraordinario Sacerdoti confiteantur. Nihil aliud enim requiritur ab omnibus in Monasterio, tam scilicet a Superiorissa, ceterisque Monialibus Professis, atque Novitiis, quam a Sæcularibus, quæ vel educationis causa, vel alio titulo in eodem Monasterio cum debitis facultatibus commorantur, nisi ut extraordinario Confessario singulæ se sistant sive ad Sacramentalem Confessionem apud ipsum, si placuerit, peragendam, sive ad salutaria monita, etiam extra Sacramentalem Confessionem ab ipso accipiendam. Atque ita prudentissime consultum est, ne si Moniales aliqua extraordinarium Confessarium adirent; aliæ autem coram ipso non comparerent, suspiciones, atque oblocutiones excitarentur, & illæ quidem censerentur, necessarias habuisse causas, ob quas ad extraordinarii opem confugere coactæ essent; aliæ vero ab huiusmodi necessitatibus, & causis immunes iudicarentur. Quam agendi rationem communi Doctorum calculo comprobata san. mem. Prædecessor Noster Clemens Papa XI. Edicto suo (quod est XV. in *secunda parte ipsius Bullarii*) inviolabiliter servari mandavit, eandem omnium Diocesium consuetudo recepit. Nec aliud Nobis hac in re addendum superest, nisi, ut Vener. Fratres Nostris Ecclesiarum Antistites enixe hortemur, ut quamvis Tridentina Synodus de

folis Claustralibus Monialibus in præmissis Decreto loquatur; nihilominus eandem disciplinæ formam observent tam cum aliis Monialibus, quæ licet Claustræ legibus minime attrictæ sint, in communitate tamen vivunt, quam cum aliarum quarumcumque Mulierum, aut Puellarum Coeribus, seu Conservatoriis, quoties tam illæ, quam istæ, unicum Ordinarium Pœnitentiæ Ministrum a Superioribus designatum habeant. Quæcumque enim circa Moniales in rigorosa Claustra viventes cavenda sunt, eadem in aliis quibuscumque Mulieribus, sive Regularibus, sive Sæcularibus in Communitate, aut Collegio degentibus, locum habere possunt; ideoque pari providentia, iisdem remediis arceri, aut emendari debent. Et nos quidem, quum hanc consuetudinem offerendi Confessarios extraordinarios bis, aut ter in anno singulis tam Monialium non Claustralium Communitatibus, quam piis aliarum Puellarum, & Mulierum Coeribus, & Communitatibus in Nostra Civitate, & Diocesi Bononiensi induxerimus (qua de re extat edictum Nostrum num. 56. inter Pastorales Institutiones Italico primum sermone a Nobis vulgatas, deindeque in latinum conversas) omnibus testari possumus, vel potius debemus, uberem spiritualium utilitatum messem nos inde evidenter collegisse.

Quum vero super relati Conciliaris Textus intelligentia nonnullæ quæstiones alias excitatæ, eademque iam pridem per opportuna Sedis Apostolicæ Decreta definitæ fuerint, operæ pretium ducimus huiusmodi definitiones ab omnibus, ad quos spectat, omnino tenendas, atque servandas, his Nostris Apostolicis litteris complecti, & auctoritatis quoque nostræ robore communitas, in prædictorum omnium notitiam deducere. Et primo quæsitum fuit ad quem Superiorem pertineat extraordinarium Confessorem Monialibus deputare, atque offerre. Sed facilis fuit responsio, quam Nos quoque Decreto Nostrorum ratam habemus: huiusmodi scilicet deputationem ad eum regulariter spectare, ad quem pertinet Confessarii Ordinarii electio, & deputatio: ideoque Episcopus, sive Ordinarius loci, qui Monialibus sibi subiectis Confessarium ordinarium dare consuevit, idem Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno ad normam Tridentinæ Sanctionis eisdem offerre tenetur. Prælati vero Regularis, ad quem pertinet Ordinarium Confessarium subditis sibi Monialibus, servata Apostolicarum Constitutionum forma, designare, & constituere; ipse

ipse etiam eisdem extraordinarium Confessarium in vim præfati Decreti, & iuxta eandem Constitutiones, duobus, aut tribus per annum temporibus exhibere potest, ac debet. Quæ tamen ideo *regulariter* obtinere diximus: quia si Episcopus aliquis (quod Deus avertat) adeo hac in re negligens esset, ut Monialibus suis, bis, terve in anno extraordinarii Confessarii copiam facere prætermitteret, obtinens, ut moris est, nullam hac de re Monialibus ipsis sollicitudinem, aut curam esse; tunc volumus Dil. Fil. Nostrium S. R. E. Cardinalem modernum, & pro tempore existentem maiorem Pœnitentiarum, statim ac pro parte Monialium huiusmodi requisitus fuerit, Ordinarii Pastoris negligentiam supplere debere, earumque Monasterio extraordinarium Confessarium ex eorum tamen numero, qui ad excipiendas Monialium Confessiones ab ipso Ordinario loci approbati fuerint, cum omnibus necessariis, & opportunis facultatibus concedere, & deputare. Quod si Prælatus Regularis eandem Concilii legem de Confessore extraordinario bis, aut ter in anno Monialibus sibi subiectis exhibendo similiter implere neglexerit, tunc locus fiet Decreto Congregationis S. R. E. Cardinalium ad ipsius Concilii interpretationem, & executionem auctoritate Apostolica deputatorum, quo scilicet eadem Congregatio ad questionem ab Episcopo Vercellensi propositam die 23. Augusti anni 1631. rescripsit, ut infra. *Episcopus Vercellen. supplicat sibi responderi, an deputatio Confessarii extraordinarii Monialium Regularibus subiectarum spectet ad Ordinarium loci. Sacra Congregatio censuit, ad Episcopum non pertinere, nisi in casu negligentia eorumdem Regularium, ut videre licet Decretor. lib. 14. pag. 493. Nec aliter respondit questionibus ab Episcopis Belgii exhibitis, die 6. Aprilis anno Apilis anno 1647. ut legitur Decret. lib. 18. pag. 32. Quæ quidem rescripta, & Decreta Nos etiam præsentium tenore, & Apostolica auctoritate in omnibus, & per omnia approbamus, & confirmamus.*

Quum autem Tridentina Synodus de universa quidem Monialium Communitate, ut supra, decreverit, sed nihil de singulis Monialibus statuerit, ut patet legenti Textum citati capitis X. utque etiam iam usque ab anno 1585. iudicatum fuit ab ipsa Congregatione Cardinalium Concilii interpretum, per subsequens rescriptum, quod extat Decret. lib. 4. pag. 90. *Sacra C. censuit, extraordinarium Confessorem offerendum non alicui Mo-*

niali singulariter, sed omnibus Monialibus universe, ut omnium Confessiones audire debeat; in arbitrio tamen cuiusque Monialis esse, ut Confessario extraordinario velit confiteri: hinc ortum habuit alterum controversiæ, seu dubitationis caput; an scilicet, ubi iam universæ Communitati bis, terve infra annum Confessarii extraordinarii copia facta est, nihilominus aliqua Monialis Confessarium peculiarem extra ordinem sibi concedi velit, an, inquam, huiusmodi petitioni sit indulgendum. Id autem primo loco quaesitum fuit, proposito casu Monialis graviter ægrotantis, quæ in mortis periculo pro spirituali consolatione postulet alium Sacerdotem, qui tunc non sit ordinarius Monasterii Confessor, suprema sibi Ecclesiasticæ pietatis officia, & pœnitentiæ Sacramentum ministrare. Huic annuendum facile esse, prædicta Congregatio pluries iudicavit, ut videre est ipsius Decret. Lib. XVII. pag. 522. a tergo, sub die 6. Aprilis 1647. & eodem libro pag. 586. die 22. Februarii anni 1649. quæ pariter Decreta a Nobis præsentium tenore approbantur, & confirmantur, ut scilicet Episcopi subiectis sibi Monialibus in gravi infirmitate constitutis, & id experientibus, peculiarem Confessarium concedere debeant: iidemque etiam id ipsum præstent erga Moniales Regularibus Prælatis subiectas, quum aliqua ex illis a suo Superiori Regulari huiusmodi gratiam impetrare non potuerit. In hoc autem casu nihil statuitur de Cardinali Maiore Pœnitentiaro, non ideo quia nequeat is pro singulis Monialibus idem facere, quod supra diximus eundem pro toto Monasterio facere posse; sed quia tunc, ob temporis angustias interclusa præsumitur via recurrenti ad ipsius Officium. Quod si nihilominus ipsius adeundi tempus, & modus suppetat; ad eum pertinebit eadem prorsus ratione peculiaribus supplicatium necessitatibus providere, qua dictum est superius, universæ Religiosæ Communitatis ab ipso consulendum esse.

Actum deinde fuit de peculiaribus quibusdam Monialibus, quæ nec corpore infirmæ, nec morti proximæ, Ordinario tamen ministro confiteri obfirmate recusant. Istarum quoque animi debilitas commiseranda est, & sublevanda; adeoque, ubi earum reluctantia superari nequeat, Confessarius extra ordinem deputandus est, qui earum Confessiones peculiariter excipiat. Id vero circa Moniales Episcopo, sive Ordinario loci subiectas ab ipso Ordinario præstari debet. Quod autem ad illas pertinet, quæ Regulari regimini subsunt, ad

ad Regularem Prælatum pertinet, servatis servandis, peculiarem ipsis destinare Confessarium ex approbatis ab Ordinario ad Confessiones Monialium; vel si Sacerdos ille, cui eiusmodi Monialis confiteri cupit, pro illis non sit approbatus, cum ipso Ordinario agendum erit, ut pro excipienda ialtem illius Monialis Confessione, & pro tot vicibus, quot expedire iudicabitur, eundem approbet. Sin autem contingat (neque id adeo rarum est) ut Regularis Superior ad concedendum huiusmodi Confessarium extraordinarium Moniali communem Confessarium recusanti nullo pacto adduci possit; iam huic casui provisum est per Decretum anno 1573. a prædicta Congregatione Concilii editum, & a fel. record. Gregorio Papa XIII. tunc Apostolicum Thronum obrinente approbatum, & confirmatum, quod nunc iterum confirmationis Nostre auctoritate roboramus. Decreti verba relata Lib. I. Decretorum ipsius Congregationis pag. 66. a tergo, hæc sunt: *Monialis per aliquod tempus noluit confiteri Confessariis Regularibus. Dubitatum fuit, an Episcopus Reginensis posset dare dicte Moniali Confessorem alterius Ordinis Regularem, vel Sacularem, cui illa semel, vel pluries confiteatur peccata sua, & a quo absolvi possit. Sanctissimus Dominus Noster, etiam ex Sententia Congregationis Concilii, declaravit, dictum caput decimum ita esse intelligendam, ut etiam possit Episcopus concedere Confessarium alterius Ordinis, vel Sacularem. Præterea nihil obstat quominus ipsa Monialis recursum habeat ad Cardinalem maiorem Pœnitentiarum, a quo ipsi providendum erit, ut supra dictum est, per deputationem Confessarii ex approbatis ad Moniales, apud quem illa confiteatur.*

Quæsitum denique fuit de Monialibus illis, quæ neque ægrotant, neque recusant Ordinarium Pœnitentiæ ministrum a Monasterii Prælato pro universa Communitate deputatum: verum pro maiori animi sui quiete, atque ulteriori in via Dei progressu facultatem petunt confitendi aliquoties Sacerdoti ad excipiendas Monialium Confessiones iam approbato. Qua de re non semel Nobis in minori statu degentibus accidit, ut cum aliquibus Episcopis, aut Regularibus Monialium Superioribus agere debuerimus. Porro in aliquos ex iis incidimus plus nimio severos, qui aspera quadam verborum brevitate respondebant: quod quum Moniali postulanti libera fuisset facultas confitendi extraordinario Sacerdoti, qui universæ Communitati non semel eo anno iam datus fuerat, tunc oportebat eam conscientia suæ consuluisse: quod si oblata commoditate uti noluerat, id sibi imputaret, neque pergeret Superiori molestiam asserere, ut peculiarem Confessarium extra ordinem ipsi concederet. Nobis autem obicientibus, Monialem huiusmodi ad Apostolicæ Pœnitentiariæ Officium facile recursum habituram, ibique haud ægre impetraturam id, quod ab ipsis Superioribus ei denegatum fuisset; iterum constanter respondebant, extraordinarium huiusmodi Confessarium post impleam ab ipsis erga universum Monasterium Tridentini Concilii legem, ab alio quidem concedi posse, sed a se nunquam concessum iri.

At vero neque tunc Nobis arridebat, neque profecto nunc Nobis placet rigida isthæc agendi ratio. Persuasum enim habebamus, adeoque habemus, non solum integræ Communitati, sed singulis etiam Monialibus indulgendum esse in iis rebus, quæ iuste, & rationabiliter petuntur, maxime quum illæ ad earum conscientia quietem, & securitatem conferre dignoscuntur. Neque sane huiusmodi postulationes, aut temere exaudiri, aut sine causa reiici debere censemus; sed inquirendam in primis esse de qualitatibus tum Monialis, quæ Confessarium extra ordinem petit, tum Confessarii, qui ab ea requiritur; ut utrisque diligenter inspectis, deliberari possit, an illius votis annuendum sit, an non. Si enim Monialis ex una parte nullum det adversæ suspitionis locum, ex altera vero Confessarius non modo legitimam Ordinarii approbationem, sed etiam commune probitatis testimonium pro se habeat, nullo modo probare possumus tam firmum huiusmodi Prælatorum in renuendo propositum; nec intelligimus, cur post Confessarium extraordinarium integræ Communitati iuxta legem Concilii Tridentini oblatum, nulla omnino Monialibus singulis spes relinquatur obtinendi peculiarem Confessarium, cuius consilio, & opera iustis fortasse de causis indigere se arbitrentur. Non ita sane hac de re sentiebat sapientissimus ille animarum Rector Sanctus Franciscus Salesius, cuius doctrinæ Summam ex illius operibus, tum editis, tum manuscriptis, collectam bon. mem. Io. Petrus le Camus Episcopus Bellocensis iusto volumine complexus est, cui titulum fecit *Spiritus S. Francisci Salesii*. In huius compendio, quod ex Gallico in Italicum sermonem conversum Venetis anno millesimo septingentesimo quadragesimo quinto, pro quarta vice typis editum est, Part. Decima Septima, cap. vi.

aperte legitur, quod, cum Beatus Episcopus non ita intelligeret præmissum Concil. Tridentin. Decretum, ut veritum existimaret, Confessarium extraordinarium, pluribus etiam quam tribus vicibus in anno, Religiosæ Communitati offerre, quæ quidem sententia pluribus suffragatores, quos refert *Diana in editione coordinata Tom. VII. tract. I. resol. 348.* non solum solebat suis Monialibus Visitationis Beatæ Mariæ Virginis quater in anno, videlicet in singulis Hebdomadis Quatuor Temporum Confessarium extraordinarium deputare; verum etiam earum respectu Superioribus commendatum reliquit, ut singulis Monialibus, quæ non ex animi levitate, neque ex indiscreta affectionis singularitate Confessarium extraordinarium peculiariter peterent, haud se difficiles in eo concedendo præberent. Nec aliter se gerere consuevit ven. mem. Gregorius Cardinalis Barbadius Episcopus Patavinus. Is enim, ut testatur illius quondam Vicarius Generalis Ioannes Clericus in *Tract. de Pœnitent. decis. quadagesima prima num. septimo*, & Patrum Tridentinorum Decretum quoad omnia Monialium Monasteria in sua Civitate, & Diocesi existentia quotannis re ipsa exequatur, & nihilominus exorari se patiebatur a Monialibus, quæ aliquando rationabilibus de causis peculiarem pro se Confessarium expeterent. Huiusmodi regulis, & exemplis nostram quoque agendi rationem in Spirituali Monialium regimine conformare curavimus; maximumque utilitatis, & quietis fructum nos inde percepisse cognovimus. Quapropter Ven. Fratres Ecclesiarum Antistites, atque Dilectos Filios quarumcumque Religiosarum Mulierum Rectores in Domino, & enixe monemus, ut eandem viam, quoad fieri potest, insistere non recuset, & non adeo difficiles se præbeant peculiaribus Monialibus extraordinarium Confessarium aliquando expetentibus; quin potius nisi aut Monialis postulantis, aut Confessarii requisiti qualitas aliter faciendum suadeat, earum iustis precibus obsecundare studeant; illud cogitantes, quod etsi liberum sit cuilibet Moniali Cardinalem maiorem Pœnitentiarium adire, cui ea in re facultas cumulativa cum omnibus locorum Ordinariis a Romano Pontifice tribuitur; nihilominus ea est aliquando necessitatis urgentia, ut remedium, quod de longinquo petendum est, non sans tempestive adveniat. Et quamvis etiam quorumlibet negotiorum expeditiones, quæ in Officio Pœnitentiariæ Apostolicæ fiunt, ab omni vel minima pecuniæ so-

lutione inviolabiliter sint immunes: non omnibus tamen Monialibus facile est invenire, qui earum negotia in Urbe procurare velit, & possit.

Iam vero postrema superest quæstio, nimirum de qualitatibus Confessarii extraordinarii, qui vel pro universa Monialium Communitate, vel pro aliqua Moniali peculiariter deputari debeat. Porro nullo unquam tempore dubitatum fuit, an in huiusmodi Sacerdote ætatis maturitas, morum integritas, prudentiæ lumen requiratur; quas quidem dotes in eo, qui ad huiusmodi munus adhibetur, necessarias esse, omnes fatentur. Sicut etiam minime dubitatur, quin idem ab Ordinario loci specialiter pro Monialibus approbatus esse debeat, quum huiusmodi approbatio ex Apostolicarum Constitutionum lege omnino requiratur non solum in omnibus tam ordinariis, quam extraordinariis Confessariis, qui Monialibus, etiam Regularibus ubiectis, ab earum respectu Superioribus deputantur; sed etiam in iis, qui a Cardinali maiori Pœnitentiario conceduntur etiam Apostolica Sede vacante, quo nimirum tempore amplioribus is pollet facultatibus, ut videre est in Nostra Constitutione super illius facultatibus edita, quæ est 95. in Tom. I. Bullarii Noltri, ubi paragrapho 54. eidem conceditur, ut, vacante Sede, *Monialibus Confessarios extra ordinem valeat deputare, si eos ex aliqua rationabili causa petierint, pro earum libitu inter approbatos ab Ordinario ad audiendas Monialium Confessiones eligendos.* Quamobrem ad id dumtaxat redacta est controversia an scilicet e Clero Sæculari, an vero e Regulari eligendus sit huiusmodi Confessarius: tum inter Regulares an assumi possit ex quolibet alias permissis, an vero semper deputari debeat ex ipso Ordine Prælati Regularis, ad quem Monasterii regimen spectat.

Sane pro Monialibus Episcopo immediate subiectis, regula est, ut ordinarius earum Confessor sit Sacerdos Sæcularis; extraordinarium vero ex Ordinibus Regularibus sæpissime assumi apud plerisque Episcopos usu susceptum esse conitat; deficiente forsitan per singulas Dioceses Presbyterorum ad id muneris idoneorum copia. Regulares autem Prælati Monialibus sibi subiectis Confessarium ordinarium designant, e suo ipsorum Ordine; extraordinarium autem etiam ex alio Ordine Regulari deputare possunt iuxta Decretum a supradicta Congregatione editum die vigesimo sexto Septembris anni millesimi quingentesimi

nonagesimi quinti, ac relatum in *Lib. VIII. Decret. pag. centesima quadagesima nona a tergo*, ubi sic legitur: *Sacra &c. respondit, Superiores Regulares teneri offerre Confessarium extraordinarium eiusdem Ordinis, alterius vero Ordinis posse quidem, sed non teneri.* Numquam tamen, quod meminerimus, ullum Sacerdotem sæcularem, aut diversi Ordinis Regularem, vidimus a Regulari Prælato Monialibus sibi subiectis extraordinarium Confessorem deputari. Denique quum aliquando evenire possit, ut in casu negligentia Superioris Regularis ad Episcopum, ut supra dictum est, pertineat deputatio Confessarii extraordinarii, etiam pro Monialibus Regularium regimini subiectis, nulla ipse legetur ad huiusmodi Confessarium eligendum ex eo Ordine, cuius est Monasterii Prælati; sed tali casu liberum est illi quemlibet idoneum Presbyterum Sæcularem, aut alterius Ordinis Regularem ad audiendas earum Monialium Confessiones deputare.

At quum superioribus annis Apostolica Sedi expositum fuisset pluribus de causis, iisque gravissimis, quas hic referre opus non est, non tam opportunum, quam plane necessarium videri, ut Monialium Monasteria Regularium regimini subiecta semel saltem in anno Confessarium extraordinarium diversi Ordinis Regularem, aut e Sæculari Clero Presbyterum haberent; huius rei examen, iubente fel. record. Prædecessore Nostro Innocentio Papa XIII. assumptum fuit a peculiari Congregatione ex quinque tunc existentibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus composita, cui Nos tunc in minoribus constituti in Secretarii munere operam præstabamus; quæque per annum, & ultra, singulis Hebdomadis cogebatur, ad discutiendam, & definiendam complura Ecclesiasticarum quæstionum capita, quæ deinde inserta sunt in Apostolicis litteris ab eodem Innocentio Prædecessore editis die decima tertia Maii anni millesimi septingentesimi vigesimi tertii, quarum initium est: *Apostolici Ministerii*, quæ etiam a san. mem. Prædecessore quoque Nostro Benedicto Papa XIII. in forma specifica confirmata fuerunt per alias similes litteras datas die vigesima tertia Septembris anni millesimi septingentesimi vigesimi quarti.

Cum autem negotia, quæ in ea Congregatione tractabantur, nullius privatas rationes attingerent, sed de restituenda potissimum Tridentin. Concilii observantia in quibusdam Catholici Orbis regionibus, ut ferebatur, non parum labefacta, unice age-

Conc. Appar. Tom. I.

retur; necessarium minime iudicatum fuit, aliquem velut in iudicium vocare ad deducenda iura, si quæ sibi adversus illa, quæ decernenda viderentur, competere forsitan putaret. Sed Nostra peculiaris cura erat, & ad singula proposita capita totidem dissertationes, unicuique ex præfatis Cardinalibus exhibendas, elucubrare; ad demonstranda videlicet fundamenta illius disciplinæ, quæ in usum revocanda censebatur. Nec aliter se res habuit, quum in eadem Congregatione, ut præfertur, in deliberationem venit, an discernendum foret, ut Regulares Monasteriorum Prælati, una saltem ex tribus vicibus, quibus extraordinarium Confessarium Monialibus sibi subiectis in annos singulos exhibere debent, aliquem Sæcularem, aut alterius Ordinis Regularem presbyterum ad id deputare tenerentur, utque, ipsis hac in re deficientibus, liberum esset Episcopis locorum Ordinariis eorum defectum supplere, & emendare.

Verum quum Regularibus innotuisset, a prædicta Congregatione conditum esse Decretum eorum intentioni contrarium, utpote qui minime attingi volebant ad huiusmodi annum deputationem Confessorum extraordinarium e Clero Sæculari, vel ex aliis Ordinibus; nonnullarum Religionum Procuratores Generales petierunt admitti ad deducendas rationes, quas huiusmodi Decreto obstare putabant: cumque id facile impetrasset, ac suam totiusque Cœtus Regularium causam per eximios illius temporis in Romana Curia Advocatos defendi curassent, sed nihilominus prædicta Cardinalium Congregatio in priori sententia permansisset, placuit præfato Prædecessori Innocentio, antequam Decretum huiusmodi approbatione sua confirmaret, aliorum Cardinalium sententias audire. Itaque exclusis illis omnibus, qui ex ipsius Pontificis deputatione in præcedentibus sessionibus per annum integrum negotia discusserant, aliique advocatis Cardinalibus, quibus exhiberi secreto fecerat conscriptarum allegationum exempla, Nobis etiam adesse iussis, qui rationum momenta a priori Congregatione præ oculis habita, si opus esset, exponere possemus, novam Cardinalium Congregationem ex improvviso coram se convocavit, in qua iterum proposita quæstio diligenter, ac mature discussa fuit; ac demum ipse Pontifex de ipsius Congregationis consilio, & assensu super hac re decrevit, ut sequitur. *Cumque ex eodem Concilio Tridentino Confessor extraordinarius bis, aut ter in an-*

no offerri Monialibus debeat, qui omnium Confessiones audiat, si impofterum Superiores Regulares, quoad Monasteria ipsis subiecta, toties predictum extraordinarium Confessorem deputare neglexerint, vel si etiam ex proprio eorum Ordine semper deputaverint, nec saltem semel in anno ad id munus elegerint Sacerdotem aut Sæcularem, aut Regularem alterius diversi Ordinis professorem; in his casibus Episcopi, pro sui arbitrio, & conscientia deputationem huiusmodi facere possunt, nec illa quovis titulo, aut pretextu a Superioribus Regularibus valeat impediri. Præscriptum sane fuit huiusmodi Decretum ea occasione, qua agebatur de restituenda in certis quibusdam Regionibus Ecclesiastica disciplina ad formam Concilii Tridentini. Verum ipsius Decreti vigor ad eas dumtaxat Regiones minime restrictus fuit; quum & animarum pericula, quæ ex perpetua Confessorum eiusdem Ordinis deputatione timebantur, in omnibus Monasteriis Regularium regimini subiectis locum habere possint; & quæcumque adversus Decretum ipsum adducta fuerint, ex generalibus Ordinum statutis, & ex Constitutionibus Monialium Regularibus subiectarum fuerint desumpta. Cumque iudicatum fuerit, ea omnia nequaquam obstare, quo minus ita decerneretur; sequitur ut, quamvis eidem Decreto causam dederint peculiarium quarundam Regionum necessitates Apostolicæ Sedi eo tempore expedite, illud tamen generale sit, & universos per Orbem Regulares Monasteriorum Monialium Prælatos afficere debeat. Cum vero deinde alter laudatus Prædecessor Benedictus XIII. Innocentii litteras in forma specifica confirmavit, Nobis constat illius mentem fuisse, ut huiusmodi Decretum universalis, & inviolabilis legis vim obtineret. Super quo nihilominus, ne ulla apud aliquos superstit dubitatio; Nos ipsi præsentium litterarum vigore ac motu proprio, & certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine ipsum relatum Innocentii Prædecessoris Decretum, statutum, mandatum, atque præceptum ad omnia per Orbem ubique existentia, & Regularium regimini subiecta Monialium Monasteria, quatenus opus sit, expresse extendentes, & ampliantes, decernimus, atque statuimus, ut singulis annis, incipiendo a proximo millesimo septingentesimo quadragesimo nono a Nativitate Domini decurrendo, Regulares Monasteriorum Prælati teneantur bis, aut ter in anno Confessarium extraordinarium universis Mo-

nialibus in iis degentibus offerre. Si vero ipsi forsitan huiusmodi Confessarii extraordinarii deputationes inter præscripta tempora omiserint, vel semper proprii Ordinis Regularem Sacerdotem ad hunc effectum deputaverint, ita ut præfatæ Moniales semel saltem in anno Confessarium extraordinarium e Clero Sæculari, aut ex alio Ordine Regulari non habeant; ad Episcopos Diocesanos, omni appellatione remota, devolvatur ius supplendi eorumdem Prælatorum defectum (si nempe pensatis rerum circumstantiis, ita expediens esse indicaverint) per deputationem Confessarii extraordinarii, quem tam in uno, quam in altero casu, aut e Clero Sæculari, aut ex alio Regulari Ordine pro ipsorum arbitrio deligere possint, & valeant.

Quo circa dilecto filio nostro Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali moderno nostro, & pro tempore existenti Romani Pontificis in Urbe, eiusque Districtu Vicario in Spiritualibus Generali, earumdem præsentium tenore committimus, & mandamus, ut hæc Nostra Decreta, atque statuta, tam in omnibus eiusdem Almæ Urbis Monasteriis, quæ Regularium regimini subsunt, quam in aliis quibusque Regularium, aut Sæcularium Mulierum, aut Puellarum domibus, seu Collegiis, atque Conservatoriis, quibus unicus ordinarius Confessor a Superioribus deputari solet, in omnibus, & per omnia iuxta earumdem litterarum præscriptum, exactissime observari, & adimpleri faciat; ne forte audiri contingat, quod cum magna animi Nostri molestia dictum aliquando esse cognovimus, Apostolicas Constitutiones Romæ quidem ferri, & publicari, sed eas minime in ipsa Urbe ad effectum perduci.

Eandem porro curam, & sollicitudinem iniungimus, & demandamus Ven. Frat. Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis per omnes universi Orbis Ecclesias constitutis, quibus ut satis perspectum putamus voluntatis Nostræ studium tam in eorum rationabilibus querelis, iustissimisque petitionibus suscipiendis, quam in corruptelis, quas irrepressè iudicaverint, eliminandis, idque non ex ingenio Nostro quidquam statuendo, nec peregrinas novitates inducendo, sed veteres, ut plurimum, leges, & regulas, vigili Prædecessorum Nostrorum providentia iam pridem constitutas, in primum, debitumque vigorem, & usum revocando; ita eisdem meminisse volumus, proprium zeli Pastoris Officium non in eo situm esse, ut adversus ea, quæ contra leges

fiunt,

fiunt, inutiliter deplorando declament; sed ut illa de medio tollere curent, adhibitis opportunis remediis in eum finem iam præstitutis, implorato etiam Apostolicæ Sedis auxilio, ubi impedimentum aliquod eorum auctoritati, & legum executioni afferri contingat, omnesque diligentias, & curas, quas corrigendis abusibus ipsi fideliter impenderit, in irritum cedere videant.

Quoniam vero tam in superius allegato Clementis XI. Edicto, quam in Synodaliibus plurium Episcoporum Constitutionibus statutum esse conspicimus, ut quo tempore extraordinarius Confessor alicui Communitati deputatus ministerio suo fungitur, ordinarius Confessor nullum ipsi impedimentum afferre audeat, multoque minus præsumat per id temporis alicuius Monialis, sive Superiorissæ, sive Novitiæ, sive Conversæ, neque demum alterius cuiuscumque personæ intra septa Monasterii, aut piæ Domus commorantis Sacramentalem Confessionem audire; Nos id quoque approbatione Nostra roborantes, & confirmantes, statuimus, & mandamus, ut Episcopi quidem, si de Monasteriis, aut Domibus eorum regimini subiectis agatur, Regulares autem Superiores, quod ad illas Communitates attinet, quibus ipsi præsent, pro huiusmodi legis implemento advigilent, & contravenientes meritis pœnis coerceant, & afficiant.

Ac demum quibuscumque Confessariis extraordinariis, qui vel alicui Communitati generaliter, vel peculiariter alicui personæ in Monasterio degenti, concessi, ac deputati fuerint, districte inhibemus, sub pœnis adversus accedentes ad Monasteria Monialium, & cum ipsis conversantes, præsertim Regulares, a Prædecessoribus Nostris quodcumque statutis (quas etiam præsentium vigore confirmamus, & innovamus) ne, postquam suum officium impleverint, ad idem Monasterium ulterius accedere, aut ullius generis commercium intra ipsum quomodocumque continuare, & fovere, etiam sub spiritualis causæ, aut necessitatis obtentu, & colore, audeant, aut præsumant.

Decernentes, ipsas præsentis litteras, atque omnia, & singula in eis statuta, etiam si quicumque in iisdem interesse habentes, seu habere pratendentes, ad id vocati, & auditi non fuerint, nec præmissis consenserint, aut alterius cuiuscumque generis defectus forsitan adversus eas obiciatur, semper, & perpetuo valida, & efficacia esse, & fore, & ab omnibus, ad quos spectat, atque in

futurum spectabit, inviolabiliter etiam perpetuo observari. Sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices Ordinariorum, & Delegatos etiam causerum Palatii Auditores, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Congregationes ordinarias, atque peculiariter deputatas, aliosque Cardinales etiam de Latere Legatos, ac Vice-Legatos, & Apostolicæ Sedis Nuntios, iudicari, & definiri debere; sublata eis, & eorum cuilibet aliter iudicandi, definiendi, & interpretandi facultate, & auctoritate; atque irritum, & inane decernentes quidquid fecus a quoquam scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus quibuscumque etiam Apostolicis ac in Universalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, necnon quarumcumque Ecclesiarum, & Ordinum Regularium, seu Congregationum aut Societatum, & Institutuum etiam S. Ioannis Ierosolymitani, aliorumque Militarium Ordinum, seu Monasteriorum Vivorum, aut Monialium, aliarumque piarum Domuum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, usibus, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus; Privilegiis quoque, exemptionibus, & Indultis, etiam in corpore Iuris clausis, aut litteris Apostolicis, cuilibet præmissorum sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, etiam hic de necessitate exprimendis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis etiam irritantibus in genere, vel in specie, & derogatoriis derogatoris, quomodolibet in contrarium concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, & innovatis; quibus omnibus, & singulis, hac vice dumtaxat, & ad præmissorum effectum, illis alias in suo robore permansuris, de Apostolicæ potestatis plenitudine derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Volumus, ut earumdem præsentium transcriptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in iudicio, quam extra illud, ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, approbationis, innovationis, voluntatis, mandati, statuti, decreti, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis

autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadagesimo octavo, nonis Augusti Pontificatus Nostri anno octavo.

D. Cardinalis Passioneus.

I. Datarus.

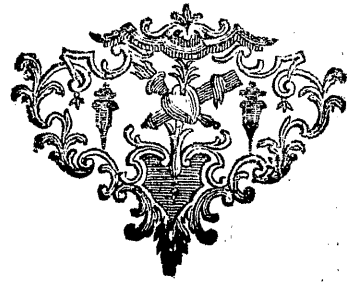
VISA DE CURIA

I. C. Boschi.

I. B. Eugenius.

Loco * Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri IESU CHRISTI millesimo septingentesimo quadagesimo octavo, Indictione undecima die vero 16. Augusti, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. BENEDICTI, Divina Providentia Papæ XIV. anno octavo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad Valvas Basilicæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, Curiaque Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Dominicum Contini Apostolicum Curf.

Horatius Mugnaini Mag. Curf.

A D

A D
THEOLOGIAM
CHRISTIANAM
DOGMATICO-MORALEM
 APPARATUS
LIBER PRIMUS.

DE LOCIS THEOLOGICIS,

feu Purioris Ethices christianæ fontibus.

DISSERTATIO PRIMA.

De Natura Humana Peccato Originali vulnerata, eiusque viribus ad verum, & bonum; atque de necessitate doctrinæ divinitus revelata.

PRÆLOQUIUM.

CHRISTIANÆ THEOLOGIÆ locos descripturus, illud primum omnium te admonere, lector optime, interest, me hanc susceptam spartam haud posse pro meritis exornare, non modo quod ingenio, eruditione, & doctrina caream, verum etiam quod otii ad id necessarii penuria laborem. Instat quippe tempus verbi divini Romæ in proxima Quadragesima ann. 1751. prædicandi, & alia negotia urgent, quæ alio curas meas avocant. In id tamen incumbam ut præcipuos saltem huiusce divinæ scientiæ fontes aperiã, in quos digitum intendere illius candidati ad hauriendas aquas perennes valeant. Eminent autem inter istos Scriptura divina, unde cum primis eruere sua argumenta Theologi debent: idcirco locum istum fufius illustrare pro modulo, & tenuitate mea curabo, præsertim quod communiter benigni moralis Theologiæ Doctores nonnulli hunc præ ceteris locum a sæculo fere integro magna ex parte neglexerint. Ceteros brevi manu perstringam, & illa tantum in medium adducam quæ satis sint ad illos deducendos, qui præceptiones pro informandis Christianorum moribus non a Scripturis sanctis, non a traditione, non a Patribus, non a Conciliis, sed a vana quadam argutandi arte, a nova opinandi ratione, a ratiunculis humana mente primigeniæ culpæ tenebris circumfusa partis, & ab antecedentium Casuistarum multitudine arcessunt. Et profecto vix fieri potuisset, ut tam lutulenti opinionum rivuli in christianam Theologiam influerent, nisi relictis aquarum salientium in vitam æternam fontibus turbidæ cisternæ referatæ fuissent. Sapientissimus MELCHIOR CANO, singulare & Ordinis mei, & præclaræ Hispanæ nationis decus, & ornamentum, auro cædroque dignum de locis theologicis volumen edidit, quo Theologiam scholasticam a plurimis inanissimarum quæstionum nugis, & quisquiliis purgatam ad suum privævum splendorem restitueret; eiusque votis faustus successit eventus. Tanti viri vestigiis insistens ipse eo quoque conatus meos, qualescumque demum sint, collineavi, ut ex intaminata morum

Conc. Appar. Tom. 1.

M 3

Theo-

Theologia inuenta laxitatis paradoxa pro viribus exterminarem. Sin votorum meorum compos evafero, id saltem spero fore, ut eruditi doctique viri, qui edendis lucubrationibus defudarunt, quoniam experti sunt, quid vigiliarum, quid cure, quid laboris in his insumperint, aut probaturi molimina mea, aut insite humanitatis officium donaturi sint. Illorum vero qui ad scribendum inepti sunt, morositatem, censuras, & maledicta nihil penitus curo, sed illud Valerii Martialis Lib. II. epigr. 8. istis oppono:

Hæc mala sunt, sed tu non meliora facis.

Saperdis & rabulis ingenitus ferme est, fuitque semper cachoetes aliorum opera vellicandi, carpentique, in quorum garrulitate, & petulantiam his verbis animadvertit S. Hieronymus *epif.* ad Domnionem virum sanctissimum. *Non est grande, mi Domnion, garrere per angulos, & medicorum tabernas, ac de mundo ferre sententiam. Hic bene dixit, ille male: iste Scripturas novit, ille delirat: iste loquax, ille infantissimus est. Ut de omnibus iudicet, cuius hoc iudicio meruit? Contra quemlibet passim in triviali strepere, & congerere maledicta scurrarum est, & paratorum ad lites. Moveat manum, figat stilum, commoveat se, & quidquid potest scriptis ostendat.* Sed garrulos istos obtrectatores, vanitatis fumo usquequaque circumfusos mittamus, cum sint ad iudicium de rebus theologicis ferendum prorsus inepti. Enim vero Theologiæ penetralia ingressuris humilitas necessaria est, & inanis gloriæ ambitionisque contemptio, ut S. Augustinus Lib. III. *confess. cap. 1. docet. Institui animam intendere in Scripturas sanctas, ut viderem quales essent: & ecce video rem non comportam superbis, neque nudatam pueris; sed incessu humilem, successu excelsum, & velatam mysteriis: & non eram ego talis, ut intrare in eam possem.* Repetitionis vitium mihi opponit præsertim illi qui eandem scribendi rationem in morum regulis tradendis, ac in alterius generis scientiis desiderant. Si me a repetitionis vitio immunem assererem, sane ineptirem. At non minus ineptiunt illi, & ignorantiam produnt suam, qui non advertunt, in morum Theologia scribenda easdem passim veritates, easdem contrarias consuetudines, & corruptelas auctoris animis impressas recurrere; atque adeo modo sub uno, modo sub altero aspectu esse evellendas. Morum præceptor non mentem modo illuminare, docere veritatem, & dedocere errores; verum etiam animum vitiis duratum emollire & flectere debet. Non uno autem aut altero, sed repetitis ictibus opus est ad frangendam cordis duritiem, delendaque vetustas formas diuturna consuetudine obfirmatas. Hanc instituisse viam Patres compertum est. Ceterum quibus operis nostri lectio tedium parit, dictum Martialis Lib. X. recorder:

*Si nimius videor, seraque coronide longus
Esse liber; legito pauca, libellus ero.*

Si plura de scribendæ christianæ Theologiæ stilo cupis, lege præfationem nostram in Tom. I. Decalogi cap. III. & IV.

CAPUT I.

Theologo christiano in tradenda morum scientia primum omnium, quid sit humana natura, quæ illius vulnera, & vires, serio expendendum.

I. **N**aturæ vox plures excipit significatus penes cum Theologos, tum Philosophos. In præfens accipitur pro libero humano arbitrio, intellectu nempe, & voluntate, non exclusis phantasia, & appetitu sensitivo, aliisque affectibus, & propensionibus, quibus homo utitur ad suas exercendas operationes. Immo corpus ipsum naturæ nomine comprehenditur: ex varia quippe corporum dispositione, & temperamento, ex diversitate ætatis, sexus, sanitatis, varii animi affectus, & motus dimanant.

II. Porro Theologus christianus qui omnium primum huius naturæ indolem, vires, infirmitates, propensiones non explorat, non meditatur, prima professionis suæ ignorat principia. Siquidem munus illius est naturam hanc dirigere, moderari, instruere, & ad finem quo tendit, ducere. Si autem eiusdem vires, inclinationes, morbos, & ceteras alias eiusdem affectiones compertas non habeat, fungi officio suo nullo modo valet. Quid omnium primum peragendum medico est? Infirmi, quem curandum suscipit, naturam, temperamentum, morbi gravitatem, eius raices, & effectus serio contemplari, & intimos subire recessus debet, ut opportuna remedia applicare eidem possit. An stultus non haberetur, si curationis methodum, si medicinas, si remedia præscriberet, antequam infirmi temperamentum, naturæ agrotantis extenuationem, aut robur, morbi qualitatem,

& ce-

& cetera quæ infirmitatem comitantur, non investigaret, non expenderet, & habere quoad posset, comperta non conaretur? Theologus medicus est, & doctor, qui expellendis mentis erroribus, curandis voluntatis vulneribus, comprimendæ concupiscentiæ opportuna remedia definire, simulque quæ evangelicæ legis iugo portando necessaria, & quæ ponderis gravitatem delinire valent patefacere debet. Si mentis tenebras, si voluntatis pravæ inclinationes, si concupiscentiæ rebellionem, si ceterarum passionum perturbationem ignoret, præstare ne recte hæc omnia, & desungi officio suo optime poterit?

III. Constat igitur & quidem evidenter id quod proposui, Theologo christiano primum omnium investigandas esse animi humani vires, & humanæ naturæ agrotantis imaginem semper præ oculis habendam. Quid quod artifices omnes in suis exercendis artibus, prius materia quam tractare, & cui artificii formam imprimere debent, conditionem, aptitudinem, & qualitatem serio explorant, & perpendunt? Quænam sit naturæ huius infirmitas, quinam morbi, quænam medicinæ, & eidem remedia idonea infra declarabo.

IV. Confirmat quæ dixi, sapientium Philosophorum experientia. Viderunt illi, inquit Augustinus, naturæ humanæ morbos, causam vero penitus ignorarunt: tristitia infirmitatis gravamina sentiebant illi, at tantorum malorum radix illos fugiebat. Idcirco in pluribus aberrantes delirant, illorumque morum Philosophia crassissimis scater erroribus; nec minus remedia quam malorum causa, & occulta illis fuere. M. Tullius, cuius scripta, quid sine gratia præstare natura valeat, patefaciunt, tantorum originem malorum scrutabatur; at suis viribus relictus, & undique tenebrarum caligine circumfusus, naturam ut novercam accusabat, & captivitatis vincula deferens, crimen tanti supplicii causam deprehendere nequaquam valuit. Illius auctoritate abutebatur Iulianus, ut peccatum originale commentitium evinceret. Verum Augustinus hoc pacto Lib. IV. *contr. Iul. cap. XII.* illum redarguit. *Vide nunc, utrum ista quæ dicam, non evertant assertionem tuam. In Lib. III. de Republica idem Tullius hominem dicit, non ut a matre, sed ut a noverca natura editum in vitam, corpore & nudo, & fragili, & infirmo, animo autem anxio ad molestias, & humili ad timores, molli ad labores, prono ad libidines, in quo tamen inesset, tamquam obrutus quidam divinus ignis inge-*

nii, & mentis. Quid ad hæc dicis? Non hoc Auctor ille male vventium moribus dixit effectum, sed naturam potius accusavit. Rem vidit, causam nescivit. Latebat enim eum cur esset grave iugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepultura in matrem omnium: quia sacris litteris non eruditus ignorabat originale peccatum. Si qui morosi & terribiles censores forent qui æquo longius me christianæ Theologiæ tradendæ methodum arcessere mustitarent, pauca quæ delibavi, nisi me amor fallat, satis superque illorum ora obstruant.

CAPUT II.

Status natura humana in Adamo innocente, illiusque privilegia, & dotes.

I. **V**IX haberi plena notitia potest infirmitatis qua nunc natura humana laborat, nisi prius, quænam fuerit illius sanitas, quæ fortitudo, quodnam robur, sciat. Sana illa fuit integra, robusta in Adamo innocente, primo humani generis parente, ut catholica fides docet. Quamobrem fabulam execrantur omnes Isaaci Pereyri Calvinistæ, asserentis Adamum Iudæorum dumtaxat primum fuisse parentem, secus Gentilium, quorum parentes præcessisse contendebat Adamum, quos *Præadamitas* nuncupavit. Quod commentum una cum hæresi calviniana Romæ, sedente Alexandro VII. eituraravit. Plura Theologi disputant de variis naturæ statibus. Hominem in statu naturæ puræ effingunt, qualem Philosophi agnoverunt: & ex hac hypothese eiusdem naturæ in tali statu consideratæ vires, perturbationes, luctam carnem inter & spiritum, & quæ præstare officia potuisset, & alia, quæ inde consequuntur, fuso calamo exponunt. Rursus hominem meditantur in statu naturæ integræ, cogitatione seiuncto a statu innocentæ. Hæc omnia ego, utpote ab instituto meo aliena, alto premo silentio. Nostræ humanæ naturæ in Adamo innocente a Deo conditæ dotes & privilegia paucis perstringam ex S. Thomæ doctrina I. *Part. quest. xciv. & seqq.*

II. Et primum, si palatium duxtaxat illud quod Deus pro huius humani generis Principis habitatione formavit, describere quis vellet, quantacumque eloquentia instructus, id pro dignitate præstare minime posset. Terram, Solem, Lunam, sidera, univertus mundi huius machinam supremus Architectus molitus est, alendi, & conservandi primi

parentis nostri causa. Paradisum terrestrem tanta plantarum diversitate, tanta fluminum copia ornatum, veluti illius regale solum constituit. Eiusdem ditioni & imperio cuncta animantia subiecit. Quid de illius corporis pulchritudine, quid de sensuum vigore, de virium præstantia dicam? Satis sit indicare, nullum in eo fuisse vitium, nullum defectum: fuit enim divinis manibus purissima terra, omnia tunc integra, & incorrupta pariente, formatum, tamquam aptissimum spiritualis animæ domicilium.

III. Illius vero animi ornamenta atque præfida tanta fuerunt, ut vix enarrari sermone valeant. Rerum omnium naturalium scientia, humano regimini necessaria, præditus fuit. Nullus in eius mente error, ignorantia nulla. Eam vero rerum supernaturalium Deus illi indidit cognitionem, quæ & suæ, & aliorum vitæ spirituali instituendæ opportuna erat. Gratiæ sanctificantis dono, quo homo Deo gratus efficitur, ornatum Adam ante lapsum, docent Catholicis omnes contra Pelagianos, quorum error in Synodo Diopolitana anno 415. proscriptus fuit. Disputant Theologi, infusa ne Adamo fuerit in primo instanti suæ creationis, an vero post, gratia ista? S. Thomas, & communiter Patres priorem, non pauci alii Theologi posteriorem partem defendunt. Dissidium istud parvi momenti est. Gratia ista emittens, & fulgentissimis ornata dotibus, præfertim originali iustitia. Fuerit nec ne ista iustitia originalis a gratia sanctificante distincta, non attinet in præfens disputare, sed effectus illius exponere.

IV. Princeps illius gratiæ prerogativa inimita fuit cum supremo opifice necessitudo, consideratio, atque coniunctio. Hæc in ceteras animæ facultates intellectum, & voluntatem redundabat. Intellectus splendidissimo illustrabatur lumine, quo nec decipi, nec errare, sed constanter adherere vero posset. Voluntas donorum copia, fidei, spei, caritatis, religionis, iustitiæ, erat instructa, ut Deo cultum, honorem, & obsequium summum exhiberet. Ornamenta sensibilis appetitus, concupiscibilis, & irascibilis erant virtutes morales, eminebantque temperantia, & fortitudo. Intellectus, & voluntas Deo, appetitiones omnes mentis & voluntatis imperio exactissime parebant. Omnia ibi ordinate & concinne disposita. Hanc mirabilem harmoniam, & divinum ordinem nulla perturbatio, nulla rebellio, lucta nulla abrumpebat; sed pace & tranquillitate summa frue-

batur natura nostra, usque dum primus parens, ex cuius stirpe omnes orti sumus, lapsus in peccatum fuit.

V. Si in eodem innocentia statu perstitisset Princeps noster, immigrasset in nos ingens illud & opulentissimum patrimonium. Omnes in illo statu gratia sanctificante, originali iustitia, ceterisque opibus, veluti ex asse hæredes, ornati in lucem prodissent posteris. In illo enim natura nostra constituta erat omnibus suis bonis propaganda in successores; quemadmodum enim in eiusdem prævaricatione omnia mala contraximus; sic eiusdem constanti obedientia ad nos bona sua transfusa fuissent.

CAPUT III.

Lapsus Heva, & Adæ. Ordo in tentatione servatus. Opportuna instructio pro Theologis, & Confessariis.

I. **B**revi calamo amenissimum innocentis, integræ, sanæque naturæ nostræ statum descripsi. Permutanda nunc scena est, eo truculentior, quo fuit ante splendidior. Vix ac ne vix quidem intelligi illius naturæ infirmitas, vulnera, servitus, & tragica calamitatum ilias, nedum sermone explicari potest. Initia, progressus, & exitus tantæ vicissitudinis paucis adumbrabo, cum hæc omnia ad nostram magnopere pertineant eruditionem, ut optime advertit S. Augustinus *Lib. XI. de Genes. ad lit. cap. iv.* ubi causam cur tentari Hevam & Adam Deus permisit, assignat his verbis. *Non mihi videtur magne laudis futurum fuisse hominem, si propterea posset bene vivere, quia nemo male vivere suaderet; cum & in natura posse, & in potestate haberet velle non consentire suadenti, adiuvante tamen illo qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, Cur itaque tentari non sineret, quem consensus esse ipse præsciebat, altitudine quidem consilii eius, cum id facturus esset propria voluntate per culpam, & ordinandus esset illius æquitate per poenam: ut etiam sic ostenderet animæ superba ad eruditionem futurorum Sanctorum, quam recte ipse uteretur animarum voluntatibus etiam malis, cum ille perverse uterentur naturalibus bonis.*

II. Serpentis formam induit dæmon, & mulierem separatam a viro aggressus, hoc pacto eam est allocutus *Gen. III.* *Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier: De fru-*

Et lignorum que sunt in paradiso, vescimur; de fructu vero ligni quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus, & ne dangeremus illud, ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem; Nequaquam morte moriemini. Scit enim Deus, quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dii, scientes bonum & malum. En unde, inquit P. Iulius Mercorus celeberrimus Theologus, sua orsa repetit Probabilismus. Dæmon lenocinante benignitate rigorem præcepti exaggerat. *Cur præcepit? Rigorismus hic est. Possessio libertatis prævalet mandato. Quid mortem veremini? Nequaquam moriemini.* Ultra pergit. Fructum suavitatis, & vi aperiendi oculos præditum asserit. *Aperientur oculi vestri.* Diis similes futuros ex hoc esu spondet, bonum & malum scientes. *Eritis sicut dii, scientes bonum & malum.* His mendacissimis præstigiis allecta mulier oculos in lignum intendit, contemplatur pulchritudinem, & delectationem captat. Tandem fructum rapuit, comedit, deditque viro suo. *Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile; & tulit de fructu illius, & comedit; deditque viro suo, qui comedit.* Vaferrimus diabolus noluit mulierem simul & virum adoriri, ne se mutuo armarent ad repellendum aggressum: neque virum recta impetii, sed muliebri usus est miniiterio, inquit Augustinus, ut per infirmoorem vinceret fortiorem.

III. Artem qua usus dæmon est in seducenda Heva, paucis exposui. Adæ lapsus exponendus nunc est. Seductam a dæmone Hevam narrat textus sacer; at seductum Adamum non exprimit: unde eruitur, diverso modo lapsum Adamum fuisse. Erroris & deceptionis proprie dictæ expertus Adam, subtilissimo superbiæ fumo obscuratus corrui. Quamobrem non se excusavit dicens, se a muliere deceptum, aut seductum, sed inquit: *Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* Contra Heva se a serpente deceptam clare fatetur. *Serpens decepit me, & comedi.* Non ergo Adam dixit: *Mulier quam dedisti mihi, seduxit me, & manducavi: sed respondit Deo interroganti, Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* Idque confirmat S. Paulus *I. ad Timoth. II.* his verbis. *Adam non est seductus; mulier autem seducta in prævaricatione fuit.* Quæ omnia a propria & preste accepta seductione Adæ-

num liberum declarant, iuxta Theologos, secus ab omni prorsus deceptione. Porro si error in Adam non fuit, si ille minime credidit vera esse quæ mendax diabolus futura spondebat; qua igitur via lapsus est? Respondet S. Augustinus *de Gen. ad lit. Lib. XI. cap. XII.* his verbis. *Adam, quamvis mente non corpore, quomodo credere potuerit quod per serpentem dictum est, ideo Deum prohibuisse ne fructu ligni illius vescerentur quia sciebat eos, si fecissent, futuros ut deos propter dignoscantiam boni & mali; tamquam hoc tantum bonum creaturæ suæ Creator inviderit: hoc mirum, si homo spiritali mente præditus credere potuisset.* Deinde post pauca sic respondet. *Ita Salomon vir tanta sapientia numquidnam credendum est quod in simulacrorum cultu credidit esse aliquid utilitatis? Sed simulacrorum amori ad hoc malum trahenti resistere non valuit, faciens quod sciebat non esse faciendum, ne suas, quibus deperibat, atque diffuebat, mortiferas delicias contristaret.* Ita & Adam, posteaquam de ligno prohibito seducta mulier manducavit, eique dedit, ut simul ederent, noluit eam contristare, quam credebat posse sine suo solatio contabescere, si ab eius alienaretur animo, & omnino illa interire discordia: non quidem carnis victus concupiscentia, quam nondum senserat in resistente lege membrorum legi mentis suæ; sed amabili quadam benevolentia, qua plerumque fit ut offendatur Deus, ne homo ex amico fiat inimicus.

IV. Quod primo parenti nostro semel accidisse, in sacris litteris legimus, frequenter evenire filiis videmus. Dæmonis mendacia, fraudes, commentitiam Deitatis similitudinem, & cetera præstigia Adam cognovit; sed mulieris lenocinio, & benevolentia illicio captus in peccatum consensit. His fasciniis seductus quoque Salomon fuit. Quot præsertim Theologos, quot Dei ministros, qui nec sunt ut Adam innocentes, nec ut Salomon sapientes, simili arte humani generis hostis excantat, fascinat, seducit? Cognoscimus & nos evangelicæ legis celsitudinem, perfectionem, & sanctitatem summam. Cognoscimus nihil tam hostiliter cum huiusce legis mandatis pugare quam hodiernam mollem vitam, otio disfluentem, epulis, comestationibus, ludis vacantem, iecenis, & comædiis adstantem, superbam, ambitiosam, avaram, invidentem. Agnoscimus, quemadmodum Adam, & Salomon; at istorum imitatores interiori elatione tumentes, ut habeamur magistri in Israel,

Israel, ut frequentiam populorum nobis conciliemus, ut in Magnatum confesso arbitri sedeamus, mundique auram captemus, legis divinæ severitatem quibusdam pigmentis, exquisita subtilitate quæsitis & fabricatis, delinire, & humanis appetitionibus accommodare non raro satagimus. Peccamus, dum hæc ipsa peragimus, quemadmodum Adam. Expressit ille non erravit, cum ab errore, qui culpæ fructus est, immunis fuerit ante peccatum. Peccavit ille, peccamus & nos, non tam mentis errore decepti, quam *amicabili benevolentia* victi. Peccamus obtentu non contristandi delicias cordis nostri; & delicias cordium fratrum & fororum nostrarum. Acute, & ad misericordiæ humanæ speciem similia formamus ratiocinia. Qui nimis stringit, emungit sanguinem. Si severam præceptorum observantiam exigamus, in desperationem, omnium malorum pessimam, detrudimus imbecilles animas, quæ avelli ab hodiernis moribus, & vivendi consuetudine nequeunt. Occludi templa, & sacra tribunalia deberent, si arcendi a sacramentis essent Christiani qui ludis, comœdiis, pompis, luxui, ceterisque sæculi moribus indulgent. Elatio interior, amicabile benevolentia, studium placendi, & occupandi prima subsellia, & eminendi, atque resplendendi in huius mundi theatro fucis indicatis obducuntur.

V. Confirmari hæc omnia lubet testimonio piissimi, atque doctissimi P. Vincentii Contensonii *Tom. I. Lib. IV. diss. v. cap. II. specul. 3.* ubi, postquam demonstravit, primum peccatum Adæ fuisse superbiam, hæc subdit. „ Heu quoties Confessarii erga seipso rigidi, & austeri, politico, & assentatorio obsequio lenimenta quærunt perveris hominum cupiditatibus accommodata! Non intendunt corrumpere mores, sed flexibilibus institutis omnes ad se allicere. Hinc quotidie novas normas, novas formas excogitant, teneras, molles, cereas, & in quamcumque velis formam ductiles; variisque suavitatibus iter salutis levigatum, & cum vitæ deliciis copulatam ostendunt: quia poenitentes suos alienare, vel contristare vanissime timent. Quoties peccatoribus in eadem semperflagitia relabentibus, & repetitis spurcitiis validum vitiorum habitum contrahentibus absolutionem minime differunt ad emendationem eorum explorandam, ne Dominus ille, Princeps iste, Comitissa, vel Baronissa liberalis ex amicis fiat inimici:

„ *plerumque offenditur Deus, quia semper redeunt ad vomitum, nullaque in eis vitæ in melius mutata vestigia apparent.* „ Solumque ad eos convertendos remedium foret firmitas Confessarii hos relapsos intrepide ab altaribus removentis.

CAPUT IV.

Superbia, aliis stipata vitiis, primum peccatum fuit, quod e fastigio felicitatis exturbavit humani generis protoparentes.

I. **P**Lura perpetrasse crimina cum Adamum, tum Hevam, convenit penes omnes, & ostendit S. Th. 2. 2. q. cxxiii. art. 1. Peccavit Adam tum nimia erga Hevam uxorem suam complacentia, & indulgentia, tum inobedientia, divinum mandatum transgrediendo, tum gula, seu inordinata appetitione comedendi fructum & visum pulcherrimum, & gustu suavissimum. Hevæ quoque peccata plura fuerunt; nempe error, quo credidit vera esse quæ serpens suggestit; gula, qua appetiit, & comedit fructum vetitum; inobedientia, qua violavit mandatum; scandalum, quo ad peccandum pellexit virum suum; & tandem falsa excusatio, qua in serpentem peccatum reiecit. Quodnam horum criminum primum fuerit, unde cetera manarunt, Theologi disputant.

II. Primum peccatum Adæ fuit superbia, unde cetera crimina tamquam a radice profecta sunt. Ita docent divine Scripture: nam *Eccles. x.* hæc habentur. *Initium superbiae hominis apostatare a Deo: quoniam ab eo qui fecit illum, recessit cor eius, quoniam initium omnis peccati est superbia.* Non minus luculenter idem adfirmatur *Tob. cap. iv.* ubi sic alloquitur filium suum. *Superbiam numquam in tuo sensu dominari permittas: in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.* SS. Ecclesie Patres communi assensu hanc veritatem confirmant. S. Augustinus *Lib. XIV. de civ. Dei cap. xiii.* hæc scribit. *Non enim ad malum opus perveniretur, nisi præcessisset mala voluntas. Porro male voluntatis initium quod potuit esse nisi superbia? Initium enim omnis peccati superbia est. Quid est autem superbia, nisi perversa celsitudinis appetitus? Perversa enim celsitudo est, deserto eo cui debet animus inherere principio, sibi quodammodo fieri atque esse principium.* Similia docet in *Enchiridio c. xlv.* ubi Adami crimina enumerans, primo loco superbiam recenset. Nam & *superbia est il-*

lic: quia homo in sua potius esse quam in Dei potestate dilexit. Et tandem *Lib. XI. Gen. ad lit. cap. xxxix.* addacit verba, quibus Deus Adamum deridens, & quibusdam veluti iocis perstringens, illi superbiam exprorat *Gen. III.* his verbis. *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum, & malum.* Ad quæ verba hæc adiecit Augustinus. *Verba enim sunt hæc Dei, non tam huic insultantis, quam ceteros, ne ita superbirent, deterrens.* Utique Deus increpavit quoque Adamum: *quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedisti &c.* quoniam reipia peccavit etiam nimia erga uxorem complacentia. Sed nunc, quodnam fuerit primum illud peccatum, unde cetera consecuta sunt, inquirimus; & asserimus, fuisse superbiam. Idque confirmat S. Ambrosius *serm. xiv. in Psalm. cxxviii.* *Superbia hominem prima deiecit. Quapropter dum plus volumus, etiam quod minus est, solemus amittere.*

III. S. Thomas 2. 2. q. cxxiii. art. 1. de more validissima ratione non modo evincit primum peccatum Adæ fuisse superbiam, verum etiam non potuisse aliud esse præter superbiam: quandoquidem inquit: *Non amittitur corporis sanctitas, manente anima sanctitate. Inter motus autem interiores prius movetur appetitus in finem quam in id quod queritur propter finem. Et ideo ibi fuit primum peccatum hominis, ubi potuit esse primum appetitus inordinati finis. Sic autem homo erat in statu innocentie institutus, ut nulla esset rebellio carnis ad spiritum. Unde non potuit esse prima inordinatio appetitus humani ex hoc quod appetierit aliquod sensibile bonum, in quod carnis concupiscentia tendit, præter ordinem rationis. Relinquitur igitur quod prima inordinatio appetitus humani fuit ex hoc quod aliquod bonum spirituale inordinate appetiit. . . Unde manifestum est quod primum peccatum primi hominis fuit superbia.* Bonum porro spirituale quod appetiit Adam, non potuit esse terminus, seu obiectum superbiæ, nisi quatenus in eius amore servata mensura non est quam divina regula præstituit; sed ea contempta, reiectoque omnilimite, concupitum bonum spirituale fuit. Huiusce vero superbiæ obiectum fuisse quamdam Dei similitudinem, Theologi asserunt, non omnimodam cum Deo aequalitatem: tam stulta enim cogitatio haud cadere in Adæ mentem poterat: sed proprium bonum præter confinia & mensuram a Deo præstitam appetiit.

IV. Hanc S. Thomæ sententiam, ex

Scripturis sanctis, & Patribus haustam, defendunt communiter Theologi adversus Scotum, qui cum pluribus aliis oppositum sustinet. Quoniam vero controversiam hanc ex professo ego non discutio, sed obiter tantum, & quatenus meo instituto deservit; idcirco nec quæ obici solent, diluo, nec fuis rationes urgeo. Sat mihi in præsentia est, malorum quibus humana natura laborat, radicem, & principium patefecisse, ut heinc, quæ curandæ infirmitati medicina sit applicanda, constet.

CAPUT V.

De peccato originali Adami in posteris transfuso. Paucis Pelagianorum, Lutherianorum, & Calvinistarum errores perstringuntur, & catholica veritas exponitur.

I. **E**O non spectat disputatio mea ut gravissimas de peccato originali controversias dispiciam; sed pauca tantum brevi calamo delibabo, quæ scopo mihi præstituto deserviant. Primum qui semina hæresis Pelagianæ contra peccatum originale posuit, fuisse Rufinum, contendunt plures quorum alii Syrum, alii Aquileiensem volunt. Verum ut de hoc sit, illud fatentur omnes, Pelagium primum omnium aperte negasse peccatum originale, quem secuti sunt eius discipuli, Celestius, & Iulianus. Tam difficilia argumenta Pelagii reputavit S. Augustinus, ut *Lib. III. de peccat. merit. cap. iv.* hæc scripserit. *Ego autem, etsi refellere istorum argumenta non valeam, video tamen inveniendum esse eis quæ in Scripturis sunt aperitissima, ut ex his revelentur obscura; aut, si mens nondum est idonea, quæ possit ea vel demonstrata cernere, vel abstrusa investigare, sine ulla hesitatione credantur.* Huc cogitationes suas convertant illi qui omnia mentis suæ acie definire, componere, attemperare contendunt. Ingeniorum Aquila Augustinus se imparem ad diluenda argumenta Pelagii contra peccati originalis propagationem aperte fallus est. At non propterea minus firmus & conitans fuit in dogmate catholico propugnando. Contra multi qui conciliarent cum efficacitate divinæ gratiæ libertatis humanæ indifferentiam, novas concordias, nova comminiscuntur systemata, atque non a Deo, sed a libera voluntate eiusdem gratiæ efficacem vim proficisci contendunt. Pelagius læci & ipse eustitabat libertatem, si a Deo applicaretur ad agendum. Ignor-

Ignorantiam quamlibet, five vincibilem, five invincibilem, & oblivionem, negavit esse peccata ex libertatis defectu. Qui actualem advertentiam ad peccandum requirunt, an ignorantiae peccatum de medio tollant, an vel nolentes in errorem ex parte saltem recidant Pelagianorum, mea non interest discutere. Solum ex S. Augustini documento colligo, in iis quæ mentis nostræ aciem fugiunt, fasces submittendos esse Patrum nostrorum auctoritati; & ob difficultates, quæ negotium nobis faciunt, non esse apertissima Scripturarum testimonia, & antiquam Ecclesiæ doctrinam deferendam.

II. In aliud extremum directe oppositum lapsi sunt novatores, Lutherus, & Calvinus, qui contra Pelagium peccatum originale confitentur, docent per hoc peccatum originale penitus extinctum esse liberum arbitrium in genere moris, atque adeo homines peccato originali vulneratos necessario operari.

III. Adversus Pelagianorum errorem catholica fides docet, peccatum originale Adæ posteros contrahere. David *Psal. l.* inquit: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* S. Paulus ad *Rom. v.* ait: *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.*

IV. Peccatum originale, quod, teste Apostolo, in omnes filios Adæ transfunditur, vere & proprie peccatum est, ut definitum fuit & in Concilio Araucano *II. can. 11.* & in Tridentino *sess. v. can. 11.* ubi anathema in eum dicitur qui asseruerit, Adamum mortem, & pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est anima; cum contradicat Apostolo dicenti: *Per unum hominem peccatum &c.* Rursusidem Concilium *can. 14.* anathema vibrat in eum qui asseruerit, parvulos nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro necesse sit expiari ad vitam eternam consequendam: unde fit consequens ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur: quoniam non aliter intelligendum est id quod dixit Apostolus: *Per unum hominem &c.* Tandem sub finem decreti, seu *can. v.* concludit: *Si quis per Iesu Christi Domini Nostri gratiam, que in baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati ra-*

tionem habet; sed illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema sit. Quibus verbis aperte declarat peccatum, quod baptisate deletur, veram & propriam peccati rationem habere.

V. Explicandum nunc esset, quomodo peccatum istud originale voluntarium dicatur, & per generationem traducatur in Adæ posteros. Verum hæc, & plura alia, quæ de hoc peccato dicenda essent, exponentur, cum ex instituto de peccato originali disputabitur. In præsen enim ea tantum de hoc peccato exponere consilium est quæ infirmitatum nostrarum principia & radices ostendunt. Pauca autem quæ cursim delibavi, id satis manifestant.

VI. Errorem Lutheri, & Calvini profligarunt cum Leo X. in sua Bulla contra Lutherum, tum Concilium Tridentinum *sess. VI. can. v.* his verbis. *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, immo titulum sine re, fragmentum denique a Satana invehitum in Ecclesiam, anathema sit.*

CAPUT VI.

Effectus peccati originalis cum in intellectu, tum in voluntate, & appetitu sensitivo.

I. **P**AUCIS hætenus principium & radicem, unde humanæ naturæ nostræ morbus proficiscitur, indicavi. Nunc infirmitatis nostræ gravitas, qualitas, vulnera, & cetera omnia quæ illam comitantur, exponenda sunt, ut quanta sit & mentis nostræ vis ad veritatem cognoscendam, & voluntatis ad bonum operandum, palam fiat. Huc enim spectat tota hæc nostra prima dissertatio.

II. Ne autem plus iusto infirmitatem nostram exaggerare videar, præmoneo, naturam nostram, nempe intellectum, & voluntatem, & appetitum sensitivum intrinsicè non corrumpi, nec entitative, ut dicitur, minui: quoniam nihil physici a facultatibus nostris ademptum est. Quamobrem Patres dicunt, *naturalia in demonibus integra permansisse.* Similiter certum est, per peccatum sive originale, sive actuale non extingui penitus inclinationem ad bonum honestum, nec omnes virtutum radices evelli. Ipsi quippe Philosophi, præsertim M. Tullius in *Tuscul.* & de *finibus* in fundo humanæ naturæ sparsa & insita virtutum semina agnovere. Rationalitatem enim, quæ per pecca-

peccatum destructa non est, consequitur ad bonum honestum propensio. Quam doctrinam perspicue S. Thomas in *II. dist. xxx. quæst. 1. art. 1. ad 3.* tradidit. *Bona naturalia dicuntur dupliciter. Vel prout sunt in se considerata, secundum quod nature debentur ex propriis principiis; & sic nec homo, nec Angelus aliquid naturalium amisit, vel in aliquo diminutus est. Vel secundum quod ordinantur in finem ultimum: & hoc modo in utroque bona naturalia diminuta sunt, non quidem penitus amissa, in quantum uterque factus est minus habilis, & magis distans a finis consecutione. Et propter hoc etiam homo gratuitis spoliatus dicitur, & in naturalibus vulneratus.* Quæ omnia adumbrantur *Luc. x.* in homine illo qui ab Ierusalem descendens in Ierico incidit in latrones, a quibus non modo bonis spoliatus, verum etiam semivivus relictus fuit: in qua parabola Adamum repræsentari testantur Patres omnes. Ut autem, confusione sublata, peccati originalis funestos effectus, consecutaria, & pœnas recenseam, hunc servabo ordinem.

III. *Primus* peccati originalis effectus, seu pœna est privatio iustitiæ originalis, qua anima Deo usquequaque subiecta, ipsa simul dominabatur in omnes facultates inferiores, quæ erigere cervices contra rationis imperium minime audebant. Corpus ipsum ad nutum voluntati obsequabatur, ex cuius regimine robusta sanitatis, & immortalitatis vigorem accipiebat. Hac dissoluta concinna harmonia, hoc excusso iugo omnia perturbata, & intestino passionum tumultu, pertinacique rebellionem anima obfessa remansit.

IV. *Secundus* effectus mentis ignorantia, quam inter omnia contractæ infirmitatis vulnera si dixerò principem tenere locum, non ablutam a vero, idcirco hæc perspicue, & fusius explicanda. Quatuor intellectum nostrum vulneratum plagis docet Augustinus. Et primo ipsarum rerum, quæ conservandæ vitæ necessariæ sunt, ignorantia obducta mens nostra est, inquit S. Doctor *Lib. I. de peccat. merit. & remiss. cap. xxxviii.* ubi ait: *Pulli, quamvis sint parvuli, neque accedentibus corporis incrementis etiam mente proficiant, quoniam rationalem animam non habent, tamen etiam minutissimi & currunt, & matres agnoscunt, nec sugendis uberibus cura & ope admoventur aliena, sed ea ipsi in maternis corporibus loco abdito posita mirabili facilitate noverunt.* Contra, homini nato nec ad incessum pedes idonei, nec manus saltem ad scalpendum habiles, & nisi ope nutrientis admotis labris

papilla uberis ingerantur, nec ubi sint, sentiunt, & iuxta se iacentibus mammis magis possunt esurientes flere quam fugere. Proinde infirmitati mentis congruit hæc omnino infirmitas corporis: nec fuisset caro Christi in similitudine carnis peccati, nisi caro esset ista peccati, cuius pondere rationalis anima sic gravatur. Hanc ignorantiam in adultis fulius explicat *Lib. de nat. & grat. cap. lxxvii.* Alterum vulnus est hebetudo, & fatuitas mentis, quæ aliquibus a nativitate ita hæret, ut neque ea discernere valeant quæ sibi aut convenientia, aut noxia sunt. Quam calamitatem nulli animantium communem explicat Augustinus *epist. xxviii. cap. iv.* inquiens: *Tam tardi nonnulli sunt, & obliviosi, ut ne prima quidem discere litterarum elementa potuerint. Quidam vero tanta sunt fatuitatis, ut non multum a pecoribus differant.* Platonem, qui peccati originalis arcanum ignorabant, hæc ob prioris vitæ flagitia, quæ animas, antequam cum hoc corpore iungerentur, perpetrassent fabulabantur, evenire contendebant. Quem errorem refutat Augustinus *Lib. I. de pecc. merit. cap. xxxii.* Iulianum Pelagianum vero *Lib. IV. oper. imperf. cap. lxxv. & lxxvi.* his verbis ad incitas redigit, *Dic potius, si potes, unde humana ingenia cum tanta plerumque vitiositate nascantur, cum inter nos conveniat totius hominis esse opificem Deum iustum, & vos negatis ullum originale peccatum? Non autem dices aliorum peccata nos aliis imputare, qui ibi, quando commissa sunt, non fuerunt, si recoleres, in lumbis Abrahæ fuisse Levi. . . . Ibi enim videres si te pervicacia non cecaret, in lumbis Adæ fuisse genus humanum, quando perpetravit illud grande peccatum.* Difficultas illa ingens scientias comparandi tertio loco mentem nostram torquet. Quot in tenebris ignorantiae iacent, nequirendarum scientiarum molestiam, tædiumque perferant? Quid quod illi ipsi qui acumine ingenii præditi, & docti, eruditique habentur, ut Ethnicorum Philosophi, cæcutiunt vel circa ipsius Dei naturam? ut colligere licet ex libro M. Tullii *de natur. deor.* Quid quod vel unius pulicis naturam, membrorum structuram & artificium comprehendere humanum ingenium nequit? Quid quod quæ intra nos sunt, seu nosmetipsos ignoramus, & sæpe an peccaverimus nec ne, discernere minime valeamus? Quamobrem clamat Propheta Regius: *Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me. Ignorantias meas ne memineris.* Quartum denique mentis vulnus est illa evagatio, inconstantia, levitas, qua

qua veluti plantarum folia in utramque partem volvitur, rapimurque. Deum oraturi accedimus, firmiter constituimus nihil ibi nisi divina attributa, & altissima redemptionis nostræ mysteria contemplari, nostrumque salutis æternæ negotium tractare: & continuo alio vel inviti abstrahimur, & sæpe in rebus vanissimis, in luto turpium cogitationum, in rebus quæ, si paterent, magno nos suffunderent pudore, detinemur. Quæ omnia describit Hieronymus in *dial. adversus Luciferianos* illa ipsa enarrans quæ patiebatur. Nunc vero creberrime in oratione mea aut per porticus deambulo, aut de fenore computi, aut abductus turpi cogitatione, etiam quæ dictu erubescenda sunt, gero.

V. Undique ergo mens nostra offusa tenebris est. Heinc innumera illa opinionum multitudo, atque sententiarum varietas, non de rebus nihili tantum, verum etiam de ipsa actionum nostrarum turpitudine, aut honestate. Quæ mihi vera, tibi falsa; quæ illi probabilia, tibi improbabilia; quæ mihi certa, illi dubia sunt. Unde tanta ingeniorum diversitas, tanta sententiarum varietas, tanta disputationum pugna, tanta tenebrarum caligo? Omnia hæc ex prima illa gravissima culpa. Ne tamen desperatione angaris, dum in hac tenebrarum ærumnosa valle te inclusum vides, sursum oculos intende, unde cælestes divini radii affulgent ad illuminandas gentes omnes. Depicta ignorantia, quatenus nescientia est veritatis, poena est; prout autem voluntarium admixtum habet, vitium contrahit plus minusve iuxta maiorem aut minorem libertatem qua oculi clauduntur luci cælesti. Quandoquidem Deus qua voluntate vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, eadem illustrationes immittit, quibus tenebræ istæ dissipentur. Sed ingens hominum multitudo huic divine luci oculos claudit, ut fatuo humanarum ratiuncularum lumini aperiat. Supremus humani generis factor, & rector lumen infundit, quo ea omnia cognoscantur quæ omnino ad æternam comparandam salutem sunt necessaria. Quare iuris naturalis ignorantiam invincibilem reiiciemus infra.

VI. Tertius effectus peccati originalis est voluntatis inordinatus amor, quo erga proprium bonum ardet. Ex hoc perverso amore, & iniqua cupiditate omnia mala proficiscuntur, quæ S. Augustinus describit *Lib. XXII. de civ. Dei cap. XXII.* Pauca transcribam. *Quid enim aliud indicat horrenda quædam profunditas ignorantia, ex qua omnis error existit,*

*qui omnes filios Adam tenebroso quodam sinu suscipit, ut homo ab illo liberari sine labore, dolore, timore non possit? Quid amor ipse tot rerum vanarum, atque noxiarum, & ex hoc mordaces curæ, perturbationes, mœrores, formidines, insana gaudia, discordiæ, lites, bella, insidiæ, iracundiæ, inimicitia, fallaciæ, adulatio, fraus, furtum, rapina, perfidia, superbia, ambitio, invidentiæ, homicidia, parricidia, crudelitas, sevitia, nequitia, luxuria, petulantia, impudentia, impudicitia, fornicationes, adulteria, incesta, & contra naturam utriusque sexus tot supra atque immunditiæ, quas turpe est etiam dicere, sacrilegia, hereses, blasphemie, periuria, oppressiones innocentium, calumniæ, circumventiones, prævagationes, falsa testimonia, iniqua iudicia, violentia, larrocimia, & quidquid talium malorum in mentem non venit, & tamen de vita hominum non recedit? Verum hæc hominum sunt malorum, ab illa tamen erroris, & perverfi amoris radice venientia, cum qua omnis filius Adam nascitur. Nam quis ignorat, cum quanta ignorantia veritatis, quæ etiam in infantibus manifesta est, & cum quanta abundantia vanæ cupiditatis, quæ in pueris incipit apparere, homo veniat in hanc vitam, ita ut si dimittatur vivere ut velit, & facere quidquid velit, in hac facinora, & flagitia quæ commemoravi, & quæ commemorare non potui, vel cuncta, vel multa perveniat? Præter hæc omnia intestinum bellum voluntatis contra voluntatem. Hæc, quasi divisa esset in factiones duas, pugnat contra seipsam, machinatur, & ruinam sibi parat. Nunc vult, nunc non vult; modo odit, modo amat, pugnantium affectuum pondere preffa, ut idem S. Augustinus *Lib. VIII. Conf. cap. x.* de se ipso fatetur. *Ego cum deliberabam ut iam servirem Domino Deo meo, sicut diu disposueram, ego eram qui volebam, ego qui nolebam, ego ego eram. Nec plene volebam, nec plene nolebam: ideo mecum contendebam, & dissipabar a me ipso. Et ipsa quidem dissipatio me invito fiebat; nec tamen ostendebat naturam mentis alienæ, sed poenam meæ. Et ideo iam non ego operabar illam, sed quod habitabat in me peccatum de supplicio libertoris peccati, quia etiam filius Adam.**

VII. Quartus effectus libido est, & amor voluptatis in parte sensitiva. Hæc est profunda plaga ex peccato originali relicta, quæ ultimos recessus, & occultiores humani cordis latebras penetrat, quæ naturæ ordinem invertit & perturbat. Præstitutus naturæ

ture ordo postulat ut inferiora superioribus pareant, sensus & appetitiones rationi, ratio Deo. Exturbata de solio ratione per primum Adæ peccatum, sensitiva factio tyrannidem usurpavit. Quam rebellionem Tridentinum Concilium *sess. v.* poenam peccati, & Paulus peccatum appellat, quatenus ex peccato est, & ad peccatum inclinatur. Hæc sensitiva pars in concupiscibilem, & irascibilem dividitur. Hi duo sunt hostes intimi, & domestici; quorum insidias, molestias, insultus, dolos, molimina perferre, usque dum peregrinamur a Domino, cogimur. E domo cordis nostri pellere illos haudquaquam valemus; sed contra eorum machinationes, & aggressus vigilandum, præliandum, vincendumque, si bravium consequi volumus. Superare, divina adjuvante gratia, & profligare illos, minime vero expellere, aut destruere possumus. Militia quippe perpetua in hoc mundo est vita nostra: & hi sunt hostes quibuscum dimicandum strenue nobis est. Colaphos a concupiscencia sua patiebatur S. Paulus, ut *Rom. VII.* narrat. *Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.* Luctam hanc, & intestinum bellum Sancti omnes experti sunt, cuius victoria præmium assecuti sunt æternum. S. Bernardus *serm. III. in VI. Dom. Pent.* hæc scribit. *Primus continentis nostra hostis caro est adversus spiritum concupiscens. Quam domesticus hostis, quam periculosa lucta, quam intestinum bellum! Hostem hunc crudelissimum nec fugere possumus, o anima mea, nec fugare: circumferre illum necesse est, quoniam alligatus est nobis. Nam (quod periculosius est, & miserabilius) hostem nostrum ipsi cogimur sustentare, perimere eum non licet.*

VIII. Quenam ex his duabus sensitivæ partis appetitionibus prævaleat, quænam rationi superiori infestior, quænam fraudulentiore? Concupiscibilem prævalere irascibili, cladesque maiores animæ inferre, docet S. Thomas *quæst. IV. de malo art. 2. ad 12.* propter duo. Primo quidem quia omnes passionis irascibilis ab amore oriuntur, qui est in concupiscibili, & ad gaudium, vel tristitiam terminantur, quæ sunt etiam in concupiscibili: unde & communiter tam motus concupiscibilis, quam irascibilis, concupiscencia dicitur. Secundo quia peccatum originale inducitur per actum generationis, in quo maxime est delectatio, circa quam apparet inordi-

natio concupiscibilis. Unde concupiscibilis dicitur non solum corrupta, sed etiam infecta, inquantum per huiusmodi actum traducitur peccatum originale.

IX. Quintus effectus difficultas recti, mors, & innumeræ calamitates. Ex concupiscencia voluptatum, & illecebrarum enervatur inclinatio in bonum rationis, & magna experitur voluntas difficultatem, ut rectum honestumque assequatur. Ærumnarum stragem, quæ peccatum consequitur, describit S. Augustinus *Lib. IV. contr. Iulian. cap. XVI.* ubi hæc habet. *Ecce circumstat sensus tuos miseria generis humani. Homo es, humani nihil a te alienum puta: & in iis quæ non pateris, compatere patientibus. Quamvis & ipse, quantalibet felicitate præpollas, nullum sine bello intestino diem ducis; si tamen quod proferis, implere conaris. Sed in iis quæ meminisse iam non potes, parvulos intueri, quod & quanta mala patiantur, in quibus vanitatibus, cruciatibus, erroribus, terroribus crescant. Deinde iam grandes etiam Deo servientes tentat error, ut decipiat; tentat labor, aut dolor, ut frangat; tentat libido, ut accendat; tentat mœror, ut sternat; tentat typhus, ut extollat. Et quis explicet omnia festinanter, quibus gravatur iugum super filios Adam? Huius evidentia miseria gentium Philosophos, nihil de peccato primi hominis sive scientes, sive credentes, compulsi dicere, ob aliqua scelera, suscepta in vita superiore, poenarum luedarum causa nos esse natos, & animos nostros corruptibilibus corporibus eo supplicio, quo Hetrusci prædones captos affligere consueverant, tamquam vivos cum mortuis esse conuictos. Apostolus autem amputat opinionem, qua creduntur singule animæ pro meritis antea vite diversis corporibus inferi. Quid igitur restat, nisi ut causa istorum malorum sit aut iniquitas, vel impotentia Dei, aut poena primi veterisque peccati? Sed quia nec iniustus, nec impotens est Deus, restat quod non vis, sed cogitis conspici, quod grave iugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium non fuisset, nisi delicti originalis meritum præcessisset. Quibus verbis finem imponit libro quarto contra Iulianum.*

X. Innumeræ aliæ sunt poenæ, & calamitates, quæ peccatum originale consequuntur; sed quæ paucis pertrictæ sunt, satis indicant naturæ humanæ infirmitatem, vulnera, plagas, & ærumnosam miserandamque conditionem. Lucræ aut. alius recensendis enectibus, & poenis abiteo.

XI. Illud te nunc monere interest, peccatum actuale animam delinquentis interimere, atque vulnera eis similia quibus peccatum originale universam sauciavit naturam, menti, & voluntati infligere. Quodlibet crimen mortale vulnera originalis culpæ refricat, concupiscentiam inflammat, rebellionem firmat, mentis tenebras obscuriores efficit: voluntatis vires extenuat, libertatis captivitatē novis vinculis obstringit. Quodlibet letale scelus quadam truculenta pestis est, quæ animam ipsam corrumpit, ignis qui omnium virtutum ornamenta incendit, & tragicam omnium malorum cladem inducit. Quæ omnia parva sunt, si cum offensa atque infinita iniuria conferas quam Dei maiestati irrogat. Sed non est huius instituti actualis culpæ malitiam, pravosque effectus describere. Satis sit innuisse, eam, proportionē servata, letale crimen malorum stragem in personam peccantis derivare, quam originale scelus in universam naturam humanam induxit.

XII. Ex his quæ dicta sunt, colligas velim, quam monstrosus sit titulus illius operis inscripti, *De privilegiis ignorantia*. Si titulus esset *De privilegiis peccati originalis* omnium aures offenderet, horrorem, & scandalum incuteret. Et tamen re ipsa eiusmodi est præfatus titulus: siquidem ignorantia unus est, & quidem gravissimus peccati originalis effectus.

CAPUT VII.

Quam sint intellectus, & voluntatis humanae, seu liberi arbitrii ad verum, & bonum infirmæ vires. Extinctæ tamen non sunt, ut contendunt Lutherus, Calvinus, & Iansenius. Et verum cognoscere, & bonum aliquod honestum morale operari homines etiam infideles valent.

I. **T**Ragicam infirmitatis nostræ picturam levi penicillo depinxi, ut lector in eam oculos, & serias mentis cogitationes intendat. Seria istius picturæ contemplatio saluberrima est, utpote quæ humilitatis virtutem excitat, quæ implorandi divini auxilii, quæ parum fidendi humanis ratiunculis, quæ doctrinæ divinitus revelatæ necessitatem evincit. Quam sint sive intellectus ad cognoscendum verum, sive voluntatis ad bonum operandum exiles vires, ex iis quæ dicta sunt, manifeste patet. Et quoniam ignorantia omnium vitiorum fons est & mater, ut hanc potissimum depellamus conandum

est. Ignorantiæ istius caligo, quam poenam peccati diximus, tum cælesti lumine, tum industria & diligentia nostra dissipatur. Non cessat clementissimus luminum Pater suæ lucis radios super vultus filiorum hominum effundere; sed homines magna in parte ignorantiam, quam ex matris utero secum defecerunt, non modo labore, industria, & studio expellere, sed otio, fœcordia, & flagitiorum perpetratiōne fovere, atque crassiorem efficere satagunt. Incredibiles labores, molestias, incommoda patiuntur, pericula extrema subeunt, ut divitias, & bona, quibus sensus demulceant, & appetitiones expleant, sibi comparent. In artibus addiscendis desudant, in veritatis inquisitione torpent, otioque diffiunt, & usquequaque tenebrarum caligine circumfunduntur. Voluntas, quæ cæca facultas vocatur, a rationis lumine regitur. Si obscurum lumen istud est, voluntas errabunda per anfractus & præcipitia divagatur. Hæc affectuum pravitate gravata in corporeas irruit voluptates, & quodam intestino lenocinio mentem secum rapit, ut bonitatis colore depingat quidquid ipsa impotenter deperit. Mutua confœderatione in propriam conspirant ruinam.

II. Si, missis rationibus a peccato tum originali, tum actuali arcessitis, experientiam consulamus, spissæ, & funestissimæ ignorantia tenebræ, quæ humanum genus operiunt, cuique superiori lumine illustrato occurrunt. Si universum hunc terrarum orbem cogitatione percurramus, quæ in religionis negotio deliria, quæ portenta, quæ monstra in qualibet trium mundi partium provincia & regno non offendimus? Una est vera religio, unicus Deus colendus; & tamen tot numina effinxerunt homines, ut inter deos non homines modo scelestos, impios, infames veneratione profecuti sint; sed brutis etiam bobus, vaccis, vitulis, immo lapidibus, & cæpis thus adoleverint. Dum hæc serio nobiscum reputamus, in admirationem defixi vix nosmetipsos cohibere possumus, quin exclamemus: Ecquodnam hominum genus istud, talia numina adorans? Et tamen cæcitas ista occupavit sapientiores & eruditiores tot regnorum, tot nationum Philosophos, & Sacerdotes qui tanta fuerunt in rerum naturalium pandendis arcanis scientia ornati, ut illorum auctoritatem nos ipsi magnificiamus. Sed ab Africa, America, Asia ad cultissimam Europæ gentem oculos convertamus. Quot hic religionum sectæ, quæ factiones, quæ dissidia? Quid, si ad solam gentem sanctam,

etiam, regale sacerdotium, genus electum, populum dico catholicum, cogitationes nostras restringamus? Continuo ac itti divinæ fidei confinia transfiliunt, & de iis disputationis certamina ineunt quæ in utramque contraverti partem, divina fide salva, possunt, quæ inter illos unitas, quæ consensio, quæ harmonia? Non secus isti mutuo, dum propriæ humanæ rationi indulgent, ac infideles in religionis mysteriis dissident, pugnant, digladiantur. Scholæ contra scholas, cœtus contra cœtus, Religiones contra Religiones, domus contra domum, Conventus contra Conventum vociferantur, & Theologia unius cellæ pugnat cum alterius cellæ Theologia. Quisque a se veritatem stare contendit; & cum veritas una sit, omnes præter unam solam factiones per errorum abrupta & tenebrarum chaos obambulant.

III. Verum ad id quod caput est, accedamus. Naturæ humanæ morbos, vulnera, & infelicem statum paucis perstrinxi. Quorsum hæc omnia? Ut infirmos in desperationem adigerem? Absit. Huc tendunt conatus mei, ut lectores cognita, qua laborant, infirmitate expergefacti, seduli sint & vigiles in adhibendis quæ opportuna sunt ad vulnera sananda remediis infra assignandis. Neque enim infirmitas nostra, tametsi gravissima, & profundis vulneribus circumscripta, desperata est. Obscurata mens nostra est, extenuata voluntas, intestinum passionum nostrarum bellum implacabile, obfirmata carnis sensuumque rebellio, diminutum illud arbitrii imperium, cui olim omnia inferiora ad nutum patebant. Verum enimvero e solio exturbatus penitus non est principatus arbitrii nostri, ut crocitant Lutherus, Calvinus, Iansenius cum aëclis suis. Istorum dementia miserandum in modum lugendam redarguunt Ethnicorum Philosophi luculentissime, & extremo illorum pudore. Hi siquidem in splendidissimæ & unicæ veræ religionis sinu concepti, nati, alti, educati, & usquequaque divina luce circumfusi veritates illas oppugnarunt pro quibus vindicandis Ethnici ipsi in tenebris infidelitatis caligantes stilum armarunt. Audiant isti Senecam epist. xcvi. *Omniū honestarum verum semina animi nostri gerunt, quæ admonitione excitantur, non aliter quam scintilla flatu levi adiuta ignem suum explicat.* Audiant Ciceronem *Lib. III. Tuscul.* inquit: *Sunt enim ingenii nostri semina innata virtutum: quæ si adolescere liceat, ipsa nos ad beatam vitam natura perduceret.*

IV. P. Dominicus Soto, egregius sancti Conc. Appar. Tom. I.

Theologus, *Lib. I. de nat. & grat.* explicitis variis naturæ nostræ, integræ, innocentis, & lapsæ, statibus, duas gravissimas quæstiones ampla eruditione dispicit *cap. xviii. & seq.* de potestate nempe liberi arbitrii nostri post primi parentis lapsum ad bonum morale operandum. Lutherus, Calvinus, Iansenius, ut sibi consent, erroribus errores agglomerant. E solio penitus detruso, & in nihilum redacto libero humanæ voluntatis arbitrio, ad tyrannicum imperium evexerunt viciatam concupiscentiam, quæ suprema & absoluta potestate omnium affectuum nostrorum tumultuantem turbam, immo & voluntatem ipsam humanam ad nutum regit, opprimit, & quo ipsa impotenter tendit, secum eam abripit. Porro si radix mala, inquit, fructus quoque mali sint necessum est. Concupiscentia carnalis, delectatio libidinosa veluti regina in throno dominatur. Ergo omnia peccatorum hominum, sive infidelium, sive fidelium, opera vitiosa & criminosa sunt. Neque hæc deliria solus somniavit Lutherus; sed Protestantes ipsi in Confessionis Augustanæ apologia hæc docent. *Falsum est & hoc, & contumeliosum in Christum, quod non peccent homines facientes præcepta Dei sine gratia Vere peccant homines, etiam cum honesta opera faciunt ea impio corde, iuxta illud: Quidquid non est ex fide, peccatum est.* Apposite clamat P. Dominicus Soto loc. cit. *Profecto si natura humana figmentum esset cæcæ demonum, non peius de illa isti obloquerentur.*

V. Lutheri, Calvini, & Iansenii systema sua fatuitate corruit. Et primo, si de homine christiano sermo sit, in quo macula originalis culpæ sacro lavacro abluta est, patet, quam sit monstrosus illorum commentum, quo peccatum in Christiano regenito esse concupiscentiam effutiunt. Pluribus capitibus istorum errorem convellit laudatus Soto. Peccatum vero originale, quod est in infidelibus, nequit inficere opera quæ ex illo non prodeunt; quemadmodum unum peccatum actuale, puta odii, non influit in peccatum adulterii. Præterea peccatum originale non est actuale. Nullo ergo modo inficere alia opera valet, quæ neque natura sua, neque ex prava operantis intentione mala sunt. Homo infidelis in sudore vultus sui panem acquirit, ut alat, se uxorem, familiam: egenis erogat, obedit patri, commiseretur fratri, cultodit iustitiam, tuetur patriam, non ex Dei odio, non ex aliqua perversa intentione, sed honestate rationis ductus. Unde hæc opera peccata dici queunt? Ex infecta concupiscentia? At homo non sola

concupiscentia constat; sed ratio potissima est quæ in illo splendet. Peccatum originale transfmutavit ne hominem in brutum? Delevit ne rationis principia? Sicuti ergo quando ex concupiscentia prævalente operatur, peccat, quia a ratione recedit; ita e contrario, quando iuxta regulas rationis, concupiscentia cohibita, agit, officia honesta exercet. Peccatum originale supernaturalia omnia surripuit. Quare dum homo peccato mortali, sive originali, sive actuali, infectus est, nullum edere opus valet æterna vita dignum. At inter hæc supernaturalia opera, & peccata, media sunt opera moralia ordinis naturalis, quæ ab homine ratione prædito manant. Argumenta Lutheri, Calvinii, & Iansenii ex Scripturis, & S. Augustino repetita, nullius momenti sunt. Utique gratia secundum merita non datur. Neque aliquis Catholicorum umquam dixit, bona hæc opera moralia mereri aliquo modo gratiam. Vel ipsum meritum de congruo, quod aliqui pauci admittunt, reiiciunt alii; quamvis meritum istud improprium sit, quacumque ratione iustitiæ exclusa. Quæ ex aliis Scripturis opponunt, soluta, & convulsa penitus sunt non modo a S. Thoma 2. 2. *quest.* x. antequam ex orco in mundum revocaretur Lutherana hæresis, sed a quocumque etiam Theologo catholico.

VI. Reiecto Lutheranorum errore, quem Calvinus, & Iansenius adoptarunt, disputat P. Dominicus Soto *cap.* xix. adversus Gregorium Ariminensem, negantem aliquod opus moraliter bonum edi ab homine peccatore posse absque speciali auxilio Dei. Hanc opinionem, veluti peregrinam, & ab ipso Gregorio investitam, novitatis P. Soto accusat, inquit: „Ante Gregorium Ariminensem, neminem legisse memini, qui quantum iudicio assequi possum, negare hoc cogitaverit, posse nimirum hominem, dum est in peccato, suapte natura, citra specialem succursum Dei cum nosse, tum etiam vel le, & exequi officium aliquod naturali honestate præditum. „Tempore ergo Dominici Soto Theologorum nemo, præter Gregorium Ariminensem, præfatam opinionem defendebat. Quare Soto omni argumentorum genere, & potissimum auctoritate SS. Augustini, & Thomæ, quos pro se stare contendebat Gregorius Ariminensis, evincit, & intellectum aliquod verum cognoscere, & voluntatem aliquod bonum velle posse absque speciali Dei auxilio. Quoniam homo, cum sit rationale animal, ea quæ rationi, seu naturæ suæ consona sunt, operari valet

quemadmodum cetera agentia omnia. Peccatum autem Adæ iustitiam originalem, & cetera quæ illam perornabant, supernaturalia dona abstulit: læsit quoque nos in naturalibus ipsis, & ideo nec omne verum cognoscere, nec omne bonum velle cum solo generali auxilio valemus. Verum naturam noxam non destruxit: naturalia læsit, non surripuit. Vivit enim, tamen vulneratum, arbitrium liberum. Ergo aliquod bonum rationis sibi proportionatum velle potest.

VII. Concedit hoc & ipse Gregorius; at opus istud, ex officio bonum, referendum in Deum esse subdit. Hoc est ultimum effugium quo se recipit Gregorius. Verum duplici ex latere illum adoritur P. Soto. Aut sermo est de relatione in Deum finem supernaturalem; aut de relatione in Deum finem naturalem. Non de prima: quoniam nunc sermo est de operibus mediis inter opera vitæ æternæ meritoria, & peccata. Disputatum inter Catholicos, & Pelagianos fuit, essent ne eiusmodi opera media vitæ æternæ mercede digna, aut saltem dispositiones ad gratiam merendam. Negarunt utrumque semper Catholici, definivitque Ecclesia opera ista media a peccatore facta neque disponere ad gratiam, neque digna esse æterna mercede. Nullibi vero declaravit esse peccata; immo definivit omnia opera infidelium non esse peccata. Ergo aliqua sunt opera moralia media inter peccata & opera supernaturalia. Quam doctrinam pluribus Soto confirmat. Si sermo sit de relatione naturali, opus non est speciali auxilio; cum omnia opera honesta natura sua ordinata in Deum sint. Omnia quippe propter semetipsum operatus est Deus. Ergo quoties perversa intentione operantis non detorquetur opus in finem pravum, tendit ex se in suum naturalem terminum. Commentitia ergo est illa necessitas auxilii specialis. Et profecto monstruosum esset, si solus homo libertate præditus non posset usu sua libertatis & rationis referre honesta officia in scopum & terminum sibi a natura præstitutum; cum reliquis omnibus creaturis potestas adit suos adipiscendi fines.

VIII. S. Thomas I. *Part.* q. xxxiii. *articul.* i. duos esse præditos homini fines docet: alterum naturæ vires excedentem: alterum eidem proportionatum. Primum virtute alterius, nempe Dei; secundum viribus naturæ suæ homo attingit. *Finis autem ad quem res create ordinantur a Deo, est duplex. Unus qui excedit proportionem naturæ create & facultatem; & hic finis est vita æterna, quæ*

in divina visione consistit, quæ est supra naturam cuiuslibet creaturæ. . . Alius autem finis est natura create proportionatus, quem scilicet res creata potest attingere secundum virtutem suam naturæ. Ad priorem vero homo a Deo transmittitur, concludit Angelicus. Quem vel unum locum, inquit Soto, si considerassent qui S. Thomam in opinionem Gregorii asciscunt, numquam id fecissent. Quandoquidem secundum eum non omne opus moraliter bonum pertinet ad prædestinationem: quod idcirco fieri ab homine naturaliter potest. Addit Soto, S. Thomam 2. 2. *quest.* x. docere, non omnia opera infidelium esse peccata, & 1. 2. *quest.* cix. posse hominem absque auxilio gratiæ implere præcepta quoad substantiam operum: consequenter asserere, opera moraliter bona fieri absque speciali auxilio posse. Cum enim iuxta ipsum nullum sit opus indifferens, ea quæ non sunt mala, continuo bona sunt. Consulenda sunt quæ docet idem Angelicus 2. 2. *quest.* xxiii. *art.* 7. & 1. 2. *quest.* lxxv. *art.* 2. Quæ omnia confirmat Soto hac ratione. Potest homo ex suis naturalibus id quod suo genere bonum est, ob malum finem agere: ergo idem propter finem honestum præstare valet. Potest homo naturali conamine sinistra intentione deambulare, puta ad invenendam meretricem: ergo facere id poterit aut valetudinis, aut succurrendi egenti studio. Potest comedere, quando ei nocet: ergo potest, quando prodest. Certe risum moveret qui diceret, posse me comedere sine speciali auxilio pomum quod est ante me, dum est pestilens; non autem dum est salubre. Potest quis proicere denarium in flumen absque speciali auxilio, & non poterit eadem virtute donare pauperi ob solam honestatem? Neque me latet istorum responsio, nimirum honesta hæc opera referri in ultimum finem non posse absque speciali auxilio. At responsio hæc petitio principii est. Numquid efficere homines hæc minima bona propter honestatem absque speciali auxilio valent; dirigere vero illa in finem eidem proportionatum nequeunt, sive in Deum, ut est finis naturalis? Sane qua ratione producere hæc opera ex officio bona homines possunt, eadem propter finem honestum eidem proportionatum agere valent. Et qui hoc negant, sane ridiculos se produunt, inquit Soto. Nec est quod insistant, præceptum caritatis urgere ut omnia fiant propter Dei gloriam, atque adeo in finem supernaturalem dirigantur. Nam hoc præceptum cum adfir-

mans sit, non pro semper obligat, ut conceptis verbis S. Thomas tradit. Et si adversarii insistant, semper obligare; nulla ergo media opera erunt inter illa quæ vitæ æternæ utilia sunt, & ea quæ vitio fordent: contra quam sententiam non solum Ecclesiæ constitutiones clamant, sed ipse Redemptor noster *Matth.* v. inquit: *Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne & Ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est.* Hic sane non vituperantur officia quæ sunt propter naturales necessitudines, humanamque honestatem, quæ bonis malisque communia sunt; sed imperfectæ dumtaxat asseruntur virtutes istæ, nisi ex vero germanoque Dei amore fiant. Et huic sententiæ favere quoque S. Paulus videtur ad *Rom.* iv. his verbis. *Si Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum.* Si opera illa fuissent vitiosa, non gloriam, sed vituperium penes ipsos homines meruissent.

IX. Hæc tamen officia moralia, media inter peccata, & opera supernaturalia, non sunt veræ perfectæque virtutes, sed imperfectæ, & ut inquit in scholis, secundum quid. Heinc est quod S. Augustinus negat, apud Gentiles veras reperiri virtutes; non solum quod plurima bona opera propter vanam gloriam faciunt, sed quod veri Dei cognitione & caritate carent. At non heinc sequitur, esse peccata, quia non sunt veræ virtutes; sed tantum a legitimo virtutis gradu deficere, ut interpretatur S. Thomas 2. 2. *quest.* lxxv. *art.* 5. Insuper advertit P. Soto, hominem peccatorem hæc opera, utcumque bona, nec longo tempore, nec urgentibus gravibus, arduisque difficultatibus peragere absque peculiari Dei auxilio. Idque in perditis obstinatisque sive Christianis, sive infidelibus patet, qui de abyssu in abyssum scelerum prolabantur. Deum illustrationes, auxilia specialia quandoque immittere ipsis infidelibus, communis est Theologorum sententia. Illud dumtaxat ratum firmumque sit, peccatorem absque speciali auxilio gratiæ posse multa opera moralia facere quæ peccata non sunt neque ex officio, neque ex fine.

X. Hæc pauca de hac celebri controversia perstringere operæ pretium existimavi, duplici ratione ductus. Primum, ut exploratum sit, quæ fuerit Theologorum sententia

tia tempore Concilii Tridentini, cui P. Soto ut Theologus interfuit. Neminem se legisse testatur ille qui oppositum docuerit ante Gregorium Ariminensem. Universalis iste consensus omnium Theologorum usque ad seculum sextum decimum summam conciliat sententiæ nostræ auctoritatem; & quantum probabilitatis concedat alteri quæ a paucis Theologis investa fuit, ceteri iudicent. Accedit quod præter præfatam omnium Theologorum consensum, Pontifices summi, S. Pius V. Gregorius XIII. ceterique successores, & potissimum Alexander VIII. sin minus expresse, & definite, fere evidenter nostræ favent opinioni. Alterum momentum, quod mihi ad hanc sententiam confirmandam calcaria adiecit, est, ut patefaciam, liberum arbitrium nostrum in genere moris vivere. Quandoquidem si nullum in genere moris actum producere, si illum in suum proportionatum finem dirigere nequit, qua ratione defendi eiusdem vita potest? Vita quippe eius quemadmodum & corporis, actibus suis consistit. Et tunc liberum arbitrium mortuum revera est in genere moris, quando in hoc genere nullum bonum opus edere, & dirigere in finem suum proportionatum valet. Infirmum, læsum, vulneratumque primi peccati granditate liberum arbitrium humanum fatemur, mortuum negamus, vivumque asserimus: idque fides catholica docet. Si moraliter vivit; ergo non semper actus mortiferos, sed plures honestos, vitæ rationali congruos, edere valet. Si enim omnes essent viciosi, nullus rationis vita fruere; & sic mortuum arbitrium diceretur: quod damnatum in Concilio Tridentino est. Doctrina nostra non modo Tridentini Concilii auctoritate, sed & perenni summorum Pontificum traditione nititur. Oppositam opinionem post Baium Iansenius propugnandam suscepit, & commentis sane vanissimis Sedis Apostolicæ constitutiones deludere conatus est. Theologi tamen catholici, qui negant aliquod opus bonum absque speciali auxilio fieri posse, a Baio, & Iansenio multum & maxime distant; atque ab omni erroris suspitione suam purgare doctrinam student.

XI. Si plura hoc de argumento cupis, consule quæ dixi *Tom. I. in Decal. diff. iv. cap. XIII.* ubi ex instituto controversiam hanc displexi, & doctrinam SS. Augustini, & Thomæ pro modulo meo exposui, & a vanis commentis asserui. Hic dumtaxat alterum Augustini testimonium promo ex *Lib. III. Hypognosticon contr. Pelag.* (quamvis opus

istud abiudicent Augustino eruditi) ubi de libero arbitrio post lapsum primi hominis hæc scribit. *Esse fatemur liberum arbitrium omnibus hominibus, habens quidem iudicium rationis, non per quod sit idoneum, quæ ad Deum pertinent, sine Deo aut inchoare, aut certe peragere; sed tantum in operibus vitæ præsentis tam bonis quam etiam malis. Bonis dico, quæ de bono nature oriuntur, id est velle laborare in agro, velle manducare, & bibere, velle habere amicum, velle habere indumenta, velle fabricare domum, uxorem velle ducere, pecora nutrire, artem discere diversarum rerum bonarum, velle quidquid bonum ad præsentem pertinet vitam, quæ omnia sine gubernaculo divino non subsistunt, immo ex ipso, & per ipsum subsistunt.* An luculentius explicare, & confirmare S. Augustinus doctrinam nostram potuit? Distinguit opera quæ ad Deum, seu quæ ad vitam æternam viam sternunt, & ducunt; & opera quæ ad præsentem continent vitam. Priora nec inchoare, nec perficere homo valet viribus suis sine speciali Dei auxilio. Posteriora vero potest solo Dei generali concursu. Quanam autem sunt opera quæ producere homo potest viribus suis? Habere amicum, uxorem ducere, artem discere, & quidquid bonum ad præsentem pertinet vitam. Porro hæc opera, iuxta regulas rationis peracta, moraliter bona sunt. Evidens igitur est S. Augustinum, cuius doctrinæ adversarii fidunt, nostram propugnare sententiam. Hæc collige, Baium, & Iansenium turpiter falli, dum effutiant S. Augustinum docere omnia infidelium opera esse peccata, & Philosophorum virtutes vitia. Verum de hoc alibi fusius disputatum est.

§. Unicus.

Recentiorum plurimum zeli diversitas in affigenda Baianismi censura sententiæ defendenti necessitatem referendi omnia opera in Deum; & in patrocinandis laxis opinionibus, quæ primum caritati mandatum aut penitus de medio tollunt, aut nimium extenuant.

I. Duo æqui rerum arbitri veritate facti coacti testari debent. Unum, nunquam corruptiores mores, nunquam malitiam liberius impudensque quam ætate nostra inundasse. Alterum, nunquam e contrario tot clamores, nunquam tot censuras adversus Rigorismum, nunquam tot lamentationes adversus disciplinæ austeritatem. Odiosissimam vero Rigorismi, immo Iansenismi, & Ba-

Baianismi censuram appingunt non pauci doctrinæ propugnanti præceptum referendi omnia opera in Deum ultimum finem nostrum. Porro, ut dignoscere lector queat, quam sint eiusmodi censuræ inconsideratæ, paucis perstringam quæ penes Catholicos omnes certa sunt, & quæ disputationi subiecta.

II. Omnes Catholici execrantur errores Michaelis Baii proscriptos a S. Pio V. in prop. 25. & 26. *Omnia opera infidelium sunt peccata. Et Philosophorum virtutes sunt vitia.* Propugnabat Baius omnia infidelium opera facta sine fide perfecta, & gratia Spiritus sancti inhabitantis, seu absque gratia sanctificante, & caritate habituali, malitia sordescere, & vera esse peccata. Quem errorem ab Ecclesia proscriptum omnes catholici Theologi improbant.

III. Convenit similiter inter Catholicos, opera tametsi natura sua bona, directa in finem malum pravitate infici, & vera esse peccata. Hæc consequitur infidelium opera quæ extrinsecus bona apparent, plerumque & communiter esse peccata, ob circumstantiam pravi finis: quia scilicet superbiæ vanæque gloriæ typho inflata turgent.

IV. Si communiter & passim opera infidelium sunt peccata ob finem pravum, in quem ipsi habitualiter conversi talia opera avertorquent; quid in disputationem a catholicis Theologis revocatur? Ecce. Dissertatur, utrum aliquod opus bonum fieri interdum ab infideli possit, solis naturæ viribus, cum generali Dei auxilio, absque gratia speciali. Negant plures & celeberrimi Theologi. Quoniam ex una parte, inquirunt, omnia opera referenda sunt, sint actu, saltem virtute in Deum tamquam in ultimum finem. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, OMNIA in Dei gloriam facite:* I. Cor. x. Ex altera parte: *Sine me nihil potestis facere:* Ioan. xv. & S. Paulus II. Cor. v. ait: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Porro cum infideles verum Deum non agnoscant, quomodo in Dei gloriam referre opera sua valent? Omnia ergo infidelium opera peccata erunt? Negant. Quia dum infidelis nudum operit, succurrit periclitanti, honorem parentibus præstat &c. in operis honestate sistens, eiusmodi opera sunt ex officio bona. Omissio vero relationis in Deum, non opus, sed hominem inficit. At hoc non tollit, instant alii, quin infidelis in omni opere peccet. Hunc autem errorem proscriptum in prop. 8. Alexander VIII. *Nece. se est Conc. Appar. Tom. I.*

infideliem in omni opere peccare. Respondent, Deum ipsis infidelibus aliquando lumen imperfectæ fidei, & auxilium gratiæ actualis infundere, vi cuius in Deum aliquod opus honestum dirigunt infideles ipsi.

V. Hanc doctrinam summa perspicuitate declarat doctissimus Cardinalis Norisius sacri Collegii splendor & ornamentum in *Vindic. August. cap. III. §. IV. pag. mihi 21.* his verbis. *Unum autem contraria sententiæ Auctores opponere solent, optime hucusque dicta concludere, si eliciens actus honestos inde apud semetipsum inani complacentia turgescat: at fieri posse ut quis honeste operetur, v. g. det elemosinam pauperi, ac statim eiusdem mens alio avocetur, in quo casu neque apud semetipsum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidem, si statim mens alio a novo obiecto trahatur, fieri posse ut nulla apud seipsum gloria, vel instantia titilletur; at id per accidens contingit. Nam agens morale debet considerare an recte operatus sit, an optime se habeat erga suum finem ex illa actione. Quæ quidem considerans, amat suum opus, ac in seipso gloriatur. Censeo tamen, hæc opera bona non fuisse facta ab infidelibus suis ipsorum viribus derelictis, sed præmunitis specialibus divine gratiæ auxiliis, quibus forte aliquando factum est ut recte operantes, novo proposito obiecto, de bono opere minime gloriarentur.*

VI. Quid in hac doctrina carpere, non dicam æqui, sed vel ipsi morosi, & terribi censores valent? Conceduntur ipsis infidelibus auxilia gratiæ, & imperfectæ fidei lumina. Ergo improbatur error Baii non distinguentis caritatem habitualement Spiritus inhabitantis ab actuali imperfecta Spiritus moventis, fidem imperfectam a perfecta gratia habituali formata. Edi ab infidelibus aliquod opus tum ex officio, tum respectu operantis bonum, quia vi talium auxiliorum in Deum relatum, adfirmatur.

VII. Ego tum capite superiore, tum *Tom. I. in Decal. diff. iv. cap. XIII.* tuso calamo oppositam propugnavi sententiam, quod persuasum mihi sit S. Thom. docere præceptum referendi omnia opera in Deum esse adfirmativum quod semper, & non prosemper obligat, ut referantur omnia opera in Deum. Sat ergo interdum erit ut homo infidelis eliciat opus bonum propter ipsam honestatam operis. Tale quippe opus natura sua in Deum tendit. Viribus autem naturæ cum auxilio generali posse hominem efficere opus bonum morale facile, ut nudum operire, pauperi

fuccurrere, quin illud in finem pravum detorqueat, fatentur omnes. Huc dumtaxat diffidium recidit, num scilicet *pro semper* urgeat præceptum referendi omnia actu vel virtute in Deum. Si pro semper mandatum astringit ut contendunt adversarii, dubio procul necessarium est auxilium speciale. Si aliquando non urget, infidelis sine auxilio speciali interdum opus moraliter bonum operatur.

VIII. Verum ut etiam luculentius percipias quam leve sit hoc Theologorum diffidium, recogita, Theologos qui propugnant necessitatem referendi *pro semper* omnia opera in Deum vel actu, vel virtute, simul docere hoc præceptum obligare dumtaxat sub veniali, atque adeo venialiter tantum peccare infidelem qui ommitteret hanc operis relationem in Deum. Paucis itaque rem totam habeto. Omnes fatentur, opera infidelium plerumque peccata esse. Omnes similiter adfirmant, interdum bona opera moralia infideles ipsos operari aut vi specialis auxilii, ut contendunt plures, aut viribus naturæ, ut nos defendimus cum auxilio generali. Totum ergo diffidium huc recidit, num infideles aliquando perpetrent peccatum veniale omissionis propterea quod negligent referre opus bonum in Deum. Quæ ommissio nullo modo opus, sed solum operantem inficit.

IX. Quæ cum ita se habeant, quis satis mirari recentes nonnullos Theologos potest, qui adversus opinionem ex una parte levissimi momenti, & ex altera parte non leviter Scripturis, & Patribus conformem tam furenter abripiuntur? Referent, quæso, nobis arcanum istud. Negare ne acuti recentiores illi valent totam celeberrimam Augustinianorum Scholam, aliosque gravissimos Theologos, & hos inter Cardinales amplissimos sapientissimosque præfatam opinionem omni argumentorum genere propugnare? Factum hoc certissimum atque luculentissimum est. Probabilis ergo præfata opinio est. Sit minus probabilis, ut & ipse sentio, quid inde? Nonne Probabilitæ acriter defendunt quatuor, aut sex Casuistas, quales sunt Tamburinus, Burgaber, Escobar, Alcozer, Caramuel, Leander, Sanchez &c. efficere opinionem probabilem? Nonne illi ipsi violati decreti Innocentii XI. reos postulant qui *non cavent ab omni censura & nota, nec non a quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controversantur?* Quo ergo ausu, qua fronte convicia, atque invidiosissimam hæresis censuram inurunt opinioni non a manipulo Casu-

istarum levioris armaturæ, sed ab insigni Theologorum legione superioris subsellii propugnata?

X. Verum enim vero, ut magis magisque pateat illorum zeli indoles & natura, immigrare in eorumdem castra parumper licet. Quid? Tanto zelo inardescunt contra eos qui omnia opera in gloriam Dei referenda esse aiunt: & muti ut pisces sunt adversus eos qui primum maximumque caritatis mandatum aut de medio auferunt, aut ita extenuant, ut vel ad mortis articulum, vel ad quinquennium, vel ad biennium eiusdem obligationem coerceant? Qui præceptum contritionis sublarum a Christo IESU, instituyendo sacramentum poenitentiae, docere non verentur? Qui fenora fucant: qui ieiuniorum disciplinam laxant? Unde quæso, unde hæc tanta zeli diversitas? Adversus doctrinam insignium Theologorum patrocinio fultam, quæ gloriam Dei promovet, quæ, si praxis spectetur, formandis moribus potius opportuna est, tot clamores emittuntur, tot turbæ cientur, tot tragedia excitantur, & odiosissimæ hæresum censuræ catholicis viris affinguntur? E contrario adversus laxarum opinionum portenta, quæ in dies latius manant; quæ non cum Evangelio modo, sed cum communi sensu pugnant; quæ animas Christianorum depopulantur; & propter quæ tandem scandala gravissima non solum *populus christianus patitur* (inqu. piissimus atque sapientissimus Iesuita Cardinalis BELLARMINUS de genuito columbæ Lib. III. cap. iv. pag. 397.) *sed etiam populi Turcarum, & hæreticorum, apud quos blasphematur propter nos nomen Domini, & Christi DOCTRINA pessime audit.* Legantur quæso 333. propositiones, quas novem sapientissimi Episcopi, & Archiepiscopi Hispaniarum Romæ Sedi proscribendas obtulerunt. Quod factum, præter innumera alia argumenta, evincit, quam fervens sit celeberrimæ nationis Hispanicæ pro sana doctrina studium. Theologorum neminem legi qui tam solide, & sapienter profigaverit laxam Ethicam, ac prætulerunt aliqui doctissimi Theologi Hispani. Heinc est quod ego peculiari obsequio, & veneratione præclarissimam illam gentem colam suspiciamque. Christiana quanto sinceritate ultro citroque loquamur. Quænam amabo doctrina apud Turcas, apud hæreticos pessime audit? Illa ne quæ omnia propter Dei gloriam agenda docet, an illa quæ Dei amandi necessitatem intra biennium, & illo ipso tempore quo sacramentum pe-

nitentiæ suscipiendum est, pernegat? Quæ occidendum hominem propter pomum ait? Ab integro & amplius sæculo nonnulli zelatores plurium Catholicorum saniorum doctrinam traducunt, & infamant tamquam Calvinismi, Baianismi, & Iansenismi labe infectam. Cedo: quis istorum unquam tubam exaltavit contra innumera laxarum opinionum paradoxa? Quis istorum unquam perniciosissimæ laxitatis doctrinas apud Romanos Pontifices accusavit? Quis istorum unquam Romanam Sedem sollicitavit, ut opiniones libertati & appetitionibus humanis æquo accommodatiores, & corruptis moribus opportunitiores damnaret exterminaretque? Unicum afferant documentum. Quid si contra Romanis decretis proscribentibus doctrinam laxam & scandali plenam obstiterent, aut eadem captiosis commentis eludere pertentassent? Unde, repeto, tam manifesta, & comperta zeli diversitas? An studium defendendi doctrinam Ecclesiæ, & Dei gloriam promovendi, æque non detestatur ambo extrema & nimii rigoris, & immoderate laxitatis? Isti contra vel ipsam rigoris umbram clamant, vociferantur; & contra Laxismum quaquaversum grassantem non modo obmutescunt, sed in eiusdem præsidium turmatim ad arma conclamant? Quodnam extremum, Rigorismus, an Laxismus, re ipsa & præfate dominatur inter Christianos? Maius ne periculum quod Christiani nimia ieiuniorum severitate, vestitus asperitate, disciplinarum, ciliciorum rigore sese conficiant: an quod mollitiæ, luxu, crapula, deliciis, oblectamentis, & voluptatibus æternum pereant?

XI. Hæc nunc obiter indicavi, ex instituto declaraturus in tempore, codice documentorum adducto, ut inconsiderati Censores a perturbanda Ecclesia tandem aliquanda desistant. Neque heinc inferat quispiam, me tantillum a mea propugnata sententia, quam probabiliorum iudico, recedere. Sed id tantum colligant omnes, me a partium studio, quantum cognoscere imbecillitas mea sinit, alienum esse. Illuc conatus mei pertinent, ut nonnullorum recentiorum ausus repriman- tur, dum insignium Theologorum sententias notare hæreseos censura, easque cum Calvinianis, Baianis, & Iansenitis erroribus permiscere non erubescunt. Sæpe numero mecum animo reputavi, cur tanto ardore, & studio Baianismum, Iansenismum, & Rigorismum disseminare, confingere, & affingere nonnulli soleant iis Catholicorum doctrinis quæ ad horum palatum non sapiunt?

Si quo animo & intentione id præsent in- vestigare vellem, temerarius forem, & divini iudicii vices mihi arrogancia incredibili usurparem. Rectum esse zelum, piamque intentionem, præsumendum nobis est. Verum si factum spectetur, eo tandem hæc pugna tam acris recidit, ut Theologis plurimis occupatis in propulsandis hæreseos calumniis sibi impactis, interea doctrinæ, quæ morum corruptioni viam aperiunt latam & spatiosam, triumphabundæ discurrant, & vel ipsa sacratiora loca pervadant. Quid ergo agendum? Castra belligerandi recta ante arcem Laxismi collocentur. Isthic utroque immoto pede bellum geratur, ut deperdita morum sanctitas recuperetur, ut depresso tum monastica, tum ecclesiastica disciplina aliquo saltem gradu resurgat ad suum pristinum splendorem, ut ab altari, & a sacramenti indigni arceantur, & nativa christianæ poenitentiae imago reviviscat, atque resurgat: sententiis, quas non unus & alter Theologus, sed plurimi, & celeberrimi, atque universa aliqua Schola catholica docent; quæ ad Romanam Sedem sæpius delatæ immunes ab omni censura evaserunt; quæque non corrumpendis, sed formandis moribus inservire videntur, hæreseos infamia non inuratur: sed si eadem minus probabiles apparent, christiana modestia, & argumentorum efficacitate oppugnentur, donec veritas, divina affulgente luce, appareat. Huc mutuo inito foedere, & positis vanis & ineptissimis dissidiis, molimina, studia, & conatus nostros collineemus: atque adversus tum hæreticas, tum morum corruptrices doctrinas coniunctis mutuo viribus strenue, ut Christi milites decet, pugnam ineamus: & tunc revera præliabimur bellum Domini, æmulabimur charissimata meliora, assequemur promissam coronam, & ex nostro apostolico certamine æternos cantabit Romana Ecclesia triumphos.

CAPUT VIII.

Necessitas doctrinæ revelatæ ex imbecillitate humana rationis evincitur. Animadversio contra nonnullos, qui rationibus humanis divinam doctrinam subdere non reformidant.

I. **Q**Uæ hæcenus dicta sunt de mentis nostræ imbecillitate ad ea cognoscenda quæ vel ipsum naturæ ordinem non excedunt, inscitæ, ne dicam demeritiæ, arguunt Pufendorfium, Barbeyracum,

cum, Heinneum, ceterosque eiusdem farinae homines, qui iuris naturae arcana, morumque scientiam, humanae societati moderandae inservientem, solo intellectus humani lumine, neglecta doctrina caelitus revelata, interpretari contendunt. Vidimus quam densae sint mentis nostrae tenebrae, quam exiles vires ad cognoscendas veritates etiam quae sub sensibus cadunt. Heinc necessario consequitur, recurrendum esse ad lumen caeleste, quo in tam obscuro itinere dirigamur.

II. Doctrinae divinitus revelatae necessitatem evincit S. Thomas tum in prologo Sententiarum, tum *Lib. I. contr. Gentes cap. 11. tum in Summa Part. I. quaest. 1. art. 1.* ubi ex insituito inquirat, utrum praeter philosophicas disciplinas necessaria alia doctrina sit, quae cognoscantur non solum quae mentis humanae aciem fugiunt, sed etiam quae intra naturae sphaeram continentur. Distinguit enim duo veritatum genera. Primum continet solas veritates supernaturales, puta mysteria revelata: alterum veritates naturales includit. Et pro utroque genere definit necessariam esse doctrinam divinitus revelatam. De secundo enim haec scribit. *Ad ea etiam quae de Deo ratione humana investigari possunt, necessarium fuit hominem instrui revelatione divina: quia veritas de Deo per rationem investigata, a paucis, & per longum tempus, & cum admixtione multorum errorum homini proveniret, a cuius tamen veritatis cognitione dependet tota hominis salus, quae in Deo est.* Quam sit haec ratio solida, patefaciunt Ciceronis libri de natura deorum. Non modo itaque ad cognoscenda religionis divinae mysteria, verum etiam ad ipsius naturalis religionis secreta recte intelligenda necessaria est doctrina divinitus revelata. Aliam rationem, quae evincit doctrinae revelatae necessitatem, assignat 2. 2. *quaest. 11. art. 3.* eamque repetit a natura ipsius hominis. Natura rationalis, inquit, immediatum ordinem ad Deum prodit. Haec universam boni, & entis rationem cognoscit. Ordinem ergo habet ad universale essendi principium. Rursus natura haec rationalis ad ordinem superiorem, caelestem, divinumque evecta est, in quo solo suam veram assequitur felicitatem. Porro, ut hunc finem obtineat, Deo docenti & instruenti adhibere fidem debet. Doctrina ergo divinitus tradita necessaria est. Tandem Angelicus Doctor 1. 2. *quaest. xci. art. 4.* ex imbecillitate humanae mentis, & incertitudine iudicii nostri infert legis divinitus datae necessitatem. Hominum enim iudicia

varia sunt, oppositas, & ut experientia confirmat, contrarias leges mutuo pugnantibus rogant, dum proprio genio indulgent. Ut itaque uniformitas actionum consistat, ut quid agendum, quid cavendum sit, certo sciant, requiritur lex divinitus tradita, nulli errori obnoxia, ad quam respicere ceu ad normam debent.

III. Exempla quae hanc S. Thomae doctrinam confirmant, supra dedi, & aliqua hic adiciam. S. Paulus *cap. 1. ad Roman. Sapientum Romanorum delirantem ignorantiam* describit. *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium.* Cetera illorum ignorantiae portenta, quae ibidem numerat Apostolus, praetereo. Porro si, doctrina divina neglecta, comparisonem instituiamus Sapientes ethnicos inter & christianos, quot, quae, nunc homines eo praediti ingenio sunt quod aequat Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Senecae, & aliorum plurimum ingenia? Utrique vetula christiana simplex & indocta, fide divina imbuta, Platone, Aristotele, Cicerone sapientior est & eruditior. At nunc rationem cum ratione, ingenia cum ingeniis conferimus. Ergo si summa illa ingenia in tot gravissimos lapsa sunt errores: numquid ingenia nostra longe inferiora ab ignorantia & erroribus immunita sunt? An nos ipsi, dum extra fidei articulos disputamus, invicem non dissidemus? Quid, si populi idiotae seipsis dirimere gravissimas controversias vellent? An non tenentur isti doctos consulere & magistros? Porro longius distant iudicia, & ingenia sapientum Theologorum a doctrina divinitus tradita, quam populorum existimatio a doctiorum Theologorum iudicio. Si ergo hi magistros audire debent; potiori iure magistrum, & Theologi consulere unicum Magistrum divinum, eiusque legem astringuntur.

IV. Si novam opinandi methodum a Probabilistis investiam spectemus, argumentatio nostra vim amittit. Omnia illis probabilia, sive vera, sive falsa, dummodo humanae mentis rationibus nixa sint. Verum etiam Philosophorum variae, & invicem certantes sectae, Athenienses, Romanae, atque sua propugnare hac methodo dogmata possent. Plures enim non probabiles modo, sed etiam certos & veros proprios reputabant errores. Alterutrum Ergo concedant oportet Probabilistae: aut despuisse sanctos Ecclesiae Patres, Doctoresque omnes, dum ex dissidiis

Phi-

Philosophorum insufficientiam humanae rationis in conciliandis, dirimendisque morum controversiis, & necessitatem doctrinae revelatae demonstrarunt, aut ineptissimam illam novam rationem esse vera & falsa una conciliandi, quam excogitavit Probabilismus. Si enim ab errore excusaretur homo, quoties errorem probabiliter verum firmiter indicat; in vanum laborassent per tot secula doctores & Patres, & Theologi in veritatis investigatione. Aberrassent, dum per verum, vel falsum dirimendas esse morum quaestiones docuerunt, si satis esse Probabilismus, a vero & falso praescindens. Quid quod inter ipsa probabilia, & improbabilia eadem, ac inter verum & falsum, dissidia fervent? Ergo in utroque sistemate necessarius est recursus ad doctrinam revelatam. Accedit, Theologiam non consistere probabilibus, sive quae a vero & falso praescindant, sive quae falsa sint; sed principiis certis, veris, & quae cognosci & inveniri possunt, ut omnes fatentur. Ergo nec Theologiam addiscere, nec Theologi esse possumus, nisi unus Magister noster Deus veritatem nobis ostendat, viamque aperiat, qua invenire eam valeamus.

V. Heinc quoque evidenter emicat infania quorundam sciorum, qui, Scripturarum, & Patrum auctoritate neglecta, standum rationi in dirimendis morum controversiis inclaimant. Ipse expertus sum nonnullos, quibuscum disputabam de gravissimis morum controversiis Scripturarum adductis testimoniis. Ipsi vero Pusendorfii, aliorumque novatorum praestigiiis obducti, clamare audacter non erubescabant, divinas Scripturas iuxta principia iuris naturae interpretandas esse, effluentes rationem naturalem esse legitimum iudicem honestatis, aut pravitatis actionum. Quid? Stipites ne, vociferabant, homines erunt & trunci, qui suscipere Scripturarum, Patrumque auctoritatem debeant, ratione conculcata? Qui sic arguantur, superbiae caligine obcaecati sunt. Porro eo minor splendet ratio, quo maior in animo dominatur superbia, quae ignorantiae, omniumque malorum mater fuit in Adamo peccante, regnatque in nobis, & vires instaurat, dum actualia perpetramus crimina. Illi autem potissimum plus ceteris nimium fidunt rationi, & ad rationis humanae tribunal morum causas revocant qui plus ceteris vitiis fordescunt, & vehementiore superbiae typho agitantur. Adhibendam rationem humanam in controversiis omnibus, nemo, nisi qui hac ratione

caret, inficiatur. At ratio haec infirma, obscurata, errabunda est, quae, non secus ac agrotus, adjuvari medicinarum vi, & lumine veritatis illustrari eget. Quamobrem ipsa superiori divino lumini, non lumen divinum ipsi parere debet.

VI. Opponunt. Admittendam doctrinam revelatam fatemur, & divinas Scripturas. At numquid in eisdem interpretandis ab errandi periculo immunes sumus? Necessaria ergo erit alia doctrina divinitus tradita, quae erroneas falsasque interpretationes declaret, corrigatque; & rursus alia, ne erremus; & sic erit processus in infinitum. Idemque formari adversus Theologiam argumentum potest. Siquidem Theologia non est ipsa divina doctrina expresse saltem revelata, sed doctrina ex veritatibus revelatis hausta, deducta & collecta. At in his deducendis colligendisque ratiociniis errare, decipi, falli, & fallere valeamus. Necessaria ergo alia doctrina revelata, quae veras errorumque experies conclusiones inferat.

VII. Argumentatio haec, quo est speciosior, eo est ad fallendum accommodatior. Quare perspicua solutio est, quemlibet Doctorem, tametsi sapientissimum, quemlibet Theologum, licet doctissimum, errare, & quidem gravissime in suis eruendis ex revelata doctrina conclusionibus tum in fidei, tum in morum controversiis posse. Quin non modo ex rationis imbecillitate, sed ex malitia etiam, & pertinacia contradicendi veritati errare quisque privatus Doctor potest, & haereticus atque haeresiarcha evadere, mactare animas, & in orcum aeternum detrudere. Quid heinc? Numquid propterea necessaria scitu non est revelata doctrina? Multi manducando moriuntur, multi ambulando corruunt, multi navigando naufragio pereunt. Ergo manducandum, ambulandum, navigandum non est? Illud dumtaxat consequitur, in vera Dei Ecclesia interpretem fallere, & falli nescium admittendum esse, qui iudicium in cuiuscumque privati Doctoris, quantumvis scientissimi, sententias, & interpretationes ferat. Et huic supremo, certo, & indubitato iudicio, omnes parere debent, ut *dissert. seq.* luculentius palam fiet. Supremus autem interpres iste & iudex est ipsa sanctissima mater Ecclesia, quae organum est, quo Spiritus sanctus nos instruit, corrigit, atque errantes in veritatis semitas revocat. In Ecclesiae ergo auctoritatem omnes cuiuscumque privati Theologi & Doctoris interpretationes revocanda sunt.

DIS-

DISSERTATIO II.

DE SACRA SCRIPTURA, ET TRADITIONIBUS.

PRÆLOQUIUM.

Superiori differtatione humanæ naturæ infirmitatem, varia vulnerum genera, morborumque omnium radicem palam feci. Cognita infirmitatis natura, remedia, & antidota infirmitati curandæ idonea exponenda sunt, ut rectus curationis ordo servetur. Duo remedium genera divinus Medicus sanandæ naturæ nostræ ineffabili sapientia, & misericordia præparavit. Internum primum, quod gratia nuncupatur. Hæc vulnera intus sanat, animæ maculas delet, mentem illustrat, voluntatem erigit, movet, applicat. Istius divini antidoti uberrima vis, efficacitas, effectus, & cetera, quæ illud comitantur, explicanda nunc essent, ut demonstrarem quam dives sit in misericordia Deus: quoniam ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia. Mortalia sunt vulnera, & ingentia mala quæ ex primi hominis terreni culpa nobis obvenere; sed longe superiora sunt remedia quæ primus homo cælestis Christus IESUS nobis comparavit. Verum instituti mei ratio haud finit me hanc in præfens amplissimam exornare spatam, quæ a tot sæculis sapientum ingenia torquet. Alterum remedium externum est, nempe doctrina divinitus tradita, quæ mentem extrinsecus illustrat, dirigit, mores informat, viamque pandit qua pergere ad patriam debeamus. Doctrina hæc divinis concluditur libris, de quorum numero fusc olim disputatum fuit. At nunc Ecclesiæ definitione lis omnis sublata est. Missis illis gravissimis controversiis, quæ de sacra Scriptura verfare eiusdem interpretes solent, quæque præter meum institutum sunt, ea dumtaxat argumenta tractabo, quæ moribus formandis opportuna indicavero. Quis sit universæ Scripturæ sanctæ scopus, & finis, quis sit illius spiritus, & veluti anima, pleno in lumine ponere pro modulo meo satagam.

CAPUT I.

Quid sit sacra Scriptura: quotuplex eius sensus: quanam sit authentica editio: & an omnia dictaverit Spiritus sanctus.

I. Scriptura sacra est verbum Dei scriptum, seu epistola Dei ad homines, ut communiter Patres docent. Chrysostomus hom. 2. in Genes. hæc scribit. *Humani generis conditor ab initio per se ipsum hominibus loquebatur, quemadmodum homines audire possibile est: sic enim ad Adam venit, Cain increpavit, cum Noe locutus; sic cum Abraham hospitatus est. At ubi in magnam malitiam omnis hominum natura lapsa est; neque se totum ab humano genere avertit opifex universi; sed quia sua familiaritate indigni fuerant, suam erga illos amicitiam renovare volens, quasi longe absentibus litteras mittit conciliaturus sibi humanum genus.* Similia tradunt S. Augustinus conc. II. in Psal. xc. Et S. Gregorius Magnus Lib. III. epist. LXXXIV.

II. Non uno, sed multiplici modo ad ho-

mines Deus scripsit. Primo librum naturæ edidit, quatenus universæ naturæ creaturas condidit, quæ grandioribus characteribus referunt Dei maiestatem, ut inquit S. Paulus ad Rom. I. *Invisibilia enim ipsius a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Secundo per se ipsum legem scripsit tum in veteri, tum in novo fœdere, non atramento in tabulis lapideis, sed in tabulis cordium, intus homines divina sua lege imbuedo. Tertio duas Decalogi tabulas, proprio digito scriptas, Moyse consignavit, ut habetur Exod. cap. xxxi. *Dedit Dominus Moyse completis huiusmodi sermonibus in monte Sinai duas tabulas testimonii lapideas scriptas digito Dei.* Quarto scripsit non per se ipsum, sed per suos Prophetas, Apostolos, aliosque Scriptores sacros, quibus universam sacram Scripturam ceu amanuensibus dictavit, ut dicitur II. Reg. cap. xxxiii. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Quinto tandem modo Deus ad homines scribit, non per se ipsum, non aliis dictando, sed committendo & confirmando quæ ab aliis ex sua auctoritate scripta sunt. Sic

Sic in veteri testamento Pontifices summi in cathedra mosaica sedentes decreta & statuta condidere, quæ Deus probavit, confirmavitque, ut legitur Deuter. cap. xix. *Qui noverit Sacerdotis imperio obedire, ex decreto iudicis moriatur.* Et Christus Dominus Matth. xxiii. inquit. *Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei: omnia ergo quaecumque dixerint vobis, servate, & facite.* Hoc modo Christus Dominus in novo testamento suos Vicarios constituit summos Pontifices, & œcumenica Concilia, quibus commisit ut decreta, & canones ederent, quos sua auctoritate, & sigillo confirmat, ut testatur Luc. cap. x. his verbis: *Quis vos audit, me audit: & Matth. cap. xviii. Qui Ecclesiam non audit, sibi tibi sicut Ethnicus & Publicanus.*

III. Scriptura itaque sacra, quam Deus per recentissimos Scriptores dictavit, appellatur modo *Verbum Dei*, quia a Deo dictata est; modo *Testamentum Dei*, quia in eodem infinitam hæreditatem nobis spondet, suamque declarat voluntatem; modo *Scriptura divina*, quia per spiritum Dei inspirata est; modo *Scriptura sancta*, quia omnia in ea contenta ad sanctificationem hominum ordinata sunt. Dicitur quoque *Lex divina*, quia legem datam & Iudeis, & Christianis enarrat. Vocatur denique *Biblia*, nempe libri a voce græca βιβλίων.

IV. Hæc Scriptura sacra constat ex definitione Ecclesiæ Libris lxxii. quorum xlv. constituunt testamentum vetus, ceteri xxvii. novum testamentum componunt. Dividuntur in legales, historiales, sapientiales, & prophetales. In prima classe ponitur Moysis Pentateuchus. Ad secundam continent libri Iosue, Iudicum, Ruth, quatuor Regum, duo Paralipomenon, duo Esdræ, unus Tobia, Iudith, Esther, Iob, duo Machabæorum. Ad tertiam pertinent Psalterium, Proverbia, Cantica, Ecclesiastes, Sapientia, Ecclesiasticus. In quarta collocantur Isaias, Ieremias, Baruch, Ezechiel, Daniel, & duodecim Prophetæ minores. Simili partitione dividitur novum testamentum. Siquidem ad legales quatuor Evangelia; ad historiales Acta Apostolorum; ad sapientiales quatuordecim S. Pauli epistolæ, S. Petri duæ, S. Ioannis Apostoli tres, S. Iacobi Apostoli una, S. Iudæ Apostoli una; ad Prophetales Apocalypsis S. Ioannis Apostoli revocantur. Hos Libros omnes canonicos esse definitum est in Concilio Tridentino sess. iv.

V. Sensus sacrae Scripturæ multiplex. Pri-

ma divisio est in litteralem, & spiritualem, seu mysticam. Divisionis rationem ex Patribus haustam tradit S. Thomas I. Part. q. i. art. 10. his verbis. *Auctor enim sacra Scriptura est Deus, in cuius potestate est ut non solum voces ad significandum accommodet (quod etiam homo facere potest) sed etiam res ipsas. Et ideo cum in omnibus scientiis voces significant, hoc habet proprium ista scientia, quod ipse res significata per voces etiam significant aliquid. Illa ergo prima significatio qua voces significant res, pertinet ad primum sensum, qui est sensus historicus, vel literalis: illa vero significatio qua res significata per voces, iterum res alias significant, dicitur sensus spiritualis qui super litteralem fundatur, & eum supponit.*

VI. Rursus sensus spiritualis dividitur in allegoricum, tropologicum seu morale, & anagogicum. Sensus *litteralis* est qui immediate per ipsa verba significatur. *Spiritualis* seu *mysticus* ille est, quem efferunt res significatae per verba. *Allegoricus* est, iuxta quem gesta aliqua veteris testamenti quidpiam significant faciendum in novo, ut exaltatio serpentis in deserto portendit Christum in cruce exaltandum. *Tropologicus* seu *moralis* est qui morum integritatem spectat. *Anagogicus* ea quæ ad æternam gloriam attinent significat. Sensus *litteralis* alius est grammaticalis, ut hic, *Littera occidit*: qui interdum falsus esse potest, quia non intentus a Spiritu sancto. Alter theologicus, quem ut intentum a Spiritu sancto Theologi considerant, quique numquam falsus esse potest. Sensus *meraphoricus*, seu figuratus continetur sub *litterali* improprio. Sensus *litteralis* proprius est quem verba preste accepta significant, ut sunt hæc: *Diliges Dominum Deum tuum*. Improprius est, seu *metaphoricus*, cuius verba a sua propria ad impropriam significationem transferuntur, ut hæc: *Oves meæ vocem meam audiunt*. Oves metaphoricæ populum fidelem perhibent. Rursus allegoria altera vocum, altera rerum est. Recentissimi quatuor sensus his duobus versibus comprehenduntur.

Littera gesta docet: quid credas, allegoria: Moralis quid agas: quid speres anagogia. Hæc sola vox *Ierusalem* quadruplicem præfatum sensum exprimit. Nam *litteraliter* metropolim Palestinæ urbem, *allegorice* Ecclesiam, *tropologicè* animam iusti, *anagogicè* cælestem patriam significat. Plures pro discernendo genuino sacrae Scripturæ sensu regulas assignant Interpretes, quos consulere poteris.

VII. De authentica sacrorum codicum editione

tione pauca perstringam. Nulla hodie reperiuntur sacrae Scripturae autographa, sed omnia apographa, diversa lingua edita, nempe Hebraica, Graeca, Latina, & vernacula. Sub Hebraica continentur Chaldaica, Syriaca, & Samaritana. Ad Graecam revocantur plures versiones, quarum princeps illa est septuaginta Interpretum: succedunt aliae, nempe *Aquila*, *Theodotionis*, *Symmachii*, *Origeniana*, *Luciani Martyris*, & aliae. Versiones Latinae iam a tempore S. Augustini tot obtinebant, ut numerari vix possent. Duæ tamen eminentebant. Una *Itala*, quam S. Augustinus *latinam*, S. Hieronymus *communem*, S. Gregorius *veterem*, Orosius *vulgatam* appellat: & istius usus frequentissimus in Ecclesia erat. Altera, quam edidit S. Hieronymus. Contentio fervebat in Ecclesia, quam ex his duabus præferenda esset. Pro *Itala* S. Augustinus, pro *Hieronymiana* S. Isidorus stabat. Viri eruditi non pauci contendunt, *Italiam* versionem numquam extitisse in Ecclesia, mendumque in Augustini verba amanuensium vitio irrepsisse. Legendum enim putant, *ita illa*, non vero *Itala*. Sed mea non interest hanc dispicere controversiam. Circiter tempora S. Gregorii Magni, aut non longe post, conflata tertia editio est, quæ *Vulgata* nostra est plurimum sæculorum usu in Ecclesia recepta, & in Tridentino Concilio probata, & authentica declarata. *Vernacula* illa est quæ in cuiusque nationis lingua versa est, ut *Itala*, *Gallica*, *Germanica*, *Anglica*, *Hispanica*.

VIII. Sola *vulgata*, ab Ecclesia declarata authentica, ea est unde Theologus eruere suas conclusiones debet. Quare in morum ac fidei disciplina non licet ab authentica nostra ad exemplaria Graeca vel Hebraica appellare: tum quod incredibiles ex hoc recursum manarent diffensiones, & turbæ ob Interpretum varietatem, ut patet in hæreticorum versionibus; tum quia illa sola pro authentica haberi debet quæ Ecclesie iudicio talis declarata est; alioquin perpetua confusio, & ingens esset in Ecclesia discordia. *Non est verum quod variat*, inquit S. Hieronymus *epif. ad Damasum*. Olim frequens erat ad Hebraicam, vel Graecam versionem recursus ob magnam Latinorum Codicum discrepantiam. In præsentia autem universa catholica Ecclesia absque ulla diffensionis vola in *vulgatam* versionem consentit.

IX. Disputant Theologi, num omnes apices, syllabæ, & particulae sint Spiritu sancto affante scriptæ? Sixtus Senensis,

Melchior Cano, Bellarminus, Vega, & alii contendunt, plura esse in Scriptura sancta non ab ipso Spiritu sancto dictata, sed ab ipsis Scriptoribus sacris ad libitum expressa, assistente tamen Spiritu sancto, & providente, ne quid falsum, ne quid vitiosum, ne quid reprehensibile, ne rem pro re, verbum pro verbo, litteram pro littera scriberent. Opposita sententia mihi est probabilior, videlicet non solum res & sententias, sed omnia usque ad minimos apices esse a Spiritu sancto dictata. Hæc est communior Doctorum sententia, quæ ex ipsis sacris Scriptoribus colligitur. Siquidem Prophetæ frequenter testantur, ut *Isaias*, *Ieremias*, *Ezechiel*, & alii. *Hæc dicit Dominus. Factus est sermo Domini ad me*. Sanctus Petrus *epif. II. cap. I. inquit; Non enim voluntate humana allata est aliquando Prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines*. Item S. Paulus *II. ad Timot. cap. III. ait: Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum*. Verum dissidium istud eiusmodi non est, ut longiorem requirat disputationem. Quandoquidem penes omnes convenit, vel minimos apices ab errore & falsitate immunes esse. Quod postea Scriptorum sacri has particulas, resque minimas scripserint vel Spiritu sancto insufflante, & dictante, vel assistente, & providente ne errarent, res tanti non est, ut accuratiorem instituere discussionem debeamus, præsertim quod pauca & obiter tantum de Scriptura perstringimus.

CAPUT II.

Cur Deus non tantum in tabulis cordium, sed etiam in tabulis externis legem suam scribendam disposuerit. Ingens deceptio plurimorum Casuistarum, qui neglectis divinis Scripturis opinionibus hominum amplectendas proponunt.

I. **P**lusquam viginti sæculorum intervallo solo interno suo afflatu primos Patriarchas, nostrosque maiores Creator omnium & Magister sapientissimus Deus legem suam docuit. Nulla tum lex scripta, nulli codices, nulla Theologorum, nulla Casuistarum disputatio. Voce divina intus resonante regebantur homines. Nullum tum verbum scriptum, sed traditum tantum a Deo Patriarchis, a Patriarchis filiis, a filiis nepotibus perenni & non interrupta successione obtinuit. Quod solum argumentum extremo suffundere pudore debet novatores Septentrionales, quos caeca temeritate divinas pernegare traditiones non pudet.

det. Crescente in dies hominum pravitate, eo scelera & flagitia pervenire, ut divina mandata, humanorum cordium tabulis impressa, obscuraverint, & quasi deleverint. Ebullire continuo laxæ & depravatae opiniones, & sophismata humano ingenio parta, quæ vim legis obtinebant. Porro, ut has ignorantiae tenebras atque terribilissimam cecitatis caliginem divina clementia dissiparet, deletaque ex animo effusa documenta instauraret, non amplius interno afflatu est usus, sed legem extrinsecus scriptam rogavit, servandamque imposuit Moysi ministerio. Hac eadem methodo Redemptor noster usus est. Sola sua voce Apostolos, atque discipulos docuit, imbuat, erudit. Nihil ipsis scriptum, sed sanctissima sua mandata, divina consilia, & altissima arcana ore proprio explicata, animorumque tabulis impressa reliquit. Ad Patrem regrediens spondit, se misurum e celo non legem aliquam, sive scriptam, sive scribendam, sed Spiritum sanctum, qui lucis plenitudine illorum perfunderet mentes, qui inflammaret divini amoris igne eorundem corda, doceretque omnia scitu necessaria. *Paraclytus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia: Ioan. XIV.* Hoc interiori afflatu edocti, hac divina flamma succensi Apostoli sancti absque codicibus, absque libris per universum orbem dispersi, Christi doctrinam promulgarunt.

II. Primus omnium S. Mattheus Evangelium scripsit lingua Hebraica, quæ tum obtinebat, vocibus Chaldaicis, & Syriacis mixta, non quod absolute necessarium id iudicaret, sed ut indulgeret Iudæis ad Christi fidem conversis, qui Redemptoris acta legere summo opere optabant. Marcus, Lucas, & Ioannes lingua Graeca scripserunt, plurimis barbaris nationibus ignota. Nec ceteri Apostoli hæc Evangelia in aliena idiomata vertebant, sed dogmata, & præcepta, quæ cordibus impressa habebant, nationum cordibus imprimere satagebant. Accedit quod sacri Evangelistæ non omnia scriptis commendaverint, sed plura Ecclesie custodienda absque scripto reliquerint.

III. Quæ hæcenus perstringi, Patres docent. Primus omnium S. Ioannes Chrysostrmus in medium prodeat. Is *hom. I. in cap. I. Matth. hæc scribit. Oportuerat quidem nihil nos indigere auxilio litterarum, sed tam mundam in omnibus exhibere vitam, ut librum vice gratia Spiritus sancti uteremur: & sicut atramento illi, ita corda nostra inscribe-*

rentur a Spiritu. Quia vero hanc a nobis excussimus gratiam, age vel ad secundam navigationem animum adiciamus. Equidem quod primum illud fuerit profecto sublimius, & ex verbis suis Deus, & ex operibus ostendit. Nam & Noe, & Abrahæ, eiusque posteris, & Iob, & Moysi, non per litteras, sed per semetipsum locutus est, quia scilicet munda eorum corda repererat. Postquam vero omnis populus Iudæorum in vitiorum ima delapsus est, necessario iam inde litteræ dantur, ac tabula, & ea quæ per has administratur admonitio. Et hoc non tantum veteris testamenti Sanctis, sed etiam novi accidisse perspiciamus. Siquidem nec Apostolis scriptum aliquod tradidit Christus, sed pro litteris, sancti Spiritus se illis daturum gratiam repromisit. Ille, inquit, docebit vos omnia. Atque ut discas quia hoc multo sit illo melius, audi Dominum per Prophetam loquentem. Et disponam, inquit, vobis testamentum novum. Dabo leges meas in mente eorum & in corda eorum perscribam eas: & erunt omnes docibiles Dei. Paulus quoque hanc eminentiam designando dicebat se accepisse legem, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.

Quia vero progrediente iam tempore alii quidem propter dogmata, alii vero propter vitam, & mores graviter impegerrunt, eo rursus quæ constat litteris admonitione fuit opus. Iam vero considera quam sit extreme omnino demerita, ut qui tanta deberemus vite perfectione polleere, ut nihil profusus litteris egeremus, sed scribenda Spiritui sancto corda pro paginis præberemus, quale, inquam, est, si quia illam perdidimus dignitatem, & minoribus indigemus, ne secundo quidem remedio ad nostram utamur salutem. Si enim illis egere, & non gratia Spiritus sancti splendere, culpabile est: vide quanti sit criminis nec per illud auxilium velle proficere, sed quasi frustra, ac varie posita caelestia scripta despicere, & maius absque dubio subire supplicium.

IV. Hæc ultima Chrysostrmi documenta omnium Christianorum, sed potissimum plurimum Casuistarum mentibus altius impressa sint oportet. Non modo Doctor, verum etiam Propheta, ad hoc quod attinet, Chrysostrmus extitit. Quoniam quod ille portendit, re ipsa respectu alioquorum contigit. Amisimus primam dignitatem, accipiendi nempe conscientia nostræ consilia, & regulas ab ore ipsius Dei. Hominum superbia interrupta est illa interior locutio, & proxima illa disciplina, qua Deus per seipsum loquebatur Patribus nostris. Scriptæ leges sunt, non cordium

dium tabulis, sed in papyri foliis, tamquam secundum remedium, quo ab erroribus, & ignorantia liberati in veritatis semitam reducamur. Quod, si neque hoc secundo remedio proficeremus? clamat Chrysostomus. Quale & quantum hoc crimen esset? Et tamen quot sunt qui divinis Scripturis neglectis, suas in conscientis dirigendis consulunt cogitationes?

V. Scripturæ sanctæ falsis hominum interpretamentis obnoxia sunt, cum plures subire sensus valeant. Huic incommodo sapientissimus Magister noster Christus providit. Constituit ille Episcopos, Ecclesiarum Rectores, & Scripturarum Interpretes, sanctos insuper Patres, Concilia, & Pontifices summos, qui legis suæ sensus sublimes declarent. Duodecim sæculorum amplissimo intervallo Patrum, Episcoporum, Conciliorum, Pontificum scripta divinis constant Scripturis, ad populorum captum explanatis. Sæculo XIII. primi Theologiæ scholasticæ Auctores nihil resolverunt in dogmatum, & præceptorum controversiis, Scripturis sanctis inconsultis. Tanta mentis indagine in divinas Scripturas incumbabant primi Theologiæ scholasticæ Doctores, ut illas memoriter discerent. Hoc sæculo in lucem prodit prodigiosum illud opus quod *Concordantiæ Scripturarum* nuncupatur, cuiusque Auctor fuit Hugo de S. Charo O. P. & S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis.

VI. S. THOMAS AQUINAS Ecclesiæ Doctor, & Scholasticorum facile Princeps opera sua theologia tanta Scripturarum copia ornavit, seu verius ex divinis Scripturis tanta perspicuitate opera sua derivavit & collegit, ut illas omnes memoriter præsentibus habuisse, luculenter appareat. Brevissimæ digressionis facultas concedatur. Advocavit Aquinas Ancillas quoque ad arcem, Philosophorum scita frequentissime adhibuit, sic ferente illorum temporum conditione, immo etiam sic postulante religionis nostræ propagatione faciliori. Revincendi tum infideles erant illorum propriis principiis, demonstrandaque fidei cum ratione concordia. Huic autem scopo quid accommodatius quam Philosophorum doctrinæ usus? Quandoquidem si verum vero non opponitur, ostendendum erat, divinas Scripturas nullo modo cum ratione pugnare, sed mirabili fœdere coniungi. Quid ergo garrunt morosi & vanissimi censores, S. Thomæ Summam nimium scateri Philosophorum doctrinis? Sibilis, non argumentationibus deridendi sunt blaterones sane leviculi, quos S. Thomæ singularem & angeli-

cam dotem carpere non pudet. Enimvero quænam ad retundendam infidelium superbam dicitatem, & ad labefactanda adversus religionem nostram sophismata, & dicitaria efficacior argumentatio præ illa quam S. Thomas adhibuit? Unum ex potissimis evangelicæ legis credibilitatis argumentis est eiusdem cum ratione conformatio. Si Aquinas, divinis Scripturis neglectis, Philosophorum testimonia adduceret in medium ad confirmanda *theologica dogmata*, dignus sane reprehensione foret. At provoco morosos censores, ut vix unum & alterum articulum ex universis operibus theologicis S. Thomæ afferant Scripturarum testimoniis vacuum. Quod porro divinis Scripturis rationes & Philosophorum sententias adiungat ad religionis veritates confirmandas, muniendasque, hoc ne censura dignum? Id viris ineptissimis apparere potest. At contra docti eruditique homines hanc ratiocinii cum fidei articulis concordiam, tam luculenter ab Aquinate depictam, vix efferi dignis præconiis posse existimant. Sed hæc per transennam, & eundem digressa oratio est, revertatur.

VII. Non modo S. Thomas, sed communiter illius sæculi, & posterioris etiam Theologi indefessi fuerunt in Scripturarum studio, eorumque opera sancto Dei Verbo undique redundant una cum rationibus a iuris naturalis scientia repetitis. Verum labente sæculo XIV. Theologi plures tum Scholastici, tum Moralitæ, neglectis Scripturis, totos se dederunt humanis ratiociniis, & volumina innumera evulgarunt plena metaphysicis subtilitatibus, sophisticis ratiunculis, & opinionibus humanis; quæ proinde non Dei, sed hominum doctrinam continent.

VIII. Sed, quod amarioribus lacrymis lugendum est, non modo Casuistæ plures amiserunt primam, & secundam dignitatem, non modo neglexerunt divinarum Scripturarum remedium, verum etiam neglexere vel ipsos sacros Interpretes Ecclesiæ, nempe SS. Patres, Concilia, summorum Pontificum constitutiones. Immensam casuum congeriem excogitarunt; disputationum catenas texuerunt, & medullas resolutionum propria mente fabricarunt: se se mutuo in præsidium advocant, & fœdere inito, solam recentiorum Casuistarum multitudinem probabiles efficere honestatis regulas contendunt non pauci. Sed quid dico recentiorum multitudinem? Eo progessa est opinandi licentia, ut duo vel tres in hac nova opinandi arte doctissimi sufficient loco divinarum Scripturarum, SS. Patrum, Pon-

Pontificum, & Conciliorum ad dirimendas æternæ salutis nostræ controversias. Quid, si hac ætate S. Ioannes Chrysostomus viveret? Quas zeli flammæ non emitteret, quæ eloquentiæ iacula non intorqueret contra hanc inauditam opinandi formam? Doluit eo prolapsos esse homines, ut adminiculo legis scriptæ indigerent. Quid, si neque hoc secundo remedio Scripturarum uteremur ad salutem? Si enim illis egere, & non gratia Spiritus sancti splendere culpabile est; videtur quanti sit criminis nec per illud auxilium velle proficere, sed quasi frustra ac vane posita cœlestia scripta despiciere, & manus absque dubio subire supplicium.

CAPUT III.

Scripturæ divinæ, sanctorum Patrum neglectus, & humana rationis præsumptio radicem sunt laxioris Ethicæ.

I. S. Ioannis Chrysostomi doctrinam confirmat S. Augustinus, qui hæc in *Psal. LVII.* scribit sub initium enarrationis. *Omnibus enim tamquam in concione generis humani veritas clamat: Si vere utique iustitiam loquimini, recta iudicate filii hominum. Cui enim iniquo nondum facile est loqui iustitiam? Aut quis de iustitia interrogatus, quando non habet causam, non facile respondeat, quid sit iustum? Quandoquidem manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas scripsit: Quod tibi non vis fieri, ne facias alteri. Hoc & antequam lex daretur, nemo ignorare permissus est, ut esset unde iudicaretur & quibus lex non esset data. Sed ne sibi homines aliquid defuisse quererentur, scriptum est & in tabulis quæ in cordibus non legebant: non enim scriptum non habebant, sed legere volebant. Oppositum est oculis eorum quod in conscientia videre cogentur, & quasi foris secus admota voce Dei, ad interiora sua homo compulsus est, dicente Scriptura: In cogitationibus enim impij interrogatio erit. Ubi interrogatio, ibi lex. Sed quia homines appetentes ea quæ foris sunt, etiam a seipsis exules facti sunt, data est etiam conscripta lex, non quia in cordibus scripta non erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, ab illo qui ubique est comprehenderis, & ad te ipsum intro revocaris. Hanc eandem doctrinam luculentius tradit Auctor Lib. quæst. vet. & nov. testam. quæst. IV. Ubi naturalis lex evanuit consuetudine delinquendi, tunc oportuit legem manifestari, ut in Iudæis omnes audirent, non quod penitus oblitterata*

esset, sed quia maxima eius auctoritate carebant.

II. Quia igitur homines paucas illas, & simplices leges intus in eorum cordium tabulis signatas consulere noluerunt, scripta extrinsecus lex fuit. Verum hanc quoque negligere, aut propriis ratiociniis obfcurare, adulterare, corrumpere pertentaverunt homines plures. Alii, ut illam propriis appetitionibus inflecterent, incredibilia paxodoxa excogitarunt. Sed cur malunt homines propriæ rationi quam Scripturarum, & Patrum auctoritati in morum controversiis definiendis fidere? Quia ratio mentis ob intimam cum voluntate & appetitu connexionem negotium voluptatis promovet, domesticis amicis favet, eorumque inclinationibus indulget. Contra divinæ Scripturæ, sanctique Ecclesiæ Patres divini Legislatoris causam orant, dura & difficilia præscribunt, carnem affligunt & sanguinem, & perpetuo contra sensus pugnant. En referatum arcanum, cur homines plures malunt suas ratiunculas quam divinas Scripturas consulere.

III. Porro quantum isti a veritate aberrant, declarat S. Thomas *quodlib. IV. artic. 18.* ubi constituit principia unde Theologus suas haurire conclusiones debet, esse doctrinam divinitus revelatam in Scripturis sanctis. *Videtur quod magister determinans quæstiones theologicas magis debeat uti auctoritatibus quam rationibus. Quia in qualibet scientia quæstiones optime determinantur per prima principia illius scientiæ. Sed prima principia Theologiæ sunt articuli fidei, qui nobis per auctoritatem innotescunt. Et post plura hæc subdit. Quilibet actus exequendus est secundum quod convenit ad suum finem. Disputatio autem ad duplicem finem potest ordinari. Quædam enim disputatio ordinatur ad removendam dubitationem, an ita sit: & in tali disputatione theologica maxime utendum est auctoritatibus, quas recipiunt illi cum quibus disputatur. . . Si autem nullam auctoritatem recipiunt, oportet ad eos convincendos ad rationes naturales confugere. Quædam vero est disputatio magistræ in scholis, non ad removendum errorem, sed ad instruendum auditores, ut inducantur ad intellectum veritatis. . . Et tunc oportet rationibus inmitti investigantibus veritatis radicem, & facientibus scire quomodo sit verum quod dicitur: alioquin si nudis auctoritatibus magister quæstionem determinet, certificabitur quidem auditor, quod ita est; sed nihil scientiæ, vel intellectus acquirat, sed vacuus abscedet.*

IV. Duo hic ab Angelico Doctore traduntur

tur summa digna animadversione. Usus tum auctoritatis, tum rationis necessarium Theologo asserit, hoc praestituto ordine, ut auctoritas praere, sequi vero ratio debeat. Doctrina divinitus revelata rationem ipsam illustrat, vivificat, dirigit. Ratio vero sic illustrata auctoritatem divinae Scripturae luculentior efficit, fortius defendit, promovet, amplificat. Ancilla dominae inservit, & domina ancillae ministerio splendidior fulget, & facilius hominum mentes ingreditur. Verum cum ancilla superbiusculum inflata praecedere dominam, & sublimis atque incognitae viae recessus penetrare audeat, continuo claudicat, atque praecipit. In hoc impedito, & continuis anfractibus obstituto tramite, maiorum vestigiis, ut pericula & praecipitia declinentur, insistendum est, quemadmodum divinae ipsae Scripturae admonent Deut. xxxii. *Interroga patres tuos, & annuntiabunt tibi.* Item Ecclesiast. cap. viii. *Non te praeterat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis: quoniam ab ipsis discis intellectum.* Rursum Salomon Prov. iii. *Ne imitariis prudentiae tuae, & ne sis sapiens apud te metipsum.* Quae repetit Paulus Apostolus, & ad Roman. xii. *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos: & I. ad Corinth. i. Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobo.*

V. Divinis Scripturis concinunt Patres. S. Augustinus *Lib. de mor. Eccl. cap. xii.* inquit: *Quamlibet rationis acuminis polleamus, naturae ordo ita se habet, ut dum aliquid discimus, rationem praecedat auctoritas.* Et iterum cap. xxv. subdit: *Unde illud exoritur quod ab initio satis egimus, nihil in Ecclesia catholica salubrius fieri quam ut rationem praecedat auctoritas.* Innumera alia Patrum testimonia praetereo prolixitatis vitandae gratia.

VI. Non multis opus est ut evincam, hunc Scripturarum, & sanctorum Patrum neglectum laxatae Ethices, corruptaeque disciplinae radicem esse. Equidem fieri unquam potest ut limpidi sint rivuli, qui non a limpida, sed lutulenta fonte manant? Humana ratio, ut superiori dissertatione palam feci, undique tenebris, & caligine circumfusa, affectuum internorum, & pravatum appetitionum praestigiis, & proprii amoris & voluptatis degustandae lenocinis fascinata, occultissima & efficacissima vi inligatur, infectitur, detorquetur ad eas fucandas, & honestandas opiniones quae humanis obsecundant cupiditatibus. Numquid ex his turbulentis fontibus castissima & limpidissima

proficisci veritas potest? Quid itaque mirum, si plurium Casuistarum volumina laxis & erroneis opinionibus, quae recensitis vitiosis principiis conceptae & partae sunt, scateant? An planta vitiosa & venefica edere fructus bonos valet, nullo antidoto adhibito? Remedium humanae rationis a divinis Scripturis, a doctrina sanctorum virorum repetendum est. Hoc remedium negligunt Casuistarum non pauci, & solam infirmam, vulneratam, & vitiatam rationem consulunt. Idcirco laxa paradoxa, & inaudita commenta evulgarunt, quorum plura apostolico anathemate confixa sunt.

VII. Sed quoniam est prima & potissima tantorum malorum origo? Peccatum originale, seu superbia, quae animum nostrum supra ceteros effert, illumque tumentem inflatumque reddit. Superbia itaque turgidi cum simus, omnes fasces submittere ceteris naturae impetu respicimus; sed eminere & coruscare supra omnes appetimus, non secus ac protoparens noster Adam: & amabili benevolentia placendi hominibus, a quibus suspici, acclamari, & haberi tamquam magistri supremi cupimus, opiniones suaves, dulces, benignissimas excogitamus, neglectis divinis Scripturis, & universae sacrae antiquitatis documentis. Sed hanc superbiam nostram redarguunt omnes viri sancti. Salomon omnium sapientissimus, suae obscuratae rationis conscius, a Deo humillimo obsequio, & ferventissimis precibus sapientiae spiritum implorabat. *Optavi, & datus est mihi sensus; & invocavi, & venit in me spiritus sapientiae Praeposui illam regnis, & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius.* Sap. vii. ss. Augustinus, & Thomas Aquinas, ut ceteros omnes ileam, iuges preces Deo fundebant, quo germanam Scripturarum interpretationem, & divinas tum fidei, tum morum veritates assequi possent. Meditare haec omnia ex una, ex altera parte ingentem hominum turbam, quae nec ingenio, nec eruditione, nec morum integritate cum Salomone, cum Augustino, cum Thoma, ceterisque viris sanctis comparari ullo modo valent; sed sunt pumiliones in conspectu gigantum, & noctuae in conspectu Solis: & tamen elato supercilio non reformidant novas cudere opiniones cum antiquorum doctrina pugnant, & Christianorum conscientias novis invecitis regulis moderari, viasque novas patribus nostris incognitas aperire. Adversus eiusmodi Moralistas usurpare effatum illud

illud possumus quod contra Abaylardum adhibuit S. Bernardus. *Quasi vero novus iste novarum inventor assertionum, & assertor inventionum invenire rationem potuerit quae Sanctos latuerit.* Divinae Scripturae tum veteris, tum novi foederis passim nos admonent ut antiquiora semitis insistamus, summaque vigilantia evitemus illos qui nos beatos dicunt, & blandis lenociniis arctae viae asperitatem temperare, immo & laxare student. Ut hereditariae superbiae praestigiis occurramus, profunda humilitate opusest, ut infra latius explicabo.

CAPUT IV.

Quomodo divinae Scripturae in aliquibus obscurae, & passim manifesta sint. Multitudo, & contrarietates opinionum saepe non tam ex Scripturarum obscuritate, quam ex hominum vitio oriuntur. Animo humili, & divina gratia implorata legenda sunt Scripturae sanctae. Doctrina P. Elizalde de Suitibus exponitur. Nova opinandi methodus rectis interpretandae Scripturae regulis adversatur.

I. VIX legum aliqua in lucem prodit unquam, quin duas continuo exceperit interpretationes, negantem unam, adfirmantem alteram, utramque interdum, & alterutram semper necessario falsam. Lex assimilari matri Esau, & Iacob, in eius utero collidentium potest. Esau instar belluae hispidus, & reprobis falsitatem praefert cum veritate electi Iacob rixantem, & matris legis viscera dilacerantem. Pugnam istam acerrimam perpetuamque verum inter & falsum nihil facit Probabilismus, qui a veritate & falsitate abstrahit, & suis contrariis probabilitatibus vitia, & virtutes inaudito foedere copulat ignorantia invincibili lenocinante. Porro quod haec opinionum diffidia, haec interpretationum contrarietas, non ex divinarum Scripturarum obscuritate, sed ex hominum imbecillitate, vitio, & superbia plerumque proficiscatur, demonstrandum mihi in praesentia est.

II. Primum omnium refellenda est haereticorum insania. Contendunt hi divinam Scripturam omnibus indiscriminatim perviam & intelligibilem esse. Concedunt aliqua esse obscura; fidei tamen dogmata, & morum praeccepta absque erroris periculo intelligi ab omnibus, omni exceptione sublata, effluunt. Quam falsum hoc sit, nemo non

Conc. Appar. Tom I.

videt. Nam plures, & plurimi sunt qui mentis oculos ad ea intelligenda recte dispositos non habent, & studio, oratione, ac ceteris dotibus ad hoc studium necessariis carent. Sanctus Augustinus ex instituto hanc controversiam versat *Lib. II. de doctr. christ.* Ibi, cur plura divinae Scripturae oracula obscura sint, & signa obscuritatis manifestat. Inquit autem *cap. vi.* ideo divinam providentiam plura arcana obscura voluisse, ut & mentem nostram exerceret, & tumentem superbiam reprimeret. *Quod totum provisius divinitus esse non dubito ad edomandam labore superbiam, & intellectum a fastidio revocandum, cui facile investigata plerumque viscescunt.* Sed S. Petrum Apostolum audiamus *epist. II. cap. III.* *Carissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis, loquens in eis de his, in quibus sunt quaedam difficultia intellectu, quae indocti, & instabiles depravant, sicut & ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur, fratres, praescientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate. Quoniam haec difficultia in Paulinis epistolis? Illa recenset S. Petrus *cap. cit.* quae sunt de tempore adventus Domini, de calorum combustione, & alia quae iudicii diem spectant. De his arcanis sunt quaedam difficultia, inquit S. Petrus in Pauli epistolis. His praemissis, dicimus, ea quae in Scripturis sanctis continentur ad fidem & mores necessaria, plerumque clara esse & manifesta illis qui ingenio, studio, humilitate, & aliis praerogativis praediti sunt. Respectu vero illorum qui aut vitiiis, aut praerogationibus praeventi sunt, ut haeretici, aut ignorantia, & stupiditate obducti reperiuntur, etiam luculenta obscura sunt. Quis autem sit legitimus iudex definiendi ea quae obscura sunt, dicam infra loco opportuno. Doctrinam hanc conceptis verbis docet S. Augustinus *cit. Lib. II. cap. ix.* his verbis. *Deinde illa quae in eis aperte posita sunt vel praeccepta vivendi, vel regulae credendi, solertius diligentiusque investiganda sunt. Quae quanto quisque plura invenit, tanto est intelligentia capacior. In iis enim quae aperte in Scriptura posita sunt, inveniuntur illa OMNIA quae continent fidem, moresque vivendi, spem scilicet, atque caritatem.* Hoc idem docent ceteri Patres. S. Ioannes Chrysostomus *hom. III. de Laz.* inquit: *Cui enim non sunt manifesta quaecumque in Evangelio scripta sunt? Quis autem audiens, beatos esse mites, beatos misericordes, beatos mundo corde,**

corde, ceteraque huiusmodi, desiderabit præceptorem, ut aliquid eorum discat quæ dicuntur? Quin etiam signa, miracula, historia non ne curvis nota, manifesta sunt?

III. Duo ergo extrema cavenda. Primum hæreticorum, qui contra ipsam communem & luculentissimam experientiam omnium sæculorum contendunt, Scripturas divinas esse omnibus indiscriminatim perspicuas, & clarissimas, atque ab ipsis mulierculis legendas. Quo nihil dementius excogitari potest. Nonne quælibet ex innumeris sæctis christianis pro se semper Scripturas iactavit? Voluit enim Deus plura ex divinis Scripturis obscura & profunda esse, ut in eis scrutandis & meditando exerceret humana ingenia, ut hominum reprimeret superbiam, ut venerationem, & maiestatem Scripturis ipsis conciliaret, ob aliaque rationum momenta. Secundum illorum qui prætextu obscuritatis, divinarum Scripturarum studium cum propria salutis dispendio negligunt.

IV. Ut vero rationibus confirmem, divinas Scripturas in iis quæ morum & fidei regulas spectant, communiter obvias & perspicuas esse: nonne vel ipsi Legumlatore humani suas leges verbis perspicuis, & phrasi luculenta & obvia exprimere satagunt, ut contrariarum interpretationum & dissidiorum occasionem subtrahant? Nonne, ut id præstent, eruditiores, doctiores, prudentioresque viros seligunt, qui leges scriptis consignent tali oratione, & verborum delectu, quo percipi, & intelligi vel ab ipso populo, pro cuius regimine conduntur leges, valeant? Hunc profecto in finem suas Deus, & Ecclesia leges condidit, ut scilicet intelligantur a fidelibus, qui exequi & servare easdem debent. Et hac eadem ratione sancti Ecclesiæ Patres scripta sua edidit, ut populos docerent, & erudirent. Alterutrum ergo fatendum: aut divinas Scripturas, ad mores componendos necessarias, perspicuas esse atque intelligibiles ab illis quibus traditæ sunt; aut Deum, Ecclesiam, & Patres ignorasse (quæ horrenda blasphemia est) modum planum & obvium quo conceptas leges congrua & obvia locutione exprimerent, atque intelligibiles populis redderent. Et ut istius argumentationis vim evidentius comprehendas, amici ad amicos, mercatores ad mercatores, Principes ad urbium Præfectos negotia etiam difficilia scribunt, & perspicue exponunt. Nisi homines in gravissimis etiam mundi negotiis sensa sua declarare scirent, continuo societas, convictus, fœdera, communicatio

ruerent, & civile regimen intercideret. Quis ergo dixerit, Deum in suis epistolis dictandis Scriptoribus sacris necessaria perspicuitate usum non fuisse? Inconclusa, inquis, est argumentatio; sed experientia tot contrariarum interpretationum oppositum suadet. Turpiter falleris. Contrarietas interpretationum, & opinionum sæpe non obscuritatem in Scripturis infert, sed interpretum & opinantium pravæ affectiones & cupiditates cum doctrina Scripturarum, Patrumque pugnantibus vincit. Divinæ Scripturæ methodo facili, & omnibus manifesta morum sanctitatem, mundi contempionem, appetitionum confictationem, divitiarum, voluptatum, luxus, pompæ detestationem docent, explicant, incutiant. Sed homines plures nolunt intelligere, ut bene agant. Conferas velim (quod arguendi gratia dictum sit) divinos libros Ecclesiasticos, Sapientia, Ecclesiastici, Proverbiorum, quatuor Evangelia, Paulinas Epistolas cum libris plurium Casuistarum. Istos intellectu difficiles, involutos, implexos invenies; divinos autem libros eloquio simplici, perspicuo, simulque sublimi scriptos invenies.

V. Accedit argumentatio sensibus obvia, quia a manifesta experientia arcessita. Percurre ingentem illam multitudinem librorum quos spirituales, & asceticos vocant, Græcorum, Spanolorum, Saniure, Rodriguez, Croisset, Kempis, Scupoli, Taulerum, Massoulie, & sexcentos alios. Hi fuerunt alii Itali, alii Galli, Hispani alii, & alii Germani. Illi omnes a duobus & amplius sæculis eamdem semper doctrinam tradiderunt. Nullum in libris istis dissidium, pugna nulla; sed consensus & harmonia mirabilis. Eadem scita, effata eadem: regulæ, præceptiones, adhortationes, præcepta prorsus eadem, & eodem conspirant omnes, ut efficiant lectores veras Filii Dei imagines, Christi Iesu, Sanctorumque imitatores, omni prorsus dissidio sublato. Unde, amabo te, iste mirabilis & uniformis consensus? Unde? Ex lege sancta, ex divina Scriptura, ex Evangelii Christi, unde omnium librorum istorum doctrina hausta est. Omnes præfati Auctores in componendis libris suis alia exemplaria non habuerunt, nisi codices sacros, & sanctos Ecclesiæ Patres, eorundem veros interpretes. Casuistarum Probabilistarum lectio nulla illis omnino fuit. Ergo luce meridiana clarius est Scripturam sanctam passim perspicuam esse, perviam, & natura sua omnibus manifestam in iis quæ ad salutem necessaria sunt. Nam illi omnes, licet diversæ nationis, diversæ Scho-

Scholæ, contrarii genii, qui solas Scripturas sanctas, earumque sanctos interpretes legunt, absque ullo diffidio eamdem prorsus docent doctrinam. Contra quia Casuistæ plures, relicta sanctarum Scripturarum splendidissima luce, humanæ mentis rationem, pugnantium affectuum caligine obtenebratam, consulunt, ideo eorum libri litibus, pugnis, dissidiis pleni sunt. Sancti essent Christiani, si solum primos, posterioribus prorsus neglectis, libros legerent. At, inquit, libri spirituales solis perfectis animabus, quæ perfectioni Evangelicæ inhiant, deserviunt. Contra Probabilistarum, & Casuistarum plurium libri, qui non sunt spirituales, necessarii sunt pro Christianis qui substantialiter servare legem volunt. Ita ne vero? Non omnes Christiani ergo animum intendere ad evangelicam comparandam sanctitatem in caritate sitam obstricti sunt? Hanc crassissimam hallucinationem, hanc perniciosissimam distinctionem duplicis Theologiæ, spiritualis pro Christianis perfectionem sectantibus, & humanæ seu casuistica pro Christianis qui substantialiter vitam degere christianam sibi effingunt, infra penitus profligabo.

VI. Ut tertiam propositi argumenti partem evincam, nempe humili animo, & divino implorato auxilio accedendum esse ad Scripturas sanctas legendas, meditandum propono divinum oraculum, quod habetur Isaia cap. lv. Non enim cogitationes meæ cogitationes vestre, neque via vestre, via mea, dicit Dominus: quia sicut exaltantur celi a terra, sic exaltata sunt via mea a viis vestris, & cogitationes meæ a cogitationibus vestris. Innumera sunt in divina Scriptura similia testimonia. Scit enim Deus cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Sed aliqua ex credendis, & agendis, quæ Deus ipse operatus est, percurramus. Proparentis nostri arbitrio sortem nostram illigavit Deus. Unus porni esus, qui, si novum opinandi modum consulas, vix materia gravis obligationis apparet, humani generis cladem funestissimam invenit. Quid de prodigioso incarnationis Filii Dei opere, de eiusdem morte, & redemptione animarum nostrarum dicam? Quid de paucitate salvandorum? Sed agenda etiam spectemus. Virginitas, aut castitas vel virginalis, vel coniugalis servanda. Imitatores Sanctorum, & eiusdem Dei filii simus, oportet. Mundi divitias contemnere, uti uxoribus, bonisque omnibus tamquam non utentes, debent christiani. Consciantur

dum cum carne, mundo, & diabolo continenter nobis est. Centum similia omitto. Cedo: nostris ne viribus exequi ista possumus? Absit, inquis. Et postea viribus solius ingenii hæc omnia diiudicare contendis? Quæ consilia, quæso, dedissent homines in iis quæ narvat si quæsit a Deo fuissent? Et nunc de iisdem incredibili ausu opiniones pugnantes, contrariasque sententias ferre non reformidant? O homo, tu quis es? ad Rom. ix. Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Quis manibus non contrectat illorum audaciam qui proprio ingenio, propriis opinionibus & rationibus metiri, interpretari, & inflectere non verentur Scripturas sanctas?

VII. Porro, ut istius audaciæ gravitatem teneas, Tertulliani doctrinam omnia quæ diximus, confirmantem ex Lib. de præscriptionibus adv. har. cap. xvii. transcribo. Ista hæresis non recipit quasdam Scripturas; & si quas recipit, non recipit integras; adiectionibus, & detractionibus ad dispositionem instituti sui intervertit: & si aliquatenus integras præstat, nihilominus diversas expositiones commentata convertit. Audi, quod subdit, effatum sensus profunditate gravidum: Tantum obstrepit veritati adulter sensus, quantum est corruptor stilius. Cuius effati gravissimi hic est sensus. Non minus depravat Scripturarum sinceritatem falsa interpretatio quam stilius, seu calamus, quo quis vel lineas, aut paginam, aut verbum divinis Scripturis adderet, vel detraheret, vel affirmationem substitueret negationi, vel contra. Quem sensum ipse ibidem cap. xxxviii. confirmat. Alius manu Scripturas, alius sensu expositiones inverit. Neque enim si Valentinus integro instrumento uti videatur, non callidior ingenio quam Marcion manus intulit veritati. Marcion enim exerte & palam machera, non filo usus est: quoniam ad materiam suam eadem Scripturarum confecit. Valentinus autem pepercit, quoniam non ad materiam Scripturas, sed materiam ad Scripturas excogitavit. Et tamen plus abstulit, plus adiecit, aufereus proprietatem singulorum quoque verborum, & adiciens dispositiones non comparantium rerum.

VIII. Ultra pergit Tertullianus, & suo gravi elatoque stilo cap. xxxix. luculentius profanorum Auctorum exemplo evincit, æque repugnare divinis Scripturis adulterum sensum, ac physicam additionem, vel detra-

tractionem. Hæc sunt ingenia de spiritua-
libus nequitia, cum quibus luctatio est no-
bis, fratres, merito contemplanda, fidei ne-
cessaria, ut electi manifestentur, ut repro-
bi detegantur. Et ideo habent vim, & exco-
gitandis instruendisque erroribus felicitatem:
non adeo mirandam, quasi difficilem & inex-
plicabilem, cum de secularibus quoque Scri-
pturis exemplum sit eiusmodi facilitatis. Vi-
des hodie ex Virgilio fabulam in totum aliam
componi materis secundum versus, versibus
secundum materis concinnatis. Denique Ho-
sadius Geta Medeam tragœdiam ex Virgilio
plenissime expressit. Meus quidam propinquus
ex eodem Poeta inter cetera stili sui otia Pi-
nacem Ceбетis explicuit. Homero-Centonas
etiam vocare solent qui de carminibus Homeri
propria opera more centenario ex multis hinc
inde compositis in unum faciunt corpus.

IX. Confirmant hæc sancti Ecclesiæ Pa-
tres, potissimum Hieronymus in prologo ga-
leato ad Paulinum, qui perdocte adver-
tit, sensum esse littera, & scriptura prio-
rem. Nec enim sensus propter scripturam,
sed littera & scriptura propter sensum.
Comperit itaque est effatum Tertulliani:
Tantum veritati, divinæque Scriptura obstre-
pit adulter sensus, quantum corruptor stilius.
Utique quamdam maiorem præfert ex una
parte & malitiam, & Dei contemptionem
physica Scripturarum depravatio, qua quid-
quam aut demitur, aut adicitur sancto Dei
verbo. Ceterum ex altera parte, qui sen-
sum depravat falsatque, perinde est ac si
Scripturam combureret, quia eam inutilem
efficit. Qui physice Scripturam tollit, au-
fert lumen, tollit remedium, sed venenum
non porrigit. Contra, qui sensum adulte-
rat, Dei veritatem tollit, & falsitatem seu
veneficium substituit: quoniam negat id
quod Deus dixit, adfirmatque Deum dixisse
quod Deus negat. Nec est quod opponas,
deliberato animo. Catholicorum neminem
sensum Scripturarum falsare. Quoniam nunc
depravationis crimen exponimus, non de-
pravantium, & adulterantium animos scruta-
mur. Ceterum, ut quis depravationis
reus habeatur, haudquaquam requiritur ut
expresse & sicut Scholastici inquirunt, si-
gnate id faciat; sed sat est ut ad suas la-
zas opiniones, & appetitiones sensum Scri-
pturarum detorqueat; sat est ut interna
quadam, & subtilissima arrogantia, & tu-
more triumphandi de altero interprete, &
promovendi semel adoptatas opiniones id
præstet. Hi omnes gravissimum depravatio-

nis, & adulterationis crimen perpetrant.
Hi omnes similes illis sunt qui pro auro
vitrum, pro argento plumbum divendunt,
qui Principum monetas adulterant, qui ho-
minum locutiones alio in sensu a loquente
intento representant. Quin tanto gravius
peccant, quanto iniquius est Deum loquen-
tem per suas Scripturas falsitatis auctorem
efficere, & erroneum commentum eidem
tribuere.

X. Forsitan non deerunt qui inelamaturi
sint, hæreticos utique Scripturas facras de-
pravare, secus magistros catholicos, quo-
rum interpretationes Ecclesia tolerat, &
sua fruuntur probabilitate. Hæreticos esse
manifestos Scripturarum corruptores, omnes
fatentur. Lutherus, quemadmodum Mar-
cion, machara usus est, & ex Scriptura-
rum canone præ aliis libris præcidit episto-
lam canonicam Iacobi, quod in ea scri-
ptum sit, fidem sine operibus mortuum esse.
Paulinas vero epistolas admittit, quia sibi
favere arbitratur, & cum Valentino sen-
sum adulterat. Quid heinc? Numquid sin-
guli catholici scriptores, Scholastici, Casui-
stæ, Probabilistæ, Concionatores sunt falli-
nescii in controversiis Scripturarum? Ex
tot contrariis opinionibus moralibus plus
una vera esse nequit; ceteræ omnes falsæ
sunt. Si falsæ, & adulteræ; si adulteræ,
illorum auctores Verbum Dei adulterant,
cum pro verbo Dei falsitatem evulgant.
Ablit tamen ut suspicemur, nedum iudi-
cemus, Catholicorum aliquem malo animo
in pravum sensum inflectere Scripturas di-
vinas. An qui propositiones ab Ecclesia da-
mnatas propugnant, malo animo falsarunt
divinas Scripturas? Et tamen plures
erant, & ab Ecclesia tolerabantur, sicut
modo plurimæ tolerantur. Nec tolerantia
hæc efficere potest ne adulteratio sit adul-
teratio, ne falsitas sit falsitas tam ante
quam post damnationem; sed solum inferri
potest, immunes a crimine formali fuisse,
& esse Auctores, quia bona fide credide-
runt, creduntque interpretationem propriam
germanam esse Scripturæ sensum.

XI. S. Paulus Apostolus II. Cor. II. in-
quit: Non enim simus, sicut plurimi, adul-
terantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed
sicut ex Deo. Labet transcribere commenta-
rium quem in hunc textum adicit S. Tho-
mas lect. III. Primum advertit Apostolus,
non paucos, sed plurimos fuisse adulterato-
res verbi Dei etiam tum cum christianæ
legis fulgor mirum in modum coruscabat.

Si

Si tum plurimi, in præsentia ne pauci
erunt? Sed AQUINATEM audiamus.
Adulterantes verbum Dei, idest prædicantes vel
propter questum, vel propter favorem laudis.
Sic enim mulieres adultera dicuntur, quando
recipiunt semen ex alio viro ad propagatio-
nem prolis. In prædicatione autem semen ni-
hil aliud est quam finis seu intentio tua,
vel favor gloriæ propriæ. Si ergo finis tuus
est questus, si intentio tua est favor gloriæ
propriæ; adulteras verbum Dei. Numquid
Concionatores soli auram propriæ gloriæ
aucupantur? Numquid Theologi ab hoc
amoris proprii hoste liberi sunt? Quæso,
cum Apostolo ex sinceritate loquamur. Om-
nes qui, ut suas præiudicatas sententias
promoverent, ut populorum plausus capta-
rent, ut eminentius fulgerent, divinas Scri-
pturas ad se traherent, inflecterent, detor-
querent, nonne verbum Dei adulterarent?
Omnibus suæ interpretationes probabiles,
probabilioresque apparent; quemadmodum
& Phariseis, & Scribis probabiles, immo
probabilissimæ videbantur suæ interpretatio-
nes. Quid de iis dicam qui morum con-
roversias dirimunt divinis Scripturis incon-
sultis? Isti ne adulteratores divini verbi?
Dubio procul, sed diversi generis ab illis
quos descripsi. Isti adulterant Dei verbum
contemnendo, suasque ratiunculas tanquam
conscientiarum, morum, & sanctitatis re-
gulas obtrudunt, ibique primatum supre-
mum Legumlatorum usurpant. Quinam
adulterandi modus peior sit, aliorum esto
iudicium. Uterque sane iniquus natura sua
est.

XII. Vitio mihi vertatur nolo, si in gravissi-
mo illustrando argumento prolixior paullisper
fuerim. Quamobrem quæ hæcenus dicta sunt,
tum S. Iacobi Apostoli, tum Augustini, &
Chrysostomi auctoritate confirmo, & do-
ctrinam P. Elizalde de *suitatibus*, quam in
titulo capitis proposui, explicandam aggred-
ior. Prius tamen præmitto textum S. Ia-
cobi cap. IV. inquentis. Si autem iudicas le-
gem, non es factor legis, sed iudex. Illi iu-
dices legis divinæ sunt qui suis præiudicatis
opinionibus favere divinas Scripturas defi-
niunt. Sed, ut omnis æquivocatio auferatur,
præmittenda doctrina S. Thomæ est.
Distinguit ille rationem quæ fidem antecedi-
t, a ratione quæ fidem consequitur; sicut
& ignorantia, & passio alia antecedens, alia
consequens, alia concomitans est. Ratione
antecedenti everti fidem asserit, quia tum
rationi fides subditur. Ratione consequenti

Conc. Appar. Tom. I.

meritum fidei augetur. Porro sicut ratio
relative ad fidem, alia antecedens, alia
consequens est: ita interpretatio comparate
ad divinæ Scripturæ veritatem acquirendam
alia est antecedens, alia consequens. Do-
ctissimus P. Michael Elizalde celeberrimus
Iesuita, qui strenue bellum indixit novo opi-
nandi modo, interpretationem antecedentem
vocat *suitatem*, & alteram vocant *suitatem*
consequentem. Sub his barbaris vocibus præ-
tiosas sanæ doctrinæ margaritas præbet sa-
piens iste Iesuita, qui de his *suitatibus* pro-
lixum sermonem habet II. Part. Lib. 6. q.
II. ubi acute animadvertit *suitatem*, seu in-
terpretationem antecedentem, & duplicem esse.
Alia est coniuncta cum cognitione falsitatis
doctrinæ quam quis suam facit. Alia est quæ
ignorat, falsa ne, an vera sit doctrina quam
adoptat. Sunt, inquit, quedam doctrinæ *sui-
tates*, quæ videntur antecedentes, & sunt
consequentes; & alia quæ videntur conse-
quentes, & sunt antecedentes. *Suitas* antece-
dens videtur illa quæ quis, antequam rerum
veritatem teneat, statuit suam facere omnem
doctrinam Dei & Ecclesiæ. Est tamen ista
suitas consequens: nam sequitur cognitionem
universalem, quæ novit omnem Dei Eccle-
siæque doctrinam esse veram. Subdit deinde,
alias *suitates* esse antecedentes quæ viden-
tur consequentes. Atque hæc interveniunt,
inquit, quoties quis ultro & sine sufficienti
fundamento, sed motus, & illectus *suitate*
demum alia, supponit Doctorem esse sum-
mum, & verissimum: quia scilicet suæ na-
tionis, gentis, vel FAMILIÆ est: &
vult doctrinas eius facere suas. Sed ista
suitas est antecedens, & filia alterius *sui-
tatis*, & affectionis proprietatisque.

XIII. Barbara, implicata, & levioris
momenti hæc tibi forsitan apparebit doctri-
na. At falleris. Summi enim momenti est
argumentum istud; & animadversio P. Eli-
zalde semper præ oculis habenda, utpote
quæ nostri amoris proprii, propriæque affe-
ctionis, & gloriolæ vasserrimas insidias pa-
refacit. Immo si ipsam vocem *suitatis* spe-
ctes, quæ barbarior, eo est significantior.
Nomine ergo *suitatis* P. Elizalde intelligit
insitam illam & innatam propensionem qua
quisque in quolibet certamine litterario effere
se supra alios contendit, quæ *suitas*, in-
quit peripicacissimus Iesuita, vel afficit so-
lam disputantis personam, vel comprehendit
nationem aliquam, communitatem, fami-
liamve. Hæc *suitas* seu propria interpretatio,
qua quis exponit aliquem Scripturæ tex-

O 3

tam,

tum, sepe filia est alterius duplicis *suitatis*. Prima *suitas* afficit ipsum solum inter pretem tumentem occultissima superbia, quæ intellectum applicat ad Scripturas accommodandas propriæ opinioni preconceptæ. Altera *suitas* comprehendit universam communitatem, cœterum, & institutum. Et hæc *suitas* infectit intellectum ad aptandum divinæ Scripturæ sensum opinioni & doctrinæ quam defendunt Theologi suæ nationis, familiæ, vel instituti. Exemplum subitio non ita pridem typis editum in libello inscripto *Opuscula quatuor vere aurea*. Auctor propugnavit *suitate* antecedenti afficiente personam, tactus impudicos referendos esse inter indifferentes. Hæc *suitas* antecedit illum impulit ut *suitate* consequenti eorumdem actuum indifferentiam Scripturæ sanctæ auctoritate defenderet. Sic enim inquit pag. 6., iam vero proposita doctrina de indifferentia intrinseca eiusmodi tactuum (mamillarum) est adeo certa, ut videatur negari non posse absque periculo erroris in fide. Constat enim I. ex sacra Scriptura multis in locis e. g. ex illo Marci ult. *Super agros manus imponent &c.* Ex illo Iacob. ult. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros . . . ungentes eum &c.* Constat II. ex sacramentis a Christo Domino institutis, præsertim extreme unctionis. "Ecce: Intellectus impulsus *suitate* antecedenti propugnandi gloriam proprii fratris & familiæ, interpretatus est recensitos divinos textus in favorem opinionis defensionis ab alio consolali. Hanc vero innatam propensionem accommodandi divinas Scripturas opinionibus vel communitatis, vel personæ propriæ, voce sane significante usus P. Elizalde vocat *suitates*: & interpretes vocantur *Suista*, & *Nostri*. Sic docent *Nostri*, ergo verum. Nullus nunc dubito quin acutissimi & sapientissimi Iesuitæ doctrina tibi nunc comperta sit. Hanc interpretandi methodum improbavit vel ipse Cicero *Lib. II. de nat. deor.* his verbis. *Vestra enim solum legitis; vestra amatis: ceteros, causa incognita, iudicatis.*

XIV. Ad rextum nunc S. Iacobi, unde paullulum discessi, revertor. Perhorrescent quisque ad tantum sceleris, quo quis se iudicem divinæ legis constituere audeat. Quis unquam adeo deliravit, ut ad proprii tribunalis iudicium vocare legem Dei expresse & signate, ut aiunt, voluerit, atque ad Deum, eiusque legem sibi subdere? Et ta-

men reipsa, occultissima & inexplicabilitate seu amore & cupiditate plurimi efficiuntur divinæ legis iudices. Nemo ultimi finis rationem, & primatum surripere Deo, nemo iterum crucifigere Christum expresse deliberat, nulli fieri hæretici volunt: & tamen plures sunt hæretici, & plurimi Dei primatum, ac ultimi finis rationem sibi usurpant, Christum crucifigunt, & innumerabilia crimina perpetrant, amoris proprii, seu *suitatis* fucis & lenociniis delibuta, quæ sicuti pisces latentem hamum & ægroti dulcescentes pillulas deglutiunt, vorantque.

XV. Confirmat quæ hætenus dixi, S. Augustinus *lib. de vera Relig. cap. xxxi.* ubi sapienter distinguit inter cognoscere legem, & iudicare legem. *Aeternam igitur legem mundis animis fas est cognoscere, iudicare non fas est. Hoc autem interest, quod ad cognoscendum satis est ut videamus ita esse aliquid, vel non ita; ad iudicandum vero addimus aliquid, quod significemus posse esse & aliter: velur cum dicimus: ita esse debet, aut ita esse debuit, aut ita esse debebit, ut in suis operibus artifices faciunt. Sed multiformis humana delectatio est.* Pauci itaque sunt qui mundis animis, qui humilitate, & docilitate præditi, & proprio amore spoliati agnoscere Scripturarum veritatem studeant: plurimi vero qui *suitatibus* præventi, seu qui propriis affectibus præeuntibus iudicent legem. Toties enim *iudicant legem*, inquit S. Augustinus, & quoties constituunt has opiniones esse, vel debere esse probabiles, hoc non esse, vel debere non esse peccatum, multos esse, vel debere esse salvandos. Ut has præconceptas, præiudicatæque opiniones confirmant, Scripturas conquirunt, easque ad has suas opiniones detorqueunt. Imitantur Concionatores illos qui peregrina argumenta sibi effingunt, quibus stupidi populi admirationem excitent, plausumque capient: demde unum & alterum rextum Scripturæ divinæ vi summa infervere cogunt propriis præconceptis cogitationibus. Ne multa: non ex Scripturis sanctis suas hauriunt opiniones; sed ad opiniones proprio Marte, & lenocinante amore proprio partas, Scripturas sanctas detorqueunt.

XVI. Casuistarum, & Theologorum plurimi iudices divinarum Scripturarum vi propriæ methodi fiunt: quia aut Scripturas sanctas infervere propriis probabilitatibus divinis & reflexis cogunt, aut divinas Scripturas omnino negligunt. Utrumque genus iudicandi Dei legem, gravissimum natura sua

fua scelus esse, supra ostendi. Theologi qui negligunt sacrarum Scripturarum studium, suasque opiniones tamquam honestatis, & conscientie regulas proponunt, a Theologorum catalogo reiiciendi sunt, ut infra dicam. Plures autem Theologi methodo probabilistica præventi non cognoscunt, sed iudicant legem. P. Michael Elizalde *II. Part. Lib. VI. quest. xiv. §. 7.* hanc thesim probandam pro titulo paragraphi constituit. *Probabilista vero maxime omnium iudices legis fiunt, & leges omnes recte interpretandi Scripturas sanctas dirumpunt.* Quod sic probari potest. Si legem agnoscerent, primum omnium ipsas divinas Scripturas solo animo veritatis discendæ adirent, meditentur; tum sanctos Ecclesiæ Doctores consulerent, ut lumen, quo melius intelligere illas possent, compararent. At hoc non præstant. Ergo &c. Probo minorem tum confessione eorumdem, qui hoc munus ad interpretes Scripturarum pertinere arbitrantur: tum experientia operum plurium Probabilistarum, & Casuistarum, in quorum libris aut nullus, aut perrarus est usus divinarum Scripturarum, & sanctorum Patrum. Quam sit hoc verum & compertum, libri Moralistarum plurium testantur. Tandem si aliquid Scripturarum testimonium occurrit in his libris, detortum est ad laxas opiniones roborandas. In hos quadrare videtur id quod scribit S. Iohannes Chrysofomus, seu Auctor operis imperfecti quod Chrysofomo tribuitur, *homil. xviii. in cap. vii. Matth.* ubi hæc habet. *Voluntas eorum lex est ipsorum. Et non ipsi sub lege sunt, sed lex est sub illis. Via autem vita est omnis iustitia. Dicitur autem esse arcta, quia intra regulam veritatis, & disciplina est inclusa.* Subdit vero in favorem eorum qui recte interpretantur legem. *Ambulantes in ea (in via arcta) non quod delectat eos, hoc faciunt, sed quod debent: quia lex non voluntas eorum est, nec lex est sub illis, sed ipsi sub lege.*

§. Unicus.

P. Michael Elizalde hanc thesim demonstrat: Probabilista maxime omnium iudices legis fiunt, & leges omnes recte interpretandi Scripturas sanctas dirumpunt.

I. A Ntequam verba P. Elizalde transcribo, in memoriam revoco prima principia Probabilissimi reflexi, qui nunc dominatur apud Probabilistas. Duplicis generis

leges Probabilistæ Reflexivæ distinguunt, ut *Lib. III.* di cam, alias directas, reflexas alias. Hæc destruunt quod illæ præcipiunt. Duas quoque in Deo voluntates effingunt, unam directam, quæ iubet honestatem; alteram reflexam seu consequentem, quæ prohibet id quod iustum est a directa. Hæc meditant. P. Elizalde *Part. II. Lib. VI. quest. xiv. §. 7.* exclamat. *Voluntatibus porro & legibus antecedentibus, & voluntate consequenti abrogativa legum directarum omnium, cuncta expediuntur? O Deus, & hoc in loco est lex tua, & his principiis fidelium mores, vitæque reguntur?* Et post pauca legem Dei representat hunc contractum prohibentem, simulque inducit opinionem probabilem, quæ nullum eundem contractum defendit. Quoniam licet Deus talem contractum lege directa, & voluntate antecedenti damnet; voluntate tamen consequenti, seu lege reflexa, qua clementissimus Deus accommodatur opinioni probabili, licet falsæ, sed existimatæ veræ, illum probat. Hic est probabilismus invecus a Terillo, quem secuti postea sunt communiter Probabilistæ, ut testatur P. La-Croix. Contra eiusmodi Probabilismum, & Probabilistas Dei zelo succensus sapientissimus Iesuita P. Michael Elizalde sic in clamat *loc. cit. §. 7.* cuius testimonium, tametsi prolixum, transcribo, ne quisquam suspicetur me hæc ad invidiam conflandam Probabilismo excogitasse. „ Ipsi rursus volentes evadere alias difficultates, nobis, quod hic intendimus, ultro, sed ignoranter largiuntur: ipsi enim, vel eorum novissimi alii, qui, cum alia evadendi via non occurrat, sponte legem Dei opinionibus suis, & Theologorum gravium subiciunt. Insistimus enim, in casu aequalis probabilitatis ad legem v. g. usurarum, vel minoris ad non legem, legem sic contingenter prævisam violari, devorari, & frangi, sicut de conscientia practice dubia omnes docent, partem eam eligendo quæ contra legem est, quemadmodum in ludo; & in casualibus omnibus præcognitis, quidquid sequatur, nobis imputatur, ac voluntarium est. Voluntaria ergo erit sic operanti transgressio legis usurarum. „ Nunc quid novissimi isti Probabilistæ respondent . . . audiamus, & horreamus. „ Aiunt itaque, Deum habere suas voluntates, quas antecedentes vocant, iustivas, & præceptivas, quibus usuras, & earum modos, & alia permulta prohibuerit directe; contra quas voluntates, & leges ad-

„ sunt opiniones probabiles. Iam mox ha-
 „ rum omnium probabiliū concipit DEUS,
 „ vel a se habuit *alias voluntates, vel unam*
 „ *universalissimam, quam consequentem vocant,*
 „ *qua priores omnes illas voluntates iussit,*
 „ *& leges abrogavit, retractavit, & quasi*
 „ *in omni lege sua dispensavit: nec in pro-*
 „ *babilitate revera tali sistunt, sed ad om-*
 „ *niem existimationem nostram, & etiam*
 „ *hæreticorum & paganorum istam suam dispen-*
 „ *sationem universalissimam legis extendunt.*
 „ Nam horum Reflexistarum hoc est princi-
 „ pium: neminem hic & nunc peccare, quin
 „ etiam mereri, qui iuxta cognitiones, & con-
 „ scientiam quam hic & nunc habet, ope-
 „ ratur. *Et hæc est sua propositio maior, si*
 „ *superis placet, etiam evidentissima Reflexi-*
 „ *starum.* Omnis proinde lex Dei revocata
 „ est, & abrogata, & dispensata *voluntate*
 „ *consequenti ad nostras opiniones tum proba-*
 „ *biles, tum etiam improbables, & hereti-*
 „ *cas, diabolicas, si nobis non tales, sed bo-*
 „ *nae visæ, & probabiles visæ sint, ut omni-*
 „ *bis mortalibus, nullo excepto, videntur*
 „ *suæ opiniones, & hæreticis hæreses: quod*
 „ *ex palmari Logica constat. Et nobis hereti-*
 „ *ci sunt, sibi non sunt, ut toties ex Sal-*
 „ *viano suggero &c.*

„ Ad præfens porro sumitur, Probabilitas
 „ istos sponte subicere legem Dei probabi-
 „ litatibus, existimationibusque nostris. Nam
 „ quando duo concurrunt, & alterum va-
 „ let, & alterum cessat, illud est subiectum
 „ & inferius quod cessat; ut si lex Dei, &
 „ hominum concurrunt, cessat humana, quia
 „ subicitur, & tenet & valet divina, quia
 „ præest: idem est in Senatuum subordina-
 „ torum sententiis, in legibus Imperatoris,
 „ & Consulibus, & omnibus. At erat lex Dei
 „ prohibens hoc genus contractuum, & per-
 „ venit falsa opinio probabilis negans. Quæ,
 „ precor, cessabit, & quæ valebit? Valet,
 „ dicitis, & tenet opinio falsa probabilis;
 „ lex vero non tenet. Ergo legem opinioni
 „ subicitis. Quid vero, rogo vos, cum Im-
 „ peratorum leges Doctorum opinionibus ex
 „ genere suo haud dubiæ præsent: quid in-
 „ quam, Martyribus olim omnibus hæc
 „ Deus Theologiam non manifestavit? Ego
 „ quidem volo voluntate antecedenti, lege-
 „ que directæ mea confiteri me vos coram
 „ hominibus, sicut volo vos non inire hos
 „ contractus. At pius sum, & misericors,
 „ & si vitio superiorum vestrorum accesserit,
 „ sicut opinio Doctorum vestrorum, volun-
 „ tate consequenti, ne durior vobis existam,

„ & ad stragem omnem & cadem vos obli-
 „ gem; retracto omnes voluntates priores,
 „ & leges meas directas, quas Principibus
 „ vestris sicut Doctoribus subicere mihi ex
 „ misericordia visum est. Quid hæc re-
 „ ctationes non fecit olim pro Iudæis, &
 „ Doctorum suorum opinionibus sibi utique
 „ probabilibus tempore Prophetarum? Quid
 „ non deinde in adventu Salvatoris? Quid
 „ non post pro Iudæis non sane dubitantibus,
 „ sed ut Dominus, cui nos credimus, affir-
 „ mat, arbitrantibus se obsequium præstare
 „ Deo, ac discipulis persequentibus? Quid
 „ non etiam quondam pro Hispanis nostris
 „ cum Regibus suis, & Episcoporum plerif-
 „ que atque regni consensu arianizantibus?
 „ Quid non demum cum nationibus mundi om-
 „ nibus abrogata lege, quibus abrogata lege
 „ Dei per voluntatem consequentem, ea cunctis
 „ esset regula, & lex vivendi, quæ rector ipsis
 „ videretur? Hoc sane est strages quadam
 „ universalis totius legis, providentiæque Dei;
 „ & qui hoc dicunt, arcendi prorsus essent
 „ a regendis animabus. Iam Dei filius ar-
 „ ctam esse salutis viam definivit. Multis
 „ probabilitatibus toleratis laxata ea est. Non
 „ ergo, ut non pridem Alexander VII.
 „ memoriam nostram excitavit, verba eius
 „ in æternum stant, sed voluntate conse-
 „ quenti, ministra probabilitate, illa re ipsa
 „ spatiose effecta est. “

II. Ut paucis evincam, Probabilitas vi
 „ suæ methodi probabilisticæ regulas omnes iuxta
 „ interpretationis violare, & penitus abolere,
 „ sub oculos cursim revoco illorum principia.
 „ Iuxta ipsos, quando duæ contrariæ probabili-
 „ tates de lege amoris Dei, fidei, spei, de
 „ lege iustitiæ, & de quolibet divino manda-
 „ to occurrunt, tum lex non obligat: quia
 „ iuxta Probabilitas directos non est satis pro-
 „ mulgata, & iuxta Reflexistas, quæ est Scho-
 „ la nunc prædominans, voluntate consequenti
 „ est abrogata. Ergo omnis legis interpretatio
 „ vana est. Nam dum lex pervia omnibus est,
 „ tum interpretatione lex non eget. Quando
 „ in disputationem eiusdem germanus sensus vo-
 „ catur, continuo iuxta Probabilitas evanescit
 „ vel defectu sufficientis promulgationis, vel
 „ vi consequentis voluntatis contrariæ. Nam
 „ spiritus & anima Probabilissimi huc tendit,
 „ ut uterque legis sensus, tamen contrarius,
 „ probabilitatis maioris vel minoris oppositæ, succo
 „ illius sufficiens sit honestatis regula. Probabi-
 „ litas enim iuxta ipsos contraria præscindit a
 „ veritate & falsitate, cum plus una opinio
 „ vera esse non possit. Porro regulæ veræ &
 „ sincæ.

„ sinceræ interpretationis eo solum pertinent,
 „ ut perscrutemur, & tota mentis indagine in-
 „ vestigemus, quis sit verus, germanus, &
 „ unicus sensus legis. Et dum unus reputatur
 „ verus, alter reicitur ut falsus. Contra uno
 „ ore vociferantur Probabilistæ. Quando utra-
 „ que interpretatio, uterque sensus sua fruitur
 „ probabilitate, uterque sensus, utraque opi-
 „ nio regula est honestatis. Sed alterutra opinio
 „ falsa sit necessum est. Quid ad nos de
 „ falsitate, aut veritate? Probabilitas nostra
 „ ab utraque præscindit, & legem facit non
 „ legem, & non legem legem, ut centies di-
 „ ctum est. Ergo, ut verbis utar P. Elizalde
 „ loc. cit. *formalissima ratio via Probabilista-*
 „ *rum . . . est bipes, est bilinguis, est cordis,*
 „ *& non cordis, & de ita, & non ita, sci-*
 „ *licet per contraria & contradictoria*
 „ *Norma ergo Probabilistarum & legi, & eius*
 „ *vero sensui, recteque illius inquisitioni, ac*
 „ *interpretationi contraria est.*

III. Ex his compertum habes, cur com-
 „ muniter libri Probabilistarum fere vacui omni-
 „ no sint & divinarum Scripturarum, & sancto-
 „ rum Patrum testimoniis. Nam quid ad Pro-
 „ babilissimum de Scripturis, & Patribus, tali
 „ methodo spectata? Revera loco Prophetarum,
 „ Evangelistarum, Apostolorum, & Patrum,
 „ catalogum non texerent Auctorum Caramuel-
 „ lis, Dianæ, Leandri, Tamburini, Zanar-
 „ di, Candidi, & similium, quos Doctores vo-
 „ cant, si testimonia Scripturarum, & Patrum
 „ magni facerent, eorumque doctrinam unice
 „ veram reputarent? Nimium, inquit perdo-
 „ ctus Iesuita Elizalde, arcta illis est sola ve-
 „ ritatis via: oppositam ampliorem percurrere
 „ volunt, quæ veritatis & falsitatis confinia
 „ in vastissimo suo sinu comprehendat.

IV. Antequam huic capiti finem impono,
 „ iubet pauca adicere ex P. Elizalde loc. cit.
 „ quæ & lectores meos erudire in Scripturis
 „ divinis interpretandis, atque Probabilitas
 „ excitare aliquantulum valent. Documenta,
 „ quæ sum daturus ex Propheta David, & SS.
 „ Chrysostomo, & Augustino accepta sunt.
 „ David *Psal. cxviii.* hæc inquit: *Beati immacu-*
 „ *lati in via, qui ambulant in lege Domini.*
 „ Solos ambulantes in lege Dei beatos appellat
 „ Propheta Regius. Verum Probabilistæ vi sui
 „ systematis alios diversi generis beatos habent,
 „ qui præter, immo contra Dei legem am-
 „ bulant, materialiter, ut ipsi aiunt: & tam
 „ sunt beati, & immaculati qui in lege quam
 „ qui in non lege, & præter legem ambulant.
 „ Nugatur ergo Propheta, clamat ibidem lau-
 „ datus Elizalde, dum solos immaculatos &
 „

„ beatos vocat qui ambulant in lege Domini.
 „ V. Pergit David: *Beati qui scrutantur tes-*
 „ *timonia eius, in toto corde exquirunt eum.*
 „ Non modo scrutari, sed etiam toto corde,
 „ indefesso studio investigare divina testimonia
 „ debemus. Numquid Probabilistæ illi in quo-
 „ rum libris altum est Scripturarum silentium,
 „ scrutantur, numquid toto corde penetrare sa-
 „ tagunt divina testimonia? Testimonia isti,
 „ quatenus ex eorum operibus luculenter appa-
 „ ret, scrutantur Casuistarum, & Probabilif-
 „ mi principia, quæ docent contrarias probabili-
 „ tates de eodem divino testimonio, præscinden-
 „ tes a veritate, & falsitate, vias esse quæ, tamen
 „ oppositæ, ad Patriam ducant. *Tu mandasti*
 „ *mandata tua custodiri nimis: subdit Prophe-*
 „ *ta Domini. Sed etiam in hoc, si Probabi-*
 „ *lissimum spectemus, hallucinatus est Prophe-*
 „ *ta, clamat sapientissimus Iesuita Elizalde. Quia*
 „ *Probabilissimus ad quem omnes casus dispu-*
 „ *tabiles revocantur, non magis divina man-*
 „ *data quam contrarium custodiri mandat, &*
 „ *vias tam conformes, quam difformes divinis*
 „ *mandatis, existimatas probabiles ducere ad*
 „ *vitam docet.*

VI. Quæ hæcenus dixi, accepi a lauda-
 „ to doctissimo Iesuita P. Michaelae Elizalde,
 „ qui cit. *Lib. VI. II. Part. qu. xiv. §. 8.* fuso
 „ calamo adversus Probabilitas Psalmum cx-
 „ viii. interpretatur. Pauca transcribo.
 „ Delegi itaque consulto Psalmum, quem
 „ quotidie legimus, & intuli, in *zo illuden-*
 „ *dum venire sanctum Prophetam, si via*
 „ *Probabilistarum retineatur. Suppono vero,*
 „ *quod ipsos magnis suis reflexionibus ne-*
 „ *gatos non puto, Davidem, dum de Deo*
 „ *loquitur, non loqui de Deo aliquo pro-*
 „ *babili, seu probabiliter de Deo, qui est &c.*
 „ *Beati (primum inquit) immaculati in*
 „ *via, qui ambulant in lege Domini. Non*
 „ *sane qui eam norunt, & hærent, nec am-*
 „ *bulant: non item qui in ea ambulant quam*
 „ *non norunt, quod esse non potest. Beati*
 „ *ergo qui in ea iam sibi cognita ambulant.*
 „ *Sed probabilitatis sunt alii beati, qui in*
 „ *lege Domini non ambulant, sed præter, &*
 „ *contra eam re ipsa (materialiter ipsi vocant)*
 „ *ambulant: estque alia via in qua imma-*
 „ *culati sumus, scilicet probabilitas, cui*
 „ *casuale sit esse cum lege, vel contra: &*
 „ *qui hanc viam ambulant, tam sunt im-*
 „ *maculati, atque ambulantes re ipsa in le-*
 „ *ge Domini. Nugatur Propheta ergo, dum*
 „ *hos solos beatos prædicat, viamque cum*
 „ *lege Domini confundit, cum sit amplior*
 „ *alia legis & non legis (iuxta Probabilif-*
 „ *isiam)*

mum) . . . Propheta denuo de se ipso opinor, & beatorum nomine contestatur. *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.* Certe, ut inferius magis exponam, Probabilista divitiarum in loco legem, & testimonia Dei habere non videntur, qui tot adversus legem lites movent, quasi hostis, & noxia nobis foret. Certe qui divitias amant, & in eis delectantur, non minores, non æquales, probabilitates quærunt, quibus eas effugiant, sed quibus suas faciant. Sed & hic male Propheta arbitratus forsitan est, a viris iustis & vere beatis divitiarum saltem in loco habendam esse legem Dei; quæ scilicet . . . nec a rite Christianis negari potest, non illatum aliquod nobis malum, sed collatum ingens beneficium Dei est. Et interea sicut in contentionibus contrariantes solent, & in litibus adversarii, dicere quidem audent. *Si lex me obligare vult, probet, & convincenter probet; sin minus, quid mihi cum ipsa? O novi Doctores Ecclesie, divina legis egregii amatores! Et quid vestris cavillationibus certo demonstrandum unquam est? Profecto quis Deum amat, & legem Dei amat, & non has lites movet. . . .* Quid vero omnia commemorem? . . . Portionem suam in alia dicit (Propheta David) esse custodire legem Dei. Portio vero Probabilistarum non hæc est, sed custodire probabilis sua; immo hoc suum negotium esse censent. Si opinionem probabilem alicubi inveniunt, qua consultans quisque liberetur, & nemo ad se venientium tristis ac obligatus abeat. Supponit ergo magis videtur, portionem hereditatemque nostram, non hanc esse, quomodo custodiamus legem Dei, sed quomodo res alias mundi salvas habeamus, & legis iugum evadamus, &c.

Quam deinde lex probabilium ab iis abest quæ Propheta ingerit de dilectione legis! *Quomodo dilexi legem tuam Domine? &c. . . . A mandatis tuis intellexi:* quæ omnia legem Dei valde amanti sunt; non vero considerantium eam tamquam rem sibi odiosam, quasi eo feliciores simus, quia magis ab ea soluti liberique: sitque nobis res amata libertas nostras, possessio nostra, quam contra eam, nimis opinor impudenter, allegamus. Nemo amat divitias, nemo voluptates, filios, uxoremque nemo, & libertatem, & possessionem, & iura allegat divitiarumque ama-

tas recusat, quia possessio stat pro libertate: aut dicit, se nolle eas recipere, quamdiu certo evidenterque non constabit illas a se recipiendas esse; aut dicit, se magnum præstare hominibus beneficium, si divitias quas amant, aut filios abstulerit. Et tamen dicunt (N. B.) se conferre beneficium, si peccata tollant, id est legem tollant. Hæc porro sunt velut axiomata & principia philosophandi multorum Probabilistarum. Hic vero videtur esse error circa prima principia, ex quo proinde infinita quedam deceptionum series nascatur necesse est. Etenim legem Dei, quæ maxime diligenda est, rem odiosam esse, ac minime diligendam, ac veluti sententias iudicum nos in lite condemnationum excipiendam, axiomata illa supponunt: quorum falsitatem, nobis etiam tacentibus, totus hic magnus Psalmus demonstrat. Vel ergo Propheta illudendus est, vel ad ipsam reipsa veritatem, ad ipsam reipsa legem, ad mandata Dei, ad Deum, ad verba eius, ad iudicia, testimonia, verba, eloquia, & iustificationes determinate ligandi sumus, & omnia alia via non salutis, sed erroris est.

VII. Hæc sunt argumenta quibus P. Elizalde, quem sui avi sapientissimum Theologum vocat Cardinalis Pallavicinus, evincit hanc suam thesim. Probabilista vero maxime omnium iudices legis sunt, & leges omnes recte interpretandi disrumpunt. Et revera argumentum quod proponit, adeo & menti & communi sensui accommodatum est, ut nihil sublimius excogitari possit ad deformem Probabilismi faciem nudandam. David Propheta ait, legem Dei super millia auri & argenti, super aurum & topazion, super omnes thesauros & divitias esse amabilem. Probabilista contra vi methodi probabilistæ aiunt, hanc legem esse odiosam, quia contrariam libertati. Quare dicunt, non esse observandam, nisi evidenter de ea constet; sed reiiciendam, si de ea probabiliter disputatur. Cur? Quia melior est conditio possidentis: quia possessio stat pro libertate. Ergo nugatur Propheta, clamat P. Elizalde. Propheta reipsa ait, legem esse amandam super millia auri, & argenti, super omnes divitias. Negatis hoc, o Probabilista? Absit. Respondete ergo. Si quis vobis ingentem auri copiam divitiarumque uberrimas offerret; reponeeretis ne: Nolumus illas, reiicimus illas, nisi evidenter probetur ad nos attinere? Reponeeretis ne: Libertatem nostram amamus? Pos-

Possessio stat pro libertate contra divitias? At probabilius est has divitias ad vos pertinere, vestrasque esse. Diceretis ne: Nolumus illas, si ut divitiarum acquirantur, minori utimini probabilitate? En quam evidenter demonstravit P. Elizalde methodum probabilisticam evertere omnes regulas interpretandi divinas Scripturas.

VIII. Post sanctum Prophetam David audiamus S. Joannem Chrysostomum, sive Auctorem Commentarii in Matthæum qui inter opera Chrysostomi insertus est Tom. II. Is autem hom. XXVIII. in cap. VII. Matth. hæc scribit. *Querite studio & labore legentes Scripturas legis, & Prophetarum. Nam Deus ita nos disposuit esse, ut nec studeamus, & laborantes circa Scripturas acquiramus salutem scientia sine gratia Dei, ut ne nobis imputemus quod scimus: nec tamen gratiam acquiramus, nisi studuerimus, & laboraverimus circa Scripturas, ne donum Dei detur negligentibus. Gratia enim adiutorium est infirmitatis humane. Adiutorium autem non dormientibus datur, sed festinantibus, & prevalentibus. Sicut enim in bello non omnis qui pugnat, vincit; nemo tamen vincere potest nisi pugnaverit; sic non omnes qui student legunt, acquirunt scientiam spiritualem; nemo tamen acquirere potest, nisi qui aut studiosus fuerit ad legendum, aut assiduus ad audiendum. Hæc meditare, illorumque misere qui nec orant, ut quod legunt, intelligant, nec legere divinas Scripturas satagunt; & tamen (proh Deum!) animarum regimen non reformidant. Rem totam concludat Augustinus. Non afferamus stateras dolosas, ubi appendamus quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio nostro dicentes; hoc grave, hoc leve est. Sed afferamus divinam stateram de Scripturis sanctis tamquam de thesauris dominicis, & in illa, quid sit gravius, appendamus; sed a Domino appensa recognoscamus.*

CAPUT V.

Omnibus Theologis, sed præcipue Magistris Christiane Theologie moralis necessaria est scientia & studium sacrarum Scripturarum.

I. Hæctenus palam feci doctrinæ revelationis necessitatem: eiusdem neglectam primam esse corruptæ Ethicæ radicem, & tandem methodum Probabilismi evertere omnes rectas regulas eandem interpretandi. In præsentia evincam sacrarum Scripturarum

studium omnibus quidem Theologis, sed potissimum Magistris Theologiæ Christianæ moralis necessarium esse. Hi siquidem non articulos fidei tantum, ut Dogmatici explicant, aut eosdem ab hæreticis commentis tantum asserunt, ut Polemici; sed insuper mandata, consilia, documenta in sacris codicibus contenta ad mores formandos tradere, & explicare fidelibus astringuntur.

II. De Theologis omnibus Melchior Cano Lib. VIII. de Loc. theolog. cap. I. hæc scribit. *Sed in omni oratione memento, lector, eam me defendere Scholæ doctrinam quæ sacrarum litterarum fundamentis constituta sit. Ex quo id efficitur, quod ego magno cum assensu omnium dicere me video, miseram esse Scholæ doctrinam, quæ se titulis magisterii defendat: miseram etiam, atque hæud scio, an multo magis, quæ detracta Scripturæ sacræ auctoritate, syllogismis contortis de rebus divinis philosophatur; immo ne de rebus divinis quidem, sed nec de humanis, verum de his quæ fuisse in Schola quosdam Theologos adscriptitios, qui universas quæstiones theologicas frivolis argumentis absolverint, & vanis invalidisque ratiunculis magnum pondus rebus gravissimis detrahentes ediderint in Theologiam commentaria vix digna lucubratione anicularum. Et cum in his sacrarum Bibliorum testimonia rarissima sint, Conciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis oleant, nihil ne ex gravi Philosophia quidem, sed fere e puerilibus disciplinis; Scolastici tamen, si superis placet, Theologi vocantur, nec Scholastici sunt, nedum Theologi, qui sophismatum faeces in scholam inferentes, & ad risum viros doctos incitant, & delicatiores ad contemptum. Quem vero intelligimus Scholasticum Theologum? Aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor in eo qui de Deo, rebusque divinis apte, prudenter, & litteris institutisque sacris ratiocinetur.*

III. Si a Theologorum censu abradit doctissimus CANO adscriptitios illos Scriptores qui sophismatum faecibus Scholas deturpant; quo amandandi illi sunt qui doctrinam ipsam christianam laxarum opinionum veneficis inhaerent, & penitus corrumpunt? Hanc rem Scholasticus plurimi, & potissimum scilicet omnes pravo in sensu usurpant, & acceptissimis quibusdam qui vocantur Theologi, Scholastici nomen tribuunt. Scholastici Theo-

Theologi nomine garrulum sophistam, ignarumque hominem sibi fingunt. Turpiter tamen falluntur. Hæc vox *Scholasticus* Theologum prodit qui presse & arcta rationandi methodo controversias de rebus sacris versat, & resolvit. Omnes qui recte ratiocinantur, *Scholastici* sunt: Philosophi quidem, si de naturalibus; Theologi, si de divinis rebus argumenta tractent. Quare & Dogmatici, & Polemici, & Morales *Scholastici* Theologi reipsa sunt, dummodo, omnibus ad vivum refecatis, ex divinis litteris suas hauriant conclusiones. Et Theologia Scholastica non alia est quam verba Theologia divina, quæ ex articulis a Deo revelatis suas deducit doctrinas, aut in fidei articulis, quos vel explicat, & dicitur *Dogmatica*, vel defendit ab hæreticis, & vocatur *Polemica*: aut in morum præceptis, quibus mores format, & vocatur *Moralis*; quæ omnia absolute comprehendit, ut alibi dictum est. Communiter *Scholastici Theologi* nuncupantur illi qui quæstiones versant hominum mente inventas, quæ passim umbræ sunt & larvæ, ab articulis fidei, & a morum regulis omnino disparatas. Similiter *Theologi morales* vulgo auncupari solent qui casus conscientia hominum mente conceptos ad regulas quas pariter homines ex arbitrio constituerunt, revocant, & de iisdem prolixas disputationes in utramque partem versant. Hi non Theologi, sive Scholastici, sive Morales, sed Sophistæ appellandi sunt. Errant Theologi illi qui divinam scientiam humanis, & sophisticis commentis adulterant. Verum gravissime omnium oberrant, & peccant qui Theologiam animarum regimini proxime accommodatam opinionum laxitate, distinctiunculis, & subtilitatibus ingenio humano excogitatis fœdant, inquinant, adulterantque. Quid? Non nisi evangelicæ legis observatione homines assequi æternam salutem possunt: & non lege evangelica, non præceptionibus a Deo constitutis, sed hominum opiniunculis animæ imbuuntur?

IV. Non sum nescius, magnam in invidiam, severasque censuras me incursum quod libros illos quos Casuisticos, Moralitas, Probabilisticos vocant, in quibus Scripturæ, Patres, & Concilia silent, a Theologia christiana dogmatico-morali excludam: quod non *Theologiam*, sed *Battologiam* nuncupandam esse dicam eam quæ non ex Scripturis divinis sed ex humano cerebro deducta est. Verum ut censorum ora obstruam, primum dico, me non definire, quinam sint libri casuistici divinarum Scripturarum vacui, & solis ho-

minum opinionibus pleni. Deinde sanctarum Scripturarum testimoniis, quod proposui, nempe debere *Theologos morales* potissimum ex divinis Scripturis regendarum animarum doctrinam, seu regulas repetere, evincendum suscipio. Quod ut validius præstem, primum auctoritatem Scripturæ sanctæ, post Conciliorum, sanctorumque Patrum testimonia in medium proferam.

§. I.

Necessitas qua præsertim Theologi christiani Morales, & animarum directores ad Scripturæ sanctæ studium obstringuntur, eiusdem divini Scripturæ testimoniis evincitur.

Quemadmodum quisque Legislator legis suæ studium populis subditis inculcat: sic Deus legem suam in Scripturis sanctis exaratam fidelibus omnibus, non legendam modo, sed meditandam etiam & scrutandam imponit, hoc servato ordine, ut parentes illis, magistri discipulis, seniores juvenibus illam communicent, explacent, interpretentur. Deuter. cap. vi. hæc habentur. *Audi Israel, & observa ut facias quæ præcipit tibi Dominus, & bene sit tibi. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hæc, quæ præcipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens: & ligabis ea quasi signum in manu tua: eruntque, & movebuntur ante oculos tuos: scribesque ea in limine & ostii domus tuæ. Cave diligenter ne oblitiscaris Domini.*

II. Quæso, obtestorque te, christiane lector, & divinæ Moralitatis diligens investigator, ut paullisper meditationes tuas in rescriptum testimonium serio mecum intendas. Duo in eo continentur. Unum exercitium divini amoris, alterum studium divinæ legis præcipit. Et primum cogita quam sit luculentum, perspicuum, & omnibus pervium & manifestum. Cedo, exprimi ne poterant verbis clarioribus, phrasi luculentiore, quæ ibi præscribuntur? Ultra perge. In mentem revoca commenta quæ Probabilistæ, Sanchez, Tamburinus, Antonius Sirmondus, Escobarus, Castropalaus, Diana, Sporerius, & centum alii Casuistæ super hoc præcepto excogitarunt. Alii præceptum istud numquam per se in toto vitæ cursu, alii dumtaxat in mortis articulo,

lo, alii per accidens aliquando, alii infra biennium semel, alii semel intra quinquennium obligare cavillantur. Quis sancto Dei zelo succensum se non sentit, dum hæc portentosa commenta cum rescripta divina lege confert? Si Christiani, sublatis Casuistarum libris, hanc divinam legem legerent, meditentur vim, emphasim, gravitatem omnium particularum, quibus utrumque & amoris divini exercitium frequentissimum, & sedulum divinæ legis studium præcipitur, ancipites ne manerent, aut in partes oppositas scinderentur super cuiusmodi legis obligatione, & intelligentia? An ex integris nationibus & populis unus inveniretur qui ex simplici talis legis lectione indicata quorundam Casuistarum paradoxa crueret? Duo ergo heinc collige numquam ab animo tuo delenda. Primum, quam sit grave debitum investigandi divinam legem: alterum, quam vera sint ea quæ capite superiore docui, nempe Scripturam sanctam, quæ credenda & agenda præcipit tamquam necessaria ad salutem, plurimum esse claram, perspicuam, & intelligibilem; & solum hominum vitio, infirmitate, partium studio fieri obscuram impeditamque. Nihil sane clarius, nihil luculentius rescripto testimonio, vel ipsi durissimo populo manifesto & pervio.

III. Hæc Exod. XIII. præscribuntur. *Narrabisque filio tuo in die illo dicens: Hoc est quod fecit mihi Dominus, quando egressus sum de Aegypto. Et erit quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, & ut lex Domini semper sit in ore tuo.*

IV. Summa animadversione digna sunt quæ Deuter. cap. XII. præcipiuntur. *Non facietis ibi quæ nos hic facimus hodie, singuli quod sibi rectum videtur. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas. Rursus eodem Lib. Deuter. cap. xxxi. hæc Deus præcipit. Convenientibus cunctis ex Israel, ut appareant in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit Dominus, leges verba legis huius coram omni Israel, audientibus eis. Et in unum omni populo congregato tam viris, quam mulieribus, parvulis & advenis, qui sunt intra portas tuas, ut audientes discant, & timeant Dominum Deum vestrum, & custodiant, impleantque omnes sermones legis huius. Filii quoque eorum, qui nunc ignorant, ut audire possint, & timeant Dominum Deum suum. Si obscura, si supra communem captum communiter legis intelligentia esset, num-*

quid præcepisset Deus ut cunctis viris lex sancta legeretur?

V. Quæ Iosue cap. I. iubentur, confirmant ea quæ dicta sunt. *Confortare, & esto robustus valde, ut custodias, & facias omnem legem quam præcepit tibi Moyses servus meus, ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram, ut intelligas cuncta quæ agis. Non recedat volumen legis ab ore tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut custodias & facias omnia quæ scripta sunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. Probabilistæ vi sui sistematis declinant ad dexteram & ad sinistram; immo magis ad sinistram quam ad dexteram: quia magis amant, & seligunt sententiam minus probabilem, seu minus veritati conformem: quoniam hæc sententia minus veritati consentanea, seu minus probabilis magis favet libertati, carni, & sensui. Immo ut vidimus, methodus probabilistica præscindit ab errore, & veritate, & tertiam sibi excogitavit latiore viam. Deus autem veritatis viam nos percurrere imperat, ut non declinemus neque ad dexteram, neque ad sinistram. Ut autem hanc veritatem inveniamus, ad legis meditationem nos mittit.*

VI. Pauca transcribam ex prologo in Ecclesiasticum. *Multorum nobis, & magnorum per legem, & Prophetas, aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinam, & sapientiam causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & dicentes, & scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis & Prophetarum, & aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt; voluit & ipse scribere aliquid horum. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori studio lectionem facere. Itaque bonum & necessarium putavi & ipse aliquam addere diligentiam, & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia atruli doctrinam in spatio temporis ad illa quæ ad finem ducunt, librum istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere. En librum quem proponit Ecclesiasticus illis qui secundum legem Domini vitam agere volunt. Hanc eandem doctrinam repetit Proverb. xxx. inquit: *Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, & non novi scientiam Sanctorum. Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se:**

se: ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniatisque mendax.

VII. Audiant qui sanctos codices negligunt, & meditentur quæ Lib. VI. Reg. cap. XXII. scripta sunt. *Librum dedit mihi Helcias Sacerdos. Quem cum legisset Saphan coram Rege, & audisset Rex verba libri legis Domini, scidit vestimenta sua.* Ite & consulite Dominum super me, & super populo & super omni Iuda de verbis voluminis istius quod inventum est: magna enim ira Domini succensa est contra nos: quia non audierunt patres nostri verba libri huius, ut facerent omne quod scriptum est nobis. An aliqui patres nostri perdidierint, seu neglexerint librum istum in scriptis suis, experientiam consule. Quid, si rescribere vellem quæ *Ierem. cap. XXXIV.* habentur contra negligentes lectionem sacri voluminis? Integro fere capite legi Scripturam sanctam præcipit Propheta coram Rege & populo. *Paucæ ex cap. III. Ezechiel. transcribam. Fili hominis. comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel. Et aperui os meum, & cibabit me volumine illo: & dixit ad me: Fili hominis, venter tuus comedet, & viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi: & comedi illud: & factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me: Fili hominis, vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis, & ignota lingue tu mitteris ad domum Israel: neque ad populos multos profundi sermonis, & ignota lingue, quorum non possis audire sermones; & si ad illos mittereris, ipsi audirent te. Domus autem Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me.* Prius ergo comedendum est volumen istud a Theologis, ut lac parvulis epotandum præbere valeant. An Theologi docere legem divinam Christianos non debent, quemadmodum *Ezechiel* docuit filios Israel? Quomodo autem interpretari illam populis valent, nisi illam comedant, seu intellectus meditatione comprehendant? Alterutrum ergo dicendum, Theologos vel sensa propria, vel divina mandata tradere. Si propria, ergo non divina: si divina, ergo Scriptura sancta, quæ illa continet, meditanda illis est.

VIII. Testimoniis novi fœderis propositio nostra roboratur. Quæstiones de tributis Cæsari solvendis, de mortuorum resurrectione solvendas proponunt Pharisei, ut narrat *Matth. cap. XXII.* his verbis. *Magister, scimus quia verax es. Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dare Cæsari, an non? Quid*

Christus respondit? Primo quæstionem dirimit; post illos redarguit tamquam ignorantes Scripturarum. *Respondens autem Iesus ait illis: Erratis nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.* Rursus *Ioan. v.* super quæstione de adventu Messie, quam ei moverant Pharisei, non ad libros Rabbinicos, seu ad Casuistas Iudæos, sed ad divinas Scripturas illos mittit Christus Dominus. *Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere: illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.* Iterum *cap. VII.* illos ad legem Moysis mittit. *Nonne Moyses dedit vobis legem; & nemo ex vobis facit legem. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura &c. Nonne Scriptura dicit? Scrutare Scripturas &c.* S. Apostolus Paulus similiter Scripturarum indefessum studium præscribit. *Ad Rom. xv. Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem Scripturarum spem habeamus.*

IX. Quæ S. Paulus *II. Timoth. III.* scribit, summopere consideranda sunt. *Hoc autem scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt homines seipso amantes, cupidî, elari, superbi, blasphemî, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes: & hos devota. Ex his enim sunt qui penetrant domos, & captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur variis desideriis; semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Iannes, & Mambre resistunt Moysi; ita & hi resistunt veritati: homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Sed ultra non proficiunt: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit.* Duo animadvertas oportet, ut monitum Apostoli salubre tibi sit. Unum, homines quos describit, speciem præferre pietatis. Pietas enim adeo humanæ menti consentanea est, ut qui decipere, & seducere alios velint, larvam pietatis induant opus est. Malitia, fraus, iniquitas aperta vel ipsis improbis displicent. Alterum, eiusmodi homines feminas onustas peccatis, desideriis pravis obstrictas, luxus, pomparum, ludorum, ambitionis, obsequii, & amatorulorum sibi obsequentium cupidas, variis & peregrinis doctrinis captivas sub iugo voluptatis detinere, illarumque domos frequentare, & penetrare. Porro quid tibi præstandum, ut

tot

tot insidias declines? Audi Apostolum Paulum. *Tu autem asssecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, Tu vero permane in iis quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens a quo didicisti. Et quia ab infantia sacras litteras nosti, quæ te possunt instruere ad salutem, per fidem quæ est in Christo Iesu. Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* Alterutrum ergo dicendum: aut Apostolum mentiri, decipere, illudere, dum inquit, divinas Scripturas nos ad omne opus bonum instruere; aut falli illos qui negant in divinis Scripturis contineri regulas & documenta quæ necessaria sunt ad nostram instructionem. Aut nos decipit Apostolus, dum ad Scripturas sanctas nos remittit, ut ea discamus quæ requiruntur ad hominem Dei perficiendum: aut nos decipiunt qui non ad Scripturas sed ad libros illos nos amandant, qui, neglectis Scripturis, proprio cerebro conscientiarum regulas fabricant. Verum perpende quæ continuo *cap. IV.* subdit S. Paulus. *Prædica verbum, in ista opportune: argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina. Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacerabunt sibi magistros prurientes auribus: & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple, sobrius esto. Numquid Apostolum sanctum improbatum aliqui erunt, quod prædicat venturos esse magistros fallaces, deceptores; & Christianos qui eos secuturi sint, & eorum doctrinas elaturi? Numquid me cum S. Apostolo damnabunt, quod illos libros despiciam qui divinis Scripturis vacui sunt, qui opiniones cum Scripturis sanctis pugnantibus docent? At istorum impropria nihil facerem: quoniam omnes eos libros, sive antiquos, sive recentes, sive novissimos, ego commendo, suspicio, veneror, legendos suadeo, qui doctrinam sanctarum Scripturarum, & sanctorum Ecclesiæ Patrum docent, defendunt, & fideli populo interpretantur. Quare iterum cum S. Paulo *I. ad Timoth. IV.* repero. *Dum venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterii. Hac meditare, in his esto: ut perfectus tuus manifestus sit omnibus. Atten-**

de tibi, & doctrinæ: in ista in illis. Hoc enim faciens, & te ipsum salvum facies, & eos qui te audiunt. Hæc auribus intentis audiant, hæc summopere meditentur omnes Presbyteri, Sacerdotes, Concionatores, morum Theologi. Omnes legi studere obstringuntur: qui populos docent, instruunt, eorumque animas regunt, gravius & impensius in hoc incumbere studium debent. In mentem revoca quæ *dissert. I.* diximus de humanæ rationis obscuritate ex hereditaria corruptione proficiscente. Verbum autem Dei lucerna est splendens in caliginoso loco, lumen est semitis nostris. Ergo qui huic lumini cladunt oculos, in tenebris, & in umbra mortis ambulat. Populi Scripturas divinas non legunt. Ergo si Theologi animarum rectores divinis Scripturis sedulam operam non navant, consequitur evenisse illud quod Deus per prophetam *Amos cap. VIII.* prædixit. *Mittam famem in terram: non famem panis, neque sitim aquæ; sed audiendi verbum Domini. Circumbunt quærentes verbum Domini, & non inveniunt.* Porro factum notorium est omnibus, libros plures Casuistarum vacuos esse divinis Scripturis, suosque lectores fame divini verbi conficere. Unicum ferme evangelicum textum una voce veluti triumphabundi opponunt: *Iugum meum suave est: & omnes Probabilistæ quos ego legi, eundem in sensu evidenter falso, erroneo, omnibus Patribus opposito interpretantur, ut infra demonstrabo.*

§. II.

Auctoritate Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis demonstratur gravissimum debitum quo obstringuntur præcipue Theologi morales ad sacrarum Scripturarum studium.

UT brevitati, quoad fieri potest, insistam, missis plurimis antiquorum Conciliorum decretis, pauca ex solo Concilio Tridentino indico. *Sess. V. cap. I.* in primis iubet ut Episcopi, Archiepiscopi, Primates, aut per seipso, aut per substitutum sacram Scripturam legant populo, & interpretentur. Reditus constituit, præscribit, quo alendi sint viri tanto muneri præstando idonei. Post multa vero quæ hic prætermitto, *In Monasteriis quoque Monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio sacræ Scripturæ habeatur. In Conventibus vero aliorum Regularium, ita quibus studia commode vigere possunt, sacræ Scripturæ lectio similiter habeatur.* Nihil frequen-

quentius in iure canonico præscribitur quam sacrarum Scripturarum lectio. In Decret. dist. xxxvi. cap. III. Si quis ex S. Hieronymo declarat Sacerdotis duo esse munia, ut aut a Deo discat legendo Scripturas divinas, & sapius meditando, aut populum doceat; sed illa doceat quæ a Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus Sanctus docet. Fusior sermo ibidem habetur cap. xlv. ubi inter alia hæc leguntur. Oportet ab eo intelligentiam discere Scripturarum qui eam a maioribus secundum veritatem sibi traditam servavit, ut ipse possit, ea quæ recte suscipit, competenter asserere. Rursus dist. xxxviii. cap. I. ex Concilio Toletano IV. hæc habentur. Ignorantia mater cuactorum vitiorum maxime in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas Scripturas frequenter admonet Paulus Apostolus dicens ad Timotheum: Attende &c. Sciant igitur Sacerdotes Scripturas sanctas, & canones, ut omne opus eorum in prædicatione & doctrina consistat. Porro si Sacerdotes omnes sanctas discere Scripturas debent, quo maiori debito obstricti illi sunt ad eas perfructandas qui magisterium & regimen suscipiunt animarum, & divinæ Theologiæ tradendæ?

II. Pauca ex innumeris Patrum testimonia delibabo. Quæ ex sacris canonibus adduxi a S. Hieronymo decerpta sunt: quare omitto plurima quæ ex eo transcribere possem. Tertullianus Lib. de præscript. necessarium evincit studium Scripturarum ad hæreses deprehendendas, ad cavendos pseudoprophetarum dolos, & lenocinia, ad veritatem divinæ legis assequendam. Inquit enim cap. IV. Memores simus dominicarum præceptionum, & Apostolicarum litterarum, quæ nobis & futuras hæreses prænuuntiarunt, & fugiendas præferunt; ut sicut esse illas non expavescimus, ita id propter quod fugienda sunt, non imitemur. Instituit Dominus, multos esse venturos sub pellibus ovium rapaces lupos &c. Sicut in Dei Ecclesia semper splendent viri sancti & sapientes: ita sunt pseudoprophetæ, pseudopredicatores, pseudotheologi, qui more antiquorum pseudoprophetarum dulcia & placencia loquuntur. Hæc veritas toties in Scripturis sanctis inculcata semper menti hæreat oportet. Vigilate in orationibus, inquit S. Petrus Epist. I. cap. IV. Attendite a falsis Prophetis, subdit Matthæus: Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, clamat S. Paulus.

III. S. Basilius in compend. 99. quæst.

ccxxxv. Theologum admonet ut debitum frequentandi Scripturarum studium impleat. Ea quæ ad omnes pertinent, ex Scripturis scire, & ediscere debet, ut omnes doceat voluntatem Dei; ita ut singulis ostendat ea quæ ad ipsos pertinent. Ineptissimus haberetur ille ICTUS, vel advocatus qui statuta suæ Reipublicæ perspecta non haberet, solosque leguleios confuleret.

IV. S. Ioannes Chrysostomus hom. v. in cap. I. Gen. inquit: Videte dilecti quantum malum sit non attendere ad ea quæ divinis Scripturis sunt contenta. Hi enim si cum gratitudine doctrinas divinas Scripturæ acceperunt, & non sua ex proprio capite excogitassent, neutiquam in tantam amentiam venissent. Cave ergo ne æternæ animarum salutis negotium ad opiniones proprio Marte, aut aliorum similitum cerebro excogitatas revoces. Deinde Chrysostomus hom. III. in Matth. laicos obiurgat, se a sacrarum litterarum lectione excusantes, quod non sint Monachi, quod uxores habeant. Hæc est, inquit Chrysostomus, seductio & pestis, quæ omnia corrumpit. Contra istos tremendum supplicium per Prophetam Amos prædictum obiicit. Dabo eis non famem panis, & sitim aquæ, sed famem audiendi verbi Dei. Et hæc fame facti peribunt. Quod si hæc de laicis, quid de Sacerdotibus, quid de Theologis, qui christiana Moralis magistri haberi volunt, dicendum est?

V. Nullus dubito quin ex lectoribus meis plures, oppositæ consuetudinis, seu corruptelæ torrente abrepti, me reprehensuri sint, quod tam frequenter dissuadeam quorundam Moralistarum lectionem. Sed audiant isti S. Epiphanium hæres. lxiv. n. 4. qui adversus Aetium, sola dialectica, & sophisticis argumentationibus causam suam defendentem, hæc scribit. Hæc adversus Aetii dogmata disputanda putavimus, qui sola dialectica facultate, & argumentandi subtilitate, humanisque præstigiis fretus disseruit. Ea vero cum prudentia ut legatis, postulo. Ita enim, o Christiani, ac Christi servi, veritatisque filii, terrenam, ac vanissimam illius doctrinam, atque a Spiritu sancto profusam aberrantem esse cognoscetis. Qui divini verbi ne una quidem littera mentionem attigit: nec ullum veteris aut novi testamenti locum protulit: nihil ex lege, nihil ex Prophetis, nihil ex Evangelis, nihil ex Apostolis, nihil ex Patriarcharum testimoniis in medium adduxit. Non ipsius Salvatoris sententiam ullam, non Patris, Spiritusque sancti dictum aliquod ab Apostolis,

vel prophetis commemoratum proposuit. Quod illud veritatis amantes intelligent, plane illum a Deo esse, & a fide alienum. Terrenam & vanissimam vocat Theologiam illam quæ Scripturarum, Sanctorumque testimoniis vacua est. Divinæ Scripturæ sola veritate constant. Theologia probabilistica, ut sapienter admonet, & evincit P. Elizalde, & confitentur Probabilistæ, non veritate, sed probabilitate a veritate abstrahente constat. Ergo, inquit Epiphanius, terrena, non cælestis est. Porro sola veritas saturare intellectum nostrum valet. Probabilitas veritate carens, veluti aqua turbida, sitibundum, non quietum illum efficit iuxta oraculum Christi: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum. Et quemadmodum sitibundus homo inquieto motu huc atque illuc divagatur; ita intellectus hac sophistica scientia obductus usquequaque circumfertur. Idcirco nos divina Scriptura voce S. Pauli ad Epes. xv. admonet, ut iam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omnivento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. Quæ autem excusatione digni nos erimus, qui, ut S. Petrus epist. cap. I. inquit, habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene factis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco: in caliginoso, inquam, loco, a quo ut evadamus, in lucernam splendidissimam sanctarum Scripturarum intendere mentis oculos debemus.

VI. S. Augustinus, non secus ac Hieronymus, continenter studium Scripturarum inculcat, omnesque quæstiones divinarum Scripturarum oraculis resolvit. Cum divinis Scripturis, quantum possumus, colloquamur, inquit epist. clxxxiii. Divinam Scripturam speculum vocat, in quo nævos & defectus nostros videmus. Si divinarum (inquit homil. ult. ex l.) Scripturarum speculum non negligenter attendamus. Vel ipsi qui sibi videntur venusti, & absque macula, usque dum se ante falsæ probabilitatis tenebrarum speculum sistunt, si vultum converterint in lucidissimum Scripturæ sanctæ speculum, subdit Augustinus enar. in Psalm. cxliiii. se plenos nævis, maculis, & criminibus deprehendunt. Certe cum in Scripturis sanctis fueris contemplatus normam iustitiæ, quantumcumque profeceris, inventes te peccatorem. Cur? Quia, respondet Doctor sanctus serm. ccxxxvii. de temp. hoc Scripturæ sanctæ speculum lucidum perspicuumque est, non adulans, nec palpans. Scriptura sancta sit tibi speculum: speculans.

culum hoc habet splendorem, non mendacem splendorem, non adulantem, nullius personam amantem. Verum sicuti deformes femine specula vera refugiunt, ne proprias conspiciant maculas; ita nos speculum Scripturarum negligimus, respicimus videre, formidantes quæ nos conturbant; & vultus nostros convertimus ad specula novi modi opinandi, habentia splendorem suavem sensibus, adulantem, & palpantem concupiscentias nostras. Expergiscimini filii hominum, clamat zelo sancto æstuans Augustinus, sive Auctor Libri de salutar. docum. cap. ix. Ad vos scribit epistolam Princeps, Rex, Imperator vester, quæ denuntiat vobis thesaurum ditissimum donandum, dummodo pauca eius mandata servaveritis. Quid adeo stupidi, adeo fascinati estis, ut nec epistolam legere velitis? Quis subditorum tam demens, ut nec dignetur Regis sui diploma sibi directum legere? Omnis librorum sanctorum series ad nostram salutem scripta est. . . Per illos nobis loquitur Deus ipse & Dominus noster, & pie nobis voluntatis demonstrat affectum. Recognoscamus, & recogitemus, quali honore nobis illius sit legatio accipienda. Quid si legatio a Rege nobis veniret? Numquid non mox, aliis curis postpositis, prompta voluntate, & cum omni devotione litteras acciperemus, & legentes implere satageremus? Ecce de celo Rex Regum, & Dominus Dominatum, immo & Redemptor noster per Prophetas, & Apostolos dignatus est nobis dirigere litteras suas, non ut aliquod servitium sibi necessarium demandet; sed ut quæ ad salutem & gloriam nobis proficere possint, innotescant.

VII. Quid ad hæc Probabilistæ? Reponunt, inter prærogativas veræ probabilitatis unam, & potissimam esse, quod non repugnet evidenter alicui divinarum Scripturarum testimonio. At vix est testimonium aliquod divinum quod Probabilismus non eludat. Si quid Scriptura, inquit Augustinus Lib. III. de doctrina christiana cap. x. vel præceperit quod abhorret a consuetudine audientium, vel quod non abhorret, culpaverit, si animum eorum iam verbi vinxit auctoritas, figuratam locutionem putant. Non autem præcipit Scriptura nisi caritatem, nec culpatur nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum. Item si animum præoccupavit alicuius erroris opinio, quidquid aliter asseruerit Scriptura, figuratum homines arbitrantur. Nihil ad institutum nostrum opportunius. Novus opinandi Modus probabilisticus ita inveteravit, atque mentes quorundam occupavit, ut Scri-

pturæ divinæ, quæ penitus illum profligant, ad figuratas significationes detorqueantur. Quid, clamant aliquando, hanc Scripturam obrudis? Evidenter ne evincit quod probare contendis? Minime gentium. Sed transeat etiam quod probabilis evincant verbum Dei nos obligare ad legem implendam. Tamen hæc probabilior verisimilitudo non tollit quin opinio nostra minus utique probabilis, minus utique verisimilis, & humanæ libertati favens non remaneat & ipsa probabilis. Probabilis est nos actionem hanc exercendo violare legem, peccare mortaliter; at simul minus probabile est, nos non peccare, nec fore damnandos. Porro in hoc conflictu maioris & minoris probabilitatis, offensæ divinæ maiestatis, & damnationis æternæ, numquid æquum est ut privemur nostra libertate ludendi, conversandi, negotiandi, & fruendi nostris honestis recreationibus; licet probabilis sit periculum æternum pereundi, cum talia agimus? Hoc est germanum Probabilismi idioma, quod tibi, lector Christiane, extremum ingerit horrorem, & Probabilistis ansam nos deridendi, & traducendi, tamquam exaggeratores, declamatores, qui illorum benignum opinandi modum tetrus, & minus sinceris (cum tamen sint sincerissimi) coloribus depingamus. Sed ne commoveare: quoniam, inquit Augustinus, si animum præoccupaverit alicuius erroris opinio, quidquid aliter asseruerit Scriptura, figuratum homines arbitrantur. Proh Deum immortalem! inelamat Aquilinus Doctor Augustinus, sive alius Auctor tract. de scient. bon. & mal. post medium. Imperatoris sacra nemo sine periculo sui sanguinis contemnit, sed omnes suscipiunt cum tremore, & veneratione, & adorant vilissimam chartulam atramento scriptam, & velut divinos adorant apices. Scripturæ divinæ leguntur, verba Dei tonant, ipse Dominus, qui admonendo præsens presentibus loquitur, non auditur, aut fastidiose homines audiunt, aut, quod peius est, sedentes fabulis vacant. Imperator longe positus de chartula loquitur, & tremitur, & quasi præsens illa chartula adoratur. Testamentum dominicum recitatur, & ab aliquibus hominibus contemnitur? Et Lib. cont. epif. Parmen. cap. 11. Homini de Scripturis sanctis proferenti tam multa, & tam ingentia documenta, ipse sine documentis loquitur, & vult nihil probans credi sibi, invitans eum ad imitationem sui, quia & ipse quibusdam (antecefforibus Probabilistis) nonnisi loquentibus credidit? Qua credulitate quid magis temerarium reperiri potest?

VIII. Methodum facilem interpretandi Scripturæ sanctæ auctoritatem præbet S. Augustinus Lib. II. de Doctr. Christ. cap. 11. ut scilicet a manifestis & luculentis textibus ad difficiliores pergatur, & posteriores per primos declarentur. Quæ in Scriptura posita sunt præcepta vivendi, vel regulæ credendi, solentius diligentiusque investiganda sunt. In iis enim quæ aperte in Scriptura posita sunt, inveniuntur illa OMNIA quæ continent fidem moresque vivendi, spem scilicet, & caritatem. Tum in ea quæ obscura sunt, adaperienda & discutienda peragendum est, ut ad obscuriores locutiones illustrandas de manifestioribus sumantur exempla, & quædam certarum sententiarum testimonia dubitationem de incertis auferrant. Alterum documentum sane gravissimum nobis porrigit Augustinus, videlicet divinas Scripturas non modo præceptiones, & mandata continere, quibus formare mores nostros debemus; verum etiam si interdum ambigua & obscura mandata nobis videantur, Sanctorum vitam, & exempla perhibent, quæ quo in sensu accipienda illa sint, nos docent & instruunt. Sic enim Lib. de mendac. cap. v. loquitur. Divina Scriptura non solum præcepta Dei continent; sed etiam vitam, moresque iustorum, ut si forte occulium est, quemadmodum accipiendum sit quod præcipitur, in factis iustorum intelligatur. Heu nos felices, si divinam hanc regulam sequeremur? Nullus profecto Sanctorum latam viam probabilisticam calcavit. Sanctorum, quos certum est divino fuisse profusus lumine, vita verus est sacrarum Scripturarum interpretes. Verum & hic nonnulli suum habent effugium, Sanctos videlicet viam cucurrisse sublimem, gestibus heroicis ornatam, quæ peragenda proponi haud debent illis qui Christiani substantialiter tantum sunt, non perfecti. At hoc interpretamentum infra dispellam. Imitari enim ipsum divinum sanctissimumque Redemptorem nostrum astringimur; eique conformes fieri debemus, si videre ipsum in cælo volumus. Concludit vero S. Doctor, bene moratis fidelibus Scripturas divinas saluberrimas esse, illis contra perniciosas qui ad proprias appetitiones easdem detorqueere conantur. Omnia divina eloquia salubria sunt bene intelligentibus, periculosa vero his qui ea volunt ad sui cordis perversitatem detorqueere, potius quam suum cor ad eorum consuetudinem corrigere: enar. in Psal. XLVIII. conc. 1.

IX. Pauca cursim delibabo ex aliis Patribus. S. Anastasius Sinaita quest. lxxviii. in fact.

sacr. Script. hæc scribit. Quicumque sunt imperiti divinarum Scripturarum, non possunt esse patresfamilias. . . Magnum malum est ignorare sacras Scripturas. Hinc germinavit omnis pestis hæresum. . . Hinc anima cecitas, hinc deceptio demonum. S. Ambrosius Lib. IV. in Luc. de trib. tent. Christ. arti demonum vertit Scripturarum neglectum. Satanas transfiguravit se sicut Angelus lucis. . . & de Scripturis ipsis divinis laqueum fidelibus parat, utiturque testimoniis Scripturarum, non ut doceat, sed ut decipiat.

X. S. Gregorius Magnus Lib. XV. in Job. cap. 11. volumen volans Zachariæ pro sacra Scriptura accipit; & in illum textum, Hæc est maledictio quæ egreditur super faciem omnis terræ, hæc adiecit. Sed quia hæc sacra eloquia ad æternam damnationem sunt eis qui illa vel scire nolunt, vel certe sciendo contemnunt, recte de hoc volumine dicunt: hæc est maledictio quæ egreditur super faciem omnis terræ. Quid de illis dicendum qui Scripturas divinas nesciunt, & tamen dirigere per vias Domini animas audent?

XI. Gravis & formidanda est animadversio S. Petri Damiani epif. cvr. in textum illum 1. Reg. XIII. ubi narratur Philystæos Iudeis omnes fabros ferrarios sustulisse, ne nullus esset qui iisdem arma fabricaret quibus se defenderent. Faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel. Caverant enim Philysthiim ne forte facerent Hebræi gladium aut lanceam. Hac arte Theologos a Scripturarum sanctarum studio avertere tentat dæmon, sciens hæc esse arma quibus nostri iugulantur hostes, ut testatur S. Paulus ad Ephes. vi. Assumite gladium spiritus, quod est verbum Dei & iterum ad Hebr. iv. Virus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Quæ omnia sic interpretatur laudatus S. Petrus. Hunc gladium quia perverfi spiritus timent: fabros de terra Israel auferunt, dum eos, qui redarguere delinquentium errata deberent, a tenenda censura disciplina compefcunt: & hoc negligentia dissolutione contingit, ut in servorum Dei quibuscumque conventibus non modo cesset sermo divinus audiri, sed etiam honestarum artium exercitium frequentari.

XII. S. Bernardus serm. de Habacuc inter divers. quasi ætatis nostræ imaginem ob oculos haberet, narrat querimoniam discipulorum, qui post auditam Christi Domini concionem habitam Capharnaum, dixerunt illud ipsum quod nunc vociferantur plures: Multi audientes ex discipulis eius dixerunt:

Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? Ioan. vi. Ubi subdit Evangelista, multos tædio, & doctrinæ rigore pererrere factos abiisse. Ex hoc multi discipulorum eius abiierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. Conversus Christus ad discipulos, eos interrogavit, num & ipsi abire vellent. Qui continuo responderunt: Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Hoc idem ætate nostra accidit, inquit Bernardus. Christianis qui viam Christi arctam ambulant, qui caritate splendent, qui sincero æternæ salutis zelo ardent, iugum Christi suave est, verba Christi vitæ æternæ sunt. Contra clamant communiter alii, qui mundi illecebris, qui voluptatum lenociniis, qui sensuum appetitionibus indulgent: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? Rigorismus iste opprimit animas, conscientias lacerat, pacem turbat. Ideo se convertunt ad alios, qui loquantur placentia, qui videant vana, qui dulcia polliceantur & benigna. Ita dico vobis, fratres, usque hodie quibusdam est: quoniam verba quæ loquitur Iesus, spiritus, & vita sunt, & propterea sequuntur illum: aliis dura videntur, & miseram alibi querunt consolationem. Misera sane & tristis consolatio illa est quam hodie tot querunt in opinionibus non duris, sed blandis, non vitæ æternæ, sed vitæ carnalis, & æternum morituræ.

XIII. S. Thomas Aquinas præfatum S. Ioannis testimonium interpretans lect. viii. animadvertit, non paucos sed multos discipulos ob severum Christi Domini sermonem abiisse: quoniam, inquit, stultorum infirmitas est numerus: & Matth. xx. Multi sunt vocati, pauci vero electi: & tandem concludit: Quia non docebat eos PLACENTIA, vellent aliquam occasionem querere recedendi. Item hodie non pauci, sed multi durum evangelicum sermonem audire refugiunt: & blandos benignosque Prophetas adeunt, qui placentia eisdem loquantur. Omnia opera theologica S. Thomæ ex divinis Scripturis, & SS. Patribus compacta sunt. Initio suæ aureæ Summæ quest. 1. art. 8. definit. Argumentari ex auctoritate est maxime proprium huius doctrine, eo quod principia huius doctrine per revelationem habentur. Opusc. lxxv. Sacerdotis munia instruendi populum explicans, inquit: Circa instructionem populi duo sunt necessaria, scilicet doctrina, & vita pura; ut doceat populum verbo, & opere edificet exemplo. Debet etiam frequenter exponere verba sacre Scripturæ. Et alibi hæc habet: Si videmus

medicos corporum revolvare quotidie & legere libros &c. Magna STULTITIA est non legere libros Sanctorum medicinales animarum, in quibus docemur curare animas in aeternum vituras. Tempus tererem, si innumera testimonia, quibus necessitatem studii Scripturarum evincit, referre vellem. Sat est dicere, S. hunc Doctorem universam sacram Scripturam ita memoria infixam habuisse, ut mihi portentum magnum sit, dum eius opera lego tali artificio eloquiis Scripturarum intexta & concinnata, ut ex incredibili multitudine quaestionum, & casuum, quos discutit, vix aliquem absque divina Scriptura auctoritate resolvat.

XIV. S. Bonaventura in prolog. sui Confessionalis hæc scribit. Cum secundum B. Gregorium cura pastoralis sit ars artium, regimen animarum, & occultiora sint vulnera cogitationum quam viscerum; HORRENDUM profecto est videre quosdam Sacerdotes nostri temporis, qui sacram Scripturam, in qua presati regiminis ars SUFFICIENTISSIME traditur, & iura canonica, & scripta Doctorum in quibus PLENISSIME declaratur, vel per torporem legere negligunt, vel per ignorantiam nesciunt. Et tamen cordis medicos in audientis confessionibus se profiteri impudenter non metuant. Si horrendum est Confessarios ignorare Scripturas sanctas, & iura canonica: longe horrendius est hæc ignorari ab illis qui Doctores universales haberi volunt, & sponere munus tradendæ Theologiæ pro animarum rectoribus suscipiunt.

XV. Ceteros recensere negligo: nam evidens compertumque est, ab Apostolis ad tempora circiter S. Antonini Archiepiscopi Florentini usque, omnes Ecclesiæ Patres, omnesque Theologos scripta sua ex sanctis Scripturis, ex SS. Patribus, & Conciliorum decretis concinnasse. An volumina plurimum Casuistarum abundant aut Scripturis, Patribus, & Conciliis, aut humanis ratiociniis, distinctiunculis, subtilitatibus, subdistinctionibus, argutationibus, quæ omnia plerumque ex animis proprii systematis defendendi anticipationibus præoccupatis oriuntur, experientia testis est. An Cyprianus, Athanasius, Nazianzenus, Basilus, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Damascenus, Damianus, Bernardus, Thomas, Bonaventura, Antoninus, & ceteri omnes errarunt, deceptique fuere? Omnes, nullo dempto, XIV. circiter seculorum spatio, & factis, & verbis doctrinam fidei & morum ex Scripturis divinis, ex san-

ctis Doctoribus hauriendam esse docuere. Ergo qui aliter sentiunt, qui aliter scribunt; turpiter a via Christi aberrant.

XVI. Sed inquire, qui fieri potuit ut postremæ ætatis plures Theologi a maiorum semitis defecerint, Scripturasque sanctas neglexerint? Sed ego inquiri a te, cur primæ ætatis populi maiores nostri a tabulis cordis deleverint legem a Deo impressam: cur Pharisæi, & Scribæ Iudæorum, lege Domini neglecta, doctrinas hominum, sicuti eisdem improperavit Christus Dominus, docuerint? Aliqua tamen occasio, non data, sed accepta defectionis istius, in multis ultimæ ætatis Theologis hæc fuit. S. Thomas, S. Bonaventura, Alensis, B. Albertus Magnus & ceteri illius sæculi Theologi, ut infideles propriis armis revincerent, potissimum Arabes, Aristotelis Philosophiæ plurimum fidentes, Philosophorum doctrinas a lumine naturali arcessitas veluti ancillas ad arcem vocarunt & quamdam rationis & fidei concordiam sane mirabilem adornarunt, ut alibi indicavi. Sensim sine sensu, ut in rebus humanis omnibus accidit, posteriores Theologi, concordia hac fracta, divinique Scripturis, & Patrum testimoniis relictis, plus æquo rationibus humanis fidere ceperunt: & eo paulatim abusus, & vicissitudo devenit, ut plurimi Casuistæ una humana ratiocinandi arte usi sint, doctrina revelata neglecta. Et quoniam humana ratio se sola infirma & caliginosa est, heinc contingit ut ultimæ ætatis Casuistæ plurimas pugnantes invicem opiniones, & a veritate divinæ doctrinæ aberrantes in medium adduxerint. Ausum hunc Lutherus improperavit catholicis Theologis; ideo Ecclesia in Concilio Tridentino divinarum Scripturarum studium instauravit, ut infra fasius dicam.

§. III.

Quos præcipue Scripturæ sanctæ libros legere & meditari debeant christiani Moralis Theologi, & Confessarii.

I. Nihil in Scriptura sancta superfluum, otiosum nihil: quæ enim a Deo sunt, omnia ad Dei gloriam ordinata sunt. De universa divina Scriptura hæc S. Paulus ad Rom. xv. scribit. Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Rursus II. ad Timom. III. Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit

fit homo ad omne opus bonum instructus. Hunc Dei hominem a Deo, & Salvatore nostro Iesu Christo reformatum & perfectum infra Evangelistarum pennicillo dipingam. Nunc panem, quem ex universa divina Scriptura accipi pro eiusdem alimento debet, indicabo.

II. In primis ex veteri testamento libri sancti Psalmorum, Proverbiorum, Ecclesiastes, Sapientiæ, Ecclesiastici, & Prophetarum legendi, scrutandi, & meditandi sunt. In his documenta, consilia, instructiones pro Dei cultu, veneratione, & amore, pro mutua hominum societate, benevolentia iustoque commercio frequentissimè sunt, & omnium captivi natura sua accommodata. Iitorum studium præcipue utile est, & pro hominum diversitate fere necessarium. In libris Deuteronomii, Levitici, Tobie, Iob, Regum plurima occurrunt quæ lectores docent, erudiunt, & ad Deum colendum reverendumque inflammant. Si otio abundarem, specimen cuiusque libri, facta, portenta tum misericordiarum, tam iustitiarum in peccatores perstringere vellem. Sed tempus deficit, & prolixitas impedit. In Prophetarum, Regumque libris inveniet lector severiora esse Dei iudicia, & a iudiciis hominum longe diversa. Saulem Regem videbit propter duo facta abiectum, quæ moderne Theologiæ casuistica Auctores nonnulli forte consulti excussissent, quemadmodum & supputationem Regis David, quæ Deo adeo displicuit. Videbis Reges etiam malos suspiciendos esse, fœdera cum infidelibus non esse ineunda, Regum consultores dura & aspera omni abiecto timore manifestasse: contra Prophetas, seu Theologos (nomine enim Prophetarum etiam Theologi, & Doctores in Scriptura interdum nominantur) insipientes, adulatores deceptoresque plures extitisse. Prophetæ sancti Dei lumine perfusi, Doctores morum sunt, quos Deus destinavit ad populum suum erudiendum. Miramur nos populum Iudæum tanta beneficiorum multitudine donatum, ingratum, idololatram, obcæcatum: & tamen ex universo humano genere gens illa a Deo electa erat, non secus ac nos Christiani catholici. Homines illi erant eiusdem naturæ sauciata, vulnerata, iisdem passionibus luxuriæ, iracundiæ, avaritiæ, ambitionis, superbiæ obnoxii, & ad peccandum proclives, sicuti & nos sumus. Iudicia tremenda quæ Deus tulit in Reges, in Sacerdotes, in Pastores, in Doctores, in populum; quanta severitate animadverterit in feneratorum, in idolorum cultores, in legis transgressores, in fraudulentos, in inruptores,

ibidem perdisces. Heinc colliges, non mitius Deura acturum nobiscum, si similia perpetraverimus; immo severius, cum maiori lumine, & gratiarum copia ornati simus. Colliges, innumeros Christianos non minus avaros, fornicatores, ambitiosos, vindices esse quam Iudæos. Adeo isti declinavere a iustitia, a sinceritate, a proximi amore, a vero Dei cultu, ut vix esset qui faceret bonum. Labiis Deum honorabant, sicuti & tot Christiani; longe autem a Deo corda eorum erant. Hæc, & innumera alia dum legeris, naturæ humanæ infirmitatem, ad sui perditionem prolabantis, ineffabilis divinæ providentiæ regimen, & infinita alia arcana meditaberis, quæ ad mores tuos formandos, ad declinandum malum, bonumque faciendum excitabunt. Quid de rerum, & eventuum varietate, quid de historica eruditione, de civili, & œconomico regimine, & de secentis aliis documentis, quæ inde percipies, dicendum esset?

III. Uberior erit fructus, quem sacra Evangeliorum lectio tibi pariet. Quæstionculas, casus, controversias ibi non offendes. Nemo enim legislatorum casus, & disputationes, quas excogitare hominum ingenia valent, suis inseruere legibus; immo, ut ex S. Thoma alibi demonstravi, nec convenit, nec fieri id potest, spectata humani ingenii natura. Sed ibi meditaberis splendidissimam illam caritatem quæ Evangelii gratia est, & prærogativa, qua ceu veste fulgentissima filii Dei a filiis hominum secernuntur. Cum huius divinæ virtutis officia, & proprietates, quæ homines Deo, & homines cum hominibus dulci, & mirabili fœdere copulant, contemplatus fueris, plures quaestiones, plures casus resolves, definies, & quidem rectius sanctiusque, quam si ingentia Casuistarum volumina memoria teneris. Unicus Christi sermo in monte ad Discipulos habitus plura te docebit, & christianæ Moralis calentorem te efficiet, quam si plurium annorum intervallo hominum libris studuisses. Ibi comprehendes, quantifaciendæ sint divitiæ, honores, dignitates; quo in loco habendæ sint deliciæ, illecebræ, honor, exultatio, plausus, & cetera omnia mundi bona. Cognosces diligendos inimicos esse, perferendas iniurias, bona pro malis reddenda, detestandam hypocrisim, exteriorem cum interiore coniungendam pietatem. Mirabiles, & instructionibus secundæ parabolæ de virginibus damnatis, de invitatis ad convivium & relictis, de talentis negotiandis, & tot aliis

quæ ad mores formandos pertinent, cautum, sollicitum, vigilantemque constituent. Duas offensas vias: alteram arctam, spinis flagellis, tribulationibus confitam, quæ sola ducit ad vitam, & paucos per eam ambulantes; alteram delictis, voluptatibus, otio affluentem, per quam multi currunt, & æternum pereunt.

IV. Apostolorum epistolæ sunt universæ fidei, & morum Theologiæ succus & compendium. Illas scripserunt Apostoli sancti ad Christianos omnes illius temporis, videlicet ad Doctores, Episcopos, Pastores, nobiles, plebeios, milites, mercatores, iudices, ad populum denique doctum, & indoctum, iisque gradibus distinctum, ac sumus nos in præsentia. Ignorarunt ne Apostoli sancti modum formamque instruendi fideles eiusdem conditionis, eiusdem professionis ac nos sumus? Ignorarunt ne Apostoli regulas, instructiones, doctrinam ad fidelium salutem necessariam? Ignorarunt ne Apostoli, quid impium, quid declinandum ad evadendam damnationem æternam? Defecerunt ne illi, præterierunt ne aliqua ad cognoscendum, quid esset vetitum, quid præceptum, quid indifferens? Alterutrum ergo dicendum: aut ignorantes fuisse Apostolos, Evangelistas, universumque illum factorum Theologorum cœtum; aut doctrinam omnem ad salutem requisitam tradidisse, ut infra fufius demonstrabo.

V. Pauca cursim indicavi, quæ tamen satis sunt, ut hinc dignoscere valeas, quam decepti illi sint, si qui sunt, qui aliam præter hanc doctrinam ad animas dirigendas requirunt. Hæc explicari, amplificari, digeri, prout diversa populorum conditio fert, optime potest: & eiusmodi libros magni facimus; eos vero reiicimus qui aliam diversam doctrinam tradunt. Hanc solam legem evangelicam interpretati maiores nostri sunt, hanc solam amplificare exemplis, similitudinibus illustrare pro diversa hominum conditione curarunt. Huic soli si studueris, evanescent atque disperibunt innumera illæ quæstiones quæ pruriant hominum auribus. S. Ioannes Evangelista discipulis suis, documenta & præceptiones quærantibus, paucis verbis respondit: *Filioli diligite alterutrum. Nihilis trinum vulgareque dictum hoc illis apparuit. Pro novis, & peregrinis sententiis instantibus idem semper dedit responsum. Quare tædio affecti inclamarunt: Cur semper idem*

loqueris? Quia, reposuit ille, præceptum Domini est: si hoc fiat, sufficit. Lege eiusdem Apocalypsim, in qua licet multa, & sublimia mysteria futuro tempore implenda revelentur, plurima tamen monita doctrinalia continentur, quæ tibi viam Domini percurrenti calcaria adderent acutissima. Unum præ ceteris illius documentum serio tibi meditandum propono. Erat tum Episcopus Laodicæ doctus, qui cælestium donorum copia divitem se reputabat: nullius egere instructione, nullius se criminis conscium credebat. Sua & ille, quemadmodum nos, formaverat morum systemata, & regulas honestatis, sed valde benignas, & indulgentes. Audi quæ ad eum S. Ioannes scribit cap. III. Scio opera tua: quia neque frigidus es, neque calidus: utinam frigidus esses, aut calidus: sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Quia dicit: Quod dives sum, & locupletatus, & nullius ego: & nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & vestimentis albis induaris, & non appareat confusio nuditatis tuæ: & collyrio unge oculos tuos, ut videas. . . . Qui habet aurem, audiat, quid Spiritus dicat Ecclesiis. Hoc sanctarum Scripturarum collyrio ungenti sunt oculi nostri, ut videant tot opinionum portenta fere a duobus sæculis inventa ad demulcendos sensus nostros. Tu vide, an plurium doctrinæ expellant teporem illum tremendum formidandumque qui Dei vomitum, & iram provocat. Calidum ne, & caritatis fervore ardentem te efficiant doctrinæ illæ quæ Deum per se amandum toto vitæ tempore, aut singulis annis negant? Hæc, & plurima alia, quæ prætereo, tibi meditanda relinquo.

§. I V.

Sophismata, quæ opponere patroni casuistica Theologiæ possunt, diluuntur.

I. PRIMUM festiva simul, & crassa quædam obiurgatio est nonnullorum, & Lutherianorum accedere. Vaidenses insipientes effuriebant, nihil agendum, nihil tenendum quod in Scripturis sanctis expretium non sit. Iam supra, & alibi ex S. Thoma palam feci, fieri minime posse ut legum-

legumatores omnes eventus, & casus futuros comprehendant in suis legibus: quia innumeri sunt casus qui occurrere solent, quique incredibilem confusionem in lege comprehensi parerent. Dicimus ergo, omnia principia contineri in verbo Dei aut scripto, aut tradito, ex quibus illa omnia deduci possunt quæ ad credendum, & agendum necessaria sunt. De verbo tradito, seu de divinis traditionibus infra sermo erit. Patet ergo, casus, quæstionesque omnes quæ contingere inter homines possunt, expressas non esse in verbo sive scripto, sive etiam tradito; sed principia & regulas omnes ibidem extare, ad quas occurrentes revocari disputationes valeant, & debeant.

II. Martinus Lutherus, inquit, a divina Scriptura suæ hæresis orsa duxit: elatis cothurnis, & plenis buccis Catholicis improperavit Scripturarum neglectum: ad Scripturas semper provocavit, semper inclamavit: Textum sanctum quæro, & sophistæ se recipiunt ad Dialecticam Aristotelis. Ergo qui, spretis libris Casuistarum, ad Scripturam provocant, Lutherum imitantur.

III. Probabilistæ illi qui hoc obtrudunt commentum, nimium se deridendos propinant. Ignorant isti plurimos plus æquo ab una hæresi discedendo in aliam lapsos hæresim esse, ut Eutychnianis, aliisque accidit. Ignorant, plures nimio imprudentique zelo se fortius opponendi Iansenistis, in laxiores opiniones corruisse, ut novem Episcopi, & Archiepiscopi Hispaniarum de Probabilitate non paucis Hispanis testantur, quorum verba dedi *Prolegom.* II. Ignorant tandem, hæreticos plurima docuisse quæ non minus vera quam sancta sunt. Lutherus, Calvinus, Bucerus Trinitatem, Incarnationem, fidem, caritatem prædicarunt: hoc illis exprobrasset, si revera desides, oscitantes, & ignorantes sanctarum Scripturarum fuissent. Verum calumniam Catholicis asinxit Lutherus. Fuerint Scholastica aliqui trices metaphysicis plus æquo implicati, & Scripturarum studio destituti: ite ne quorundam Scholasticorum ignorantia generatim in Catholicos detorqueatur?

IV. Porro ad facti veritatem quod attinet, hæc scribit Melchior Cano *Lib. IX.*

cap. I. „Hoc vero sæculo fuisse etiam in „Academiis multos qui omnem ferme „Theologiæ disputationem sophisticis, ineptisque rationibus transegerint, utinam „ipsi non fuisset experti. Egit autem „diabolus, quod sine lacrymis non queo „dicere, ut quo tempore adversum in- „gruentes in Germania hæreses oportebat „Scholæ Theologos optimis esse armis instructos, eo nulla prorsus haberent nisi „arundines longas, arma videlicet levia „puerorum. Ita irrisi sunt a plerisque, ac „merito irrisi: quoniam veræ Theologiæ „solidam effigiem nullam tenebant, umbris utebantur, easque ipsas utinam se- „querentur: feruntur enim e Scripturæ „sacræ principiis, cuius isti vel umbras „non sunt assecuti. Quocirca homines „verbo tenus in Theologia magistri pugnavere illi quidem adversus Ecclesiæ „inimicos, sed valde tamen infelicitè. „Male enim se res habet, cum quod ingenio & eruditione effici debet, id tentatur a viris qui & ingenio parum valent, nec sunt admodum eruditi. Errabant illi autem a principio studiorum „suorum. Cum enim facultates eas quæ „linguam expoliunt, mirum in modum „neglexissent, cumque se se in sophistica „arte torquissent diutius, tum demum Theologiam aggressi, non Theologiam, sed „suum Theologiæ sequebantur. Quod si vituperandi sunt qui per ignorantiam erraverunt, quid de iis existimandum qui „volentes & prudentes in errore incidunt? Nam cum rem perditam, & „collapsam sua restituere auctoritate deberent, tempori, ut inquit, inservientes non modo sophisticata non profligant, verum etiam auxerunt.“

V. Non ergo erravit Lutherus, nec quod Scripturarum sacrarum studium inculcaverit, nec quod earum ignorantiam aliquibus exprobraverit. Aberravit mortalius audacissimus, quod divinas Scripturas non Ecclesiæ iudicio, sed suo Lutherico & hæretico spiritui subiecerit. Verum si nos contra, Scripturis neglectis, ingenio, & solis humanis ratiociniis nixi viam constituere salutis nostræ audebimus, ab errore immunus erimus? Errari enim utroque modo potest, & Scripturas sinistre interpretando, & Scripturas ignorando. Aberravit Lutherus Scripturas male intelligendo: aberrant & illi qui aut Scripturas ignorando, aut eas novo opinandi modo probabilistico

a simplicitate evangelica omnino alieno, ut Alexander VII. definit, ad propria humana sensa detorqueat.

VI. Verum ut aliquo tangantur sensu illi qui Lutheranismum & Iansenismum catholicis, probatisque Theologis obicere non verentur, doctrina S. Pauli, & S. Augustini instruendi sunt. Apostolus I. Cor. II. propter electorum probationem hæreses esse debere ait. *Nam oportet & hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.* Quem textum S. Augustinus Lib. de ver. relig. cap. VIII. sic interpretatur. *Oportet multas hæreses esse, ut probati manifesti fiant inter vos. Utamur etiam isto divina providentia beneficio. Ex his enim hominibus hæretici fiunt qui etiam si essent in Ecclesia, nihilominus errarent. Cum autem foris sunt, plurimum prosunt, non verum docendo, quod nesciunt, sed ad verum quærendum carnales, & ad verum aperiendum spirituales Catholicos excitando. Sunt enim innumerabiles in Ecclesia sancta Deo probati viri, sed manifesti non sunt inter nos, quamdiu imperitia nostræ tenebris delectati dormire malimus quam lucem veritatis intueri. Quapropter multi, ut diem Dei videant, & gaudeant, per hæreticos de somno excitantur. Utamur igitur etiam hæreticis, non ut eorum approbemus errores, sed ut catholicam disciplinam adversus eorum insidias asserentes, vigilantiores, & cautiore simus, etiam si eos ad salutem revocare non possumus.*

VII. Alius memoria commendanda est doctrina hæc. Illi hæretici fiunt qui etiam si essent in Ecclesia, errarent. Foras eiiciuntur, atque eos contra Ecclesiam divina providentia bellum gerere & pugnare permittit, ut & socordes & dormientes Catholici excitentur, atque cautiore, & vigilantiores fiant. Flagitia, abusus, scandala, ignorantia tenebræ Ecclesiæ splendorem Lutheri tempore obscurabant. Lutheri instrumento Deus usus est, quo catholicos viros ad Scripturæ sanctæ studium, ad scelera profliganda, ad Dei cultum instaurandum excitaret, inflammaret, urgeret. Et ecce brevi annorum intervallo copiosam Cardinalium, Episcoporum, Theologorum, qua sanctitatis, qua eruditionis, doctrinæ, atque prudentiæ splendore coruscantem aciem, in hæreticos irrupentem. Sapientia, eruditio, morumque integritas Patrum Tridentinorum antiquorum Conciliorum maiestatem præferabat. Refloruit Ecclesiæ disciplina, Cleri mores ad primævum splendorem reformati, sublata po-

pulorum scandala, erecta pro iuvenum eruditione Collegia, pristinaque Ecclesiæ facies resulsit. Novus opinandi modus in christiana morali Theologia tradenda paullo post Tridentinum Concilium excogitatus, initio veluti innoxius, & quasi inter latebras quorundam Scholasticorum absconditus, postea ad morales Theologos transfiliavit, & paulatim christianæ Ethices nitorem offuscavit, deinde eiusdem prima aggredi capita cœpit, & tandem elapso circiter sæculo extremas evangelicæ morum doctrinæ clades intulit. Erupit in medium Iansenistarum secta, Lutheri & Calvinii adversus libertatem hæresim ab orco revocans. Opinione laxarum portenta a quibusdam Probabilitis investita in unum collecta, & typis edita, Episcopis, & Ecclesiæ denuntiavit perdocti Parochi. Episcoporum, Theologorumque zelus continuo exarsit in casuisticas laxitates. In eisdem Universitatum Cathedræ detonant; Episcoporum doctissimæ pastoralis epistolæ evangelicum gregem intruunt; Theologi calamos acuunt, & pro sanioris Moralis integritate strenue pugnant, doctissima volumina edunt; & tandem Romana Sedes laxas & scandali plenas propositiones damnat, & novum opinandi probabilisticum modum ab evangelica simplicitate alienum, Patrum doctrinæ adversum, omniumque malorum fontem indigitat. En quam vera sit magni parentis Augustini doctrina, hæreticos nempe Ecclesiam vexantes excitare Catholicos dormientes, eosque vigilantiores efficere, & ad custodiendum doctrinæ depositum provocare. Qui itaque faustis avibus adversus hæresim Iansenianam præliari, & cum Iansenistis manus conferere volunt, primum omnium Probabilitis nuntium remittant, & casuisticis laxitatibus profligatis, præcepta morum simul, & fidei dogmata ab hostium cavillationibus, & versutis commentis asserant. Non minus aberrant illi qui, ut vehementius se opponant Iansenistis, longius a iusta Moralis evangelicæ severitate recedunt, quia Iansenistæ damnant probabilisticas laxitates; ac alii qui ut securius declinent hæresim Lutheri, Scripturas sanctas negligunt, quia Lutherus Scripturæ sacræ studium vehementius inculcavit. Lacrymis deplorant Episcopi, & Archiepiscopi Hispani illos Probabilitas præsertim Hispanici regni, qui, ut a Iansenistis longius distent, laxiores morum opiniones promovent. Labet iterum eorum verba rescribere ex citato libello supplici in alloquio ad summum Pontificem CLEMENTEM XI. ubi hæc habent-

habentur. „ Ex quo autem ortum sumat, „ quod in nostra præsertim Hispania, quadraginta plus minusve ab hinc annis, „ TANTA LAXITAS in opinando usquequaque creverit, facile conicere nobis est. „ Quo enim nostrum regnum magis experta a peste Iansenistarum singulari Dei beneficio in hoc plena sanitate gaudere dignoscitur, eo LAXARUM cœpisse OPINIONUM LICENTIAM NOSTRATIBUS ARRIDERE, proculdubio credimus. Namque cum in nobis sileant incompositi illi clamores, quibus illius pessimæ factionis sectatores adversus Moralis laxitatem (quam vocibus insectantur, operibus tamen sequi videmus) insurgunt: ex hoc LAXITATEM ISTAM minus, quam par est pluribus Theologis cœpisse displicere, immo aliquibus placere, autumamus; eo nimirum prætextu allecti, QUOD SIC A IANSENISTIS PARTIBUS MAGIS RECESSISSE VIDERENTUR. Quibus non leve fomentum præstitit, & præstat, quod experimento habemus, quod etsi vere cordati coercendam hanc licentiam merito censeant, non defunt qui arbitrentur, etsi christiano zelo, nec in hoc cum insectis Iansenismo convenire fas esse. Ast nos, continua per omne sæculum experientia edoctos, non latet unius extremi mali removendi causa non esse declinandum incaute in alterum extremum contrarium. Veritas enim quærenda in medio est: quandoquidem, ut Tertulliana utamur phrasi, *Semper Christus inter duos latrones crucifigitur.* „

§. V.

Aliud sophisma repetitum a triplici via, peccatorum, iustorum, & illorum qui perfectioni inhiant, quibus solis necessaria asseritur sacra Scriptura notitia, exploditur; & iterum confirmatur necessitas scrutandi Scripturas.

I. **I**nter commenta innumera quæ humana ratio in æternæ salutis negotio excogitavit, hoc quod proposui, infimum non tenet locum. Triplicem viam plures in hoc negotio commenti sunt. Alia est peccatorum, quæ ad infernum ducit: de qua nullus sermo est. Alia iustorum, qui substantia-liter, ut loquuntur, vitam christianam vivunt, & a peccatis mortalibus abstinent. Alia illorum qui ad perfectionem & sanctita-

tem aspirant. Primam ex his duabus postremis viis percurrunt communiter Christiani mundanis deliciis affluentes, & mundi negotia tractantes, peccata tamen mortalia expresse cognita, & manifesta devitare studentes. Secundam insistant Christiani illi, & Christianæ quæ ad perfectionem tendunt, vocanturque viri, & mulieres spirituales. Pro regimine, & directione Christianorum primi generis designantur libri casuistici, qui viam salutis a duobus circiter sæculis dilatate cœperunt, hoc constituto axiomate: *Nunc facilius peccata dimittuntur quam committantur.* Librum in quo hoc axioma habetur, citare nolo. Si cupis scire, verum ne an falsum sit axioma istud, consule proximo virorum, & mulierum quæ continenter defatigantur in saturandis concupiscentiis, in suis desideriis explendis, ludis, choreisque agendis, virium etiam corporalium extenuatione, & post tot exantlatos labores facillime a non paucis facris ministris, levissima poenitentia imposita, absolvuntur. Horum profecto respectu verum est axioma: *Nunc facilius peccata dimittuntur quam committantur.* Itis ergo animabus libri designantur casuisticæ Moralis laxioris. Quoniam (inquit P. Elizalde Lib. VI. quest. xv. §. 7. ubi hoc inauditum sophisma explodit) doctrinæ probabilisticæ investæ sunt ad simpliciter conservandam gratiæ vitam, seu ad simpliciter esse; aliæ doctrinæ ex Scripturis, & Patribus erutæ ad melius esse: licuti ad vitam corporalem aliquis cibus necessarius est; ad vitam meliorem epulæ delicatiores: ad iter habendum simpliciter, pedes; ad iter agendum commode, currus. Et ne quispiam suspicetur, me ista gratis, & veluti ad invidiam conflandam excogitasse, lubet verba præfati doctissimi Elizalde transcribere. „ Illis itaque duobus „ divinis spiritualiter vivendi institutis, nemo „ Christianorum est qui desipiat, Scripturas „ Dei, & doctrinas in eis traditas non esse „ optimas, non esse utilissimas, & sanctissimas; Prophetas, & Apostolos non esse „ Doctores optimos; Magistrum nostrum „ Salvatorem non esse Doctorem omnium „ præstantissimum, & primum. Nihilominus harum Scripturarum, horum Doctorem „ doctrinam pene omnem ad eos pertinere „ censere videntur qui ad perfectionem contendunt; id est, pertinere ad melius esse, „ & melius vivere, non ad simpliciter esse, „ & simpliciter bene & iuste vivere. Idem „ que censere videntur de doctrina sanctorum Patrum, ac librorum spiritualium ple-

rorumque & ut in plurimum. Ad simpliciter vero esse, & ad simpliciter bene, iusteque vivere videntur alios Doctores, aliosque libros, & doctrinas assignare, est in eis Doctores illi priores, eorumque doctrina non colantur. Dicis, neminem esse qui ita existimet. Et utinam nemo sit, & nemo etiam futurus sit. Enim vero hoc concessio habeo torum intentum quaestionis. Nam sequitur: Ergo doctrina Scripturarum necessaria est ad simpliciter esse, & ad simpliciter bene, iusteque vivendum.

II. Ineptissima ergo, commentitiaque est distinctio illa librorum *spiritualium*, quibus doctrina Scripturae sanctae explicatur, & librorum illorum quos *Casuisticos* vocant, si doctrinam contineant quae nec ex Scripturis eruta sit, nec ad Scripturas divinas revocari possit. Et sane distinctio haec librorum qui *spirituales* vocantur, & librorum qui non spirituales, sed *casuistici* appellantur, seipsa maximum absurdum praefert, quasi libri *casuistici* non spirituales, sed corporei & terreni essent. Doctrina igitur revelata omnibus necessaria est, eique magistri morum sedulam navare operam debent: atque istius divinae doctrinae pabulo omnes ad unum Christiani alendi sunt, tum ut vivant, tum ut perfectius vivant. Numquid Christus Dominus, eiusque Apostoli doctrinam tradiderunt pro solis Christianis qui perfectioni dant operam; pro Christianis vero qui *substantialiter* tales sunt, doctrinam tradunt Auctores qui *Casuistica* vocantur? Nemo non videt, quam sit monstruosa illa distinctio duplicis doctrinae, unius pro Christianis ad perfectionem aspirantibus, alterius pro Christianis communiter dictis. Hinc enim sequitur Christum IESUM non esse Magistrum omnium, si pro omnibus eandem doctrinam non docuit. Scripturae autem divinae clamant: Unus est Magister vester Christus, sicut unicus est Pater noster Deus, qui amore paterno eodem doctrinae cibo omnes filios alit.

III. Hoc eodem lacte S. mater Ecclesia, quae vera interpretis est doctrinae divinae, fides pascit. Ex innumeris quaestionibus quas a sua fundatione sive ad fidem, sive ad mores spectantes, discussit, nec unam definitivis inconsultis Scripturis, Traditionibus, & Patribus. Porro si Ecclesia, quae claves habet scientiae sibi a Deo collatas, cuique Spiritus sanctus assistit, nihil arbitrio suo, nihil humanis solis ratiociniis nixa determinat & definit; sed antequam fidei & morum controversias dirimat, Scripturas sanctas, tradi-

tionem sacram, & sanctorum Patrum doctrinam consulit: nos, qui nec claves habemus scientiae divinae, nec promissam, sicut illa, Spiritus sancti assistentiam, nostris rationibus, Scripturis, Conciliisque neglectis, quaestiones circa credenda, & agenda resolvemus? Illa quidem certo definit, nos probabiliter. At numquid in nostris probabilibus decisionibus imitari non debemus methodum ordinemque quem sancta mater Ecclesia servat in suis definitivis sententiis? Numquid alios nos fontes habemus, unde haurire aquas salientes in vitam aeternam valeamus?

IV. Repones, omnes Scriptores, sive librorum *spiritualium*, sive librorum *casuisticorum* conscientiae suas haurire conclusiones ex Scripturis sanctis, hoc solo discrimine, quod illi in regulis generalibus tradendis se continent; *Casuistica* vero ultra pergunt, & particulares quaestiones resolvunt. Si ita res est, cessat quaestio omnis. At rursus quaero, num resolutiones *casuisticae* peculiare conformes sint regulis, & documentis generalibus, quae ex Scripturis sanctis eruunt Auctores librorum *spiritualium*, & Patres sancti? Si consona sint omnia, nulla inter nos lis est, nullaque inter utriusque generis libros differentia. Verum si comparatio fiat *casuisticae* doctrinae plurium *Moralistarum* cum doctrina sive Patrum, sive librorum quos *spirituales* vocant, non minor apparebit distantia quam caelum inter & terram. Nemo improbat ex principiis revelatae doctrinae deducere singulares conclusiones: cum in hoc sita Theologia sit, ut omnes fatentur: quae Theologia una est, ut S. Thomas probat *l. Part. quaest. I. Verum* Theologia Patrum, & librorum *spiritualium* toto caelo differt a Theologia *probabilistica* & *casuistica*. Nemo negabit Theologiam morum Patrum, & librorum *spiritualium* ex Scripturis sanctis optime haustam. Ergo opposita doctrina *casuistica* plurium *Moralistarum* in divinas Scripturas revocari nequit. Quid quod vel ipsi adversarii, si qui sunt, hoc consententur, dumasserunt libros *spirituales* illis deservire Christianis qui ad perfectionem aspirant; *morales* vero pro illis qui scire volunt, quid sit peccatum mortale, quid veniale, & *substantialiter* tantum christianam vitam ducere. Quid plura? Nonne quando Christiani vel ferventem Concionatorem audiunt, aut librum *spiritualium* legunt, puta Granatensem, Spinozam, Rodriguez, Saniure, & centum similes, & conscientiae morsus experiuntur, ad *Casuistica* concedunt, ut benigniorem doctrinam inveniant.

niant, qua remordentis conscientiae latratus placent?

V. Insistes, non omnes conscientiae casus, non omnes quaestiones in Scripturis, & Patribus reperiri. Fateor. In nulla lege, ut iam dixi supra, omnes quaestiones, & controversiae, quas hominum ingenia excitare valent, decisae reperiuntur. At principia sunt, & regulae in qualibet lege optime concepta, & expressa, unde dirimi insurgentes controversiae queant. Verum de hoc infra.

VI. Luculentius divinarum Scripturarum investigatio necessaria confirmatur. Divinae Scripturae epistolae sunt omnipotentis Dei ad nos missae, ut alias diximus: & eas nos legere dedignabimur, aut negligemus? Rogatus Hieronymus, quis esset, se Christianum esse respondit. Sed responsum audivit: *Mentiris, Ciceronianus, non Christianus es*: quod libros Ciceronis plus iusto legeret; cuius rei testis est Hieronymus ipse. Amatorculi, & amasiae epistolas, quibus mutuo amorem fovent, continenter ante oculos habent: & nos, neglectis epistolis Dei, libros interminabilium quaestionum plenos legimus? Quid si Romani, si Corinthii, si Galatae legere epistolas Pauli renuissent? At numquid non aequae ad nos ac ad illos scriptae epistolae illae sunt, & universa Scriptura sacra? An universa morum Theologia non disputat de sacramentis Dei, de bono, & non bono, de peccato, & non peccato, de peccato mortali, & veniali, de actibus humanis? Rationem nostram obtenebratam esse diximus. Quomodo igitur scire haec omnia possumus, nisi Dei voluntatem investigemus? Dei autem voluntatem scire qua ratione valeamus, nisi legamus epistolas divinas, quae hanc divinam voluntatem patefaciunt? Quid, si Europei populi de rebus Scaenibus, non lectis eorum libris; quid, si de voluntate amicorum, Principum, & quorumlibet hominum definire aliquid vellemus, non lectis eorumdem epistolis, quibus illi res suas declarant? An portentosa insania haec nostra non esset?

VII. Consulamus hodiernos antiquarios eruditos, criticosque plurimos, qui, ut punctum aliquod antiquitatis controversum decident, oculos defatigant in perscrutandis membranis, quas praemanibus semper habent, in lapidibus, in numismatis speculandis. Quid, si eosdem alloqueris? Nonne tot libri prostant eruditione pleni, qui idem tractant argumentum? Quid ergo oculos defatigatis, quid otio abutimini in membranis istis, in petris, in nummis contemplandis, meditan-

disque? Cur modernorum lectione contenti non estis? Sibilis, & risu te exciperent ut insanum. Puderet quippe eos quidquam de antiqua eruditione definire, nisi prius illi ipsi vetustatis monumenta, & quidem authographa, aut illi propinquiora legerent, examinarent; nisi prius Auctores antiquiores, & synchronos, aut suppreses, aut viciniore omnes severa critice expenderent, ut inde veritatem eruerent, & modernorum lapsus, aberrationes, deceptionesque castigarent. Ad nos nunc oratio redeat. A duobus circiter saeculis prodiit in medium numerosissima *Moralistarum* multitudo, nova *probabilizandi* methodo investita. Isti non duodecim Tabularum legibus, sed antiquissimis Scripturis Dei neglectis ingentia volumina, polyantheas, panoplias, alphabetaria, compendia decisionum, & resolutionum ediderunt in lucem. Si dicerem istos maiori ex parte neque ingenio, neque eruditione, neque maturo iudicio praeditos fuisse: si dicerem in maiori parte horum voluminum desiderari Scripturarum, Patrum, Conciliorum, Traditionis testimonia: si dicerem nullam in magna istorum librorum parte criticam, nullum examen Scripturarum, Patrum, & sacrae antiquitatis occurrere; si tandem dicerem maximam istorum librorum partem constare distinctionibus, speculationibus, & citationum catalogis, quibus Auctores mutuo se laudant, & praconis se extollunt, & veluti aves & oves, inquit Navarrus in suo *manuali*, alii post alios eunt: a veritate non aberrarem, cum notorium factum sit. Et hi tamen sunt magistri morum, conscientiarum rectores, animarum iudices. Verum fortius urgeo argumentationem meam. Finge Probabilistas, qui novam in sacram Theologiam opinandi formam intruserunt, divinas Scripturas, Patrum libros, Conciliorum canones consuluisse, eorumque libros plenos esse Scripturis sanctis, Patrum, & Conciliorum testimoniis: quod quam sit verum, ipse noscis. Quid inde? Illis ne solis fidere debent Sacerdotes Domini, animarum Pastores, & qui rebus morum, & fidei scribere contendunt? Puderet modernos eruditos quidquam typis evulgate, immo disputare de profana antiquitatis eruditione, nisi prius, quoad fieri potest, ipsa originalia antiquitatis monumenta mentis indagare investigarent, expenderentque; tamen plurimi eruditi moderni testentur se eadem monumenta consuluisse, & severius examinasse. Et summopere non pudebit divinae Theologiae

gix magistros in morum, fideique contro-
versis divinas membranas negligere, sacros
antiquitatis scriptores præterire, recentiori-
bus Casuistis fidere, & eorum decisionibus
fascis submittere? Crimen grave esset Scri-
pturas sanctas in morum controversiis negli-
gere, solosque Moralistas legere; etiam si
isti testarentur, se ex foliis Scripturis & Pa-
tribus suas hausisse decisiones, ob timorem
ne aut ingenii tenuitas, aut osecantia, aut
partium studium eosdem a sincera interpre-
tatione abduxissent? Quale ergo crimen erit
illis fidere, neglectis Patribus, & Scriptu-
ris, si luce meridiana luculentius est pro-
babilistas Scriptores non paucos Scripturarum,
Patrum, & Traditionis studium maiori ex
parte neglexisse, suosque similes consuluisse
in casibus resolvendis? Recitant utique et-
iam Probabilistæ plures aliqua Scripturarum
testimonia, ut demonstrent hoc & illud
mandatum esse divinum, hanc & illam le-
gem latam esse a Deo, ut denique confir-
ment id de quo nullum est apud Catholicos
dissidium. Ceterum quot sunt Casuistæ qui
peculiares casus in divinas Scripturas, in Pa-
trum doctrinam revocent? Quot sunt qui,
quemadmodum nostri maiores, & Patres
nostri, intexam Scripturarum, & Patrum tes-
timoniis scripta sua? Quot, uno verbo,
sunt Moralistæ in quibus revera eluceant sol-
licitudo, anxietas, desiderium, cura, conten-
tio, & conatus omnia decidendi ad sacra-
rum Scripturarum amussim? Nonne primum
principium Probabilissimi est, testimonia di-
vina, leges divinas, de quibus in utram-
que partem probabiliter disputatur, non esse
leges, atque adeo non curandas, sed res-
piciendas, tamquam non sufficienter promul-
gatas? Hæc omnia sunt vel ipsis lippis &
consonis nota. Tot ne laxitatum portenta
edidissent in lucem Casuistæ, si Scripturas
sanctas, & Patrum doctrinam consulissent?

VIII. Ut omnia in pauca contraham,
legantur, & revolvantur, si lubet, Casu-
istæ. Quidquid boni, quidquid veri, quid-
quid ad pietatem excitans in iisdem occur-
rit, suscipiendum est. Sed legantur, non
tamquam supremi magistri, & decisores,
non tamquam iudices, quorum decisionibus
standum sit; sed tamquam mercium colle-
ctores, & auxiliares in investigandis Scri-
pturis & Patribus. Si inveniantur a Scri-
pturis & Patribus declinare, reiciantur. Si
contra viam aperiant ad atsequenda Patrum,
& Scripturarum germana sensa, illorum in-
sistantur vestigiis. Equior ne assignari re-

gula potest, & prudentior? Si plura cu-
pis, lege P. Elizalde *loc. cit.* ubi sibi oppo-
nit. „Dices, neminem esse qui ita existi-
met. Et utinam nemo sit, & nemo et-
iam futurus sit. Enim vero hoc concessio,
habeo totum intentum quæstionis. Illa
igitur distributio doctorum, librorum, &
doctrinarum, si ab aliquibus aut sit, aut
fieret; esset plane, ut dixi, miseranda, &
quæ plurimos perderet. „Lege plurima
ibidem.

§. VI.

*Non modo Scripturæ sanctæ, & divinæ tradi-
tionis doctrina necessaria Theologis est, ve-
rum etiam hæc sufficeret ad fidei, morum-
que scientiam comparandam, & quæstiones
occurrentes dirimendas, nisi hominum pluri-
morum disputationes veritatem obscurassent.*

I. **A**dversus ea quæ dicta hætenus sunt,
clamant, inclamantque recentiores
Moralistæ, in Scripturis sanctis, eorumque
interpretibus Ecclesiæ Patribus non extare
casuum decisiones, non reperiri quæstiones
illas quas tanta eruditione discipiunt acuti
iuniores. *Querunt casus temporum Doctores
temporum. Bellus erit ille criticus, si ex S.
Augustini doctrina dissolvere possit emergentes
nodos circa simoniam, irregularitates, inter-
dicta, omnesque contractus ex Gregorii Nyssen-
ni, Nazianzeni placitis componere. Quæ cir-
ca fidem emergunt difficultates, a veteribus
hauriendæ. Doctrina morum a recentioribus
sumenda. Tota Theologia nova est. Hæc &
similia axiomata, quæ recentiorum aliqui
evulgarunt, cuius naturæ sit illorum Theo-
logia, ostendunt.*

II. Sapientia duplex: alia carnis, quæ
pseudosapientia est; alia spiritus: illa muni-
di, hæc Dei est. Vera sapientia rursus du-
plex: alia infusa, quæ unum est ex septem
donis Spiritus sancti; alia studio comparata,
& ex principiis revelatis deducta. Utriusque
sapientiæ discrimen S. Thomas perhibet I.
Part. quæst. I. art. 6. Hæc secunda sapientia
est ipsa sacra Theologia. Discutiendum mo-
do est, an doctrina revelata sive verbo scri-
pto, sive verbo tradito, non modo necessaria
sit, ut demonstratum est, sed etiam sufficiat
ad Theologiam. Et profecto si libri Theo-
logorum sive Scholasticorum, sive Mora-
listarum spectentur, minime sufficere divinam
Scripturam, & traditionem, facile responde-
bis. Anne maxima pars quæstionum & deci-

decisionum Moralistarum deduci ex divina
Scriptura, aut Traditione potest? Si ergo
vix minima pars casuistica Theologiæ erui
ex Scripturis, & Traditione valet, conse-
quitur haudquaquam Doctrinam revelatam
sufficere ad Theologiam morum. Innume-
ræ præterea sunt quæstiones, & decisiones
præter divinas Scripturas, & doctrinam re-
velatam, cui tamen non repugnant, licet
ex eadem non inferantur. Theologo autem
fat est ut nihil definiat quod sit contra Scri-
pturam. Ergo Scripturæ divinæ haudqua-
quam sufficient ad Theologiam moralem,
saltem completam. Tandem ad Theologiam
attinet cognitio legum ecclesiasticarum, &
constitutionum Pontificum, & Synodorum.
Hæc omnia neque in Scripturis habentur,
nec ex Scripturis deducuntur. Hæc sunt ra-
tiorum plurimorum, qui communi praxi de-
cepti, & prævalentis consuetudinis torrente
abrepti, ea quæ fieri communiter vident,
probant; sed quid tenendum, & dicendum
sit, investigare minime curant.

III. Communis Theologorum sententia
est, Scripturam divinam, seu doctrinam re-
velatam aut scripto, aut traditione, sufficere
ad Theologiam quæ ius divinum spectat,
comparandam; eaque omnia quæ verum sa-
pientem constituunt, in eadem contineri;
vel ex eadem colligi. Ad ius vero ecclesia-
sticum sciendum necessarium est studium
Conciliorum, Canonum, Constitutionum
Romanæ Sedis &c. Hanc propositionem va-
luti certam Theologi supponunt; cum affer-
rant a ceteris omnibus disciplinis Theologiam
distingui, quod hæc sola ex doctrina revela-
ta suas hauriat conclusiones. Alterutrum er-
go dicendum: aut non dari Theologiam,
quod est falsissimum; aut sufficere doctrinam
revelatam ad Theologiam perfecte comparan-
dam. Iam supra retulimus Melchiorem
CANO Lib. VIII. cap. I. differentem. *Quem
vero intelligimus Scholasticum Theologum?
Aut hoc verbum in quo homine ponimus?
Opinor in eo qui de Deo, rebusque divinis
apte, prudenter, docte & literis, institutisque
sacris ratiocinetur. Quod etsi ita esse pluri-
bus postea disserendum est, illud tamen nunc
brevi confitendum est, nisi quis is sit, esse
Theologum scholæ neminem.* Caietano viro
acutissimo, & doctissimo (cui ne multos
præferas cave) absurdum visum est præter
doctrinam revelatam, aliam scientiam, et-
iam ipsam Theologiam, prout a fide distin-
ctam, afferere necessariam ad hominum sa-
lutem. Quam ego sententiam, & Sancto

Thomæ, & ceteris Theologis adversari exi-
timo. Quid porro dixisset Caietanus, si
audiisset, doctrinam revelatam, & fidem
haudquaquam sufficere, neque deduci ex ea-
dem posse quæ ad salutem sufficient?

IV. Scotus quæst. II. Prologi in I. Sent.
rem hanc subtiliter discutit. Nulla scientia,
inquit, omnia scienda declaravit unquam;
sed illa dumtaxat ex quibus possunt alia
sufficienter elici. Quare multæ veritates ne-
cessariæ non exprimuntur in Scriptura, et si
ibi virtualiter contineantur, sicut conclusio-
nes in principiis, circa quarum investigatio-
nem utilis fuit labor Expositorum, & Do-
ctorum. Hæc totidem fere verbis Scotus.
Salmeron vir sane doctissimus Tom. I. prole-
gom. I. aperte docet doctrinam revelatam scri-
ptam, traditamque continere omnem veri-
tatem necessariam ad salutem, ab omni ar-
cere vitio, & ad omne opus bonum incita-
re, & dirigere. Nec puto esse de communi
Theologorum sensu ambigendum.

V. Itaque ex communi Theologorum
sententia doctrina revelata scripta, & tra-
dita sufficientissima est ad cumulatam perfe-
ctamque Theologiam comparandam, qua-
tenus in eadem vel expresse, vel virtuali-
ter & implicite omnes veritates continen-
tur, sicut in principiis conclusiones necessa-
riæ ad veram sapientiam: quam propositionem
communiter docent Patres omnes. Verba
Augustini dedimus supra, & alia in-
super damus ex *cit. Lib. II. de doctr. christ.
cap. XI.* ubi hæc habet. *Quidquid homo ex-
tra divinas Scripturas didicerit, si noxium
est, ibi damnatur; si utile est, ibi invenitur.
Et cum ibi quisque invenerit omnia quæ utili-
ter alibi didicerit, multo abundantius ibi in-
veniet ea quæ nusquam omnino alibi, sed
in illarum tantummodo Scripturarum mirabili
altitudine, & mirabili humilitate discuntur.*
Sed ob oculos reducamus aliud S. Augustini
testimonium alias rescriptum, quo obstruan-
tur ora Casuistarum dicentium, quæstioncu-
culas suas non reperiri in Scripturis sanctis:
ad quas tamen appellat Augustinus, tam-
quam divinas stateras; ex quibus quid sit
grave, quid sit leve, dignoscitur. Clamat
itaque Doctor sanctus Lib. II. de bapt. cap.
VI. *Non afferamus stateras dolosas, ubi ap-
pendamus quod volumus, & quomodo volu-
mus, pro arbitrio nostro dicentes; Hoc gra-
ve, hoc leve est: sed afferamus divinam sta-
teram de Scripturis sanctis tamquam de the-
sauris dominicis, & in illa quid sit gravius,
appendamus: immo non appendamus, sed a
Domi-*

Domino appensa recognoscamus. Hæc S. Augustini regula inserta est corpori iuris canonici cap. xxiv. *Non asseramus quæst. xiv.* Summi itaque est momenti non solum ob Augustini, verum etiam ob Ecclesiæ auctoritatem. Si vera forent axiomata quorumdam Probabilitarum inquentium, non reperiri in Scripturis sanctis stateras quibus casuum decisiones possimus appendere, sequeretur mendacem esse Augustinum, mendacem Ecclesiam. Hoc dici nequit. Ergo dicendum falli, & quidem graviter, iuniores, qui in decidendis morum quæstionibus divinas negligunt stateras. Rursus *Lib. de Pastor. cap. iv.* clamat Augustinus: *Auferantur chartæ humana, sonent voces divina.* Eandem regulam confirmat *Lib. II. de doctr. christ. cap. xxxix.* *Quamobrem viderur mihi studiosis, & ingeniosis adolescentibus, & imitentibus Deum, beatamque vitam quærentibus salubriter præcipi, ut nullas doctrinas quæ præter Ecclesiam Christi exercentur, tamquam ad beatam vitam capeffendam, secure sequi audeant; sed eas sobrie diligenterque diiudicent. Et si quas invenerint ab hominibus institutas varias propter diversas voluntates instituentium, & ignotas propter suspiciones errantium . . . repudient penitus, & detestentur, alienent etiam studia a superfluis & luxuriosis hominum institutis.* Luxuriantium ingeniorum fetum esse novum opinandi modum probabilisticum, testatur Ecclesia voce Alexandri VII. Novum eundem esse fatentur vel ipsi Probabilistæ, potissimum P. Segneri. Ergo reiiciendus. Legantur integri quatuor libri S. Augustini *de christiana doctrina*, ubi plurima occurrunt quæ propositionem nostram confirmant. Unum aliud testimonium ex *Lib. XII. Confess. cap. xxiii.* transcribo. *Duo video dissensionum genera oboriri posse: unum, si de veritate rerum; alterum si de ipsius qui annuntiat voluntate dissensio est &c. In illo primo genere discedant a me omnes qui ea qua falsa sunt, Moysen dixisse arbitrantur. Coniungar autem illis, Domine, in te, & deleter cum illis in te, qui veritate tua pascuntur: accedamus simul ad verba libri tui, & quaramus in eis voluntatem famuli tui, cuius calamo ea dispensasti.* Veritate ergo, non probabilitate a veritate præscindente, alitur christiana vita. Veritas tua, Domine, unica, & sola est regula vivendi, & interpretandi norma. Nam omnes vitæ tuæ veritas; cui omnes opiniones nostræ subiiciendæ. Porro quando oppositæ directæ sunt & pugnantibus opiniones, plus una vera

esse nequit: quia una veritas est, quæ fœdus inire cum falsitate contraria, quacumque speciosa Probabilissimi veste induta, non valet.

VI. Argumentatio ab experientia arcessita evidentius datam confirmat doctrinam. Ut nihil de Apostolis dicam, primis scholaræ, & Theologiæ nostræ magistris, proferam Ecclesiæ Doctores, Basilium, Nazianzenum, Athanasium, Chrysostomum, Augustinum, Ambrosium, Hieronymum, Gregorium. Hi, & innumeri alii ex Scripturis sanctis, & per Scripturas sanctas, divinasque Traditiones, vel unice, vel quasi semper omnes fidei, morumque quæstiones determinarunt, resolverunt, definiunt. Sed isti fuerunt Theologi Eminentissimi, sapientissimi, atque sanctissimi. Ergo doctrinæ divinæ satis sunt ad conscientiam seu morum, fideique quæstiones resolvendas. Maior propositio ex libris eorundem Patrum luculentissima est. Alteram nemo, nisi infans, negare audeat. Consequentia legitima est.

VII. Utique sancti Ecclesiæ Patres ultra Scripturas sanctas, doctrinasque divinas perenni traditione susceptas, adhibere etiam doctrinas humanas Philosophorum, & alia plura quæ ad eruditionem spectant. Ubi & ipsi sunt rationibus a lumine naturali repetitis in ornatum, & declarationem maiorem. Explicandæ sunt veritates; divinæ hominibus ratione præditis, & humano ratiocinio affuetis: ideo accommodandæ aptandæque illorum intelligentiæ sunt. Ceterum numquam vi harum rationum, sed vi Scripturarum sanctarum, & iuxta maiorum traditionem, morum, fideique quæstiones determinarunt. Non fuerunt, inquit, S. Patres Scholastici Theologi. Non fuerunt? Quo in homine, clamat Melchior Cano, hoc Theologi nomen & officium ponis? Forfitan in illis qui ad metaphysicas subtilitates, ad interminabiles verborum lites, doctrinas theologicas revocant, & perpetuis sophisticis argutationibus divinas veritates implicant? Ex his Theologis scholasticis non fuisse Patres asserimus. At si Theologi scholastici nomine intelligis Doctores illos qui ex articulis revelatis suas eruunt decisiones, nemo nisi demens theologiam sapientiam Patribus denegabit.

VIII. Auctoritate ipsius Christi Domini propositio nostra evincitur. Inquit enim Salvator noster Ioan. cap. xiv. *Paraclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia.* Et rursus cap. xvi. *Cum au-*

tem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Non dicit aliquam, sed omnem veritatem. Has veritates, quas a Spiritu sancto acceperunt Apostoli, aut scripto, aut traditione fidelibus consignarunt, & ad nos usque derivarunt. In quem textum hæc S. Thomas *lect. vi.* scribit. *Ille vos docebit omnia: quia quacumque homo doceat extra, nisi Spiritus sanctus interius det intelligentiam, frustra laborat: quia nisi prius adsit cordi audientis, otiosus erit sermo Doctoris* Facit autem nos scire omnia interius inspirando, dirigendo, & ad spiritualia elevando. Sicut enim qui habet gustum infectum, non habet veram cognitionem de saporibus; ita & qui infectus est amore mundi, non potest gustare divina. Aut ergo dicendum est, divinas doctrinas insufficientes esse ad finem perducendi homines ad viam salutis, quod errore gravissimo non caret; aut sufficientes esse ad ea cognoscenda quæ ducunt in hunc finem. Rursus *Matth. xxii.* excitantur illæ quæstiones de solvendis, aut non solvendis tributis Cæsari, de resurrectione &c. Et Christus Dominus Iudæos his verbis redarguit. *Erratis, nescientes Scripturas, nec virtutem Dei.* Iterum *Ioan. vii.* iidem ignorantiam Scripturarum improperat. *Scrutamini Scripturas: quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere, & ipsæ sunt quæ testimonium perhibent de me.* Nihil frequentius in Scripturis inculcatur quam earundem investigatio & studium. *Concludamus itaque* (inquit perdoctus Iesuita Elizalde *Lib. VI. quæst. xv. §. 2.*) *nihil in sacris litteris esse manifestius quam magistro cuique morum necessariam prorsus esse scientiam, & peritiam Scripturarum, atque eos qui ex illis non docent, Theologos vocari quidem posse, esse tamen non posse.*

IX. Audio obstrepentes plures, hæc quæ hæctenus dixi, theorica esse. Ostende, inquit, practice, quomodo innumeræ quæstiones quæ a Doctoribus tractantur, resolvi ex Scripturis queant, & ex Patribus. Nisi hoc demonstraret, aerem verberamus. Qui fidelium confessiones non audiunt, qui humanæ societatis negotia non tractant, qui in cubiculo scribunt, facillime evulgant speciosas regulas, quæ practicæ directioni nihil deferunt. Edisserere nobis, ubinam in Scripturis sanctis doctrinæ reperiantur quibus resolvi queant ingentia illa opinionum volumina quæ edidit Diana, Castropalaus, Tamburinus, La-Croix, Salmanticenses, & innumeri alii.

X. Respondeo iam me pluries ostendisse,

præfatas opiniones, quæ in utramque disputantur partem, neque in Scripturis, neque in Patribus reperiri. Sed assero in Scripturis divinis luculentissima resurgere principia quæ dictas opiniones saltem quantum ad medietatem declarant esse falsas. Siquidem si medietas harum opinionum vera est, medietas falsa sit necessum est. Spiritus autem Paraclytus, qui Spiritus veritatis est, qui descendit docere omnem veritatem, falsitatem quamlibet detestatur. Præterea plurimæ Casuistarum opiniones contrariæ peregrina commenta sunt ingeniorum luxuriantium, & discurrunt per vastam Probabilissimi silvam, ut S. Augustinus mirum in modum opportune *serm. cxliii. de temp. docet.* *Sunt ista, fratres mei, magna magnorum deliramenta Doctorum.*

XI. S. Paulus *ad Rom. xii.* hæc præscribit. *Dico enim per gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos. Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Hoc divinum documentum passim violant luxuriantia ingenia, quæ disputare, rixari, cavillari, non recte vivere docent. Casuistæ innumeras quæstiones movent super dubia peccatorum gravitate. Continenter altercantur, *utrum hoc mortale peccatum sit, aut veniale: utrum leve, vel grave.* Bilances in manibus habent omnino oppositas. Duodecim seniores suas habent bilances, quæ declarant peccatum esse mortale: duodecim alii seniores bilances habent, quæ ostendunt esse veniale. Et istæ sunt stateræ fallaces, ista sunt pondera, & pondera, quæ Scripturæ sanctæ execrantur. Sed ad Apostolum redeamus. Plus sapere quam oportet sapere, volunt Probabilistæ. Confinia malitiæ, limites gravitatis peccati non raro incogniti nobis sunt. Declinandum malum quodcumque Scriptura sancta docet. Moralistæ iuniores plurimi hoc malum ad suas bilances appendunt, illudque veniale esse declarant: si veniale, committere illud homines possunt quin confiteantur. Ingentia illa volumina inutilium quæstionum, a non paucis iunioribus conflata, evincunt illos sapere plusquam oportet sapere, atque in Scriptura divina non inveniri principia quibus illorum quæstiones definiantur; sed principia occurrunt luculentissima, quibus improbantur. Quare iure ipsi fatentur non sufficere Scripturas divinas ad illorum commenta resolvenda, neque ad Scripturarum stateras appendi illa posse; sed tantum ad stateras humanæ rationis. Patres omnes semper in quæstionibus morum deciden-

adendis ad Scripturas appellarunt, ut probavi invictis testimoniorum monumentis additis. Ergo falluntur in hac parte illi qui negant ad divinas Scripturas confugiendum esse in definiendis morum regulis.

XII. Quod de Ecclesie mandatis, de matrimonio, de interdicto, de censuris opponitur, inane & vanum est. Scripturas, & Traditiones divinas sufficientissimas esse dicunt Patres omnes, ut cognoscamus quid bonum, quid malum, quæ ducunt, quæ retrahunt a via salutis: ut iisdem instructi possimus increpare, arguere, rationem reddere, & resolvere quæ contra opponi possunt. Ipsæ Scripturæ, divinæque Traditiones docent nos obedire præceptis & sanctionibus Ecclesie. Plura præscribit, plura verat, & plures taxavit poenas in delinquentes sancta mater Ecclesia: quæ omnia sunt veluti externa præsidia, & secundaria munimenta ad sacrum illud divinæ doctrinæ depositum securius custodiendum. Si multæ sunt poenæ censurarum, delinquentium multitudini, & necessitati coercendæ temeritatis vertendum est. Quæ pro matrimonio contrahendo, ceterisque sacramentis custodiendis, & frequentandis, pro festis, & ieiuniis servandis necessaria sunt, ex apostolica Traditione habemus; & plura S. mater Ecclesia præscripsit, quæ divinæ doctrinæ quam maxime consentanea sunt. Quæstiones lutulentæ, quas de re uxoria agglomerarunt eruditi iuniores, improbari profecto ex Scriptura valent. Vel ipsa naturalis verecundia, & pudicus communis sensus plura istorum commenta detestatur. Et qui S. Pauli documenta de sanctitate in matrimonii usu custodienda consulit, magnopere perhorrescit illarum questionum struem quam nonnulli confarcinarunt.

XIII. Ceterum si ampliorem responsonem cupiunt iuniores ad ea quæ ex ecclesiastica præceptorum disciplina obtrudunt, consulant tres S. Augustini epistolæ, nempe lxxxvi. cxviii. & cxix. ubi regulas generales inveniunt, & saluberrima documenta. Et primum epist. lxxxvi. hæc constituit. *In his enim rebus de quibus nihil certi statuit Scriptura divina, mos populi Dei, vel instituta maiorum pro lege tenenda sunt. De quibus si disputare voluerimus, & ex aliorum consuetudine alios improbare, interminata luctatio, quæ labore sermocinationis, cum certa documenta nulla veritatis insinuet, utique cavendum est ne tempestate contentiones serenitas caritatis obnubiletur.* Communiter definita in Scripturis sanctis

esse ea quæ ad fidem, moresque attinent, pro certo habet Augustinus. In iis vero de quibus nihil certi Scriptura divina statuit, quid agendum? Mos populi, non mundani, sed populi Dei, & instituta maiorum sint pro formandis moribus regulæ, contentionibus, & litibus quæ caritatem violant, pacemque turbant, sublatis. Plura persequitur Doctor sanctus ibidem, quæ in antecessum damnant interminabiles controversias. Lege, si per otium licet integram citatam epistolam cum altera cxviii. Pauca ego transcribo ex epistola cxix. in qua illorum miserandam sane infelicitatem luget qui neglectis sanctæ Scripturæ documentis rixantur, & volumina implent inutilibus quæstiunculis. *Sed hoc nimis doleo, quia multa quæ in divinis libris saluberrima præcepta sunt, minus curantur, & tam multis præsumptionibus sic plena sunt omnia, ut gravius corripatur qui per octavas suas terram nudo pede tetigerit quam qui mentem vino sepelierit. Omnia itaque talia, quæ neque sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Episcoporum statuta inveniuntur, nec consuetudine universæ Ecclesie roborata sunt, sed diversorum locorum diversis moribus innumerabiliter variantur, ita ut vix, aut omnino nunquam inveniri possint causæ quas in eis instituendis homines secuti sunt, ubi facultas tribuitur, sine ulla dubitatione rescandenda existimo. Quamvis enim neque hoc inveniri possit, quomodo contra fidem sint, ipsam tamen religionem, quam paucissimis, & manifestissimis celebrationum sacramentis misericordia Dei esse liberam voluit, servilibus oneribus premunt, ut tolerabilior sit conditio Iudeorum, qui etiam si tempus libertatis non agnoverint, legalibus tamen sarcinis, non humanis præsumptionibus subiiciuntur. Sed Ecclesia Dei inter multam paleam, multaque zizania constituta multa tolerat: & tamen quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit.*

XIV. Plurima alia prætereo, & ultimum documentum altius memoriæ commendandum, quo suæ epistolæ finem Augustinus imponit, transcribo. *Et miror quia hoc te latet, quod non solum in aliis innumerabilibus rebus multa me lateant, sed etiam in ipsis sanctis Scripturis multo nesciam plura quam sciam. Et ideo spem in nomine Christi non infructuosam gero, quia non solum credidi Deo meo, in illis duobus præceptis TOTAM LEGEM, Prophetasque pen-*

pendere, sed etiam expertus sum, experiorque quotidie. Quandoquidem nullum mihi sacramentum, aut aliquis sermo admodum obscurior de sacris litteris aperitur, ubi non eadem præcepta reperiam. Finis præcepti est caritas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Et plenitudo legis caritas. Itaque & tu, Christiane, sive ista, sive alia, sic lege, sic disce, ut memineris verissime dictum: Scientia inflat, caritas edificat. Caritas autem non emulatur, non inflat. Sic itaque adhibeatur scientia tanquam machina quedam, per quam structura caritatis assurgat, quæ manet in æternum, etiam cum scientia destruetur: quæ ad finem caritatis adhibita multum est utilis; per se autem ipsam, sine tali fine, non modo superflua, sed etiam perniciofa probata est.

XV. Pauca meditare in hoc sancti Augustini testimonio. Primum non in aliis innumeris scientiis modo se multa ignorare, sed de ipsis etiam Scripturis sanctis multo plura se nescire quam tenere fatetur. Si hæc Augustinus de se testatus, qui tot volumina perpetuis Scripturarum testimoniis intexta edidit: quid mihi humonconi dicendum? Verum imitemur hunc doctissimum Magistrum, qui spem erigendam admonet. Siquidem, ne quisquam se a legis sanctæ observatione excusare iure possit, Deus infinita sapientia & misericordia universam suam legem, & Prophetas duobus mandatis caritatis conclusit. Qui hoc brevissimum compendium cuique manifestum feliciter ac profundius penetrat, in æternæ salutis negotio Platone, Aristotele præstantior, & omnium Theologorum doctissimus est. Non modo hoc credidi Deo meo sic revelanti, & toties per Evangelistam Ioannem testanti, inquit Doctor sanctus, verum etiam expertus sum quotidie, universam legem & Prophetas in duobus caritatis mandatis includi. *Non solum credidi Deo meo, in illis duobus præceptis totam legem, Prophetasque pendere; sed etiam expertus sum, experiorque quotidie.* Nullum quippe, subdit, in sacris litteris vel obscurum arcanum mihi aperitur, ubi non eadem præcepta reperiam. Licet plus ego ab Augustino distem, quam pigmeus a gigante; tamen idipsam experior quotidie. Sola sermonis Christi habiti ad discipulos in monte lectio, sola meditatio caritatis divinæ, eiusque doctum me plus instruit, plus mihi luminis ad conscientias & meam, aliorum mode-

randas tribuit quam plurimum Casuistarum voluminum diuturnum studium. Fufius hanc Augustini doctrinam exponam Tom. II. Lib. II. differ. III. cap. ix. & x. ex S. Ioanne Chrysofomo, aliisque Patribus.

XVI. Oculos nunc paulisper in plures Casuistas converte. Doctrinam isti cum Augustini doctrina recta pugnantem constituunt. Quandoquidem non legem universam ad caritatis præcepta revocant, sed contra primum caritatis mandatum quasi de medio tollunt. Docent, hoc primum mandatum nullam obligationem a præceptorum, universaque legis observatione distinctam imponere; neque obligare iuxta alios per totam vitam, secundum alios in articulo mortis tantum, & iuxta alios intra quinquennium. Porro quamvis doctrina hæc anti-evangelica proscripita ab Ecclesia sit; tamen istorum Theologia magna in parte huic erroneo fundamento superstructa est: quoniam ante proscriptionem præfactæ doctrinæ illam composere. Quare mirum non est, si hac rejecta clavi, quæ Augustino vel obscuriora Scripturarum arcana, & universæ legis intelligentiam aperiebat, non pauci Casuistæ, veluti cymba clavo destituta, inter despumantis maris undas, perimensum pugnantium opinionum chaos circumferantur, & cuiusque doctrinæ vento huc & illuc fluctuantes ad scopulos alidant naviculam, ut infra fufius declarabo.

XVII. Opponunt contra ea quæ hæcenus dicta sunt, auctoritatem S. Matris Ecclesie, prohibentis vulgares sacra Scripturæ versiones. Hinc hæretici insequuntur Romanam Ecclesiam, quod defraudet fideles cibo, & potu verborum Dei. Nimis ergo ad hæreticos declinamus, dum Scripturarum cognitionem adeo necessariam ad mores christianæ vitæ formandos instituimus. Huic oppositioni, non meis, sed P. Michaelis Elizalde Iesuitæ verbis Lib. VI. quæst. xv. §. 5. respondere volo.

„ Enim vero (inquit) & hæreticis hinc
„ in Ecclesiam garrientibus, & simul Mo-
„ ralis, si qui necessitatem cognitionis,
„ & scientiæ Scripturarum negaverint, re-
„ sistendum est. Et primum quidem hæ-
„ reticis. Nam Ecclesia sancta non idæo
„ eas vulgares versiones prohibuit, quia
„ Scripturæ cognitionem necessariam non ar-
„ bitraretur; sed in necessitate duorum ma-
„ lorum, ut maius vitaret, minus malum
„ sapienter elegit; ut sapiens medicus ve-
„ „ nam

„ nam scindit, ut imminentem morbum
 „ præcaveat. Fervebat enim, ac in dies
 „ ferpebat bestialis illa hæresis quæ aiebat,
 „ sine ulla visibilis regulæ necessitate sacram
 „ Scripturam patere univerſis, & Ecclesiæ
 „ inde iudicibus detrectabant: ex quo id
 „ unum factum, ut unum Papam tolle-
 „ rent, omnes efficerent Papas, futores,
 „ factores, ancillas, & nefarios quosque.

„ Miser sane eunuchus ille qui Isaiam
 „ legebat, & non intelligebat. *Putas ne in-*
 „ *telligis quæ legis? Qui ait: Et quomo-*
 „ *do possum intelligere, si aliquis non dixe-*
 „ *rit mihi: rogavitque Philippum ut ascen-*
 „ *deret, & ab illo edoctus est &c.*

„ Neque tamen, si qui erunt, neganti-
 „ bus necessitatem scientiæ & doctrinæ Scri-
 „ pturarum ad regendas animas, & con-
 „ scientias est ullo modo consentiendum.
 „ Et ut hac prima instantia utar, quid
 „ Moralistæ quique boni, & præcipui, ac
 „ fere omnes eam doctrinam, qua regen-
 „ das conscientias existimant, non vul-
 „ gari idiomate, sed latino dumtaxat edunt,
 „ & ediderunt? Improbantque & iure om-
 „ nes, quosdam, ut vocant, Morales
 „ Romancistas Tum, ut in Ecclesia
 „ ordo fervaretur, quem Paulus præscri-
 „ psit, nec oculi omnes essent, nec om-
 „ nes pedes, sed essent alii Doctores,
 „ & Pastores, alii solum oves: quem ordi-
 „ nem Valdensem, ac Presbyteranorum
 „ factio sustulit contra expressas Scripturas;
 „ at Orthodoxi omnes servant Unde
 „ stultam eam argumentationem dicerent.
 „ Hæc doctrina non nisi plerisque omnibus
 „ impervia docetur, & traditur: ergo illa
 „ necessaria non est pro moribus christiane
 „ instituentis: atque hac instantia argu-
 „ mentum factum retorquetur. Nam idem
 „ prorsus, ac eodem modo pro Scriptura-
 „ rum necessitate respondemus, eas ni-
 „ mirum sciendas esse a Doctoribus mo-
 „ rum, quas ipsi deinde fidelibus commu-
 „ nicent, mores illorum & vitam ex ipsis,
 „ non autem dolosis nimium humanorum
 „ discursuum stateris mensurando, ac insti-
 „ tuendo.

„ Quin quo apud fideles est huius co-
 „ gnitionis maior inopia, & sterilitas, eo-
 „ scientiores, doctiores, diligentioresque esse
 „ tenentur Doctores. Neque Ecclesia san-
 „ cta senta sua, aliquorum instar, mutat;
 „ sed semper tenet, tenerque scientiæ Scri-
 „ pturarum necessitatem: & tunc quando
 „ vulgares versiones, quasi una manu re-

„ movit, ea de causa maximè manu altera
 „ necessitatem istam demonstravit, summa
 „ quadam diligentia cathedras Scripturæ
 „ erigendo, atque ad eius cognitionem ob-
 „ ligando.

XVIII. Nonne sacrum Tridentinum Con-
 „ cilium *sess. v. cap. i.* iubet in Monasteriis
 „ Monachorum, in Conventibus Regularium,
 „ & in Ecclesiis cathedralibus, in Acade-
 „ miis, in Universitatibus cathedras interpre-
 „ tandæ Scripturæ sanctæ erigi, eiusdemque
 „ studium excoli diligentia summa? Nonne
 „ Episcopus tamquam Sedis Apostolicæ dele-
 „ gatus monet, ut hoc in negotio exequen-
 „ do vigilantes sint, eosque ad hoc munus
 „ promoveri inculcat qui digniores sint & do-
 „ ctiores? Cur Concilium tanto zelo hoc di-
 „ vine Scripturæ studium iussit, & commen-
 „ davit, nisi ut & fidei, & morum doctri-
 „ na facta recta custodiatur?

XIX. Ut rem omnem paucis perstringam,
 „ doctrina Dei revelata omnibus necessaria
 „ est, quemadmodum cibus & potus. Verum
 „ sicuti parvuli aliena, non propria manu
 „ alimentum sumunt; ita Scripturæ sanctæ,
 „ & divinarum Traditionum doctrinam ru-
 „ des & idiotæ assequi proprio studio ne-
 „ queunt: idcirco doctorum Parochorum,
 „ aliorumque ministrorum ore hæc doctrina
 „ illis communicatur. Doctores vero, & ma-
 „ gistri morum, conscientiarum arbitri seipsis
 „ investigare & scrutari divinas Scripturas
 „ astringuntur. Gladio verbum Dei comparat-
 „ tur. Gladius autem in imperitorum mani-
 „ bus ad illorum internecionem sæpe infle-
 „ ctitur; in manibus vero peritorum ad de-
 „ fensionem, & hostium repressionem inser-
 „ vit. Et ne in profligando ineptissimo co-
 „ mmento longior sim, nonne omnes uno ore
 „ fatentur relaxatam plurimum esse Moralem
 „ christianam? Qua autem alia ratione refor-
 „ mari ea potest, nisi revocando illam ad
 „ rectam & indefectibilem regulam? Qua-
 „ nam hæc? Doctrina divina scripta, & tra-
 „ dita. Omnes Patres, omnes librorum quos
 „ spirituales vocant, Scriptores hanc divinam
 „ doctrinam scutati sunt, & ex hac suas de-
 „ rivarunt instructiones, & præceptiones.
 „ Missis itaque humanis ratiunculis, partium
 „ studiis, & simulatibus, in hanc sanctissi-
 „ mam legem toto virium conatu incumbamus.

§. VII.

Probabilista in dirimendis conscientia qua-
estioneibus utuntur principiis pugnantibus
cum Scripturis sanctis: quæ illos necessa-
rio in interminabiles verborum, & quæstio-
num pugnas detrudunt. Iure asserunt illo-
rum plures, proprias suas quæstiones nec re-
periri, nec decidi ex Scripturis, & Patri-
bis posse. Adhortatio Ludovici Granatenſis
ad studium Scripturarum.

I. HÆC sunt principia quibus passim
 „ utuntur Probabilistæ. *Melior est*
 „ *conditio possidentis. In dubiis, & obscuris*
 „ *benignior præferenda opinio. Odiâ restringen-*
 „ *da, favores ampliandi. Nonne omnes sic vi-*
 „ *vunt? Nonne omnes sic faciunt? Numquid*
 „ *omnes Deus damnabit? Iugum meum suave*
 „ *est. Voluntate consequenti Deus abrogat præ-*
 „ *cepta decalogica, quæ voluntate antecedenti*
 „ *imposuit, quoties opinio minus probabilis di-*
 „ *ctat nos non obligari ad illa præcepta.* His
 „ commentis præventi, mirum non est, si
 „ opinionum præliis, ut Christus dicit, se se
 „ sonficient. Evangelicum textum citatum
 „ Casuistæ plurimi in sensu evidenter erro-
 „ neo interpretantur, ut fufius *Tom. II.* ex-
 „ plicabo. Pauca nunc perstringam. Ut ar-
 „ ctam Christi viam dilatent, eiusque legem
 „ sensibus accommodent, continenter clami-
 „ tant: *Iugum meum suave est.*

II. Sanctissima Christi lex a gravissimo
 „ servitutis concupiscentiæ & peccati iugo in
 „ libertatem filiorum Dei nos asseruit. Opini-
 „ o & doctrina huic legi favens benigna &
 „ suavis est: quia spiritualem divinamque
 „ nostram libertatem fovet & sustentat. Con-
 „ tra opinio probabilistica adversus hanc legem,
 „ & libertatem spiritualem favens concu-
 „ pifcentiæ, & appetitionibus, rigida, se-
 „ vera, crudelis est: quia gravissimum servi-
 „ tutis concupiscentiæ iugum, & vincula gra-
 „ vat, stringit, premit, atque adeo iugum
 „ servitutis peccati gravius efficit. Hæc est
 „ omnium Patrum, & Sanctorum luculen-
 „ tissima doctrina, ex ipsa Scriptura sancta
 „ manifeste haulta. Inquit enim *Eccles. cap.*
 „ *xi. Occupatio magna creata est omnibus ho-*
 „ *minibus, & iugum grave super filios Adam*
 „ *a die exitus de ventre matris eorum usque*
 „ *ad diem sepulture.* Item *cap. xxviii. Iu-*
 „ *gum enim illius iugum ferreum est.* Ut
 „ mundani & carnalis iugi feritatem, & op-
 „ primentem tyrannidem deprehendas, serio

animo reputa luxuriosum libidini operam
 „ dantem, lue venerea marcidum, ulceribus
 „ putridum, vomicas, carcinomata, & alias
 „ horridas plagas patientem. Meditare avarum
 „ æstu pecuniarum ferventem, imma-
 „ nem, trucem, crudelem & in proximum,
 „ ut illius secundum sanguinem eliciat, & in
 „ se ipsum, qui maria & terras peragrat, &
 „ gravissima pericula sustinet, ut opes congre-
 „ get, augeatque, quin umquam pecunia-
 „ rum sitim extinguat. Considera belluo-
 „ nes, & vinolentos inter ructus & crapulas
 „ stomachi doloribus, febribus, stupore, & in-
 „ sania laborantes, Deo & hominibus invi-
 „ fos. Istorum confessionem nobis Scriptura
 „ sancta representat *Sap. v. Lassati sumus in*
 „ *via iniquitatis, & ambulavimus vias diffi-*
 „ *ciles.*

III. E cœlorum folio descendit Re-
 „ demptor noster, qui omnes in sinum mi-
 „ sericordiæ suæ, & in portum tranquillita-
 „ tis, & dulcissimæ suavitatis invitavit *Matth.*
 „ *cap. xi. Venite ad me omnes qui laboratis,*
 „ *& onerati estis, & ego reficiam vos. Clam-*
 „ *at quoque S. Paulus: Vos enim in liber-*
 „ *tatem vocati estis, fratres: tantum ne*
 „ *libertatem in occasionem detis carnis.* Iugum
 „ ergo Christi suave est caritatis suavitate,
 „ dulcedine libertatis filiorum Dei. Ergo illa
 „ doctrina suavis & benigna est quæ hanc li-
 „ bertatem a peccati servitute custodit, quæ
 „ divinæ legis observationem promovet. Ita
 „ docent omnes Patres.

IV. Contra clamant & vociferantur Ca-
 „ suistæ plures. Opinio favens divinæ legi
 „ rigida & sæva est. Opinio eximens Christia-
 „ nos ad hac lege, & indulgens libertati con-
 „ tra legem benigna, blanda, suavis est. Er-
 „ go Probabilistæ vi sui probabilismi apertissi-
 „ me pugnant curæ Scripturis sanctis, & cum
 „ univerſa Patrum antiquitate. Iure ergo in
 „ opinionum chaos detrufi altercantur. *Licet,*
 „ *& non licet: peccat, & non peccat: est mor-*
 „ *tale, non est mortale: est veniale, non est*
 „ *veniale: tenetur, & non tenetur: sufficit,*
 „ *& non sufficit: obligat, & non obligat:*
 „ *potest, & non potest: probabile est urgere,*
 „ *probabile est non urgere: qui probabiliter*
 „ *operatur, prudenter operatur: qui sequitur*
 „ *opinionem minus probabilem contra legem,*
 „ *vere probabiliter operatur: ergo prudenter,*
 „ *ergo licite, ergo tute.* Hoc est idioma pro-
 „ babilisticum a Scripturis sanctis prorsus alie-
 „ num. Quid, si in medium promerem ius
 „ illud supremum quod sibi arrogat Proba-
 „ bilistæ, convertendi legem in non legem, &

non legem in legem, & vitium in virtutem, & virtutem in vitium media opinione probabili? Sufficiat unum Caramuelis axioma ex *prelud. ad Theolog. Fundam.* decerptum. *Certi sumus tanto illius dogmata Theologorum firmari numero, ut quærenti, an hoc aut illud liceat, sufficiat respondere: DIANA dixit.* Adde, Tamburinus dixit, Escobarius dixit, Castropalaus dixit, Caramuel dixit. Sexcenta similia paradoxa sane portentosa afferre in medium possem, quæ horrorem ingerunt.

V. Cetera alia indicata paradoxa Tom. II. ad libram vocabo. In dubiis benigniorem opinionem faventem libertati eligendam esse, improbat a Scripturis sanctis, ut *loc. cit.* demonstrabo. S. Thomas 2. 2. *quest. lx. art. 4.* expendens illud Iob. ix. *Verebar omnia opera mea,* sic ait: *Cum debemus malis nostris adhibere remedium, expedit ad hoc ut securius remedium apponatur, quod supponatur id quod deterius.* Sophisma illud seductionis plenissimum, quod antiqui opinatores, & laxarum opinionum propugnatores opponebant Augustino, pudore suffundere & quidem gravi deberet Casuista non paucos. *Quam multi hoc faciunt? Quis non facit? Num omnes perditurus est Deus?* Quibus ita occurbat S. Doctor. Non afferamus stateras dolosas, sed afferamus divinam stateram de *Scripturis sanctis.* Istorum ora obstruit Scriptura sancta. *Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio plurimorum acquiesces sententia, ut a vero devies.* A vero deviare Probabilitas vi Probabilissimi certum est, cum præscindant a vero, & a falso, ut probabile hominum mente, & ratiunculis humanis confectum sequantur.

VI. Quid ergo agendum, ut a tantarum opinionum labyrintho pedem referamus? Opportuno exemplo Auctor operis imperfecti in Mattheum rem declarat. Qui a vera semita aberrant, quo longius abeunt, eo se viarum diversitate magis implicatos vident. Ut se liberent, ad principium, unde declinarunt, redeant. Probabilissimos homines opinatores a via evangelica abducit, & in quaestionum silvam eisdem intrudit, ut per vias latas & spatiosas deambulent. Regrediendum ad arctam Evangelii, unde discesserunt, viam: principia illa caritatis universalissima spectanda, quæ intra hanc angustam semitam nos continent. Qui viam latam ambulant, multi sunt, & non solum indocti, sed & docti: suos

magistros habent isti, sicuti habebant populi tempore Prophetarum, & Salvatoris nostri. Libros suos, & ingentia quaestionum volumina scrutantur, & componunt. Suam scientiam, suum novum opinandi modum habent, & secure se ambulare, portumque se consecuturos arbitrantur. Risu, & sibilis hæc nostra excipient, recantantes vetus axioma oppositum Augustino: *Quam multi hoc faciunt? Et quis non facit? Num omnes perditurus est Deus?*

VII. Tu interim, lector, sanum cape consilium. Divinas Scripturas sub Patrum sanctorum, & S. Matris Ecclesiæ disciplina investiga. Audi S. Paulum ad Timoth. I. cap. vi. *Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri IESU Christi, & ei qua secundum pietatem est doctrina, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quaestiones, & pugnas verborum: ex quibus oriuntur invidia, contentiones &c.* Item II. cap. ii. *Stultas autem, & sine disciplina quaestiones devota: sciens quia generant litem.* Rursus cap. iv. *Predica verbum, in ista opportuna, importuna: argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina.* Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria concervabunt sibi magistros prurientes auribus; & a veritate quidem auditum avertenti, ad fabulas autem convertentur.

VIII. Millis innumeris Patrum testimoniis pro assidua Scripturarum lectione, laet pauca transcribere ex celeberrimo Theologo Ludovico Granatensi *Part. II. de devot. cap. iv. §. 7.* Ubi morem sæculi luget, quo vel ipsi Religiosi juvenes, emissa professione, sterili aridoque Philosophiæ studio dant operam. Inquit, enim: „Quam multi hodie studiosi sunt in mundo, & inter hos quam pauci, qui discipuli sint IESU CHRISTI! Et, quod acerbissimum est, illi ipsi qui, recenter mundo relicto, amplectuntur Religionem, vel eo tempore quo debent excoliare veterem hominem, & huic se disciplinæ impendere, cum vix Deum gustare cœperunt, atque ad eum cognoscendum ægre aperuere oculos, collocantur inter gentiles Philosophos, & in scientiis mundanis exercentur, ubi in longum tempus nec verbum de IESU CHRISTO auditur. Quod studium, etsi propter mutationem temporum, & hereticorum pervertitatem aliquo modo necessarium sit, sic tamen tamquam magnam plagam faculi nostri, & vitæ debemus accipere, ut-

» PG-

CAPUT VI.

Loces princeps Moralis christiana est evangelica doctrina spiritus. Homo Dei a Christo IESU reformatus homini terrestri Adæ culpa deformato oppositus. Finis, & media christiana Moralis.

I. Principem locum, unde Theologus moralis suas haurire conclusiones, & regulas quibus fidelium conscientias dirigere, animas sanare, & per Dei viam ducere valeat, esse evangelicæ legis spiritum, nemo ibit inficias. Non solum itaque divinas Scripturas investigare Theologi, & Confessarii astringuntur; sed eo potissimum intendere animum debent, ut novi testamenti, quod est veteris complementum & finis, scopum, & spiritum penetrent & comprehendant. Nisi prima cuiusque scientiæ principia, & principale controversiæ punctum clare distincteque intelligas, aberrabis sane in conclusionibus deducendis. Et profecto quicumque librum aliquem magni momenti lecturus accedit, auctoris finem, & scopum comprehendere, doctrinæ spiritum & animam assequi, intimosque subire recessus primum omnium conatur. Christianorum liber Scriptura sancta est, omnium librorum excellentissimus, in vetus & novum testamentum divisus. Illud plenum figuris, & arcanis, quæ omnia in novo completa, & referata sunt. Scopus ergo & finis, quo omnia sacrosancta mysteria, præcepta, consilia, documenta christianæ legis tendant; omni virium conatu investigandum est. *Dissert. I.* hominem Adæ lapsu deformatum, infirmum, vulneratum, plagis dilaceratum, & semivivum vidimus. Ut hunc hominem sanaret, erigeret, & in Dei hominem transformaret, in mundum venit Unigenitus Patris carne sumpta. Huc omnia divinæ Sapientiæ arcana, huc lex sancta, huc Evangelia divina pertinent. Istius ergo hominis ex terreno caelestis imago nobis depingenda est, ut christianæ Moralis sublimitatem spectare quoquo modo valeamus.

§. I.

Finis, & media universa evangelica legis est assimilatio hominis christiani cum Christo IESU.

I. Evangelicæ legis finis duplex: beatitudo aeterna post mortem obtinenda;

Q 3

» pote quod nobis tantum temporis eripiat,
» & separet, atque exules faciat tot annos a
» Salvatoris nostri confortio. Præsertim si
» attendamus quod dicit Gregorius Nazianzenus, omnes illas Gentilium scientias,
» & disciplinas tamquam plagas Aegypti ob
» peccata nostra in Ecclesiam intrasse. Sed
» cum misera temporum conditio nos ad
» hanc necessitatem adegerit, congruum illi
» tempus dandum & assignandum foret, atque
» ita providendum ut ædificium, & fundamentum
» virtutis sic constitutum esset
» in animis eorum qui incipiunt, ut sustinendo
» isti oneri sufficerent. Sed quamdiu opus
» tenerum est, & infans Christianus adhuc
» gustat lac IESU CHRISTI, stultitia est ipsum
» illud ablatum, & gustum illi dare librorum
» Gentilium, ubi non videt nisi argumenta
» subtilia, & plena fallaciiis sophismata. Quid
» vero, si bene expendamus, hoc est aliud quam
» imitari crudelitatem Pharaonis ruinam populi
» Dei machinantis, cum imperaret ut quamprimum
» Hebræus masculus nasceretur, suffocaretur
» flumine, & aquis Aegypti? Omnia
» (inquit Sapiens) tempus habent . . .
» tempus amplexandi, & tempus longe fieri
» ab amplexibus. Tempus illud amplexando
» Deo debebat, comparandoque amori tam
» forti, ut nullis aquis mundi suffocari posset,
» & extingui: quo facto paullulum licebit
» ab ipsius amplexibus recedere, ut necessitatibus
» proximi intendatur. Quid alias volebat
» Deus noster in lege, cum prohiberet ne
» sponsi cogerentur arma sumere, & ad bellum
» procedere? Quid significabat, cum vetaret
» operari in primogenito bovis, & non tondere
» primogenita ovium, nisi genus istud
» progenitorum, de quo hic loquimur, liberum
» esse a vinculis & oneribus istis, ut totum se
» sibi, & profectui suo impendat. Contra has
» leges omnes faciunt qui tempus istud suffurantur
» studio veræ sapientiæ, & veræ scientiæ, ut totos
» se humanis scientiis addicant. Hæc tamen
» Ludovicus Granatensis, cui nihil deest, inquit
» Contentonius, præter antiquitatem, ut Pater
» Ecclesiæ nominetur. Perpendant illi documentum
» istud qui menses & annos terunt in legendis
» vanis libris, ut curiositatem & intellectum
» luxuriantem pascant & faturent, quin tamen
» sitim extinguant. Labra admoveant Scripturarum
» fontem, unde scaturiunt aquæ salientes in vitam
» æternam, & qui biberint ex his aquis, non
» sitient in æternum.

» Conc. Appar. Tom. I.

da; morum sanctitas in hac vita exercenda. Istius sanctitatis exemplar splendidissimum est ipse CHRISTUS IESUS, ut testatur Apostolus ad Rom. VIII. Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Exuenda imago hominis terreni est, atque hominis caelestis induenda, subdit idem Apostolus I. Cor. xv. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis. En christiani hominis fulgentissimam picturam, ipsius S. Pauli pennicillo expressam. Qui hanc imaginem non exprimit, verus Christianus non est, homo Dei non est. Nisi Deus ipse voce Apostoli sui conceptis verbis hanc divinam hominis christiani dignitatem testaretur, inauditum nobis videretur paradoxon. Resipisce ergo, o homo, & memor excellentiæ tuæ, altius assurge. Recordare te esse genus electum, Sacerdotium regale, Dei filium. Vos autem (inquit S. Petrus Epist. I. cap. II.) genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Imago ista cuiusque maculae expers est, undique sanctitatis radios effundit, inquit S. Paulus: Hac voluntas Dei, sanctificatio vestra: I. Thessal. cap. IV. Nec alio quam sanctitatis nomine Christianos appellat idem Apostolus: Salutate omnes Sanctos: II. Cor. cap. VII. Omnibus Sanctis qui sunt Ephesi: ad Ephes. I. Et quo pretio colores huius divinæ imaginis empti sunt? Sanguinis Christi effusione. Empti estis pretio magno: glorificate, & portate Deum in corpore vestro. Quin corpora nostra membra Christi esse testatur. Corpora vestra membra sunt Christi. Crescamus ergo in illo per omnia, qui est caput Christus. Ephes. IV.

II. At qui fieri potest, inquis, ut christianus homo similis Deo evadat? Quæ sunt media quibus ascendere ad tantæ dignitatis fastigium possimus? Amoris divini ignis, consumpta lutulenti amoris mundani pice; purgatoque corde a terrenis fordibus, caelestem flammam accendit, quæ nos Deo similes, & universæ legis suæ observatores efficit, ut ipsemet Christus Redemptor noster voce Evangelistæ Matthæi cap. XXI. testatur: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem est simile huic. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet, & Prophetæ. Quid ingenium torques, non ut hæc duo mandata altius peneres, sed ut ab illorum obser-

vanria te subducas, & in sophisticarum questionum chaos te detrusas? Huc cogitationes, & mentis tuæ vires collige. Quem amas, non lædis, non iniuriis afficis: quæ illius sunt, non furaris, eiusdem nomen non blasphemias, fraude illum non circumvenis: quæ placitura eidem prævides, strenue alacriterque exequeris: lites eidem non intentas: nihil quod displicere illi possit, peragere audes. Et ecce te doctorem, & observatorem universæ legis, si duo præfata mandata, cognitu facilissima, explorata habeas. En quam verum sit effatum Apostoli Pauli: Plenitudo legis dilectio. Contra, si istius amoris ignis extinctus sit, aliorum præceptorum observantia nec similem te Deo efficit, nec eius gloriæ participem. Si caritatem non habuero, nihil sum: I. Cor. XIII.

III. Hunc Dei hominem oppositum homini terreno distinctus Salvator noster delineat Evangelistæ sui Matthæi pennicillo, cap. V. Illum octo beatitudinibus, paupertate, mansuetudine, misericordia, simplicitate, iustitia ceterisque virtutibus ornatum vult. Vetat illum esse iracundum, alienæ uxoris cupidum, iuratore, feneratorum, iniuriarum ultorem; sed contra iubet illum benevolum, liberalem, pacificum, orantem, atque bonum exemplum præbentem. Diligite inimicos vestros, benefacite eis qui oderunt vos: orate pro persecutoribus & calumniatoribus vos. . . . Vade prius reconciliari fratri tuo. Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est. . . . Si oculus tuus scandalizat te, erue eum. Si manus tua scandalizat te, abscinde eam. Neque per caput tuum iuraveris. Ultra pergit cap. VI. & alia sublimiora vitæ christianæ præscribit documenta. Sancte operandum admonet, non ut hominibus, sed ut Deo placeamus: eadem nos metiendos mensura qua mensi fuerimus fratres nostros, prædicat. Divitias conquirere, sollicitos esse rei terrenæ, mundo inservire, & Deo interdicit; & caelesti regno acquirendo inhiare primum omnium imperat. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus. . . . Ne videaris hominibus ieiunans. Nolite thesaurizare in terra. Nemo potest duobus dominis servire. Ne solliciti sitis quid manducetis. Si dimiseritis hominibus, dimittet & vobis Pater vester. Sequenti cap. VII. iudicium in fratrum actiones sibi reservat, sancta sancte tractanda, per angustam & arctam viam ingrediendum cum paucis, & pedem a via lata, per quam multi ambulant, coercendum, & alia simili præ-

præscribit. Nolite iudicare. Nolite sanctum dare canibus. Intrate per angustam portam: quia lata & spatiosa porta est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est quæ ducit ad vitam; & pauci sunt qui veniunt eam. Ultima tandem hominis christiani lineamenta hæc sunt. Omnium bonorum huius mundi abdicatio quoad animi dispositionem, & promptitudinem: Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Huius mundi habitatio, & bonorum usus adeo moderatus sit oportet, ut qui uxores habent, eidem utantur ac si non haberent; ut qui divitiis affluunt, eas possideant tamquam non possidentes; qui flent, tamquam non flentes; qui gaudent, tamquam non gaudentes; quoniam mundus iste, non habitatio, non domus permanens est, sed via; qua peregrinamur a Domino, sed stadium, in quo pugnandum, laborandum, patiendumque est, ut persequitur narrare Magister noster divinus voce Pauli. Reliquum est ut & qui habent uxores, tamquam non habentes sint; & qui flent, tamquam non flentes; & qui gaudent, tamquam non gaudentes; & qui emunt, tamquam non possidentes; & qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur: præterit enim figura huius mundi. I. Cor. VII. Postremum coercere appetitiones nostras, affligere sensus, torquere carnem rebellem, crucem, qua affimilemur Salvatori nostro, quotidie deferre; sunt insignia illa & ornamenta quibus hominis christiani pictura refulget, & conformis splendet imagini Filii Dei. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam QUOTIDIE, & sequatur me. Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis.

IV. Serio nunc perpendas velim, hanc quam delineavi hominis christiani imaginem, universis filiis Adam odiosam esse, infestam, repugnantem. Quoniam homo Dei Christi sanguine redemptus, in libertatem assertus & reformatus, opponitur homini terrestri Adæ culpa deturpato. Christianus homo invisus mundo est, & carnalium hominum derisionem, impropria, persecutionem, & contempionem provocat. Qui mundo placere contendit, christiani hominis imaginem exuit, & Christo nuntium remittit. Hæc omnia nobis prædixit Magister noster dilecti sui Ioannis Evangelistæ voce cap. XIV. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mun-

us quod suum erat, diligeret: quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Et rursus ore Pauli intonat. Si hominibus placerem, servus Christi non essem. Item: Omnes qui pie volunt vivere in Christo. Iesu, persecutionem patientur. Plura alia istius divinæ imaginis ornamenta nunc prætereo brevitatibus causa.

§. II.

Prima & potissima christiana vitæ principia, humilitas opposita superbia peccati originalis & caritas quæ huius vitæ anima est.

I. Quoniam fieri nequit ut Theologus, aut Confessarius populi fidelis animas ab infirmitate sanare, & in salutis æternæ via regere, & instruere possit, nisi & primum fundamentum, & formam christianæ vitæ perfecte calleat; idcirco hæc duo potissimum explicanda, & sigillatim enucleanda sunt. Dissertatione prima protoparentem nostrum superbia inflatum a Deo defecisse, & cetera perpetrasse, palam faci. Peccatum itaque originale, quod omnes Adæ posterius contrahunt, superbia est, & hac superbiæ peste inquinati nascuntur omnes filii Adæ. Antidotum directe superbiæ oppositum humilitas est. Quemadmodum Ethnicorum sapientes originale crimen ignorarunt; ita humilitatis antidotum penitus eosdem latuit. Ceteras virtutes morales, prudentiam, iustitiam, fortitudinem, temperantiam, liberalitatem, magnanimitatem, aliasque miris præconiis celebrarunt; virtutis autem nostræ vel ipsum nomen ignotum iisdem fuit. De hac autem nobis in præsentia sermo erit.

II. Sublime & excelsum ædificium, quod excitaturus Dei Filius homo factus in mundum venit, duobus potissimum constat: humilitate, quæ fundamenti loco posita est, & caritate, quæ totius fabricæ forma est; præbens valorem, pulchritudinem, & firmitatem, quæque partes omnes mirabili foedere coniungit atque consolidat. S. Thomas 2. 2. quæst. clxi. fusum de hac virtute sermonem sex articularis distinctum habet. Pauca ex art. 5. ad 2. transcribo. Dicendum, quod sicut ordinata virtutum congregatio per quendam similitudinem adificio comparatur; ita etiam illud quod est primum in acquisitione virtutum, fundamento comparatur, quod primum in ædificio iacitur. Virtutes autem vere infunduntur a Deo. Unde primum in acquisitione virtutum potest accipi dupliciter. Uno modo per

modum removens prohibens: & sic humilitas primum locum tenet in quantum scilicet expellit superbiam, cui Deus resistit, & prebet hominem subditum, & patulum ad suscipiendum influxum divine gratia, in quantum evacuat inflationem superbia. Unde dicitur *la-cob. 14.* quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et secundum hoc humilitas dicitur spiritualis edificii fundamentum. Ex hac Angelici doctrina necessario consequitur, nullam comparari sine humilitate virtutem posse; quemadmodum nulla domus, nullum ædificium construi, & erigi, nisi prius iactum fundamentum præcedat, cui tota superstruatur moles, valet.

III. Patres omnes toti sunt in hac explicanda, & commendanda virtute, quæ sicut est universalium virtutum principium, & fundamentum, ita est difficilior & cognitione, & executione. Nisi Filius Dei verbo & opere eam docuisset, vix eluceret inter homines natura vitiosa superbos, inflatos, superciliosos. Exinavit se Christus Dominus formam servi accipiens, ut inflatis per originalis peccati superbiam vulneribus sanatis, exemplo suo edoctos humilitatem homines postliminio in cælum revocaret. Audiamus S. Augustinum *Libr. de sanct. virg. cap. xxxv.* in hæc Christi verba: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum:* & in hæc alia: *Discite a me, quia mitis sum & humilis corde:* quæ sic interpretatur. *Ille illi cui omnia tradidit Pater, & quem nemo agnoscit nisi Pater, & qui Patrem solus agnoscit, & cui voluerit revelare, non dicit: Discite a me mundum fabricare, aut mortuos suscitare; sed quia mitis sum, & humilis corde. O doctrinam salutarem! O Magistrum, Dominumque mortalium, quibus mors poculo superbiae propinata atque transfusa est! Noluit docere quod ipse non esset: noluit iubere quod ipse non faceret. Video te, bone Iesu, oculis fidei, quos aperuisti mihi, tamquam in concione generis humani clamantem atque dicentem: Venite ad me, & discite a me. Quid, obsecro te, per quem facta sunt omnia, Fili Dei, & idem qui factus es inter omnia, fili hominis, quid ut discamus a te, venimus ad te? Quoniam mitis sum, inquit, & humilis corde. Hinc inde redacti sunt omnes thesauri sapientia, & scientia absconditi in te, ut hoc pro magno discamus a te, quoniam mitis es & humilis corde? Ita ne magnum est esse parvum, ut nisi a te, qui tam magnus es, fieret, disci omnino non posset? Ita plane. Non enim aliter invenitur requies anime, nisi*

inquieto tumore digesto, magna sibi erat, quanto tibi sana non erat. Audiant, & veniant ad te, & mites atque humiles esse discant a te, qui misericordiam, & veritatem tuam requirunt, tibi vivendo, non sibi.

IV. Hanc Augustini doctrinam paucis, sed perspicuis verbis exponit Angelicus *loc. cit. art. 2.* ubi inter plura hæc habet. *Unde humilitas præcipue videtur importare subiectionem hominis ad Deum.* Superbia erigit hominem supra Deum, humilitas illum deprimit, & subiicit Deo. Duplicem distinguit humilitatem, mentis nempe, & cordis; seu eadem virtus in appetitu residens a mentis cognitione tamquam a regula dirigente, & moderante pendet. Cognitionis propriæ infirmitatis & paupertatis mensura est & norma humilitatis. Et ideo (ibi Angelicus subdit) *cognitio proprii defectus pertinet ad humilitatem, sicut regula quædam directiva appetitus.*

V. S. Bernardus *serm. xlii. in Cant.* similiter duplicem distinguit humilitatem: alteram, quam parit veritas, & non habet calorem; alteram vero, quam veritas format, & inflamat, atque hæc quidem in affectu, illa in cognitione consistit. Etenim tu, si temetipsum intus ad lamen veritatis, & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione diiudices, non dubito quin humiliaris, in oculis tuis factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quamvis necdum fortasse id esse patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minime adhuc de amoris infusione. Cassianus *Collat. xv. cap. vii.* inquit: *Humilitas est omnium magistra virtutum: ipsa est celestis edificii firmissimum firmamentum: ipsa est donum proprium atque magnificentum Salvatoris.* S. Leo Pontifex Maximus *serm. vii. de Epiph.* similia pangit huic virtuti elogia. *Tota christiana sapientia disciplina non in abundantia verbi, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, sed in vera, & voluntaria humilitate consistit, quam Dominus Iesus Christus ab utero matris usque ad supplicium crucis pro omni fortitudine elegit, & docuit.* S. Ioannes Chrysostomus *homil. xlvii. in Matth.* fusiis humilitatis christianæ necessitatem, & fulgentissimas prærogativas describit, eamque, ut ceteri Patres omnes, fundamentum constituit divini edificii, quod Christus erexit, perfecitque. *Istius ergo corporis caput est humilitas: quapropter suas ab ea beatitudines Christus auspiciatur.* Beati, inquit, pauperes spiritu: *istud caput non est equidem ornatum cesarie, aut intortis artificioso*

capillis; tot tamen pollet illecebris, ut vel ipsum ad se Deum alliciat. Ad quem enim, inquit, inspiciam nisi ad mitem; & quietum, & humilem, & trementem sermones meos?

VI. Plurima alibi habet Chrysostomus, plurima Basilii, ceterique Patres, qui omnes testantur nullam comparari virtutem posse, neque retineri, humilitate sublata; quemadmodum corporis membra sine capite, & parietis ædificium sine fundamento consistere nequeunt. Sed iterum loquatur S. Augustinus *epist. lvi. ad Dioscorum.* *Huic te, mi Dioscore, ut tota pietate subdas velim, nec aliam tibi ad capeendam & obtinendam veritatem viam munias, quam quæ munita est ab illo qui gressuum nostrorum tamquam Deus, videt infirmitatem.* Ea autem est prima humilitas, secunda humilitas, tertia humilitas. Et quoties interrogares, hoc dicerem, non quod alia non sint præcepta, quæ dicantur: sed nisi humilitas omnia, quacumque bene facimus, & præcesserit, & comitetur, & consecuta fuerit, & proposita, quam intuemur, & apposita, cui adhareamus, & imposita, qua reprimamur: iam nobis de aliquo bono facto gaudentibus, totum extorquet de manu superbia: vitia quippe cetera in peccatis, superbia vero etiam in recte factis timenda est, ne illa quæ laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur. Itaque sicut Rethor ille nobilissimus cum interrogatus esset; quid ei primum videretur in eloquentia præceptis observari oportere, pronuntiationem dicitur respondisse: cum quæreretur quid secundo, eandem pronuntiationem; quid tertio, nihil aliud nisi pronuntiationem dixisse; si interrogares & quoties interrogares de præceptis christianæ religionis, nihil aliud respondere nisi humilitatem liberet, etsi forte alia dicere necessitas cogeret. Huic humilitati saluberrimæ, quam Dominus noster Iesus Christus, ut doceret, humiliatus est &c.

VII. Adeo explorata res est, humilitatem esse primam christiani edificii petram, primum & validissimum antidotum, quo vulnus naturæ humanæ ex peccato originali infictum sanatur, ut vel ipse hæresiarcha Calvinus doctrinam Augustini adoptet, & meditando præbeat.

VIII. Ut vero tantæ virtutis exercitium S. Augustinus suadeat, ob oculos tuos paupertatem, miseriam, & plagas animæ tuæ exponit in *Psal. lvi. conc. ii.* his verbis. *In omnibus implet quod dictum est: Misericordia eius præveniet me. Cogitate quod dictum est: præveniet me: si aliquid tuum primum at-*

tulisti, ex eo tuo aliquo bono primo Dei misericordiam meruisti, non te prævenit. Quando autem intelligis, quia præventus es, nisi intelligas, quod ait Apostolus: *Quid enim habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Hoc est misericordia præveniet me.* Denique attendens omnia bona, quacumque habere possumus, sive in natura, sive in instituto, sive in ipsa conversatione, in fide, in spe, in caritate, in bonis moribus, in iustitia, in timore Dei, totum non esse nisi ex illius donis ita conclusit. *Deus meus misericordia mea. Quid est misericordia mea? Si dicas salus mea, intelligo, quia dat salutem: si dicas refugium meum intelligo, quia confugis ad eum; si dicas fortitudo mea, intelligo, quia dat fortitudinem. Misericordia mea quid est? Totum, quidquid sum, de misericordia tua est. Sed promerui te, invocando te. Ut essem, ut te invocarem, quid egi? Si enim egi aliquid, ut essem, iam eram, antequam essem. Porro si nihil omnino eram, antequam essem, nihil te promerui, ut essem. Fecisti ut essem; & non tu fecisti ut bonus essem? Dedit mihi ut sim; & potuit mihi alius dare ut bonus sim? Si tu mihi dedisti ut sim, & alius mihi dedit ut bonus sim; melior est ille qui mihi dedit ut bonus sim, quam ille qui mihi dedit ut sim. Porro quia te nemo melior, nemo te potentior, nemo te in misericordia largior; a quo accepi ut essem, ab illo accepi ut bonus essem. Deus meus misericordia mea.*

IX. Quemadmodum ergo omnia opera nostra bona initium a divina misericordia accipiunt; ita ab humilitate virtutes nostræ omnes inchoantur, ab humilitate, & caritate perficiuntur, ab humilitate conservantur. Plura mihi de humilitate in tractatu de virtutibus. Hæc nunc pauca delibavi, ut altissimi edificii christianæ vitæ basim & fundamentum brevissime indicarem.

X. Reliquum nunc esset ut caritatem, quæ veluti forma est, & anima totum ædificium vivificans, & copulans, explicarem, eiusdem prærogativas, & characteres describerem. Verum hoc egi *Tom. I. in Decal.* quæ confulere ibidem poteris. Sat nunc mihi est dicere, has duas virtutes mutuo se amplecti, tamquam basim, & formam edificii; ut optime *epist. ad Demetriad.* exponit S. Prosper. *In nullo hæc virtutes ab invicem dividuntur, & ambarum tam indisereta connexio est, ut qui in una earum constituitur, simul utraque potiatur.* Sicut enim pars caritatis est humilitas, ita pars humilitatis est caritas. Et

si illa recolamus quæ sine bono caritatis infructuosa esse Apostolus definiit, inveniemus eadem similem habere vanitatem, si eis humilitas vera defuerit. Quem enim fructum habebit aut cum inflatione scientia, aut cum humana gloria fides, aut cum iactantia largitas, aut cum elatione martyrium? Unde quia in distinctionem superbiæ & humilitas tendit, & caritas, de utraque habeatur dictum quidquid de una est disputatum.

XI. Si plura de humilitate cupis, consule S. Thomam loc. cit. & ceteros Ecclesiæ Doctores, nec non libros quos spirituales vocant. Hæc ego pauca delibavi, ut postquam ideam generalem christianæ vitæ adumbravi, duo prima & capitalia lineamenta quæ sunt veluti spiritus & anima divini ædificii a Christo Domino erecti, luculentius ob oculos exponerem. Unum tibi sub istius capituli finem meditandum propono. Cum mundani homines vident Christianos, Sacerdotes, Religiososque viros in luxuriæ, avaritiæ, iræ, & similia flagitia prolapsos, obmurmurant, stupent, admirantur, illosque damnari dumtaxat fere sibi persuadent qui eiusmodi sceleribus inquinantur. Multos æternum perire ob luxuriam potissimum, & avaritiam Scriptura sancta docet. Verum enimvero plurimi, & forte maiori ex parte eorum qui damnantur, occultissimo superbiæ vitio pereunt. Superbia cecidit Lucifer cum tertia stellarum parte: superbia corruit Adam humani generis parens. Peccatum istud superbiæ originalis contrahimus omnes. Hic est noster morbus prævalens; hæc febris omnium infestissima, quæ medullas omnes pervadit; hæc pestilentior infirmitas, quæ ex insidiis, & veluti per cuniculos animarum stragem inducit. A carnalibus vitiis, quæ sensus hominum offendunt, & infamiam pariunt, sin minus amore virtutis, saltem ignominie subeundæ timore abstinemus. Sæpe vitio vitium tegimus, & ut mundi favorem, & plausum captemus, carnem, & cetera sordida crimina opere, nedum ore detestamur. At fulgidum est superbiæ crimen, quod oculorum aciem fugit, & splendidam sæpe induit vestem. Vel ipsum bonorum operum meritum sæpe insidiosè surripit, aut insidiæ eidem struit. Undique nos obsidet, & circumvenit, ut vel de ipsa gloriemur sanctitate. Itaque si plures moriuntur ob scelera minora, seu ob morbos mitiores; consequitur plurimos perire ob infirmitatem graviolem, quæ altius, sævius, & insidiosius in animos nostros dominatur, qualis superbia est. Plura dicturus sum, cum de

vitiis capitalibus sermo erit. Nunc ex his paucis collige, quam verendum timendumque nobis sit. Nobis blandimur interdum, quod simus casti, pauperes, æqui, non iracundi, non vindicantes, mundo amabiles, & piis operibus secundi. At sæpe philautia vaserrima serpit, rodit, & occultissimos subit recessus, elationem fuscitat, & tumentes efficit animos nostros. Ad scopulum istum non raro animas allidunt, qui? Nos ipsi, Theologi, Dei ministri, Confessarii, qui, ut emineamus in populis, aut placentia loquimur, & opiniunculas indulgentes carni obfirmate defendimus, ne mundanæ existimationis iacturam faciamus; aut rigidiorem doctrinam ostentamus, ut hac via singularem nobis plausum captemus. Ne multa. Undique insidiæ, undique pericula. Ad firmam humilitatis anchoram alligandæ animæ nostræ sunt, si æternum declinare naufragium sinere volumus.

CAPUT VII.

Alter Theologiæ morum fons est Christi Domini oraculum: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Fidelium adulterorum plures damnari quam salvari omnium argumentorum genere demonstratur. Idem ne de Sacerdotibus, & Religiosis dicendum est?

I. **N**emo me redarguat, quod locorum theologorum numerum augere velim. Nam locus iste non est a loco Scripturæ sanctæ distinctus, sed idem morum Theologiæ accommodatus, & quidem, nisi me meus salutat amor, cum lectorum profectu. Antequam vero ultra provehor, & hanc gravissimam ingrediatur difficultatem, murmura, erronea præiudicia, & puerorum terribilia, quæ Benignitæ, seu laxioris doctrinæ patroni non pauci passim exaggerant, profiganda sunt. Continenter Casuistæ similia vociferantes obtrudunt. Sublato Probabilismo, reiecta casuistica benigna doctrina, quis confessiones excipiet, quis sacramenta ministrabit? Ex doctrina antiprobabilistica consequitur, plurimos damnari, paucos salvari. Sed faceat Rigorismus iste immanis, & truculentus, qui in deliciis habet savire in fratres, torquere miseros fragilesque peccatores, replere animabus Christi sanguine redemptis infernum. His vocibus & vanis præstigiis ingentes numero sæque turbas sibi conciliant, plausum & acclamationes sibi captant universales.

II.

II. En; lector christiane, quo nos malorum adduxit novus opinandi modus, ut loco absurdi crudelissimi, & horrendi obtrudat, quod est luculentissimum IESU Christi Salvatoris nostri oraculum. Si Christus aperte dixisset: Videte ne quis vos nimia severitate opprimat; cavete ne quis vos seducat, ut per viam arctam & angustam deducat: quoniam via lata & spatiosa est quæ ducit ad vitam æternam: arcta vero & angusta quæ ad perditionem tendit; & pauci sunt qui intrant per hanc, multi per illam: si hæc Christus in suo Evangelio diceret, confisteret obiectum absurdum. At contra Christus clamat & inclamat: *Attendite vobis a falsis Prophetis. Arcta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui intrant per eam; lata vero & spatiosa quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui ambulant per eam.* Et cum hæc ita se habeant, adversarii non reformidant, non erubescunt opponere tamquam absurdum quod est Christi Domini manifestissimum oraculum? Admissa doctrina antiprobabilistica multi pereunt. Ita sane. At doctrina evangelica, non nostra hoc testatur, non semel, non ambigue, sed perspicue & manifeste. Qui ergo præfata opponunt, loco absurdi habent evangelicam doctrinam. Clamant, multos damnari, paucos salvari, benignitate probabilistica sublata. Probandum ex Evangelio esset, multos salvari, & paucos damnari, ea perspicuitate & evidenter qua nos oppositum ostensuri sumus; & tunc locum obiectio facta haberet. Sed contra istos invehitur Augustinus: *Confundantur qui dicunt tibi: Euge euge.* Reiectis itaque vanis sophilistarum clamoribus, ad propositam causam dispiciendam accedo.

§. I.

Status controversiæ, & Patrum, atque Theologorum placita.

I. **P**rædestinationis, & reprobationis argumentum profundissimum est, quod fugit humanæ mentis aciem. Temeritate & insania laboraret quicumque proprio Marte quidquam definire de hoc altissimo & imperscrutabili mysterio auderet. Ea solum de tam tremendo formidandoque arcano differere nobis permittitur est quæ Deus ipse, quæ Christus IESUS in suo Evangelio revelavit, quæ ex hoc Evangelio Patres omnes, & sapientiores Theologi colligunt, & declarant.

Quare turpiter falluntur illi qui non ex evangelicis oraculis, sed ex quadam commiseratione, & naturæ propensione ad benignitatem, ad clementiam, ex temperamenti denique instinctu, & ex funestissimi eventus horrore, maiorem sibi effingunt electorum quam reprobatorum numerum: quoniam id quod optant, non id quod Scripturæ docent, defendere satagunt. Sed roties ex S. Augustino diximus: *Nemo optando facit ut verum sit quod verum non est.* Similes isti sunt illis qui ludentes pila spectant, & vitam, brachiaque eo detorquent & inflectunt quod tendere pilam vellet; at non propterea efficiunt ut illuc pila pertingat, si impressus motus illam eo non defert.

II. Nonnulla penes omnes certissima præmitto. Primum omnes adfirmant ex *Apocalypsis cap. VII.* ingentem maximumque esse prædestinatorum numerum. *Vidi urbem magnam, quam dinumerare nemo poterat.* &c. Solus Martyrum numerus ingens, & innumerabilis est. Quid de Confessorum, Virginum, Anacoretarum, & parvulorum copiis numerosissimis dicam? Convenit similiter penes omnes, reprobatorum numerum longe maiorem esse, si omnes homines catholici & hæretici, fideles & infideles simul comprehenduntur. Quæstio ergo est de solis Catholicis adultis, Ecclesiæ filiis, exclusis parvulis.

III. Ut a recentioribus Theologis initium capiam, P. Gabriel Vasquezius incertum esse ait, plures ne an pauciores sint qui salventur. Quæ incertitudo sola tremenda est, & formidanda, quæque omnes ad summam sollicitudinem, diligentiam, atque vigilantiam excitare debet. P. Franciscus Suarez celeberrimus Theologus *Lib. VI. de prædest. cap. III.* fatetur, communiorem esse sententiam propugnantem pauciores salvari & plures damnari; ipse vero contrariam defendit. Sed alter celebris Iesuita P. Didacus Ruiz de Montoia *Tom. de prædest. disp. LIV. sect. I.* merito talem improbat sententiam, inquit: *Hæc opinio magis optabilis quam probabilis, suos auctores invitavit magis affectu voluntatis quam traxit rationis & auctoritatis pondere. Sed, ut Augustinus ait, opinio humana oprando non efficit ut vel unus salvetur, sed blandiendo, & placendo efficit ut multi dormiant, & damnentur.*

IV. Scripturæ divinæ, sancti Ecclesiæ Patres, & communiter Theologi recentiores docent, plures adulterorum fidelium damnari, & pauciores salvari. Hanc sententiam docent

ultimæ ætatis Theologi communiter, Caletanus Cardinalis in *parabol. de decem virg.* Lyranus, Carthusianus, Ludovicus Granatenfis, Abulensis, Estius, Cardinalis Bellarminus, Cornelius a Lapide, Cardinalis Bona, Ruiz de Montoia, Recupitus, Alvarez, Gonet, Contensonius, Michael Elizalde, Henricus a S. Ignatio, Paulus Segneri in suo *Christ. Instr. I. Part. serm. v.* & alii plurimi.

§. II.

Testimonia veteris testamenti declarant, plures damnari, & paucos ex fidelibus adultis salvari.

I. **E**X innumera Scripturæ sanctæ testimoniorum multitudine pauca seligam. Prima mundi ætate antediluvianorum hominum malitia adeo inundaverat super universam terram, ut pœnituerit Deum fecisse hominem; quemadmodum habetur Gen. vi. *Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum quod hominem fecisset in terra: & tactus dolore cordis intrinsecus, Delebo inquit, hominem, quem creavi, a facie terra.* Et re ipsa universum humanum genus diluvio universali delevit, octo dumtaxat exceptis animabus, quæ per arcam salvæ factæ sunt. Nullum tum idololatriæ vestigium, nulla hæresis, sed omnes eiusdem religionis erant, ut ex divina Scriptura colligitur. Nos eiusdem naturæ homines sumus, eodem morbo, eadem lue inquinati, iisdemque pravis desiderii obnoxii. Deribebant & ipsi Noe, cum fabricaret arcam, in quam se reciperet; sicut & nunc deridentur servi Dei, qui arctam viam calcandam suadent.

II. In lege scripta dicitur: *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum: Plal. XIII.* Millia millium Hebræorum exierunt de terra Ægypti, quorum duo tantum promissionis terram ingressi sunt. Quæ formidanda figura salvandorum paucitatem portendit, & ad nostram instructionem directa est inquit I. Corinth. x. S. Paulus. *Hac autem in figura facta sunt nostri: & S. Augustinus serm. CII. de temp.* subdit: *Hoc ergo audiamus qui ita Dominum misericordem esse volunt, ut iustum esse non credant.*

§. III.

Oracula Christi Domini, quæ primum testimonium: Multi sunt vocati, pauci vero electi: confirmant.

I. **A** Deo luculenter hanc fremendissimam controversiam definit Christus Dominus. *Matth. VII.* ut dum eiusdem verba serio mecum reputo animo, totis artibus contremiscam. *Intrate per angustam portam: quia lata porta, & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam.* Et velut in admirationem actus exclamat continuo: *Quam angusta porta, & arcta via est quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam! Attendite a falsis Prophetis, seu a falsis magistris, qui blanda & placentia loquuntur, qui in hoc Christi sermone infideles, & hæreticos comprehendunt fabulantur.* Nulla in toto hoc Evangelistæ capite aut hæreticorum, aut infidelium mentio. Lege integrum Christi sermonem, & videbis verum esse quod dico, unice ibi morum integritatem suadere. Laudata verba hæc præcedunt immediate. *Omnia ergo quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hac est lex, & Propheta: & continuo subdit: Intrate per angustam portam.* Legis ergo observantia, quæ sensus comprimit, quæ carnem, & appetitiones coerct, quæ concupiscentiam a luxuria, in quam abripiuntur libidinosi, & cupiditatem a divitiis, quas impotenter sitiunt avari, cohibet, quæ denique ieiuniis, pœnitentia totum corpus affligit, & humilitate, paupertate, & iustitia spiritum deprimit, est via arcta. Fidei mysteria, quæ distinguunt Catholicos ab infidelibus, & hæreticis, non constituunt viam arctam. Interroga Catholicos omnes, quæ via arcta illos cruciet, fidei, an morum? Omnes reponent, viam mandatorum, viam legis, viam morum illam esse quæ eos torquet, quæ perpetuum bellum illorum delictis, & solatiis indicit. Reponent, se facillime credere Trinitatem, Incarnationem, & sacramenta omnia. Verum castitatem, iustitiam, humilitatem, inimicorum dilectionem exercere, separari a muliere quam depereunt, restituere divitias male partas, dimittere iniurias illatas, crucifigere carnem, & cetera omnia præstare quæ lex iubet: hæc est via arcta, per quam ambulare refugiunt. Hæretici, & infideles extra viam sunt. Si arcta via Catholicos, & spatiosa via infideles comprehenderet, omnes Catholicos per arctam viam

viam ambularent, omnesque salvi fierent; quod est commentum plane ineptissimum.

II. Confirmat Magister noster divinus hanc suam sententiam alia non minus expressa, quam formidanda, *Luc. XIII.* *Ait autem illi quidem: Domine, si pauci sunt qui salvantur? Ipse autem dixit ad eos: Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non poterunt.* Ut vides iterum confirmavit, inquit S. Augustinus, quod audivit, nempe quod pauci sunt qui salvantur. Quis non pavefcit ad illa verba: *Quærent intrare: & non poterunt?* Quærent mundani homines, deliciis, viæ spatiosæ & late additi, semel, bis, ter, quotannis intrare arctam castitatis, iustitiæ, pœnitentiæ, ieiuniorum viam. Sed hodie constituntur, & post paucos dies relabuntur in viam spatiosam & latam. Et istorum multi sunt qui quærent intrare, & non possunt: quia nolunt, quia obedire desiderii suis malunt quam Deo.

III. Pluribus parabolis declarat, explicat, atque inculcat tremendam veritatem divinus Iudex. Nam *loc. cit. Luc. XIII.* statim post verba, *Contendite intrare*, subdit: *Cum intraverit paterfamilias, & clausit ostium, incipietis foris stare, & pulsare ostium, dicentes; Domine, aperi nobis; & respondens dicit vobis: Nescio vos, unde sitis. Tunc incipietis dicere: Manducavimus coram te, & bibimus, & in plateis nostris docuisti; & dicit vobis: Nescio vos, unde sitis: discedite a me omnes operarii iniquitatis.* Omnia hæc ad unguem confirmata videmus in tot & Sacerdotibus, & Christianis, qui manducant & bibunt ipsum dominicum corpus & sanguinem, nedum coram illo. Quis non videt hic sermonem esse non de extraneis infidelibus, & hæreticis, sed de domesticis & fidelibus iniquitatis operariis? Parabola de invitatis ad convivium confirmat, multos esse vocatos & invitatos, paucos vero commensales. *Misit servos suos vocare invitatos ad nuptias: & nolebant venire. Iterum misit alios servos, dicens; Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi. . . venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt, & abierunt, alius ad villam suam, alius ad negotiationem suam: reliqui vero tenuerunt servos eius, & contumeliosos affectos occiderunt.* En curas, sollicitudines, negotia, oblectamenta depicta, quibus hodie communiter viri mundani fascinati negligunt divina. Invitantur ad audiendum Dei verbum, ad sacramenta, ad ieiunia, ad preces. Qui sunt qui accedunt, nisi pauci? Excusationes il-

lorum luculentius describit Evangelista *Lucas cap. XIV.* *Primus dicit ei: Villam emi; & necesse habeo exire, & videre illam: rogo te, habe me excusatum.* Excusatio hæc non infidelium, sed fidelium est. *Et alter dixit: Iuga boum emi quinque. . . Et alius dixit: Uxorem duxi &c.* Et tandem Dominus conclusit: *Nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit carnem meam.*

IV. Meditare, lector christiane, reprobationis causas. Nemo istorum dixit: Villam usurpavi. . . boves furatus sum: concubinam delegi. Sed quisque respondit: Villam emi: boves emi: uxorem duxi. Nihil in responsis istis mali est. Cur ergo exclusi, cur improbi? Quia ob rerum temporalium sollicitudinem, curam, nimiumque studium, neglexerunt æterna; & animarum saluti prætulerunt terrena negotia. Quot sunt in præsens qui a similibus præstigiis, & fasciniis non seducantur? Et eo est seductionis portentum funestius, quo sibi vitio minime vertunt hanc immoderatam pro rebus terrenis aut comparandis, aut conservandis sollicitudinem. Immo christiani qui non furantur, qui non fornicantur, qui non inebriantur, tamen toti occupati in divitiis augendis, in mercaturis, & in contractibus multiplicandis, in oblectamentis capiendis, reputantur boni, & per viam salutis ambulantes. Verum tremenda parabola ostendit, quam diversæ sint viæ Dei a viis hominum.

V. Altera parabola *Matth. XIII.* eodem recidit. *Et locutus est eis multa in parabolis, dicens: Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat, quedam ceciderunt in petrosa. . . alia autem ceciderunt in spinas. . . alia autem in terram bonam. . . Qui habet aures audiendi audiat.* Semen est verbum Dei. Quarta tantum pars cecidit in terram bonam, reliquæ tres secus viam, inter petras, & spinas. Parabolam suam ipsemet Christus exponit *Luc. VIII.* ubi inquit: *Semen est verbum Dei. Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt: deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant.* De ea hic fide sermo est, non qua fideles evadamus, sed qua salvi simus. Cedo: dum pius doctusque Concionator has Christi parabolæ, & formidandam sententiam de salvandorum paucitate ferventi zelo inculcat, ut viros & mulieres avocet a ludis, a choreis, a comædiis, & a ceteris insanientis mundi illecebris, quot invenit credentes? quot ei fidem adhibent? Aut eum ut Rigoristam,

ftam, phanaticumque derident, sibilant, calumniantur; aut pergunt ad Casuistam, ad Confessarium, cui excitatos a Concionatore scrupulos aperiant, & ab eodem linimentum blandum accipiunt, quo rotæ unguuntur ad celeriores cursum per viam latam & spatiosam conficiendum. Persequitur Salvator noster parabolæ explicationem. De secundis ergo addit: *Qui supra petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* Plures sunt qui sanctum Dei verbum aut audientes e suggestu, vel ex ore Confessarii amici, aut legentes in libris sacris excitantur, commoveantur, respiciunt paullulum. Sed ad vocem loquelæ grandis exardet ignis luxuriæ, iræ, ambitionis, & continuo fructus omnes dispereunt. Crescit planta, quæ radices non habet, quibus vento tentationis resistat. Hi infideles non sunt, nec hæretici, sed Catholici, qui cum gaudio suscipiunt verba vitæ æternæ. Verum tertia parabolæ applicatio eo est terribilior, quo universalior. *Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, & sollicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum.* Heu! heu! Pauci ne sunt qui voluptatum illecebris, qui divitiarum spinis, qui sollicitudine vitæ præsentis excantati, oppressi, seducti, sterile reddunt verbum Dei? Utinam pauci essent, sed revera plurimi sunt. Quarta tandem pars ad paucos restringitur, *qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.* Fructum, & messem afferunt isti in patientia, ut intelligas haudquaquam sufficere abstinere a pravis operibus, ut multi faciunt; sed uberem parere proventum debemus. Non solum reproba & maledicta terra est quæ spinas, zizania, & tribulos germinat; verum etiam ea quæ frumentum congruum semini sparso non parit.

VI. Alia parabola est de decem virginibus *Matth. xxv.* in qua non tam numerus, quam doctrina spectanda est. Quæ reprobata dicuntur, impudicæ non erant; sed virgines. Non accusantur nec de impudicitia, nec de furto, nec de negotiatione, nec de iniustitia. Illarum crimen iuxta Gregorium fuit elatio, iuxta Chrysostomum avaritia. Habebant quippe unde emerent; sed sibi a fociis dari gratis oleum volebant. Et tum solum ad vendentes accesserunt, cum tempus defuit. Quis hac ætate, nisi Dominus illas reprobareret, damnaret? Negligentia, elatio,

avaritia crimina sunt ob quæ fatuæ virgines, & fatui multi damnantur. Animum intendamus in alteram parabolam illorum qui in se confidebant *Lac. xviii.* *Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti, & aspernabantur ceteros, parabolam istam.* Unum repræsentat sic fantem. *Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus.* *Ieiuno bis in sabbato: decimas do omnium quæ possideo.* Non propriis viribus ascribit sua bona opera, pro quibus Deo gratias agit. Vera fuerunt opera bona, quia mendacii non arguitur. Quodnam istius crimen? Philautia occultissima, & aliorum contemptio. Si nos videamus homines non raptores, non fornicatores, non iniustos, non adulteros, sed bis in hebdomada ieiunantes, decimas solventes; tamquam iustissimos reputamus. Parum philautiæ, vel iactantiæ de bonis operibus vix vitio vertimus. Sed ab hoc nostro iudicio valde differt evangelica doctrina. Quid de aliis parabolis, de servo pigro, de talentis otio sepultis, & ad negotiationem non expositis dicam? Hæc sane parabolæ eo omnes conspirant, ut primum oraculum evincant atque confirmant: *Multi sunt vocati, pauci vero electi.*

VII. Pauca adiicio ex Apostolorum epistolis. S. Paulus *Galat. v.* inquit: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* Quisque definiat, plures ne sint, an pauci, qui carnem suam crucifigant cum vitiis & concupiscentiis. Quia qui id non agunt, Christi non sunt; qui Christi non sunt, salvi esse nequeunt. Repetit ad *Rom. viii.* *Ergo fratres, debitores sumus, non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei.*

VIII. Illos spiritu Dei agi dicimus; Augustino duce, qui voluptate divini amoris trahuntur; quemadmodum spiritu mundi pleni sunt illi qui amore divitiarum, bonorum, illecebrarum abripiuntur. Quot sunt, quæso, qui spiritu Dei aguntur? *Qui enim (subdit Apostolus) secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt; qui vero secundum spiritum sunt, quæ sunt spiritus, sentiunt.* Si cupis scire, an plures sint qui caelestium dapum sapore alliciantur, percurre aulas, tribunalia, theatra, officinas, plateas, nundinas, naves, militiam: intuere puerorum, adolescentum, puellarum, feminarum, virorum, senum

cor-

corruptos mores, luxum, pompas, periuriam, fraudes, obsecrationes, convicia, adulteria, fornicationes, rixas, invidiam, ventris ingluviem, comestiones, crapulam, ludos, scurrilia, desideria putida, superbiam, fenora, avaritiam; & cum Propheta dices: *Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis.* Tandem Apostolus *I Cor. xv.* duplex distinguit hominum genus, quod ego supra delineavi ex eodem Apostolo: alterum terrenum, caeleste alterum. *Primus homo de terra terrenus; secundus homo de celo caelestis. Qualis terrenus, tales & terreni, & qualis caelestis, tales & caelestes.* Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis. Hoc autem dico, fratres, quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt. Quis dixerit plures esse homines caelestes, qui Christi IESU imaginem præferant, quam terrenos, qui veterem hominem per peccatum originale deformatum non portant, qui secundum carnem & sanguinem non vivunt? Porro caro, & sanguis regnum Dei non possidebunt. A Dei regno, nedum a sublimi perfectione terrenos istos homines excludit Apostolus S. Petrus *Epist. I. cap. iii.* animas quæ baptismate abluuntur, animabus comparat salvatis in arca, in qua pauci, id est octo animæ salvæ factæ sunt per aquam: quod & vos similis formæ salvos facit baptismus. Arca figura Ecclesiæ est, extra quam, non secus ac extra arcam, salus non est. Pauci in arca, pauci in Ecclesia salvi fiunt, inquit Origenes *hom. xxi. in cap. xxvi. Num. Supernas arca erat arctissima; infima vero pars latissima: in inferioribus centum cubitorum ponitur longitudo, & quinquaginta latitudo; summus in unius cubiti spatium consummatur, ad designandum quod in arca Ecclesiæ pauci ad superna, plures ad inferna deducantur.*

IX. Finem huic paragrapho imponat S. Paulus, qui *I. Cor. cap. ix. & x.* luculentissime, quæ ex Evangelio recitavi, confirmat. *Cap. ix.* inquit: *Nescitis, quod ii qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite, ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet: & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno, non quasi aërem verberans. Sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* Hic Apostolus declarat, quid agendum sit, & quæ ser-

vanda sunt in hoc quod percurrimus stadio, ut coronam assequamur. Qui in stadio currunt, omnia onera exuunt, impedimenta, & obstacula remouent, ut expediti & celeres sint ad coronam corruptibilem assequendam. Similiter veterem hominem, peccatorum sarcinas, concupiscentiæ, superbiæ, avaritiæ pondera deponere debent; ab omnibus mundi illecebris & præstigiis liberi sint oportet qui æternam assequi coronam sincere cupiunt. *Omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium;* inquit Apostolus, *ut paucitatem electorum indicet.* Hoc autem continuo *cap. x.* luculentius exponit.

X. *Nolo enim vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube, & in mari; & omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritalem biberunt: (bibebant autem de spiritali consequente eos petra; petra autem erat Christus) SED NON IN PLURIBUS EORUM BENEPLACITUM EST DEO: nam prostrati sunt in deserto. Hæc autem in figura facta sunt NOSTRI, ut non simus concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt. . . . Neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderunt una die viginti tria millia. Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, & a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore. Hæc autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad CORREPTIONEM NOSTRAM, in quos fines sæculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. Quis legere, & serio hæc meditari potest, quin paveat & contremiscat? Omnes baptizati fuere, omnes eandem escam comederunt, omnes eundem potum biberunt; sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo. Omnes Catholici baptizati sunt, omnes eandem escam manducant, omnes eundem potum bibunt, omnes communiter eadem sacramenta frequentant. Num in pluribus istorum beneplacitum sit Deo, mores ipsorum declarant. Plura scribit Angelicus in hanc S. Pauli doctrinam *lect. i. & ii.* Pauca delibo. *Non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, in illis scilicet qui Deum offenderunt, sed tantum in duobus, scilicet Caleph, & Iosue; quibus solis concessum est terram promissionis obtinere. . . . Et notandum, quod sicut in bonis longe melius est quod figuratur quam ipsa figura, ut regnum calorum quam terra**

pro-

promissionis; ita in malis longe peius est quod figuratur quam figura significans. Secundum autem Augustinum illa supplicia quae sustinuerunt, figura GEHENNAE fuerunt, quae omni poena maior est. Haec grandiora, & tremendorum sunt quam meis amplificari verbis queant.

§. IV.

SS. Patrum auctoritate electorum paucitas evincitur.

I. Nitium capio a S. Thoma, cuius pauca mox dedi. Sed hanc controversiam ex instituto versat I. Part. quest. xxiii. art. 7. ubi arg. 3. sibi opponit, plures salvari quam damnari, his verbis. Operatio Dei perfectior est quam operatio natura. Sed in operibus naturae bonum invenitur ut in pluribus, defectus autem, & malum ut in paucioribus. Si igitur a Deo institueretur numerus salvandorum: plures essent salvandi quam damnandi . . . cuius contrarium ostenditur Matth. vii. ubi dicitur: Lata & spatiosa &c. Huic autem argumento sequens praebet responsum. Dicendum, quod bonum proportionatur communi statui naturae accidit ut in pluribus, & deficit ab hoc bono ut in paucioribus. Sed bonum quod excedit communem statum naturae, invenitur ut in paucioribus, & deficit ab hoc bono ut in pluribus. Sicut patet quod plures homines sunt qui habent sufficientem scientiam ad regimen vitae suae: pauciores autem qui hac scientia carent, qui moriones, vel stulti dicuntur; sed paucissimi sunt respectu aliorum, qui attingunt ad habendum profundam scientiam intelligibilium rerum. Cum igitur beatitudo aeterna in visione Dei consistens excedat communem statum naturae, & praecipue secundum quod est gratia destituta per corruptionem originalis peccati, pauciores sunt qui salvantur. Et in hoc etiam maxime misericordia Dei apparet, quod aliquos in illam salutem erigit, a qua plurimi deficiunt secundum communem cursum & inclinationem naturae. Confirmat hanc sententiam Angelicus in Epist. I. ad Cor. cap. ix. ubi haec habentur: Nescitis quia qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? ubi haec adiicit S. Doctor: In primo notatur conditio viatorum, in secundo multitudo vocatorum, in tertio paucitas electorum.

II. Suam de praedestinatione doctrinam hausit S. Thomas ex S. Augustino, qui praeter ceteris omnibus controversiam hanc dispexit

pluribus in locis, sed praecipue in Psalm. xlvii. eamque perspicue ad solos fideles restringit, exponens illum Psalmi versiculum: Suscepimus, Deus misericordiam tuam in medio templi tui: ubi haec inter alia scribit, quae, licet prolixiora, lubet transcribere. Qui susceperunt, & ubi susceperunt? Nonne ipse populus tuus suscepit misericordiam tuam. . . Nunc quippe populus Dei censentur omnes qui portant sacramenta eius; sed non omnes pertinent ad misericordiam Dei. Omnes quippe sacramentum baptismi accipientes Christiani vocantur, sed non omnes digne illo sacramento vivunt, sunt enim quidam de quibus dicit Apostolus: Habentes formam pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Tamen propter ipsam speciem pietatis in populo Dei nominantur, quomodo ad aream, quamdiu triturantur, non solum granum, sed etiam palea pertinet: numquid & ad horreum pertinebit? . . . Nam & ipsa spina non ad populum Dei pertinet. Vis audire? Ita posita est ipsa similitudo. Sicut liliam, inquit, inter medium spinarum, ita proxima mea in medio filiarum. Numquid dixit in medio alienarum? Non, sed in medio filiarum. . . Sunt ergo filiae male, & inter illas est liliam in medio spinarum. Itaque illi qui sacramenta habent, & mores bonos non habent, & Dei dicuntur, & non Dei, & eius dicuntur, & alieni: eius propter ipsius sacramentum: alieni propter proprium vitium. Ita & filiae, & alienae: filiae propter formam pietatis; alienae propter amissionem virtutis. Sit ibi liliam: suscipiat misericordiam Dei: teneat radicem boni floris: non sit ingratum plurimae radici de caelo venienti. Ingratae sint spinae; crescant de imbribus: ad ignem crescant, non ad horreum. . . . Iam hic occurrit unicuique cogitanti, & quid? Iste populus qui in medio populi Dei suscipit misericordiam Dei, quantum numerum habet? Quam pauci sunt? vix inveniuntur aliqui. Illis ne contentus Deus erit, & perdet tantam multitudinem? Dicunt hoc (N. B.) qui sibi promittunt hoc quod a Deo promittente non audierunt. Et vere si male vivamus, si mundi huius deliciis perfruamur, si nostris libidinibus serviamus, perditurus est nos Deus. Quot enim sunt illi qui videntur servare praeccepta Dei? Vix invenitur unus, vel duo, vel paucissimi. Ipsos solos Deus liberaturus est, & ceteros damnaturus? Absit, inquit, cum venerit, & videbit tantam multitudinem ad sinistram, miserabitur, & dabit indulgentiam. Hoc sane etiam serpens ille promissit primo homini. Nam

mi-

minatus erat Deus mortem, si gustaret. Ille autem, Absit, inquit, non morte moriemini. Crediderunt serpenti, invenerunt verum esse quod minatus est Deus, falsum quod promiserat diabolus. Ita & nunc, fratres, ponite vobis Ecclesiam ante oculos ad instar similitudinemque paradisi. Non cessat serpens suggerere quod tunc suggestit. Sed casus primi hominis ad experimentum cavendi debet nobis valere, non ad imitationem peccandi. Ideo ille cecidit, ut nos surgamus. Respondeamus talibus suggestionibus quod respondit. Nam & ipsum per feminam tamquam per Evam tentavit, & vixit in stercore victus in paradiso. Ergo non audiamus tales voces, nec putemus paucos esse istos: multi sunt, sed inter plures latent. Non possumus enim negare plures esse malos, & tam plures, ut inter eos proorsus boni non appareant, quomodo non apparent grana in area. Nam quisquis aream videt, potest putare quod palea sola sit. Da hominem inexpertum, & putat inaniter fieri quod boves mittuntur, quod ibi homines sub aestu desudant, ut conterant: sed ibi est & massa ventilatione purganda. Tunc procedit copia frumenti, quae latebat in copia palmarum.

III. Prolixa est S. Augustini concio, sed gravis, sed unctioe suavis, doctrina formidanda, argumentatione urgens; & potens natura sua excitare vel profundo somno dormientes. Idcirco integram rescribere volui. Similia scribit serm. xviii. de verb. Dom. cap. xix. item Lib. X. contr. Faustum Manich. cap. xvi. & rursus in Psalm. xxv. enarr. I. item Lib. I. contr. Donat. cap. II. & ser. xxxii. de verb. Dom.

IV. S. Ambrosius Lib. de Noe cap. II. haec scribit. Quia te vidi iustum coram me ex omnibus gentibus. Multi hominibus iusti videntur, pauci Deo: aliter hominibus, aliter Deo: hominibus secundum vitae speciem, Deo secundum puritatem animi, & virtutis veritatem. Si quis hominum Noemo dixisset quae Deus dixit, ipsum cum solis septem iustum esse, ceteris peccato servientibus: furere; & insanire visus fuisset. S. Basilus eadem ac Ambrosius in Psalm. I. & in cap. x. Isaiae scribit. Nemo obstupescat, nemo miretur, si tantus numerus Israelitici populi ad paucos redigatur. Ne tu mentem intendito isti numerosae multitudinis eorum qui nomine tenus dicuntur Religiosi, Deive cultores. Christi enim nomine multi admodum insigniuntur; perquam pauci vero qui veraci testimonio operum eam constabulant, & confirmant nomenclaturam. Si igitur fuerit populus Israel quasi

Conc. Appar. Tom. I.

arena maris, reliquiae eorum salvae erunt. V. S. Ioannes Chrysostomus hom. xl. ad populum Antioch. de urbe tunc temporis confertissima, in qua primum discipuli IESU Christiani vocari coeperunt, haec habet ad populum. Quot esse putatis in civitate nostra qui salvati sunt? Infestum est quod dicturus sum, dicam tamen. Non possunt in tot millibus centum inveniri qui salvantur, quin de his dubito. Quanta enim in iuvenibus, quae so, malitia? Quantus in senibus torpor? Filii curam nemo gerit, nemo zelum habet ut senem respiciens imitetur. Exemplaria deleta sunt. Percurre elapsa saecula, etiam tenebrosa, & offendes exemplaria sanctitatis, viros apostolicos, qui zelo, fortitudine, magnanimitate clamabant, tonabant, respectu posito. Multa ne similia nunc exemplaria? Deleta ne sunt? Lege, quae so, integram hanc Chrysostomi homiliam.

VI. S. Gregorius Magnus hom. xix. in Evangel. haec scribit. Sed post haec terribile est valde quod sequitur. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Quia & ad fidem plures veniunt, & ad caeleste regnum pauci perducuntur. Ecce enim ad hodiernam festivitatem quam multi convenimus; Ecclesiae parietes implemus: sed tamen quis sciat, quam pauci sunt qui illo electorum grege numerantur? Ecce enim vox omnium Christum clamat, sed vita omnium non clamat. Plerique Deum vocibus sequuntur, non moribus. Lege eundem Lib. XXVII. in Iob cap. xxii. & Lib. IV. Dialog. cap. xxxvi.

VII. S. Gregorius Nazianzenus orat. xxxiii. haec inter alia scribit. Quid igitur, cum audis viam unam esse, eamque per angustam, quid his significari putas? Unam sane esse, si virtutem spectes: haec enim unica est, licet in multas partes secetur, verum angustam propter sudores, & quia non a multis teritur, si quidem multitudinem eorum cogites qui contrario itinere per vitium gradiuntur: ita mihi quoque videtur.

VIII. S. Hieronymus epist. ad Celant. Duas conversationis vias Salvator ostendit. . . . Quam, inquit, spatiosa est via quae ducit ad mortem; & multi sunt qui intrant per eam! Et rursus: Quam arcta est via, & angusta quae ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam! . . . Illa teritur a multis, haec vix invenitur a paucis. Illa enim vitis per consuetudinem, quasi declivior, & mollior, & velut quibusdam amena floribus voluptatum facile ad se rapit commeanium multitudinem; haec vero insueto calle virtutum, ir-

R

stior

stior atque horridior, ab iis tantum eligitur quibus non tam delectatio timoris cordi est quam utilitas mansionis.

IX. Nilus Abbas apud Baron. Tom. X. ad an. Christi 976. reprehensus a Theophylacto Calabriae Metropolitano, quod probaret revelationem factam S. Simoni Stylitae, nempe quod ex decem millibus vix reperiretur una anima hoc tempore quae ad manum Angelorum sanctorum perveniat, hoc praebet responsum. Si demonstravero vobis Magnum Basilium, & Chrysostomum, & Ephrem beatissimum, & Theodorum Studitam, sed Apostolum ipsum, sed & sanctum Evangelium eadem sentientes, & dicentes; quid patiemini vos, qui inconsulte aperientes ora loquimini, & Spiritui sancto adversamini? Venerabilis Beda in cap. xx. Matt. scribit. Ad fidem multi veniunt, ad caeleste regnum pauci perducuntur.

X. Aliorum Patrum testimonia, ut prolixitatem evitem, praetereo. Id indicare sufficiat, omnes in hanc eandem concedere doctrinam. Adversarios precamur ut vel unum S. Ecclesiae Patrem adferant qui doceat electorum numerum excedere reproborum multitudinem. Numquid dicturi sunt, sanctos Ecclesiae Doctores viam salutis, viam caelestis Ierusalem ignorasse? Numquid respondent, sanctos Dei viros in tanto negotio fideles decepsisse? An solitam illam fabulam redeunt in scenam, sanctos nempe Ecclesiae Patres hyperbolice locutos esse? Iuniores ergo nostri soli sapiunt, soli divinas Scripturas intelligunt, soli presse & perspicue scribunt, loquuntur, concionantur? Reiciendi igitur sunt Patres omnes. Nam omnes singulis fere paginis tam arctam esse salutis viam, Christo magistro praeeunte, docent, ut salvandorum paucitatem demonstrant. Edisserant nobis. An benignitate probabilistica excusarent a gravissimo peccato mortali Augustinum, Chrysostomum, ceterosque Patres, si in hoc gravissimo negotio excessissent, exorbitassent, exaggerassent? Ego sane me gravissime, & immanissime peccare exittimarem, si in unico & summo negotiorum, vano & minus fundato timore fideles perterrefacerem. Quid? Nos ipsi exilii nostri calamitates pro arbitrio augebimus? Nos ipsi absque urgentissimis rationum momentis salvandorum multitudinem arctabimus? An cautiam propriam non oramus? An nos ipsi qui scribimus, eadem in navi non versamur? Quis tam inhumanus, ut velit sibi sponte compedes stringere, & damnationis aeterna pericula exaggerare, multiplicare, & com-

mentitio timore plus aequo se se confingere? Utinam divinae Scripturae, & eandem sancti interpretes rationes nobis porrigerent minuendi timorem nostrum aeternum pereundi. At vas electionis Paulus Apostolus tantoangebatur timore, ut dixerit: *Cassigo corpus meum, & in servitutem redigo; ne cum aliis predicaverim, ipse reprobus efficiar*; I. Cor. ix. *Quid faciet agnus, ubi timet & tremet aries?* inquit Augustinus.

XI. Auctor sermonum in Libr. Reg. Tom. IV. lec. xxi. contrariam opinionem defendit, nixus commentis, ut mihi videtur, arbitrariis, atque Scripturis, & Patribus oppositis. Et quoniam opus istud Italica lingua scriptum est, & rudium manibus teritur; idcirco eiusdem sophismata diluere operae pretium duxi. Pauca cursim indicabo. Inquit I. *Se le divine Scritture si spieghino fedelmente, e nel sincero e letterale loro senso, non è vero che restringano la salute a pochi, come alcuni van dicendo.* Quis non miratur illud, *Non è vero?* Quis non obstupescit ad illud, *Come alcuni van dicendo?* Qui sunt isti aliqui mustitantes? Omnes ad unum Ecclesiae Patres. Isti minus fideliter, minus sincere interpretati sunt Scripturas sanctas? Adicit II. *Generalmente dove le divine Scritture parlano restringendo la salute a più pochi, parlano di tutta la massa degli uomini, Gentili, Turchi, Ebrei, Scismatici, Eretici, e Cattolici.* Quo duce hoc asserit? An aliquo sanctorum Patrum sponse? Omnes oppositum asserunt. Allegat S. Bernardum *serm. de fallac. present. vit.* Integrum sermonem percurri: nec verbum habet quod falsissima interpretationi faveat. Precor lectores ut citatum sermonem legant: & inde colligent, quae fides in re gravissima habenda sit huic, & similibus Scriptoribus. III. Inaudita libertate cavillari Christi oraculum studet. *Arcta est via, &c. pauci sunt &c. Matth. vii.* Audi novissimum interpretem. *Se Cristo dice, che pochi si salvano, come poi dice altrove, che salvaranno molti?* Multi venient ab Oriente, & Occidente, & recumbent cum Abraham, & Isaac & Iacob in regno caelorum. *Matth. viii. Distinguite con Cristo medesimo i tempi, e accorderete i testi.* *Parlo Cristo del tempo presente d'allora; e come allora pochi si convertivano, così disse, che pochi allora si mettevano nella strada della salute.* Pauci sunt qui veniunt eam. *Non disse che sarebbero sempre stati pochi.* Disse, pauci sunt, non disse, pauci erunt.

XII.

XII. Qua censura digna sit haec interpretatio, omnibus Patribus, & ipsi litterali evangelico sensui hostiliter adversa, ceteri iudicent. Tempore ergo Christi arcta via erat, secus nunc? De tempore suo praesenti Christus loquitur, non de futuro nostro? An tempus futurum istud non est? *Quia multi, dico vobis, quarent intrare, & non poterunt.* Turcae ne isti sunt, ethnici, & haeretici, qui quarent intrare, & non poterunt? Quomodo Christus cap. vii. Matth. dicit, *Pauci, cum cap. viii. dicat: Multi ab oriente &c.* Interpretatio isthaec Scripturis sanctis abutitur. Non modo multos esse electos, sed stellarum numerum superare, & innumerabilem esse eorum multitudinem, iam disputationis initio dixi. Truncatum exhibet interpres noster evangelicum, quem obtrudit, textum. Audi, & expavesce. *Multi ab oriente venient &c. Filii autem regni eiciuntur in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stridor dentium.* IV. Alio interpretamento circumvenit Christi oraculum; *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* En illius verba. *Dunque il senso di Cristo su questo. Molti sono i predestinati; ma quelli, che con maggiore specialità di elezione in vicinanza della morte si convertono, in modo che col loro fervore in quel poco tempo uguagliano i meriti di chi lungamente fu giusto, sono pochi.* Omnes ergo Catholici praedestinati & electi sunt, quia omnes vocati sunt? Qui intemperatam virginitatem, qui morum integritatem toto vitae cursu servant, praedestinati sunt. Qui vero e contrario integro annorum curriculo in omni scelerum vitiorumque ceno volutantur, & tempore mortis post susceptum Viaticum convertuntur, speciali praedilectione electi sunt? Scilicet, reponit expressius interpres. V. *Per nome di vocati, dice qui Salmerone, s'intendono i predestinati; per nome di eletti s'intendono coloro che tra i predestinati medesimi sono favoriti con più straordinaria specialità di elezione; e il senso è questo. Molti sono i predestinati: ma quelli che siano eletti in maniera, che condottisi anco al VIATICO col peccato mortale, senza la veste della grazia, pur dopo questo si convertano, e abbian perdono, son pochi.* Hi sunt electi, qui peccato etiam mortali foedati sanctissimum Viaticum suscipiunt, & post convertuntur? Omnium Patrum testimonia uno verbo deludit, inquires illos loqui de omnibus hominibus haereticis, schismaticis, Turcis, & infidelibus. *Santo Agostino, e santo Anselmo dicono salvarsi pochi;*

e parlano anch' essi col paragone di TUTTI gli uomini. Hoc interpretamentum est manifestissima facti falsitas. S. Augustinus loco supra citato apertissime de Catholicis loquitur. Alium textum nunc obiter promo ex eodem S. Augustino *serm. xxiii. de verb. Dom. Intelligamus ergo, carissimi, ad omnes nos, id est ad universam omnino Ecclesiam istam pertinere parabolam &c. . . . Sed ut dicamus vobis quod Deo inspirante sentimus, non qualescumque anima, sed tales animae, quae habent catholicam fidem, & habere (N. B.) videntur bona opera in Ecclesia Dei: & tamen ex ipsis quinque sum prudentes, & quinque fatuae.* Audistin, quod Deo inspirante docet Augustinus? Ex ipsis animabus quae bona opera habere videntur, quinque sunt fatuae. Quid de aliis, quae luxui, & pompis addictae, vix christianae vitae umbram referunt, dicendum sit, tute colligito. Lege testimonium prolixum S. Augustini supra rescriptum, ut manifestam responsionis falsitatem plenius teneas. Sed in medium iterum erumpat Augustinus ipse ad haec monitosa commenta penitus labefactanda. Arrige ergo aures, lector, intentasque prebe Augustino in *Psalm. lxxiii.* sub finem sic redarguenti, & increpanti novos istos interpretes. *Nondum erat exemplum casus humani, quando dictum est Adam: Morte morieris, si tetigeris. Et venit de transverso serpens, & dixit: Non morte morieris. Creditus est serpens; contemptus est Deus. Tactum est vetitum; mortuus est homo. Nonne impletum est potius quod minatus est Deus, quam quod promiserat inimicus? Sic est certe: agnoscimus hoc: ideo omnes in morte iam vel experti enati sumus. Non enim cessat ET MODO serpens insurrare & dicere: NUMQUID VERE DAMNATURUS EST DEUS TANTAS TURBAS? LIBERATURUS EST PAUCOS? Quid est aliud, quam facite contra praeceptum, non morte moriemini? Sed quomodo TUNC, sic & NUNC: si feceris quod iuggerit diabolus, & contempseris quae praecipit Deus, veniet iudicii dies; & invenies verum quod minatus est Deus, & falsum quod pollicitus est diabolus. Exurge Domine, iudica causam meam. Mortuus es, & contemptus es.* Collige hinc, christiane lector, opiniones blandientes & placentes haudquaquam in paradiso terrestri finisse, sed ad nos, non interrupta temporum ferie, pervenisse. Quomodo tunc serpens Evae blanda & benigna suggestit, & severitatem divini praeccepti delinivit; ita & nunc, inquit Augustinus, in-

R 2

sufur-

fufurrare serpens veritus non cessat. Numquid damnatus est Deus tantas fidelium turbas? Numquid electi pauci sunt? Sed quomodo TUNC, ita & NUNC, si feceris quod suggerit diabolus, & contempseris quod precipit Deus, invenies verum quod minatus est Deus, & falsum quod pollicitus est diabolus. Tam Evangelia, quam Patres Ecclesiam catholicam & agro frumento & zizania, & aræ palea & tritico plenis comparant. Hæretici & infideles omnes extra Ecclesiam catholicam, extra arcam sunt.

VI. Rationum momenta adducit, ut suam opinionem evincat. Et primum vix credibile ei videtur quod narrat de civitate Antiochena Chrysofomus. Appena mi riesce credibile, che in una città coltivata da un Preiato così zelante, così pochi fossero i giusti. Difficile induci potes, mi Pater, ut credas viro docto & gravi? Nonne auctoritas viri docti & gravis opinionem probabilem reddit? Sed loquatur interpres. Certamente il Santo (Grifolomo) non così parlerebbe della nostra città di Bologna, se presentemente dal pergamo avesse a favellare con lei. Si dolerebbe, è vero, che molti e molte portino alle pubbliche conversazioni superbia, e alle private dissolutezza; ma confesserebbe che anche nelle stanze della conversazione MOLTE e MOLTE portano sotto alle vesti di pompa cicij di penitenza, e colle giaculatorie interne, e col cuore non si scordano di conversare con Dio. Sed Chrysofomus dulcissime rogat. Quæso, mi Pater, maior ne numerus est virorum & mulierum quæ sub splendidis vestibus cilicia lumbis affixa deferant, & corde Deum alloquantur; an illarum quæ intrinsicus concupiscentia ardent, extrinsecus vero pompas, luxum, ambitionem, fastum deferentes, oculis, gestu, lingua mutuum amorem Platonium subtilissime negotiantur? Quid Chrysofomus interloquentem inducis? reponit interpres VII. Se lo zelo de' Santi talvolta parla con certe esagerazioni, voi o peccatori vi adulate se credete che queste espressioni siano dette con rigore e con PROPRIETA'. Ignorarunt ergo Ecclesie Patres pressam propriamque loquendi formam? Omnes in summo & unico gravissimo æternæ salutis negotio exaggerarunt, & hyperbolicis figuris suos auditores, & lectores deceperunt?

XIII. Plura transcribere ex præfata lectione omitto: quia ex paucis adductis, veluti ex ungue leonem, colligere plura vales. Dum ex una parte universas Scripturas, omnium

Sanctorum Patrum voces, paucitatem salvandorum inculcantes, audio; dum ex altera lego Auctores, qui Scripturas nullo antiquitatis Doctore suffragante tam peregrinis, & ridiculariis interpretamentis nituntur deludere, ut iocari videantur; si immotum me negem, mentiar. Omnes Patres hanc tremendissimam questionem versant, omnes ad unum paucitatem prædestinatorum inculcant: quia omnes Scripturæ in sensu tum litterali, tum figurato id docent. Nihilofecius homines novissimi reperiuntur, qui vanissimis & ex arbitrio excogitatis distinctiunculis, Scripturarum, & Patrum auctoritatem elidant? qui præfatum opiniunculam lingua vernacula imperito vulgo legendam præbeant? Hæc serio meditans cum Christo exclamo: Quam angusta porta, & arcta via est qua ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam! Cavete a falsis Prophetis, qui vident vana, & dulcia pollicentur. His Doctorebus claude, & aperi aures tuas Doctorebus Ecclesie, quos scimus Dei lumine perfusos.

§. V.

Rationum momenta quæ salvandorum paucitatem evincunt.

I. UNica est salutis via arcta & angusta, non pedibus, sed moribus peragenda. Duplex electorum genus hanc viam calcant. Innocentium unum, poenitentium alterum. Quot sunt adultorum qui innocentiam a peccato mortali immaculatam servant? Quisque iudicium ferat. De veris poenitentibus hæc scribit S. Ambrosius Lib. II. de poenit. cap. x. Facilius inveni qui innocentiam servaverit, quam qui congrue poenitentiam egerit. Vel ipsi adversarii fatentur, maximam Christianorum partem vitam transigere sæpe mortaliter peccando, & sæpe resurgendo per poenitentiam. Sed vera & sincera poenitentia rarior est innocentia. Ergo legitima consecutione sequitur maiorem istorum partem perire.

II. Regnum cælorum vim patitur. At status violentus in paucis est permanens, ut experientia patet. Ergo pauci sunt qui salvantur. Quæ enim difficilia sunt, locum in paucioribus habent. Difficillima autem est regni æterni asecutio. Ergo pauci illuc perveniunt.

III. Qui salvantur, primo exemplari Christo Iesu conformes sint oportet. Quos presciavit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii

Filii sui. At pauci sunt qui hanc conformitatem & similitudinem præferant. Quoniam, teste S. Paulo ad Philipp. II. omnes quæ sua sunt, querunt, non quæ Iesu Christi. Pauci sunt qui Christi humilitatem imitentur: & tamen Christus Matth. XVIII. declarat ac definit: Nisi efficiamini sicuti parvuli, non intrabitis in regnum cælorum.

IV. Salvandorum characteres, & signa Prophetæ describunt. David Psal. XIV. inquit: Quis habitabit in tabernaculo tuo? Respondet: Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Quot sunt qui iustitiam sectentur? Ieremias cap. VI. clamat: A minore usque ad maiorem omnes avaritie student. Necessitas urget pauperes ad iustitiam violandam. Ardens divitiarum sitis impellit divites ad pauperum sanguinem exprimendum. Quamobrem Christus Dominus Matth. XVI. dicit: Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum cælorum. Quoties hanc Christi tremendissimam sententiam mente recogito, divitum conditionem deploro, & paucos illorum salvos fieri pertimesco.

V. Experientiam oculis nostris obviam consulamus, & inveniemus, quam pauci sint qui signa prædestinationis perhibeant. Sed nolo meis verbis hanc descriptionem conficere. P. Ludovicus Granatenus eam nobis exhibet Tom. III. Lib. I. part. III. cap. XXVII. ubi hæc habet. Partem eam quæ Christianorum nomine celebris est, intueri, & vide, quo loco res Christianorum hoc exulceratissimo seculo nostro sint constitute: & fateberis in hoc corpore mystico a planta pedis ad verticem capitibus vix aliquod membrorum sanum reperiri. [Cape quamvis ex civitatibus celebrioribus . . . discurre postea per minora oppida, pagos, vicos, & castella, & invenies populos, de quibus vere affirmari potest illud Ierem. III. Circuite vias Ierusalem, & aspice, & considerate, & quærite in plateis eius, an inveniatis virum facientem iudicium, & querentem fidem, id est vere iustum; & propitius ero ei. Certe, exceptis paucis; quos nisi Deus relinqueret ut semen, quasi Sodoma essemus, vix differt civitas catholica a mahometica, nisi penes sonitum campanarum.

VI. Vox populi vox Dei. Porro populi ipsi clamant unanimi fere consensu, quotidie Christianos ad peiora declinare, mundum senescere, & senescentem nequiorum, fraudulentiorum, scelestiorumque fieri. Voci

Conc. Appar. Tom. I.

ferantur luxum, pompas, avaritiam, fastum, magnatum Envidem, qua mercenariorum sanguine, mercatorum laboribus luxuriam suam alunt: Negotiatorum usuras, iniustitias, advocatorum fraudes & dolos, caudiciorum vassitiam, iudicum ignorantiam, feminarum impudentiam, artificum insidias, iuvenum dissolutionem, omnes una voce exaggerant, lugent, detestantur. Paucos esse iustos, castos, benignos, caritate ferventes, ornatos iustitia, qui debita solvant, qui cuique quæ sua sunt reddant, lamentantur. Hæc omnia comperta, publica, explorata. Unde ergo Benignitæ maiorem iustorum, & Christo Sanctisque similibus numerum colligunt? Non ex Scripturis, non ex Patribus, non ex gravioribus Theologis, non ex manifesta experientia, non ex voce communi fidelium. Unde ergo hanc maiorem electorum multitudinem colligunt? Ex illo intervallo quod post sumptum sanctissimum Viaticum interfluit usque ad mortem?

VII. Erronea persuasio, quæ iam in ipsis animarum Rectoribus inveteravit, de quadam tertia via, quæ nec arcta sit, per quam ambulant sancti & vere morati Christiani, quos spirituales vocant; nec lata & spatiosa, quam calcant scelerati & impii; sed tertia communis, per quam incedunt communiter Christiani illi qui omnibus mundi illecebris fruuntur, ter tamen quaterve in annos singulos sacramenta frequentant, immo Oratoria, Congregationes piæ adeunt, suosque directores habent per hanc communem viam ducentes. Nos, inquit, vitam Apostolorum non amulamur. A sanctis viris longe nos distare fateamur. Sed communem & consuetam viam illam insistimus quam communiter honesti Christiani calcant. Quam multi hoc faciunt! Et quis non facit? Numquid omnes perditurus est Deus? Hæc sunt communia Christianorum præstigia; quæ toties labefactavit Augustinus cum ceteris Patribus. Dementes fuissent sancti Dei homines vano se confidentes timore. Cæci fuissent, si hanc tertiam blandam, benignam, communemque viam ignorassent. Meticulosus fuisset Paulus Apostolus, vanus fatuusque illius timor, quo continenter corripiebatur. Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc iustificatus sum. Castigo corpus meum, & in servitutem redigo; ne cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. Quid times, Paule? tonat Probabilissimus. Nul- lum peccatum absque actuali advertentia. Nihil in te mali advertis: ergo iustus es.

R 3

VIII.

VIII. Sed quam turpiter errant qui talia obrudunt! Ad legem Dei occurrere, & converti. Professio christiana (idem semper recurrit argumentum, quia veritas una est) non modo adulteria, furta, fornicationes, periuria, fraudes, rapinas, odia, & cetera crimina vetat: quoniam qualibet professio, turcica, ethnica, iudaica, eiusmodi flagitia execratur: verum etiam bona opera praescribit. *Declina a malo, & fac bonum*. Iubet ut imitatores simus Sanctorum, Christi, & Dei: *Estote perfecti, sicut pater vester caelestis perfectus est*: ut supra demonstratum est, & Tom. II. subius ostenditur. Quamvis ergo Christiani majori ex parte ab eiusmodi flagitiis absterent, non propterea salvi fierent, nisi altius assurgerent. Hanc iustitiam exteriori a sceleribus immunem iactabant Pharisei, quos Christus obiurgavit. *Pharisee caece, munda prius quod intus est calicis & paropsidis, ut fiat & id quod desoris est, mundum*. Matth. XXIII. Porro hanc interiori iustitiam, quae animam Christo similem efficit, non alijuae quam ex operibus externis colligere valemus: quia *a fructibus eorum cognoscetis eos*. Conferas nunc velim celebriores urbes catholicas cum civitatibus catholica fide destitutis. Apud cives istos sicuti nulla vera fides, ita nulla vera animi iustitia, sanctitas nulla. Ut autem utriusque generis civium corda & animas comprehendas, utrorumque studia, sollicitudines, molimina, conatum expende. An nobiles & potentes catholici temperantiores in ludis, in fastu, in ambitu? An mercatores nostri sinceriores, aequiores, exactiores? An mulieres nostrae modestiores, verecundiores, humiliores? An populi nostri in templis devotiores, ferventioresque? Et ne longius comparationem traham, videbis plus minusve eadem utriusque generis hominum studia, sollicitudines, opera, & consilia. Ergo a fructibus similes deprehendis. Illi iusti non sunt interna iustitia. Ergo neque isti, exceptis paucis, quorum opera extrinsecus diversa toto caelo apparent. Utriusque plantae iidem fructus: ergo eadem interiores radices, idem veneficus necus. Religio exterior dumtaxat diversa, sed opera praeter propter, si paucos excipias, eadem apparent.

IX. Quae confirmari omnia possunt, si in id animum intendamus quod est cuique proprium. Sanctum est, inquit saepe Augustinus, quod volumus. Quisque suum heronum in eo collocat quod maiorem sibi parere in hac mundi scena & theatro gloriam

famamque potest. Quod unusquisque cupit, hoc illis Deus est, subdit alibi Augustinus. Et Christus Dominus: *Ubi thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit*. Avaro pecunia Deus est: honorem Dei loco habet ille; iste contra voluptatem cum Deum honorat: ille scientiarum fama, hic rerum gerendarum dexteritate: alter divitiarum copia, illa venustatis splendore refulgere summo conatu ambiunt. Nisi gratia divinoque praesidio armati in id incumbant, in hoc amoris proprii, & dominantis philautiae idolum de folio cordis exturbent, in orbem corruunt. Amor iste princeps cum dominatur in nobis, illo ferimur, inquit Augustinus, quocumque ferimur. Si amor iste divinus est, ad caelestia & aeterna anhelamus, & veluti illuc rapimur, ut dicit Apostolus: *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei*. Si amor mundanus sit, aeterna fastidimus, caelestia vilescunt, & terrena dominantur in corde nostro. Tu nunc iudex esto, quot ii sint qui revera pugnant, ut idolum istud destruant, ut hunc intimum hostem perimant, ut haec praestigia, & occultissimas insidias dissipent, & omnia in Dei gloriam referant. Paucos deprehendes victores; plurimos e contrario istius idoli spectabis adoratores.

X. Si praclarum hunc triumphum differas ad illum ultimum conflictum, quo post susceptum sanctissimum Viaticum vita cum morte commutanda est, te stultum declarat vel ipse Seneca, nedum sententia divina. *Mors peccatorum pessima: e contrario pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius*. Indefinitae sententiae, & regulae communiter locum habent, & raro deficiunt. Suas exceptiones & appendices admittunt, ne vel iusti superbiant, & sine timore vivant, vel peccatores umquam desperent. Sed Augustinus clamatur: *Unus est, ne desperes: solus est, ne praesumas*. Plura dicenda occurrerent contra facilitatem illam funestam mortis tempore resipiscendi, veramque poenitentiam agendi. Sed haec obvia sunt, & latius ab ipsis Concionatoribus inculcata.

XI. Tandem hoc pacto concludo. Tres, ut, antequam disputarem, admonui, sunt de hoc tremendo puncto sententiae. Una quae statuit, incertum esse hunc numerum. Altera, quae contra manifesta Scripturarum & S. Parrum testimonia defendit, plures salvam quam damnari. Tertia verus, quae docet, multorum paucos salutem consequi, plures vero aeternum perire. Quam mavis, elige. Secunda, quae indulgentior est, non negat plures

plures etiam damnari, si plures salvantur. Finge parem esse numerum electorum, & reproborum, ita ut huic numero applicari possit oraculum Christi Matth. XXIV. *Tunc duo erunt in agro: unus assumetur, & unus relinquetur. Duae molentes in mola: una assumetur, & una relinquetur. Duo in lecto: unus assumetur, & unus relinquetur. Vigilate ergo &c.* Manifestum ex integro illius capitis contextu est, Christum Dominum ibi non comparare numerum electorum cum numero, quem cap. VII. explicui, reproborum. Sed disputationis gratia ponamus aequali plus minusve esse tum electorum, tum damnatorum numerum. An vel in hac hypothese non adest gravissimum timendi, vigilandi, conandique fundamentum? Si ego vel in templo auditorum plenissimo, vel in qualibet Christianorum frequentia & coetu denuntiarem, non mediam partem, sed tertiam, vel quartam, vel sextam partem fore, damnandam: nonne omnes timore extremo corripentur? Nonne omnes experrectiores vigilantioresque fierent? Et tamen iuxta omnes, quidquid sit de maiori, aut minori numero non parva, sed magna Christianorum pars damnanda asseritur.

XII. Urgeo alio sub aspectu argumentationem. Percurras velim omnes Catholicorum status varios. Videbis nobiles maiori ex parte, divites maiori ex parte, mercatores maiori ex parte, mulieres maiori ex parte, advocatos maiori ex parte, iudices, Religiosos, & cuiuscumque professionis maiori ex parte eandem praeter propter ducere vitam. Ergo fere omnes, seu maiori ex parte aut salvantur, aut damnantur. Absurdum autem est, Evangelio, Patribus, & Theologis improbatum, quod fere omnes salventur. Plures utique in quolibet statu & professione reperies ad Evangelii amissam arctamque viam suos componere mores. Verum si plures istos comparabis cum aliis qui viam latam & spatiosam percurrunt, colliges, illos esse paucos, istos plurimos, qui communiter sic vivunt, ut pereant. Quot sunt, quae, nobiles qui eandem vitam mollem otio, & ludis diffluentem non ducant? Quot inter mercatores qui mercium vitia sponte detegant, qui iusta pretia sincere exigant, qui emptorum ignorantia, si possint, non abutantur? Quot inter divites qui augendis divitiis non inhiant? Quot inter advocatos qui lites iniustas respiciunt, qui eandem citius, quoad possunt, expediant, qui clientes sincere moneant ut a lite iniusta desistant,

qui sedulam navent tractandae causae operam? Quot inter mulieres nobiles quae eandem vestitus formam, easdem pompas, vanitatem, luxum, & fastum non ostentent? Quot inter artifices qui eadem artificia & fraudes in operibus conficiendis non adhibeant? Quot denique ex quolibet coetu a communi, & quidem corruptissima, vivendi forma recedunt? Quot summi moris humani se se opponunt? Pauci. Ergo aut fere omnes salvantur, & pauci pereunt; & hoc absurdum est Evangelio repugnans: aut plurimi pereunt, & pauci salvantur: quia pauci recedunt a communi vivendi more.

XIII. Facebant ergo pseudoprophetarum blandiloquia, & benigna praestigia illa quibus non per solam arctam veritatis, sed etiam per latam & spatiosissimam falsitatis viam se ducturos ad caelum animas spondent imperitis. Praeter ea omnia quae indicavi argumenta, meditare tot artes, tot consuetudines, tot professiones, quae absque specialissima gratia vix exerceri absque peccato valent. Considera artifices, qui scenas theatrales, qui immodestas comitorum, & comicarum seminarum velles conficiunt, qui chartas luforias indiscriminatim vendunt, qui meretricibus interserviunt, & domos locant. Considera trapezitas, nummularios, advocatos, publicanos, administratores publici erarii, & innumera similia ministeria, quae peccandi corruptelam fere pro lege habent, ut clamat Cyprianus epist. ad Donat. *Consensere iura peccatis, & cepit licitum esse quod publicum est*. In fabulis habent divina documenta, quibus illorum redarguimus fraudes, iniustitias, & scelera, periuria, & innumera manifestissima delicta. *Necessario iam quasi licite peccant*, inquit Chrysostomus. Et tamen hi omnes aut fere omnes suos habent Confessarios, suos Theologos, sacramenta suscipiunt, Congregationibus piis, Oratoriis sacris intersunt, suasque exercent devotiones. Considera tandem divites, nobiles, magnates, qui toto vitae cursu eo studia sua dirigunt, ut multos servitores, ut splendidum apparatus, lauta convivia habere valeant. Si aegrotant, nullum non movent lapidem, ut celebriores medicos accersant, & donec salus corporis desperata non est, huc pertinent eorum conatus, ut convalescant. Ut animae consulant, ut aeternae salutis provideant, quilibet vel de trivio Confessarius, & Rector satis est. Alterutrum ergo dicendum: aut obvium, facillimum, communissimum omnibus est aeternae salutis negotium; quod

millies Scripturæ sanctæ negant : aut plures & plurimi in hoc negotio errant, falluntur, damnantur, ut Christus testatur. Multi sunt vocati, pauci vero electi.

§. VI.

Magna Sacerdotum pars damnatur.

I. MAior ne, an minor sit Sacerdotum, Theologorum, Confessariorum, & Superiorum damnandorum numerus, quis definire audebit? Arcana hæc sunt soli Deo cognita. Scripturæ sanctæ, & Patres, qui maiorem ex adultis Catholicis numerum reproborum asserunt, maiorem quoque Religiosorum damnandorum numerum inferunt. S. Hieronymus *epif. ad Damas.* apud Eusebium: *Ecce mundus ubique fervet Sacerdotibus: & tamen sunt varissimi Sacerdotes boni, quod e centum bonus reperitur unus.* S. Ioannes Chrysostomus *hom. III. in Act.* *Apost. Non arbitror inter Sacerdotes multos esse qui salvi fiant; sed multo plures esse qui pereunt.* Plurima ex Augustino, & ceteris Patribus rescribere possem; sed brevitatis causa prætereo: aliqua tamen infra dabo.

II. Rationes ex Scripturis sanctis haustæ magnam Sacerdotum partem reprobant evincunt. Propheta Isaias *cap. xxiv.* inquit: *Et erit sicut populus, sic Sacerdos.* Populi qui maiori in numero pereunt, ut ostendi, suos habent Theologos, Confessarios, & directores, quorum ductu contractus ineunt, usuras perpetrant variis incrustatas probabilitatibus, ministeria exercent, malas artes, theatra, comedias, ludos frequentant simul & sacramenta. De his Sacerdotibus, & Theologis hæc Deus per Ezechielem Prophetam *cap. XIII.* loquitur. *Deceperunt populum meum dicentes, Pax, & non est pax. Et ipse edificabat parietem, illi autem linebant eum luto absque paleis.* Populus parietem pravaram consuetudinum, falsarum opinionum & regularum mores dirigentium construunt; Sacerdotes vero, & Prophetæ, seu Theologi (pro eodem enim accipiuntur in Scripturis sanctis) liniunt parietem istum. Sed Ezechiel subdit: *Destruam parietem quem liniistis absque temperamento.* Verum severius Theologos istos carpit, quod opinionum lenociniis animas capiant, & absolutionum nimia facilitate falso vivificantes ad inferna detrudunt. *Va qui consunt pulvillus sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas: & cum cape-*

rent animas populi mei, vivificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas que non moriuntur, & vivificarent animas que non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. Iterum clamat Deus per Oseam Prophetam *cap. iv.* *Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum: & erit sicut populus, sic Sacerdos.* Cur peccata populi comedunt, inquit Chrysostomus, nisi quia id agunt, ut temporalia stipendia laudum, planctuum, obsequiorum, & munerum non amittant? Sic apud Iapones, inquit Cornelius a Lapide, Sacerdotes, quos ipsi *Bonzios* vocant, peccata populi comedunt: quia cuilibet scelus impunitatem spondent, dummodo largas eis dent oblationes.

III. Tandem advertas velim, in veteri testamento Prophetarum mendacium, adulantium, & palpatium numerum longe maiorem fuisse numero Prophetarum Domini. Ex plurimis Scripturarum testimoniis unum promitto ex *III. Reg. cap. xviii* ubi hæc habentur. *Et ait rursus Elias ad populum: Ego remansi Propheta Domini solus: Prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt.* Et iterum *cap. xix.* adeo exiguus erat numerus filiorum Israel, qui genua non curvabant ante Baal, ut septem millia non excederet. *Et derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal.* Ceteri Israelitæ, ingentem constantes numerum, magnam habebant Prophetarum copiam, quorum doctrinis decepti genua flectebant idolo Baal. Illud etiam summo opere advertendum, numquam aut fere numquam Dominum redarguisse suos veros Prophetas, quod nimium asperas, & æquo rigidiores doctrinas prædicarent, quod crudeli Rigorismo populum perterrefacerent. E contrario continenter invecus est adversus falsos & nimium benignos Prophetas, quod dulcia, quod benigna, quod suavia evulgarent, quod opinionum lenociniis, quod blandiloquentia palparent populum, & sanctissimam legem accommodarent eorum appetitionibus. Hinc evidenter consequitur, longe maiorem in veteri testamento fuisse numerum Prophetarum & Sacerdotum reproborum quam numerum electorum.

IV. Christus Dominus in Evangelio *Matth. xv.* redarguens Theologos, & Doctores Ecclesiæ Judaicæ, eos cæcos vocat, & duces cæcorum. *Sinite illos: cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatur præ-*

stet,

stet, ambo in foveam cadunt. Audi S. Augustinum *Lib. de Pastor. cap. x.* sic loquentem. *Terret non solum cæcum ducentem, sed & cæcum sequentem.* Neque enim ait: *Cadit in foveam duicens, & non cadit sequens: sed cæcus cæcum duicens, ambo in foveam cadunt.* Catholicis adulti maiori in numero cæci sunt. Ergo maior quoque est numerus cæcorum qui eisdem in salutis negotio docent, instruant, dirigunt. Universæ Scripturæ, Patres, & Concilia clamant, populi christiani ruinam a Sacerdotio proficisci. Isti sunt ecclesiasticæ navis gubernatores: isti catholici cæli astra, & luminaria: isti gregis evangelici magistri & pastores. Ergo si navis ad scopulos allidit, gubernatores imperiti sunt naufragii causa: si virginis Ecclesiæ facies tenebrosa, si obscuratum est aurum optimum, si lapides Sanctuarii dispersi sunt, si astra non fulgent, si greges veneficis herbis pascuntur, & pereunt; ex pastorum culpa, imperitia, & gravissima omissione proficiscitur malum.

V. Mente tecum reputa, quot sint Confessarii, Pastores, & Rectores animarum ad tam sublime munus electi. Quot dignitatem iudicandi animas anhelant hebetes, inepti, ut artem quamdam & professionem, unde sibi, non secus ac alii artifices, panem comparent, aut viam sibi parent ad gradus suæ Ecclesiæ occupandos? Alii ignorantes omnino Scripturarum sanctarum, sola notitia quorundam casuum; alii ut auram popularem caperent, & sese numerosa populi frequentia circumdatos conspiciant; alii quadam politica, vel a natura insita, vel aliquo humano respectu acquisita instructi Rectores sunt animarum.

VI. Quid de simplicibus Sacerdotibus dicendum, qui vestem sacram induunt, vel ut corporis labores declinent, & habeant unde absque vultu sudore panem comedant, vel ut familiæ onera & expensas minuunt, vel ut liberius otio, ludis, diverticulis, & oblectamentis indulgeant? Vitam solemniter Deo litant, & operibus mundo totam consecrant. Quot ex istis electi, spiritu Dei acti, si spiritu Dei vocati non sunt?

VII. Si ultimum cœtum claustralium spectemus, non maior apparebit electorum numerus. In sacrosanctis Evangeliiis nullus de Religiosis claustralibus peculiaris sermo. Verum plurima sunt quæ, cum Christianos omnes comprehendant, potiori iure ad Religiosos pertinent. Universalis doctrina evangelica, quæ intonat, satis minime esse a malo, a vitiis, a sceleribus declinare, sed bo-

num agendum, & de virtute in virtutem proficiendum, Religiosos præcipue spectat. Rogo te ut serio mediteris parabolas *Matth. xv.* de servo pigro & ocitante, & *Luc. xix.* de arbore sterili fructus non edente, & de feminibus *Matth. xiii.* & de pecunia non exposita ad mensam, & de talentis sepultis. Seminum, & talentorum nomine omnia sive naturæ, sive gratiæ, sive doctrinæ, sive sanitatis corporalis, sive cuiuscumque habilitatis dona veniunt. Porro, cum augetur dona, seu talenta, crescent rationes donorum: inquit S. Gregorius.

VIII. In his parabolis evangelicis sermo non est de peccato veniali, aut de imperfectione morali, sed de æterna damnatione, de gravi peccato. Servum quippe pigrum otiosa talenta servantem proicit Deus in tenebras exteriores. Arborem non ferentem fructus, abscindi, & flammis tradi iubet Deus. Terra sterilis, & infructifera, reproba est, & ea solum bona quæ fert fructus in patientia. Præterea non alia mala præferunt divinæ istæ parabolæ, nisi otium, torporem, ignaviam, desidiam. Numquid votorum, aut præceptorum violationes, otium, torporem, ignaviam, negligentiam vocabis?

IX. Pauca ex sanctis Patribus promam. S. Augustinus *serm. lxx.* sic alloquitur sanctos Episcopos. *Auditis in Evangelio & bonorum servorum meritum, & poenam malorum: & malitia tota illius servi reprobat, graviterque damnati ista fuit, quia noluit erogare, servavit ad integrum quod accepit: sed Dominus eius lucra quærebat.* Religiosorum quisque expendat, num virtutem quam tempore professionis habuit, auxerit, num fervor ardentior sit, num profectus talento, aut talentis acceptis respondeat.

X. S. Ioannes Chrysostomus *hom. xxv. in Matth.* inquit: *Vides quomodo non solum rapaces, & qui aliena invadunt, nec solum malefactores; verum etiam & qui bona facere negligit, extremo cruciatur supplicio.* Audiamus ergo hæc verba, & donec tempus habemus, nostram amplectamur salutem. *Amplificemus talentum. Si enim in pigritia, & otio vivimus, nullius nostri, etiam flentium, ibi miserebitur. . . Et qui talentum accepisset, etiam depositum reddidit, condemnatus est tamen.*

XI. S. Hieronymus in *cap. xxv. Matth.* damnationem describens ait: *Quod putaverat se pro excusatione dixisse, in culpam pro-*

piam

priam vertitur. Servus autem malus appellatur, quia calumniam Domino fecit; piger, quia noluit duplicare: & in altero superbia, in altero negligentia condemnatur. Plurima alia hoc de argumento scribit episcopus ad Detriciad. Dicta nobis paullo ante sententia est. Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur: & blandimur nobis, si malis fructibus non gravemur, qui damnandi sumus, si a bonis steriles manserimus? Iuxta hanc intelligentiam abscondet Pater omnem palmitem non ferentem fructum in Filio; & qui acceptum talentum in sudario abscondit, quasi mutilis servus, & nequam damnatur a Domino. Nec minus solum, sed & non auxisse culpabile est.

XII. Præter Patrum, & sanctarum Scripturarum testimonia, S. Thomas 2. 2. quæst. cxxxiii. art. 1. robustissimam rationem porrigit. Quæstionem instituit de pusillanimitate, quam peccatum esse definit, inquiens: *Omne illud quod contrariatur naturali inclinationi, est peccatum, quia contrariatur legi naturæ. Inest autem unicuique rei naturalis inclinatio ad exequentiam actionem commensuratum suæ potentie, ut patet in omnibus rebus naturalibus tam animatis, quam inanimatis.* Ut profundam ac solidissimam rationem teneas, cogita quæ mala sequerentur, & quæ universi perturbationes, si ignis non calefaceret, si aqua non madefaceret, si Sol non luceret, & astra cursum non perfererent, si calor naturalis in homine otiosus esset, nihilque operaretur iuxta commensurationem suæ virtutis. Mundus naturalis continuo præceps corrueret. Idem accidit in mundo morali, & spiritali, inquit Angelicus Doctor, si virtutes, & dona data sterilia sint & otiosa. Sicut autem (persequitur S. Thomas) per præsumptionem aliquis excedit proportionem suæ potentie, dum nititur ad maiora quam possit; ita etiam pusillanimus deficit a proportionem suæ potentie, dum recusat in id tendere quod est suæ potentie commensuratum. Et ideo sicut præsumptio est peccatum, ita & pusillanimitas. Et inde est quod servus qui acreptam pecuniam Domini sui fodit in terram, nec est operatus ex ea propter quemdam pusillanimitatis timorem, punitur a Domino, ut habetur Matth. xxv. & Luc. xix.

XIII. Ad istius angelicæ doctrinæ amissim revoca tot & tot Religiosorum qui talentorum copia a Deo donati sunt, vitam,

conatus, & molimina. Et in primis illud est perpendendum, pusillanimitatem vix loco vitii a pluribus haberi. Quin non raro pusillanimes cauti, prudentes, maturique iudicii reputantur. Videbis multos iactare se plura habere talenta; vitio tamen sibi minime vertunt iisdem abuti. Memoria se carere plures sponte confitentur; vix unus acumine ingenioque se destitutum asserit. Abiit ut aliquem retuso hebetique ingenio hominem pronunties. Excandescit, seque iniuria affectum reputat. Quod vero hac talenta, quibus se præditos gloriantur, prodegerint, prodigantque in dies, quod in sudario absconderint, sub terra sepulta tenuerint, paucissimi sibi vitio vertunt. Porro quot Religiosi ingenio atque acumine pollent? Ubinam profectus? Ubi congruum lucrum? Peccant isti contra naturæ legem, inquit S. Thomas, qui non operantur iuxta commensurationem suæ potentie. Peccant contra donatorem divinum, qui ad negotiandum talenta tradidit. Et propter hoc peccatum servum pigrum damnavit Deus. Peccant vero isti contra propriam professionem, vi cuius talenta sua in animarum salutem, in bonum publicum, in Ecclesiæ utilitatem negotiari astringuntur. Religiones quæ activæ nuncupantur, institutæ sunt, ut excolendæ Domini vineæ defudent. In hunc finem fidelium elemosynis & patrimonio aluntur. Religiosorum enim omnium reditus sunt piorum fidelium oblationes in hunc finem consecratæ Deo, ut Religiosi viri ab omni temporali sollicitudine immunes, totos sese occupent in Christianorum salute curanda. Hæc omnia luculenta sunt, & obvia. Vide porro, an pauci Religiosi sint qui ingenio & acumine abutantur ad pascendam curiositatem, saturandamque mentis libidinem? An talentis non abutantur illi qui in lectitudinis libris tempus infumunt, nullo præter vanam, sterilemque eruditionem, sibi præstituto fine? Comparantur isti meretricibus, quæ, cum numquam pariant, semper vegetæ, venustæ, & aptæ sunt ad alliciendos, & fascinandos homines, veneremque exercendam. Similiter isti vicissitudines temporum, bellorum, & humanoꝝ eventuum seriem investigant, & ut propriam expleant curiositatis, qua abripiuntur, sitim, & ut in promptu habeant quo se eruditulos, & venustulos aliis præbeant, notitiasque conquisitas in tempore ad auram captandam, quemadmodum meretrices, divendant. Quæ-

re

re pusillanimitate, desidia, & curiositate vitii tempus terunt, & talenta prodigunt. Si de quolibet verbo otioso reddenda ratio Deo est, quid de vita otiosa? Quid de tanto tempore inutiliter infumto? Quid? Otio non vacant, quia legunt, scribuntve? In quem finem? In proximorum salutem? In Ecclesiæ utilitatem? Lectiones istæ scriptionesque steriles sunt, aridæ sunt, plantæ sunt absque fructibus, præcidendæ flammisque tradendæ, ut mimantur evangelicæ parabolæ. Audi S. Thomam Aquinatem explicantem præfatas parabolæ in Catena vere aurea. *Talentum quippe in terra abscondere, est acceptum ingenium in terrenis actibus implicare, nempe aut in seculari negotiis, aut in vano sterilique litterarum studio, & curiosa rerum investigatione. Levandi animi, & recreationis causa præfatis indulgent? At sermo nunc haud est de his qui post improbam talentorum negotiationem aut in animarum directione, aut in studio ad proximorum salutem, & publicum Ecclesiæ bonum, incunda, & erudita lectione animum aliquando recreant. Sed illorum nunc miserandam regemus conditionem qui concionibus, missionibus, confessionibus audiendis, scriptisque in publicum bonum neglectis, vanis in studiis tempus infumunt, prodigunt, dilapidant. Istos tremendæ sententiæ latæ a Christo in servum pigrum obnoxios esse, sentire nos urgent, & parabolæ evangelicæ, & Patrum testimonia, & Angelici Doctoris rationes.*

XIV. Quid quod S. Thomas evincit, istos non solum culparum pusillanimitatis, desidiæ, otiique, verum etiam superbiæ reos esse? Pusillanimitatis & desidiæ fontes dicuntur, quatenus coercere curiositatem, excutere otium, sustinere labores, tædia, & incommoda, quæ exercitatio propriæ virtutis, ingenii, & talentorum applicatio parit, recusant. Superbiæ rei sunt, quod se impares reputant ad ea peragenda quæ reipsa præstare diligenti talentorum usu valent. Tribus aut quatuor præditi sunt talentis. Sed quoniam ea parere quæ illos edere vident qui quinque talenta, aut sex, aut decem acceperunt; & æque ac illos refulgere in mundi theatro nequeunt, animos despondent, otio torpent, & tum pusillanimitatis, tum superbiæ captivæ evadunt, duplici supplicio puniendi. Audi S. Thomam cit. quæst. cxxxiii. art. 1. ad 4. *Dicendum, quod etiam pusillanimitas aliquo*

modo ex superbia potest oriri, dum scilicet aliquis nimis proprio sensui immititur, quo reputat se insufficientem ad ea respectu quorum sufficientiam habet. Unde dicitur Proverb. xxvi. Sapiensior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Nihil enim prohibet quod se quantum ad aliqua deiciat, & quantum ad alia se in sublime erigat. Pauci, an multi sunt pigri isti sapientiores, qui, cum ipsi nihil agant, morosi & tetrici censores sunt, omnia vellicant, carpunt, fastidiunt, contemnunt? Paucis nunc totam Angelici doctrinam perstringo. Sicut universus mundi naturalis ordo pervertitur, quando virtutes & facultates creaturis insitæ ab Auctore naturæ, steriles fiunt, & proprium munus non exercent; sic universa Respublica spiritalis & moralis conturbatur, evertitur, confunditur, quoties homines pro diversitate talentorum, professionum, & officiorum suas non expleant partes, & dona a Deo accepta in bonum proprium, & publicum exercenda, otiosa & sepulta tenent.

XV. Quid de aliis innumeris Religiosis dicam, qui cum in humili statione collocati a divina providentia sint, uno talento accepto, apti sunt ad inferiora ministeria, ad inferiendum aliis, adiuvandisque in evangelica negotiatione, pusillanimitate, superbiæque & ipsi affecti, otio diffuunt? Sicuti in mercatura alii emunt, alii soribunt, alii transcribunt; sic in hoc spiritali negotio alii docere, alii audire, hi mente, illi corpore, hi scribere, alii transcribere iuxta talentorum diversitatem debent, si pigri servi pecuniam declinare cupiunt. Quis, obrestorque istos, & omnes, ut continenter ob oculos habeant parabolam Luc. xix. *Vocatis autem decem servis dedit eis decem mnas, & ait ad illos: Negotiamini dum venio. . . . Venit autem primus dicens: Domine mna tua decem mnas acquisivi; &c. & alter venit dicens: Domine, ecce mna tua quam habui, repositam in sudario: timui enim te, quia homo austerus es. Servus iste Rigorismi, & Austerismi dominum accusabat, quod pecuniæ ad negotiationem traditæ proventum exigeret. Mirum propterea haud erit, simili quoque non pauci Rigorismi notam sint inuturi, propterea quod hanc Christi IESU doctrinam sane formidandam inculcem, aliusque exaggerem. Negotiatio, mercatura, studium postulat industriam, applicationem, incessantem laborem, propositum proficiendi, lucrum, & amplificandi facultates. Ergo qui hoc studio, applicatione, & industria carent,*

non

non negotiantur. *Negotiamini, dum venio.* Audistis? Non fat est negotiatio; sed negotiatio continua usque ad Domini adventum necessaria est. *Negotiamini dum venio.*

§. VII.

Alia rationum momenta quæ plurimum Religionum cuiusque professionis & disciplina damnationem timendam ostendunt.

I. Omissionis peccata sunt, quæ magis latent, & plus nocent. Non alia nisi omissionis crimina in tremendo iudicio exprobraturus Deus est præcitis. *Discedite a me... qui non dedistis &c. non collegistis &c. non suscepistis &c.* In quolibet bene instituto tribunali graviora scelera impropere reis solent, ut iudicium magis splendat. Cum itaque in formidando ultimo tribunali solæ omissiones obiciendæ sint, gravissima istas malitia plenas esse oportet ob ingentem beneficiorum collationem. Sed ultra pergamus.

II. In quolibet genere bonum vel excessu, vel defectu corumpitur. Et nimio calore, & defectu caloris homo physice perit. Similiter in genere moris. Peccamus verbis superfluis, & otiosis, silentium necessarium non servantes: & silentii transgressionem vix nobis vitio vertimus. Peccamus non loquendo, cum opus fuerit, *Va mihi, quia tacui,* inquit *Isaias.* Et *S. Augustinus Lib. de Pastor. cap. ix.* clamat: *Quid est, fratres? Videbis, quam sit tacere periculosum?* Et pauci de silentio observato ob vanos politicosque respectus se accusant.

III. Titulus servitutis malitiam omissionis, inertiae, & torporis patefacit. Servus pravus est, tamen dominum non offendat, nec ei quidquam surripiat, dum vacat & oscitatur. Nos peculiari titulo servi Dei appellamur. Ergo iniqui servi sumus, quoties desides, & oscitantes sumus; licet positiva crimina non perpetremus. Si Fratres laici ad laborem professi corpore non laborarent, pravi essent. Ergo pravi sumus omnes, dum mentis industria, & virtutis studio non operamur, non proficimus: & hoc solum communi servitutis iure. *Quid quod empti sumus pretio magno? Insuper istud emptionis pretium, quo nos a diaboli captivitate redemit Dominus noster, indefensam serviendi, & operandi vigilantiam declarat.* Ergo minime tantæ servitutis debito satisfacimus; tamen a peccatis, ab offensis in Dominum abstinemus, nisi negotiemur, nisi sedulo famulemur,

nisi amplificare vivum a Domino acceptum studeamus.

IV. Accedit quod validissimi hostes ab hoc vigili & sedulo famulatu nos abducere tentant. Devicta carne, & sanguine, est nobis summa colluctatio adversus spirituales nequitas, quæ die noctuque circumunt, ut nos devorent. Insuffurat & nobis serpens, & sibilat: *Nequaquam moriemini:* sive torporem & segnitiam nostram mortalem non esse, sed ad summum venialem... Et interim, dum tepide remissequè vivimus, sensim sine sensu victas manus hosti damus, & a Domini famulatu recedimus. Emptionis nostræ pretium semper habere ante oculos debemus, si strenue servire Domino emptori, & fortiter resistere inimico seductori velimus. Audi *S. Hieronymum episc. viii. de scient. divin. leg. Non estis vestri, scribit Apostolus.* Empti enim estis pretio magno... *Clementer Spiritus sanctus nostræ iure nos convenit, sciens hoc in usu publico apud omnes homines custodiri, ut tanto servus in opere domini esset cautior, quanto maiore peculio esset comparatus; ut intelligamus quam strenui debeant esse in opere domini, qui cum sciunt pro pretio suo sanguinem Christi datum, alteri qui nihil præstitit, magis præbeant servitutem.*

V. Alterum præstigiū, quo fascinati plures Religiosi in damnationis periculo versantur, diluendum est. Religiosos debere iūb gravi culpa ad perfectionem in caritate sitam tendere docet *S. Thomas* cum omnibus Patribus. Quam veritatem nunc extra controversiam positam constituo, non probo. Aliqui fundamentum hoc quaterne pertentant. Astringimur, inquiunt, ad perfectionem sub gravi culpa tria servando vota. Neque aliunde quam ex votis hæc gravis obligatio inhiandi perfectioni manare potest; cum regulæ seu constitutiones ad gravem culpam non obligent. Ergo tria vota si servemus, debitam assecuti perfectionem sumus. Intempestiva foret horum confutatio instituto præsentis. Cursim indicabo aliqua. Confundunt isti media cum fine. Tria vota instrumenta & media sunt altius assurgendi, rebusque divinis vacandi. Singula percurramus vota. Castitatem nos vovere docet *S. Thomas 2. 2. quæst. clxxxvi.* ut a sollicitudine, curis, & illecebris soluti liberius divinis rebus operam demus. Non ideo ergo vovemus castitatem, ut illam tantum servemus, ibique sistamus, sed ut medium altius ascendendi. Quamobrem probat *I. Part. quæst. xcvi. art. 2. ad 3.* non fuisse in statu

innocentiæ laudabilem virginitatem, & continentiam, quia defuisset libido. Similiter relictis omnibus non vovemus paupertatem, ut finem servandæ paupertatis (hoc enim & *Crates* fecit *Philosophus*) sed ut Christi vestigia premamus. Neque tandem obedientiam spondemus, ut homini pareamus; sed ut sub illo in Christi palæstra proficiamus, & hominis caelestis imaginem splendidius exprimamus. Voveo, inquit, castitatem, ut hanc perdifficilem arduamque virtutem servem. Si integre servavero, voto satisfacere. Falleris, inquit *S. Thomas loc. cit. art. 4.* Castitatem vovisti, non ut rem arduam servares; sed ut hoc freno coercita concupiscentia, expeditius Deo inservires: quia castitas medium est opportunum ad hunc finem.

VI. Heinc colliges quam perniciofa sit plurimum doctrina, asserentium, posse Religiosos sola vota servantes implere professionem suam, tamen deliberate nolint regulam, & constitutiones ad culpam non obligantes servare: quam opinionem sane falsissimam & exitiosissimam profigavi in *Discipl. Apostolico-Monastic. Part. II. diss. 1.* Pauca nunc cursim indico. Vovisti castitatem: ergo studium perfectionis necessarium est saltem ut periculum talis voti violandi declines. Astringeris ergo frequentare preces, silentium, ieiunia, temperantiam, sensuum custodiam, modestiam, & alia quæ regula, & leges præscribunt: Cavillantur aliqui hanc doctrinam, distinguentes periculum probabile, magis probabile, minus probabile: & sicuti opiniones minus probabiles amplectuntur ut suaves; ita hæc pericula probabilia ut dulcia deglutiant, & variis fucis eadem depingunt ut speciosa. Sed hæc fascina paucis explodo. Ipsi fatentibus adversariis, observatio sive virginitatis, sive castitatis perardua & valde difficilis est. Constat hoc tum ex effreni concupiscentiarum manifesta experientia. Porro ea est rerum difficilium & arduarum natura ut in paucis & raro contingant. Raro contingit matres filios odisse, intemperantes sobrios esse, pigros assiduos in labore. Castitas itaque cum absolute spectata, ardua & difficillima sit, deficit in pluribus, & contingit in paucioribus. Veritas hæc evidens & certa est, quam, præter innumera argumenta, evincunt & *S. Pauli* colaphizationes, & *Saxa Hieronymi*, & *Benedicti* vepres, & *Francisci* nives, & *Martiani* undæ, & millena alia Sanctorum exempla. Ergo omnes voventes castitatem obligationem gravem contrahunt devotiæ eiusdem violationis periculum. Pe-

riculum autem istud solo perfectionis studio nempe exacta observantia silentii, ieiuniorum, temperantiæ, orationis, & aliorum quæ regula & leges præscribunt, declinatur. Multiplicas, inquit, onera, & animas opprimis. Sic arguantur sophistæ imperiti, qui putant feciliorem & suaviorem efficere Dei legem, si ea subtrahant sine quibus vix observari castitas & caritas valent. Faciliora sunt, inquit celeberrimus, & eloquentissimus *Ludovicus Granatensis conc. de dilect. inimicor.* hæc duo, feminam non aspicere, & non concupiscere, quam aspicere, & non concupiscere; sicut facilius avibus est integris quam truncatis alis volare. Difficilius igitur est castitatem solam quam iunctam alteri oneri navandi perfectioni, custodire. Ergo obligatio ad utrumque quid facilius, non difficilius imponit. Hæc duo onera numerum, non ferendi difficultatem, multiplicat; ut pluribus demonstrare exemplis possem, nisi alibi, ubi oraculum evangelicum, *Iugum meum suave est*, explicui; præstitissem.

VII. Institutum, facilius fore, si asseratur, castitati ex voto, perfectioni ex libertate operam navandam. Argutatio isthæc duplici pede claudicat. Copulata hæc duo diximus, quæ coniuncta cursum perficiunt, sciuncta pereunt. Neque separatio, neque coniunctio a nostris pender opiniunculis; sed quodeorum natura exigit, declarari a nobis debet. Libere perfectioni inhianti nullum obligationis onus imponit; resistentem pigramque astringit & impellit. Perarduam difficillimamque castitatem se sola spectatam, & aliarum constitutionum præsidio destitutam, fatemur omnes. Res perardua & valde difficilis, ut dixi, in paucis locum habet, in plurimis deficit. Considera hominum multitudinem voventium, & non voventium castitatem. Paucos qui consistant, plurimos qui cadunt, offendes. Votum naturam, inclinationes, concupiscentiam non mutat. Eadem remanent pericula. Ergo aut ea adiicienda sunt quæ pericula removeant, nempe aliarum legum, quas recensuimus, observantiæ; aut, periculis consistentibus, frequentiores lapsus erunt. Vota tria communia sunt Religionibus quibuslibet, & sunt veluti genus ad species varias, quæ legum diversitate differunt. Qui neglectis legibus vota servanda inculcant, consistere sine specie genus contendunt, & Religiosos æreos, commentitios, ac imaginarios efficiunt.

VIII. Duo alia vota obedientiæ, & paupertatis, quoniam confinia præstitura, ut ca-

fitas, non habent, tanta hodie latitudine gaudent, quantam excogitare varia hominum ingenia, pravarum opinionum labe foedata, potuerunt. Tria edidi volumina adversus excogitata commenta in paupertatis vorum. Quantum istius observantia vel in ipsis exactioris disciplinae Religionibus floreat, experientia testatur. Plura hic dicenda occurrerent, quae praetereo. Non est sane cuiquam blandiendum, quod in severiore Religione reperitur, nisi Christi, & Apostolorum paupertatis spiritum imitari pro virili conetur. Plurimum confidere in ieiuniis, in vestitus asperitate, in solitudine, in silentio, in chori frequentia, ceterisque sacris operibus potest. Verum quanti haec omnia facienda sint, nisi Dei spiritu vivificentur, quisque iudicet. Si exteriora haec opera omnia cum laboribus conferantur quos perferunt mundani homines cuiusque status, minoris profecto ponderis invenientur. Non commemorabo militum, agricolarum, baiulorum, artificum, mercatorum, pauperum calamitates, miserias, vigilias, famem, sitim, sudores, vicissitudines. Uxoratos divites, nobilesque, quos feliciores reputas, tibi ob animum proponere; matrimonii vinculum indissolubile, castitas conjugalis inter corruptissimi saeculi praestigia illecebrasque faciliore sane non est castitate virginali. Quid si conjugati disparis generis, & inclinationis sint: illa infirma, hic robustus; mestus iste, hilaris haec? Expende filiorum educationem, filiarum provisionem, familiae onera, status conservationem, servorum stipendia, ministrorum infidelitatem, patrimonii aut augendi, aut praeservandi industrias, amulorum insidias, inimicorum calumnias, infortunia quae passim occurrunt, vicissitudines quae facultates absorbent, & sexcenta alia, quae omnes Religiosorum austeritates longe superant. Vides vestium pompas, apparatus splendoros, currus refulgentes, convivia lauta. At sub hoc splendore latent curae, angustiae, sollicitudines, cordis animique anxietates, angores, & amaritudines incredibiles, quas tu non consideras. Ab his omnibus, & mille aliis liber nos sumus. Parcus est Religiosorum victus; sed ad campanulae sonitum semper est paratus. Rigida vestis, interruptus somnus, angusta habitatio; sed nulla cogitatio. Curae, sollicitudines, egestates a nobis exulant, & flagella non appropinquant tabernaculo nostro, nisi nos ipsi sponte illa conquiramus. Tranquillitas animi, cordis quies, hilaritas, pax sunt vel in hoc mundo

hereditas nostra. Porro nisi recensitis mundi sarcinis, & iugo gravissimo soluti, simus in studio velociores ad obtinendum bravium, nisi sanctitatis exemplo mundo prae luceamus, nisi constantes simus in iis perferendis quae exilii conditio secum defert, nisi ardens caritas vivificet austeritates nostras, quae in earum conspectu quas mundani patiuntur, levissimae sunt; unde aeternam sperare coronam licet?

IX. Plurimos infinitae Dei misericordiae beneficio, divinaeque gratiae uberrima vi in omnibus sacris Ordinibus conspicimus spiritu Dei actos, fervore caritatis succensos, paupertatis severos cultores, castitate integerrimos, obedientia praecellosos, ieiuniorum observatores exactos, & in via Domini proficientes, atque in dies altius assurgentes. Verum enim vero plures quoque reperiri tepore, desidia, otio, languore diffidentes, nemo inficias ire audebit. Saavissimum professionis suae iugum sustinent potius quam deserant: non excutiunt, quia nequeunt: ieiunia servant, sed delicias, cum possunt, venantur: chororum frequentant corpore, sed animus alio vagatur: sacrificia offerunt, sed fervore carent. An istorum numerus priorem numerum superet, inconsultus & temerarius essem, si definirem.

V. Sed pauca ex Bernardo, & Augustino promam, quibus ad evangelicae perfectionis studium, damnationemque vitandam excitem, urgeamque. S. Bernardus episcopus ceteris plurima hoc de argumento scribit. Pauca delibabo. Ubi ergo sunt qui dicere solent: Sufficit nobis, nolumus esse meliores quam patres nostri? O Monache, non vis proficere? Non vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? Sic mihi, inquis, vivere volo, & manere quo perveni; nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis quod esse non potest. Quid enim stat in hoc saeculo? Et certe de homine specialiter dictum est: Fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. Ipse denique hominis saeculi auctor, quamdiu in terris visus est, & cum hominibus conversatus est, numquid stetit? Et quidem, teste Scriptura, pertransiit benefaciendo, & sanando omnes. Pertransiit ergo sicut non infructuose, ita non remisse, non pigre, non lento gressu; sed, quemadmodum item de eo scriptum est, exultavit ut gigas ad currendam viam. Porro currentem non apprehendit qui & ipse pariter non currit. Et quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? Ideo Paulus aiebat; Sic currite, ut com-

prehendatis. Ibi tu, Christiane, fige tui cursus profectusque metam, ubi Christus posuit suam. Factus est, inquit, obediens usque ad mortem. Quantumlibet ergo cucurreris, si usque ad mortem non perveneris, bravium non apprehendes. Bravium Christi est. Quod si illo currente tu gradum sistis; non Christo appropias, sed te magis elongas: timendumque tibi est quod ait David: Ecce qui elongant se a te, Domine, peribunt. Itaque si proficere currere est; ubi proficere, ibi & currere desinit: ubi vero non currere, ibi & deficere incipis. Hinc plane colligitur, quia nolle proficere, non nisi deficere est.

XI. Respondent, doctrinam S. Bernardi intelligendam esse non formaliter, sed consecutive, & dispositive, quatenus peccata venialia omissionis contingunt, quae nullum gradum gratiae subtrahunt: ideo qui non currunt, formaliter iidem manent. Haec sunt novae Theologiae Caramuelicae, seu probabilisticae scita & documenta, quae sicut Ethicam Christianam, ita monasticam perfectionem pessumdam. Ignoranter ergo, & falso S. Bernardus dixit, quod non proficere sit deficere? Monachorum nemo ignoravit, omissionem inhiandi perfectioni, & currendi ad illam, esse peccatum veniale. Bernardus, ut eosdem a torpore excitaret, Scripturis sanctis adductis probat, deficere a via sancta illos qui non proficiunt. Acuti iuniores non pauci balances suas semper in manibus habent, ut ponderent gradus, aut malitiae, aut fervoris, & teporis. Balances istae dolose sunt, & ineptissimae ad gradus hos discernendos, quos humana mens ignorat. S. Augustinus, ut istos sophistas confundat, exemplum adducit de puero, qui a pueritia ad iuventutem, a iuventute ad adolescentiam, ab adolescentia ad virilitatem, a virilitate ad senectutem pergit. Gradus istius transitus distinguere nescimus; sicut ignoramus gradus quibus incipientes ad proficientes, & proficientes ad perfectos transeunt. Nemo dicere valet: Hoc momento puer desit esse puer, iuvenis desit esse iuvenis. Effectus videmus, sed eos secernere non licet. Porro sicut in vita corporali qui nolunt se reficere, & proficere, profecto obeunt, quin gradus caloris naturalis deficientis discernere valeamus, ita quoque in vita spirituali, qui vires spiritus perfectionis studio non instaurant, pereunt. Delicentur adversarii in suis nugis formaliter, consecutive, dispositive, efficientque ut his vanissimis argutis Monachi non comedant, non bibant, simulque non deficient,

ac pereant: & tum suadebunt, Religiosos renuentes proficere in via Domini non defecturos, neque perdendos. Vita corporalis, qualitatum seu humorum contraria pugna quotidie conflictatur; & ideo quotidie refectio indiget. Theologia Scripturarum, Sanctorumque omnium est, ut vidimus in dissert. naturam nostram infirmissimam esse, undique vulneribus laceratam, extinctas non esse arbitri vires, sed magnopere extenuatas, & concupiscentiae rebellionem adeo praevallere, ut captivum sub eiusdem tyrannide se pronuntiaverit Paulus: Captivum me sub lege peccati. Ergo sicuti moritur qui cibo non instaurat vires corporales; sic perit qui in hac spirituali militia, in qua tot vaserrimi hostes, & domestici, & extranei nobis insidiantur ad mortem non pugnat, non certat, non currit post Christum, usquedum illum comprehendat. Sic currite, ut comprehendatis. Memento, gratiam actualem, & virtutis nutrimentum animae esse, quemadmodum panis alimentum corporis est. At panis non te nutrit, nisi mandas, nisi comedas, deglutiasque. Similiter Deus ordinaria lege iuxta applicationis mensuram gratiam suam maiorem & minorem distribuit & dividit. Memento parabolae evangelicae. *Omni habenti dabitur, & non habenti, seu non negotianti, & quod habet, auferetur ab eo.* Recordare tepidorum vomitum inculcatum a Ioanne. Audi Augustinum in Psal. lxxix. *Quantumcumque profecerimus, nemo dicat, Sufficit mihi. Qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire. Ubi dixit, Sufficit, ibi haesit. Attende Apostolum, cui non sufficit. Vide quomodo se vult adiuvare, donec perveniat. Fratres, inquit, ego non arbitror me comprehendisse, ne illi sibi viderentur comprehendisse, quibus rursus dicit: Qui se putat aliquid scire, nondum scit quemadmodum oporteat eum scire.*

XII. Haec est doctrina Scripturarum, & Sanctorum, tremenda quidem sensibus, carni & sanguini contraria, quae timorem accendit, & fortitudinem ad currendum in studio confirmat. In hanc animum intendito. Averte oculos a Theologia nova pruriente sensibus, a nugis casuisticis, quae tepidum & segne reddunt in via Dei, & te beatum dicunt, & securitatem spondent, ut subdit ibidem S. Augustinus. *Confundantur qui dicunt tibi, Euge, euge. Confundantur inter illos & tu, quia tu tibi dicis: Euge euge.* Et paulo ante ibi: *Plus peritur lingua adulatoris quam manus inter-*

XIII. Post tot exaggerata pericula, post tot timendi momenta, nullum ne remedium dabimus, quo & pericula evadamus, & proficiamus? Iam fute hoc remedium exposui supra. Quodnam istud? Lectio Scripturarum sanctarum. Quodnam aliud? Lectio Scripturarum sanctarum. Quodnam tertium? Lectio Scripturarum sanctarum. Audi Ioannem Trithemium, qui scripsit ann. 1493. seculo tenebrosissimo. Trithemius alloquitur Monachos non adeo eruditos, nec doctos; tamen pro instructione vitæ monasticæ ad Scripturas sanctas eos mittit. Sic enim loquitur homil. iv. *Divinas igitur Scripturas, fratres mei, sapius legite, per quas potestis contra insidias diaboli fortissime vos armare. Nam si iuxta Apostolum Paulum Christus Dei virtus est, & Dei sapientia, qui nescit Scripturas, nescit Dei virtutem, & sapientiam: & Christum quomodo sciet? Ignorantia enim Scripturarum ignorantia est Christi: & qui nescit Christum, ad eius non pertinebit consortium, sancto dicente Christophilo (I. Corinth. xiv.) quoniam si quis ignorat, certe & ignorabitur. Quanto autem quis in studio divinarum Scripturarum magis assiduus fuerit, tantum ex earum lectione maiorem intelligentiam & dulcedinem capiet. Vos autem maxime decet, fratres, divinas Scripturas quotidie discendo revolvere. Idcirco vos hortor, & moneo, si vestram salutem diligitis, ut divinas lectiones in manibus semper habeatis, quatenus omne tempus quod vobis post orationis cultum sine labore permittitur, ad sacra Scripturæ studium expendatur. Non pretereat dies ulla, fratres mei, in qua Monachus Christo militans non aliquid legat ex sacris voluminibus, quod eum in sancto proposito faciat meliorem. Quin potius divi Hieronymi sequatur consilium dicentis. Sint Scripturæ semper in manibus divine, & iugiter mente volvantur: nec tibi sufficere putes mandata Dei memorie recondere, nisi studeas illa etiam operibus adimplere. Si Trithemius adeo necessarium reputavit sanctarum Scripturarum studium Monachis vitam solitariam degentibus, quanto impenius in hoc studium incumbere Religiosi debent qui non contemplativam tantum, sed activam etiam vitam profitentur. Hi reformandis Christianorum moribus, qua sacramentorum administratione, qua concionibus habendis, qua libris scribendis, qua dictanda e cathedris & gymnasiis doctrina sedulam navare operam debent.*

Episcopi antequam ad sacerdotium, & ad confessiones admittant Religiosos, eosdem super Evangeliorum notitia examinare debent.

I. **I**N sanctarum Scripturarum studium omnes incumbere qui apti sunt, astrictos ostendimus omni argumentorum genere. Ad professionem vero Sacerdotum omnium hoc potissimum attinet, ut ipsæ divinæ Scripturæ clamant. *In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Levitas, & Sacerdotes. . . . præcipitque eis dicens. . . . Ubi cumque quæstio est de lege, de mandato, de caeremoniis, de iustificationibus, ostendite eis, ut non peccent in Dominum.* II. Paralip. cap. xix. Ne mihi vitio vertat, si parergon istud huic disertationi, occasione arrepta, inferam. Clerici itaque ad sacros Ordines non promoventur, nisi proprium patrimonium habeant, ut expediti a terrenis negotiis vacare legis sanctæ studio valeant, ut loc. cit. cap. xxxi. Scriptura ipsa divina docet. *Præcepit etiam populo habitantium Ierusalem, ut darent partes Sacerdotibus & Levitis, ut possent vacare legi Domini.* Innumera sunt divina testimonia, quæ hanc Sacerdotum omnium obligationem evincunt. Isti sunt legis sanctæ custodes, prædicatores. An hi docere legem fideles valent, si ipsi eam ignorant? An Parochi, an Confessores Christianorum vitam reformare ad Evangelii prototypum valent, nisi ipsi Evangelii imaginem expressam habeant, nisi spiritum Evangelii calleant? Exploratum itaque est, ut iam demonstravi supra, Sacerdotes præcipue, & gravius Confessarios, Theologos, & Concionatores in sanctarum Scripturarum studium incumbere singulariter debere.

II. Quæ cum ita se habeant, super notitia harum Scripturarum examinandi ab Episcopis sunt Sacerdotes, maxime dum ad confessiones, ad regimen animarum admittuntur. Ingenia Sacerdotes torquent, antequam ad confessiones, ad animarum curam accedant, ut ingentia volumina Dianæ, Bonacinæ, Tamburini, La-Croix, aliorum revolverent. Dubitationum, quæstionum, distinctionum, subdistinctionum farraginem memoriam mandant. Alphabetaria, Bertaldum, Bertachinum, Compendia Dianæ, Bonacinæ, Tamburini, Rotarii, & aliorum perdiscunt, ut examen ante Episcopos subeundum feliciter doctiusque sustineant. Ecquid?

quid? Morem ne istum damnabis? Minime. Aio tamen: Sacerdotes isti Phariseorum more, neglectis Scripturis sanctis, hominum opiniones discunt. Verum æternus animarum Pastor Christus Dominus, non ad tribunal Casuistarum, sed ad Evangeliorum tribunal doctrinas, & opera nostra severissimo examine expendet. At nunquid discere memoriter Confessarii, Parochi, Theologi Evangelium debent? Quid si adfirmanter responderem, si substantiam spectes, & spiritum evangelicæ doctrinæ? Ingentia Bonacinæ, Dianæ, Tamburini, La-Croix, Sporer, Salmanticensium volumina revolvunt, præcipuas controversias discunt, innumeras distinctiunculas, quæstiunculas, definitiones, & divisiones improbo labore memoria mandant. Sacer Evangeliorum, & Epistolarum, Ecclesiastici, Proverbiorum, Sapientiæ codex longe inferior est codice Dianæ, Tamburini, La-Croixiano, aliisque casuisticis voluminibus. Istius sacri codicis doctrina, quæ moris fidemque spectat, perspicua, simplex, splendida, pervia, facillima. Imaginem sanctitatis vividis coloribus refert, & mores christianos simplici nitidoque stilo exponit. Contra volumina plurimum Casuistarum maiori ex parte contentiosa, litigiosa, rixosa, pugnancia, difficilia, arida, quæ frequenter non repræsentant, sed implicent, obscurant, confundunt vitæ christianæ exemplar divinum. Ergo, si hæc volumina discunt, facilius sacrum codicem apprehendere valent.

III. Episcopi igitur in Confessariorum, Parochorum, & etiam Sacerdotum ordinatione debent per suos examinatores super Scripturarum notitia illos interrogare, eorumque de his scientiam investigare. Utique moderatione, prudentia, & maturo iudicio opus est in tali experimento. Clerici interrogentur exempli gratia, quot sunt Pauli Epistolæ, Iacobi, Petri, Ioannis, Iudæ. Illi super parabolis evangelicis; isti super epistolam Pauli ad Titum &c. Sacerdotes interrogari debent, quis sit evangelicæ legis spiritus, qualis imago christianæ vitæ, quæ documenta contineat epistola S. Pauli ad Timotheum. Non de arcanis, non de punctis chronologicis, neque de difficultatibus quarum notitia neque ad fidem, neque ad mores pertinet, examinentur; sed de iis quæ fidem, & mores formant, & de fœdere morum cum fide. Scita illa divina Ecclesiastici, & Proverbiorum plus mentem illuminant quam omnes distinctiuncula, finitæ.

Conc. Appar. Tom. I.

tionem, notionesque quibus redundant volumina ingentia quæ diu nocturne revolvunt. Documenta evangelica de arcta via peragrandæ, de lata vitanda, de salvandorum paucitate, & damnandorum multitudine, de caritate universam legem comprehendente, tanto perfundunt lumine mentes nostras, ut heinc facillime ars regendarum animarum; & casuum in dies occurrentium resolutiones apprehendantur. Hac sanctarum Scripturarum notitia imbuti Sacerdotes, & Confessarii, legere quoque morales Auctores possunt; quia tum facillime discernere valent, num illorum opiniones & decisiones sint doctrinæ evangelicæ conformes. Quemadmodum enim aurum falsum a vero per contactum ad lydiæ lapidem distinguitur; ita opiniones falsæ a veris per reductionem ad sanctam legem fecernuntur. Plura sunt in Moralisticis de Ecclesiæ præceptis, & de iure positivo humano. Verum quia Ecclesia semper præcepta sua, & sanctiones ordinat ad maiorem divinæ legis observantiam, immo ex ipsis divinis Scripturis, & Traditione haurire omnia solet; ideo Scripturarum studium ad omnia utile est. Non improbo itaque absolute Casuistarum lectionem; sed dico, magna cum cautione legi illos debere. Plura ordinata sunt ab Ecclesia circa sacramentorum administrationem, quæ sciri debent. Sed hæc omnia & Tridentinum Concilium, & eiusdem Catechismus perspicue exponunt, non pauci vero Casuistæ verborum pugnis, & inutilium quæstionum farragine involvunt.

IV. Aerem verberas, inquit, dum a tot annis obtinentem consuetudinem evellere contendis. Examinatores, & Confessarii a tot annis solos Moralistas revolvunt, hanc viam hæcenus calcarunt. Subeundus improbus labor esset, & novum arripiendum iter, ut christianæ doctrinæ sinceram imaginem sibi ex Evangeliiis, aliisque sacris codicibus formarent. Verum habet. At necessarium ne studium est sanctarum Scripturarum, an secus, potissimum Sacerdotibus, Theologis, & Confessariis? Si negas, Scripturas divinas inficiaris. Si adfirmes; ergo corrigenda consuetudo, quæ sane nova est, & tredecim sæculorum mori contraria. Si potissimum Sacerdotes, Confessarii, & Theologi Scripturis sanctis non student, laici ne illis operam dabunt? Porro si Sacerdotum, Confessariorum, & Theologorum professioni annexum est Scripturarum studium; ergo super hoc studio examinandi ab Episcopis sunt, acut quilibet artifex, & professor de iis inter-

terrogatur quæ ad professionem eius attinent.

V. Sed quot Sacerdotes, quot Confessarii Scripturam sanctam legunt? Non legunt, quia non intelligunt. Ergo indigni Sacerdotes, Confessarii, & Theologi gradu sunt. Sed intelligunt spinosos, & sophisticos tot Moralistarum libros. Ergo potiori iure Scripturas sanctas apprehendent, si corde mundo, si humilitate, si precibus, & ardenti veritatis cognoscendæ desiderio accesserint. *Si quis autem vestrum (inquit S. Iacobus cap. 1.) indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropert, & dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hesitans, qui enim hesitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur, & circumfertur.*

VI. Verum cuiam in mentem venisset, litterarum tuarum, Christe IESU, fastidiosos homines, quibus easdem scripsisti, futuros? Si litteras Principum, Regum, Imperatorum ad se scriptas quis haberet, qua diligentia easdem custodiret? Qua attentione easdem legeret? Omnibus hominibus epistolas sanctas scripsit Deus; illarum depositum custodiendum Sacerdotibus præcipue commendavit: & istorum plurimi sanctissimis his epistolis ad se a Deo Scripturam divinorum calamo datis, neglectis, glandibus & quiescunt delectantur? Hoc sane videtur tremendum illud supplicium quod per Prophetam Amos minatur Deus cap. VIII. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini. . . . Circuibunt quærentes verbum Domini. Fastidium istud Scripturarum simile illi est quo Hebræi nauseabant manna illud quod e caelo illis pluebat: cupiebantque e contrario capas Ægyptiorum.*

VII. Tandem, ut luculentius pateat onus istud examinandi Sacerdotes super Scripturis sanctis, antequam ad Sacerdotium admittantur, verba in medium proferam quæ Episcopus pronuntiat, dum sacrum Ordinem illis confert. Sic quippe Deum orat: *Ut in lege tua die ac nocte meditates, quod legerint, credant, quod crediderint, doceant. Diu itaque nocteque meditari Sacerdotes debent Scripturas sanctas. Exploratum ergo certumque Episcopis esse debet, Sacerdotes in Scripturis sanctis versatos esse. Ergo illorum est, periculum facere, num re ipsa illis ituderint. Quomodo enim diu nocteque meditari Scripturas sanctas valent, si easdem ignorent? Quot Sacerdotes ad examen accedunt qui*

Scripturas sanctas legerint? Quid, si eisdem carerent? Qualis culpa sit istius examinis ommissio, definire nolo. Dum Ecclesia surripuit idiotis versiones vulgares, simul iussit ut Sacerdotes, ut Parochi divinas Scripturas explanarent. Ergo ex mente Ecclesiæ ad hoc studium obstricti Sacerdotes sunt.

§. I X.

Confessarii, Concionatores, & Theologi tum voce, tum scriptis altius inculcare debent evangelicæ legis spiritum, severitatem, & electorum paucitatem, omni humano timore spreto. Radix corruptelæ Moralitatis, & plurimorum damnationis est nimia de divina misericordia confidentia.

LEgisse me memini, quemdam Hispaniarum Monarcham hoc pacto allocutum esse Concionatorem vere apostolicum, qui Aulicorum mores reformaverat, feminasque ad pompas detestandas induxerat. Innumeri Concionatores, o Pater, inquit Rex, totis lateribus, & voce elata declamarunt integris Quadragesimis contra vanitatem, luxum, nuditatem, impudentiam, & scandala mulierum aulicarum; at illorum declamationes frustraneæ. Semen divini verbi cecidit inter spinas. Nulla reformatio, fructus nullus. Tu, o Pater, nec verbum adversus tantam corruptelam pronuntiasti; nihilominus luxus abiit, disperierunt pompæ, & fastus, abscondita, & operta nuditas, reformati mores, modestia, verecundia, morum sanctitas hanc meam aulam illustrant. Ediffere, o Pater, hoc arcanum, & occultissimam simulque uberrimam tuæ prædicationis vim, quæ tam prodigiosam peperit messem. Finge, o Rex, vastam in hac tua aula plantam, profundis radicibus, vastisque ramis instructam, & spissis frondibus ornata. Si quis hanc plantam foliis exuere, singulatim eadem colligendo vellet, cum ultimam decerperet, iam ex altera parte, unde collecta prima fuissent, rursus erumpent folia nova. Verum si uno ictu radicem recidas, continuo arefcit planta. Ego, o Rex, contra folia falcem non extendi, sed contra radicem. Aternitatis tremendissimum arcanum, inferni atrocissima tormenta, iudicii divini formidandam severitatem, mortis singulis momentis vitam obsidentis punctum, & cetera religionis nostræ graviora mysteria, eo quo potui ferventiore zelo, & uberiori eloquentiæ sacræ vi præsentare, audi-

ditorum corda emollire, rerum terrenarum ardorem extinguere, & divini amoris flammam accendere studui: & continuo vanitatis, luxus, pomparum folia seipsis disperiere. Nunc arcanum teneo, reposuit Rex.

II. Ex narrata historia infero, Concionatores, Confessarios, Theologos debere in primis altius inculcare evangelicæ legis spiritum, christianæ vitæ imaginem conformem imagini Christi IESU, & electorum paucitatem reprobiorumque multitudinem. Et eo gravius est Concionatorum, Confessariorum, & Theologorum moralium hæc christianæ vitæ, & paucitatis electorum capita exaggerandi onus, quo magis hæc nostra ætate Christiani falsam evangelicæ legis ideam sibi effinxere. Grassantur corruptelæ, illecebræ, solatia, Paganorum mores & vitia in catholico orbe triumphant. Et quod extremum malorum est, Confessarii ac Theologi plurimi honestant, & fucant non scelera ipsa, sed eas illecebras, ludos, comedias, comestationes, & corruptelas quæ morali quadam necessitate ad ipsa horrenda flagitia compellunt. Percurre omnium Catholicorum status, & ordines, atque tecum serio reputa, quot iuxta prudentem existimationem & maturum iudicium sint electi. Ne vitio, amabo te, mihi veritas, si cursim hoc punctum refricem. Quot inter pauperes, ut ab infimo cœtu initium capiam, humiles, patientes, & spiritu pauperes? *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum colorum.* Quot inter artifices sinceri, ingenui? Quot inter mercatores, advocatos, iudices, qui sitiant iustitiam? *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Plures ne sunt qui hanc iustitiam sitiant, quam qui eam nauseant, fastidiantque? Quot inter Nobiles, Magnates, & potestates supremas, qui carnem suam crucifigant cum vitiis, & peccatis? Quot sunt inter feminas verecundæ, pudicæ, humiles, modestæ? Quid de divitibus dicam? *Divites difficile intrabunt in regnum colorum.* Difficilia autem, ut diximus, in paucioribus eveniunt. Sed audi interpretationem gravissimam S. Augustini *Quæst. Evang. Lib. I. qu. vi. Quod ait Dominus, divitem non intrare in regnum, & discipuli dicunt: Quis potest salvus fieri? cum pauci sint divites in comparatione multitudinis pauperum, ita intelligendum est, quod omnes qui talia cupiunt, in eorum numero haberi animadvertent.* In divitiis malum non est, sed in affectu inordinato. Beati ergo sunt qui spiritu pauperes sunt, non qui re-

cum isti plurimi sint. Porro cum paupere, spiritu pauci sint, heinc est quod discipuli perterriti exclamarunt: *Quis ergo poterit salvus esse?* Quoniam quot sunt qui magno & improbo labore non satagant acquirere, & quidem maiori illo quo satagunt acquirere regnum colorum? Ne finas te ab universalis fere consuetudinis depravatæ torrente abripi. Audi vel ipsum *Senecam*, qui initio *Lib. de vir. beat.* hæc scribit. *Nulla res Nos maioribus malis implicat quam quod ad rumorem componimur, optima rati ea que magno assensu recepta sunt, quorum exempla multa sunt; nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Inde ista tanta coacervatio aliorum supra alios ruentium. Quod in strage hominum evenit, cum ipse se populus premit, nemo ita cadit, ut non alium in se attrahat. Primi exitio sequentibus sunt. . . . Nemo sibi tantum errat, sed alius erroris causa, & auctor est. Nocet enim applicari antecedentibus, & dum unusquisque mavult credere quam iudicare, nunquam de vita iudicatur, semper creditur: versatque nos, & præcipitat traditus per manus error, alienisque perimus exemplis. Sanabimur, si modo separemur a cœtu. . . . Non est quod mihi illud. . . . respondeas: Hæc maior pars esse videtur. Ideo enim peior. Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant. Argumentum pessimi turba est. Queramus quid optime factum sit, non quid usitatissimum; & quid nos in possessione felicitatis aternæ constituat, non quid vulgo veritatis pessimo interpreti probatum sit.*

III. Hæc sola ethici Philosophi doctrina summo pudore suffundere illos deberet qui communem latamque viam multitudinis exemplo percurrunt, atque defendunt. Exurgite ergo viri fratres, clamat Paulus, qui Senecæ tempore vivebat: induite armaturam Dei, & adversus Christianorum turbam, qui a Scripturis divinis defleunt, vocem exaltate vestram. Altius inculcate arctam salutis viam, electorum eam percurrentium paucitatem. Nolite multitudinis satyras, impropria, & persecutiones timere. Quoniam hæc omnia characteres sunt electorum. Humanos respectus, Magnatum favorem, multitudinis plausum, & mundanos honores pro nihilo ducite. Audite iterum aurea verba S. Caroli Borromæi in orat. ad II. Concil. Mediol. *Ecquæ nobis utilitas existet, si iram Dei in nos concitantes, hominum benevolentiam populari quadam indulgentia conciliemus? Audiamus Paulum clamantem: Si ho-*

minibus placerem, Christi servus non essem. Dissipat autem Deus ossa eorum qui hominibus placent, inquit Propheta. Proponamus nobis ob oculos libertatem illam spiritus & virtutem qua armati patres nostri Apostoli, qua muniti Martyres, qua instructi sanctissimi homines Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius . . . qua affecti alii religiosi viri, apostolico quodam animorum ardore, nullis non minis, non hominum clamoribus, non furoribus quasi tribunitiis fracti, nec debilitati pro Dei gloria, pro gregis commissa salute, adhibuerunt illam quasi censoriam virtutem acerrimam peccatorum vindicem. Eorum fere exemplo adducti, nos quoque apostolica illa constantia, & evangelica virtute, qua una nihil est in ecclesiasticis Pastoribus illustrius, nihil magis necessarium, sine metu, & constanti certe agamus . . . quod Evangelium docet, quod Christus iubet, quod ratio precipit, quod gregis salus, quod Ecclesia auctoritas dignitasque postulat. Nam si contra a nobis fiat, in formidoloso Dei iudicio, cum animarum, qua in fidem & curationem nobis tradita sunt, rationem sumus reddituri, tum aliorum nos accusantium vociferationes, & irati iudicis nos item acerbe obiurgantis eas voces audiemus: Si speculatores eratis, cur caeci? Si pastores, cur gregem vobis commissum errare permisistis? Si sal terra, quomodo evanivistis? Si lux eratis, cur sedentibus in tenebris & umbra mortis non illuxistis? Si Apostoli, cur apostolica virtute non usi cuncta egistis ad hominum oculos? Si os Domini, cur muti? Si vos huic muneri impares esse sentiebatis, cur tam ambitiosi? Si pares, cur tam desides, tam negligentes? Nihil vos Prophetarum voces, nihil Evangelii leges, nihil Apostolorum exempla, nihil pietas, nihil religio, nihil labentis Ecclesie status, nihil hic formidolosus iudicii dies, nihil premia, nihil supplicia, aternique cruciatus moverunt.

IV. Perpendas, lector, velim, quot nunc Concionatores, Confessarii, Theologi, Pastores, Episcopi hac animi fortitudine muniti sint; quot divino zelo flagrant, qui elata voce intrepidoque pectore prevalentes opiniones laxas improbant, & labefactare studeant. Non pauci sat sibi fecisse arbitrantur, si ipsi oppositum sentiant, & operentur. Hac omnia qua narravi, manifestata experientia testatur, inquit P. Michael Elizalde sapientissimus Iesuita Lib. VI. qu. VI. ubi haec habet. Nobis etiam tacentibus ipsa facta loquuntur. Raro quippe negatur

absolutio ad poenitentiae tribunal accedentibus: consilia pro consultantium affectu saepe contraria dantur; & pauci repulsam patiuntur.

V. Inter plures radices corruptae christianae Ethices, & damnationis plurimorum prima & potissima est nimia de misericordia divina confidentia. Hac falsa & commentitia divinae misericordiae imagine imbuti in primis Casuistarum plures arctam Dei viam amplificare opinionum blanditiis student, continenter vociferantes: Iugum meum suave est. Hac quoque erronea persuasione praecipue occupati Christiani in vitiorum caeno volutantur, semper inclamantes: Misericordia Domini plena est terra. Quodlibet Dei attributum infinitum est, & immanens. Infinita potentia, infinita bonitas, infinita iustitia, infinita misericordia est. At in quo sita misericordia haec sit, videndum est. Misericordia haec peccatores sincere contritos, Deumque timentes, qui a peccatis, quoad fieri potest, abstinant, sine suo completitur: Misericordia Domini super timentes eum; minime vero super contemnentem eum. Qui timent ergo Deum, in eo sperent. At nunquid Deum timent qui aut manifestis flagitiis illum offendunt, aut illas illecebras vanasque consuetudines quae ad Dei offensam viam aperiunt, prosequuntur? Decipiuntur funestum in modum Casuista, qui ideo misericordes se reputant, quia sanctam Dei legem laxare, eamque aptare humanis sensibus curant. Recogitent oraculum divinum: Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, & commovit illos, quasi fluctus maris . . . Peccator transgrediens mandatum Domini incidit in promissionem nequam. Omnes Christiani qui in inferno torquentur, communiter in hac divina misericordia falso confidebant, & pauci desperatione perierunt; immo ideo in desperationem inciderunt plures, quia nimium in divina misericordia confidebant. Et haec est diaboli astutia. Primum homines ad peccandum allicit, & pertrahit, spe immoderata veniae facillime obtinenda. Postquam vero illos in vitiorum sentinam impulit, desperationis laqueo eosdem stringit. Communiter peccatores nimium de misericordia praesumunt: saepe poenitentes plus a quo de misericordia diffidunt. Misericordiam & iustitiam meditari simul debemus, & istius duplicis attributi meditatione coercere praesumptionem, & spem firmare. Omnibus misericordia placet; sed mundus Dei iustitiam communiter ignorat. Pater iuste,

mun-

mundus te non cognovit. Agnoscunt Deum homines omnipotentem, optimum, clementem; at iustum illum aut nesciunt, aut nescire volunt.

VI. Pauca delibo ex celebri epist. I. S. Paulini ad Celantiam nobilem matronam postulanti certam ex Scripturis sanctis vivendi formam. Cui post multa haec altius inculcat. Quam spatiosa via qua ducit ad mortem; & multi sunt qui intrant per eam: quam arcta via, & angusta qua ducit ad vitam; & pauci sunt qui inveniunt eam. Vide, quanta inter has vias separatio sit, quantum discrimen: illa ad mortem, haec tendit ad vitam: illa celebratur, & teritur a multis; haec vix invenitur a paucis. Illa enim vitis per consuetudinem quasi declivior, ac mollior facile ad se rapit commaeantium multitudinem; haec vero insueto calle virtutum . . . atque horridior ab his tantum eligitur quibus non tam delectatio itineris cordi est, quam utilitas mansonis. Asperam enim nobis, & insuavem virtutum viam nimia facit consuetudo vitiorum; qua, si in partem alteram transferatur, invenietur, sicut Scriptura dicit, semita iustitiae levis. Ponamus ergo iam rationem vita nostra, & per quam potissimum gradiamur viam, conscientia teste dicamus. Omne enim quod agimus, omne quod loquimur, aut de lata, aut de angusta via est. Si sciam paucis angustum iter, & subtilem quamdam semitam invenimus, ad vitam tendimus. Si vero multorum comitamur viam, secundum Domini sententiam imus ad mortem.

VII. Finem huic paragrapho imponat S. Augustinus, qui in Psalm. cxxxvi. ita scribit. Dilectores mundi aliquando interrogant nos, & dicunt nobis: Exponite rationem . . . Quid respondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia te nutrit, Babylonia de te loquitur. Non nosti capere nisi quod fulget ad tempus; aeterna meditari ignoras: non capis quod interrogas . . . Vere, fratres, sic est. Incipite velle predicare veritatem, quantumcumque nostis, & videte, quam necesse sit ut tales patiamini irrisores, & exactores veritatis, plenos falsitatis . . . Sed vide quomodo verseris inter eos . . . ne si amantur a te, & affectas amicitias eorum, & times talibus displicere, incipiat te delectari Babylonia, & obliviscaris Ierusalem. Hoc ergo timentis, vide quid subiciat, vide quid sequatur . . . Si oblitus fuero tui, Ierusalem &c. Ecce inde erat civis ille qui Dominum Conc. Appar. Tom. I.

interrogavit; Magister bone, quid faciam, ut vitam aeternam consequar? . . . Et Dominus dixit illi quiddam de canticis Sion: & noverat quod non caperet; sed exemplum dedit nobis, quomodo multi quaerant quasi consilium ad vitam aeternam; & tamdiu nos laudant, quamdiu respondemus quod quaerunt. Sed cum inter istos obstrepentes, male interrogantes, veritati resistentes versamini, obstringite vos non eis velle placere, ne obliviscamini Ierusalem hic agentes in terra. Si oblitus fuero Ierusalem, obliviscatur mei dextera mea.

§. X.

Diluuntur nonnullae oppositiones tum Theologorum, tum Concionatorum se excusantium non posse laxas Moralistarum opiniones refellere, quin sibi, & aliis gravissimas persecutiones concilient. Alii negant, e suggestu predicandas esse doctrinas quae in controversiam vocantur a Casuistis.

I. **T**amet si pluries proposita sophismata labefactaverim, nihilominus quia nihil frequentius in ore habent plures mundi adoratores, quam eiusmodi carnalis prudentiae effata obtrudere, operae pretium existimavi & ego non semel, sed saepius occasione data eadem profligare.

II. An non vides, inquit, per latam spatiosamque viam maiorem hominum partem percurrere? An non vides molliorem Ethicem hodiernae vivendi consuetudini accommodatam ab illis acriter propugnari quam multitudinem, auctoritate, potentia, existimationis fama longe superant; parvum esse numerum eorum qui pro saniore doctrina pugnant? Hi enim pauci, illi multi; isti imbecilles, & mundo odibiles, illi fortes, & mundi plausu auraque fruentes. Summa ergo imprudentia est, & temerarius ausus in tam numerosa, & tam potentis multitudinis conspectu, immo contra eiusdem voluntatem, conatus, & molimina propugnare doctrinam rigidam, quaeque mundo maiori ex parte displicet. Quid vis tibi, & aliis invidiam, calumnias, & persecutiones atrocissimas conciliare? Tene sententiam, & cohibe linguam, calamumque. Relinque mundum vadere sicuti vadit.

III. Hi ne Christiani, qui ita arguantur? Indigni sane sunt christiana professione miseri isti homines, qui carnalis animalisque

cuiusdam prudentiæ obducti præstigiis, vel lent mundi axiomata, mores, & corruptelas cum Christi doctrina componere. Si præfatis regulis usi fuissent Apostoli, Martyres, omnesque veri Christi Iesu servi, ubi Evangelium, ubi sacramenta, ubi crux, ubi religio christiana foret? Oh oh, tu ne, effluentes reponunt, tu ne Apostolus, Martyr, & verus Iesu Christi servus? Quid ipse respondeam, non habeo. At respondet S. Augustinus. *Videatis, fratres, cum quo tremore ista dicamus . . . Et quid dicit peccatori Deus? Ut quid tu predicat? Prohibet ergo predicatores? Et ubi est istud? Quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, nolite facere. Ubi illud: Sive veritate, sive occasione annuntietur Christus? In Psal. xlix. Instaura itaque animos, & his miseris blateronibus cum Augustino responde: *Babylonia te portat; Babylonia te continet, Babylonia te nutrit, Babylonia de te loquitur. Et ut fortius contra eiusmodi hostium aggressus obarmeris ad Christi causam orandam, audias velim postremæ ætatis nostræ Apostolum S. Carolum Borromæum, qui in oratione ad Concilium II. Mediolanense contra similes homines talia obloquentes: Non ferunt hæc tempora veterum canonum severitatem: sic iam diu vivimus: sic vixerunt, ita egerunt qui ætate antecesserunt: vitæ institutum nihil est quod mutemus: hæc reponit. At nos hæc, atque adeo alia huiusmodi contemnimus, proponimusque nobis ob oculos libertatem illam spiritus & virtutem qua armati patres nostri Apostoli, quam nuntiati Martyres, qua instructi nostri ordinis sanctissimi homines, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius huius Ecclesiæ Antistes, qua affecti alia religiosi viri, apostolico quodam animorum ardore flagrantes, nullis minis, non hominum clamoribus, non furoribus quasi tribunitiis fracti, ne debilitati pro Dei gloria, pro gregis commissa salute, forti constantique animo adhibuerunt illi quasi censoriam virtutem, acerrimam peccatorum vindictam. Vide plura Tom. I. in Decal. & alibi, ubi pluries egi de præcepto consistendæ veritatis tam fidei, quam morum. Meditare sæpe: Qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet: Luc. cap. ix. Si hominibus placerem, Christi servus non essem: Galat. i.**

IV. Concionatores, cum ministerium sustineant apostolicum, docere tenentur Christianos morum Theologiam. Non pauci sunt qui verborum phaleris, qui de-

scriptionibus, vocumque inflexionibus gesticulatores potius quam sacros Prædicatores agunt, qui vel propter plausum, vel propter quæstum, inquit S. Thomas in Epist. Pauli, vel propter utrumque, subdit alius, verbum Dei profanant, & proprium ministerium sacrilege prodigunt. Plures alii nimis abstracte veras doctrinas exaggerant, quin auditores instruant: quia ipsorum non pauci Theologiam Christianam non tenent. Alii plures in hac erronea persuasione sunt, ad Concionatores minime attinere catechetes, & practicas instructiones pro morum regimine tradere, & conscientia casus resolvere. Ecce hoc? Quia, inquit, Casuista discrepant invicem, contrariasque opiniones docent super eadem materia. Concionatores autem non debent e publico suggestu ex opinionibus controversis unam præferre alteri: quia præiudicium inferrent Casuistis, & scrupulos, ac dissidia excitarent in auditoribus. Christiani ne sunt qui talia opponunt? Non debuerunt ergo Apostoli, non Martyres, non omnes Ecclesiæ Patres ex opinionibus controversis in materia fidei unam præaltera persuadere populo. Eadem autem est fidei morumque doctrinæ necessitas. Utique Concionator non debet doctrinam inter Theologos catholicos controversam ut certam obtrudere, nec dubiam ut extra controversiam proponere; sed Concionatorum proprium munus & debitum est saniores, & Evangelio, Patribus, Conciliis, gravioribusque Theologis conformiores doctrinas prædicare, suadere, inculcare. Si Concionatores prædicare nequirent nisi doctrinas extra controversiam positas, ad sola definita dogmata coarctaretur illorum prædicatio. Quot Casuistarum opiniones super ipso primo mandato amandi Deum & proximum, super tribus theologis virtutibus? Quot opiniones de consuetudine iurandi, de honorandis parentibus, de homicidiis, de impudicitis, comædiis, choreis, de mendaciis, de differenda pœnitentia, de occasionibus proximis, de recidivis, de elemosynis, de ieiuniis, de festis, de luxu, de pompis, de vanitatibus mulierum, & de sexcentis aliis punctis christianæ Moralis? De his ergo, & aliis similibus aut tacere, aut in abstracto tantum, ut aiunt, Prædicatores loqui poterunt? Non debent de doctrinis quæ sunt apud Casuistas in controversia, loqui? Quis umquam similia paradoxa ex christiani hominis ore prodire credat? Non debent Concionatores ignorant-

tes,

tes, qui proprium exercere ministerium non didicere, ea tractare argumenta quæ ipsos latent.

V. Prodeat in medium P. Michael Elizalde, qui *Lib. VI. quæst. vi. §. 5.* hæc scribit. „ Ulla vix theologica doctrina Concionatori opus esse, plures censent: „ subinde rursus vix non quilibet, modo „ voce, pectore, ac ceteris corporalibus „ dotibus vigeant, habendis concionibus idonei non existimantur. Unde demum „ minor quam par esset, auctoritas sacris concionibus relicta est, atque ex eorum „ dictis vix non quasi ignorantium ad scientiores, vel etiam tamquam ad scientes „ absolute intelligentesque ad Theologos „ appellatur, & ludibrii pene loco perinde „ ferme dicitur concionatorie dictum, & „ aliquid inepte dictum esse: quo dicendi „ genere quidam non verentur sacras etiam ipsas Doctorum Ecclesiæ homilias „ profanare.

„ Moverunt hæc ætate Concionatores „ ipsi quæstionem longe dignissimam, quæ „ scilicet de causa, cum Concionatoribus „ nunquam magis Ecclesia abundaverit, „ fructus tamen colligatur exiguus, utrum „ in causa sit Concionatorum ipsorum „ vitæ & mores: quia quippe dicunt, & „ non faciunt: utrum doctrinæ qualitas, „ quia sua dicunt: utrum demum corruptio, culpaque auditorum? Et certe hæc „ singula, & una omnia ob stare in primis „ compertum est: omnium porro minime „ auditorum ipsorum mores, & delicta „ obstant: nam longe scelestiores auditores „ Apostoli, apostolicique viri alii fortiti „ sunt; quos interea in viros alios converterunt, convertuntque etiam modo: „ & si Doctores tum concionum, tum ceteri una in unum omnes, vel plerique „ conspirarent, fideles sane magno metu „ percuterentur, colligerenturque fructus „ immensi. Et sapienter, ut alia omit- „ tam, ab Illustriss. Mindoniensi Guevata „ notatum elapso sæculo fuit, in sacris Scri- „ pturis significantissimam illam particulam „ *VÆ*, haud quidem populo, sed *Doctori- „ bus, Pastoribus, Sacerdotibusque* denun- „ tiari solitam esse.

„ Relinquam ceteras sterilitatis profe- „ quendas causas Concionatoribus ipsis: „ & duas hic significabo, quæ theologicae „ plane considerationis existant. Altera de- „ fectus, quem dixi, doctrinæ; altera „ est, quam etiam dixi, ea ad *Theolo-*

„ *gos, Confessores, Consultoresque* appel- „ *latio.*

„ Dicam primum de defectu doctrinæ. „ Sunt itaque duo, vel tria genera rerum „ de quibus conciones habeant: & alia „ quidem omnium sensu, & consensu pec- „ cata sunt & quoad nomen, & quoad „ rem etiam significatam, quam omnes in- „ telligunt, & concordant, ut fornicatio, „ adulterium, homicidium, & pauca alia „ similia: alia sunt quoad nomen qui- „ dem omnium consensu peccata sunt, ut „ fraudes, avaritia, ambitio, usura; si- „ moniæ, iniustitia tam commutativa, „ quam distributiva; at rem significatam „ non omnes sciunt, & intelligunt; quin „ de plerisque rebus sub his nominibus con- „ tentis sunt opiniones, & controversiæ & „ affirmantes, & negantes. Postremo sunt „ res aliæ, quas Concionatores insequi so- „ leant: & tamen fideles haud credunt „ esse malas; certe esse mortiferas negant, „ ut est luxus, & profanitas vestium, me- „ retricia ferme nuditas feminarum, Qua- „ dragesimæ, & ieiuniorum non observa- „ tio, & similia.

„ De primo rerum genere satis digne „ Concionatores causam agunt; & cum „ nihil in his populum doceri oporteat, „ sed reprehendi, & moveri, nihil plus „ doctrinæ videtur desiderandum. At cum „ ad mores, vitamque christianam non sa- „ tis sit ea vitare quæ nomine, & re cun- „ ctis peccata nota sunt, quin nisi aliis „ etiam vitatis difficulter admodum, nec „ a plerisque, sed sæ paucioribus ea quo- „ que sic nota vitentur; facer Orator ma- „ nus suam explere non potest, nisi cetera „ etiam illa a populo evellere possit. Scri- „ ptum utique est sanctum Evangelium „ contra adulteros, fornicatores, & homi- „ cidas; at non contra eos solos scriptum „ est; nec ad salutem sufficit hoc genus pec- „ catorum vitare si vel nomine, vel re „ avari simus, superbi simus, usuras, si- „ moniam, fraudes, iniustitiamque re ipsa „ sine nomine exerceamus. Hæc ergo & „ nomine, & re nosse sacri Oratores de- „ berent, nec aliis, qui causam definirent, „ remittere.

„ Videtur ergo hoc in genere rerum de- „ siderari doctrinam. Dicunt certe, & plu- „ rima dicunt adversus malum regimen, „ & in iniustitiam distributivam, dicunt „ in superbiam, in avaritiam, in fraudes, „ in ambitum; at nomina magis insequi

videntur quam res ipsas, quæ proinde in populo manent sicuti prius: nemo enim se se eorum nominum reum censet, & usuras, & iniustitiam exercet magis quam fateatur.

Deberent ergo in primis scire definire significatum nominum, remque ipsam contentam, & contentam populo palam declarare, ut scirent, intelligerentque: quid ipsa improbetur, damnaturque, cum usura, cum simonia, cum superbia, & cetera illa tam fortiter reprehenduntur: sin minus fructus colligi nequit, supponetque populus, se de rebus illis omnibus cum Confessoribus acturum causam, & vi concionum nihil prorsus concluditur. Cum ergo non ex ipsis, sed aliunde maxima pars vitæ instituta sit, quemadmodum ex ipsorum dictis modus navigiorum fabricandorum non pendet, ita nec modus vivendi Christianorum pendere poterit, nec in aliena iam messi fructus colligi eorum opera, quæ, ut supponitur, de nominibus magis est quam de rebus.

Atque hæc quidem ita quasi de conclusionibus, quibus palam circumscribere, declarareque deberent, quas re ipsa res damnant, & insequantur. De probandi porro genere, de quo boni quique vehementer dolent, quodque instituti nostri non est, nihil opus est ut doleamus hic etiam nos. Probant scilicet alibi ex alienis, alibi ex propriis, sed sine sensu, & præter sensum. Ibi parum Scripturas versant, sanctos Patres prætereant; dicta Oratorum, & gentium maxime colunt; & mundam universum percurrunt, longisque descriptionibus implent. Quid ergo christianum inde concludant? Alibi Scripturas quidem, & Sanctos nominant; sed quibusdam, ut vocant, conceptibus tam longe a vero, atque a verisimili, divagantur, ut non Oratoris solum, sed neque Poetæ quidem locum teneant: quam Ecclesiæ cladem planxerunt, planxeruntque ante nos plurimi: ubi alia nihil nunc ad nos pertinentia aliis relinquimus.

Tertium genus erat rerum earum quas populus peccata esse haud credit, ut luxus vestium, nuditas iam pectoris, iam humerorum, & similia, in hæc etiam severiores Concionatores invehit vehementer solent; quin tamen vix certo ullo fundamento, vel serio collato in

rem studio ipsis constet, utrum peccata sint, & utrum rursus venialia, vel moralia sint. Nam si nulla forent peccata, reprehendi haud deberent; si rursus solum essent venialia, non tam atrociter. Periculum deinde subest fallendi: nam quando tantopere exprobrantur, iure existimare feminæ possunt, mortalia laud esse quæ tanta oratione improbantur; Orator vero nondum dictamen de eorum gravitate formavit. Excedit ergo oratio eius scientiam, & merita causæ. Deinde nulla fundamenta afferunt, quibus materiæ gravitatem commonstrent, & reprehendant magis quam probent.

Horum Concionatorum unum maximi sane zeli hominem offendi, qui fortissime hanc muliebrem vanitatem contereret. Quæsi vero ipsam, quid demum de profanitate ista censeret, an nullum esset peccatum, an solum esset veniale, an mortale? Ipse nihil theologice causam discusserat; & vere, & coram Deo nesciebat, quid, vel quale, & quantum demum illud esset. Quid ergo, inquam tum ego, improbat, & tantopere etiam improbat, quod nescit, quid, quale, & quantum sit? Hic itaque maximus defectus est doctrinæ; nec ministerium suum implere sic possunt: ut Paulus Timotheo iubet, quem idcirco lectioni, & doctrinæ, ut inferius tractabimus, attendere voluit.

Ex hac ergo doctrinæ inopia secuta est altera illa causa appellationis ex ipsorum dictis ad Theologos, & conscientiarum & morum peritos. Atque ex utraque inter alia factum est, ut tot operariorum, ministrorumque copiarum exiguis ideo fructus respondeat, & ex aliorum magis doctrinæ, & regula, quam ex sua fideles vitam suam, & mores, contractus, emptiones, venditiones, atque universam actuum seriem instituant, atque texant.

VI. Hinc collige, quam erronea, ne dicam insana, hallucinatione obcæcati illi sint qui velent Concionatores contra abstracta vitiorum simulacra, & scelerum spectra zeli tela unice intorquere, missa doctrina, qua explicetur, in quo sita vitia sunt. Nolent ut Concionatores patefacerent monstruosa illa opinionum paradoxa, quibus vitia incrustantur. Plebei, artifices, operarii, alique e populo vel legere nesciunt, vel legendi tempus non habent. Nisi populi a

Con-

Concionatoribus instruantur, doceantur, atque muniantur contra grassantes corruptelas pravæque consuetudines laxarum opinionum fucus obtectas, in perpetua ipsi ignorantia iacebunt. Nonne Patres SS. catecheses habebant ad populos? Quid ferventius Episcopi sancti doctique inculcant quam catecheses a Parochis, a Concionatoribus faciendas populo? Quomodo autem catecheses istas peragere rite valent, nisi sanam Scripturæ, & Conciliorum doctrinam explicando, & falsas laxasque opiniones resellendo? Tot Confessarii, ut in Tomo de poenitentia palam fiet, novo opinandi modo præventi, ut licitas permittunt consuetudines, moresque, & plura quæ ad manifesta flagitia viam aperiunt. Nisi misera gens a docto Concionatore dedoceatur, & evangelicæ doctrinæ pabulo alatur, qua via ad veritatem assequendam perveniet? Optanda utique est Theologorum, & Concionatorum concordia. Verum si hæc haberi nequeat; numquid Concionatores docti, & spiritu Dei acti prodere ministerium suum debent? Absit; sed veluti murum pro domo Dei se se opponere tenentur, & frontem illam aneam, quam Prophetæ Deus dedit, induere. Loquatur, & quidem fuisse laudatus P. Elizalde *ibidem* §. 6. pag. 187.

Vellem ego quod maximam sibi sacri Oratores conciliarent auctoritatem, nec ex ipsis ad alios, sed ex aliis ad ipsos esset in discordia appellatio: est enim, ut ex Augustino declarandum suscepimus, eorum quæ ex alto, & in templis ad concionem dicuntur, securitas maior.

Ut itaque ex §. præc. sumitur, deficient illi magis in doctrina, quam peccent, & fallant: & sive satis conclusiones quas statuunt, aliquando declarant, & nomina magis quam res significatas insequantur: sive conclusiones denovo satis probent, sive minus probent, & magis acuminibus quibusdam ludant; profecto conclusiones ipsæ plerumque turgidæ & raro falsæ esse solent, ut ex §. 4. constat. Quare appellandum non esset.

Sunt præterea Concionatores alii, quos etiam Missionarios apostolicos appellamus, qui & conclusiones perspicuas ponunt, easque literalissimis Scripturarum, Sanctorumque testimoniis ita luculenter, ita clare demonstrant, ut solutio alia non

superfit, nisi Nolo, & nisi dicti facti poenituerit, Damnor. Hi populo palam denuntiant, proximos, inimicos etiam, ut sonat, & ad litteram esse diligendos. Item denuntiant, ex adultis etiam catholicis plures damnari: ex quo illa moralis practicissima conclusio manifestissime consequatur, plerorumque vitam, & mortem non esse vitam & mortem iustorum. Hinc rursus illa, non sufficere ad salutem vivere, & mori, sicut vivunt, & obeunt plerique; mutandam proinde esse vitam, & mores. Atque hæc, & similia tractantur, ac denuntiantur, ubi & quando maxime fideliter, veraciter, & cum christiana simplicitate, & zelo causa salutis, & animarum discutitur, tractatur, & terminatur; de quibus nos Lib. IV.

De his porro iniqua est omnis appellatio ad aliud tribunal, & iudicium doctorum Theologorum, vel aliorum. Nihil enim in Theologia superest adversus illa, quin Theologia omnis, quæ vere Theologia sit, scilicet ex Dei Scripturis, Sanctisque collecta, eadem illa docet, statuit, & promovet: alia autem si quæ essent, doctrinæ hominum, Theologia non sunt, & cavendæ magis essent. Si quidem ergo non sua, sed quæ Iesu Christi sunt, illi quarunt, & acunt, & verissima dicunt; iniqua porro sit omnis alia provocatio, & appellatio necesse est.

Unus itaque & idem est finis, & scopus Concionatorum, & concionum in templo & ex alto, atque Theologiæ moralis, & Consultationis conscientiarum. Finis remotus utrorumque est salus animarum; proximus vero rectitudo, & honestas morum, atque christiana. Ex quo uno principio permulta consequuntur.

Primum enim consequitur, facultates concionatorum, & morale non esse res invicem diuisas; quasi vero moralis leges conscientiarum præscribere debeat, quid rectum quid pravum, quid magnum & grave parvumque sit statuere & scire; atque iura prosequi, quibus unicuique viverendum sit: agat vero concionatoria de quæ nescio alio; de moribus quidem illa tractet, sed præter legum, obligationumque uniuscuiusque præscribendarum aram, & cognitionem, & conscientiarum regulandæ, obligandæque, vel solvendæ cau-

causas non suas habeat, sed aliis, idest Theologis, relinquat. Sanctarum etiam Scripturarum litteralem, exactamque scientiam, non suam, sed Scripturarum esse constituat: quibus sane demptis facultas nec statuat, nec doceat, contra quam Timotheo præscriptum fuit: *Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina*: item: *Ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere*, etiam Theologos. Quare optandum esset ut Concionatores quique scient in primis ministerii sui definitionem & essentiam. Et plures forte invenias qui passim quidem conciones habeant; nunquam vero exacte norint quid munus suam sit, & ministerium. Evangelium, inquit, verbum Dei fidelibus ministrare, hoc nostrum est. Hoc utique vestrum est. Sed Evangelium, opinor, & verbum maxime docent, atque præscribunt, quomodo Christianis sit vivendum, quæque vitanda, quæ facienda sint, ut salvemur: quo dempto quid, quæso, superest? Hoc porro ipsum, & nihil aliud est scopus, & finis, munusque Theologiæ moralis. Ergo coincidunt. Unde miratus valde sum Concionatorem in toto orbe celeberrimum, quocum agendum mihi fuit de his moralis Theologiæ causis, quæ scilicet esset via salutis: atque prompte respondit, hanc non esse artem suam. Quæ est ergo ars sua, si fidelibus viam salutis ostendere ars sua non est?

Consequitur deinde, si quidem unus idemque utriusque facultatis scopus & finis, eadem ab utraque adhibenda esse media. Quare ex eisdem libris, & per eosdem libros esset agenda: nec enim recte cum ægrotis ageretur, si medici quidem ex Hippocrate, vel Galieno medicamenta præscriberent, dein vero pharmacopœiæ, & infirmarii non inde, sed ex libris prorsus aliis medicamenta conficerent. At sacris Concionatoribus id suppositum est, sibi quippe ex libris Dei, & per libros maxime Sanctorum causam esse agendam. Ex his ergo ipsis, & per hos ipsos, non per omnino alios, & Theologi, & Confessor, & Consultor, directorque conscientie uti deberent: ex qua plane concordia fructus ingentes colligerentur. Ut itaque in sacris concionibus vix alii libri adiuntur; Augustini, Hieronymi, Chrysostomi, Gregorii, ac similes perpetuo trun-

tur, hi noti, hi domestici, familiaresque sunt; tractatur autem, quomodo sit vivendum: profecto ubicumque de hoc eodem tractatur, per eosdem peritos esset determinandum. Cum porro alii in templis proferuntur, ex aliis vero dein vivitur; fiet plane ut Sanctorum doctrina in templis maneat, haud vero transeat ad mores.

Ubi illud perpetuo quarere soleo, utrumque ex Scripturis, & Sanctis in templis efferuntur, vera sint, aut falsa? Si falsa (quod absit) nec quidem in templis esse ingerenda. Sin vero vera sunt, ut utique sunt; ergo etiam in schola, & in libro morali, & ubique vera sunt. Fieri ergo nequit ut aliud sit verum templorum, & non hoc, sed aliud sit verum librorum moralium; & uno modo ex suggestibus sacris instituendi finus de via salutis, & prorsus alio alibi.

Dixi, eadem in eundem finem media a Concionatore, & Theologo morali esse adhibenda; non alia, & alia; nam cum utraque poni simul nequeant, alterutra omitterentur, ut plerumque sane contingit; quemadmodum si alter mihi dicat, Valisoleum non nisi equo, aut non nisi hac via esse eundum; alter vero aut curru, aut alia via eundum doceat; alterutrum omitteretur necesse est: & sane ex Missionariorum, aliorumque similibus doctrinis pauci sunt qui vivant.

Quamquam, inquam, eadem sint adhibenda media, & eisdem libris, maximis, doctrinisque utendum a Concionatore, & a Theologo, non tamen eodem modo. Etenim utriusque quidem est docere; at hoc, quasi unum, & maximum est Theologi. Concionatoris non hoc solum: tria scilicet illa ad verbi Dei præcones pertinent quæ Augustinus *Lib. IV. de doctr. christ. cap. XII.* multa inter alia documenta tradit, & probat, ut *doseat, & delectet, & flectat*. Subdit autem, docere necessitatis esse, delectare suavitatis, flectere victoriæ, quod si docere potens quis non sit, frustra strepit, & clamat. At quoniam partes hæc quoque alia ipsorum sunt, non una est Concionatorum, & Theologorum dictio, & forma dicendi; sed laxior alia & alia pressior, exactiorque, atque præterea increpare, reprehendere, obsecrare, & alia præstare Concionatores debent, quæ instituti nostri non sint: illud nos nostrum prosequimur, eadem ab utroque esse

tra-

tradenda, eandem ostendendam salutis viam, non ab his quidem arctam unam, ab aliis aliam; eandemque morum rectitudinem, & honestatem esse tuendam. Licet vero Theologi potissimum sit docere, tamen reprehensio, persuasio, & motio alienæ non sunt a Theologia morali, ut Apostolorum epistolæ doctrinales de moribus, scripta Sanctorum, librique spirituales, & natura demum moralis Theologiæ, quæ est practica, & propter agere, satis commonstrant.

Ut itaque ad concordiam unitatemque huius quasi duplicis fori, & facultatis desiderandam revertar, a principio plane non fuit sic. Neque enim Apostolorum in primis tempore alia ipsi in concionibus dabant, & alii deinde Theologi, ex quorum dictis esset vivendum, supererant: aut alia ipsi tamquam ministri sermonum, & verbi Dei annuntiabant: & alia deinde tamquam Theologi epistolis suis, aut verbo edocebant. Neque Martyrum tempore, nec ætate Doctorum fuit ista sacrorum Oratorum Theologorumque divisio, ut alii quidem Theologi essent, & alii dein verbi Dei annuntiatores, & alia, & alia utriusque docerent: & Theologorum esset doctrinam tradere, Concionatorum vero nescio quid aliud; & hi quidem ex Scripturis, illi autem aliunde disererent, causasque terminarent, atque ad hos ex illis appellaretur.

Etenim, ut loquar clare, atque omnes, si velint, intelligant, nequaquam Augustini, Chrysostomi, Ambrosii, Gregorii, ac similes viri Dei ex alto quidem, & in templis dicebant; supererant autem dein alii quasi Theologi, ad quos appellaretur, & ex quorum Theologia vita institueretur; nullibi usquam hoc genus hominum erat. Neque rursus illi ipsi summi viri quasi unam facultatem homilias suas, & conciones, sermonesque tradebant; ac deinde, quasi rem prorsus aliam, morum disciplinam, moralemque Theologiam, ex qua viveretur, consignabant; sed conciones, homilias, sermones, & Theologia moralis, morum disciplina, & hoc genus omnia unum idemque erant; unde nulli nobis suppetunt eorum libri, alii quasi concionatorii, alii vero prorsus alii, qui theologici morales vocarentur, & opera etiam illa quæ de concionibus non sunt, talia existunt quæ ex concione dari possent, eiusdem plane naturæ, unius doctrina-

æ, ex eisdem libris compacta, atque verbis Dei conferta. At modo utraque ista facultas differt adeo, & distat, ut nullæ vix duæ aliæ discrepent magis; & Concionatores nihil sibi opus esse doctrina censere videntur, & nescio quid aliud agunt, ac cum Theologia reliqua præmittunt etiam velut minime suam primam secundam, & secundam secundam, quæ de vitiis, & virtutibus in genere, & specie tam copiose institunt: quam plane inconsiderationem Augustinus a *cap. XVI.* repellit: & potens non est exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere, & falsi dicti convincere; fallit in Ecclesia Dei Doctoris personam, munus sine doctrina necessaria suscipiens. Utinam ergo conciones eas habeamus quæ in scholis quæque valeant; utinam Theologiam eam quæ in templis etiam edificet; & utraque ista facultas in unum conspirans se se vicissim iuvet, nec altera dissipet quæ altera plantavit, rigavitque. Certe prolixiorum digressionem claudam, atque citra metum dicam, vitam christianam nusquam vel in templis, vel foris addiscendam, ubi omnium caput non sit Iesus Christus, & hic crucifixus.

§. XI.

Diluitur altera obiectio ex contrarietate doctrinæ Concionatorum, & Confessoriorum. Quibus potius credendum, Concionatoribus, an Casuistis, & Confessoribus?

Pugna & contrarietas inter doctrinam e suggestu a Concionatoribus explicatam, & in libris quos quadragesimales, & in aliis libris quos spirituales vocant, typis editam, & doctrinam quam Casuistæ in libris, & Confessarii in Confessionali adhibent, docentque, non minus est manifesta quam Solem lucere in meridie. Declamant, detonantque Concionatores adversus hodiernas mulierum hominumque promiscuas conversationes, ludos, choreas, pectoris feminei nuditatem, luxum, & pompas. Clamant inclaimantque non esse differendam poenitentiam, habitus pravos, consuetudines vitiosas difficillime evelli; atque adeo peccatores inveteratos, & habitibus iniquis obnoxios perquam raro, & non nisi gemitibus, summaque difficultate ad Deum converti. Vociferantur iustificationem impii opus Dei maximum esse, quod præciso miraculo, momento non

non peragitur: poenitentiam baptisma esse secundum, laboriosum, quod gemitus, planctus, preces, elemosynæ, & alia pietatis exercitia præcedere debent. Clamant, non esse absolvendos peccatores ex consuetudine, & habitu peierantes, blasphemantes, pro-cantes, se polluentes, & a proximis occasio-nibus non recedentes. Hæc & alia id genus argumenta altius exaggerant Concionatores; & auditores sæpe commotos se sentiunt, con-scientiæ morsus, & latratus experiuntur. Confessarios adeunt, iisdem suas animi an-gustias patefaciunt, lacrymantur, gemunt. Confessariorum alii dicunt, Concionatores rethorice loqui, figuris & metaphoris res exa-gerare. Læto animo, inquam, sis: scrupu-losi hi sunt. Concionatores ad perterrefaciendos induratos peccatores plus æquo res amplificanti: illi univèrse & abstracte præ-dicant, quæ te non spectant: mihi acquiesce-macte animo, vade in pace, & noli timere. Alii subdunt: Concionatores non decidunt casus morales, neque has quæstiones tractant. Perfectionem evangelicam suadent, minime practicas vivendi regulas præscribunt. Nolite timere, nobis credite. Et re ipsa Confessarii non pauci communiter absolvunt eos qui fre-quentant conversationes promiscuas, qui in-ferviunt matronulis, & ipsas matronulas, quæ hodie in templo orant, crastina die cum amafis in conversatione prociant, & prociantur: absolvunt recidivos frequentes, consue-tudinarios, periuros, blasphemos, qui a tot annis præter propter eadem perpetrant scelera. Quid quod ipsi Missionarii, postquam e sug-gestis omni argumentorum genere demonstra-runt pravos habitus brevi tempore non era-dicari, difficillimam esse impiorum conver-sionem, quæ paucis momentis non peragitur; quando postea transeunt ad confessionale, fre-quenter vel ipsos peccatores inveteratos ab-solvunt, & quindecim dierum spatio plura peccatorum millia Deo conciliasse se autu-mant, ad Eucharistiam admittunt, & post Missionariorum discessum vix quinque in-centum ex tot poenitentibus revera ad me-liorem frugem conversi apparent.

II. Qua contrarietate doctrinæ posita, & omnibus manifesta, rogatur, cui doctrinæ fides habenda, an illi quæ e suggestu, an alteri quæ e confessionali prædicatur & sua-detur? Duo Evangelistæ Matthæi testimonia, quæ contrarietatis speciem præferre videntur, viam resolvende propositæ quæstioni aperient. Evangelista cap. xxiii. inquit: *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisei:*

omnia ergo quacumque dixerint vobis, servate, & facite. Antea vero nempe cap. xvi. Idem Evangelista dicit: *Intuemini, & cave-te a fermento Phariseorum, & Sadduceorum...* Quare non intelligitis, quia non de pane dixi vobis: *Cavete a fermento Phari-seorum, & Sadduceorum.* Tunc intellexerunt, quia non dixerit cavendum a fermento panum; sed a doctrina Phariseorum, & Sad-duceorum. In priori textu Evangelista dicit: *Quacumque dixerint vobis, servate, & facite.* In secundo monet ut caveamus a doctrina Phariseorum, & Sadduceorum. Intuemini, & cave-te a doctrina Phariseorum, & Sad-duceorum. Pugnare recta hæc duo, *facite, cave-te*, videntur. Varia sunt Interpretum placita, quæ referuntur a P. Michaelæ Elizalde Lib. IV. Part. II. quæst. vi. Concor-diam, quam huius duplicis textus ex Augu-stino affert præfatus Elizalde, ceteris præfere-rendam existimo.

II. Inquit igitur ibi §. iv. pag. 184., Hoc loco non nihil pro sacris Concionatoribus, & ad ipsos est dicendum. Tractat itaque Augustinus ser. xlix. de verbis Domini de modo dignoscendi doctrinæ bonas, quæ servandæ faciendæque sint, & malas, quæ seors: atque sententia Domini practiciissime exponit, & de pastoribus, & mercenariis late disserit. *Frater mei,* inquit, *numquid non ascendunt aliquando aut Presbyter, aut Episcopus? Non dicit aliud de superiore loco, nisi ne rapiantur res alienæ, ne fraudes fiant, ne scelera admittantur. Non possunt dicere aliud qui cathedram Moysi sedent, & ipsa loquitur de illis, non ipsi.* Et inferius: *Hoc autem inceperam dicere, quia de loco superiore non possunt dicere, nisi Bene facite, nolite periurare, nolite fraudare, nolite aliquem circumvenire.*

Atque hæc quidem quæ mox magis de-clarabo de doctrinis, quæ dicunt, tradunt-que ex alto, ex sacro suggestu, & in tem-plis. Quid vero de privatis consideratio-nibus? Subdit continenter excelsus Doctor: *aliquando sic vivunt, ut de tollenda villa aliena cum Episcopo consilium habeatur, & petatur ab illo tale consilium. Aliquan-do nobis contingit, & experti dicimus: nam non crederemus. Multi a nobis consilia mala petunt, consilia mentiendi, circumvenien-di, putantes quod placeant talia nobis. Sed in nomine Christi, si Domino placet quod dicimus, nullus talis nos tentavit, & invenit quod volebat in nobis.* Haud intelli-

gas

gas, lector, de hæresibus fuisse a fidelibus consultum Augustinum, utrum scilicet li-ceret mentiri sub his terminis: aut tolle-re villam, ut ait, alienam, aut fratrem circumvenire sub his terminis: nam ter-mini ipsi, & voces malum & illicitum quin & apertam hæresim efferebant. Re ipsa igitur & verè ut nunc quoque contin-git, de villa aliena tollenda, de mentien-do, de circumveniando, non sub his vo-cibus, sed magis sub prætextibus, termi-nisque aliis consilia petebantur; nullus ta-men, quod volebat, in Augustino invenit. Sunt porro qui maximi ducant, si quicum-que veniunt, quod volunt, in ipsis inve-niant, & hi se sapientissimos putant; sed ineptiunt.

Hanc Augustini expositionem, & con-cordiam arbitror non quidem necessario ac semper veram; at veram sapissime; ac præterea etiam idiotis, & omnibus ob-viam, & expeditam, ut scilicet ea-tuta habeant, servant, & faciant quæ audiunt ex alto; & quæ in privatis consultationibus dissentanea audient, suspecta magis ha-beant, ut magis statim declarare enitent.

Multi in confirmationem adduci possent, & regula Domini de male agentibus, qui lucem oderunt, accommodari huc quoque, & explicari apte possent. Favet vero ipse Dominus Ioan. xviii. de discipulis suis, doctrinaque a Pontifice interrogatus. *Ego, inquit, palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Iudæi conveniunt; & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas?* &c. Recte porro & synagogam, & templum connectit: nec enim alia in templo, & prorsus alia in synagoga, & schola, sed eadem ubique edocuit, non aliam, & aliam salutis viam. Favet etiam, quando discipulos suos iussit, quacumque in iis persecutionis, & paucitatis quali tenebris audivissent, prædicare super tecta, & orbi universo denuntiare.

Ex hac ergo ab Augustino constituta regula ea plerumque saltem bona, & faciendæ dicimus quæ sacri Concionatores, Presbyteri, aut Episcopi sedentes super cathedram Moysi ex alto prædicant; ea autem non esse servanda & faciendæ quæ alibi præter, aut contra dicerentur. Illi nimirum honestissima, sanctissimaque ple-rumque decernunt: diligendum esse Deum super omnia, diligendos instar nostri pro-ximos etiam inimicos docent, nec glossis

corrumunt, aut dicunt, satis esse non odisse. Si in Dei futurum iudicium inci-dant, tremendum illud, ut revera est, & Sanctis ipsis formidandum statuunt; si de via salutis sermo fiat, non latam illam, ac spatiosam, sed arctam strictamque di-cunt: tenet enim eos, ne aliter dicant, Evangelium, quod etiam non exactissime, aliquo saltem modo commemorant expo-nuntque, nec eo prorsus omisso ex aliis libris docent. Hæc, & similia passim de loco superiore ingeminant. Sunt certe al-terius educationis, scholæ, gentis, indo-lis, ingenique homines, & tamen conve-niunt, nec alii latam viam tutam, intu-tam alii dicunt, & dissentiant.

Neque vero usquam audimus eos ex al-to docentes, in magna occasione propter hæc illaque præiudicia, permanere posse; eruendum magis oculum autunt, abscinden-das potius manus ipsas, & pedes, si scan-dalizaverint &c. Haud dicere solent, mu-tuo; non quidem propter alios titulos, lu-crari quem posse sex, octo, decem, & insuper pignus quoque accipere; sed vel omittunt ista, vel reprehendunt: nec item duellum sic vel sic acceptari posse; bene-ficia ecclesiastica ita renuntiari posse, ut non quidem vendantur, eadem tamen quæ in emptionibus solent summa vel solvan-tur, vel dentur: res quippe eadem esse sæpe solent, & in nominibus; formalit-atibusque honestas omnis reponitur. Taceo de ieiuniorum relaxatione, de vestium profanitate, de impudicis multis, atque similibus, quæ sacri Concionatores vel præ-termittunt, vel improbant, approbant ve-ro ex alto nusquam; quod si facerent, au-res plane offenderent fidelium; nec Evan-gelium exponere, sed profanare censerentur. Ipsa itaque cathedra, sanctitudo etiam loci, & ut ita loquar, publicitas, Evangelium denique ipsum, quod quoquò-modo demum tractant, & exponunt, nec prorsus præter dicere audent, eos tenet ne aliter dicant, & doceant. Sapienter itaque Augustinus ad ista reflectens de his dic-tis Dominum explicavit, *Que dicunt.*

Ex his plurimum dirigi possent, si vel-ent Confessores in confessionario, & Consultores in cubiculo. Neque enim, opinor, ea lex Christianorum est, ut Con-cionatores quidem viam salutis ex Evan-gelio docere debeant; Confessores autem, aut Consultores non inde, sed aliunde de-beant; aut Concionatores de omni verbo

gas

„ suo rationem redditori sint, ceteri non
 „ sint; aut illis placere, adularique non li-
 „ ceat, Confessori vero, qui iudex etiam
 „ sedet atque iudicis personam sustinet, non
 „ displicendi, sed placendi lex constituta sit.
 „ Nihil plane horum. Videre ergo, reflecte-
 „ reque Confessores, Consultatoresque pos-
 „ sent, si vellent, utrum ea quæ clam, &
 „ in occulto resolvunt, & docent, ausuri es-
 „ sent palam, & coram ex alto dicere, &
 „ quæ in aures ingerunt, prædicare super
 „ tecta. Quod si rubor esset, verecundia
 „ impediret, populus etiam forte scandaliz-
 „ zaretur; regula est: Quæ dicunt, nolite
 „ facere.
 „ Neque est instantia in libro, quasi dic-
 „ cas, ea quæ tu in occulto doces, resolvif-
 „ que, esse in libro aliquo, vel libris: li-
 „ bros autem, qui etiam in lucem edi dicun-
 „ tur, tam esse publicos, atque sunt ea
 „ quæ ex alto in templis dicuntur. Non,
 „ inquam, est instantia; nec par ratio est
 „ librorum, & eorum quæ in templis ex
 „ alto dicuntur; sed occurrunt disparitates
 „ plures. Nam cum sacer Concionator orat,
 „ ipse adest, non autem adest, sed abest Au-
 „ ctor, cum liber legitur; quin magis Scri-
 „ ptoribus illud congruit, *Epistola non erube-
 „ scit*. Deinde liber ab hoc, & illo seorsim
 „ legitur, sicut consultationes seorsim fiunt;
 „ Concionator ab omnibus excipitur: publi-
 „ ca proinde est huius dictio, & auditio;
 „ non autem libri lectio: & si quidem liber
 „ hic, aut ibi, his, aut illis displiceat; cum
 „ Auctor absit, ac forte etiam obierit, pa-
 „ rum dolet. Omitto hæc, & alia. Illud
 „ ad præsens est maximum, quod sacris Ora-
 „ toribus institutum sit Evangelium expone-
 „ re, atque ex illo de moribus differere:
 „ multis porro Scriptoribus, qui de mori-
 „ bus luculenter tractant, non hoc est insti-
 „ tutum, & exigua est, & rara Evangelii,
 „ Scripturarumque mentio, & expressio.

„ Atque hæc causa maxima est cur ea ma-
 „ gis quæ Presbyteri, & Episcopi ex alto
 „ denuntiant, servanda faciendaque sint.
 „ IV. Hæc, quantumvis proluxa, rescribere
 „ placuit, quia opportuna. Prudentissime ait
 „ P. Elizalde *sapissime* vera esse & sancta quæ
 „ audiuntur ex alto. Contra vero in privatis
 „ consiliis, decisionibus, & resolutionibus dif-
 „ sentaneis a doctrinis quæ ex cathedra Evan-
 „ gelica prædicantur, esse nonnumquam fal-
 „ sa, vel falsitatis suspecta. Ut plurimum er-
 „ go super cathedram Moyfi sedentes, & in
 „ templis ex alto prædicantes sanam doctrinam
 „ annuntiant; e contrario e cathedris secretis
 „ & privatis aliquando opiniones falsæ, aut fal-
 „ sitatis suspectæ exire possunt. Hæc tamen
 „ Augustini, & Elizalde concordia suas ap-
 „ pendices excipit. Nam non adeo raro occur-
 „ runt Concionatores qui christiana Theologia
 „ destituti ea exaggerant quæ ignorant. Dum
 „ hæc scribo, audiivi Concionatorem pectore
 „ & voce præstantem, sed evangelica scientia
 „ carentem, inculcasse suas auditoribus deside-
 „ ria ditescendi, thesaurizandi, & conquirendi
 „ divitias, nulla adiecta limitatione, esse *quid
 „ indifferens*, quamquam (addidit) *Rigoriste*
 „ hoc improbarent. Rogorismus ne, *Qui vo-
 „ lunt divites fieri, incidunt in tentationem,
 „ & in laqueum diaboli* &c.? Regula igitur
 „ ut plurimum vera est; at suas excipit appen-
 „ dices. Communiter igitur quando Confessa-
 „ riorum, & Casuistarum doctrinæ contrariæ
 „ sunt Concionatorum, & Missionariorum &
 „ librorum spiritualium doctrinis; istis, non
 „ illis adharendum. Concionatores nonnulli
 „ quandoque adulterant verbum Dei, quod
 „ paradoxa e suggestu, cogitationes fuitiles, pue-
 „ riles, ineptissimas aurito gregi divendunt,
 „ & itamquam sublimium mentium partus,
 „ & subtilissima inventa. Rarissime vero isti e
 „ suggestu laxas opiniones, quæ morum praxim
 „ spectent, evulgant.

DISSERTATIO III.

DE TRADITIONIBUS, ECCLESIA, CONCILIIIS, PATRIBUS, ALIISQUE CHRISTIANÆ THEOLOGICÆ LOCIS.

PRÆLOQUIUM.

Theologiæ christianæ magistro præcipue necessaria est cognitio sacrarum traditionum, & aliorum theologorum fontium, unde sanioris doctrinæ conclusiones hauriendæ sunt. Ad Theologum quippe moralem credenda, & agenda explananda attinent. Porro Moralis christianæ sanctitas & integritas in præclarorum hominum gestis potissimum manifestatur. Disposuit, inquit S. Augustinus, providentia divina, ut si quæ in scripturis divinis ambigua, obscuraque apparerent, Sanctorum officiis, & heroicis gestibus luculenta splenderent. Ritus, & cæremoniarum disciplina, & plurima quæ tum ad politiam & ornatum Ecclesiæ catholicæ, tum ad sacramentorum administrationem, pœnitentiæ peragendæ, communionis frequentandæ rationem spectant, a perenni traditione manarunt. Quare Theologus moralis in Ecclesiæ disciplinam cum veterem, tum hodiernam incumbere præcipue debet, ut possit *omni poscenti rationem de ea qua in nobis est spe, reddere*. Idcirco a sacris traditionibus hanc auspiciabor dissertationem. Paucis tamen rem absolvam, prout ad institutum meum pertinet.

CAPUT I.

Notio sacre traditionis, eiusque divisio.

I. Traditio generatim accepta, doctrina est quæ alteri sive voce, sive scripto communicatur; ut S. Paulus II. *Theff. cap. II.* inquit: *Tenete traditiones, quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram*. Pressius spectata traditio sacra apud Theologos est doctrina *viva voce* tradita. Si auctorem illius spectes, *divina una, humana altera*. Si materiam confideres, alia *fidem & mores*, alia disciplinam, ritus, & cæremonias comprehendit. Rursus alia *necessaria*, alia *libera*: alia *immutabilis & perpetua*, alia *temporaria & mutabilis*. Alia tandem *universalis*, alia *particularis*.

II. Traditio *divina* doctrina Dei est, non scripta, sed a Deo maioribus nostris revelata, & successoribus de aure in aurem communicata: (qualis fuit in lege naturæ ante legem scriptam de mundi creatione, de originali culpæ remedio, de ritibus divini cultus. Huiusmodi quoque traditio est de sacrorum librorum divinitate.

III. Divina traditio alia vocari *dominica*

solet, quam Christus Dominos ore proprio communicavit Apostolis, & hi successoribus: eiusmodi est de sacramentorum numero, de perpetua B. Mariæ virginitate. Alia est *apostolica*, quam Apostoli Spiritu sancto dictante acceperunt, & absque scripto communicarunt Ecclesiæ. Ambæ hæc traditiones divinæ sunt, & apostolicæ: divinæ quidem, quia a Deo revelatæ: apostolicæ, quia Apostolis communicatæ. Hoc duplex genus traditionis Concilium Tridentinum exprimit *sess. IV.* ubi ait: *Veritatem & disciplinam contineri in libris scriptis, & sine scripto traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis accepta, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt*. Rursus aliæ sunt traditiones *apostolico-divinæ*, de quibus dictum est. Aliæ pure apostolicæ, ut institutio Quadragesimæ, diei dominicæ festum loco Sabbati, & aliæ id genus.

IV. Traditio humana est doctrina quæ ab humana, non divina auctoritate dimanat. Alia civilis, quæ a Republica proficiscitur: alia ecclesiastica, quæ ab Ecclesia suam trahit originem; ut traditio de celebrando Paschate luna decima quarta cum Iudeis, in quocumque die eveniret, quæ con-

fuetudo obtinebat sæculo secundo in Asia : similiter traditio de celebrando Paschate die dominico consequente lunam decimam quartam , quæ tum obtinebat in Ecclesia Romana , & communiter in aliis , ut ab Apostolis dimanans . Traditio humana ecclesiastica , alia universalis , alia particularis ; alia Ecclesiæ Latine , ut usus azymii panis in sacrificio : alia Ecclesiæ Græcæ , ut celebratio in pane fermentato : uno verbo hæc traditio tam varia esse potest , quam diversæ sunt Ecclesiæ particulares . Universalis omnes obstringit ; particularis solos obligat fideles particularis Ecclesiæ . Perpetua semper durat , & a nulla humana auctoritate mutari potest ; ut sunt omnes traditiones divinæ apostolicæ . Temporaria est quæ brevi , aut longo tempore durat pro circumstantiarum varietate . Eiusmodi sunt pure apostolicæ & ecclesiasticæ . Reipsa variæ ab Apostolis institutæ , mutatione desiere : ut trina immersio in baptismo , quotidiana in Missa communio , agapes , seu communia convivia , quæ in usu fuerunt in Ecclesia , communio sub utraque specie , & aliæ similes . Traditio necessaria vi præcepti omnes obstringit : & eiusmodi sunt omnes traditiones divinæ , & apostolico-divinæ , & Ecclesiæ universalis . Traditiones liberæ a cuiusque arbitrio pendent , ut usus aquæ lustralis , signum crucis in fronte , aliæque similes .

V. Regulæ dignoscendæ traditionis divinæ , pure apostolicæ , & ecclesiasticæ , in primis initium traditionis spectandum est , ut monet S. Augustinus Lib. I. contr. Donat. cap. xxiv. *Quod universa tenet Ecclesia nec Conciliis institutum , sed semper retentum , non nisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur* . Cardinalis Gotti *quest. III. dub. 3. §. 2. de loc. theol.* alteram regulam tradit , videlicet spectandum esse , an traditio apostolica cœperit post Christi ascensum in cælum , quia tunc vult ille pure apostolicam esse . Hoc autem non videtur verum : nam iam diximus , alias esse traditiones apostolico-divinas , seu dominicas , quas Apostoli ab ore ipsius Christi acceptas ad posteros transmisere : alias apostolico-divinas , quas Apostoli post ascensum Christi in cælum , Spiritu sancto dictante , ut inquit Tridentinum , nobis communicarunt .

VI. Regula altera est , quæ materiam traditioni subiectam respicit . Si materia eiusmodi est , ut ecclesiasticæ potestatis confinia superet , ut formæ sacramentorum , traditio apostolico-divina est . Istius generis Cypria-

nus ait esse illam quæ aquam immiscendam vino in sacrificio docet .

VII. Tertia regula . In expendenda traditione consulendus est communis SS. PP. consensus . Si enim primorum sæculorum Patres omnes unanimi voce consentiant traditionem divinam esse , oppositumque ut hæresim damnent , talem traditionem divinam esse tenendum est : eiusmodi sunt traditiones quæ præfinitur perpetuam B. M. virginitatem : numerum Evangeliorum , sacramentorum , descensum Christi ad inferos .

VIII. Regula quarta , quæ præcipue spectanda est , iudicio Ecclesiæ nititur . Quoties enim diffidium occurrit , sit ne traditio apostolico-divina , an ecclesiastica , & libera , ad Ecclesiæ iudicium confugiendum est . Celebris est traditio de non rebaptizandis hæreticis , quam S. Cyprianus oppugnavit ; verum Ecclesia eandem probavit . Heinc S. Augustinus Lib. II. contr. Crescon. cap. xxxii. inquit : *Non accipio quod de baptizandis hæreticis B. Cyprianus sensit , quia Ecclesia non accipit , pro qua B. Cyprianus sanguinem fudit* . Præ oculis igitur habendum semper est prudentissimum monitum Vincentii Lirinensis in suo primo *Commonitorio* , quod ab omnibus , quod ubique , quod semper observatum est , traditionem prodiit necessario ab omnibus servandam .

C A P U T II.

Præter verbum divinum scriptum extant traditiones divinæ .

I. **D**ivinas traditiones hæretici fere omnes semper detestati sunt , ut liberius sua errorum portenta evulgare possent . Sadducæi solam Mosaicam legem admittebant . Ariani in solo verbo scripto vocem *omnison* quæritabant , & Semiariani vocem *coessentialem* . Hanc viam insitebant Nestoriani , Eutychiani , ceterique hæretici . Istorum vestigiis inhærens Martinus Lutherus omnibus divinis traditionibus bellum indixit . Pauca transcribo ex eius scripto contra Angliæ Regem , ubi inquit : *Ego adversus dicta Patrum , hominum , & Angelorum , demonum pono , non antiquum consensum , non multitudinem hominum , sed unius maiestatis æternæ verbum : hic sto , hic sedeo , hic maneo , hic triumpho , hic insulto Papistis , Thomistis , Henricistis , & omnibus portis inferi , nedum dictis hominum , quantumlibet sanctorum , aut consuetudini fallaci . Dei verbum est super omnia , divi-*

divina maiestas mecum facit , ut nihil curem , si mille Augustini , mille Tertulliani , mille Ecclesiæ Henriciana contra me starent . Deus errare , & fallere non potest . Augustinus , & Cyprianus , sicut omnes electi , errare potuerunt , & errarunt . Dogmata mea stabunt , & Papa cadet . Audistin' novi Legislatoris , & evangelicæ sanctitatis iustauratoris modestiam , humilitatem , prudentemque scribendi rationem ?

II. Succinit Lutherus Calvinus Lib. IV. *Instit.* ubi fufius , nec minus furenter quam Lutherus debacchatur : hæc enim scribit §. 8. *Esse hoc firmum axioma , non aliud habendum esse Dei verbum , cui detur in Ecclesia locus , quam quod lege primum , & Prophetis , deinde scriptis apostolicis continetur : nec alium esse rite docendi in Ecclesia modum , nisi ex eius verbi præscripto & norma* . Heinc etiam colligimus non aliud permissum fuisse Apostolis quam quod olim habuerant Prophetæ . Iterum cap. x. *Orta sunt , effudit , innumera traditiones humane , totidem ad strangulandas miseræ animas laquei : neque enim maior illis religio fuit quam Scribis , & Phariseis , imponere aliorum humeris onera quæ digito nobisfent attingere . Alibi docui , quam crudelis sit carnificina , quod de auriculari confessione præcipiunt* . Obtrudit auctoritatem Augustini ex *epist. cxviii. & cxix. ad Ianuarium* , cuius genuina sentia infra dabo . Martinus Chemnitius in *exam. Concil. Trident. sess. iv.* aliquas admittit traditiones : nam de secundo traditionum genere scribens , inquit : *Hanc traditionem qua nobis in manum dantur sacre Scripture libri : reverenter accipimus . Et paullo post de vii. genere traditionum subdit : Apostolus igitur ritus quosdam ordinasse , & tradidisse Ecclesiis , ex scriptis eorum certe constat . Et verisimile est quosdam etiam alios externos ritus , qui in Scriptura annotati non sunt , ab Apostolis traditos esse . Tales ritus merito amamus , & retinemus , quales sunt confessio fidei , abrenuntiatio Sata-næ , & alii ritus in actione baptismi . Alii admittunt traditiones adiaphoras , secus de rebus necessariis . Et sic de more secum pugnant protestantici Doctores .*

III. Adversus Lutheranos , & Calvinistas , ceterosque heterodoxos Catholici omnes docent , præter sanctum Dei verbum scriptum , dari traditiones apostolico divinas : idque evincunt divinarum Scripturarum , & omnium Patrum testimoniis . Scripturæ divinæ obvix sunt . Deuter. III. *Interroga patrem tuum , & annuntiabit tibi , maiores tuos , & dicent tibi . Psal. xlviij. Deus auribus*

nostris audivimus , patres nostri annuntiaverunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum , & in diebus antiquis : Eccli. cap. viij. Non te praterat narratio seniorum : ipsi enim didicerunt a patribus suis : quoniam ab ipsis discas intellectum , & in tempore necessitatis dabis responsum .

IV. Novi testamenti oracula luculentius divinæ traditionis necessitatem patefaciunt . S. Paulus II. ad Theff. cap. II. *Itaque , fratres , state , & tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem , sive per epistolam nostram* . Rursus II. ad Timoth. cap. I. *Formam habe saniorum verborum quæ a me audisti in fide , & dilectione in Christo Iesu . Et iterum cap. viij. Tu vero , fili mi , confortare in gratia quæ est in Christo Iesu : & quæ audisti a me per multos testes , hæc commenda fidelibus hominibus , qui idonei erunt & alios docere . Tandem I. Cor. cap. II. Ego accepi a Domino quod & tradidi vobis .*

V. Exponent nobis Lutherani & Calviniani , qui ad Scripturas divinas causam appellant , Scripturarum quæ adduxi testimonia . Distinguit S. Paulus verbum scriptum per epistolam a verbo tradito per sermonem : & utramque traditionem , sive scriptam , sive voce expressam , altius memoriæ commendandam inculcat .

VI. Quid quod in omni Ecclesiæ statu divinæ obtinuerunt traditiones ? Ab Adam usque ad Moysen nulla lex scripta extitit . Qua , quæso , ratione sancti illi viri Adam , Abel , Seth , Enos , Noe , Abraham , Isaac , Iacob , & alii cultum Dei , sacrificiorum ritus , & religionis mysteria moderabantur , atque interpretabantur ? Unde de mundi creatione , de Messias adventu , de remedio peccati originalis , de futura vita cognitionem hauriebant ? Ex verbo scripto ? Nullum tunc extabat . Ergo ex verbo de ore in os , de aure in aurem tradito . Quod post legem mosaicam traditiones divinæ obtinuerint , patet ex testimoniis mox adductis . An divinæ traditione tamquam fidei dogma non credebant Iudæi , libros omnes in canone recentos divinos esse ? An eadem traditione non credebant futuram Messias mortem per cruenta sacrificia portendi ? Quid quod etiamnum communis est Iudæorum sententia , duplicem in monte Sinai legem traditam Moysi fuisse , scriptam unam , oralem alteram ; & hanc posteriorem a Moysæ ad Iosue , a Iosue perenni successione ad posteros manasse ?

VII. Superiori dissertatione palam feci , Christum Redemptorem nostrum nullam scri-

ptam legem mundo dedisse. Quæ ille a Patre didicit, mundo enarravit. Non tabulis lapideis, aut membranis, sed cordium chartis suum consignavit Evangelium. Sola sua voce instructos Apostolos per universon mundum prædicare legem suam misit, omni Scriptura sublata. Prædicarunt legem hanc novam Andreas, Thomas, Bartolomæus, Philippus, quin aliquin scriptis consignaverint.

VIII. Scripserunt alii Evangelium, non ex consilio aliquo primum concepto, sed pro occasione, & necessitate quæ se se obtulit. Scripsit Marthæus post prædicationem habitam ad Hebræos, cum ad gentes ire destinarer, ut aliquod traditæ doctrinæ monumentum iisdem relinqueret; quemadmodum testatur Eusebius *Lib. III. Hist. cap. xxiv.* Marcum litteris consignasse Evangelium, non Petri, cuius erat discipulus, imperio, sed Romanorum fidelium precibus compulsum, narrat idem Eusebius *Lib. II. cap. xv.* Lucas initio sui Evangelii causam cur illud scripserit, narrat, quod nempe plures ausi fuissent scribere quæ non noverant. *Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem &c. visum est mihi assecuto omnia a principio diligenter ex ordine scribere, optime Theophile.* Hoc idem declarat Eusebius *Lib. III. cap. xxxiv.* Ioannes ad senectutem usque Evangelium prædicavit, quin aliquid scriberet; ut Eusebius ibidem narrat. Senex factus, & Ebionitarum hæresi serpente, latiusque grassante, ab Asiæ Episcopis rogatus Evangelium litteris prodidit; ut Hieronymus de *Scriptor. Eccl.* docet. Nisi Ebionitarum exorta hæresis fuisset, forte Evangelio Ioannis Ecclesia careret. Ex duodecim Apostolis duo Evangelium scribere, occasione & quadam necessitate adducti, inquit Eusebius *loc. cit.* Plures S. Paulus scripsit epistolas, duas Petrus, tres Ioannes, unam Iuda, unam Iacobus, prout utilitas populorum exigebat.

IX. Heinc patet, Christi consilium non fuisse litteris mandare Evangelium suum, sed prædicare; & ita illius Apostolos non eo primo studia sua contulisse, ut scriberent, sed ut verbum a Christo acceptum, prædicarent. Et quoniam prædicatione peracta, varia hæresum monstra exorta fuere & populi fide divina imbuti, atque plures infirmi, & seductionis periculo expositi erant, aliaque ingruerant mala, de scribenda prædicata doctrina deliberare, ut Ecclesiæ firmitati præsidium afferrent.

X. Edisserant nobis Lutherani, Calvinia-

nique Doctores, qua doctrina regebatur Christi Ecclesia, antequam Evangelistæ scriptis traderent Dei legem? Non scripta doctrina, ut patet: ergo tradita. Si Lutherus, & Calvinus Apostolis suppreses fuissent, dubio procul inelamassent, non secus ac nunc. Unde constat, hæc quæ prædicatis a Deo esse? Ex miraculis? Conficta hæc sunt. Numquid sapientissimus Redemptor absque ullo scripto novam condidit legem, hominumque animis mutationi obnoxiiis consignavit? Hæc, & peiora eructassent Lutherus, & Calvinus. Quod si istud, ut commentum ad invidiam excogitatum reiiciunt; fateantur necesse est se delirare in præsens, dum contra verbum traditum declamant: nam idem divinus Spiritus qui tunc, etiam in præsens regit Ecclesiam suam, regetque usque ad mundi consummationem. Alterutrum enim fateantur oportet: aut Apostolos non omnia quæ a Christo acceperunt, litteris commendasse; aut nullam post Apostolorum tempora ortam, vel orituram occasionem quæ postulet aliquod christianæ doctrinæ caput declarari. Si secundum asserant; ridiculos fatuosque illos declarant innumeræ hæreses, & gravissima de fidei & morum articulis dissidia post Apostolorum tempora orta. Primum ergo fateri coguntur, nempe plura fidei, morumque capita explicari necesse esse, quæ scriptis suis minime consignarunt Apostoli, & Evangelistæ, sed perenni traditione ad nos pervenere. Heinc evidenter constat Apostolorum neminem, neque omnes simul sibi umquam proposuisse conficere aliquem codicem universalem, in quo omnia fidei, morumque capita, & articuli, omnes leges ceremoniales, omnesque ritus, regulæ, & præcepta descripta essent. Similem codicem formavit Moyses, secus Apostoli. Hoc luculentissime evincunt tot ritus, & ceremoniæ, quæ non in Ecclesia catholica modo, verum etiam in omnibus Orientis schismaticis societatibus servantur. Hæc constans, & uniformis observantia in tot diversis Ecclesiis ab unico & eodem fonte, nempe ab eodem Christo iisdemque Apostolis proficiscatur necesse est. In omnibus indicatis Ecclesiis baptisma pueris ante rationis usum, & sub invocatione SS. Trinitatis cum manuum impositione, & chrismatis unctione confertur; ubique altaria destinata sacrificio incremento offerendo; ubique ministrorum consecratio, & varii ordines, & gradus, Sacerdotum ministerium, quo remittuntur peccata, in-

firmiter-

firmorum unctio non minus ad animarum quam ad corporum salutem; ubique nuptiarum benedictio, & pro mortuis suffragia: quæ omnia tamquam a Christo Domino instituta observantur. Testimonia Scripturarum circa hæc puncta obscura forent, nisi lumen effulgeret traditionis.

XI. Confirmant quæ hæcenus delibavi, Concilia, & Patres. Concilium æcumenicum VII. & II. Nicænum *act. vii.* hæc statuit. *Si quis traditiones sive scripto, sive consuetudine valentes non curaverit; anathema sit.* Concilium Tridentinum expressius occasione Lutherana, & Calviniana hæresis divinarum traditionum articulum definiit *sess. iv.* ubi hæc habentur. *SS. Oecumenica generalis Tridentina Synodus perspicuius veritatem fidei, & disciplinam morum contineri in libris scriptis, & sine scripto in traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis accepta, aut ab ipsis Apostolis Spiritu sancto dictante, quasi per manus tradita ad nos usque pervenerunt &c.* Plurima alia Concilia afferre possem, quæ brevitate gratia prætereo. Quin sacra Concilia variis celebrata temporibus divinis traditionibus exortas hæreses profligant, ut plures Catholicorum Scriptores evidentissime palam fecere.

XII. Sancti Ecclesiæ Patres omnes unanimi voce divinas traditiones defendunt. S. Iræneus *Lib. II. cap. iv.* hæc scribit. *Quid autem, si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis? Nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quem tradiderunt iis quibus committebant Ecclesias? Cui ordinationi assentiunt multæ gentes barbarorum eorum qui in Christum credunt, sine charactere, vel atramento scriptam habentes per spiritum in cordibus suis salutem, & veterem traditionem diligenter custodientes.*

XIII. Tertullianus *Lib. de coron. milit. cap. iv.* varias Ecclesiæ traditiones de baptismo, de oblationibus pro defunctis, & de aliis recenset: deinde subdit: *Harum, & aliarum eiusmodi disciplinarum si legem expostules, scripturam nullam inventes. Traditio tibi præteritur aurix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix. Rationem traditioni, consuetudini, fidei patrocinaturam aut ipse perspicies, aut ab aliquo qui perspexit, disces.* Origenes in *cap. vi. Epis. ad Rom.* ait: *Ecclesia ab Apostolis traditione accepit etiam parvulis baptismum dare.* S. Athanasius *Lib. de decret. Nicænæ fidei adversus Eusebium* scribit: *Ecce nos quidem ex patribus ad patres per manus traditam fuisse hanc sententiam de-*

monstravimus: vos autem, o novi Iudæi & Caipha filii, quos tandem nominum vestrorum potestis ostendere progenitores? S. Epiphanius hæres. lxi. Oportet autem & traditione uti: non enim omnia a divina Scriptura possunt accipi. Quapropter aliqua in scripturis, aliqua in traditione sancti Apostoli tradiderunt, quemadmodum dicit Apostolus: *Sicut tradidi vobis.* S. Ioannes Chrysostomus *hom. iv. in II. ad Thessal.* Hinc est perspicuum quod non omnia per epistolam tradiderunt; sed multa etiam sine scripto, & ea quoque sunt fide digna. Quamobrem Ecclesia quoque traditionem censemus esse fide dignam. Est traditio: nihil quæras amplius.

XIV. Prætereo Basilium, Nazianzenum, Hilarium, Cyprianum, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, ceterosque, cum nimis compertum sit illos pro divinis traditionibus pugnare.

XV. Obiiciunt heterodoxi illud Deuteron. *cap. iv.* *Non addetis ad verbum quod vobis loquor, neque auferetis ex eo.* Quid heinc? An verbum traditum non est verbum Dei? An verbum quod sola traditione Christus communicavit Apostolis, & successoribus, non est verbum Dei? Nimis crasse hæc obtrudunt Lutherani. Prohibet Deus quidquam humanæ doctrinæ sancto suo verbo addere. Quare merito redarguit Phariseos *Matth. cap. xv.* *Iritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. . . . Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum.* Detestatur Deus traditiones humanas, quæ sanctum Dei verbum corruptunt, ut declarat S. Paulus ad *Coloss. cap. ii.* *Videte ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum.* Huc quoque pertinent quæ scribit Paulus ad *Galatas cap. i.* *Licet nos, aut Angelus de caelo evangelizet vobis, præter quam evangelizavimus vobis, anathema sit.* Sensus Apostoli ex testimoniis supra ex eodem Apostolo adductis patet, videlicet veritum esse addere quidquam quod Dei verbo sive scripto, sive tradito adferretur.

XVI. Obiicit Calvinus *Lib. IV. Inst. cap. x.* testimonia S. Augustini ex *epist. cxviii.* ad Ianuarium, ubi hæc habet. *Primo itaque tenere te volo, quod est huius disputationis caput, Dominum nostrum Iesum Christum, sicut ipse in Evangelio loquitur, levi iugo suo nos subdidisse, & sarcinam levi. Unde sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione præstantissimis societate novi populi colligavit, sicut & baptis-*

mus

mus Trinitatis nomine consecratus, communicatio corporis & sanguinis ipsius, & si quid aliud in Scripturis canonicis commendatur. Sacramentorum hic meminit S. Doctor, quæ præcipue moralem communionem, spiritualesque societatem christiani populi expriment, atque unitatem produunt. Omnes quippe eodem baptisinate mundati, eiusdem omnino corporis & sanguinis Christi Iesu participes evadunt. Hæc sunt duo sacramenta absolute & præcipue omnibus necessaria: ideo hæc præ ceteris commemoravit Augustinus, ut in tractatu de sacramentis palam fiet. Sed en quæ continuo subdit S. Doctor ibidem. *Illæ quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata, atque statuta; sicut quod Domini passio, & resurrectio, & ascensio in caelum, & adventus de celo Spiritus sancti anniversaria solemnitate celebrantur: & si quid aliud tale occurrerit quod servatur ab universa, quacumque se diffundit Ecclesia.*

XVII. Quid ad hæc Calvinus? Respondet loc. cit. §. 19. „Cum tam pauca enumeret exempla, quis non videat, eum ad auctores fide & reverentia dignos referre, voluisse usitatas tunc observationes, non nisi simplices illas & raras, & sobrias, quibus Ecclesie ordinem contineri utile est? Quantum autem ab eo distat, quod Romanenses Magistri extorquere volunt, ut nulla sit apud eos caeremoniola, quæ non pro apostolica censeatur? Hæc sunt consuetudines Calvini imposturæ, & fabulæ puridissimæ, quæ dedecet vel vilem fellularium. Quenam inter Romanenses caeremoniola pro apostolica asseritur, quæ invictis argumentorum momentis, & SS. Patrum testimoniis non demonstratur talis? Vel unam ostendant heterodoxi. S. Augustinus alibi plures alias traditiones apostolicas recenset, ut vel ipse Calvinus fatetur ibidem §. 20. Sed quid respondet? Audi. *Nec morer, quod alibi ipse idem Augustinus alia quoque Apostolis ascribat. Nam cum nihil præter coniecturas habeat, non debet ab ipsis de re tantum iudicium fieri. Quæ esse cum hominibus istis disputatio valet? Si quid carpere ex Patribus possunt quod ipsis in speciem faveat, illud fide mala obrudunt, & exaggerant. Cum luculentæ Patrum testimonia opponimus, tunc illa rursu excipiunt. Quod de aqua lustrali garrunt ibidem Calvinus, mera impostura est,*

ut plurimi catholici Theologi demonstrarunt. XVIII. Opponit autem 1. Calvinus loc. cit. §. XIII. querimoniam eiusdem S. Augustini ex epistola cxxix. ad Ianuarium ob multitudinem traditionum. *Conquerebatur Augustinus, quod suo tempore, neglectis Dei præceptis, tam multis præsumptionibus plena essent omnia, ut gravius corripere qui per octavas suas terram nudo pede tetigerat, quam qui mentem vinolentia sepelierat. Querimonia vera est; sed versuta fraude de more Augustini sensa adulterat Calvinus. Integrum Augustini testimonium transcribere me cogit Calvinus impudentia. Hæc itaque scribit Augustinus sub finem proluxæ illius epistolæ. Sed hoc nimis doleo, quia multa quæ in divinis libris saluberrime præcepta sunt, minus curantur: tam multis præsumptionibus sic plena sunt omnia, ut gravius corripatur qui per octavas suas terram nudo pede tetigerit, quam qui mentem vinolentia sepelierit. Omnia itaque talia, quæ neque sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec consuetudine universæ Ecclesie roborata sunt, sed diversorum locorum diversis moribus innumerabiliter variantur, ita ut vix, aut omnino nunquam inveniri possint causæ quas in eis instituendis homines secuti sunt, ubi facultas tribuitur, sine ulla dubitatione rescandæ existimo. Quamvis enim neque hoc inveniri possit, quomodo contra fidem sint, ipsam tamen religionem, quam paucissimis, & manifestissimis celebrationum sacramentis misericordia Dei esse liberam voluit, servilibus oneribus premunt, ut tolerabilior sit conditio ludæorum, qui etiam si tempus libertatis non agnoverint, legalibus tamen sarcinis, non humanis præsumptionibus subiciuntur. Sed Ecclesia Dei inter multam paleam, multaque zizaniam constituta multa tolerat, & tamen quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit.*

XIX. Solus Calvinus falsare, detruncare, & particulam solam obrudere præfati testimonii potuit, iis ommissis quæ illius iugulum petunt. Privatas huius, aut illius populi novas & insuetas celebrationes, quæ aut superstitionem redolent, aut excessum produunt, detestatur Augustinus. Quotidie terpunt similes abusus. Quod populi sibi pecularia instituunt festa, quæ exactius servare solent quam diem dominicam, quam universalis Ecclesie solemnitates? At numquid eiusmodi abusus probat Ecclesia Romana? Numquid tacet? Numquid non clamat?

XX.

XX. Opponit 2. Calvinus mendacia sane impudentissima, nempe Catholicos traditiones omnes pro apostolicis venditare: inquit enim Lib. IV. cap. x. §. 19. *Quantum autem ab eo distat (Augustinus) quod Romanenses Magistri extorquere volunt, ut nulla sit apud eos caeremoniola, quæ non pro Apostolica censeatur. Et cap. 9. §. 12. sic contra Romano catholicos furit. At nostri Romanenses ubi in causæ suæ defensione omnia extremum illud miserumque suffugium concedunt. Etiam si mentes, & consilio stupidi ipsi sint, animo vero, & voluntate nequissimi; manere tamen verbum Domini, quod Præpositis obedire iubet. Has putidissimas calumnias, omnes quos legi, tum Lutherani, tum Calvinistæ Catholicis incredibili fronte impingunt, istos scilicet indiscriminatim traditiones omnes tamquam apostolicas suscipere. Nec unum inter catholicos Theologos reperire licet qui a divinis & apostolicis traditionibus, humanas, & ecclesiasticas non distinguat. Quod Calvinus iniuria summa Catholicis imponit, nos de Calvinistis, & Lutheranis verissime fari possumus; nempe nullum esse religionis caput, de quo illi a nobis dissident, quod crassissimis imposturis non defendant. In qualibet de religione controversia nos inter & illos commenta monstrosa & paradoxa inaudita nobis affingunt; & hac via miseram plebem in tenebris & umbra mortis detinent. Factum istud evidentissime demonstrarunt innumeri Theologi nostri, potissimum clarissimus Bossuetus.*

CAPUT III.

Antiquæ Ecclesie traditiones Theologiae christianæ moralis cultoribus scitu opportuna.

I. Quoniam de locis theologicis disputatio nostra eo pertinet, non ut litterario certamine lectores ad pugnandum instruat, sed ut corda in primis emolliat, moresque cum circa credenda, tum circa agenda formet; idcirco antiquarum traditionum ecclesiasticarum aliquas, quæ poenitentiae peragenda modum spectant, delibare breviter constitui. Celebres sunt in Ecclesia traditiones, quæ tempore perfectionis in Christianos aut perseverantes, aut lapsos, & post lapsum ad fidem reversos obtinebant. Et primo constantes in Conc. Appar. Tom. I.

de, & strenue tormenta, exilia, carceres, mortemque sustinere parati, alii Martyres, illi Confessores, hi Extorres, nuncupabantur. Qui vero a fide desciscabant, quia aut eam negabant, aut publice profiteri perterrefacti formidabant, aut idolis quoquo modo litabant, Sacrificati, Thurificati, Libellatici, Traditores, & absolute Idololatæ dicti erant. Qui vero post lapsum cordis dolore tacti ad Ecclesiam redire, & inter poenitentium album recipi enixe rogabant, pro constitutis publicæ peragenda poenitentiae gradibus diversis alii Flentes, alii Audientes, alii Prostrati, alii Consistentes vocabantur. Christianos invicta fortitudine pro fide certantes describit S. Paulus episcopus ad Hebr. cap. xi. *Qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convalescerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra venterunt exterorum. . . . Alii autem distenti sunt. . . . alii vero ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt: circumierunt in melotis, in pelibus caprimis; egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in cavernis terre: & hi omnes testimonio fidei probati inventi sunt. Plura, quæso, ibi lege, quæ non possunt cor non emollire, nisi marmoreum sit. Omnes præfati viri alii Martyres, alii Confessores, alii Extorres dicebantur. Ætate nostra, qui vitæ integritate Deum confitentur, appellantur Confessores: at primis Ecclesie sæculis ii soli Confessores vocabantur qui ante persecutorum tribunal adducti, & questione torti, intrepide fidem Christi confitebantur: Extorres illi erant qui fidei causa aut sponte, aut coacte exulabant.*

II. Lapsorum nomine illi veniebant quos indicavi. Sacrificati, qui aut idolis victimas immolabant, aut de idolothytis gustabant. Thurificati, qui eiusdem thus adolebant. Libellatici, qui aut clam fidem negabant, aut publice eam profiteri pertimescebant: ideo numerata pecunia a magistratibus securitatis libellos obtinebant, ne fidei causa impofterum vexarentur. Traditores aut vasa sacra, aut fidelium catalogum, aut sanctos comburendos tradebant.

III. Quoties ex his cuiuscumque generis lapsis ad Ecclesie communionem redire aliqui

qui volebant, clementia summa excepti poenitentium numero accensebantur. Quatuor erant publicæ poenitentiae stationes, *Flectus, Auditio, Substratio, & Consistentia.*

IV. Statio *Flentium* collocata erat in portico, seu templi vestibulo, quo ad synaxes iter patebat. In hoc primo publicæ poenitentiae gradu constitutis aditus in Ecclesiam prohibitus erat. Ad ingredientium fidelium genua procumbentes, illorum precibus se commendabant, lacrymis & fletibus Ecclesiae limen irrigantes. S. Basilius *epif. ad Amphilochoium* homicidæ voluntarii poenitentiam describens *canon. 56.* hæc habet. *Debet quatuor annis de flere, stans extra fores oratorii, & fideles ingredienti orans, ut pro eo precentur, suam iniquitatem pronuntians.* In hac eadem statione collocat Tertullianus *Lib. de pudicitia cap. iv.* adulteros, & fornicatores. In hoc gradu poenitentiam agentes palam crimina sua fientes confitebantur. Ut primum stationem hanc ingrediebantur poenitentes, lugubrem induebant vestem, & posito capillitio, cinere aspersi, cilicioque constricti, toto corporis habitu ad pietatem compositi ante Ecclesiae fores Dei, & fidelium misericordiam implorabant. Vivis coloribus hunc poenitentium gradum primum depingit S. Hieronymus *epif. xxx. ad Oceanum*, in qua Fabiolam nobilem matronam Romanam, quæ, adultero marito dimisso, alteri nupserat, ignorans id divina lege vetitum, cum lex Imperatorum permitteret, his verbis describit. *Quis hoc crederet, ut post mortem secundi viri in semetipsam reversa, quo tempore solent viduae negligentes, iugo servitutis excusso, agere se liberius, adire balnea, volitare per plateas, vulnus circumferre meretricis, faccum indueret, ut errorem publice fateretur: & tota urbe spectante Romana ante diem Pasche in Basilica quondam Laterani, qui Casariano truncatus est gladio, staret in ordine Poenitentium, Episcopo, Presbyteris, & omni populo collacrymantibus sparsum crinem, ora lurida, squallidas manus, sordida colla submitteret? Quæ peccata fletus iste non purget? Ignorans peccavit hæc nobilissima matrona, quæ tam severam egit poenitentiam. Quid si scienter atque effrenate deliquisset?*

V. *Audientes* ii poenitentes dicebantur qui tantum Psalmorum, Scripturæ sanctæ lectionem, & Episcopi conciones audiebant. Locus *auditioni* huic destinatus, erat in portu Ecclesiae hunc in finem ædificatus, ubi

commode audire & Clerum psallentem, & Episcopum concionantem poterant poenitentes. Ad hanc secundam stationem, peracta prima, admittebantur. Locus iste patebat nedum *Audientibus*, sed etiam Iudæis, schismaticis, hæreticis, & catechumenis. Poenitentes *Audientes* Ecclesia reputabat, veluti divinæ legis ignaros. Quamobrem illos iterum doceri fidei mysteria, & legis divinæ mandata curabat, ac si perpetrata flagitia ex illorum animis delevissent religionis notitiam. Qui Licinii persecutione sevientie lapsi erant, tribus annis in hac secunda statione detinebantur; ut haberetur ex Concilio Nicæno I. *can. ii. Tribus annis inter Audientes habeantur.* Immo ad plures annos interdum poenitentia protrahabatur, ut colligitur ex Gregorio Nysseno, qui epistola ad Episcopum Metilinensem de voluntarii homicidii reo post novem peractos annos poenitentiae in prima *Flentium* statione, decernit: *Tot annos in Auditione permaneat, sola Doctorum, & Scripturarum auditione dignus habitus.*

VI. Tertia poenitentium statio dicitur *Substratio*, seu prostratio. Locus substratis poenitentibus destinatus, intra Ecclesiam erat, a ianua ad ambonem usque protensus. *Ambo* altius eminebat orbicularis figuræ, unde Evangelium, & Dyptica legebantur, hymni, & psalmi canebantur, & Episcopi conciones habebant. Plures annos in hac tertia statione poenitentes morabantur. Manus impositionem recipiebant, & benedictionem, & orationibus cum aliis fidelibus adstabant. Verman ante incruenti sacrificii oblationem expellebantur, solis fidelibus ceteris remanentibus. De prostratis gravissimi criminis fontibus hæc decernit Concilium Ancyranum *can. xvi. Postquam quindecim annis substrati, ac supplices fuerint, communionem ad preces assequantur; deinde cum in communione quinguis annis perseveraverint, oblationem attingant.*

VII. Quarta demum poenitentium statio *Consistentia* dicta fuit. Hoc nomen inde prodiit, & stationi huic impositum fuit, quod eiusmodi poenitentes in Ecclesia simul cum fidelibus consistere, neque cum catechumenis ceterisque expellerentur. Locus huic stationi destinatus ab ambone usque ad sanctuarium extendebatur. Communicabant cum aliis fidelibus in oratione, & incruento sacrificio adstabant; munera tamen ad altare non offerebant, atque adeo cum ceteris fidelibus Eucharistiæ sacramen-

tum

tum non fumebant; ut ex Concilio Nicæno *can. ii.* colligitur. *Duobus annis sine oblatione populo in oratione communicent.* Quare isti *Communicantes* etiam, nedum *Consistentes* appellati sunt. Communicabant, inquam, in oratione, sublato tamen iure ad oblationes, & ad Eucharistiam. Hæc statio varia poenitentium genera comprehendebat. Qui levius peccaverant, aut etiam gravius, sed maximam contritionem perhibentes, & sponte Episcopum adeuntes, temperata sacrorum canonum severitate, interdum ad *Consistentiam* mittebantur; sicuti & illi qui inferioris poenitentiae stationes iam expleverant. Mulieres quoque nuptæ, adulterio pollutæ, huic stationi deputabantur, ut colligitur ex S. Basilio *can. xxxiv. Adulterio pollutas mulieres, & consistentes ob pietatem, vel quomodocumque convictas, publicas quidem, Patres nostri prohibuerunt, ne convictis mortis causam præbeamus; eas tamen stare sine communionem iusserunt, donec impleretur tempus poenitentiae.*

VIII. Quando poenitentes, in prima *Flentium* statione constituti, ferventis contritionis argumenta singularia perhibebant, neglectis aliis duobus gradibus, ad *Consistentes* ascendebant, Episcopis canonum severitatem temperantibus. Hoc constat ex pluribus Conciliis, Ancyrano *can. vi. Nicæno I. can. xii.* ubi hæc habentur. *Quotquot enim metu, & lacrymis, atque patientia, vel bonis operibus, rebus ipsis conversionem suam, non simulatione demonstrant; hi definitum tempus Auditionis implentes, tum demum fidelibus in oratione communicent. Postmodum vero licebit Episcopo de his aliquid humanius cogitare.* Permissum itaque erat Episcopis ab *Auditione* ad *Consistentiam* transferre poenitentes, prætermissa substratione, quando tamen in poenitentibus peculiaria emendationis signa apparebant.

IX. Ultimus poenitentiae ritus erat *exomologesis*, quæ vox græca confessionem latine significat. Non semper pro sacramentali & auricula, seu secreta accipitur; sed interdum pro publica peccati commissi detestatione & dolore usurpatur; ut ex Tertulliano, Cypriano, & aliis Patribus aperte colligitur. S. Cyprianus *epist. xlii.* ad Clerum Ecclesiae Carthaginensis scribit, urgente necessitate, exomologesim fieri a lapsis poenitentibus posse etiam apud Diaconum. *Si incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præ-*

sentia nostræ apud Presbyterum quemcumque presentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus coeperit, apud Diaconum quoque exomologesim facere delicti sui possint. Diaconus autem potestate absolventi destitutus est; cum sit hæc solis Presbyteris data. Vi istius exomologesim poenitentes reconciliabantur cum Ecclesia, peracta poenitentia canonica; etiamsi nondum absoluti a peccatis essent.

X. Manus super poenitentes imponebantur primo, dum lapsi admissi ad poenitentiam erant. Secundo in festis solemnibus, in quibus Episcopus definitas precum formulas pronuntians, simul manus super omnes poenitentes extendebat. Tertio, quando a statione tertia ad quartam transibant poenitentes. Tum enim dabatur iis simplex reconciliatio, absolutio a peccatis, & minor communicatio, qua cum ceteris fidelibus communicabant in precibus, in Missa, & ceteris omnibus, excepto iure ad oblationes, & ad Eucharistiæ summptionem. Quarta demum manuum impositione ius impertiebatur ad munera offerenda ad altare, atque adeo ad Eucharistiam sumendam cum ceteris.

XI. Plura hic dicenda occurrerent de absolutionis dilatione post impletam satisfactionem, & de eiusdem absolutionis concessione variis in casibus, nempe imminetibus aut persecutionis, aut mortis periculis, ante peractam satisfactionem. Immo quoties periculum erat ut capitalium criminum rei ad gentiles, vel hæreticos transfugerent, canonum severitatem temperabant Episcopi pro circumstantiarum diversitate. Semper enim in Ecclesia lenitatis, clementiæ, & commiserationis spiritus poenitentiae rigorem lenivit, quoties poenitentium salus id postulabat. Verum de his aliqua fusius in tractatu de poenitentia.

XII. Aliud clementiæ argumentum nobis exhibent *pacifici Martyrum libelli*, seu confessariæ litteræ, quas impertiebant sancti Martyres nondum passi, qui etiam *Confessores invicti* appellabantur. Candidati enim Martyres dicebantur illi qui Christi fidem professi coram tyranno aut magistratu, ultimo supplicio destinati erant. Porro hi rogati a poenitentibus lapsis, supplices ad Episcopos libellos dabant, implorantes, ut post suum discessum designatis poenitentibus inceptæ satisfactionis partem relaxarent, pacem, & communionem ipsidem donarent. Tanta erat erga hos Christi strenuos Confessores martyrio proximis reverentia &

veneratio, ut ad eorum supplices preces libellis istis exaratis continuo canonice poenitentiae partem remitterent, pacem & communionem donarent lapsis poenitentibus. Ipse Sanctus Paulus Corinthiorum precibus rogatus incelluoso contrito poenitentiae partem donavit, ut ille ipse II. Cor. cap. 11. testatur. *Cui autem aliquid donastis, & ego: Nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi donavi.* Candidati Martyres carceribus inclusi Episcopi rogabant ut poenitentes ad pacem, & communionem reciperent, remissa poenitentia canonica quae peragenda supererat. Heinc S. Thomas, ceterique Theologi nostrarum indulgentiarum originem repetunt. Verum etiam tum temporis abusus in eiusmodi pacificis indulgentiis libellis serpere coeperunt. Quoniam aliqui Confessores simplices, & ad indulgentiam compositi, sine discrimine lapsorum importunitate superati, praefatos libellos concedebant. Interdum etiam libelli dabantur non designatis lapsorum nominibus; qua de re ita conquerebatur S. Cyprianus *epist. 11. ad Martyres data. Sed & illud ad diligentiam vestram redigere, & emendare debetis, ut nominatim designetis eos quibus pacem dare desideratis. Audio enim quibusdam sic libellos fieri ut dicatur: Communicez ille cum suis: quod nunquam a Martyribus factum est.* Quos abusus ut tollerent Episcopi, litteras *communicatorias*, seu confessorias, & formatas instituerunt; ut colligitur ex Concilio Illiberitano, an. 305. celebrato. Litterae istae communicatoriae lapsis poenitentibus dabantur ab Episcopis, ut palam fieret ab ipsis pacem, & communionem impertiri, non a Martyribus, ut aliqui imperiti existimabant. Modò *communicatoria* dicebantur, quia per eas poenitentes cum aliis fidelibus communicabant: modo *confessoria*, quia ad Confessorum seu Martyrum intercessionem concedebantur: modo *formatae*, quia sub certis verborum formulis conceptae, vocabantur, sicut & *pacifica*, quia per easdem pacem lapsi poenitentes obtinebant.

XIII. Communio, cuius facta mentio est, generatim sumpta, est illa communicatio qua singuli fideles in corpore mystico, seu Ecclesia ununtur, & mutuo communicant in religionis christianae mysteriis. Duplex est, laica una, ecclesiastica altera. Media quoque erat, quam vocabant *Peregrinam*. Sub Ecclesiae initium obtinebat quoque communio *eulogica*, & *agapica*. Varias sunt de

hac communione sententiae. Communio ecclesiastica a viris ecclesiasticis suam arecessit appellationem, quatenus Episcopi, Presbyteri, Diaconi &c. & cum ceteris fidelibus, & cum Ecclesia communicabant pro ordinum diversitate. Quando Ecclesiasticorum aliquis omnino de proprio gradu deponeretur, omni functione sui ordinis privatus, ad laicam communionem relegatus erat.

XIV. Laicam communionem alii sitam volunt in communicatione fidelium invicem & cum Ecclesia. Alii in communione eucharistica sitam contendunt. Quoniam laici suum proprium locum extra altaris cancellos & septa habebant, in quo Eucharistiam sumerent. Ex una parte viri, nempe ad meridiem, ex altera feminae, videlicet ad aquilonem. Alii tandem, ut Bellarminus, nomine communionis laicae intelligunt Eucharistiae sumptionem sub una tantum panis specie. Quam opinionem communiter alii rejiciunt: quia tum temporis, quo canones communionis laicae meminerunt, sub utraque specie laici Eucharistiam sumebant. *Communio peregrina* illa dicebatur quae aliena erat a gradu quem aliquis prius occupabat; puta, dum Episcopus ob aliquod crimen suspensus erat a proprio gradu, & detrusus ad communionem Chorepiscoporum, vel Presbyterorum; tum communio illa vocabatur *peregrina*, quia aliena a gradu episcopali.

XV. Communio *eulogica* species quaedam communionis erat, quae eulogiis, seu oblationibus benedictis in matrice Ecclesia contabatur. Offerbant enim fideles panem ad altare solemnissimis diebus, quem benedictum matricem Ecclesiae mittebant ad parochias, ceterosque fideles absentes, villas, & pagos incolentes, ut foverent mutuam participationem, & communionem omnium fidelium eiusdem diocesis cum Episcopo & matrice Ecclesia. *Agapica* communio erat quaedam convivii species, seu cena pauperibus & divitibus communis, a Christianis in Ecclesia primis temporibus fieri solita festis quibusdam diebus. Cenam parabant ditiores; ut ostenderent mutuam communicationem divites inter & pauperes. Primum ante communionem eucharisticam peragebatur ad Christi cenae imitationem; deinde post sacramentalem communionem. Cena isthaec symbolum erat divinae illius caritatis qua Christiani complecti se mutuo debent. Tempore Apostoli Pauli istius cenae usus obtinebat ante communionem eucha-

charisticam. Ecclesia ob reverentiam debitam augustissimo sacramento statuit illud a ieiunis tantum sumi. Heinc agapicum convivium ab omnibus post eucharistiae sumptionem celebrabatur. Verum cum nihil tam sanctum sit quod hominum infirmitate profanari nequeat, & abusus corrumpi, multiplicatis Christianis, coena haec agapica, quae symbolum erat caritatis, in corruptelam declinavit, & non unionem, ac mutuum societatem, sed divisionem praefere incipiebat. Divites, dedignantem pauperum societatem, separatim sua agapica convivia laute parabant, & esurientibus pauperibus, mero se ingurgitabant, ventremque saturabant. Contra quam corruptelam sic invehitur S. Paulus I. Cor. cap. xi. *Convenientibus ergo vobis in unum, iam non est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suam cenam praesumat ad manducandum: & alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Ecclesiam Dei contemnit, & confundit eos qui non habent? Latus manavit post S. Paulum abusus. Ideo an 320. Laodiceni Concilii Patres agapes fieri in Ecclesia prohibere can. xxviii. *Non oportet in domiciliis domus, id est in Ecclesiis, convivia, quae vocantur Agapes, fieri, nec intra domum Dei comedere, vel accubitus sternere.* Severius consuetudinem hanc vetuit Concilium Quinisextum can. lxxiv. *Non oportet in dominicis locis, vel Ecclesiis caritates, quas vocant, facere, & intus in aede comedere, & accubitus sternere. Qui hoc fecerint, cessent, vel excommunicentur.**

XVI. Has paucas traditiones seu consuetudines primorum parentum nostrorum referre libuit, ut heinc intelligant lectores mei, quam distet a primava hodierna disciplina. Audivimus poenarum severitatem, & diurnam poenitentiam quam peragebant non modo qui tormentorum metu idolis thus adolebant, sed adulteri, fornicatores, homicidae. Quid, si nunc sevirerent Nerones, Diocletiani, Domitiani? Quae ieiunia, quae cilicia, quae flagella imponuntur aetate nostra adulteris, fornicatoribus, publicisque concubinariis? Suavior evasit disciplina nostra. Poenarum severitatem Ecclesia ipsa temperavit, spiritu clementiae ducta, & Dei lumine illustrata. At numquid ad Ecclesiae mentem congruis satisfactionibus subiiciuntur peccatores? Mutata est exterior poenarum severitas; at spiritus poenitentiae immutabilis consistit,

Graviora sane tunc non erant adulteria, & scortationes quam nunc; nec severior tunc divina iustitia quam in praesentia. Mitior sit poenitentia, & satisfactio imponenda fornicatoribus, adulteris, periuris, at proportionem saltem aliquam cum illa praferat. Si blanda sunt opera laboriosa poenitentium aetatis nostrae, ferventior ne saltem est contritio cordis, animique humiliatio? Haec blandior disciplina cautiores ne Christianos reddat? Ideo enim Ecclesia, Spiritu divino afflata, poenitentiae exterioris rigorem delinavit, ut facilius succurreret humanae infirmitati. Fideles, qui ex benignitate Ecclesiae ansam arripiunt peccandi, illius abutuntur misericordia; & quae ipsa in sanctum finem ordinavit, detorquent isti in propriam damnationem. Minori pretio non vendit Deus tempore nostro quam primis Ecclesiae suae saeculis aeternam mercem: eadem nunc ac tunc misericordia, & iustitia. Ob oculos ergo versentur antiqui canones, ut in praesentibus satisfactionibus aliqua saltem appareat similitudo cum antiqua Ecclesiae disciplina. Eodem quippe spiritu ducta sancta mater Ecclesia & antiquum rigorem, & hodiernam benignitatem ordinavit, ut scilicet fideles, a peccatis abstineant, & post patrata peccata facilius resipiscant. Facebant illa monstrosa paradoxa novorum quorundam Theologorum, aientium: *Facilius nunc peccata dimittuntur quam committantur.* Idem Deus olim & nunc, qui peccata dimittit. Verum de hoc obiter occasione antiquarum traditionum, quas delibavi; fufius vero in tractatu de poenitentia.

CAPUT IV.

De Ecclesia, quae est tertius locus unde Theologus suas repetit conclusiones tum in fidei articulis, tum in morum praecipis.

I. **V**eritatem dispiciendam aggredior omnium gravissimam, natura sua luculentissimam, sed hominum diffidiis impedidissimam. Non modo adversus haereticos transalpinos, qui chimericam sibi effingunt Ecclesiam, verum etiam contra Casuistas non paucos, qui S. Romanae Ecclesiae documenta pro morum & collapsae disciplinae reformatione aut extenuant, aut captiosis inventis deludant, disputandum mihi est. Theologi catholici volumina edidere plurima quibus heterodoxorum commentis profligatis catholicae Ecclesiae dogmata, privilegia, auctori-

tatem, indefectibilitatem, atque perpetuitatem perspicue, luculenterque demonstrarunt. Pauca, ego, prout instituti mei ratio postulat, delibabo, quæ imbuendis Theologiæ christianæ candidatis opportuna iudicavero. Fidei, morumque regula verbum divinum scriptum & traditum est. Verum regula hæc, muta cum sit, non valet controversias, quas hominum ingenia excitant, seipsa dirimere, litesque componere. Idcirco necessarius index est, qui mutæ scripturæ sensa pro temporum opportunitate interpretetur. Quem iudicem Ecclesiam catholicam esse infra palam faciam. Nunc primum omnium explicandus est symboli articulus: *Credo sanctam Ecclesiam catholicam.*

§. I.

Quid sit Ecclesia, & quibus constet.

I. *Ecclesia* nomen Græcum est, quod latine *convocationem* significat. Ecclesia univèrse accepta hoc pacto finiri potest: *Multitudo hominum in unum consentientium.* Quæ generica definitio comprehendit quamlibet Ecclesiam, inquam, & sanctam. Nam multitudo iniquorum consentientium in malum dicitur *Ecclesia malignantium* Psal. xxv. Multitudo hominum consentientium in sanctitatem *Ecclesia Sanctorum* nuncupatur Psal. cxlix. Quamvis autem, si genericam vocis significationem attendamus, ad quemlibet cœtum extendi Ecclesiæ nomen possit; tamen iuxta communem & Scripturarum, & Doctorum morem Ecclesiæ significat cœtum fidelium consentientium in fidem unius Dei, qui cœtus Dei Ecclesiæ appellatur. Ideo autem Ecclesia Dei convocatio dicitur, quia nemo hanc ingreditur societatem, nisi vocatus a Deo sit. Quapropter S. Paulus hanc Dei vocationem frequenter inculcat Ecclesiæ Romanæ: *Omnibus qui sunt Romæ, vocatis sanctis*: & scribens ad Corinthios inquit: *Ecclesiæ Dei quæ est Corinthi, vocatis sanctis*. . . . *Fidelis Deus per quem vocatis estis in societatem Filii eius Iesu Christi.*

II. Hæc Dei Ecclesiæ initium suum repetit ab Adam, & non intercisa temporum serie duravit, durabitque usque ad sæculorum consummationem. Tres dumtaxat status subit, nempe ab Adam usque ad Moysen; a Moysen usque ad Spiritum sancti missionem super Apostolorum collegium; tertius tandem status *sub gratia* est, a missione nempe Spiritus sancti usque mundi finem. In veteri le-

ge fidelium societas modo *Ecclesia*, modo *Synagoga* appellatur. *Synagoga* congregationem sonat. Congregari autem & pecora & bestiæ solent; convocari vero homines tantum valent. Quare ipso nomine supra synagogam Christi Ecclesiæ, quæ numquam synagoga dicta fuit, excellit; ut animadvertit Melchior Cano *Lib. IV. cap. II.* & post ipsum Bellarminus *Lib. III. de Eccles. milit. cap. I.* Ceterum in quocumque statu cœtus fidelium Ecclesiæ dicta est; sed hoc nomen peculiari titulo Christianorum societas sub statu gratiæ fortitur.

III. Porro Ecclesiæ sub hoc gratiæ statu describi hoc pacto potest: *Est hominum societas ad Christi fidem vocata, quæ interius vivificatur fide, spe, & caritate, exterius vero regitur eiusdem christianæ fidei professione, sacramentorum communionem, divini verbi predicatione a legitimis Pastoribus sub uno visibili capite in terris Christi Vicario, & sancti Petri successore.*

IV. Hoc Ecclesiæ nomen interdum sumitur pro ipsa materiali domo Deo dicata, quo fideles conveniunt; & sub hac acceptio- ne locutus est Christus Matth. xxi. *Domus mea domus orationis vocabitur.* Aliquando pro quacumque locali fidelium congregatione, de qua inquit Paulus I. Cor. cap. xi. *Primum quidem convenientibus vobis in Ecclesiam, audio scissuras esse inter vos, & ex parte credo. . . . Aut Ecclesiam Dei contemnit, & confunditis eos qui non habent.* Tandem Ecclesiæ accipitur pro descripta fidelium societate, & hoc in sensu S. Paulus loquitur, dum ad Galat. cap. I. inquit: *Supra modum persequabar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam.*

V. Ecclesiæ ultimo in sensu acceptæ spectari ut ædificium spirituale, seu ut corpus morale potest, cuius anima est fides, spes, caritas; ceteræ autem virtutes, & sancti Spiritus dona sunt eiusdem animæ splendidissima ornamenta. Externa huius corporis membra sunt sacramentorum participatio, fidei christianæ professio, divini verbi prædicatio sub legitimis Pastoribus, unoque capite Romano Pontifice. Quemadmodum vero in corpore physico humano quedam sunt membra quæ anima vivificantur; quedam quæ in corpore quidem includuntur, ceterisque partibus hærent, minime tamen anima informantur, ut unguis, saliva, pili, alique humores: ita contingit in morali Ecclesiæ corpore. Alii Christiani non modo fidelium societati communicant in exteriori sa-

cræ

cramentorum participatione, verum etiam in fide, spe, & caritate eidem coniunguntur. Et hi non solum sunt in corpore, sed etiam anima Ecclesiæ vivificantur, & dicuntur membra viva eiusdem, suntque tum interius tum exterius in Ecclesia. Cathecumeni possunt esse interius in Ecclesia, si fide, spe, & caritate vivant; at de corpore Ecclesiæ exterius non sunt. Similiter si qui essent iniuste excommunicati, interius de anima Ecclesiæ participarent, quamquam exterius præcisi forent. Quidam vero sunt qui extrinsecus cum aliis fidelibus fidem profitentur, sacramenta suscipiunt; sed interius non modo caritate destituti sunt, sed reiecta fide, & spe, Atheismum, Deismum, hæresim, vel Iudaismum profitentur. Hi sunt de corpore Ecclesiæ, sed extra illius animam, sicuti pili, unguis, & cetera excrementa, quæ humano corpori hærent, illudque sæpe plus minusve deformant, deturpant, inquinantque.

VI. De his qui exterius tantum sunt in Ecclesia, Patres quandoque adfirmant, quandoque negant esse in Ecclesia, ut S. Augustinus *Lib. IV. contra Donatistas cap. III.* inquit: *Discedite a me qui operamini iniquitatem. Videntur esse in Ecclesia, sed non sunt, immo & contra Ecclesiam faciunt.* Similia asserunt interdum alii Patres. Quoniam has voces *Corpus Ecclesiæ, Corpus Christi, Ecclesia*, aliquando accipiunt pro societate vinculo caritatis secum & cum Christo coniuncta: aliquando easdem usurpant pro societate eorum qui exteriori tantum fidei professione, & sacramentorum participatione coniunguntur. Priori in sensu negant impios & iniquos esse Ecclesiæ membra; in posteriori adfirmant, ut colligitur ex *cit. loc.* Augustini, si integer legatur, & ex innumeris aliis locis tum eiusdem S. Augustini, tum aliorum Patrum. Immo ipsa sacra Scriptura pluribus parabolis nobis exhibet Ecclesiam bonos, & malos concludentem. Nam *Matth. III.* illam comparat aræ granum, & paleam complectenti; & *cap. XIII.* illam assimilat *Sagenæ* missæ in mare ex omni genere piscium congreganti; & *cap. XXV.* eam repræsentat in decem virginibus, quarum quinque fatuæ erant. Igitur iuxta Scripturam divinam, & Patres absolute in Ecclesia sunt omnes qui in ea fidem Christi confitentur, & christianæ religionis sacramenta exterius participant; tamen intrinsecus iniqui sunt, & fidem ipsam reiiciunt.

VII. Hinc patet, quam turpiter aberraverint Cathari, & Donatistæ, qui omnes eos ab Ecclesia excludebant qui aliqua culpa infecti essent. Quorum error aperte pugnat cum divina Scriptura. *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*: Ioan. I. cap. I. Non minus crassus error est Ioannis Wiclefi, & Ioannis Hus, damnatus in Concilio Constantiensi *sess. xv.* excludentium ab Ecclesia omnes reprobos. Obtrudebant illud *Ioan. I. cap. II.* ubi dicitur: *Ex nobis prodierunt; sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* Vi istius particulæ, non erant ex nobis, exclusos ab Ecclesia reprobos contendunt. Sed errant manifeste: nam præfata verba solum significant illos qui fors prodierunt, non fuisse de numero electorum. Sed priora verba perspicue declarant fuisse illos in Ecclesia. *Ex nobis*, inquit Ioannes, *prodierunt*, nempe ex nostra societate, ex corpore Ecclesiæ nostræ. Verum quia membra mortua erant, ab arbore vitæ recisa fuere. Nec confutatione indiget error seipso corruens.

VIII. Hæretici, schismatici, excommunicati, sunt extra Ecclesiam, ut ex dictis patet. Pueri ab hæreticis baptizati sunt in Ecclesia: quia per baptismum eiusdem membra facti sunt. Baptisma enim, quod receperunt, non hæreticorum, sed Ecclesiæ est, quæ in illo conferendo ministerio utitur hæreticorum. Non ergo ab hæreticis, sed ab Ecclesia matre regeniti sunt, & eiusdem filii permanent, donec per propriam voluntatem ab eadem se separaverint. Ante rationis usum inter hæreticos degunt materialiter. Cum primum rationis usum adepti fuerint, tum propria deliberatione aut hæreticorum synagoga adherent, aut ab eadem recedunt. Alii tardius, alii citius iuxta diversitatem ingenii, educationis, instructionis hoc lumen, quo Ecclesiam catholicam inter hæreticas societates discernere valeant, assequuntur. Hæc autem sunt tremendissima mytheria, quæ ipsum Paulum Apostolum terrore, & stupore replebant: at non propterea minus vera. Tempus dumtaxat quo rationis lumen illis affulgeat, definiri a nobis nequit. Ceterum cum illud assecuti sunt, & deliberata electione adherent sectæ hæreticæ, hæretici fiunt, & ab Ecclesia matre, quæ illos regenuit, sponte libereque desciunt.

§. II.

§. II.

Nota, seu dotes verae Ecclesiae sunt haec quatuor: Una, Sancta, Catholica, & Apostolica.

I. **S** Paulus *Ephes. cap. iv.* his verbis unitatem Ecclesiae designat: *Unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae, unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & Pater omnium.* Una est unitate corporis, qua fideles unam constantem societatem, cuius ipsi sunt partes, & membra. Unum corpus: ergo unum caput. Ubi enim corpus, ibi & caput: & si unum est corpus, unum quoque sit & caput oportet. Est una unitate spiritus, qui universum corpus animat & vivificat. Est una unitate spei, quia omnes fideles ad eandem vitam aeternam vocantur. *Unitate Domini*, omnes quippe eundem Dominum nostrum Redemptorem adorant, *Unitate fidei & doctrinae*, quia omnes eandem doctrinam, idem Evangelium profitentur. *Unitate baptismi, aliorumque sacramentorum*: etenim omnes eodem baptismate regenerantur, & iisdem sacramentis reficiuntur, & roborantur. *Unitate Dei*, quia omnes unum Deum colunt. Tandem *unitate Patris* una Ecclesia est, quia omnes ceu filii amore fraterno coniuncti unum Deum Patrem adorant, & reverentur.

II. Hanc unitatem vix negare haeretici Lutherani, & Calvinistae audent. Unum corpus, unum spiritum, unam fidem, unam spem, unum Deum, unum denique caput ultro admittunt. Verum de hoc capite controversia tota vertitur. Caput istud solum Christum in caelo regnantem illi esse verbis asserunt; at ipsa negant, cum Christo manifeste testanti se Ecclesiae suae caput Petrum instituisse, fidem perfracte adhibere recusent. Visibile Ecclesiae corpus constituit Christus: ergo visibile caput eidem praefecit. Ratio id evinceret, etiam si Scripturae, quae factum aperte demonstrant, desissent. Perpetuam enim Ecclesiam suam voluit esse Christum. Ergo qua ratione, Petrum supremum in terris pastorem esse voluit, eadem morienti Petro substituit successorem, & huic alterum usque ad mundi consummationem.

III. Confirmare omnium cuiusque saeculi Patrum testimoniis hanc veritatem pos-

sem; sed cum id praeter institutum meum sit, pauca dabo. S. Irenaeus *Libr. III. advers. haeres. cap. III.* haec docet. *Ad hanc Ecclesiam (Romanam) propter potentioris principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles, in qua semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quae est ab Apostolis traditio.*

IV. S. Cyprianus *Lib. de unitate Ecclesiae* haec scribit. *Super illum UNUM (Petrum) aedificat Ecclesiam suam, illi pascendas mandat oves suas: & quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum sanctum &c. tamen ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit, & unitatis eiusdem originem ab UNO incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique & ceteri Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio praediti & honoris, & potestatis. Sed exordium ab UNITATE proficiscitur, & primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & cathedra UNA monstraretur. Hanc Ecclesiam unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiae renititur & resistit, qui cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit?*

V. S. Optatus Milevitanus *Lib. II. contra Parmen.* sic eundem aggreditur. *Negare non potes scire te, in urbe Roma Petro primo cathedram episcopalem collatam, in qua sederit omnium Apostolorum CAPUT Petrus, unde & Cephas appellatus est; in qua UNA cathedra UNITAS ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: ut iam schismaticus, & peccator esset qui contra singularem cathedram alteram collocaret.*

VI. S. Hieronymus *episc. ad Damas.* haec habet. *Cathedrae Petri communionem confocior. Super illam Petram aedificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio.*

VII. Haec pauca retulisse sufficiat, non ut Lutheranos, Calvinianosque propriae cecitatis revincerem: nihil enim tam luculentum est quod caeci homines in discrimen adducere veantur; sed ut palam facerem, quam sit Catholicorum doctrina perspicua, evidens, & ineluctabilis.

VIII. Altera Ecclesiae dos est *Sanctitas*. Et primum Sancta Ecclesia dicitur, quod

Deo

Deo consecrata est, ut declarat S. Paulus *ad Ephes. cap. i.* ubi asserit, eam sibi Deum elegisse a constitutione mundi, ut esset sancta, & immaculata in conspectu eius. Quam dotem uberius explicat *cap. v.* *Mundans eam lavacro aquae in verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta & immaculata.* Sancta rursus dicitur, ob sanctitatem doctrinae quam proficitur, & a capite sancto, quod est Sanctus sanctorum, inquit *loc. cit. cap. iv.* S. Paulus. *Ex quo corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate.* Idque confirmat *I. ad Cor. cap. vi.* ex inhabitatione Spiritus sancti, qui eam regit, & vivificat. *An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo?*

IX. Sancta denique Ecclesia vocatur ob sanctitatem quae in praecipuis illius membris refulget. Iactant & miseri Lutherani, Calvinianique sanctas suas Ecclesias ob sanctitatem capitis Christi, sacramentorum, doctrinae, & Spiritus sancti. At sanctitas ista imaginaria, & chimerica est; quae duorum saeculorum intervallo nullum peperit effectum, nullum sanctum virum effecit, nulloque manifesto miraculo se comprobavit. Contra Ecclesia catholica a sui exordio ad haec usque tempora innumerabilium virorum sanctitate coruscavit. Et ut mittam priora saecula, Bernardum sanctum fuisse nec ipse Calvinus negare audet. An negabunt Dominicum, Franciscum, Antonium Patavinum, Bonaventuram, Vincentium Ferrerium, Franciscum Xaverium, Franciscum Salesium, aliosque plurimos insigni sanctitate resplenduisse? Effruiant ne ex innumeris miraculis ab his viris Dei patratis, & tam severe discussis, nec unum esse verum? Qua facilitate cetera evidentia facta inficiantur, eadem & istud negare possunt. At dum talia negant quae ab innumeris testibus iuratis fide dignissimis adfirmantur, humanam tollunt societatem, & humani generis hostes se produnt. Nobis autem sufficit vel unum verum Sanctum, unumque verum miraculum patratum ad confirmandam Sancti alicuius doctrinam, aut mores in Ecclesia catholica existere, ut inferre iure valeamus veram esse Ecclesiam nostram, in qua eiusmodi Sanctus vixit.

X. Catholica graece, *universalis* latine Ecclesia Christi nuncupatur triplici titulo. Primo ratione *doctrinae*, qua omnes omnino errores damnantur, & in quam omnes fideles semper, & ubique consentiunt. Secundo ratione *temporis*, quia semper usque ad mundi finem durabit. Tertio ratione *loci*. *Euntes in mundum universum, predicave Evangelium omni creaturae*: Marc. cap. xvi. Nec requiritur eodem tempore ad omnia regna terrae illam extendi; immo Christus ipse praedixit religionem de regno in regnum ob fidelium scelera transiuram. Quod & opere completum vidimus. Ab oriente in occidentem immigravit: A septentrione a duobus saeculis discessit, & ad alia transiit regna.

XI. Plura obiiciebant Donatistae adversus hanc Ecclesiae universalitatem. Et primo quidem Enoch, Noe, Loth, Abraham, Isaac, & Iacob cum paucis conflasse variis temporibus Ecclesiam: decem tribus apostatasse: cum Christo duodecim remansisse Apostolos, ceteris descendentibus. Quibus respondet Augustinus de unit. Eccl. cap. xiiii. *Ecce nos omnia illa credimus: credant & illi quod ait Dominus: Pradicari in nomine suo poenitentiam, & remissionem peccatorum per omnes gentes incipientibus ab Ierusalem: credant quod ascensus in caelum novissime dixit: Eritis mihi testes in Ierusalem, & in tota Iudaea, & Samaria, & usque in totam terram. Et illa, & ista vera esse credantur: & nulla inter nos contentio remanebit: quia nec illis veris ista, nec istis veris illa impediuntur. Vide ibi plura. Reponebant Donatistae, se credere fuisse Ecclesiam per totum diffusam orbem; at subdebant: *Postea orbis terrarum apostatavit; & sola remansit Donati communio, ut narrat loc. cit. Augustinus. Quibus sic respondet ibidem. Hoc nobis legant, sicut legunt de Enoch, de Noe, & de Abraham, Isaac, & Iacob, & de illis duabus tribus quae, decem separatis, reliqua facta sunt, & de duodecim Apostolis, qui ceteris apostatantibus remanserunt, persuadere conantur. Credo illa, quae in Scripturis sanctis leguntur: non credo ista, quae ab haereticis vanis dicuntur. . . . & sicut manifestissimis testimoniis asseruimus Ecclesiam Dei toto orbe diffusam, sic & ipsi manifestum aliquod proferant, unde ostendant esse praedictum, ceteris gentibus a fide Christi pereuntibus, solam Africam remansuram, ut quocumque Episcopi ex Africa mitterentur. Tandem cap. xix. Neque enim tot testimoniis commendaretur quod erat cito perituum, & sic**

Et sic taceretur aut quod solum esset relinquendum, aut ex quo solo totum esset reparandum, & implendum, & confundantur, Lutherani innumera illa testimonia Scripturarum, quæ larga manu in medium cit. lib. promit Augustinus, quibus Ecclesiæ universalitatem evincit. Legant paradoxa Donatistarum, quæ refert Augustinus, & inveniant illa ipsissima esse quæ illi in præfens recocta obtrudunt Ecclesiæ Catholico-Romane.

XII. Exaggerabant Donatistæ, Ecclesiam tempore Arianorum non fuisse toto orbe diffusam: idque potissimum opponebat Augustino Vincentius Rogatista, ut constat ex epist. xciii. olim xlviii. Hoc idem factum concrepantibus buccis amplificare & obtrudere Lutheranos & Calvinianos nostros minime pudet, postquam penitus contritum est ab Augustino, a Hieronymo, & ceteris Patribus, & a tot novissimis Scriptoribus, potissimum a celeberrimo BOSSUET. Pauca ex cit. epist. Augustini rescribam. Tale tunc erat tempus, de quo scripsit Hilarius, unde putasti insidiandum contra tot testimonia divina, tamquam perierit Ecclesia de orbe terrarum. Potes hoc modo dicere, nec tot Ecclesiæ Galatiæ tunc fuisse, quando dicebat Apostolus: O stulti Galatiæ &c. Quis enim nescit illo tempore OBSCURIS verbis multos parvi sensus fuisse delusos, ut putarent hoc credi ab Ariano, quod etiam ipsi credebant: alios aut timore cessisse, & simulate consensisse, non recte ingredientibus ad veritatem Evangelii: quibus tu postea correctis, sic, quemadmodum notum est, nolles ignosci? Proferus non nosti (arrigite aures o Lutherani, & Calviniani) litteras Dei. Lege enim quid de Petro scripserit Paulus, & quid inde etiam senserit Cyprianus, & non tibi displiceat Ecclesiæ mansuetudo, quæ membra Christi dispersa colligit, non collecta dispergit. Quamquam & illi qui tunc firmissimi fuerunt, & verba hereticorum insidiosa intelligere potuerunt, pauci quidem in comparatione multorum, sed tamen etiam ipsi quidam pro fide fortiter exulabant, quidam toto orbe latitabant: ac sic Ecclesia, quæ per omnes gentes crescit in frumentis dominicis, conservata est, & usque in finem, donec omnino gentes omnes etiam barbaras zeneat, conservabitur. Ipsa est igitur Ecclesia in bono semine, quod seminavit Filius hominis, & usque ad messem crescere zizania pronuntiavit. Ager autem mundus est. Messis finis est sæculi. Hilarius ergo decem provinciarum &c. Legatur integra epistola.

XIII. Si qua frons Lutheranis & Calvinianis inesset, sola hæc S. Augustini epistola obstruere illorum ora deberet. Verum, ut alias dixi, hæc est obstinatorum hominum consueta cæcitas, ut Solem in meridie lucere negent. Ne gratis illis imponere videar, audias velim quæ ad hanc epistolam reponit Michael Le Vassor in suo libello inscripto *Traité de la maniere d'examiner les differens de religion*: inquit enim cap. viii. pag. 286. & seq. Nilil officii Augustino debiti me diminuerè existimo, si eadem ego mensura illum metiar. qua mensus ipse Cyprianus est. Cæco ille obsequio haud suscipiebat clarorum virorum qui ipsum præcesserunt, sententias. Eiusdem ergo nos, quemadmodum ille aliorum interpretationes, expendere iure valeamus. Si tempora, si circumstantias, in quibus ille ingentem librorum numerum scripsit, si rationem eisdem construendi, si varios eiusdem adversarios consideremus; æqui rerum æstimatores ratum habebunt, fieri haud potuisse ut ille continuis post susceptum Episcopatum curis distentus, exactus in scribendo fuerit. Dogmate Trinitatis excepto, S. Augustinus nullum dispexit argumentum eo stilo qui adhiberi solet, dum animo pacato, & post diuturnam meditationem aliquod dogma exponitur. Vix unquam calamum arripuit, nisi ut pugnet contra Manichæos, Donatistas, & Pelagianos. Dum mortem appetiit, contra molestum adversarium, qui valde illum premebat, certabat. Porro S. Hieronymus animadvertit valde differre methodum quæ opus polemicum, ab ea qua opus dogmaticum scribitur. Testimonium Hieronymi in hanc rem transcribit. Post ex eodem Hieronymo observat, Scriptores tum profanos, tum ecclesiasticos hac Augustini impedita scribendi ratione in controversiis usos semper esse. Auctoritatem adiicit Athanasii contra Arianos, & Theodreti adversus Eutychianos. In scenam reducit Iansenistas, qui aliter ac antecessores opera Augustini de gratia interpretati sunt. Ne multa: acutissimus iste Protestantium Scriptor, in parvopuscule graviores de religione controversias dispiciens (quod fieri nisi conciso pressoque stilo nequit) ubique Catholicorum argumentis ad incitas redactus extra chorum canere, disputationis limites transilire cogitur. Ut ineluctabilia Augustini testimonia ex citata epistola ad Vincentium deprompta aliquo modo declinet, veluti transfuga se recipit quo?

quo? Ad methodum qua scribi opera polemica, & dogmatica debent. Qua de re plura infarcit, pluresque parvi opusculi paginas implet. Post elatis cothurnis & contracto supercilio solidissima Arnaldi, Nicolii, & clarissimi Bossueti ratiocinia, ut ineptas argutationes, superbiuscule reiicit. Nec mirum, si luculentissima Augustini argumenta contra Donatistas, ut paradoxa æstu disputationis parta, deridenda propinet. Otio & litteris abuterer, si hominis itius cavillationes resellere vellem. Hæc pauca obiter indicavi, ut ex ungue leonem inferas. Fortasse infra pauca alia ex eodem similia, & magis etiam ridicularia dabo. In semitam revertor.

XIV. Apostolica denique appellatur Ecclesia: tum quia a Christo per Apostolos fundata est & propagata: tum quia in ea est Episcoporum successio, a temporibus Apostolorum nunquam interrupta, & nunquam interrumpenda: tum denique quia istorum ministerio Apostolorum doctrina immaculata custoditur.

CAPUT V.

De Ecclesia visibili, indefectibili, & falli nescia. Ipsa est legitimus de religione controversiarum iudex. Protestantes, constituentes solam Scripturam esse iudicem controversiarum fidei, necessario in proprias Ecclesias admittere coguntur omnes sectas, schismaticas, & hereticas, non modo christianas, sed vel ipsam Synagogam iudaicam.

Sapienter de more Melchior Cano Lib. III. de loc. theolog. cap. II. his verbis suam auspiciatur orationem. „ Ego vero cum Lutheranis quotiescumque me comparo ad differendum, repente a me avertitur oratio mea, & omnis statim mihi disputandi ratio tollitur. Quo namque consilio adversus hos disputare aut debeam, aut possim, qui cum omnia Theologiæ principia tollunt, tum una fere sola asseverandi audacia utuntur, quæ illis perpetua est pro locis dialecticis theologis que omnibus? Quid ego contra hos scribam, qui nullam in Ecclesia legem esse volunt, per quam Scripturæ sensa finiuntur; sed suo cuique ingenio esse utendum: nec id sentire oportere, quod alii senserint, sed quod ratio propria præscriperit? Quid autem stultius quam cum eo disputare qui nihil admittit nisi Scripturæ verba; sed huius interpretationem sibi uni reservans, relictos quos omnes existimat miris modis hallu-

cinari? Machumetus, ne, si res esset via, & ratione explorata, in male suscepta causa cedere cogeretur, omnem disputationis aditum lege suis edita præcludit. Et Lutherus differendi principia suis universa tollens, si disputationem instituat, nec aditum, nec exitum poterit reperire. Perinde enim est. Scripturas solas sine lege, & pro cuiusque interpretatas arbitrio accipere, ac si nullum fixum certumque differendi principium acceperis. Quapropter miseri Lutherani haud secus atque Saraceni nec suas, nec magistri possunt ineptias deprehendere: nec nos cum iis differendo aliud possumus, quam tempus & operam ludere. Qui tamen haberent ius suum disputandi, si principiorum aliquem delectum reliquissent, ut ad veritatis inventionem aditus esset. Nunc autem nulla principia relinquunt. Vana igitur cum eis erit & futillis disputatio. Omnia enim meminisse debemus id quod ab scholasticis sepiissime usurpatum, iam quasi in proverbii consuetudinem venit: contra negantem principia, quoniam frustra id fiat, non esse disputandum.

II. Non itaque conviciandi, aut insultandi animo mihi vertatur, si dixerò, Lutheranorum, & Calvinistarum hæresim quacumque alia secta stolidiore esse: quoniam hoc evincunt illorum portentosa, & a sæculis inaudita paradoxa. Versutior Luthero, Calvinoque Mahumetus fuit, eiusque systema minus communi sensui adversatur. Cæcum obsequium in religionis negotio postulavit a suis affectis, & quamlibet disputandi viam lege severa id vetante præcludit. Hoc præsidio cavet ne sua vana agnoscerentur commenta, unoque obedientiæ pallio iniquæ legis fraudem obtexit. At eodementiæ prolapsi Lutherus, & Calvinus sunt, ut facultate suis concessa libere de religione disputandi, iudicem finiendæ litis sustulerint omnem, ipsosque disputantes susceptæ litis iudices privato spiritu actos voluerint constituere. Quod sane delirium nemini cuiuscumque prudentis reipublicæ institutori in mentem venit. Vel ipsi Ethnici Romani suum Pontificum collegium habebant, finiendis de religione controversiis destinatum. Scripturæ sanctæ tribunal, ad quod Protestantes appellaut, murum est. Quamquam luculenta Scriptura sit, eam tamen varia hominum ingenia diversa in sententia aetorquent: neque Scriptura, muta cum sit, ferre iudicium valet, quinam disputantium scopum attingat.

III. Quæ cum ita se habeant, rogabis, quid causæ sit cur controversiam quam tot eruditissimi, atque doctissimi Theologi pro dignitate illustrarunt, sub examen induxerim? Ut viam mihi pararem ad ea patefacienda absurda quæ nimiam de morum integritate disputandi libertatem consequuntur. Aberrant in contrarias scissi partes miseri Protestantes, quod audire Ecclesiæ iudicium in fidei controversiis refugiunt. Aberrant profecto & illi necessum est qui de morum honestate disputantes Ecclesiæ decreta aut captiosius interpretamentis extenuare, aut ad improprias opiniones fucandas detorquere non reformidant, ut infra patefaciam. Ad rem.

§ I.

Ecclesia visibilis a Christo instituta Spiritus sanctus assistit, ne unquam aut deficiat, aut erret.

I. **V**isibilem esse Christi Ecclesiam fatentur hæreticorum primipili. Calvinus *Lib. IV. Instit. cap. 1. §. 2.* uti extra controversiam hoc ponit. *In Symbolo ubi protestemur nos credere Ecclesiam, id non solum ad visibilem, de qua nunc agimus, sed ad omnes &c.* Subscribit Calvino Philippus Melancthon *titul. de Eccl. in Exam. Ordinand.* ubi inquit: *Ecclesia visibilis in hac vita est cæteris visibilis amplectentium incorruptam Evangelii doctrinam, & recte utentium sacramentis.* Posteriores ministri, magistris ceciores, ut Catholicorum argumenta declinarent, invisibilem commentum Ecclesiam sunt. Et ad hoc quod attinet, melius sibi cavere non poterant quam ad speluncam invisibilem confugiendo. Invisibilis quippe illorum Ecclesia est, & commentitia, non a Christo, & Apostolis, sed a Lutero, & Calvino excitata: & ideo iure *Lytherana, & Calviniana*, non Apostolica, nuncupatur.

II. Ceterum adeo explorata sunt divinæ Scripturæ testimonia, quæ visibilem Dei Ecclesiam prædicant, ut superfluum iudicem illa transcribere, cum obvia cuique sint; & ex iis quæ dicturus sum, evidenter constabit.

III. Christi Ecclesiam indeficientem, falli nesciam, spiritu veritatis directam, cuiusque erroris expertem esse, paucis declarabo. Inter plurimos doctos Theologos catholicos, qui veritatem hanc pleno lumine collocarunt, eminent Melchior Cano, Petrus Soto, Bellarminus, & clarissimus Bossuetus, qui solius divinæ Scripturæ testimoniis, simplici

oratione expositis, Protestantium sophismata profligavit. Doctissimorum vestigiis inherens, breviter luculentiora divina testimonia expendam. Christus Dominus conceptis verbis spondet, se infinita sua potestate ab omni errore præservaturum Ecclesiam suam usque ad mundi consummationem. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Commenta quibus cavillari hoc perspicuum testimonium Protestantibus adnituntur, eorum cæcitatem, & obstinationem patefaciunt.

IV. Michael *Le Vassor loc. cit. cap. III. pag. 123.* celebri Bossueto præfatum testimonium interpretanti responderet, illos tantummodo ex præfato testimonio perpetuam protectionem a Christo Ecclesiæ suæ præstandam inferre qui loca quædam communia Theologiæ extremis labiis degustarunt. Ovans & exultans clamitat, expositionem Bossueti purum putumque esse paralogismum. Quid? *An non a pluribus sæculis* (inquit pag. 124.) *mortem obierunt Apostoli?* Illis, non successoribus, protectionem Christus promissit. Cum primum hoc responsum legi, adduci vix poteram, ut crederem, Doctorem Londini scribentem, qui opusculum suum Regi Angliæ dicavit, qui gloriatur, se illuminatissimo sæculo, a quo præiudicia exulant, vivere, potuisse adversus Bossuetum tantam ineptiam, immo, dicere cogor, stultitiam obtrudere. Vanum delirium excogitarunt Protestantes sub initium reformationis, illudque refert, & profligat Melchior Cano *Lib. IV. cap. IV. Eiusmodi verba, aiunt, de solis Apostolis intelligenda, neque ad posteros in Ecclesia pertinere. . . . Quo quid stultius dici potest?* Et acutulum *Le Vassor* non puduit, suo illuminatissimo sæculo rancidam, recoctamque crambem in mensam reducere? Delirium vix anicella dignum homo eruditus adoptat? Verum ut stulti responsi poenas luat, primum ratione, post Scripturarum testimoniis illius defricare dialecticam, cuius peritiam sibi ascescit, paucis lubet. Cedo: si Apostolis solis adscribenda est evangelica promissio, cur illam scriptis consignarunt Evangelistæ? Recitata verba evangelicæ cordium suorum tabulis a Christo infixæ habebant Apostoli. Si ad illos dumtaxat pertinuissent, secus ad posteros; cur ad nos litteris prodita eadem transmiserunt? Otio, & litteris abusi Apo-

stoli

stoli fuerunt, si quæ ad illos tantum attinebant, posteritati scriptis commendarunt. Si præfata verba solos Apostolos spectant, quidni & cetera mandata evangelicæ? Quidni, & lex tota? In vanum ergo Evangelia scripta sunt. Elapso ergo Apostolorum sæculo, subtrahit Christus Ecclesiæ suæ protectionem? Non itaque amplius prædicandum, neque baptizandum, si nobiscum Christus non adest? Si hæc deliria non sunt, quæ namerant? Ceterum indulgendum est Doctori protestantico. Oculis propriis videt ille Ecclesias suas protestanticas scissas in partes varias, divino unitatis spiritu destitutas: & hoc experimento doctus ad solos Apostolos divinam coarctat promissionem illam quam Christus perpetuam dixit, & æternam spondit Ecclesiæ suæ, cuius *messis* (inquit idem Evangelista Matthæus cap. XIII.) *consummatio sæculi est.* Item Ioannes hanc perpetuam protectionem confirmat *cap. XIV.* his verbis: *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem vos agnoscebatis, quia apud vos manebit. Ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcumque dixerit vobis.* Tandem idem Ioannes *cap. XVII.* Protestantium commentum evidentius convellit. *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me.*

V. Hæc omnia perspicue evincunt, Christum usque ad consummationem mundi permanentem cum Ecclesia sua. Iterum insistit *Le Vassor* adversus Episcopum Meldensem *pag. 127.* & ea recoquit quæ Bossuetus, quæ Theologi catholici nullis contrivere. Obtrudit itaque illud *Ioan. cap. XV. Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis.* Antequam, inquit, admittam interpretationem Episcopi Meldensis, expendendum in antecessum est, num Ecclesia paruerit Christi mandatis, an Dei gratia abusa non fuerit?

VI. Si Doctor protestanticus obscuro Lutheri sæculo scripsisset, blandius cum ipso agendum esset. At cum superbiuscule iactet, se erudito sæculo scribere, & præiudicatis sententiis denudatum, indulgentiam meretur nullam dum ea exscribit quæ a duobus sæculis Lutherani Scriptores ignorantia summa obtrudere non erubuerant. Et, quod festivus est, Bossueto ea obiicit quæ Bossuetus sibi opponit, & reicit. Sed desperatæ causæ auctores minime pudet eadem semper oberrare chorda, & contrita paradoxa regerere. Promissio facta a Christo doctrinam ab omni errore immunem servandam respicit. *Euntes,*

Conc. Appar. Tom. I.

docete, baptizantes. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Omnibus diebus, idest continenter, & perpetuo se ad futurum Ecclesiæ suæ, ne legem docendo, ne sacramenta ministrando erret, Christus spondet. Paralogismus hic est, reponit *Le Vassor*. Cur? Quod Apostolorum successores mandata non impleant, Dei gratia abutantur, & peccatorum sordibus polluti sint.

VII. Soli Protestantes cæcitatibus velo obducti obicere similia valent. Nam idem Christus Dominus, qui Ecclesiæ suæ ab errore in docendo, & sacramentis ministrandis immunitatem promissit, simul prædixit, in hac sua Ecclesia futura esse scandala, hæreses, & scelera. Legantur evangelicæ parabole, quæ Ecclesiam comparant modo agro frumento & zizaniis pleno, modo sagenæ missæ in mare cuiusque generis pisces congreganti. Distinguenda igitur est protectio ab errore in docendo, & sacramentis ministrandis, & protectio a peccato in operando. Illam, non hanc Apostolorum successoribus Christus promissit.

VIII. Heinc duo necessario consequuntur. Primum, numquam Ecclesiam probaturam errorem: quoniam continenter secum Christum, a quo regitur, habet, ut ex allatis testimoniis compertum est. Alterum, numquam licitum esse ab hac Ecclesia, seu Apostolorum successione recedere. Quicumque enim ab eadem se separat, a Christo, qui eidem omnibus diebus usque ad mundi consummationem adest, recedit. Separatio isthac germanus, unaque tenebrosus est hæreticorum, & schismaticorum character, ut divina Scriptura testatur. *Vos autem, carissimi, memores estote verborum quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi: qui docebant vobis, quoniam in novissimo tempore venient illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem, carissimi, superadificantes vosmetipsos sanctissimæ vestre fidei, in Spiritu sancto orantes.* Epist. Iud. Sanctus Apostolus Iuda in huius veritatis confirmationem omnium Apostolorum testimonium adducit. Sicuti enim omnes testes erant promissionis a Christo factæ permanenti cum instituta a se societate usque ad mundi finem; ita omnes uno ore definiunt, a Christo recedere illos omnes qui ab hac se dividerent societate. Separatio ergo quæ hæresis, & schismatis argumentum est ineluctabile. Separatio quippe

V

pe

pe isthæc a doctrina fidei est, quam apostolica successio proficitur, cui, ne ab eadem aberraret unquam, Christus omnibus diebus adest. Ab hac autem apostolica successione doctrina se separarunt, quemadmodum omnes anteriores hæretici, Lutherani, & Calviniani. Novas excitarunt Ecclesias, non Apostolicas, sed Lutheranas & Calvinianas, quas ab idololatria, a sacrificio sacrilego, & ab aliis gravissimis erroribus, quibus pollutam apostolicam successione perfractæ contendunt, reformatas vocant. Verum pollutam effurere nequeunt apostolicam successione, nisi falsitatis & mendacii Christum Dominum arguant, qui perpetuam ab errore custodiam Ecclesie suæ spondit.

IX. Audiamus iterum Apostatam Michaelem *Le Vassor*, crocitantem his verbis *cap. III. pag. 131. & seq.*, Sed demonstrandum est, ministerium istud passim plus minusve, a vera doctrina non aberrare, quin egeat reformatione. Ecce statum questionis Ecclesias protestanticas inter & Romanam. Episcopus Meldensis punctum istud diffimulat. In hypothese duntaxat adversarii sui unde colligere quiddam emolumentum videtur, tela sua intorquet. "Ecquis ferre eiusmodi mendacia valet? Episcopus Meldensis non versat controversiam perpetue successione apostolicæ ab omni errore immunis, quin ulla, ad hoc quod attinet, reformatione opus sit? Ecquis omnino infanus, & truncus inficari id potest; cum huc prorsus omnia Bossueti spectent molimina & studia? Prudenter cum *Cano* sub capitis initium animadverti, nullam iniri cum Lutheranis, & Calvinianis disputationem posse. Lugenda amaris lacrymis illorum cæcitas est, non rationum momentis reprimenda obfirmata audacia. Iterum sarcinator *Le Vassor* assuit suis ineptiis Iansenii controversiam, ut a causa quæ in manibus est, lectores divertat. Innocentium X. ante Crucifixi pedes prostratum, & a Spiritu sancto audientem quinque propositiones esse hæreticas, fordido penicillo depingit imperitis. Iuris, & facti questionem finem imponit suo male confarinato sermone. Quæ *cap. IV.* sequenti obtrudit adversus Bossuetum, Arnaldum, Nicolium, illius inficitiam evidentius propalant. *Pag. 146.* concedit apostolicam successione, quam prius negaverat, unicam esse, visibilem, perpetuam, quæ eundem Deum Patrem credit, eandem spem habet, eadem administrat sacramenta. Et continuo commiscet alteram controversiam, negans hanc

societatem esse Ecclesiam Romanam. Huc atque illuc saltit miser transfuga. Christi promissio custodiendi apostolicam successione neque Latinos, neque Græcos, neque Scythas distinguit; sed illi societati suam protectionem spondet Christus Dominus quæ a se, & ab Apostolis suam arcessit originem, & successione nunquam intercisa fruitur. Hæc est illa societas quæ secum Christum habet, ne unquam a veritate aberraret. Hic est primus articulus firmiter constituendus. Porro articulum hunc negare nemo potest, nisi falsitatis reum postulet Christum ipsum, qui perpetuam protectionem apostolicæ successione promissit. Succedit continuo altera controversia, quænam Ecclesia, Græca, an Latina, Romana, an Lutherana hanc a Christo, & Apostolis originem, hanc perennem & nunquam interruptam successione, atque adeo Christi Domini invictam protectionem ab omni errandi periculo vindicare sibi iure valeat. Primo articulo constituto extra disputationis aleam, secundum luculentissimis argumentis evincunt Catholici, nempe solam Romanam Ecclesiam a Christo, & ab Apostolis suam originem, & non intercisa ullo tempore successione ducere. Hæc origo & successio adeo luculenta est, ut eam inficari vix audeant vel ipsi Protestantes. Idcirco ad incitas redacti, in discrimen vocare primum articulum coguntur, videlicet protectionem ab omni errore apostolicæ successione promissam a Christo. Verum, ut dixi, cum hanc protectionem & custodiam negant, Christum mendacem blasphemant. Victas manus dare hic Lutheranos, & Calvinianos, vi rationum spectata, oporteret, nisi illorum obfirmata cæcitas impediret. Nam successione ab Apostolis nec iactare quidem licet pervicacissimi, illi audent. Lutherus quippe, Calvinus, Bucerus, ceterique nefarii schismatis auctores baptisma, doctrinæque in Ecclesia Romana, a qua descivere, susceperunt. Lutherus est prima protestanticæ successione epoca & origo: ergo spurie Ecclesie ite. Protectionem Christi ab errore ultro Lutherani, Calvinianique reiciunt, cum nullam ab errore immunem Ecclesiam admittant. Errare posse Ecclesiam Romanam, cuius sunt transfugæ, adfirmant illi: & eadem ratione errare posse suas Ecclesias consentunt. Et ecce miseris palantesque hominum turbas absque origine a Christo, & ab Apostolis, absque successione, absque protectione, atque adeo absque Christo. Quod blaterant, se ad primam originem, ad pri-

primam puramque Christi doctrinam reformasse Ecclesias suas, merum delirium est. Nam Christus, ut demonstravi, non aliam agnoscit Ecclesiam præter illam cum qua a puncto suæ institutionis usque ad mundi consummationem indefinenter se permanurum promissit. Ante Lutherum, Calvinumque Ecclesie protestanticæ non erant in mundo visibiles. Visibilis autem est vera Christi Ecclesia, quæ docet, quæ sacramenta administrat. Invisibiles ne eiusmodi actiones pronuntiabant acutissimi Lutherani? Ergo Ecclesie protestanticæ neque christianæ, neque apostolicæ reipsa sunt. Quam argumentationem ultra non protraho, cum sit ab aliis ex nostris pleno in lumine constituta. Quæ autem de Lutheranis, Calvinianisque dicta sunt; eadem de Nestorianis, qui a Nestorio, de Eutylianis, qui ab Eutyche, de Wiclefistis, qui a Wiclefo, & de ceteris omnibus sectis, quæ a Romana defecerunt, & a suis hæresiarum originem & successione trahunt, dicenda sunt.

X. Labet nonnulla alia ex *Le Vassor* transcribere. Inquit *pag. 155. Concedo Ecclesias orientales credere visibilem perpetuam successione unius Ecclesie Spiritu sancto directæ, tum ut custodiat veritatem Evangelii, tum ut bonas disciplina leges condant. At non video illas credere unicam Ecclesiam infallibilem, quæ fidei articulos definiat, cuius decreta examinare non liceat. Næ iste acutissimus Doctor? Dirigit ergo Spiritus sanctus Ecclesiam unicam, visibilem, perpetuam, ut veritatem Evangelii propugnet, secus ut fidei articulos definiat? Fabulæ ne sunt, & non fidei dogmata quæ in Evangelio continentur? Regitur a Spiritu sancto Ecclesia, ut contra Nestorianos, Arianos, Eutylianos, ceterosque hæreticos custodiat, explicet, definiat evangelicas veritates; minime vero, ut quæ fidei mytheria sunt, decernat? Sed aliam lepidissimam interpretationem audiamus quæ cavillari hoc Christi oraculum studet: *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam: & porte inferi non prevalebunt adversus eam.* Relato hoc testimonio *pag. 119.* sic Catholicos alloquitur. „Ces „bonnes gens en savent assez, quand ils savent leur petit *Becan*, ou le *mouleux Abely*. Mais M. de Meaux n'ignore pas que dans le langage de l'Écriture, & même des Auteurs prophanes de la Grèce les portes de l'enfer signifient la mort, ou le tombeau." Scilicet Episcopus Meldensis non ignorat commentum istud, cum illud*

ab alio Calviniano Ministro, a quo illud transcripsit *Le Vassor*, sibi oppositum refutet in sua *II. Instruct. Past. num. 39.* ut delirium ab omnibus tum Catholicis, tum Protestantibus improbatum. Qui tam recorditam doctrinam promit, non est *le petit Becan*: est magnus ille gygas *Le Vassor*, qui, ut suæ apostolice infami latebram, & præsidium quæreret, opusculum confarcinavit fabularum plenissimum. Si hæc tibi interpretatio, subdit continuo, non arridet, accipe alteram. *Porte inferi non impediunt quin futura sit gens quæ confiteatur Iesum Nazarenum esse Filium Dei. Papæ? Neque porte inferi impediunt, quin semper extitura sit gens Iudæorum, quæ legem mosaicam professura sit.* Huc ergo pertinet Iesu Christi promissio, ut Christiani successive permanfuri sint, qui confiteantur Iesum Nazarenum esse Filium Dei, quemadmodum Hebræi profitebantur semper legem Moysis usque ad mundi consummationem? Nec enim præteribit generatio hæc, donec omnia compleantur. Hæc chimerica interpretatio ex alio vanissimo commento inter Protestantes communi proficitur, nempe in Ecclesia Christi reperiri infallibilitatem passivam, secus activam. Quod eodem recidit, videlicet semper fuisse, & semper futuram esse societatem quæ Christum esse Filium Dei, eiusque Evangelium profiteatur. Quid heinc! Societas christiana infallibilis passive est, & non active? Equomodo profiteri divinitatem Filii Dei contra Arianos, & alia dogmata contra ceteros hæreticos Ecclesia valet, nisi simul active definiat eiusmodi dogmata revelata a Deo esse? Quid quod vel ipse Calvinus hoc commentum ineptissimum profligat? *Quia (Ecclesia, inquit in cap. XLIII. Isaie) veritatem tuetur, & propagat, ut a posteris in omne ævum colatur.* Ceterum recensita interpretamenta mirum in modum quadrant, Ecclesiis protestanticis, quæ Iudæorum instar absque duce, absque Pontifice, absque sacrificio invicem digladiantur, & oppositas scinduntur in partes. Sæpe dum Lutheranorum, & Calvinistarum monstruosa commenta lego, hominum istorum insaniam mirari soleo. Verum cessat admiratio omnis, cum serio mecum reputo, non bonam, ut verbis utar *Le Vassor*, sed miseram gentem, ut Patriarchas suspicientem Lutherum, & Calvinum, qui libertatem arbitrii de medio tollentes homines transmutarunt in belluas. Quid? Lutherus & Calvinus, reclamante omnium sapientum tum ex Ethnicis, tum ex Christianis corona, ausi sunt hominibus

adimere in aeternae salutis negotio liberum arbitrium, inclamantes humanam libertatem esse *merum figmentum*, *purum nihil*? Quid itaque mirum, si divinarum Scripturarum testimonia, tametsi obvia, perspicua, splendidissima, cavillari, implicare, & penitus corrumpere non reformident? Quae gens stolidior praestitit, quae tam stolidos veneratur Patriarchas?

XI. Recentiores Calvinii discipuli ineluctabilia experti sunt argumenta, quibus Catholici evincunt successionem apostolicam visibilem esse, perpetuam, infallibilem. Viderunt ineptissima suorum ad haec argumenta responsa: idcirco aliud novum commentum sunt systema, omnium sane ineptissimum. Inquiunt cum Ministro *Iurieu*, Ecclesiam esse visibilem, perpetuam, indefectibilem, comprehendentem omnes sectas schismaticas, & haereticas, quae admittunt *articulos fundamentales*. Late *Iurieu* explicat hoc commentum in suo Libro inscripto, *verum Ecclesiae systema*, ubi inquit *pag. 81.* deceptum esse S. Augustinum, dum ab Ecclesia christiana excludit *communiones schismaticas, quae fundamentum non destruunt*. Hoc novo invento sibi blanditur *Iurieu*, Catholicorum argumenta, se deludere, atque infringere. Alii errorem hunc sane crassissimum confutavi. Edisserat nobis Calvinista Minister; quis definivit hos articulos esse fundamentales, secus alios? Ubi invenitur Ecclesia isthaec variis sectis, mutuis anathematis se confignibus, composita? In Scriptura? In Conciliis? In Patribus? At Scripturae sanctae, Concilia, & Patres communiones omnes schismaticas, & haereticas semper ab apostolica successione tamquam putrida membra reciderunt. Factum istud adeo verum est, ut revocari in disputationem, nisi a fatuo, nequeat. Ecclesia anathema dixit in Origenitas, Novatianos, Donatistas, Quartodecimanos, Sabbatinianos. Errores istorum erant ne fundamentales? Nec ipse *Iurieu* adfirmabit. Ruit ergo illius imaginarium systema. Tempus & operam luderem, si contra machinam sponte ruentem tela iterarem.

§. II.

Sola Scriptura nequeunt de religione controversae dirimi; sed necessaria est visibilis Ecclesiae definitio.

I. **A**B hac unica, quam proposui, veritate universae pendent Catholicos

inter, & Protestantes, aliosque omnes haereticos controversiae. Protestantes solam contentunt Scripturam divinam esse controversiarum iudicem falli nescium; e contrario Ecclesiam errori obnoxiam esse. Lutherani, & Calviniani, si in aliis controversiis circa particularia dogmata cum Catholicis ineptiunt & nugantur, in hac communi sensui renuntiant, & universo humano generi se deridendos propinant. Nam ut definiant controversias quae homines inter agitantur, mutum iudicem designant. Et quoniam incredibilia videntur illorum, & mendacia, & paradoxa; deo recitanda propriis illorum verbis illa sunt. Ne vero querantur me ab aliquo privato ministro Protestante nullius apud eos auctoritatis illorum transcribere sententias, a solo Calvino pauca excerptam.

II. Et ad mendacia quod attinet, & calumnias putidissimas rustico homine, ne dum Ecclesiae Reformatore indignas, haec scribit *Lib. I. Institut. cap. VII. §. I.* ubi ex insultu litem hanc versat. *Invaluit autem apud plerisque perniciosissimus error, Scriptura tantum inesse momenti, quantum illi Ecclesiae suffragiis conceditur; ac si vero aeterna, inviolabilisque Dei veritas hominum arbitrio niteretur. Sic enim magno cum ludibrio Spiritus sancti quarunt: Ecquis nobis fidem faciat haec a Deo prodidisse? Ecquis salva & intacta ad nostram usque aetatem pervenisse, certiores reddat? Ecquis persuadeat librum hunc reverenter excipiendum, alterum numero expurgandum: nisi certam istorum omnium regulam Ecclesia praescriberet? Pendet igitur, inquiunt, ab Ecclesiae determinatione & quae Scripturae reverentia debeat, & qui libri in eius catalogo censendi sint. Ita sacrilegi homines, dum sub Ecclesiae pretextu volunt effrenatam tyrannidem invehere, nihili curant quibus se, & alios absurditatibus illaqueent, modo hoc unum extorqueant apud simplices, Ecclesiam nihil non posse. Atqui si ita est, quid miseris conscientibus fiet solidam vitae aeternae securitatem querentibus, si quaecumque extant de ea promissiones, solo hominum iudicio fultae consistant? An accepto tali responso fluctuari, & trepidare desinem? Rursus quibus impiorum sanguis subiicitur fides nostra, quantum apud omnes in suspensionem vocatur, si credatur hominum beneficio, non secus ac precario habere auctoritatem?*

2. Sed huiusmodi rabula vel uno Apostoli verbo pulchre refelluntur. Ecclesiam ille testatur, Prophetarum, & Apostolorum fundamentum sustineri, si fundamentum est Ecclesiae proph-

phetica, & apostolica doctrina, suam huius certitudinem ante constare oportet quam illa exstare incipiat. Neque est quod cavillentur, etiamsi inde primum exordium ducat Ecclesia, manere tamen dubium, quod Prophetis, & Apostolis sit adscribenda, nisi iudicium ipsius intercedat. Nam si christiana Ecclesia Propetarum scriptis, & Apostolorum predicatione initio fundata fuit, ubicumque reperietur ea doctrina, Ecclesiam certe praecessit eius approbatio, sine qua numquam Ecclesia extitisset. Vanissimum est igitur commentum, Scripturae iudicandae potestatem esse penes Ecclesiam, ut ab huius nutu illius certitudo pendere intelligatur. Quare dum illam recipit, ac suffragio suo obsequat, non ex dubia, aut aliquo controversiae athenicam reddit; sed quia veritatem esse cognoscit Dei sui, proprietatis officio nihil cunctando veneratur. Quod autem rogant, unde persuadebimur a Deo fluxisse, nisi ad Ecclesiae decretum confugiamus? perinde est, ac si quis roget, unde discernimus lucem discernere a tenebris, album a nigro, suave ab amaro? Non enim obscuriorem veritatis sui sensum ultero Scriptura praesert, quam coloris sui res alba, ac nigra, saporis suaves, & amarae.

III. Integrum Calvinii systema rescribere volui, ne Protestantes lamententur nos illorum sensa truncata, & adulterata deridenda proponere. Hoc autem Calvinii systema commune apud eos est, & iisdem verbis doctiores Ministri illud excubunt, praedicant, amplificat, novisque mendacis, & erroribus exornant. Rogo nunc Protestantes, ut saltem ad punctum temporis rationem, si fieri potest, induant; & quam eruditionem, penetrationem, & ratiocinii vim in aliis a religione conversis praesert, eandem in hanc perhibeant, ut Pseudopatriarchae mendacia, & crassa sophismata deprehendant.

IV. Primum putidissimumque mendacium Calvinii in medium veniat. *Invaluit perniciosissimus error, Scriptura tantum inesse momenti, quantum illi Ecclesiae suffragiis conceditur; ac si vero aeterna, inviolabilisque Dei veritas hominum arbitrio niteretur.* Si Catholicorum unus id asserat, immo nisi Catholici Romani omnes id tamquam blasphemiam execrentur; victas Calvinianis dare manus volo. Si falsum igitur factum est, mendacissimus Calvinus, mendacissimi Calviniani omnes, qui tam invidiosam terribemque Catholicis Romanis calumniam imponunt. Uno ore tamquam fundamentalem articulum Catholicis omnes consententur, Scri-

Conc. Appar. Tom. I.

pturam sanctam, divinitus inspiratam, suam a Deo auctoritatem, suamque infallibilitatem habere. Testantur hominum iudicia fallacissima esse. Et quia fallaces homines sunt, inferimus necessitatem divinae protectionis, qua ab errandi periculo Ecclesia custodiatur. Mentitur ergo impudentissime Calvinus, mentitur Calviniani, dum blaterant, nos Catholicos hominum iudicio Scripturam sanctam subicere.

V. Ratiocinium Calvinii sub examen veniat. Quod autem rogant, unde persuadebimur a Deo fluxisse (Scripturam sanctam), nisi ad Ecclesiae decretum confugiamus? perinde est ac si quis roget, unde discernimus lucem discernere a tenebris, album a nigro, suave ab amaro? Aures arrigite, o Lutherani, & Calviniani; ut ratiocinii vestri fatuitatem manifestissimam sentiat. Ecce hic libros *Tobie, Iudith, Sapientiae, Ecclesiastici, Machabaeorum*, quos nos ut divinos admittimus, vos ut humanos reiicitis. Quenam vobis libros istos respuendi ratio? Quia non sunt in canone Iudaeorum. Non ergo ad Scripturas, sed ad traditionem Iudaicam confugitis. Ergo fatui. Invicem a duobus saeculis disputatis, quo in sensu verba sequentia, quae articulum fundamentalem constituent, intelligenda sint? *Hoc est corpus meum.* In sensu obvio, & litterali, quo realis Christi praesentia significatur, clamant Lutherani. Falsum, reponunt Calvinistae. Haec verba solam produnt figuratam praesentiam. Quinam fatui, qui *amarum a dulci* non discernunt? Quinam caeci, qui *tenebras a luce* non distinguunt? Sit clara, sit perspicua Scriptura, nullumque praesert, uti reipsa praesert, obscurum sensum. Eadem ne mente, eodem ne affectu praediti homines sunt in ea intelligenda? Si homines ingenio, affectu, & propensione ducti contrarias in partes disputant, quisnam iudex? Scriptura? Muta haec est. Si quemadmodum fatui sunt qui amarum a dulci, & caeci qui tenebras a luce distinguere ignorant; ita dementes dici debent, & caeci qui verum a falso Scripturae sensum non percipiunt: fatui & caeci non modo haeretici omnes, sed & primores Ecclesiae Doctores qui plura Scripturae testimonia contrario in sensu interpretati sunt. Ergo tam evidens est Calvinum, & Calvinianos in hac causa caecitatis caligine obductos esse, quam evidens homines a Scriptura condita variis in sensibus illam exposuisse. Haec pauca obiter dicta sint, ut Calvinii mendacia in calumnian-

V 3

do,

do, & fatuitatem in ratiocinando patefacere causæ conditione sic postulante. Ceterum ultro fateor, Calvinum magnum esse ingenium, Calvinianos, Lutheranosque plurimos eruditione, doctrina, & acumine pollere in ceteris a religione controversiis. Et heinc etiam colligo Catholicorum dogmata esse luculentissima, cum videam homines, alioquin acutos, doctos, eruditosque, nihil præter mendacia manifestissima, & sophismata fatillissima contra eadem a duobus seculis obicere.

VI. Antequam ultra provehor, lubet non *Plautino*, sed *Tertulliano* sale Protestantium aures paulisper defricare. Isti quippe quemadmodum omnes illorum antecessores hæretici, sublatis divinis traditionibus, & omni iudice vivente ac loquente reiecto, ad solas divinas Scripturas lites appellant. Quo posito, nullus controversiarum finis, nulla vincendi spes, nullus succumbendi timor. Acutissimus *Tertullianus* ut hanc hereticorum astutiam, & fraudulentam audaciam reprimeret, illos utpote apostatas, & infames desertores ad disputandum de Scripturis non admittit. Quoniam, inquit, non Scripturæ divinæ Ecclesiam formarunt, sed Scripturas præcessit Ecclesia, tum ante, tum post Christi adventum. Ipsa Ecclesia nobis Scripturas dedit. Videndum ergo prius, cui competat Scripturarum possessio, ut inde colligamus, cui veritas doctrinæ faveat. Hoc ergo pacto Lutheranos, & Calvinitarum protoparentes *Tertullianus Lib. de præscript. advers. hæres. cap. xv.* vellicat, & perficit. Sed & ipsi de Scripturis agunt, & de Scripturis suadent. . . . Scripturas obveniunt, & hac sua audacia statim quædam movent. In ipso vero congressu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Hunc igitur potissimum gradum obstruimus, non admittendos eos ad ullam de Scripturis disputationem. Sic hæ sunt vires eorum, uti ne eas habere possint. Dispici debet, cui competat possessio Scripturarum, ne is admittatur ad eas cui nullo modo competit.

Cap. xvi. Hoc de consilio diffidentis, aut de studio aliter inveniende constitutionis induxerim, nisi ratio consiterit, in primis illa, quod fides nostra obsequium Apostolo debeat, prohibenti quæstiones inire, nevis vocibus aures accommodare, hæreticum post unam correctionem convenire, non post. (N. B.) disputationem. Adeo interdixit disputationem, correctionem, designans causam hæretici conve-

niendi: & hoc unam, scilicet quia non est Christianus: ne more Christiani, semel & iterum, & sub duobus, aut tribus testibus castigandus videretur; cum ob hoc sit castigandus propter quod non sit cum illo disputandum.

Cap. xvii. Deinde quoniam nihil proficiat congressio Scripturarum, nisi plane ut aut stomachi quis ineat eversionem, aut cerebri. Ista hæresis non recipit quasdam Scripturas. (Non recipiunt Lutherani & Calviniani libros sacros Tobie, Iudith, Ecclesiastici, Machabæorum, Epistolam Iacobi.) Et si quas recipit, non recipit integras; adiectionibus, & detractionibus ad dispositionem instituti sui intervertit. Et si aliquatenus integras præstat, nihilominus diversas expositiones commentata convertit. Tantum veritati obstrepit adulter sensus, quantum & corruptor stilius. Varia presumptiones necessario nolunt agnoscere ea per que revincuntur: his nituntur que ex falso composuerunt, & qua de ambiguitate cæperunt. Quid promovebis exercitatissime Scripturarum, cum si quid defenderis, negetur; ex diverso, si quid negaveris, defendatur? Et tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentione: nihil consequeris, nisi bilem de blasphematione.

Cap. xviii. Ille vero, si quis est, cuius causa in congressum descendit Scripturarum, ut eum dubitantem confirmes ad veritatem, an magis ad hæreses diverget? hoc ipso motu, quod te videat nihil promovisse æquo gradu negandi, & defendendi diversa parte statutum: certe de pari altercatione incertior discedet, nesciens quam hæresim iudicet.

Cap. xix. hanc colligit conclusionem. Ergo non ad Scripturas provocandum est, nec in his constituendum certamen, in quibus aut nulla, aut incerta victoria est, aut parum certa. Nam etsi non ita evaderet collatio Scripturarum, ut utramque partem sisteret, ordo rerum desiderabat illud prius proponi quod nunc solum disputandum est. Quibus competit fides ipsa? Cuius sint Scripturæ? A quo, & per quos & quando, & quibus sit tradita disciplina, qua sunt Christiani? Ubi enim apparuerit esse veritatem disciplinam, & fidei christianæ, illic erit veritas Scripturarum, & expositionum, & omnium traditionum christianarum.

VII. Quid ad hæc Lutherani, & Calviniani? Ubi baptisma, ubi fidei disciplinam acceperunt Lutherus, Bucerus, & Calvinus, Ecolampadius, ceterique Reformatores? In Romana apostolica Ecclesia.

Ab hac apostatarunt: huius Ecclesiæ apostolicæ fidem reiecerunt. Hereditatem ergo Scripturarum repudiaverunt. Vos ergo sine fide, sine Scripturis, sine interprete. Quoniam ab illa Ecclesia, in cuius sinu Deus Scripturas genuit, & per cuius manus nobis Scripturas tradidit, & per cuius os nobis interpretatur, declaratque, miseriam transugæ descivistis. Sed iterum *Tertullianus* suo stili acumine aures vestras paululum vellicet pungatque. Sic enim persequitur.

Cap. xx. Statim igitur *Apostoli*. . . . Ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei, & semina doctrinæ, cetera exinde Ecclesiæ mutuata sunt, & quotidie mutantur, ut Ecclesiæ fiant. Ac per hoc & ipsa apostolica depurantur, ut joboles apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad originem suam censeatur necesse est. Itaque tot, & tanta Ecclesiæ, una est illa ab Apostolis, prima, ex qua omnes. Sic omnes prima, & omnes Apostolica, dum unam omnes probant unitatem.

Cap. xxi. Heinc colligit. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam que cum illis Ecclesiis apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiciat, veritati deputandam, id sine dubio tenentem quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo suscepit: reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præiudicandam, que sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei.

VIII. Instaurat argumentationem *Tertullianus* hoc pacto ibidem, nullo interposito verbo. Superest ergo ut demonstremus, an hæc nostra doctrina, cuius regulam supra edidimus, de Apostolorum traditione censeatur: & ex hoc ipso, an cetera de mendacio veniant. Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulla doctrina diversa. Hoc est testimonium veritatis.

IX. Antequam hoc veritatis testimonium confirmet, plura Marcionitarum, Valentinianorum sophismata, & mendacia refellit. Opponebant illi, non fecus ac vos, o Lutherani, & Calviniani, Ecclesias posteriores defecisse in pluribus a matricibus, ab apostolicis. Ita ne vero? clamat *Tertullianus*. Defecit Romanensis Ecclesia, perperam tot seculorum intervallo evangelizavit, perperam sacrificavit? Expectabat uxoratum Lutherum, rabidum Calvinum, per quos ab errore liberaretur? Sed loquatur *Tertullianus* ipse cap. xxix. Aliquos Marcio-

nistas, & Valentinianos (aliquos Lutheranos, & Calvinianos) liberanda veritas expectabat. Interea perperam evangelizabatur, perperam credebatur. Tot millia millium perperam tincta, tot opera fidei perperam administrata, tot virtutes, tot charismata perperam operata, tot sacerdotia, tot ministeria perperam functa, tot denique martyria perperam coronata.

X. Ad hæreticos ipsos orationem convertit cap. xxx. Ubi nunc *Marcion*, Ponticus *Nauclerus* Stoicæ studiosus? Ubi nunc *Valentinus* Platonice sectator? Nam constat illos neque adeo olim fuisse Antonini fere principatu, & in catholicam primo doctrinam credidisse (sicuti crediderunt Lutherus, Bucerus, Calvinus, Zuinglius, Ecolampadius, Melancthon, Brentius apud Ecclesiam Romanensem) donec sub Episcopatu *Eleutheri benedicti* (Leonis, & Pauli) ob inquietam semper eorum curiositatem, qua fratres quoque vitabant, semel & iterum fuerunt eiectioni. . . . Hos ut insigniores, & frequentiores adulteros veritatis nominamus.

XI. Iactabant & isti insigniores veritatis adulteri, quemadmodum Lutherani, & Calviniani, se reformare fidei doctrinam ad primævam Ecclesiæ apostolicæ Romanensis splendorem. Quæ mendacia vestra, o Lutherani, & Calviniani, sic labefactat, oraque vestra obstruit *Tertullianus* ibi c. xxxii. Ceterum si que audent inserere se atati apostolica, ut ideo videantur ab Apostolis tradita, quia sub Apostolis fuerunt; edant ergo origines Ecclesiarum suarum. Evolvant ordines Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ apostolicæ census suos defuerunt, sicut *Smyræorum* Ecclesia *Polycarpum* ab *Ioanne* consecratum refert; sicut *Romanorum* *Clementem* a *Petro* ordinatum edit. Proinde ubique & ceteræ exhibent quos ab Apostolis in episcopatum constitutos apostolici seminis traduces habeant. Confingant tale aliquid hæretici. Quid enim illis post blasphemiam illicitum est? Sed etsi confinxerint, nihil promovebunt. Ipsa enim doctrinæ eorum cum apostolica comparata, ex diversitate, & contrarietate sua pronuntiabit, neque Apostoli alicuius auctoris esse, neque Apostolici: quia sicuti Apostoli non diversa inter se docuissent; ita & Apostolici non contraria Apostolis edidissent, nisi illi qui ab Apostolis desciverunt, & aliter predicaverunt.

Ad hanc itaque formam provocabuntur ab illis Ecclesiis, qua licet nullum ex Apostolis, vel Apostolicis auctorem suum proferant, ut multo posteriores, qua denique quotidie instituantur; tamen in eadem fide conspirantes, non minus apostolica deputantur pro consanguinitate doctrinae. Ita omnes haereses ad utramque formam a nostris Ecclesiis provocatae, probent se quaquam putant apostolicas. Sed adeo nec sunt, nec possunt probare quod non sunt; nec recipiunt in pacem, & in communicationem ab Ecclesiis quoquomodo apostolicis: scilicet ob diversitatem sacramenti nullo modo apostolicae.

XII. Huic argumentandi methodo insistendum contra haereticos omnes docet Tertullianus. Quod ut altius mentibus infigat, sic persequitur cap. xxxv. His definitionibus provocata a nobis, & revicta haereses omnes, sive quae posterae (ut Lutheranae & Calvinianae) sive quae coaetaneae Apostolorum, dummodo diversa sive generaliter, sive specialiter notata ab eis, dummodo praedamnatae, audeant respondere & ipse aliquas eiusmodi praescriptiones adversus nostram disciplinam. Si enim negant veritatem eius, debent probare illam quoque haeresim esse eadem forma revictam qua ipse revincuntur: & ostendere simul, ubinam quaerenda sit veritas, quam apud illas non esse iam constat.

XIII. Quae omnia ut confirmet, iterum ad Ecclesiarum successionem Marcionitas, & Valentinianos, posterosque Lutheranos, & Calvinianos provocat, sic eos adoriens cap. xxxvi. Age iam qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuae, percurrere Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsa adhuc cathedra Apostolorum suis locis praesidentur; apud quas ipsa authentica littera eorum recitantur, sonantes vocem, & representantes faciem uniuscuiusque. Proxima est tibi Achaia . . . Si autem Italia adiacet, habemus ROMAM, unde nobis quoque auctoritas praesto est. Ista quam felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: ubi Petrus passioni dominicae adequatur, ubi Paulus Ioannis exitu coronatur, ubi Apostolus Ioannes, postea quam in laeum igneum demersus nihil passus est, in Insulam relegatur. Videamus quid dixerit, quid docuerit, quid cum Africanis quoque Ecclesiis contesserit . . . Legem, & Prophetas cum evangelicis, & apostolicis litteris miscet, & inde potat fidem, eam aqua signat, sancto Spiritu (non privato Lutherico) vestit, Eucharistia pascat, martirio

exhortatur, & ita adversus hanc institutionem neminem recipit. Haec est institutio, non dico iam, qua futuras haereses praenuntiabat, sed de qua haereses prodierunt. Sed non fuerunt ex illa, ex quo facta sunt (erigite aures, o Lutherani & Calviniani) adversus illam. Etiam de olive nucleo mitis, & opima, & necessaria asper oleaster exoritur: etiam de papavere fici gratissima & suavissima ventosa & vana caprificus exurgit. Ita & haereses de nostro fructificaverunt, non nostra, degeneris veritatis grano, & mendacio silvestres.

XIV. Cap. xxxvii. concludit tandem sermonem suum Tertullianus. Si haec ita se habent, ut veritas nobis adiudicetur, quicumque in ea regula incidimus qua Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit, constat ratio propositi nostri, definiens non esse admittendos haereticos ad invidiam de Scripturis provocationem, quos sine Scripturis probamus, ad Scripturas non pertinere. Poterat ne Tertullianus luculentius, validiusque Lutheranorum, & Calvinistarum effugia pracludere, eorumque labefactare commenta? Nec reponant Protestantibus, se haereticos non esse. Quoniam ex omnibus haereticis nemo unus se haeticum fassus est. Verum Tertullianus uno verbo Protestantibus, sicut & ceteros omnes haereticos evincit, Secti estis, o Protestantes, ab Ecclesia Petri, cui coniuncti eratis. Ergo haeretici. Audite Tertullianum sic ibi suam persequentem orationem. Si enim haeretici sunt, Christiani esse non possunt, non a Christo habendo, quod de sua electione SECTATI (SECTI) haeticorum nomine admittunt. Ita non Christiani nullum ius capiunt christianarum litterarum, ad quos merito dicendum est: (N. B.) Qui estis? quo modo, & unde venistis? (o Protestantes.) Quid in meo agitis non mei? Quo denique Marchion (Luthere) iure sylvam meam cedis? Qua licentia Valentinie (Calvine) fontes meos transveritis? Qua potestate Apelles (Bucere) limites meos commoves? Quid hic ceteri (Protestantes) ad voluntatem vestram seminat, & pascat? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines formas ab ipsi auctoribus quorum fuit res. Ego sum heres Apostolorum. Sicut ceteri testamenti suo, sicut fidei commiserunt, sicut aliuverunt, ita teneo. Vos certe exheredaverunt semper, & abdicaverunt ut extraneos, ut inimicos. Unde autem extranei & inimici Apostolis haeretici, nisi ex diversitate doctrinae, quam unusquisque (spiritu pri-

privato Lutherico) adversus Apostolos aut protulit, aut recepit?

XV. Haecenus Tertullianus, cuius plurima alia brevitate gratia omitto. Quo se nunc recipere Protestantibus possunt, sane non video. Illi ad Scripturas appellant. Tertullianus reponit: Vos ab Ecclesia Romana apostolica, in qua baptisma, & fidei doctrinam susceperitis, secti, exheredati tamquam filii concubinarum estis. Nostra est Scripturarum possessio, nostra illarum interpretatio. Unica patet Protestantibus latebra, videlicet quae hucusque ex Tertulliano recitavi, sententiam esse Tertulliani propriam, quam floccifaciunt, improbantque. Hoc est unicum, quo se recipiant, asylum. Ut ex hoc etiam asylo eos eiiciam, ad factum omnibus evidentissimum causam appello. Omnes ad unum Ecclesiae Apostolico-Romanae a primo ad haec usque saecula Patres, Irenaeus, Origenes, Cyprianus, Basiliius, Chrysostomus, Augustinus, Ambrosius, Leo, Vincentius Lirinensis, Gregorius, Damascenus, Bernardus, Thomas, Bonaventura, omnes ad unum Theologi hanc Tertulliani doctrinam adoptarunt, confirmarunt. Eadem semper usi sunt adversus quosque haereticos sectos a Petra apostolica. Nisi factum istud verum luculentumque sit, herbam porrigere, faecesque submittere Lutheranis, Calvinianisque sponte volo. Alterutrum ergo fateantur oportet. Aut omnes Ecclesiae Patres sex priorum saeculorum, in quibus coruscasse Romanam fatentur, errarunt, dum controversias de religione non ad solam Scripturam, sed simul ad apostolicas traditiones, ad Ecclesiae iudicium revocarunt; aut errant Protestantes statuentes sola Scriptura, excluso Ecclesiae iudicio, reiectisque traditionibus, dirimendas esse tales quaestiones.

XVI. Plura adicienda hic essent contra Calvinum, hominem sane mendacissimum, qui fide mala negat, Augustinum hanc, quam ex Tertulliano tradidimus, doctrinam propugnare. Verum nimis proluxa oratio evaderet, si omnia refellere Calvini deliria vellem. Legantur Augustini Lib. contra epist. Fundamenti cap. v. & Lib. XXVIII. cap. II. & Lib. XXXIII. cap. VI. contra Faustum, & Lib. de utilit. credendi, & epist. xlvi. ad Vincentium, & Lib. III. de Doctr. Christ. cap. v. & innumera alia loca; Vel ipsi honesti Protestantes, qui laudata Augustini opera legerint, si partium studio renuntiare voluerint, fate-

buntur iure me mendacii postulare Calvinum.

§. III.

Inviectis argumentis ostenditur necessitas definitionis Ecclesiae in fidei controversiis dirimendis.

I. Primum omnium memoria repetendum est quod supra indicavi contra mendacia Protestantium, qui conculcatis cuiusque honestatis, & sinceritatis regulis calumniantur, nos hominum iudicio divinas Scripturas subiicere. Catholici omnes suscipiunt Scripturam sanctam divinitus inspiratam, eiusque infallibilem veritatem a Deo esse, non ab Ecclesia. Scriptura sancta norma infallibilis est, iuxta quam Ecclesia fidei controversias dirimit. Ipsa subiecta est divinis Scripturis, sanctis, divinisque traditionibus, ad quarum amussim controversias dirimit. Illa utpote mater nobis panem porrigit, & testatur hunc panem, hoc verbum esse divinum, eiusque legitimum germanumque sensum, ne circumferamur omni doctrinae vento, ne ab haereticis, qui scorpionem pro pane tribuunt, seducamur. Ipsa nobis custodit sacrum Scripturarum depositum contra fures Protestantes, qui epistolam Iacobi, libros Iudith, Esther, Ecclesiastici, Machabaeorum, rapere perentant. Calumnia ergo impudentissima, viris Protestantibus digna, est, Ecclesiam catholicam sibi subiicere Scripturas. His calumniis, & fabellis illorum desperata causa nititur. Ad rem.

II. Paucis nunc argumenta perstringam quibus iudicii Ecclesiae necessitas in dirimendis fidei controversiis demonstratur. Et primum divina Scriptura duplicem sensum habet, litteralem unum, spirituales alterum. Littera occidit, & spiritus vivificat, inquit Paulus Apostolus. Littera occidit Iudaeos, qui Scripturarum oracula de Christi adventu in litterali sensu acceperunt. Littera occidit omnes haereticos. Subelliani unam solam divinam personam admittebant, quam tribus nominibus Patrem, Filium, & Spiritum sanctum appellabant propter diversa officia. Ariani Christum non esse Deum: sed Deo inferiorem contendebant, secundum litteralem sensum explicantes illud Ioan. xiv. Pater maior me est. Manichaei vetus testamentum pugnare cum novo effutiebant. Pelagianum negabant peccatum originale, & Scri-

pturarum testimonia & argumenta adeo speciosa afferebant, quæ ipsi Augustino negotium faceferent. Omnes isti, & innumeri alii hæretici littera occisi perierunt. Scriptura ergo secundum externum litteralem sensum nequit esse seipsa iudex infallibilis propter litigantium diversa ingenia.

III. Sensus quoque Scripturæ sanctæ sæpe obscurus est, intellectuque difficilis, quem variis percipere modis homines possunt, & re ipsa percipiunt, ut experientia constat. Ergo Scriptura ipsa elinguis, iudex inter homines litigantes esse nequit: iudex enim clara voce edicere debet hunc sensum esse verum, alterum falsum. Si hoc Protestantes negant, dementes sunt.

IV. Nec est quod opponant, sensum obscurum unius textus sancti declarari per alium Scripturæ textum perspicuum posse. Si ita res est; cur Calvinistæ, & Lutherani non declarant hæc verba. *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus*, per alia Scripturarum loca? Cur finem suis gravissimis controversiis non imponunt post duo sæcula? Nullam mihi admirationem ingerunt dissidia Lutheranorum, Calvinistarum, aliorumque hæreticorum omnium super hoc aut illo textu Scripturæ. Immo attenda humane mentis imbecillitate, sublato iudice vivo, necessario lites istæ ardent. Ecqui fieri potest ut vi horum dumtaxat, *Hoc est corpus meum, Lutherani revincant Calvinistas*, demonstrentque hæc verba significare præsentiam realem Christi simul cum panis substantia? Litigant Catholici, & Calvinistæ super hoc symboli articulo, *Descendit ad inferos*. Verum, & localem Christi descensum significare hæc verba defendunt Catholici; clarum hunc textum esse nos asserimus; negant Calvinistæ. Quis litem dirimet? Nonne omnes hæreses ex diversa Scripturarum intelligentia ortæ sunt? Nonne idem Scripturæ textus, qui uni litigantium parti est perspicuus, alteri est obscurus? Ergo delirat Calvinus, delirant Protestantes omnes, dum per solam Scripturam dirimere lites contendunt.

V. Ut dixi, & dicendum sæpius est, non miror Protestantes dissidere a Catholicis in articulis de reali Christi præsentia, de iustificatione, de cultu imaginum, de sacrificio, aliisque. Immo de horum aliquo vix cum illis disputationem inirem. Qui enim acumine, & eruditione præstant, possunt errores ipsos quibusdam fucis depingere. Verum in capitali controversia, ex qua unica ceteræ pendent, se mentis sanitate carere, & ma-

nifestos fatuos se produnt. Lutherani, & Calvinistæ una conveniunt, solam Scripturam esse iudicem controversiarum. Deinde mutuo disputant de reali præsentia Christi in Eucharistia, de baptismo parvulorum, de prædestinatione, de exorcismo. Si clara, & luculenta super his punctis Scriptura est, cæci & perveraces Lutherani, & Calviniani sunt, qui confundant lucem cum tenebris, amarum cum dulci. Si obscura est Scriptura; ergo fatui sunt asserentes esse splendidissimam. Eorum matua a duobus sæculis manifesta dissidia evidentissime evincunt delirantes illos esse, dum asserunt sola Scriptura dirimi controversias fidei posse.

VI. Edisserant Protestantes. Sequentes controversias quomodo ex Scriptura definiunt. I. Libri Canticorum, Iudith, Esther, Ecclesiastici, alique divini sunt, aut apocryphi. II. Sacramenta novæ legis septem, & non duo tantum. III. Ubinam Scriptura nomen sacramenti tribuit baptismo, & Eucharistiæ? & tamen de matrimonio dicitur in Scriptura: *Sacramentum hoc magnum est*: Ephes. v. IV. Exorcismus, & aliæ ceremoniæ in baptismo a Catholicis, & Lutheranis adhibentur: eas reiiciunt Calvinistæ. V. Disputant mutuo Lutherani, accipiant ne infantes in baptismo, an in exorcismo fidem actualem? VI. An baptizati ab hæreticis sint rebaptizandi? VII. An baptismus una, vel trina immersione conferendus sit? VIII. An B. Maria virgo post partum manserit? Nam sola Scriptura sancta dirimere has controversias valet?

VII. Quid quod ipsa Scriptura sancta ad iudicem, quem Deus designat, fidei controversias dirimendas deferri iubet, ut manifeste habetur Deuter. xvii. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perpexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram; & iudicium intra portas tuas videris verba variari; surge, & ascende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore: quæresque ab eis; qui iudicabunt tibi iudicii veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit Dominus, & doxerint te iuxta legem eius; sequerisque sententiam eorum: nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbia erit, nolens obedire Sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis, morietur ille.* Non solum controversiæ legales, sed etiam fidei, defini a iudi-

ce, in hoc testimonio præcipitur. Nam non minus de fide quam de legalibus controversiis identidem excitabantur. Idque patet tum ex pena mortis infligenda illi qui resisteret definitioni: *Morietur homo ille*: tum ex alio textu Paralip. II. cap. xix. *Omnem causam qua venerit ad vos fratrum vestrorum..... ubicumque questio est de lege, de mandato, de caeremoniis, de iustificationibus, ostendite eis, ut non peccent in Dominum, & non veniat ira super vos, & super fratres vestros. Amarius autem Sacerdos & Pontifex vester in his que Deum pertinent, presidebit.* Controversiæ autem fidei maxime, ad Deum pertinent. Controversia fidei potissima erat de adventu Messie. Et hæc dirimenda ad Concilium deferrebat, ut narrat Matth. cap. xi. *Audiens autem Herodes Rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo; & congregans omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei; In Bethleem Iudæ: sic enim scriptum est &c. Sacerdotes, ut dubitationem definiunt, Concilium convocarunt, Scripturas investigarunt, & ad normam infallibilem Scripturarum definiunt. Nonnulla opponere Protestantes solent, ut ostendant veteris testamenti Pontifices sæpe errasse, sed quia trita, & millies contrita sunt, ea pretereo.*

VIII. Praxis apostolica successionis commenta Protestantium penitus labefactat. Controversiam de circumfisione definire Apostoli, Concilio Hierosolymitano convocato, in quo liti finem imponere hac decisione: *Visum est Spiritui sancto, & nobis nihil ultra imponere &c.* Sublatis morte Apostolis, semper Ecclesia definivit controversias ad fidem attinentes, ut manifestum est. Nonne ipsi Lutherani, & Calvinistæ ultro fatentur, Sabellium, Arium, Nestorium, Eutychem, Dioscorum, Macedonium, Pelagium, aliosque plures iure damnatos esse? Nisi Ecclesia sententiam in præfatos, aliosque hæreticos dixisset, hæretici illi in Ecclesia essent, & controversiæ indefinitæ etiamnum arderent. Continuo ac Ecclesia anathema in eodem dixit, secti a successione apostolica, ut hæretici habitus semper finire.

IX. Tandem exemplo quo lites civiles dirimuntur, systema protestantium improbat, tamquam humana societatis paci, & tranquillitati infestum. Conditæ sunt civiles leges. Perspicuæ plurimæ sunt. Hæc perspicuitas non impedit quominus homines eadem varios in sensus trahant, litæque

acerrimas sibi mutuo intentent. Quis lites & controversias dirimet? Leges ipsæ, quantumvis perspicuæ? Nonne quælibet pars a se stare legis sensum, quemadmodum in controversiis fidei quælibet secta sibi favere Scripturam sanctam, contendit? Nonne tamdiu lites ardent, quamdiu iudex non definit pro hac, non pro illa parte legem stare? In hoc civili iudicio tribuit ne iudex legi auctoritatem? Sibi ne legem subicit? An si iudex contra legem iudicaret, non appellaretur ad supremum tribunal, cui tandem obediendum esset? Quid ergo calumniantur Protestantes, nos hominum iudicio divinam Scripturam subicere, cum dicimus Ecclesiam fidei controversias definire iuxta infallibilem Scripturæ divinæ normam? Quid blaterant, Ecclesiam auctoritatem Scripturæ tribuere, cum nihil de fide definire Ecclesia possit, nisi quod Scripturæ, aut divinæ traditioni consentaneum agnoscat? Supremæ potestates possunt temperare, mutare, minuere leges a se conditas. Nihil vero Ecclesia Scripturarum, divinarumque traditionum imminuere, augere, aut mutare valet; sed solum germanum earundem sensum interpretari, declarare, & definire potest, Spiritus sancti lumine affulgente. In controversiis civilibus litigantes non astringuntur mente credere, iudicium latum in tribunali esse verum: quia eiusmodi iudicia res exteriores respiciunt. Fidei controversiæ, quid mente credendum sit, spectant. Nisi iudicia Ecclesiæ infallibilia essent, vana omnino forent. Idcirco Christus suam protectionem eidem, ne erret, promisit, ut supra ostensum est. Ergo quemadmodum portentosum esset, & sibilis excipiendum systema illud quod sublata de mundo iudicum potestate in finiendis civilibus controversiis, litigantes iudices constitueret; ita potiori iure fatuum, & chimericum est systema Protestantium, qui solas divinas Scripturas, excluso Ecclesiæ iudicio, indices constituunt in definiendis fidei controversiis.

§. IV.

Auctoritate Ioannis Lochii, *celebris apud Anglos Philosophi, Protestantes ridicularii, & communi sensu destituti in hac cum Catholicis controversia revincuntur.*

I. Ioannes Lochius in suo opere inscripto, *Le Christianisme raisonnable, & communi sensu destituti in hac cum Catholicis controversia revincuntur.*

nis, Arianis, Nestorianis, Socinianis, Lutheranis, Calvinianis, Anabaptistis, Arminianis, Remonstrantibus, ceterisque omnibus, qui credunt Deum & Christum Messiam Dominum & Regem. Nullum alium articulum necessario credendum Christum in Evangelio præcepisse contendit. Ceteros omnes articulos, & sacramenta quisque credere, aut reiicere, prout ipse sincere existimaverit contineri, aut secus in Scriptura, iure valet. Nonne, inquit, continuo ac Gentilis, vel Iudæus credit Christum ut Messiam, Deumque cæli & terræ conditorem, Christianus audit? Hi ergo duo articuli soli constituunt Christianum. Ceterum consulere postea Scripturas divinas debet sincero animo discendi quidquid in eisdem aut credendum, aut agendum præcipitur. Quæ existimat revelata esse a Christo in Evangelio, credere debet; quæ secus iudicat, reiicere, quæcumque illa sint, sive sacramenta, sive alia dogmata. Heinc infert, iniuste unam sectam aliam improbare, & in eandem anathematata dicere: fatuos declarat Lutheranos, qui a propria communione excludunt Calvinianos; & dementes Calvinistas se a Lutheranis separantes. Solis Catholicis Romanis hoc excommunicandi ceteras sectas omnes privilegium adiudicandum foret, si, inquit, istorum hypothesis (infallibilitatis, quam Ecclesiæ tribuimus) vera esset. Hoc suum systema aut admittendum a Protestantibus ait, aut cum Catholicis Romanis confitendum, non Scripturam solam, sed Ecclesiam iudicem esse controversiarum.

II. Hoc itaque pacto *Lochius* alloquitur Protestantibus in citato opere, cui adiecta dissertatio est, quæ universum systema completitur. Pauca transcribam latine ex gallico idiomate versa. „ Quid? Clamabit (inquit pag. 368.) quisque Protestantium suæ sectæ zelo ardens, qui que fidei articulum sibi constituit anathematizandi omnes qui suæ Ecclesiæ dogmata reiicit. *Fieri ne potest ut (Protestantes) admittant principium istud (Lochii) quo omnium hæresum genere Ecclesia christiana fœdatur?* Nihil iracundiæ, rogo vos. Passionis impetus nullam umquam litem composuit. Nonne verum est, sanctam Scripturam unicam esse debere fidei christiana regulam? An non verum, nullum nunc in terris reperiri Scripturæ sanctæ interpretem infallibilem? Omnes Protestantes de his duobus principiis conveniunt. Porro si ea sincere probant, sicuti millies & millies eadem propugnaverunt tum in eorum sermonibus, tum in con-

fessionibus fidei, tum in libris editis adversum Catholicos-Romanos: concedant necessum est, cuilibet Christianorum æquale ius seipso interpretandi Scripturam sanctam. Fateantur oportet, eandem doctrinam respectu unius illam videntis in Scriptura, esse articulum fidei, secus respectu alterius, qui illam in Scripturis non esse existimat. Heinc necessario consequitur, nullum Protestantibus ius inesse diffamandi, excommunicandi, & hæresis notam inveniendi illis qui post diligens Scripturarum studium, diversa prorsus vident ab iis quæ vident Protestantes. Esto exemplum. Vos protestantes invenitis in Scripturis consubstantiationem, ubiunitatem Iesu Christi corporis, prædestinationem absolutam. Hæc credenda vobis sunt. Huic fidei renuntiare haud valetis, quoniam Scripturam vos respicitis ut infallibilem fidei vestræ regulam. Verum si ego hæc ipsa dogmata reiiciam, quia in Scripturis illa non invenio; nego vos in me irruere iure posse, inque infamare, & ut detestandum, atque diabolo & eius angelis devotum hæreticum damnare. Hoc mihi paradoxon est. Nisi præsumatis ut pro æterna obtinenda salute ego credere astringar reipsa in Scriptura reperiri omnia illa dogmata, quæ vos videtis, secus ego. Quod si hoc a me postulatis, cur iubetis ut ego Scripturam legam, omniaque expendam, & id teneam quod bonum est, quemadmodum S. Paulus luculenter præscribit? Cur potius catalogum mihi non porrigitis omnium dogmatum quæ vos contineri in Scripturis sanctis existimatis, ut liber sum ab illis credendis, ut falsè aiebat Comes de Grammont? Quid dogmata expiscari ego debeo in Scripturis, in quibus forsitan illa non inveniam, si mihi æque credenda illa sunt, sive inveniam, sive secus?

„ Rursus, quo fundamento exigitis ut ego credam aliquod in Scripturis reperiri dogma, si ego illud in eisdem non deprehendo? Forsitan auctoritate vestra nixus? Quia vos estis Doctores, Professores, Prædicantes, qui linguas Arabicam, Græcam, Hebræam, Latinam, Syriacam callatis, qui ingentia controversiarum theologiarum volumina edidistis? At numquid homines nihilofecius non estis errori obnoxii? Iure ergo destituti estis me astringendi, ut vi auctoritatis vestræ credam hæc & illa dogmata in Scripturis contineri, nisi ego ipse in eisdem illa videam. Ut ad id me

„ cogat.

„ cogatis, Dei, qui nec falli, nec fallere potest, auctoritate egetis. Clarius loquar. „ Ut iure me ad credendum cogatis consubstantiationem, ubiunitatem corporis Christi, prædestinationem absolutam, alioque fidei articulos, quos tanto ardore defenditis, quosque ego in Scripturis non invenio, necessum est ut miraculis, iis similibus quæ Iesus Christus, eiusque Apostoli patrarunt, mihi ostendatis interpretationem, qua exponitis sanctos Scripturæ textus, in quibus vestros fidei articulos contineri existimatis, esse ita authenticam, ut sunt textus ipsi. Animadvertite, amabo vos, mihi animus haud est onus vobis imponendi, ut miracula patretis, quo iure amplectamini dogmata quæ in Scripturis reperitis. Adeo longe ab hoc abusum, ut contra asseram, vos obstrictos esse ad credenda illa dogmata quæ certo doceri existimatis a Iesu Christo, & suis Apostolis in Scripturis. Verum subdo, si ego hæc dogmata in Scriptura non deprehendo, nullum vobis inesse ius me obstringendi ut illa credam, nisi saltem mihi palam faciatis luculentissimis miraculis vos (Protestantes) a Deo missos esse, ut eius nomine annuntietis hominibus interpretationem qua exponitis hos aut illos textus, quibus dogmata vestra confirmatis. Quo in casu eo obsequio interpretationem vestram suscipere debeo quo ipsam Scripturam sanctam amplector.

„ At vos reponitis: *Cur sic ad incitas nos redigis? Quid est quod doctrinam nostram redigere ad questionem debeamus, quam infallibilem in nostris Scripturæ sanctæ interpretationibus credimus?* Illud certum est, vos Protestantes contendere haud posse ut vestræ interpretationes suscipiantur tamquam infallibiles. At vix ego recordabar, vos, ut mihi videretur, istius principii oblitus esse. Ut ut sit, in præsens illud omnino conceditis, omni restrictione sublata. En quod mihi sat est, ut omnia iura mea resumam. Quoniam si verum habet, vos decipi in explicandis Scripturis sanctis posse; hæreticus iam ego non sum, si reiiciam dogmata quæ vos, secus ego, in Scripturis videtis. Heinc necessario consequitur, vos iniuria summe obstringere ut credam consubstantiationem, ubiunitatem corporis Iesu Christi, prædestinationem absolutam, & cetera quæ vos in Scriptura videtis, quæque ego haud video &c.

„ Tandem, si verum est, Scripturam esse

„ unicam regulam fidei christianæ, quemadmodum omnes Protestantes profitentur se credere; quo iure possunt illi excommunicare, & ad inferni flammam damnare discipulum Iesu Christi, qui pro fidei articulo habet, ea credenda esse quæ ipse existimat in Scriptura sancta contineri? Hoc est quod non capio, Quamvis hæc doctrina opposita sit principiis Lutheri, & Calvinii, aut definitionibus Concilii Nicæni, aut Synodi Dordrechtanæ, aut Confessionis Augustanæ, nequeo non illam videre in Scripturis, quousque illam video, & nequeo non illam credere usquequodum sincere convictus sum revelatam eam esse a Iesu Christo, aut a suis Apostolis; nisi teneam uno in sensu intelligere Scripturam, & in alio contrario illam credere: illam explicare, ut Arminenses, aut Anabaptistæ, eamque credere in sensu quem eidem affingunt Lutherus & Calvinus. . . . Si fides mea e. g. non alio fundamento, quam auctoritate Lutheri niteretur; si in illius verbo ego reciperem dogmata quæ ipse reperiit in Scripturis, quin persuasus essem illa revelata esse a Iesu Christo, & a suis Apostolis, non evaderem discipulus Iesu Christi, sed discipulus Lutheri; & tum non Iesu Christi verbum, sed verbum Lutheri acciperem in regulam fidei meæ &c.

„ Plures Theologi opponent, me haud recte ratiocinari. Revera nemo Christianorum, ut salvus fiat, tenetur credere ea omnia quæ crediderit Lutherus, & Calvinus: quin opposita his magnis viris credere valet. At sunt certi fidei articuli ab omnibus Christianis credendi, certa dogmata fundamentalia, quorum professio unam ab altera communionem secernit, quæque nemo revocare in discrimen potest, quin fiat hæreticus, & omnibus Ecclesiæ suæ censuris dignus. Hæc oppositio seipsa corrui. Si Scriptura est unica fidei nostræ regula, ut penes omnes Protestantes convenit, articuli isti propositi sint conceptis verbis in Scriptura necessum est. Quo in casu omnes qui credunt in Christum Iesum, illos suscipere. . . . Si Calvinianus vellet in articulos fundamentales erigere interpretamenta quibus ipse exponit Scripturæ loca, Lutherani, & Arminiani eodem iure poterunt sua commenta, tamquam dogmata fundamentalia, tamen opposita proponere, immo propinquiora Spiritu sancto: immo id præstare pro ingenio ceteri omnes poterunt, quoniam singulis

„ pro-

propria dogmata conformiora, quam illa Arminianum, Calvinistarum sancto Spiritui apparent.

Accedit actum esse de vulgi salute, si fides dogmatum horum fundamentalium necessaria ad salutem sit; cum tamen non minus pro rudis populi, quam pro Theologorum salute mortuus Christus sit.

Quandoquidem si excommunicari, & anathematizari illi debent ut hæretici qui hæc dogmata fundamentalia in sensu a Theologis huius, aut illius societatis exposita non credunt; rudis populus, qui eadem vix intelligit, nedum credit, in peiori reperitur statu quam illi qui hæc dogmata reiiciunt, quia in Scripturis illa non reperiunt.

Aliis rationum momentis possem hanc de articulis fundamentalibus doctrinam, quam tanto strepitu Protestantium Societates iactant, labefactare. Sed consultus mihi est te remittere ad secundam partem *Christianismi rationabilis*, ubi invenies has rationes vi summa expositas.

Pag. 379. Protestantes testantur, se non esse infallibiles in Scriptura sancta interpretanda. Ipsi te ad illius libri lectionem mittunt, ut tuæ fidei articulos inde haurias. Et interim communiter absque misericordia te damnant, si aliquod suorum Theologorum dogma reiicias: quamvis eiusmodi doctrinas non ob aliud respuas, nisi quod tibi pugnare videntur cum spiritu Auctoris Scripturæ sanctæ, vel quia in hac invenire easdem nequis. Quo nihil sane absurdius, ut iam demonstravi.

Catholici Romani in ratiocinio sibi magis constant. Ecclesia Romana, inquit illi, est infallibilis. Christus Iesus potestatem ei dedit regendi fidelium conscientias, eosque imbuendi in omni veritate ad salutem necessaria. Veri igitur Christiani necessario huius Ecclesiæ definitionibus se submittere astringuntur. Has illi reiicere nequeunt definitiones, quin sint rebelles ipsi et Christo Iesu, qui huius Ecclesiæ ore loquitur. Iure ergo Ecclesia Romana illos excommunicat qui amplecti renuunt suam doctrinam. Iuste illa in istos anathemata vibrat, & Satanae devovet, ut hæreticos, infideles, & apostatas, qui iugum Iesu Christi Domini & Magistrum excusserunt. Consequentia est ineluctabilis. Nemo inficiari illam potest, semel admissio principio unde necessario manat. Sed illud in quæstionem vertitur, sit ne Ecclesia Romana infallibilis, & num

Christus Dominus facultatem eidem tradiderit fidelium conscientias regendi: eosque instruendi in omni veritate ad salutem necessariam. Si id palam fieret, dubio procul infallibilitas Romanæ Ecclesiæ articulus esset fundamentalis, quem necessario Christiani omnes admittere tenerentur.

III. Hactenus Ioannes Lochius, cuius rescribere argumentationes volui. Quorsum? Quod aliquid novi contineant? Quod efficacius propositæ sint quam a duobus sæculis fuerunt a Catholicis Romanis Protestantibus obiectæ? Minime gentium. Quorsum ergo? Ut videant, & confundantur Protestantes, audientes celebrem ex eorum societate Philosophum, & quidem acutum & doctum, & magnæ apud eos famæ, confirmare ut vera omnia prodigiosa absurda quæ evidentissime consequuntur illorum systema. Eos non latet, Lochium impium fuisse, tamen incredulitatem suam abscondere satagat in hoc suo *Christianismo rationabili*. Sed protestantici systematis fatuitas, & absurda quæ illud comitantur, adeo sunt luculenta, ut vel ab ipsorum impiorum ore veritatis confessionem extorqueant. Alterutrum ergo, o Protestantes, deglutendum vobis est, non modo Catholicorum omnium, sed vel ipsorum Lochii, Collins, aliorumque Deistarum voce. Aut in vestras Ecclesias recipere Nestorianos, Arianos, Eutyrianos, Macedonianos, Pelagianos, Arminianos, Socinianos, Anabaptistas, omnesque christianas sectas schismaticas, & hæreticas debetis: aut reiiciendum est principium vestrum, a duobus sæculis propugnatum, videlicet *solum Scripturam sacram esse controversiarum fidei regulam & iudicem*. Nulla hic evadendi latebra. Quid hicicis, o Lutherani? Non modo Calvinianos, quorum dogmata tanto zelo execrati estis, in vestram recipere communionem astringimini: non modo, o Calviniani, fœdus cum Lutheranis in religionis negotio inendum vobis est: sed vos omnes Protestantes admittere debetis Ecclesiam monstruosam constitam ex omnibus sectis hæreticis, & schismaticis, quæ hactenus fuerunt, eruntque impostero sub nomine christiano. Hæc portentosa absurda necessario consequuntur principium vestrum. Ergo aut tollendum de medio principium quod tam horrendos parit abortus: aut monstruosi abortus admittendi, & in sinu Ecclesiarum vestrarum nutriendi. Ex fructibus planta dignoscitur. Venefici sunt fructus: ergo venefica planta. Ergo aut admittendum systema Ecclesiæ Romanæ

aut

aut probandum systema Lochii. Ergo aut Lochiæ fieri Lutherani, & Calviniani debent, aut Papiæ. Nulla hic ad effugium rima. Chimericum inventum de articulis fundamentalibus, quam sit ridicularium, ex ipso Lochio, nedum ex Catholicis demonstratum est. Quæ Lochius contra principium infallibilitatis Romanæ Ecclesiæ cum ceteris Protestantibus obtrudit, mox profligabo.

§. V.

Diluuntur Protestantium vana sophismata.

I. Primum potissimumque sophisma, quod Protestantes contra Catholicos totis lateribus exaggerant, eo pertinet, ut evincant, neque penes Catholicos ipsos convenire, ubinam Ecclesiæ infallibilitas sita sit. Ne sophismatis vim declinare videar, illud referam ipsis verbis, quibus proponitur a *Simeone Episcopo*, viro sane acutissimo, & nitida scribendi ratione prædito. At quo acutior & eruditior, eo ob desperatam quam defendit, causam incredibilia paradoxa promit. Hæc est ergo illius arguatio *Tom. I. de labyrintho seu circulo pontificio cap. iv.* cuius hæc est thesis: *Pontificios non posse ostendere, quamvis illa Ecclesia sit quæ errare non potest.* Probat vero hoc pacto. „Impossibile ipsis est argumentum aliquod apodycticum, seu demonstrativum proferre, quo sibi, aut ulli alii homini a partium studio alieno persuadeant, non dico Romanam, sed Ecclesiam errare non posse.“

II. Audistis? Ex ungue leonem, ex proæmio cetera collige. Nulla Christi Ecclesia, sive universalis, sive particularis, ab errore immunis est. Ergo universa Christi Ecclesia sentina est omnium errorum quibus omnes homines, cælesti lumine, divinoque præsidio destituti, obnoxii sunt. Audiamus probationes.

III. „Hæc duo sic evinco. Quod ad primum membrum sic interrogo Pontificiam. Cum dicis Ecclesiam, vel Romanam Ecclesiam errare non posse, quid tum intelligis per Ecclesiam? Num Christianos in genere, qui Iesum Christum habent pro Salvatore suo, & se sanctis eius præceptis subiciunt, ut ne unus quidem eorum errare possit? Negabis dubio procul. Singuli enim eorum seorsim, immo omnes simul coniunctim considerati errare possunt: omnes enim sunt membra unius corporis, quod caput visibile habere debet, a quo

omnes vitam spirituales, sensus, & affectus sanctos accipere debent.“

IV. Hoc tamquam firmum certumque principium a Catholicis concessum præmittit, omnem scilicet societatem apostolicam suo visibili capiti coniunctam errare posse. Heinc sic persequitur suam argutationem homo festivus. „Fac ita esse, quid ergo? An Cardinales, Archiepiscopos, Presbyteros, & Doctores Ecclesiam esse arbitraris? Negabis denuo: quum omnes & singuli errare possint, eandem ob causam quam iam indicavimus. An ergo per Ecclesiam intelligis Concilium generale, constans ex omnibus Cardinalibus, Episcopis, & Doctoribus, vel totam Christianorum multitudinem representantibus cuius istud Concilium caput est? Affirmabis? Sed dato hoc, quamvis nulla nitatur ratione, quæram ego ulterius: An ergo credis istud Concilium, ut caput Ecclesiæ, errare non posse quomodocumque congregatum, & quidquid in eo decretum fuerit? Nequaquam, inquit: legitime debet convocatum esse. Per quem? inquam ego. Per Pontificem Romanum, inquit ille. Esto hoc quamvis a ratione sit alienum, & sine fundamento, immo contra primorum Conciliorum praxim statuatur. An istud Concilium eo modo convocatum Ecclesia illa est quæ in decretis statutisque suis errare non potest? An ibi est caput illud Ecclesiæ, in quo nullus cadit error? Hic non nihil hærebit.“

V. Ecur hærebit, mi homo? Quia, sedit, pergam querere, si Concilium quidpiam decreverit absque consensu, immo contra dignitatem Papæ, an in eo errare non poterit? Hic hæreat omnino necesse est. Notum enim est varia antiqua Concilia plura definitivè contra sententiam Romani Pontificis. In scenam revocat decretum Concilii Constantiensis, & aliorum Conciliorum.

VI. Hoc est sophisma quod uno ore obtrudunt Protestantes, illudque verbis *Episcopi* rescribere volui, utpote viri acutissimi, ut intelligant Protestantes sincere nos illorum paradoxa in medium producere, ut evidentius splendeat veritas nostra. Si enim vel ipse *Episcopus* in scribendi arte sane peritus, & acerrimo ingenio ornatus, in hac sua argutatione sophistam leviculum, & rabelam loquacem se prodit; hoc non ex Scriptoris imperitia, sed ex argumenti futilitate proficiscitur.

VII. Sed, antequam levitatem Sophistæ

Epi-

Episcopii patefaciam, lubet pœanas, quos canit, & triumphos, quos post recentiam argutationem iactat, rescribere. Hęc quippe *loc. cit. cap. v. subdit.* „ Ecce quam intricato, atque inextricabili in labyrintho hæreat Papiſta, quod attinet ad primum, & præcipuum fundamentum religionis suæ quod nempe in hunc usque diem dicere nequeat, quænam sit ista Ecclesia, quæ errare non potest, aut quodnam sit caput illud Ecclesiæ errori non obnoxium, nisi multis, & variis Ecclesiis catholicis, & Doctoribus contradicat: nec ullam mens humana rationem excogitare potest, quæ ex hoc errorum labyrintho in viam reducat. Quis enim non sine errore statuet, aut decidet? Fundi expers abyssus est, cui hætenus immersa fuit Ecclesia Romana, nec non omnes ii qui illam Ecclesiam esse arbitrantur, in qua sola salus & potest, & debet obtineri. *Prodeat ex illis aliquis qui hinc cum veri specie, & solidis rationibus extricare se valeat.*

VIII. His lepidulis commentis, & puerorum crepitaculis triumphabundi adversarii nostri plebem excantant, hisque versutis præstigiis miseros populos fascinant. Neminem adhuc septentrionalium hæreticorum legi, qui imposturis & confictis mendaciis Catholicorum dogmata ad invidiam conflandam non adulteraverit. Catholicorum nemo hætenus exposuit, in quo sita sit apostolicæ successionis infallibilitas? In conspectu universæ Reipublicæ litterariæ tam perfractæ mentiri non pudet *Episcopium*, & cum eo *Protestantes* omnes, qui similia impudentiæ portenta divulgant? Similia etiam *Lochius*, & alii omnes crepant.

IX. Tam evidens est Doctores catholicos basilice explicare, in quo sita sit Ecclesiæ infallibilitas, quam sunt manifesta illorum opera. An non omnes Theologi catholici ista docent? Cum Pastores Ecclesiæ suo visibili Capiti coniuncti definiunt aliquem articulum esse a Deo revelatum, eiusmodi definitio infallibilis est, cui fideles omnes subiici debent. Sive aliis verbis, definitio articuli fidei ab ipso Capite prolata, accedente unanimi Pastorum Ecclesiæ consensu, nemine Catholicorum refragante, infallibilis est. Exemplum istius infallibilitatis accessimus ab ipso primo Ecclesiæ nostræ Concilio Hierosolymitano: *Visum est Spiritui sancto & nobis: Act. xv. Expergiscimini, o Lutherani, Calviniani, Arminiani, Remonstrantes, & quotquot estis ab apostolica successione extorres, & cæcira-*

tis velum tandem aliquando abrumpite. An negatis Hierosolymitani Concilii infallibilitatem? Porro idem Spiritus sanctus qui infallibilis illius Concilii decisiones constituit, efficit, efficietque usque ad mundi consummationem omnes posteriores Ecclesiæ nostræ definitiones, simili forma & ordine prolatas. Quid ergo nugaris, o Episcopi? Quid cruciamini, o Protestantes? Si Concilium Hierosolymitanum stetit ex una parte, & Petrus ex altera, ubi tum fuisset infallibilitas? Nugæ protestantiæ hæ sunt, & chimeræ. Ille divinus Spiritus qui infallibilem reddit definitionem ecclesiastici cœtus, corda mentesque Pastorum coniungit cum capite, ut ipsi sicut sapiant omnes, cum necessitas interpretandi fidelibus omnibus divinam doctrinam occurrerit. En articulum infallibilitatis Ecclesiæ nostræ perspicue, & breviter expositum. Nullum, ad hoc quod attinet, inter Catholicos dissidium. Omnes unanimi consensu in hoc conveniunt. Quid ergo versuti vitiligatores articulum, quem omnes Catholici profitentur, confundunt fide mala, & iniqua fraude cum ceteris controversiis quæ disputantur a quibusdam Catholicis, num Concilium sit supra Papam, num Papa solus non accedente consensu Pastorum, sit infallibilis? Ubi hic bona fides? ubi honestas? ubi frons? Si postremum infallibilitatis exemplum petunt, oculos in Tridentinum Concilium intendant. Canones fidei, in hoc Concilio conditos adversus Protestantes, omnes Catholici, nemine discrepante, tamquam a Spiritu sancto dictatos suscipiunt. Quid ergo mentiuntur, neminem adhuc Catholicorum designasse, in quo sita sit Ecclesiæ nostræ infallibilitas? Alias controversias, quas Episcopus tumens, & superciliosus confarcinat, prætereo, utpote a causa nostra alienas. Quid huc pertinet exauctoratio Pontificis Ioannis facta in Concilio Constantiensi? Dum lego Protestantes contra Catholicos disputantes mihi audire videor Hebræos singulos more suo in synagoga canentes, quorum discordantes voces aures bene dispositas offendunt. Similiter, inquit Tertullianus (cuius verba mox dabo) singuli hæretici pro ingenio uno hiatu pugnantia eructant, & gentes invicem dissonas conficiant.

X. Nos articulum infallibilitatis, qua Spiritu sancto afflante & protegente ornata est nostra Apostolico-Romana successio, breviter iuxta ac perspicue exposuimus. Quid si nunc arma in castra protestantica convertamus, illos urgentes, ut paucis nobis exponant

nant suam fidei unitatem, Ecclesiarum originem, successionem apostolicam? Inaudita & horrenda absurda, quæ illorum consequuntur systema, supra ex *Lochio* descripti. Quoniam vero Simon Episcopus in scenam venit, lubet eiusdem verbis Babylonis protestantiæ & reformatæ turbas invicem pugnantem delineare. Nam ipse *Simon Episcopus*, inter Remonstrantes suos hæros celebris, exemplum perhibet synagogarum reformatarum, & protestantium mutuo discordantium. Is in *responsione ad epistolam P. Vadingi Jesuitæ capit. v. de Scripturarum interpretatione* hæc scribit. *Verumtamen ut intelligas nos habere nos damnatorum talem spiritum, eosque quos nos hallucinari, & errare credimus, protinus secludere ab amicitia Dei, & perpetuis ignibus adiudicare: nego consequentiam argumenti tui. Etenim primo fieri posse credo ut in interpretando Scripturæ sensu, quem ego necessarium ad salutem esse credo, ANTIQUA ECCLESIA, idest Patres antiqui erraverint. Tertio fieri posse credo ut quis in interpretando sequatur sensum non tantum falsum, inidoneum, & FUNDAMENTALEM aliquem sensum indigne evertentem, sed etiam talem qui FUNDAMENTALEM VERITATEM DIRECTE EVERTIT, & tamen ut talis non statim amicus Dei esse desinat, aut perpetua mortis reus fiat. Exempli gratia, fieri potest ut quis in interpretatione SCRIPTURARUM sequatur sensum qui statuit OPERA BONA NON ESSE NECESSARIA ad salutem, qui certe sensus fundamentalem veritatem evertit: & tamen NIHIL DUBITO, quin talis salvari possit, & amicus Dei manere.*

VI. Animis nunc adeste, Calviniani, Remonstrantes, Arminiani, & Protestantes omnes. Sub apostasiæ vestra sacrilegæ initium opera bona, ut ad iustificationem disponentia, negastis; at eadem necessaria ad salutem propugnastis. Tandem celebriores doctores, immo duces sectarum vestrarum hanc bonorum operum ad salutem necessitatem perfractæ negant. Quid hiscitis? Errorem hunc *Episcopii*, & Remonstrantium improbamus. Ita ne vero? An non licet cuicumque, clamat *Episcopus*, interpretari Scripturam? An hæc sola, sublatis divinis traditionibus, & iudicio Ecclesiæ Papiſtarum, iudex non est controversiarum nostrarum? Iudex est, inquit *Episcopus*, sententiam menti meæ denuntiat, opera bona ad salutem æternam haud esse necessaria. Vos alio in sensu iudicis istius sententiam intelligitis.

Conc. Appar. Tom. I.

Bene habet. Fauſta vobis adprecamur, inquit Remonstrantes cum suo Episcopo. Opera bona edite, eleemosynas erogate, iuges preces fundite, ieiuniis carnem & concupiscentiam comprimate. Quoniam vox Scripturarum hæc vobis peragenda esse definit. Istius iudicis sententiam ea libertate, quam vosmetipsi mihi donatis, serio ipse expendens, non video illam talia opera mihi imponere. Faceſant a me eleemosynæ, iuges preces, ieiunia, officia caritatis in Deum & proximum, opera misericordiæ, hospitalitatis, & cetera omnia, quæ a Christo præcipi vos iudicatis.

XII. Nulla ergo amplius in Ecclesia Christi schismata, nullæ hæreses. Erravit Apostolus inquiens: *Oportet hæreses esse.* Quoniam secundum Protestantes, cum quisque in suo sensu Scripturas interpretandi iure polleat, nemo damnari ut hæreticus potest, quocumque in sensu illas more suo interpretetur. Sponte ergo sequitur systema *Lochianum*, Ecclesiam nempe protestanticam esse monstruosam Babylonem, conflam ex *Cerdonianis, Nestorianis, Arianis, Macedonianis, Marcionitis, Valentinianis, Pelagianis, Socinianis*, omnibus præteritis, & futuris sectis. Prodeat, ut verbis utar *Episcopii*, ex Protestantibus aliquis qui hinc cum veri specie & solidis rationibus extricare se valeat. Fundi expers abyssus est Troia protestantica.

XIII. Quid plura? Protestantes in propriam Ecclesiam admittant necesse est omnes Iudæos Iesu Christi crucifixores. Evinco, Iudæi Christum Dominum damnarunt, quia iuxta Scripturam sanctam iudicaverunt fuisse crucifigendum. An non licebat, licetque Hebræis interpretari divinas Scripturas, & id credere & operari quod post maturum examen vident, creduntque divinas Scripturas præcipere? Quid, si Pagani Scripturas expendendas susciperent, & quæ credenda, agendaque in eisdem reperiunt, ipsi iudicarent non esse ad salutem necessaria? Finge istos ad rationis lumen mores conformare suos. Eos ne damnabunt Protestantes? Eos certe damnare nequit Episcopus, atque adeo neque Protestantes. En miseros homines in abyssum fundi expertem Naturalismi, & tandem Atheismi exturbatos a proprio invento systemate.

XIV. Sed lubet sale Tertullianico sinciput Protestantium paullulum defricare. Paucis perfringam quæ verbis postea Tertulliani describam. Ecquid? An liberum Prote-

X

stan-

stantibus non erit fabulari, & in dies nova dogmata comminisci? Licuit Lutheri, licuit Calvino innovare dogmata; & non licebit Lutheranis, & Calvinianis alia cedere? Quælibet successio naturam sapit suæ originis. Hæretico adulterio Christi Ecclesiam constuprarunt Lutherus, & Calvinus; & vetitum erit discipulis, novis stupris, & scortationibus Sponsam Christi foedare? Ab abyssu miseri quotidie in abyssum prolabantur omnium schismatum, & hæresum; immo nulla illis hæresis, & schisma est. Sed ferulam sentiant Tertulliani, qui de *Præscrip. cap. xlii.* in eos sic animadvertit. "De verbi autem administratione quid dicam; cum hoc sit negotium illis, non Ethnicos convertendi, sed nostros evertendi? Hanc magis gloriam captant, sistantibus ruinam, non si iacentibus elevationem operentur: quoniam & ipsum opus eorum, non de suo proprio edificio venit sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt, ut sua ædificent. . . . Ita fit ut ruinas facilius operentur stantium ædificiorum, quam extructionem iacentium ruinarum."

XV. An non veram testimonium hoc? An Ecclesiæ protestantica, ex desertoribus & apostatis conflata non sunt? Eo conspirarunt missiones Lutheri, & Calvinii, ut Catholicos a Sponsa Christi seiungerent. Sed pressius in rem nostram orationem suam persequatur Tertullianus, qui *ibidem* hæc adiecit. *Et hoc est quod schismata apud hæreticos fere non sunt, quia cum sent, non parent. Schisma est enim unitas ipsis. Mentior, si non etiam a regulis suis variant inter se, dum UNUS QUISQUE proinde SUO ARBITRIO modulatur quæ accepit, quemadmodum de SUO ARBITRIO ea composuit ille (Lutherus) qui tradidit. Agnoscit naturam suam, & ORIGINIS SUÆ MOREM profectus rei. Idem licuit Valentinianis quod Valentino (Lutheranis quod Lutheri). Idem Marcionitis quod Marcioni (Calvinianis quod Calvino) de arbitrio suo fidem innovare. Denique penitus inspectæ hæreses omnes in multis cum auctoribus suis dissentientes deprehenduntur. Plerique nec Ecclesias habent, sine matre, sine sede, orbi fide, extorres quasi Abii late vagantur.*

XVI. Meditamini, o Lutherani, & Calviniani, vestram germanam imaginem! Ab antiquorum hæreticorum vestigiis nec latum unguem receditis. Sicut veritas eadem recta semita semper incescit; sic error in eisdem

anfractus, & abyssos fundi expertes præceptis semper ruit. Disciplinam, & sacram Romanæ Ecclesiæ doctrinam deridetis, sicut antecessores vestri, subdit Tertullianus *ibidem cap. xli.* *Simplicitatem volunt esse prostrationem disciplina, cuius penes nos curam, lenocinium vocant; pacem quoque cum omnibus miscent. Nihil enim interest illis, licet diversa tractantibus, dum ad unius veritatis expugnationem conspirent. Omnes tument, omnes scientiam pollicentur. Ante sunt perfecti catechumeni quam docti. Ipse mulieres hæreticae sunt procaces, quæ audeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes remittere, forsitam & tingere. Ordinationes eorum temeraria, leves, inconstantes. . . . Nam & laicis sacerdotia munera iniungunt.*

XVII. Rursum *cap. xlvii.* Tertullianus iugulum vestrum petit suo acuto & formidando stilo, o Protestantes, qui vi systematis vestri neminem, sincere arbitrio suo Scripturas interpretantem, tamquam hæreticum damnare iure valetis. *Quid ergo dicent qui illam suppraverint adulterio hæretico virginem traditam a Christo? Adiciunt præterea, multa de auctoritate cuiusque doctoris hæretici (Lutheri, & Calvinii) illos maxime doctrinæ suæ fidem confirmasse, mortuos suscitasse, debiles reformasse, futura significasse ut merito Apostoli crederentur; quasi nec hoc scriptum sit, venturos multos qui etiam virtutes maximas ederent ad fallaciam muniendam corruptæ prædicationis. Attentius nunc audite, o Lutherani, & Calviniani, Tertullianum, qui, ut vos vellicet, introducit Christum Dominum corrigentem suum Evangelium, quo iubet cavendum ab hæreticis, & a falsis doctoribus, cum iuxta vos nulli hæretici, nulli falsi doctores, qui proprio arbitrio Scripturas sanctas interpretantur. Prænuntiaveram (dicit Dominus) plane futuros fallacia magistros in meo nomine, & Prophetarum, & Apostolorum etiam, & discipulis meis eandem ad vos predicare mandaveram. Semel Evangelium, & eiusdem regulæ doctrinam Apostolis meis delegaveram. Sed cum vos non crederetis (o Lutherani, & Calvinianæ) libuit mihi postea aliqua inde mutare. . . . Prohibueram vos autem accommodare hæreticis, sed ERRAVI. Talia sapit opinari vos qui exorbitant, & fidei veritatis periculum non cavent. In talia, vos, o Protestantes, detrudid extrema vestrum vanissimum commentum, quo iudices controversiarum fidei solas mutas Scripturas constituitis, iuxta cuiusque interpretationem explicatas.*

tas. Unica eiusmodi declinandi extrema via est firma successioni apostolicæ adhæsiō, reiectis quibusque sectis posterius exortis, concludit Tertullianus *Lib. IV. contr. Marc. cap. v.* inquit: *In summa si constat id verius quod prius, id prius quod est ab initio, ab initio, quod est ab Apostolis; pariter utique constabit id esse ab Apostolis traditum quod apud Ecclesias Apostolorum (N. B.) fuerit sacrosanctum. . . . Habent (& Protestantes) Ecclesias, sed suas tam posteras, quam aduleras: quarum si sensum requiras, facilius apostaticum invenias quam apostolicum, Marcione (Luthero) scilicet conditore, vel aliquo de Marcionis (Lutheri) examine. Faciunt favos & vespa: faciunt Ecclesias & Marcionia.*

XVIII. Hactenus Tertullianus Protestantium aures fere revera acri defricavit. Nonnulla alia eorundem sophismata brevissime diluam, missis pluribus, quæ alibi fusius, si ortum fuerit, exponentur.

XIX. Opponunt 2. testimonium illud Ioannis *cap. v. Scrutamini Scripturas.* En, clamant hic Protestantes, ad Scripturas nos Christus remittit. Ecquis unquam Christianorum, nedum Catholicorum, inficias ivit scrutandas divinas esse Scripturas? Solum Calvinum, sua incredibili protervitate fratrem, mentiri in conspectu totius humani generis non puduit, catholicam Ecclesiam, neglectis Scripturis, fidei controversias definire. Illius portentosum mendacium supra rescipit: & quoniam illud impudentius repetit *Lib. IV. Instit. cap. v. §. 13.* rescribendum iterum est. Hoc igitur est discrimen. Illi (Catholici) Ecclesia auctoritatem extra verbum Dei collocant; nos autem volumus verbo annexam, nec ab eo separari patimur. Hæc rescribo in perpetuum dedecus Protestantium, seu Reformatorum, qui tam manifestum impostorem pro magistro habere non erubescunt. Non modo nos annexam verbo divino & scripto, & tradito Ecclesiam volumus; sed insuper dicimus in ipso Ecclesiæ sinu divinas genitas esse Scripturas, quas Deus per istius suæ Sponsæ manus discipulis suis tradidit. Hanc Sponsam suam visibilem vigilem custodem instituit Scripturarum sanctarum, ut easdem contra lupos rapaces Lutheranos, & Calvinianos, qui furari nobis tentarunt epistolam Iacobi Apostoli, & libros Ecclesiastici, Esther, Iudith &c. defendat, & protegat. Istius sancti Dei verbi cum scripti, tum traditi illam interpretem instituit, ut quoties super eiusdem intelligentia contro-

versæ oppositæ ardent, ipsa, cui, ne aberret, indefinenter assistit, definiat germanum sensum, litæque componat. Verbum istud divinum Ecclesia nostra a Christo accepit primum sola sibi voce traditum, post scriptis consignatum fuit ab ipsis Ecclesiæ nostræ Rectoribus Apostolis, qui testantur, non omnia Scripturæ commendasse, sed plura in solis cordis tabulis infixisse, ut supra demonstratum est.

XX. Opponunt 3. contra perennem apostolicam successionem, quam interruptam blaterant. Audiamus Calvinum ipsum, a quo alii & Reformati, & Protestantes omnia transcribunt. Crocitat autem Calvinus *Lib. IV. Instit. cap. II. §. 2.* his verbis. *Commemorant, quanti hanc successionem fecerint Irenæus, Tertullianus, Origenes, Augustinus, & alii. Quam frivola sint ista, & plane ludrica, faciam ut nullo negotio intelligant ii qui mecum ea paululum expendere volent. Hac urbanitate excipit antiquos Ecclesiæ Patres homo modestissimus, quos sic alloquitur. Primum ab illis quaero, cur non Africam citent, Ægyptum, & totam Asiam. . . . Sed quid, si Græciam illis regeram? Uno verbo respondemus, successionem apostolicam non illigasse Deum huic aut illi nationi. Dicimus Deum tremenda illa vicissitudine quæ perterrefaciebat Apostolum Paulum, modo unam improbare ob sua scelerata, modo alteram nationem inserere suæ apostolicæ successioni, quæ ad consummationem mundi usque duratura est. Ad Hebræorum asylum se recipit iterum *ibidem §. 3.* blaterans: *Ergo non aliud præstendunt Romanenses, quam Iudæos olim ostendisse apparet, quum cecitatis, impietatis, idololatriæ a Prophetis Domini arguerentur. Nam ut illi templum, caeremonias, sacerdotia gloriose iactabant, quibus rebus Ecclesiam magno, ut sibi videbantur, augmento metiebantur. . . . Quare neque alio argumento refutandi nobis sunt quam quo adversus stultam illam Iudæorum confidentiam pugnabat Ieremias, nempe ne glorientur in verbis mendacibus, dicentes, Templum Domini, Templum Domini. Bene habet. Sed interim templum Domini habebant Iudæi tamquam splendidissimum electi populi monumentum. In hoc reprehensibiles erant quod illud sacrilegis flagitiis polluerent. Habemus & nos templum Domini vivum, successionem apostolicam perennem, indeficientem, extra quam salus nulla, Ecclesiæ nullæ, nisi adulteræ, & profuturæ. Hoc vel ipse pertinacissimus homo**

nobis tandem ultro concedit; sed continuo obstrepit §. 4. In hunc modum nos vexant Romanenses, ac imperitos terrefaciunt Ecclesiam nomine, quam capitales sint Christi adversarii. Quamvis igitur templum, sacerdotium, & reliquas huiusmodi larvas obtendant, minime permovere nos debet manis hic fulgor, quo simplicitum oculi perstringuntur, ut Ecclesiam recipiamus ubi verbum Dei non apparet. Larvæ ergo sunt, mi homo, sacerdotium, ministerium, vivum templum Dei? Ita sane, nisi in eo appareat incorruptum Dei verbum, subdit ille, & elata voce confitentur Catholici omnes clamantque, Calvinum, Reformatos, & Protestantos esse impudentissimos impostores, & mendaces contra ipsum Christum Dominum, qui huic vivo templo, huic visibili, & numquam intercessæ apostolicæ successioni protectionem spondit, ne in custodiendo, & interpretando suo verbo sive scripto, sive oratenus tradito umquam deficiat. Plura Iudæorum scelera ibidem confarcinat Calvinus, schismata, hæreses. Duobus vinculis contineri asserit Ecclesiam, sanæ doctrinæ confessione, & fraterna caritate. Versutus sophista continenter veritatem implicat, involvit, incrustat, ut lectorem decipiat. Quæstio est, ubinam reperitur hæc sanæ doctrinæ confessio, hæc incorrupti verbi vera prædicatio. In visibili, legitima, & perpetua successione apostolica nos asserimus cum omnibus Ecclesiarum Patribus, & luculentissimis divini verbi tum scripti, tum traditi argumentis id demonstravimus. Hic obmutescat Calvinus necesse est. Nam omnes ad unum hæretici a se stare incorruptum Dei verbum clamant, non secus ac Protestantos. Quis iudex istius dissidii? Qua via ipsi primis sex Ecclesiarum sæculis unanimi consensu Patres hanc litem diremerunt? A qua parte stare incorruptum Dei verbum definire? A perenni, & non interrupta successione Apostolica. Ergo consensu unanimi Ecclesiarum catholicæ sex priorum, & consequenter posteriorum sæculorum Ecclesia apostolica Romana possidet incorruptum Dei verbum. In utrumque latus se se torquet Calvinus, & cum mustitare aliud nequeat, scelera Catholicorum cum Iudæorum flagitiis comparat ibidem §. 9. Age nunc, negent Papistæ, si possunt, ut sua vitia maxime extenuent, religionis statum ita apud se corruptum vitiatumque esse, ut fuit in regno Israelitico sub Ieroboam. Atqui idololatriam habent crassiores, neque in doctrina guttula una sunt puriores;

nisi forte in hac quoque ipsa magis sint impuri. Deus, immo quicumque mediocri iudicio præditi sunt mihi erunt testes, & res etiam ipsa declarat quam nihil hic amplificem. Nihil ergo amplificationis? Tam exacta tibi est mensura doctrinæ Ecclesiarum Iudæicæ, & Catholico-Romanæ, ut definitas hanc neque unam guttulam purioris doctrinæ præ illa possidere? O miserum circulatorum, qui suam desperatam causam suis non amplificationibus, sed apertis mendaciis horrendiorum constituit. Morum scelera grassari in pluribus qui in Ecclesia catholica sunt, ultro fatemur, & lugemus. Age porro. Quæ heinc? An Christus ipse non prædixit, Ecclesiam suam agrum esse zizanias, & grao plenum? Perpetuam protectionem Ecclesiarum suarum Christus promisit, ne erret in fidei, morumque doctrina, secus ne plura eius filii peccent contra legem.

XXI. Plures alias obiectiunculas, arcessitas ex una, aut altera tempestate quam passa Ecclesia est, prætereo. Fraudem Ariatorum in Concilio Ariminensi catholicis Episcopis structam, Augustinus, Hieronymus, & mille alii perspicue declararunt ad perpetuam Protestantium ignominiam, qui illam obtrudunt, ut abruptam infallibilitatis apostolicæ successionem inferant. Alia quoque facta unius & alterius Concilii, Constantinensis, Basiliensis, & aliorum pleno in lumine collocarunt viri docti, quin aliquid inde emolumentum capere Protestantos valeant.

XXII. Opponunt 4. Synagoga erravit. Ergo & Christi Ecclesia errare potest. Antecedens patet. Nam Pontifices, & Pharisei collegerunt Concilium, cuius sententia impia fuit, ut Ioan. 11. legitur. Principes enim Sacerdotum, & omne Concilium quærebant falsum testimonium adversus Iesum; & omnes Principes Sacerdotum, & seniores populi adversus Iesum consilium inierunt: *Matth. xxvii.* Ad hoc sophisma respondet Melchior Cano *Lib. V. cap. postremo num. 2.* Sacerdotum veterum acta quidem Christo adversa fuerunt; at sententia hominum aliorum, quin pessimorum, non solum verissima, sed Republicæ etiam utilissima fuit. Quin divinum oraculum fuisse Evangelista testatur. Cum enim post longam variamque Concilii deliberationem Caiphas, qui ut summus Pontifex Concilio præsidebat, sententiam illam, cui omnes fere consenserunt, dixisset: *Expedi vobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat*: mox Evangelista subiecit: *Hoc*

120 0112

autem a semetipso non dixit; sed cum esset Pontifex anni illius, prophetavit. Quæ ex re & fit ut nostrorum Pontificum vita quidem & opera contraria forte sint Domino Iesu, sed eorum iudicia, quæ videlicet a summo Pontifice comprobata sint, & vera erunt, & Christianis utilia, ut quæ ad populi salutem sint divinitus instituta. Immo adeo a Spiritu sancto erunt, ob eam causam quam ab Evangelista didicimus, quia scilicet Ecclesie Christi Pontifices sunt.

XXIII. Aliud & quidem solidius responsum præbet Cl. Bossuetus in *conf. adversus M. Claudium Calvinistam*. Inquit ergo, Christum Dominum in terris degentem seipso, non synagogæ voce fideles gubernasse. Organo sensibili Deus semper usus est in suorum fidelium regimine. Quando Filius Dei humana carne indutus propria voce prædicabat, instruebat, patrabat miracula, opus minime habebat organo synagogæ, sed ipse propria voce Ecclesiarum munus implebat. Si & in præsens de celo descenderet, & nobiscum humano modo vitam ageret, sicuti tunc ipsi, non Ecclesiarum, aures aperiendæ essent, & parandum. Insistit Calvinista. Synagoga, seu Ecclesia illius temporis definit falsa fuisse Christi miracula, & demonis arte patrata. Esto. Quid inde? iam dictum est, fideles tunc Messiam, non synagogam audire debuisse. Nam omnes Hebræi sciebant, credebantque Messiam venturum, & synagogam ad alium statum evehendam fore. Iure ergo ipsi Messiam miracula luculentissima paranti, & voce exteriori prædicanti parebant, & non synagogæ. Contra Christiani firmiter credunt Ecclesiam Christi numquam defuturam, sed usque ad sæculorum consummationem duraturam. Iure ergo Catholici illis solis miraculis fidem adhibent quæ sunt iudicio Ecclesiarum confirmata; cum modo Christus nobiscum vitam non agat in terris, quemadmodum tunc. Urget Calvinista. Fideles ergo Iudæi conversi ad fidem Christi proprio, & privato iudicio iudicarunt contra synagogam, vera esse miracula Christi. Ergo Christi Ecclesia sua orsa duxit, privato & particulari iudicio ipsorum fidelium, ut docent Protestantos, non a iudicio Ecclesiarum, ut docent Catholici. Ineptissimum sophisma ex dictis seipso corrui. Nam tunc vox Christi vox Ecclesiarum erat. Eius miracula probata fuere voce ipsius, qui Ecclesiam instituit, & regit. Fideles itaque conversi non privato iudicio, ut arguatur Calvinista, sed

Conc. Appar. Tom I.

iudicio, & auctoritate eiusdem Christi, qui seipso organum visibile agebat, & munus Ecclesiarum implebat, eius miraculis luculentissimis fidem adhibuere. Argumentum, quod a synagoga repetunt Calvinistæ, mirum in modum confirmat Catholicorum dogma, si ve dicatur cum Cano, impium quidem fuisse, at verum tamen iudicium Pontificis Caiphæ; si ve cum Bossueto, aliisque, synagogæ tum non fuisse parendum, quod Filius Dei seipso voce sensibili fideles imbuebat. Rex mediis ministris provincias gubernat. Parendum ministris est absente Rege. Numquid, si Rex ipse ad provincias se transferat, obediendum erit illius vicariis & ministris, secus Regi ipsi? Veritas ergo est constans, splendida, & evidentissima, Deum organo visibili & sensibili regere fideles suos in fidei unitate, morumque sanctitate. Tempore quo in terris conversatus est, ipse fideles suos imbuebat & lumine interiori; & voce extrinsecus sonante; post suum in caelos abitum suarum Christianæ successioni, & societatis visibili capite dirigit, dirigitque usque ad mundi consummationem.

XXIV. Uuum adicere liceat, Protestantos, ut cavillari & dentibus rabidis arrodere quoquo modo valeant perpetuam illam infallibilis apostolicæ successioni hereditatem, a qua ipsi tamquam (ut verbis Tertulliani, & Augustini utar) filii concubinarum reiecti sunt, in longissimo xvii. seculorum intervallo tres aut quatuor eventus expiscantur, ut tam perenni, & splendidissimæ luci nubeculam aliquam offundant. An non vident cæci Protestantos opus minime illis fuisse venari, & aucupari unum & alterum eventum in tanta sæculorum multitudine, ut evincerent Ecclesiam Romanam lapsam in errores esse, si, ut ipsi contendunt, hæc caelesti lumine destituta esset? Societas hæc hominum est. Nihil homine mutabilis. Hominum ingenia in interpretandis sive divinis, sive humanis Scripturis, varia, in contrarias abeunt partes. Abyssus errorum hæc Ecclesia esset, & hodie diversa ab eo quod fuit heri, & nudius tertius, nisi columna & firmamentum esset veritatis. Ecclesiarum protestanticarum, quia tam adulteræ, quam polteræ, ineluctabile istius variationis fere quotidianæ perhibent argumentum, quod incredibile perspicuitate exposuit incomparabilis BOSSUETUS in sua *Variationum historia*. Non me latent innumeri errores quos invidi, & obstinati homines Romanæ Ecclesiarum affingunt. At veritates, quas loco errorum ipsi habent,

X 3

ut

ut Sanctorum cultum, Imaginum sacrarum usum sacrificium, & cetera, a primis sæculis ad hæc usque tempora semper obtinuisse in hac apostolica successione compertum exploratumque manet. Ex quibus omnibus constat, fidem donum Dei esse, nihilque penes homines partium studio præventos, & cæcitatibus velo obductos humana valere ratiocinia, nisi cordium duritiam gratia divina emolliat.

CAPUT VI.

Instinctus internus, quo Protestantes se divina Scriptura sensum assequi iactant, ut manifestum commentum exploditur.

I. **D**ivinam Scripturam sæpe varios excipere sensus invictis rationum momenti ostensum supra est: unde necessario consequitur iudicem admittendum esse, qui verum a falso discernat, definiatque. Hunc iudicem in instinctu interiore solum contendunt Protestantes; idque demonstrare Scripturæ divinæ testimoniis contendunt. Inquit enim Christus Ioan. x. *Ego sum pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. Cognoscunt, aiunt, delibati unctiōne Spiritus sancti emollientis corda; & tenebras mentis expellentis, ut I. Ioan. cap. II. habetur. Sed vos unctiōnem habetis a Spiritu sancto, & nostis omnia & vos unctiōnem quam accepistis ab eo, maneat in vobis, & non necesse habetis ut aliquis vos doceat, sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium.* Quicumque ergo sincero animo in suas manus sacra Biblia accipiunt, & a Deo qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, parvulisque intellectum præbet, veram Scripturæ intelligentiam postulant, continuo verum divini verbi sensum a falso discernent æque clare ac lucem a tenebris. Hæc sunt Protestantium ratiocinia. Sed edisserant principio nobis. Infidelis qui christianam amplecti religionem velit, quam divinam Scripturam in manibus præliget? An Vulgatam Latinam Romanæ Ecclesiæ auctoritate probatam, quam ego illi porrigo? An aliam quam illi exhibent Lutherani? An aliam quam illi porrigunt Calviniani? Unde genuinam ab adulterata discernet? An ex colore? An ex odore librorum, per internum instinctum, ut canes & bruta distinguat, & præliget authentica Biblia? Verum ut intelligant Protestantes, quam sit vanum hoc illorum effugium ad internum hunc instinctum, audiant S. Augustinum,

qui tract. III. in Epist. I. Ioan. hæc habet: *Quid ergo nos facimus, fratres, qui docemus vos? Si unctio eius docet vos de omnibus, quasi nos sine causa laboramus. Et ut quid clamamus? Dimittamus vos unctiōni illius. Sed modo mihi facio questionem, & illi ipsi Apostolo facio: dignetur audire parvulum querentem a se: ipsi Ioanni dico: unctiōnem habebant, quibus loquebaris: tu dixisti, quia unctio eius docet vos de omnibus. Quid talem epistolam fecisti? Quid illos tu docebas? Quid instruebas? Quid edificabas? Si ex simplici lectione interno instinctui adiuncta divina Scripturæ liqueret sensus, vana & otiosa esset instructio qualibet. Quid ergo Lutherus commentaria, quid Calvinus, quid Brentius, quid Melancthonius, & ceteri Protestantes institutiones, & interpretationes Scripturæ sanctæ edidere? Quis mortalium unquam commentarios edidit, quibus populum instrueret, ut lucem a tenebris hæceret? Sibi ergo mentiuntur Protestantes, & dum Scripturam sanctam, non secus ac Solem omnibus coruscare effutunt, suis in Scripturam commentariis, & institutionibus atque catechesibus negant omnibus perviam esse intelligentiam. Si ad unctiōnem internam omnia revocant, definant, clamat Augustinus, prædicare & scribere. Quæ omnia evincunt instinctum hunc Protestantium ad mahometanam barbariem tendere. Quoniam sicuti Mahometani, disputatione vetita, gladio omnia definiunt, sic isti cuncta instinctu decernunt, atque tuentur. De examine, quod alii, ut argumentationis vim declinent, adiciunt, mox infra sermo redibit.*

II. Interim hoc pacto pressius urgeo Protestantes. Aut hic internus instinctus certus est, & infallibilis, cui standum omnino sit quidquid contra definiert Ecclesia; aut incertus, & subiiciendus Ecclesiæ, & Doctorum iudicio est. Si primum, Protestantes eam infallibilitatem liberalissime elargiuntur futuri, factori, baiulo, anicellæ, & cuivis de trivio homini, quam Pontifici summo, quam Concilii, quam universæ Ecclesiæ denegant. Quod absurdum, supra quam dici potest, monstrum est. Si secundum asserunt, nihil incommodi eiusmodi adfert, nec aliquid occurrit cur improbetur. Nam talis instinctus incertus & fallibilis nequit esse regula religionis infallibilis. Sed eiusmodi regula erit Ecclesia, cuius iudicio & definitioni subiicitur eiusmodi instinctus. Sed, ut ad ultimas angustias Protestantes redigam, his propositionibus illos premo.

Scriptura sancta, quæ religionis nostræ mysteria continet, plures excipit sensus veros, falsos & hæreticos, ut ex innumeris omnium sæculorum hæresibus evidenter conitat. Neque enim hærenarcha hætenus fuit qui non æque ac Lutherus, & Calvin: Scripturas pro sua hæresi non allegaverit. Propositio altera. Vera religio certa & infallibilis est. Ergo assignetur necessum est regula certa firma & falli nescia in quam assenti. vivæ religionis revocetur. Designent nob. illam Protestantes. Scriptura divina variis sensibus, & quidem oppositis obnoxia est. Regula ergo assignari & quidem indefectibilis debet, qua genuinus sensus a falso discernatur. Porro hæc regula non est Scriptura ipsa, non Ecclesia, non instinctus internus. Quænam ergo? Nullam ne assignabunt? Fallibilis ergo est vera religio, atque adeo Deus qui eius est auctor.

III. Respondent instinctum internum Spiritus sancti unctiōne perfusum infallibilem esse. Ita ne vero? Impium esse asserunt Protestantes subiicere verbum Dei scriptum iudicio Romani Pontificis: & postea illos non pudet hoc divinum verbum subiicere iudicandum anicellæ, futoris, baiulo iudicio? Falleris, inquirunt. Non futuri iudicio seu instinctui, sed unctiōni Spiritus sancti divinam subiicimus Scripturam. Peregrie. Neque Catholici verbum Dei supponunt Pontificum, aut Conciliorum iudicio, sed unctiōni, seu assistentiæ Spiritus sancti, qui Pontifices, Concilia, & Ecclesiam dirigit, ne errent in dirimendis controversiis fidei, & morum. An dicturi sunt hanc unctiōnem, & instinctum interpretandi Scripturam sanctam absque errore habere omnes Protestantes, vel ipsas vetulas, & rusticos; secus Romanum Pontificem, Ecclesiam, & Catholicos? Numquid hæc Spiritus sancti assistentiæ ab errore præservat Protestantes futores, & baiulos, secus Episcopos, & Pontifices summos? In has se coniciunt angustias Protestantes.

IV. Reponunt. Nos, inquirunt, singulis tribuimus præfatum instinctum pro semetipsis, minime pro aliis. Lepide & venuste. Singulis inest eiusmodi instinctus internus pro seipsis, & non pro aliis? Cedo. Cuius est instinctus iste? Spiritus sancti ne, an carnis, vel dæmonis? Si Spiritus sancti est instinctus iste, omnium esse regula potest. Sicut enim divinam Scripturam, quæ Spiritu sancto dirigente edita est, ut omnium fidelium normam infallibilem omnes ve-

nerantur; ita instinctus, qui a Spiritu sancto infunditur, quo verum germanumque eiusdem Scripturæ sensum assequamur, omnium regula est. Veritas enim quæ a Spiritu sancto est, & singulos, & omnes sibi subiicit. Si vero instinctus iste sit carnis, aut dæmonis, nullius esse regula valet. Deinde si singulis adest instinctus hic divinus pro seipsis, potiore iure omnibus simul coniunctis adeste debet pro societatis regimine. Sed hoc est quod torquet Protestantes, qui in religionis negotio nulli visibili, & viva voce loquenti potestati subiecti esse volunt. Idcirco in vilissimis anicellis admittunt instinctum illum interpretandi mysteria fidei, quem denegant Conciliis, Pontificibus summis, universæque Ecclesiæ. Unde necessario consequitur quemquam sibi esse religionis suæ regulam, iugo cuiuscumque visibilis potestatis penitus excusso; atque adeo tot esse apud Protestantes, vi proprii systematis, religiones, quot sunt capita. Quam autem absurdum sit systema istud, nemo non videt. Nam via illa quæ natura sua, non ad pacem & concordiam, sed ad dissidia, schismata, & discordias ducit, via recta religionis, & Dei, qui nos ad unitatem fidei vocavit, unamque sanctam Ecclesiam excitavit, esse nullo modo potest. At via querendi veritatem divinarum Scripturarum per instinctum nulli supremæ potestati subiectum, ad schismata, pugnas, & discordias natura sua impellit. Ergo ineptissimus, & vanus est instinctus iste hæreticus. Argumentationem hanc factum universo Orbi christiano compertissimum firmat. Nam apud Protestantes innumere sunt sectæ, religiones, & Ecclesiæ oppositæ. Quid plura? In eadem domo plures sunt religiones. Dissidet a filio pater, & nurus a socro, & famulus a domino, & unusquisque suæ sibi est religionis faber, & architectus. Et hæc sunt monstruosa absurda quæ illorum necessario consequuntur systema.

V. Respondebunt ne, non ita esse ineptos & delirantes, ut non videant instinctum internum subiiciendum Ecclesiæ esse? Quandoquidem si Spiritus sanctus unumquemque regit, & dirigit, iure longe potiori universæ Ecclesiæ curam gerit. Verum hoc instinctu, & spiritu privato unusquisque, inquirunt, agnoscit quænam sit vera Ecclesia, cui ascultandum sit. Si responsum confisteret, universum illorum systema corrueret. Vera ergo Ecclesia infallibilis est in definiendo quænam sit vera religio, in

decernendo quem assensu firmo & infallibili credi mysteria debent. Præterquamquod instinctus iste privatus ineptissimus est ad veram Ecclesiam, religionemque discernendam. Nam hoc admissio superflua fuissent Apostolorum miracula, superflua signa, superflua predicatio, superflua Concilia omnia hætenus in Ecclesia celebrata. Tandem Ecclesia animadvertere in apostatas non poterit, quia per instinctum internum alibi veram Ecclesiam extare se agnoscere reponerent. Alia ergo via assignanda est, quæ ad veram Ecclesiam, veramque religionem discernendam ducat.

VI. Si denique reponant, non solo interno privatoque instinctu, & spiritu se discernere veram Religionem, Ecclesiam, & Scripturarum sensum, sed adiecto examine animo tranquillo serioque earumdem Scripturarum peracto, in peiora incidunt absurda. Siquidem examen & investigatio rerum via sufficiens non est ad religionis controversias dirimendas in Theologia sive naturali, sive supernaturali. Et ut a naturali Theologia incipiam, ipsi Ethnici loco principii posuere, humanam rationem imparem esse ad ea quæ Dei, & religionis sunt definienda, ut humanæ sapientiæ proceres Trismegistus, Pythagoras, Plato, Aristoteles animadvertunt. Et S. Thomas perspicue rem hanc evincit, & manifesta experientia confirmat. Tullius *Lib. I. de Nat. deorum*, ubi inquit: *Cum multa res in Philosophia nequaquam satis adhuc explicatæ sint, tum perdifficilis, Brute, quod tu minime ignoras, & perobscura questio est de natura deorum, quæ & ad agnitionem animi pulcherrima est, & ad moderandam religionem necessaria. De qua tam varia sunt doctissimorum hominum, tamque discrepantes sententiæ, ut magno argumento esse debeat, causam, id est principium Philosophiæ esse inscientiam, prudenterque Academicos a rebus incertis assensionem cohibuisse.* Et relictis Philosophorum de diis, atque religione placitis omnino contrariis, subdit: *Quorum opiniones cum tam variæ sint, tamque inter se dissidentes, alterum fieri profecto potest ut earum nulla, alterum certe non potest ut plus una vera sit.* Quod si prima humanæ naturæ lumina tot sæculis cecutierunt in investigatione veræ religionis, quid expectandum ab illis qui sunt veluti nocturnæ in conspectu Solis?

VII. Heinc consequitur hoc examen articulo, & Scripturarum in Theologia supernaturali insufficiens seipso esse ad veram

religionem inveniendam. Nam sublata Ecclesiæ definitione, quot sunt de ipsa divina Scriptura sanctorum Patrum pugnantibus sententiæ? Numquid Chrysostrum semper est cum Augustino, aut Hieronymus cum Ambrosio, aut Cyprianus cum Basilio, aut Sertarii cum Sectariis, aut Calvinus cum Lutheris, aut Zuinglius cum Bucero? Quot discordias, & scholas contrarias non peperit apud nos catholicos Theologos unius S. Thomæ mens, & auctoritas exponenda? Sicut ergo errare humana ratio in rerum, ita & in Scripturarum controversiis potest. Ingenii hebetudo, gravissimum originalis culpæ vulnus, & densæ tenebræ, vitæ brevitas atque veritati officiant. Accedit quod res divinæ & æternæ difficiles, abstrusæ, & profundæ nulla valeant itili claritate ita conspicuæ & obvix nobis reddi, quin sint sua altitudine variis sensibus expositæ. Unde luce meridiana clarius patent duo Protestantium deliria: unum, Scripturas divinas non secus ac Solem clarescere: alterum, instinctu, & examine privatorum dirimi de Scripturarum arcanis controversias posse. *Oportet enim & hæreses esse.* Hæreses autem esse sine Scriptura nequeunt. Erratur ergo in Scripturarum examine, & ex erroribus hæreses prodeunt, & ex hæresibus tandem in Atheismum prolabantur vi proprii systematis Protestantes oportet. Nam Lutherus, & Calvinus homines & valde homines fuerunt. Assistentiam Spiritus sancti, ne errarent, nec ipsi sectarii sui tribuere illis audent. Errare ergo potuerunt. Quo se recipient, ut errorem dignoscant? Ad Ecclesiam luthericam, aut calvinicam? Ad antiquam, an modernam? Sed Ecclesia tum antiqua, tum ista, quas ipsi reformarunt, errori obnoxia, ipsis fatentibus, sunt. Ergo nulla apud eos religio, quæ intellectum in obsequium fidei captiver. Religio enim quæ non obligat, quæ non devincit, religio vera non est, sed opinio. Siquidem veræ religionis auctor Deus est. Ergo sicuti Deus, ita & eius religio immunis ab errore est. Alterutrum igitur fateantur oportet Protestantes: aut Deum fallere, & falli posse, quæ horrenda blasphemia est: aut eisdem religionem infallibilem esse, & intellectum devincientem. Porro si Protestantium religiones sunt veluti scholarum opiniones, omnis vera religio ab iisdem abest. Quamobrem ipsa illorum plures, & quidem doctiores, ut heinc quoquomodo exirent, in hanc stultitiam prolapsi sunt, ut doceant ad salutem

tem sufficere hoc unum, credere scilicet in Christum, in quo omnes Christiani conveniunt, & reliqua esse scholarum disputationes. Alii sibi confingunt articulos fundamentales, quos pro ingenio definiunt. Omnia denique apud ipsos libera, & arbitraria. Ergo apud eos religio nulla.

CAPUT VII.

Auctoritate Ecclesiæ, non modo in fidei, verum etiam in morum controversiis firmo sinceroque animo inherendum. Secessio ab auctoritate Ecclesiæ in errores tum fidei, tum morum coniicit: Probabilissimum ab omnibus fere Theologis sustineri Probabilistæ docent. Argumenta quæ IURIEU' Calvinista heinc colligit, ut Ecclesiæ auctoritatem elevet, expenduntur. Plurimum Casuistarum in accommodandis Ecclesiæ decretis suis laxis opinionibus nimia libertas castigatur. Scandalum quod hereticis inferunt, ob oculos exponitur.

I. Quid tam proluxa oratione in opere formandis moribus destinato adversus Protestantibus disputatum est? inquit non pauci. A suscepto instituto sermo nimium aberravit. Ita ne vero? Non multis opus est ut eos qui hoc opponunt, crasso detineri errore patefaciam. Portenta errorum contra fidem, in quos lapsi heretici sunt, continuo ac a sensu, in quo sancta mater Ecclesia divinas Scripturas interpretatur, dum fidei dirimit controversias, deciverit, exempla sunt errorum contra mores in quos incidunt Casuistæ illi qui, neglectis regulis quas eadem Ecclesia pro morum quæstionibus componendis præscribit, proprio sensui indulgent. Non minus obnoxius errori intellectus humanus est, dum sanctas interpretatur Scripturas in fidei quam in morum controversiis. Quamobrem non minus in moralibus quam in polemicis libris componendis Ecclesiæ iudicium necessarium est. Vidimus hæreticos de abyssis in abyssum, de anfractu in anfractum perpetuo rotatu circumvolvi: vidimus illorum systema, quo singuli Christiani supremi Scripturarum efficiuntur arbitri, horrendam atque monstruosam Ecclesiam ex Hebræis, Cerdonianis, Nestorianis, Socinianis, & omnibus quæ extiterunt, aut futurae sunt hæreticis sectis conflata. Perhorrescimus omnes, dum hanc deformem Megeram, & truculentam Hydram tot cornibus redi-

mitam in sponsam Christi a Protestantibus exaltari conspiciamus.

II. Oculos nunc Christiani lectores convertant in systema illud novum quod pro morum controversiis dirimendis a duobus fere sæculis inventum est. Quodnam istud? Novus ille opinandi modus, quo quisque pro conscientia suæ norma illam amplecti opinionem valet quam videt vel ab uno Casuista doctissimo, vel a quatuor, aut sex mediocriter doctis contra communem aliorum Doctorum sententiam propugnari. Nec refert opinionem hanc tibi minus probabilem esse, & directe falsam. Quoniam hanc sive maiorem probabilitatem, sive directam falsitatem exulare a mente cogis media reflexione, qua consideras oppositam opinionem ab uno doctissimo, aut a quatuor doctis defendi ut regulam morales honestatis tutam. Hoc est novum opinandi in morum controversiis systema, quod Ecclesia Romano-Catholica voce Alexandri VII. declaravit a simplicitate evangelica, & Patrum sanctorum traditione alienum, flagitiorum, corruptelarum, & absurdorum omnium fontem. Systema istud probabilisticum perniciosum morum sanctitati reputant Protestantes docti omnes. Nos hæresum monstra fidei opposita, quæ illorum consequuntur principia, patefecimus. Et illi errorum scelerumque absurda, quæ ex probabilistico opinandi modo necessario proficiuntur, in theatrum adducunt, & universo humano generi detestanda representant. Clamant, magis cum recta ratione, communique sensu pugnare, Christianum in morum controversiis quæ in utramque disputantur partem, sequi opinionem licite posse quæ sibi minus in opposita probabilioris conspectu probabilis videtur, quam pugnet systema protestanticum, quo in controversiis fidei statuitur, quemquam illum Scripturæ divinæ sensum amplecti debere quem post sincerum, sedulumque examen iudicat Spiritui sancto propinquorem.

III. Age porro, clamant Protestantes, exemplis causam agamus, & absurda incredibilia quæ hunc opinandi modum consequuntur, in medium veniant. Et primum nonne Casuistæ Ecclesiæ Romanæ constitutiones pro moribus formandis, quas obsequio summo se suscipere, & amplecti voce testantur, pro arbitrio in proprios sensus, suis præiudicatis sententiis accommodatos, reipsa exponunt, quemadmodum nos verbum Dei singuli interpretamur? Negatur?

Et

Et quorsum pertinent diuturna illa acerrimaque interpretamenta in pontificias constitutiones adversus sacrilegum variorum cultuum superstitionem, adversus usuras, simoniam, amphibologica mendacia, adversus ieiuniorum abusus, sacramenti poenitentiae nimis properam facilemque administrationem, & plurimas alias pro reformanda ecclesiastica disciplina conditas a Romana Sede regulas? Hoc solum discrimen est verbum inter & nostrum systema, quod nos ea quae accedere propinquius Dei verbo existimamus, amplectimur; vos quae minus probabilia, seu quae minus conformiora legi cognoscitis, in regulam conscientiarum vestrarum asciscitis. Nec mirum. Quoniam inquit Augustinus Lib. III. contra Iulian. cap. III. *Si Dei legem, non sicut se habet, sed sicut vobis placet, intelligitis; quid mirum, si de lege Imperatoris hoc facitis?*

VI. Porro in quae absurda sensa, pergunt Protestantes, detortas non videmus fundamentales christianae religionis: leges? Nonne contra ipsum primum Decalogi mandatum Atheistam in celum evehit Caramuel vester, inter Probabilistas facile princeps? Haec sunt illius verba. „Nascitur Petrus, baptizatur: antequam loqui sciat, capitur a barbaris, in silvam inducitur, & ATHEISMUM positive docetur. Ad usum rationis pervenit. Posse invincibiliter nescire Deum. Theologi nobiliores affirmant. Moriatur itaque, antequam ignoret vincibiliter Deum, & per consequens aliquod committat mortale, licet gravia multa contra lumen rationis committat. Quo puerum D. Fagnanus mittit? Non ad infernum: quia originali ille & actuali mortifero caret. Ad caelum ergo. „Leve ne istud absurdum est etiam in conspectu Ecclesiae nostrae ex variis sectis constare? Quid de monstro illo peccati Philosophici, quod est hydræ probabilisticae primum veluti cornu, dicendum? Nec minus absurde sunt opiniones contra theologicas virtutes, a quarum exercitio per se solutos, aut per quinquennium, aut etiam per totam vitam declarant Christianos. Quid de iuramentis amphibologicis, & dolosis? Quid de furtis, de homicidiis ineptissimis tegumentis, filo probabilistico textis, honestate donatis? Quid, si recensere omnia probabilisticarum opinionum monstra vellemus?

V. Ubinam ergo obsequium illud? Ubinam prompta illa obedientia sanctae Sedi debita? Quoniam ergo iure isti clamitant

contra nos, quod nolimus Romanae Sedis definitionibus, sed sanctarum Scripturarum sensum sincere a nobis expenso, & intellecto fasces submittere? Nec reponant, se Romanae Sedis perspicuis sanctionibus: sive in fidei, sive in morum controversiis exactam praestare obedientiam; leges vero variis sensibus obnoxias pro arbitrio, rationeque praevalente interpretari. Nam nihil tam perspicuum, nihil tam luculentum, quod vi probabilistici systematis revocari in disputationem non valeat. Quid? Primum potissimumque mandatum amandi Deum ex toto corde Probabilissimus in nihilum redigit. Opiniones laxissimas, legi naturali, communique sensui adversantes, Probabilissimus honestat; & sibi religioni vertet, leges pontificias, tametsi luculentissimas, pro ingenio inflectere?

VI. Haec protestantes passim exaggerant, ut ex eorumdem libris compertum est. Si istorum redargutiones ex una parte falsae sunt; ex altera id evincunt quod ego proposui, illos nempe qui ab Ecclesiae auctoritate recedunt in exponendis sive fidei, sive morum regulis, praecipites in errorum abyssum ruere. Una est veritas fidei, una est veritas morum, quae ad caelum nos ducit. Non minus perent qui in fide quam qui in moribus errant. Et qui Ecclesiae auctoritate neglecta, propriis interpretamentis indulgent, tum a fidei, tum a morum regulis longissime aberrant. Catholici omnes eandem dogmatum unitatem profitentur, id ipsum sapiunt omnes: quia omnes humili obsequio vocem Ecclesiae: tamquam Dei vocem audiunt. Sciunt enim Ecclesiam organum esse Spiritus sancti, cuius ore Deus loquitur. Tot vero volumina contrariis opinionibus plenissima prodierunt, quod homines plus iusto, proprio indulerunt ingenio, & nimis libere Ecclesiae canones interpretati sunt. Protestantium redargutiones sophismate laborant. Opiniones quae inter nos utramque in partem disputantur, ab Ecclesia definitae non sunt: & utraque pars fide bona credit, nihil se contra Ecclesiae definitiones docere. Et illud argumento esse Protestantibus debet, quod tot theses Probabilistarum, a S. Sede anathemate confixas, Catholici omnes religioso obsequio improbant, & detestantur. Id dumtaxat evidenter concludunt eorumdem argumentationes, nempe controversiarum dissidia, verborum pugnas, aberrationes, & errores grassari, usque dum homines sive dogmata, sive praecipua divina proprio metiri ingenio audent. Concludunt.

dunt ineluctabilem necessitatem supremi iudicis, qui divino lumine illustratus viva voce dirimat definitaque tam fidei quam morum controversias.

VII. Erumpit in medium Minister IURIEU Calvinista suo libro inscripto, *Préjugés légitimes contre l'Eglise Romaine, seu Praejudicia legitima adversus Ecclesiam Romanam*, & armis ex Probabilissimo arreptis hoc pacto belligerat. Illa vera Ecclesia esse nequit quae falsam doctrinam probat. Ecclesia Romana falsam doctrinam probabilisticam adprobatur. Ergo vera Ecclesia esse non potest.

VIII. Evincit minorem propositionem hoc pacto. Illa doctrina in aliqua Ecclesia probata, & confirmata aseritur quae universalis in ea Ecclesia dicitur. Atqui doctrina Probabilissimi universalis dicitur in Romana Ecclesia. Ergo ab eadem adprobata, & confirmata est. Secundam propositionem plurimum Probabilistarum testimoniis evincit. P. Antonius Terillus Probabilismi reflexi facile princeps in suo tractatu de regul. morum in ipsa ad lectorem praefatione haec scribit. *Ante annum huius saeculi 1638. OMNES Auctores, OMNESQUE ECCLESIAE DOCTORES unanimiter asseriebant, cuique licitum esse in praxi sequi opinionem probabilem, quamvis illa esset minus rata, & probabilis quam opposita, maxime si operans opinionem illam absoluto iudicio veram existimaret. Hoc evidenter constat ex INNUMERABILIU Auctorum scriptis ante annum illum editis, qui omnes in hoc puncto UNANIMITER conveniunt. Neque enim vel unum a centum & amplius annis invenire erat qui post questionem examinatam id expressis terminis non tradiderit. Sed & antiquiores Theologi facem praetulerant, in eandem doctrinam antea conspiraverant, ut palam evinco quae. xxii. &c. Hoc adeo certum est, ut nec ipsa invidia vultum Auctorem ante dictum annum haec citare potuerit, qui veritatem hanc in dubium revocaverit. Porro veritas haec, & unanimis conspiratio Auctorum eoque progressa est, ut OMNES uno etiam ore docerent, licitum hominibus esse in praxi sequi opinionem QUAMCUMQUE etiam minus ratam, modo illa motivo probabili confirmaretur, etsi opinio contraria & tutior esset, & probabilior. In hoc etiam AUCTORES OMNES conveniebant, unum si demperis Paulum Comitolum virum ex Societate nostra, sed ob doctrinae praestantis famam in mundo literario parum celebrem. . . . Hic erat status controversiae praesentis usque ad annum Domini 1638.*

in quo mortuus est Cornelius Iansenius Episcopus Iprensis. Nam post eius obitum Liber ipsius, dictus Augustinus, editus est. Inter ea autem dum ederetur, Libertus Fromondus incepit usum probabilitatum condemnare. Audiat Caramuel in Apologemate, qui eo tempore praesens Lovanii erat, & narrat quae ibidem gesta sunt &c.

Hic habes originem doctrinae & opinionis nova, quae asserit, nemini licitum esse sequi partem minus ratam, quamvis probabile sit (N. B.) illam non esse prohibitam. Certum enim est talem doctrinam antea a scholis ut falsam exulasse. Itaque haec adversariorum sententia una cum Iansenio nata est: immo aliam matrem non agnoscit quam haeresim iansenianam. . . . Proinde recte dictum est hanc sententiam aliam matrem non habere quam haeresim iansenianam. Haecenus Antonius Terillus. Si plura cupis, & magis horridula, lege praefationem citatam ad regulas morum. Similia docet P. Bartholomaeus Fibo in sua Apologia pro conf. c. II. §. I. ubi asserit, se haecenus vix unicum reperisse Auctorem contrarium Probabilismo. Si lectori, inquit, sit curiositas penitus cognoscendi, qui, & quales viri gravissimi praeter Societatis TOTIUS Doctores tueantur doctrinam probabilisticam, consulat Terillum. P. Claudius La-Croix Lib. I. cap. II. num. 269. testatur Auctores fere omnes e Societate Iesu defendere Probabilissimum. Angelus Bossius in Append. ad Tom. Mor. var. inquit: Non solum hodierni temporis Scriptores Theologi Summistae, Canonistae, Iurisperiti, & omnes publici Professores Theologiae moralis praefatam sententiam docent, sed etiam apud omnes Confessarios seculares, & regulares, apud quoscumque doctos, & simul probos in toto orbe christiano nihil magis decantatum, quam licitum esse in operando sequi opinionem probabilem, relicta probabiliore. Id ipsum testantur Caramuel, Bonacina, & communiter Probabilistae.

IX. Ex quibus sic instaurat suam argumentationem IURIEU. Illa doctrina est alicuius Ecclesiae quam omnes Doctores eiusdem Ecclesiae docent. Iuxta Terillum alioque Probabilistas, omnes Ecclesiae Romanae Doctores docent Probabilissimum. Ergo Ecclesia Romana adoptavit Probabilissimum. Alia ex parte Ecclesia Gallicana universa an. 1700. Probabilissimum proscripsit, tamquam doctrinam omnium corruptelarum maiorumque sententiam. Variationi ergo doctrinae obnoxia est Ecclesia Romana.

X. Quam arrepturi viam sint Probabilitate, ut huic argumentationi verum solidumque responsum præbeant, penitus ignoro. Difficile enim eo adduci ipsos posse video, ut asserant, Terillum, La-Croix, Caramuelem, Bonacinam, aliosque Probabilitas basilice errasse, scribentes, *Omnes Ecclesia Doctores* Probabilissimum docere. Verum quid sint ipsi responsuri Iurieu, Budeo, Basnagio, & innumeris aliis Protestantibus, qui præfata adversus nos argumentatione utuntur, & inter ceteros abusus, & corruptelas, quas Romanæ Ecclesie exprobrant, Probabilissimo non ultimum locum tribuunt, ipsi viderint. Eorum sane est responsum, & quidem perspicuam exhibere. Ego interim secundum principia anti-probabilistica, & luculentissima præfata Novatorum argutationem penitus labefacto tamquam manifestam falsitatem, & vanissimum sophisma.

XI. Ecclesie Romanæ doctrina illa dicitur quam aut summus Pontifex, aut Concilia generalia, & consensus Episcoporum, quos Deus constituit regere Ecclesiam suam, definiunt, probant, confirmant. Ecclesie consensus non ex fidelium plurimorum vitiosis moribus, non ex Casuistarum opinionibus, non ex hac aut illa consuetudine, sed ex voce Episcoporum loquentium in suis Synodis est eruendus. Provoco Protestantes omnes, ut producant, non dico aut unum Pontificem, aut unum Concilium generale vel provinciale, sed vel unicum solum Episcopum, qui in aliqua diocesana Synodo doctrinam probabilisticam fidelibus sequendam proposuerit. Nos contra, & Pontifices summos, & Concilia generalia, præsertim Vienne, & Synodos plurimas, & universam Ecclesiam Gallicanam, & Doctores sanctissimos allegamus, qui Probabilissimum semper ad hæc usque tempora, tamquam omnium laxitatum fontem, execrati sunt. Turpiter erravit Terillus, scribens, *omnes Doctores Ecclesia* Probabilissimum defendunt. Qui sunt hi Ecclesie Doctores? Medina, Lopez, Vasquez, Sanchez, Caramuel, Terillus, Diana, Tamburinus, Escobarius, La-Cruz, Zanardus, ceterique Probabilitæ, quorum plurimas laxas opiniones probabilisticas damnavit Ecclesia. Errarunt Fibus, La-Croix, & alii, scribentes, Doctores totius Societatis pro doctrina probabilistica pugnare. Nam doctrina Societatis, & cuiusque instituti ab eiusdem legibus haurienda est. Porro constitutiones S. I. saniores, & secu-

riorem in controversis opinionibus doctrinam amplectendam decernunt. Et hanc securiorem doctrinam celebratissimi Societatis Theologi strenue propugnant. Summa igitur iniuria Iurieu, Budeus, & ceteri Protestantes blaterant, Probabilissimum doctrinam esse Ecclesie Romanæ. Immo Ecclesia Romana voce Alexandri VII. & Innocentii XI. diris devovit Probabilissimum in pluribus præcipue gravioribus controversiis, ut alibi ostensum est.

XII. Nec est quod insistant Protestantes, quæ hæctenus reposui, minime tollere quin laxæ opinionis probabilistica cimento benignitatis humanæ incrustatae latius grassentur in Ecclesia Romana. ESTO. Minister IU. RIEU, qui fuso calamo hæc, & similia elatis cothurnis buccinans amplificat, inculcatque, & cum eodem ceteri Protestantes, se non Christi Ecclesie characteres modo, sed ipsum etiam Evangelium ignorare ostendunt. Nam Christus, ut alias dictum est, & saganæ missæ in mare ex omni piscium genere congreganti, & agro frumento & lolii pleno, & aræ habenti grana paleis occultata comparat Ecclesiam suam. Hæc paleas, zizania, malasque herbas tolerat usque ad ventilationis tempus; numquam tamen vel errores, vel vitia probat, sed permittit Ecclesia Romana, Christo obediens, qui usque ad sæculi consummationem durare illa disposuit. An non prædixit Christus Dominus? Matth. xxiv. *Videte ne quis vos seducat: multi enim venient in nomine meo dicentes, Ego sum Christus; & multos seducunt. . . . & multi Pseudoprophetae surgent, & seducunt multos. . . . Surgent Pseudochristi, & Pseudoprophetae, & dabunt signa magna & prodigia; ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. Ecce prædixi vobis.* Utrique istorum aliqua ultima designant tempora; sed ibidem præmittit Christus: *Audituri enim estis prælia, & opiniones prætorum. Videte ne turbemini: oportet enim hæc fieri, sed nondum est finis.* Nonne Evangelista Ioannes epist. I. cap. II. clamat: *Novissima hora est, & sicut audistis, quia Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt: scimus quia novissima hora facta est.* S. Petrus Epist. II. *Venient in novissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes.*

XIII. Aures arrigant Protestantes. Pseudoprophetarum nota est dulcia & blanda polliceri, ad salivam loqui, pulvillos cervicibus subicere molles, appetitionibus in-

dulgere, plausum populi captare, prima ambire subfella, tumere, & ceteris præstare, atque prævalere: hæc insignia sunt, & characteres Pseudoprophetarum, inquit Patres omnes. An aliis præstigiis, nisi istis, Lutherus, Calvinus, Bucerus, ceterique Pseudochristi perverterunt ingentem Septentrionis partem? Monachis, & Episcopis, uxores dedere: a ieiuniis, a confessione auriculari, a sacra quadragesima miseros populos solverunt. Suffragia mortuorum, cultum Sanctorum, sacrarum imaginum venerationem de medio sustulere, chimericæ idololatriæ ad invidiam constandam excogitatae obtentu. Quid ergo laxones, & blaterones Catholicis probabilitatis blandientium opinionum fascinia exprobrant, cum ipsi, legibus sanctissimis conculcatis, & pessumdatis quamdam Epicureismi speciem invexerint?

XIV. Sciant tandem Protestantes nostri, nihil novi se improperare catholicæ Ecclesie. Quemadmodum Solones isti septentrionales a suis progenitoribus hæreticis leges, & doctrinam hæreticam mutuati sunt; ita quoque maledicta, exprobrationes, calumniaeque, iam dudum ab illis contra Ecclesiam catholicam evomitæ, adoptarunt. Eadem ipsa quæ opponunt Protestantes, improperabant Manichæi, ut refert S. Augustinus de *Morib. Eccl. Lib. I. cap. xxxiv.* ubi inquit: „No-
lite mihi colligere professores nominis christiani, nec professionis suæ vim aut scientes, aut exhibentes. Nolite confectari turbas imperitorum, qui vel in ipsa religione superstitiosi sunt, vel ita libidinibus dediti, ut obliti sint quid promiserint Deo. Novi multos esse sepulcrorum, & picturarum adoratores. Novi multos esse qui luxuriosissime super mortuos bibant, epulas cadaveribus exhibentes, super sepultos seipfos sepeliant, & voracitates, ebrietatesque suas deputant religioni. Novi multos esse qui renuntiaverunt verbis huic sæculo, & se omnibus huius sæculi molibus opprimi velint, oppressique lætentur. Nec mirum est in tanta copia populorum, quod non vobis desint, quorum vita vituperata decipiatis incautos, & a catholica salute avertatis.“

XV. En accusationes, & criminationes vestras, o Protestantes, iam pridem in Ecclesiam catholicam iaculatas. Audite quoque ibidem continui reponit Doctor sanctus. *Nunc vos illud admonet, ut aliquando Ecclesie catholicae maledicere desinatis, vituperando mores hominum, quos & ipsa conde-*

mmat, & quos quotidie tamquam malos filios corrigere studet. Eadem opponebant & Donatistæ, quibus hæc reponit S. Augustinus *Lib. I. contr. Petil. cap. xliii.* *Iam tandem sentiant, quemadmodum veris suorum sceleribus impleantur qui in fratres suos falsa confingunt: qui etiam si vera dixissent, iam tandem sentire deberent, quonia sint pro pace toleranda, & pro pace Christi redire ad Ecclesiam.* Hæc meditentur Protestantes, & silentes confundantur.

XVI. Satis, ut mihi videtur, Iurieu, & aliorum Protestantium sophismata contrita sunt. Excusso Ecclesie iugo, invexerunt illi conscientie libertatem ea credendi quæ sibi contineri in Scripturis sanctis videntur. Videndum nunc, providendumque ne novus in morum controversiis dirimendis opinandi modus scandalum iisdem ingerat, & in errore magis illos confirmet. Porro hoc aufferri scandalum nequit, nisi Romanæ Ecclesie æque morum, ac fidei diplomata humiliter mentis obsequio suscipiantur. Qui captiosis interpretamentis constitutiones pontificias deludunt, qui easdem in sensus humanis appetitionibus accommodatos detorquent, qui novis opiniunculis earumdem vim elevare, extenuare, & frustraneas efficere sibi licitum constituunt, & hæreticis scandalo, & Catholicis exitio sunt. Grassantur enim vero corruptissimi plurimorum mores hodie ad æternam animarum perniciem in Ecclesia. At, quod amarioribus deplorandum lacrymis est, penes non paucos consensere iura peccatis, & licitum esse coepit apud plures quod publicum est. Vitiis multitudinem pene obsedit humanam mentem, ut opiniones excogitaret, quæ vitiis ipsis velum honestatis prærenderent. Cuiusdam illudentis benignitatis spiritus viam excogitavit, quæ nec arcta Christi, & Sanctorum, nec lata & spatiosa hæreticorum, & improborum sit; sed tertia media, dulcis & suavis, simul & honesta. Hoc benignitatis seducens lenocinio oblectæ laxæ opiniones liberius incedunt, sibi que multitudinem, ad dulcia, & humanæ concupiscentiæ suavia commenta propensam, conciliant: divinas, & humanas leges pro ingenio, non ad Ecclesie præscriptum interpretantur. Magna, inquit Augustinus, tentatio est multitudinis consensus, tamen cognoscatur legibus oppositus. Hoc & Cyprianus advertit. Ut itaque & nobis, & proximis nostris ab errandi, & æternum pereundi periculo caveamus, firmiter adhaerendum est in hac scopulis plena navigatione Ecclesie

anchoræ: illius iudicia, constitutiones, decreta obsequenti obedientia suscipienda. Facessant humanæ cogitantiunculæ, pugnaque verborum, quibus in partes varias trahuntur Ecclesiæ canones. In eadem Protestantium familia conscientia libertas opposita inveniit hæreses: & libertas opinandi contrarie minus & magis probabiliter in partes duas, Theologiam moralem unius domi contrariam effecit Theologiæ alterius domi. Alterutra autem falsa sit oportet; cum plus una vera esse nequeat. Sola veritatis via, sive fidei, sive morum, ad Deum, qui veritas est, pergimus. Contra falsitas tum fides, tum morum natura sua ad infernum detruit. Qui declinare serio vult, uti debet, errandi tum in fide, tum in moribus, & damnationis æternæ pericula, constanter firmiterque sanctæ matris Ecclesiæ iudicio adhareat.

CAPUT VIII.

De Conciliorum auctoritate.

I. **F**Ufus quam fortasse par erat, de tribus primis Christianæ Theologiæ locis disputatum est. Id in causa fuit quod inde plura collegimus quæ nostro instituto, nempe formandis moribus, opportuna erant. Cetera quæ sequuntur, theologica loca paucis perstringam: tum ne opus nimium excrescat, tum quia non sunt, quemadmodum tria priora, argumento nostro adeo necessaria, & adeo utilia. Idcirco pauca dumtaxat delibabo, iis missis quæ uberime, & ampla eruditione communiter a ceteris Theologis disputantur.

§. I.

Quid & quotuplex sit Concilium. Unde illorum origo. Ad quem attineat eorundem convocatio, & qui iure ad ipsum vocandi sint.

I. **C**ommunis Concilii finitio hæc est: *Congregatio Prælatorum Ecclesiæ ad fidei, morumque controversias definiendas, a legitimo Superiore convocata.* Congregatio hæc *Sanhedrin*, seu *Synedron* Iudæis, *Synodus* Græcis, Latinis *Concilium* est.

II. Concilium aliud generale, nationale aliud, provinciale tertium, quartum diocesanum. Concilium generale illud est ad quod Episcopi universi christiani orbis convocantur. Nationale illud est quo conveniunt Ar-

chiepiscopi, & Episcopi unius regni, vel nationis, in quo Primas, aut Patriarcha præsidet. Provinciale coalescit ex Episcopis quibus Archiepiscopus, sive Metropolitanus præest. Concilium diocesanum constat Presbyteris, seu Parochis unius diocesis, Episcopo præidente. Hoc non est Concilium proprie dictum, cum solus Episcopus ius suffragii habeat.

III. Sapientissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in suo celebri *de Synodo diocesis. Oper. Libr. I. cap. 1. num. 6.* erudite animadvertit, Synodum episcopalem, seu diocesanam frequenter ab antiquis appellari *Presbyterium*, interdum etiam *Concilium civile*, quod congregetur ab Episcopo in sua civitate solis Presbyteris suæ diocesis convocatis. De utilitate, frequentia, & dotibus Synodi diocesanæ uberrima eruditione disputat Pontifex sanctissimus.

IV. Concilia nationalia quandoque generalia appellantur respectu talis regni, vel nationis; tamen absolute respectu universæ Ecclesiæ talia non sunt. S. Augustinus *epist. cxxv.* alias *xlviij.* Synodum Africanam secundam an. 418. celebratam vocat *plenariam*: & Synodus Toletana III. se appellat universalem: nempe, ut advertit Natalis Alexander *hist. Eccles. ad sæcul. III. diff. xxiv.* Africana Synodus plenaria est respectu totius Africae, & Toletana respectu illius regni. Concilium absolute generale appellatur etiam *Oecumenicum*. Reperiuntur Concilia generalia, ut *Mediolanense* an. 354. celebratum, & *Ariminense* an. 359. & alia plura, quæ generalia, secus oecumenica sunt, quia ab Ecclesia reprobata. Ut itaque Concilia generalia oecumenica dicantur, requiritur primum, ut sint reipsa generalia, & insuper ut ab Ecclesia approbentur tamquam oecumenica. Concilium quippe generale non receptum ab Ecclesia illegitimum est, & Pseudoconcilium. Illa omnia Concilia generalia quæ probata, & recepta ab Ecclesia sunt, oecumenica appellantur.

V. Conciliorum origo a iure divino proficiscitur. Negat de More Lutherus in suo *de Conciliis libro*, ubi contendit superflua esse Concilia, ut excludat iudicem a quo damnentur. Verum errorem Lutheri, & Protestantium omnium damnat ipse Christus Dominus, qui Conciliorum imaginem nobis præbuit in illa discipulorum convocatione, quibus hanc proposuit questionem: *Quem dicunt homines esse Filium hominis? Cui Petrus*

trus respondit: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Quæ Petri prompta confessio meruit a Christo audire: *Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est:* Matth. xvi. Sed luculentius ipsemet Christus Dominus *Matth. cap. xviii.* & Concilii institutionem, & suam eidem protectionem spondet. *Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Quid quod pro optimo synagogæ regimine Conciliorum praxim Deus præscripsit? Id habetur Deut. cap. xvii. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris venies ad Sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore; quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem.* Et rursus Num. cap. xi. *Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint, ac magistri: & duc eos ad ostium Tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum; ut descendam, & loquar tibi.* Iudæorum synagogæ *Synedria* seu Concilia convocanda pro recto eiusdem gubernio Deus præscribit. Minus ne Deus christianæ Ecclesiæ regimen curat? Si expedientem iudicavit synagogæ regendæ Synedriorum usum; multo magis Conciliorum praxim Ecclesiæ suæ commendasse dicamus oportet. Possunt utique emergentes dirimi controversiæ ab ipso summo Pontifice universali Ecclesiæ capite, & sæpe reipsa definitæ olim fuere, & in dies definiuntur. At in iis quæ iuris positivivi sunt, factum præcipue & consuetudo spectanda est. Porro Apostoli ipsi post abitum Christi Domini in cælum, tamen possent singuli ortas definire controversias, nihilominus a Christo Domino eruditi, Hierosolymis Concilium convocarunt, ut legalium controversiam definirent; quemadmodum habetur Act. cap. xv. *Convenerunt Apostoli, & seniores videre de verbo hoc.*

VI. Conciliorum generalium convocationem Imperatoribus adiudicant Lutherus, Calvinus, & Protestantes. Et inde generale Concilium dici contendunt, quod ab Imperatore universali omnium domino indicatur. Sed turpiter ut in ceteris cum Catholicis controversiis, aberrant Protestantes. Quandoquidem, ut Concilium sit legitimum & oecumenicum, ab Ecclesiæ consensu recipi, & probari debet; & ut legitima convocatio dicatur, ab Ecclesiæ capite, quod est Romanus Pontifex, convocetur necessum est. Nomine quippe Christi convocandum Con-

cilium est. Porro Christus Petro, & Petri successoribus hanc concessit auctoritatem, secus Imperatoribus. Petro, minime Imperatoribus, Christus dixit: *Pasce oves meas.* Petri ergo, eiusque successorum est oves regere, dirigere, eaque præscribere & ordinare quæ sunt optimo regimini necessaria. Numquid Imperatores sunt animarum Pastores? Quo ergo iure in hoc regimen extendere auctoritatem suam valent? Nonne Pontifices confinia suæ potestatis transilirent, si Comitibus imperii pro civili subditorum regimine indicerent? Eadem ratione limites suæ potestatis Imperatores prætergrederentur, si absque Pontificis consensu, vel eo inconsulto, Concilia convocarent.

VII. Qua vero ratione convocare Concilium ad Romanum Pontificem attinet, eadem quoque Concilio convocato præsidere aut per se, aut per suos Legatos Romani Pontificis est. Pastoris enim est gregi suo præsidere. Quæ omnia perenni Ecclesiæ traditione manifesta sunt. Petrus præfuit primo Hierosolymitano Concilio, in quo electus fuit Mathias in Apostolum, & secundo convocato pro legalium cessatione. Similiter Petri successores Conciliis posterioribus tum orientalibus, tum occidentalibus præfuere aut seipsis, aut per Legatos suos. Nicæno præfuit S. Silvester per *Osium, Vitum, & Vincentium.* Constantinopolitano primo præfuit *Nectarius* Patriarcha Constantinopolitanus, aut, ut alii contendunt, *Timotheus* Alexandrinus nomine Papæ *Damasi.* Multi volunt Concilium istud non fuisse generale, nisi ex post facto, seu accedente postea consensu Concilii occidentalis, quod Romæ eodem tempore habitum fuit. Cælestinus I. Pontifex Romanus præfuit Ephesino I. oecumenico per *Cyrium Alexandrinum*, post per *Arcadium, & Philippum* Presbyterum. S. Leo suos Legatos instituit *Paschasium, & Lucenium* Episcopos, *Bonifacium, & Basilium* Presbyteros, qui præessent Chalcedonenfi Concilio. Concilii Constantinopolitani II. & quinti generalis Patres rogarunt *Vigilium* Papam tunc Constantinopoli degentem, ut præesse Concilio vellet, qui tamen præesse noluit, ratus sat sibi esse ut Concilii Patres ius, quod sibi præsidendi competeat, agnovissent. Alii contendunt præfuisse per *Eutyrium* Patriarcham Constantinopolitanum. Sexto generali Concilio nempe Constantinopolitano III. præfuisse *Agathonem* Pontificem Romanum per *Petrum, & Georgium* Presbyteros, atque *Ioannem* Diaconum, patet ex actio-

actionibus eiusdem Concilii. Concilio septimo, seu Niceno II. præfuit *Adrianus I.* per *Petrum* Archipresbyterum Romanæ Ecclesiæ, & *Petrum* Monachum Abbatem *S. Sabæ*. *Adrianus II.* præfuit Concilio octavo, seu Constantinopolitano IV. per *Donatum*, & *Stephanum* Episcopos, & *Marianum* Diaconum. Occidentalibus Conciliis omnibus præfuerunt Pontifices summi per se ipsos, excepto Tridentino, cui nomine *Pauli III.* tres Cardinales *Moronus*, *Marcellus*, *Reginaldus Polo*: nomine *Iulii III.* Cardinalis *Crescentius*, *Sebastianus Pighion*, & *Aloysius Lippomanus*: & tandem nomine *Pii IV.* *Hercules* de Mantua, *Hieronymus Seripandus*, *Stanislaus Hosius*, & *Ludovicus Simonetta* præfedere.

VIII. Plura obici solent, quæ convocationem Conciliorum orientalium tribuunt Imperatoribus. Si discutere singula vellem, nimis proluxa oratio foret. Paucis rem perstringo. Utique Imperatores ipsi Concilia orientalia convocarunt, sed semper annuente & consentiente Romano Pontifice pro tempore regnante. Tum Concilia non Ecclesiæ, sed Imperatorum sumptibus celebrantur, & ab Imperatore concedebatur civitas, in qua Concilia habenda erant. Idcirco summi Pontifices hanc exteriorem negotiorum directionem Imperatoribus libenter permittebant.

IX. Iure soli Episcopi ad Concilium vocandi sunt. Ex consuetudine vocantur Cardinales, ex privilegio Generales sacrorum Ordinum, & Abbates. Hæc omnia manifeste patent. Episcopos Deus posuit regere Ecclesiam suam, istis gregis sui curam demandavit. Istorum ergo est suffragia ferre, quoties decernenda ea sunt quæ gregis regimen spectant. Cardinales sunt Pontificis collaterales, habentque in suis titulis iurisdictionem episcopalem. Quamobrem aut sunt Episcopi, & tum iure vocantur; aut secus, & tum ex probata consuetudine Concilio assistunt. Generales Ordinum, & Abbates sunt superiores Religiosorum, qui iurisdictioni Episcoporum non subiacent. Ergo cum Concilium œcumenicum universalem representet Ecclesiam, sicut ad illud vocandi iure sunt Episcopi, qui suos fideles representent; ita vocandi ex rationabili consuetudine Generales, & Abbates, qui suos ab iurisdictione Episcoporum exemptos subditos referant. Quare si ex privilegio isti ab Episcoporum subiectione subducti fuerunt, ex privilegio quoque ad Concilium vocantur.

X. Opponunt, Concilio generali Apostolorum pro dirimenda legalium controversia omnes interfuisse. *Convenerunt Apostoli, & seniores videre de verbo hoc.* Seniorum nomine Presbyteri veniunt, curam animarum habentes. Quid quod ipsi laici præfato Concilio interfuerunt? Id colligitur ex *cit. cap. xv. Act. Apost.* ubi dicitur: *Tum placuit Apostolis, & senioribus cum omni Ecclesia.* Nominem seniorum æque Episcopi veniunt, ac Presbyteri. Sermo noster est de iis qui ut iudices suffragia ferunt in Concilio, non de ceteris adstantibus. In præfato Concilio Apostoli iudicantur. *Propter hoc ego iudico &c.* Seniores Presbyteri adfuerunt, ut consulerent, & disquirerent. *Cum magna disquisitio feret &c.* Laici, ut audirent silentes, & obedientiam præstarent. *Et tacuit omnis multitudo.* Consuetudo est optimus legis interpret. Cetera omnia Concilia tum proxima apostolicis, tum posteriora hanc semper servarunt formam, ut Episcopi sederent tamquam iudices, docti Presbyteri ut consultores; laici vel ut adiutores in exterioribus curis, vel ut spectatores. Et hæc agendi forma observatur in quolibet etiam politico regimine. Numquid ad Comitum omnis populus vocatur? Numquid in militia ipsa corporali milites omnes adfunt consiliis pro victoria obtinenda haberi solitis? Protestantem, sicuti montrosam conflarunt Ecclesiam, ita ordine perturbato regere eandem contendunt.

§. II.

Quæ sit Conciliorum generalium auctoritas in fidei, & morum causis. Calvini commenta refelluntur.

I. Concilia generalia, quæ nec a Romano Pontifice confirmata sunt, nec ab Ecclesiæ consensu recepta, nulla potiuntur auctoritate. Errori enim eiusmodi Concilia obnoxia sunt, sicuti reipsa erravit Concilium Ariminense in causa Arii, & Ephesinum in causa Dilecori.

II. Concilia generalia, Romani Pontificis auctoritate, & accedente Ecclesiæ consensu firmata & recepta, iuxta omnes Catholicos infallibiles sunt auctoritatis in fidei & morum definitionibus. Hæc enim Concilia sunt ipsa Ecclesia congregata; sed Ecclesiam dono infallibilitatis a Deo ornatam esse, supra ostensum est: ergo & Concilia hoc fruuntur privilegio. Quare omnia præfata Concilia

cilia ad exemplum primi Concilii, quod est ceterorum forma, & exemplar, pronuntiare iure valent: *Visum est Spiritui sancto, & nobis.*

III. Hæc veritas, quam perfracte inficiantur Lutherus *Lib. de Conciliis, & de captiv. Babylon.* Calvinus *Lib. II. Inst. cap. ix.* luculenter confirmatur omnium sæculorum perenni consuetudine. Nam omnes ii qui in fidei morumque definitionibus generalium Conciliorum auctoritati pertinaciter resistunt, pro hæreticis habiti sunt. Tamquam hæreticos execrata Ecclesia semper est & Arianos post Concilium Nicænum, & Macedonianos post Constantinopolitanum, & Nestorianos post Ephesinum, & Eutychanos post Chalcedonense; & ommissis ceteris Lutheranos, ac Calvinianos post ultimum Tridentinum.

IV. Hæc omnia unanimi consensu testantur sancti Patres. *S. Athanasius episc. ad Epictetum* inquit: *Qua audacia fit ut post tanti Concilii (Niceni) auctoritatem disceptationes, aut questionem instituant?* *S. Leo Magnus episc. lxxv. ad Theodoretum* narrat irretractabili assensu Concilii Chalcedonensis decreta firmata esse. *Gloriamur in Domino cum Propheta canentes: Adiuutorium nostrum in nomine Domini. . . . qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit; sed quæ nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu, ut vere a se prodisse ostenderet quod prius, prima omnium sede formatum, totius christiani Orbis iudicium receperat.* *S. Ambrosius episc. xxxii. inquit, Sequor tractatum Nicæni Concilii, a quo me nec mors, nec gladius poterit separare.* Et reipsa Hilarius in exilium actus fuit ob fidem Nicæni Concilii. Quare Hieronymus *Lib. adversus Luciferianos* scribit pro Athanasio, Hilario, Eusebio, & aliis Nicænae fidei strenuis defensoribus: *Quomodo poterant adversum Synodum Nicænam facere, propter quam exilia sustinuerunt?* Quid, si referre *S. Augustini* testimonia vellem ex *Lib. I. & II. adversus Donatistas?* Manifesta igitur traditione constat, generalia œcumenica Concilia in controversiis fidei & morum finiendis errare minime posse.

V. Hæc Conciliorum infallibilitas, non ab Episcoporum multitudine derivatur, cum singuli & fallere, & falli valeant, sed a Spiritu sancti assistentia, quam, ut supra demonstratum est, Christus Ecclesiæ sua conceptis verbis spondit. Conciliis autem

Conc. Appar. Tom. I.

istis, cum Ecclesiam representent, Spiritus sanctus assistit, non ut novas aut fidei, aut morum veritates revelent, aut condant; sed ne errent in definiendis fidei, morumque articulis a Deo iam olim revelatis verbo aut scripto, aut tradito. Arrigant ergo aures surdi Protestantes, ut tandem Catholicorum audiant doctrinam. Scripturas sanctas non subiicimus Ecclesiæ, seu Conciliorum iudicio, ut hinc auctoritatem, & infallibilitatem accipiant: hanc enim a Deo, a quo dictatæ sunt Scripturis sanctis, auctoritatem habent. Iudicio Ecclesiæ, & Conciliorum subiicimus controversias quæ de fide, & moribus inter homines seculantur; ut Concilium definiat, num articulus in discrimen adductus contineatur nec ne in verbo divinitus aut scripto, aut tradito. Ecclesia, & Concilia subiecta sunt Scripturis sanctis, divinisque traditionibus, quia nihil de fide definire valent, nisi ea quæ post diligens, & maturum examen cognoverint in Scriptura, aut traditione divinitus revelata contineri. Subiiciunt ne Lutherani, & Calviniani hominum iudicio Scripturas divinas, propterea quod examinandas ab hominibus docent, ut singuli id credant quod in eisdem contineri iudicant? Quæro ab illis, in hoc iudicio falli ne singuli valent? Si negent; ergo infallibilitatem, quam nos Concilio œcumenico tribuimus; illi singulis femellis adscribunt. Si adfirmant; ergo fallax est & commentitia eorum fides. Sed hæc obiter. Definitiones ergo Conciliorum infallibiles asserimus, quia ex Scripturis sanctis certo scimus Spiritum divinum assistere Ecclesiæ, seu Conciliis, ne errent in definiendo, talem articulum aut contineri in Scripturis, aut eisdem repugnare. Concilia hominum controversias dirimunt, suamque auctoritatem a Deo acceptam non in Scripturas sanctas, sed in homines exercent, ut sua particularia iudicia submittant iudicio Ecclesiæ, eaque credant in Scripturis sanctis contineri quæ ipsa lumine sibi divinitus infuso definit reipsa revelata a Deo esse. Definitiones Conciliorum non sunt novæ revelationes, sed divinarum revelationum legitimæ interpretationes. Quare calumniantur impudentissime Protestantes, nos eodem loco habere definitiones Conciliorum, ac ipsas Scripturas sanctas. Millies enim hanc calumniam profigarunt catholici Theologi: millies dictum est, Ecclesiam, seu Concilia nullam posse fidei controversiam definire nisi ad infallibilem verbi Dei regulam; nihil con-

Y

stitue-

stiuere de fide posse, nisi quod indicat a Deo revelatum in Scripturis sanctis, divinifque traditionibus.

VI. Calvinus *Lib. IV. Instit. cap. ix. §. 7.* hæc obtrudit, ut Conciliorum infallibilitatem elevet. Sed unum exemplum, quod est præ aliis memorabile, pro omnibus sufficiat. In eo Concilio quod collegerunt Pontifices, & Pharisei Hierosolymis adversus Christum, quid desideres quod quidem ad externam speciem attinet? Nisi enim tunc fuisset Hierosolymis Ecclesia, numquam sacrificiis, aliisque caeremoniis communicasset Christus. Fit solemnitas convocatio: præibat summus Pontifex: totus ordo sacerdotalis assidebat: damnatur tamen illic Christus, & eius doctrina e medio profigatur. Hoc facinus documento est, inclusam minime fuisse in illo Concilio Ecclesiam. At non est periculum, ne quid tale nobis eveniat. Quis nobis fidem fecit?

VII. Quis nobis fidem fecit? Tibi hæretico, & Protestantibus hæreticis, ab hereditate filiorum, & ad filios concubinarum Ecclesiarum eiectis, nemo. Nobis ab apostolica successione proficiscentibus fidem fecit Christus. *Euntes docete omnes gentes Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* En nostrum fideiufforem & sponforem divinum, o Calviniani, Lutheranique. Sophisma istud futile est, & Calvinii obstinatione dignum. Perpetua ne Ecclesia iudaica? An non prædixerunt Prophetæ tempore adventus Messiae destruendam fore? Erravit Concilium istud. Sed quo tempore? Eo tempore quo erratum prædictum erat. Infallibilitas Ecclesiae tempore quo in terris Christus vitam degit, non pene Concilium, sed in ipso Christo erat. Ille ipse, ut caput visibile, Ecclesiae suae præsidebat. Si etiam modo nobiscum vitam duceret, quemadmodum tunc, non Pontifex, non Concilium, sed ipse controversias definiret, ipse solus iudex, fallere, & falli nescius Ecclesiam suam regeret. Aliud etiam supra ex Cano responsum datum est.

VIII. Sed audiamus iterum Calvinum, qui *ibidem §. 8.* hæc subdit. *Quid ergo inquires. Nulla ne erit in definiendo Conciliorum auctoritas? Immo vero: neque enim hic omnia Concilia damnanda, aut omnium acta rescindenda, & quod dicitur, una litura esse inducenda disputo. At cogis tamen, inquires, omnia in ordinem; ut cuilibet in medio positum sit recipere, vel repudiare quod statuerint Concilia. Minime vero. Sed enim quoties Concilii alicuius decretum profertur, ex-*

pendi primum diligenter velim, quo tempore habitum sit, qua de causa habitum, & quo consilio, quales homines interfuerint: deinde illud ipsum de quo agitur, ad Scripturam amussim examinari: idque in eum modum, ut Concilii definitio pondus suum habeat, sicque instar præiudicii; neque tamen examen, quod dixi, impediatur. Utinam eum omnes servarent quem præscribit Augustinus Libro adversus Maximinum tertio. Nam quem hunc hæreticum de Synodorum decretis litigantem breviter vult compescere: Nec ego (inquit) Nicenam Synodum tibi, nec tu mihi Ariminensem debes tamquam præiudicaturus obicere. Nec ego huius auctoritate, nec tu illius detineris Sic præscas illas Synodos, ut Nicenam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, Chalcedonensem, ac similes, quæ confutandis erroribus habita sunt, libenter amplectimur, reveremurque ut sacrosanctas, quantum attinet ad fidei dogmata. Nihil enim continent quam puram, & nativam Scripturæ interpretationem, quam sancti Patres spirituali prudentia ad frangendos religionis hostes, qui tunc emerferant, accommodarunt. In posterioribus quoque nonnullis videmus elucere verum pietatis studium, notas ad hæc ingenii doctrina non obscuras. Sed quemadmodum solent res in deterius fere prolabi, ex recentioribus Conciliis videre est, quantum subinde Ecclesia a puritate illius aurei sæculi degeneraverit. Nec dubito quin istis quoque corruptioribus sæculis habuerint Concilia suos melioris notæ Episcopos. Sed in his accidit quod in Romanis Senatus-consultis non recte fieri olim conquerebantur ipsi Senatores. Dum enim numerantur, non appenduntur sententia, meliorem partem a maiori vinci necesse fuit. Certe multas impias sententias protulerunt.

IX. Hæc ex Calvinio, licet proluxa, rescribere volui, ut illius turpissimam fraudem, & ineptissimam ratiocinia Calvinianis exprobrarem. Et ad primum quod attinet, textum obtrudit S. Augustini, insigni fraude in erroneum sensum detortum. S. Doctor, ut ad incitaz redigeret Maximinum Arianum, reiicientem Concilium Nicenum, & opponentem Ariminense, hæc scribit *Lib. III. cap. XIV.* contra eundem. *Sed nec ego Nicenum, nec tu debes Ariminense tamquam præiudicaturus proferre Concilium. Nec ego huius auctoritate, nec tu illius teneris. Scripturarum auctoritatibus, non quorumcumque propriis, sed utrisque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet. Germanus referi-*

pti

pti Augustiniani testimonii sensus eiusmodi est. Quoniam nec Maximinus deferebat Nicæno, nec Augustinus Ariminensi Synodo, ad Scripturarum, & rationum momenta utrisque communia causam appellavit. Quemadmodum si ego sacrarum imaginum usum propugnans adversus Calvinum dicerem: Quoniam nec ego Concilii Constantinopolitani sub Leone Imperatore celebrati, nec tu Nicæni secundi detineris auctoritate, ad principia utrisque communia disputationem revocemus. Hinc ne inferre quisquam posset, præter unum fraudulentum Calvinum, me reiicere auctoritatem secundi Nicæni Concilii? Si disputationem cum Hebræo initurus prætermittirem Evangelia, quoniam ille ea non admittit, ut ex solo veteri testamento utrisque communi controversiam ageremus; hinc inferret Calvinus, sua exquilita dialectica, me reiicere Evangelia. Et tamen adeo impudens Calvinus est, ut hoc idem testimonium Augustini repetat in præfat. ad Antidotum Concil. Trident.

X. Sed illius modo manifestæ Antilogiæ, & ineptissima ratiocinia in examen veniant. Oecumenici Concilii definitiones ita hominum iudicio, Calvine, subiicis, ut cuilibet in medio positum sit illas recipere, vel repudiare? Minime vero, respondes. Minime? Eisdem ergo, ut supremi iudicis sententiis, pares? Nequaquam. Quid igitur mi homo? Neque reiicienda, neque repudianda Concilia sunt, clausis oculis, quin saltem legantur, & examinentur, nonne? Huc ergo recidit quod, Calvine, tribus Conciliis obsequium, & obedientiam? Ita sane, subdit ille, inquires: *Quoties Concilii alicuius decretum profertur, expendi primum diligenter velim, quo tempore habitum sit, qua de causa &c.* Quisque igitur, vel de trivio homo, qui Scripturas divinas legere sciat, Calvino teste, & suffragantibus Calvinianis, & Lutheranis omnibus, erigere tribunal valet, & ultimum in definitiones ipsas Concilii iudicium ferre, & decidere, sint nec ne ad amussim Scripturarum? Quam sit hæc Calvinii doctrina portentosa, nemo non videt, nisi calvinianæ cæcitatibus velo obductus sit. Synodos Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, Chalcedonensem libenter, inquit Calvinus, amplectimur, reveremurque ut sacrosanctas, quantum attinet ad fidei dogmata. Nihil enim continent quam puram & nativam Scripturæ interpretationem. At

clamant Ariani, Macedoniani, Nestoriani, Eutychiani, Concilia præfata contra Scripturam sanctam nova dogmata condidisse. Hæretici illi & linguarum peritia, & ingenii acumine, eruditioneque in Scripturis interpretandis Calvino, & Luthero præstant: & tanta erant astutia instructi, ut potuerint vel doctioribus Catholicis ad momentum in Concilio Ariminensi fucum facere. In fronte dumtaxat impudentissima Luthero, & Calvino cedebant. Repudiarent illi præfata Concilia; at sanctos illos Patres, non asinos, non cornutas bestias, quemadmodum Calvinus in Antidoto Tridentinos Patres, compellarunt. Iniuria ergo summa Calvinus cum suis, ut hæreticos, execrantur Arianos, Nestorianos, Macedonianos, Eutychianos, si illi reiicerent dicta Concilia, quemadmodum Protestantibus repudiant Tridentinum. Redit dilemma supra factum. Aut admittendi sunt omnes hæretici in Ecclesiam protestanticam: aut parendum Conciliorum definitionibus, examine sublato. Posterioribus sæculis ab aurea illa prima ætate degeneravit Ecclesia? Non ergo idem Deus nunc & tunc Ecclesie suæ assistit? Quid hic Dei protectionem comminisceris? clamitat Calvinus. In Ecclesia accidit quod in Romanis Senatus-consultis non recte fieri olim conquerebantur ipsi Senatores, quia numerantur, non appenduntur sententiæ. Ethnicorum ergo Senatus Christi Ecclesiam assimilat leviliculus rabula? Merito quidem Ecclesias luthericas, & calvinicas latronum, & piratarum turbis comparant: quoniam non modo Paganos, sed vel ipsos Atheistas excipere in sinum suarum Ecclesiarum coguntur. Si enim Atheista testetur, se post severum Scripturarum examen non reperire Deum illum quem Calviniani, & Lutherani adorant, quo iure illum damnabunt? Hæc pauca adversus Calvinii absurda paradoxa obiter dixisse sufficiat, ut nova dedecoris, & funestissimæ cæcitatibus monumenta habeant Lutherani, & Calviniani.

XI. Plura alia quæ obiici Concilia solent, nempe Ephesinum II. Ariminense, Constantinopolitanum III. Nicænum II. Francofordiense, & cetera, ut erroris obnoxia, prætereo, quod sint a Cano *Lib. V. a Bellarmino Lib. II. cap. VIII.* & innumeris aliis Theologis a Lutheranorum, & Calvinitarum imposturis plenissime vindicata, reiectis iis quæ reiici iure debent, & veritate in tuto locata.

§. III.

Synodi diœcesane, provincialis, nationalis auctoritas, licet absolute infallibilis non sit, tamen in morum potissimum regulis constituendis prevalet ingenti Probabilistarum multitudini.

I. **C**oncilia non generalia, nec summi Pontificis, aut Ecclesiæ universalis consensu confirmata, errori absolute subiecta sunt. Hanc assertionem confirmat Synodus Carthaginensis nationalis sub Cypriano, quæ in errore de hæreticis rebaptizandis lapsa est. Quare Synodus Romana V. sub Symmacho relata cap. *Concilia*, dist. xvii. hæc decernit. *Concilia Sacerdotum ecclesiasticis legibus quotannis decreta per provincias, quia presentiam Papæ non habent, valetudinem perdiderunt.*

II. Verum, tametsi Synodus sive diœcesana, sive provincialis, sive nationalis, infallibilis non sit; tamen tantæ est auctoritatis, ut gravissimæ temeritatis reus esset qui eiusdem canonibus non acquiesceret. In gradu tamen auctoritatis nationalis præstat provinciali, & provincialis diœcesanæ, ut constat. Nam quo maior est Episcoporum congregatio, eo etiam, absolute re spectata, maior eruditio, sapientia, & cetera quæ ad maturam prudentemque definitionem formandam conducunt, præsumi debent. Quamquam enim falli absolute queant particularia Concilia, rarissime tamen re ipsa falluntur. Vix unum, præter Africanum iam dictum, Concilium sive provinciale, sive nationale, sive diœcesanum occurrit, quod in fidei dogmate erraverit. Si duobus aut tribus in Dei nomine congregatis, in medio eorum se futurum Deus promittit; quanto magis assistet tot Episcopis, tot Sacerdotibus pro bono gregis sibi a Deo commissi unitis? Si Patres aliqui in unam conveniant sententiam, valde eam probabilem efficiunt: ad maiorem sane probabilitatem illam efferunt plures Episcopi una convenientes, qui invocato Spiritus sancti auxilio, eandem definiunt veritatem. Episcopis, qui Ecclesiis gubernandis præfecti sunt, Deus suum præcipue lumen spondit. Quamobrem Synodus VII. generalis hæc de diœcesanis Synodis statuit *act. 111.* in literis synodicis Theodori Patriarchæ Hierosolymitani. *Locales autem Synodos non aversumur, sed magis amamus, amplectimur, &*

recipimus, earum etiam divinitus inspiratas canonicas constitutiones, correctiones, & utiles earum leges summa observantia colimus.

III. Quæ hoc in capite de Conciliis dicta sunt, huc tandem recidunt, ut palam fiat Casuistas, & Theologos non in fidei modo, verum etiam in morum regulis consulere sacras Synodos potissimum debere. Quis deplorare satis valet non paucos Moralistas, qui, dum sibi opponi Synodorum decreta audiunt, continuo reponunt, Synodos esse diœcesanas, infallibilitatis privilegio destitutas? Sed ab illis percontamur, num infallibilitatis dono præditi sint Caramuel, Bonacina, Zanardus, Machadus, Escobarus, Castropalaus, Tamburinus, & sexcenti alii? Pluris isti faciunt centum quemdam etiam non numerosum Casuistarum, quam unius diœcesanæ, & etiam provincialis Synodi decretum. Cedo: quos posuit Spiritus sanctus christianam Ecclesiam dirigere? Casuistas? Minime gentium, sed Episcopos. Nulla in Synodis laxa opinio. Vix duas a tot sæculis reperire Synodos licet, errorem aliquem continentes. Casuistarum plurium volumina laxitatibus, & erroribus scatent. Episcopi, & Parochi Pastores sunt populi christiani, secus Casuista. Pastorum voces audire oves debent. Quot Casuista scripserunt, ut scriberent, ut disputarent, ut præiudicatas opiniones, & domestica systemata propugnarent? Certo scimus Synodos sacras spirituales fidelium utilitatem, & morum sanctitatem inculcare, regulas honestatis & pietatis præscribere missis disputationibus, & sophisticis argutationibus.

IV. Heinc colliges, quam hallucinentur Confessarii, qui legentes Gennetum, Pontasium, Natalem Alexandrum, Merbesium, aliosque similes, qui morales controversias Synodorum decretis resolvunt, flocci faciunt, & quorundam Casuistarum ratiunculas, ac sophisticas argutationes venerantur, perdiscunt, memoriæ commendant. Quid ad nos, inquit, Synodi Gallicæ, Hispanicæ, Italicæ, illius, aut alterius diœcesis? Rationum momenta afferenda sunt. Synodi non decidunt casus præcticos, ut nostri Moralista. His præliis non pauci fascino tenentur. Adeo mos prevaluit, & consuetudo inveterata hominum mentes infecit, ut sperare vix liceat in semitam veritatis revocandos aberrantes fore. Hæc scribimus pro iis qui a præ-

a præiudicatis novi opinandi modi sententiis præventi non sunt. Hos ad Scripturarum, ad sacrarum traditionum studium hortamur, neglectis Casuistis illis qui disputare, & arguari, non sancte vivere docent. Absit ut tot recentiorum opera, doctrina sana, & eruditione sacra concinnata, improbem. Absit ut condemnare illos velim qui acquiescere meis consiliis nolunt. Quisque in suo abundet sensu.

CAPUT IX.

De summorum Pontificum, sanctorumque Patrum auctoritate.

DE auctoritate & infallibilitate summi Pontificis agendum hic esset. Verum cum locum istum tanta eruditionis copia, tanta argumentorum firmitudine, & tanta perspicuitate in suo celeberrimo opere adversus Illustrissimum BOSSUETUM illustraverit Reverendissimus Ioseph Augustinus ORSI, ut teteris omnibus, mea quidem sententia, palmam præripuerit, de illo penitus silere decrevi. Animo destinaveram plura adversus Ioannem Dallæum de usu Patrum, Franciscum Budaum de Theologia Patristica, Barbeyracum de Morali Patrum scribere. At duo a præconcepto consilio dimoverunt. Unum est longum, quod mihi conficiendum iter superest. Alterum obstinatio est Protestantium, qui, cum ipsas Scripturas proprio cuiusque iudicio subiiciant, audacius sanctorum Patrum auctoritatem aut flocci faciunt, aut cavillantur. Nulla cum istis ineunda disputatio est: quia principia omnia negant, unde erundæ conclusiones sunt, quibus ad incitas redigantur. In solo articulo de Ecclesia, & de iudice controversiarum fidei illorum fatuitas splendidissime coruscet. In hac sola controversia, unde ceteræ omnes pendent, manus cum ipsis conferendæ. Hic castra fige, & certam obtinebis victoriam. Doctiores Protestantium, & Reformatorum in hac controversia se communi sensu destitutos, ut vidimus, produunt. Aliarum controversiarum capita explicanda, non cum spe, ut illos in ordinem redigas, sed ut veritas lectoribus præiudiciorum vacuis splendeat. Hoc est potissimum momentum cur a sanctorum Patrum vindictis adversus Protestantes concinnandis abstineream. Tom. VI. Theol. Christ. aliquorum Patrum doctrinam ab impollutis audaculi Barbeyraci assero. In præfens capita præcipua quæ au-

toritatem SS. Patrum spectant, brevissime delibabo.

§. I.

Quinam in SS. Patrum censum perscribendi.

I. **I**am inde usque a sua institutione Doctores Ecclesiæ habuit, habebitque usque ad mundi consummationem, ut S. Paulus testatur ad Ephes. cap. iv. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in adificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei.* Verum primum omnium distinguendi sunt Ecclesiæ Doctores a Doctoribus qui sunt in Ecclesia. Probabilistæ, & Casuistæ se se mutuo Doctoris titulo appellant. Ut quis Doctor in Ecclesia dicatur, sat est ut communicet cum Ecclesia, & in aliqua universitate Doctoris lauream obtineat. Doctores, seu Patres Ecclesiæ ii solum nuncupantur quos ob eminentem doctrinam, & insignem sanctitatem ad mortem usque morum integritate testatam ipsa Ecclesia ut tales veneratur, & colit. Tres ergo sunt Patrum sanctorum dotes. Doctrina eminens, sanctitas insignis, Ecclesiæ testimonium. Sal terræ, & mundi lux Doctores Ecclesiæ in Evangelio *Matth. cap. v.* appellantur. *Vos estis sal terræ. . . . vos estis lux mundi.* Et rursus: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. . . . Qui autem fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno calorum.* Doctoris itaque Ecclesiæ est doctrinæ fulgore errorum tenebras dissipare, & morum sanctitate clarere coram hominibus. Sapientia mentes illustrat, & morum sanctitas alios ad virtutis studium inflammat.

II. Porro quemadmodum Doctor in Ecclesia non habetur, quantumvis doctrina, eruditione, & morum integritate præditus resurgat, nisi re ipsa alicuius Universitatis testimonio, vel privilegio donatus sit; similiter nemo Doctoris Ecclesiæ gradu fruitur nisi testimonio aut expresso, aut tacito eiusdem Ecclesiæ.

III. Quinam re ipsa sunt Ecclesiæ Patres? Primum omnium eminenti Apostoli, Evangelistæ, & Discipuli Domini, qui non tam Patres, quam Patres Patrum dici possunt, ut S. Augustinus animadvertit, explicans

versiculum illum Psalm. xlv. *Pro Patribus tuis nati sunt tibi filii*, id est, inquit Doctor sanctus, *Patres missi sunt Apostoli. Pro Apostolis filii nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi*. Gradus episcopalis singularis prerogativa est, quæ doctrinæ & sanctitati unita præstantiorem efficit Ecclesiæ Patrem. Quandoquidem Episcopatus est traditionis præcipuus canalus, per quem incorrupta Apostolorum doctrina ad nos pervenit.

IV. In ætates tres distingui Patres solent. Prima ætas tria prima sæcula, secunda tria seculorum comprehendit, tertia ab initio septimi usque ad tertium decimum sæculum extenditur. Primæ ætatis Patres eo maiori digni veneratione sunt, quod propinquiores fuerunt primæ apostolicarum traditionum origini & fonti. Non propterea tamen ætatis secundæ Patres minori auctoritate fulgent, si scopiosius & doctrinarum, & virtutum splendore Ecclesiam illustrarunt. Tertiæ ætatis Patres tametsi antiquitate, eloquentia, & eruditione antecessoribus inferiores sint; nihilominus, cum eadem nobis tradant quæ docuerunt primi, summo & ipsi in pretio habendi sunt. Posteriores Doctores appellantur veluti pedagogi, si cum primis conferantur, ut advertit S. Thomas in *cap. iv. Epist. I. ad Cor. lect. III.* ubi in illa Apostoli verba: *Esi decem milia pedagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres: nam in Christo Iesu per Evangelium ego vos genui*: hæc habet. Dicit ergo Apostolus se patrem eorum in Christo, quia eis primo Evangelium predicavit. Unde assignans rationem eius quod dixerat, subdit: *Nam in Christo Iesu per Evangelium ego vos genui*. Pater enim ille est qui primo generat, pedagogus vero qui iam natos filios nutrit, & erudit. Apostoli post Christum Dominum fideles genuerunt. Successores genitos fideles educarunt, propagaruntque generationem. Isti filii sunt Apostolorum, & patres posteriorum. Porro ipsa paternitas, cum prior filio sit, antiquitatem prodit. Hæc dos antiquitatis Ecclesiæ Patribus competit. Ipsi enim aut generarunt, aut formarunt Ecclesiam & doctrinæ splendore, & operum sanctitate.

V. Latinorum Patrum præcipui sunt Cyprianus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo Magnus, Prosper, Fulgentius, Gregorius Magnus. Græcorum celeberrimi sunt Clemens Papa, Ignatius, Iustinus, Irenæus, Basilus, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyssenus, Epiphanius, Chrysostomus, Dionysius Areopa-

gita, Cyrillus Hierosolymitanus, Cyrillus Alexandrinus, Theodoretus, Damascenus, Theophilactus.

VI. S. Bernardus, S. Thomas, S. Bonaventura Doctores, & Patres Ecclesiæ sunt, tametsi iis antiquitas desit. Quamquam nec istis nunc antiquitas deest. Nam S. Bernardus ab ann. 1153. S. Thomas & S. Bonaventura a 1274. antiquitatem possident. Et licet respectu antiquorum iuniores appellari valeant; relate tamen ad nos antiquitate fruuntur. Duabus aliis prerogativis, nempe doctrinæ luce, & morum sanctitate, mirum in modum præfulgent. S. Bernardus contra *Perrum Abailardum*, contra *Gilbertum Porretanum* in Conciliis Senonensi, & Remensi pugnavit, & ab eorum erroribus Ecclesiam defendit; disciplinam monasticam ad primævum splendorem revocavit. S. Thomas antiquorum Patrum doctrinam illustravit, & in ordinem digessit. Recentiorum hereticorum malleus dicitur, & arma adversus omnes posteriores hæreses validissima præparavit: & in Concilio Tridentino tanto in pretio eiusdem doctrina habita fuit, ut in non paucis punctis ex eadem compæta decreta fuerint. S. Pius V. Pontifex Maximus hæc de S. Thoma pronuntiavit: *Factum est omnipotentis Dei providentia, ut Angelici Doctoris vi, & veritate doctrina, quæ apostolicam Ecclesiam, infinitis confutatis erroribus, illustravit, ex eo tempore quo calceatibus civibus ascriptus fuit, multæ, quæ deinceps exorta sunt hæreses, confuse & convictæ dissiparentur*. Et Paulus V. inquit: *Splendidissimi catholice fidei Athleta beati Thomæ Aquinatis, cuius scriptorum clypeo militans Ecclesia hereticorum tela feliciter eludit, honorem, & venerationem in dies magis magisque augeri plurimum in Domino gaudemus*. Similia elogia panxit Sixtus V. Doctori Seraphico S. Bonaventuræ.

VII. Antiquis Ecclesiæ Patribus non accensui Tertullianum, Origenem, Eusebium Cæsariensem, Ruffinum: quoniam, inquit Ildephonsus Baptista O. P. in sua pro Patrum auctoritate apologia pag. 89. *doctissimus fuit Tertullianus, sapientissimus Origenes, eruditissimus Eusebius Cæsariensis; & tamen Ecclesia nunquam Doctores suos appellavit eos, nec aliquis unquam ausus est eorum tali titulo nuncupare, quod multis aliis contigit, non solum doctrina, sed etiam sanctitate præstantibus*. A pluribus tamen præfati Doctores Patribus Ecclesiæ annumerantur. Verum dissidium istud nullius momenti est.

Nam

Nam omnes fatentur eruditione summa & profunda doctrina istos eminere in iis quæ cum Ecclesia catholica docent. Verum quia ab Ecclesia catholica in multis, & gravis momenti articulis descivere, ideo caute legendos esse ipsa Ecclesia admonet.

§. II.

De SS. Patrum auctoritate in divinis Scripturis interpretandis, & controversiis fidei definiendis.

I. Melchior CANO præ ceteris Lib. VII. de locis theolog. rem hanc dispexit, & regulas optimas tradidit. Paucis ego argumentum istud, quod ceteroquin amplam exhibet disputandi materiam, perstringo. Convenit penes omnes, Patres in philosophicis disciplinis non plus auctoritatis habere quam quod præferunt illorum rationum momenta. Similiter in ceteris aliis quæ nec fidem, nec mores spectant, tantum eorum auctoritas ponderis habet, quantum valet ratio ab ipsis producta. Quandoquidem in his non sunt traditionis custodes, sed homines errori obnoxii, non secus ac alii. Si tamen etiam in his questionibus unanimi consensu in aliquam concederent sententiam, hæc summo probabilitatis gradu frueretur. Quo loco autem habenda sit auctoritas SS. Patrum in iis quæ fidem, & bonos mores spectant, sequentibus regulis declarabo.

II. Regula I. In Theologia aliqua disputantur quæ ad doctrinam neque fidei, neque morum utilia sunt: idcirco neque revelata, neque tradita. Patrum auctoritatem in his questionibus amplecti necessario non astringimur. Hanc regulam præscribit Vincentius Lirinensis *Comm. cap. xxxii.* his verbis. *Antiqua sanctorum Patrum consensu non in omnibus divina legis questionibus, sed solum in fidei regula, nobis certo est sequenda, atque in his præcipue questionibus, quibus catholici dogmatis fundamenta nituntur*.

III. Regula II. In controversiis quæ Scripturas sanctas, vel fidem spectant, unius aut alterius, immo etiam plurium Patrum auctoritas, si alii dissentiant, non efficit articulum de fide, sed tantum sententiam probabilem. Hæc regula certa est. Siquidem non unus aut alter, sed plures Patres doctrinam aliquam docuerunt ut ad disciplinam attinentem, quæ postea ab unanimi Patrum, seu Ecclesiæ consensu definita de fide

est. Id patet in S. Cypriano, & pluribus aliis de hæreticis rebaptizandis. Hanc regulam confirmant ipsi SS. Patres. S. Hieronymus *epist. iv. ad Ctesiphontem adversus Pelagianos. Si quid in meo ingenio vitii repererint, proferant in medium: aut enim bona erunt, & contradicam eorum calumniæ, aut reprehensibilia, & confitebor errorem, malens emendari quam perseverare in pravitate sententiæ*. Similiter S. Augustinus *Lib. III. de Trinit. sub initio* hæc scribit. *Sane cum in omnibus litteris meis non solum pium lectorem, sed etiam liberum correctorem desiderem, multo maxime in his ubi ipsa magnitudo questionis utinam tam multos inventores habere possit, quam multos contraditores habet. Verumtamen sicut lectorem meum nolo mihi esse deditum, ita correctorem nolo sibi. Ille me non amet amplius quam catholicam fidem: iste se non amet amplius quam catholicam veritatem. Sicut illi dico, noli meis litteris quasi Scripturis canonicis inservire; sed in illis & quod non credebam, cum inveneris, incunctanter crede; in istis autem, quod certum non habebas, nisi certum intellexeris, noli firmiter retinere: ita illi dico, noli meas litteras ex tua opinione, vel contentione, sed ex divina lectione, vel inconcussa ratione corrigere. Si quid in eis veri comprehenderis, existendo non est meum; at intelligendo, & amando & tuum sit, & meum: si quid autem falsi conviceris, errando fuerit meum, sed iam cavendo nec tuum sit, nec meum*. Rursus Lib. de don. perlever cap. xxi. *Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis in quibus me non errare perspexerit: nam propterea nunc facio libros in quibus opuscula mea retractanda suscepi*.

IV. Regula III. In iis quæ ad fidem, & mores attinent, unanimis SS. Patrum sensus sententiam reddit certissimam, & ineluctabilem, quæ in disputationem revocari a Catholicis nequit. Si enim omnes Ecclesiæ Patres unanimi consensu in aliquem consentirent errorem fidei, aut morum, iam Ecclesia ipsa erraret. Hoc autem fieri non posse, ut supra demonstratum est, Christus ipse nobis promissit. Hanc regulam confirmant ipsimet sancti Patres omnes. Origenes ipse hoc testatur *Lib. I. Periarch. in præfat. Cum multi sint qui se putent sentire quæ Christi sunt, & nulli eorum diversa a prioribus sentiant, servetur ecclesiastica predicatio per successionis ordinem ab Apostolis tradita, & usque ad præsens in Ec-*

clefius permanens : illa sola credenda est veritas que in nullo ab ecclesiastica discordat traditione.

V. S. Irenæus Lib. IV. cap. IIII. Clemens Alexandrinus Stromatum Lib. VIII. Tertullianus Lib. de cor. milit. cap. IV. & Lib. de prescript. ex quo nonnulla supra rescripti, huius veritatis testes sunt. S. Augustinus Lib. II. cont. Iulian. cap. IX. auctoritate Irenæi, Cypriani, Hilarii, Gregorii, Ambrosii, Innocentii, Basilii, & aliorum, Pelagianorum errores profligat. Vincentius Lirinensis in Commonit. I. cap. XXVIII. inquit; Beatorum Patrum sanctum catholicumque consensum ne quis sibi temere contemnendum forte arbitretur, ait in I. ad Corinthios Apostolus : Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos (quorum ipse unus erat) secundo Prophetas (qualem in Actibus Apostolorum legimus Agabum) tertio Doctores, qui Tractatores nunc appellantur, quos hic idem Apostolus etiam Prophetas interdum nuncupat, eo quod per eos Prophetarum mysteria populis aperiantur. Hos ergo in Ecclesia Dei divinitus per tempora, & loca dispensatos, quisquis in sensu catholici dogmatis unum aliquid in Christo sentientes contempserit, non hominem contemnit, sed Deum. Plurima alia, quæ ibidem habet, prætereo. Rationem dumtaxat quam assignat, transcribo. Cum Scripturam sacram pro sui & altitudine, & obscuritate, non uno eodemque sensu omnes accipiant, sed aliter atque aliter alius; atque alius interpretetur, ut pene quot homines, tot illinc sententia erui posse videantur; aliter namque illam Novatus, aliter Sabellius, aliter Arius, aliter Donatus; (arrigant aures Calviniani, & Lutherani) necesse fuit ut prophetica, & apostolica interpretationis limæ propter tam variis erroris anfractus secundum normam aliquam dirigerentur. Ob id ergo post Prophetas, Apostolos, & Evangelistas, sanctos quoque Doctores accepimus, quo eorum catholicam, hoc est universalem, intelligentiam, tamquam Ecclesie regulam a Deo prescriptam, sequeremur. Integrum legatur Commonitorium ab iis qui plura desiderant.

VI. Eandem regulam confirmant Concilia. In Concilio Chalcedonensi III. Part. cap. I. hæc habentur. Sequimur autem SS. Patres, & Doctores sanctæ Dei Ecclesie, idest Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Theologum, & Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Theophilum, Ioannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Augustinum,

Proclum, Leonem, & omnia quæ ab his de fide recta, & ad condemnationem hæreticorum conscripta & exposita sunt, suscipimus. Et ut præteream Concilia Ephelinum, Trullanum, Lateranense, & alia plura, ultimum œcumenicum Tridentinum sess. IV. hæc habet. Præterea ad coercenda petulantia ingenia decernit ut nemo sue prudentie inmixtus in rebus fidei, & morum ad edificationem doctrinæ christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum quem tenuit, & tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum sanctarum: aut etiam contra unanimum consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari audeat; etiamsi nullo umquam tempore in lucem edenda forent.

VII. Regula IV. Quando SS. Patrum in iis quæ fidei sunt, pauci dissident a reliquis, id tenendum est quod omnes uno eodemque consensu aperte docuisse dignoscitur. Hanc regulam docet Vincentius Lirinensis Commonit. I. cap. IV. ubi inquit: Quid, si in ipsa vetustate duorum aut trium errorum inscitia universalis Concilii decreta præponantur. Quæ si desint, collatas inter se maiorum sententias lector consulat eorum, qui diversis licet temporibus, & locis, in unius tamen Ecclesie catholica communione ac fide permanentes, Magistri probabiles extiterunt: & quod non unus, aut duo tantum, sed omnes pariter uno eodemque consensu aperte, frequenter, perseveranter, tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverit; id sibi quoque intelligat absque ulla dubitatione credendum.

VIII. Regula V. Quando SS. Patres non docent, quid credendum; sed testantur, quid suo tempore in Ecclesia catholica observabatur, & credabatur; adfirmantque talem fidem in Ecclesia catholica per totum terrarum orbem viguisse; tunc non est necesse ut omnes citentur, & consulantur, sed pauci interdum sufficere possunt, ut certo colligatur, qualis fuerit Ecclesie fides, vel disciplina.

IX. Regula VI. Auctoritas unius aut alterius, aut paucorum Patrum, tanto est solidior, & altiori in loco habenda, quanto magis constat unum aut alterum, aut paucos in hac aut illa controversia, qua de agitur, a Deo datos esse ad sanam in tali controversia doctrinam propagandam, & defendendam; & præterea ingenio, eruditione, & sanctitate excelluerunt. His doctoribus inter antiquos

tiqnos resulget, ut mihi videtur, S. Augustinus, qui a Deo excitatus fuit ad doctrinam de gratia, & prædestinatione propugnandam, ad profligandos Pelagianos, Semipelagianos, & ceteros qui inde proficiscuntur errores, non modo contra gratiam, & prædestinationem gratuitam, verum etiam contra castissimæ sanctissimæque veritatis candorem, & sinceritatem, ut sunt mendacia, & restrictiones mentales, & cetera eiusmodi. Inter postremos vero Ecclesie Doctores præfatis prerogativis excellere S. Thomam Aquinatem testantur Pontifices plurimi, cuius doctrinam contra hæreticos & hæreses antidorum saluberrimum, clypeum validissimum appellant.

§. III.

Nonnulla hæreticorum Lutheri, Calvini, Dallæi, Budæi, Pfaffii, aliorumque schismata, & putidissima mendacia refelluntur.

I. **H**A Hæresiarchæ fere omnes astutia, hypocrisis, acumine, audacia, & temeritate incredibili instructi fuere. Hypocrisis & adultera fallentis pietatis species necessaria est ad plebem excantandam: astutia & acumen ad fallendos scios: audacia & temeritas ab obstitendum doctis, & legitimis potestatibus. Ad prodigium stolidi, & prorsus dementes fuissent Lutherus, & Calvinus, si vexillum adversum Ecclesiam Apostolico-Romanam erigentes, bellum non indixissent omnibus istius apostolicæ successione Patribus. Antiquorum omnium, & posteriorum Patrum doctrinam improbandam suscipiunt. Numquid simul illorum iudicio superbas demittent cervices? Fatui hæc in hypothesi, non hæresiarchæ fuissent.

II. Martinus Lutherus, qui sicuti hæresum pluralitate omnibus hæresiarchis secundissimus fuit, ita protervia summa ceteris omnibus anteivit, hæc in Patrum contemptionem Lib. adversus Regem Angliæ scribit. Ita fit ut ego clamem: Evangelium, Evangelium: Christus, Christus: ipsi respondent: Patres, Patres: usus, usus: statuta statuta. Ubi vero dico Patres, usum, statuta sapius errasse, oportere eiusmodi firmiore & certiore auctoritate munire, Christum vero non posse errare, hi piscibus magis muti ut Scriptura dicit, sicut aspides surde obturant aures, ne audiant vocem incantantis. Utinam Septentrion magna in parte aures ob-

turavisset, nec audisset vocem circulatoris impudentissimi, & scurræ audacissimi Lutheri, qui sic pergit. Aut hoc denuo, quod semper in summa natat saliva, mihi reddat. Ambrosius sic dicit. Tu ne doctior Ambrosio? Ecquid ni? respondet insignis scyphanta. Doctior profecto Ambrosio, Augustino, Platone, Aristotele, Tullio, & cunctis omnium sæculorum sapientibus Lutherus, qui libertatem humanam de medio tollere, abolere leges, confutare virgines, æquare solo sanctuaria, honestate polygamiam, & innumera flagitiorum monstra virtutis splendore illustrare minime erubuit.

III. Calvinus Lutheri, quem Spiritus sancti tubam appellat, versipellior, & fraudulentior, effrenatam eiusdem licentiam versute temperare aliquantisper, sicut in hæresi contra libertatem, ita in hæretica Patrum contemptione subdole studuit. Is in pref. Inst. ad Regem Galliarum directa hæc scribit. Præterea calumniose nobis Patres opponunt. . . . ac si eos haberent suæ impietatis suffragatores: quorum auctoritate, si dirimendum certamen esset, melior victoria pars (ut modestissime loquar) ad nos inclinaret. Verum, cum multa præclare, ac sapienter ab illis Patribus scripta sint, in quibusdam vero iis acciderit quod hominibus: isti pii scilicet filii, qua sunt & ingenii, & iudicii, & animi dexteritate, eorum tantum lapsus & errores adorant: quæ bene dicta sunt, vel non observant, vel dissimulant, vel corrumpunt: ut dicas prorsus illis curæ fuisse in auro legere sterora. Tum improbis clamoribus nos obruant, ceu Patrum contemptores, & adversarios. Nos vero adeo illos non contemnimus, ut si id præsentis instituti esset, nullo negotio mihi licent meliorem eorum partem, quæ hodie a nobis dicuntur, ipsorum suffragiis comprobare. Sic tamen in eorum scriptis versamur, ut semper meminerimus omnia nostra esse, quæ nobis servant, non dominantur; nos autem unius Christi, cui per omnia sine exceptione parendum sit.

IV. Si rem spectes, quemadmodum Lutherus, sic & Calvinus ad Christum appellat, Patribus contemptis. Ad modum quod attinet. Lutherus germanicæ nationis quamdam sinceritatis speciem retinens, internam Patrum contemptionem theutonico stilo aperte profert, Calvinus e contrario hanc manifestam contemptionem sua vavra & fraudulenta elegantia tegere, delinire, & fucare studet, ut sibi ab invidia caveat. SS. Patres Apostolico-Romanæ Ecclesie dogma-

ta confirmantes lapsi in errores sunt, errant utpote homines. Catholici exquisita dexteritate hos Patrum errores adorant, in auro stercore legunt. Aliæ Patrum doctrinæ quæ sunt contra Arianos, Nestorianos, Eutychianos, Macedonianos, Sabellianos, quos æque Protestantes ac Catholici improbant, suscipiuntur & a Lutero, & a Calvino. Mirum duos istos hæsiarchas non desinuisse tot Patres pronuntiasse errores, quot dicta, & omnia Patrum scripta solos continere errores. Et quoniam hoc non dixit Calvinus, ideo Patrum veneratorem apud Regem Galliæ, pioque homines se haberi contendit. Sed quid pressius bacchantium hominum insaniam urgeo?

V. Ioannes Dallæus tractatum edidit de usu Patrum, quem feminæ inscripsit. Calvini vestigia premit, & sophisticis distinguendis rem implicat, Patrumque auctoritatem in nihilum redigere infelici conatu pertentat. Scripsit Dallæi opusculum confutavit Natalis ab Alexandro *diff. xvi. in hist. eccl. sæculi II.* omnia Dallæi sophismata paucis perstringit, & refellit. Quia nimium ab instituto meo digrederer, si istius Calvinistæ paradoxa refellere vellem; idcirco illa negligo, cum sint ab aliis Catholicis penitus labefactata.

VI. Franciscus Budæus novissimus inter Lutheranos scriptor, opus edidit inscriptum *Isagoge historico-theologica ad Theologiam universam singulasque partes.* Porro *Lib. posterior. cap. III.* agit de Theologia Patristica, & plura consarcinat tum pro, tum contra Patrum auctoritatem. Et primum sincere fatetur, *Patristicam Theologiam* in controversiis fidei traditione niti, Patresque posteriores in more habuisse antiquorum allegare testimonia, ut gliscentes errores compecerent. Hæc quippe scribit *loc. cit. ad §. 8.* Veteris Ecclesiæ Doctoribus iam in more positum fuisse ut ad pondus aliquod a se dictis conciliandum, vel Ecclesiæ cum sua sententia consensum demonstrandum, subinde ad illos qui ante suam aetatem vixerunt, provocarent, nemo forte, nisi qui illorum numquam inspexit monumenta, dubitaverit. Horum, cum deinceps iterum alii imitarentur exemplum, novaque in dies Patrum auctoritas incrementa sumeret, tandemque existerent qui ex dictis effatisque Patrum integra Theologica systemata colligerent; ortum inde *Theologiam*, quam vocamus *Patristicam*, nemo non perspicit. Quæ licet in aprico

posita sint; confirmare tamen paucis, ac illustrare iuvabit, ut ortum, atque progressum Theologiæ huius eo planiorem faciamus. Scripsit IRENÆUS inter alia epistolam ad *Florinum* &c. In ea *Irenæus*, ut *Florinum* refutaret. . . . ad Presbyteros qui ante se vixerant, & Apostolorum discipuli extiterant, hoc est Patres, provocat. Inquit. . . . *Hæc dogmata hi qui ante nos vixere Presbyteri, qui etiam Apostolorum discipuli extiterant, nequam tibi tradiderunt.* Opponit deinde *Florino* auctoritatem *Polycarpi*, quippe quem adhuc vidisset, ac audisset, dicitque, & in conspectu Dei beatum illum & apostolicum Presbyterum, si quid eiusmodi umquam audisset, exclamaturum continuo, & obturatis auribus suis dicturum fuisse prout ipsi in more erat: *Deus bone, quæ me in tempora referasti, ut talia sustinerem?* Ut vero in aliis, ita cum primis in controversiis cum Arianis patuit, quam solemnem fuerit ad Patrum provocare auctoritatem. . . . Sic & *Basilii Magnus*, dum contra Sabellianos pariter ac Arium, & Anomæos disputat, ad Patres non minus ac Scripturam, quamvis ad hanc præcipue, eos ablegat. *Hortamur autem vos*, inquit, *ne quovis modo, quod vobis probetur, ex nobis audire queratis, sed quod Domino placeat, & consonum sit Scripturis, nec Patribus contrarium sit. . . .* Absterreat te dominica traditio. *Dominus ita docuit: Apostoli prædicarunt: Patres observarunt: Martyres confirmarunt: satis tibi sit ut dicas quemadmodum edoctus es. . . .* Inter Latinæ Ecclesiæ Doctores *Augustinus* cum primis occurrit, qui, etsi præcipue Scripturæ sacræ auctoritate Pelagianos compeceret, Patrum tamen testimonia non negligenda censuit, ut nova, quod illi iactabant, quæ propugnabat, dogmata esse viderentur. . . . Sufficere hæc possunt, inde ut constet iam in veteri Ecclesia ad Patrum interdum provocatum fuisse auctoritatem. Plura autem si quis desideret, *MELCHIOREM CANNUM* adeat de *Locis theologicis Lib. VII. cap. III.* ubi, dum probare adicitur *Santos simul omnes in fidei dogmate errare non posse*, varia quæ huc faciunt, adfert cum primis pag. 221. Adeo vero hæc de re dubitari nequit, ut potius iam ea aetate interdum plusquam decebat Patrum auctoritati tributum videatur. Magis ta

qui men

men sequenti id factum tempore, exemplum luculentissimum præbente *VINCENTIO LIRINENSI.* Ipsi enim *Scripturæ sacræ, Ecclesiæ catholicæ traditionem*, quæ Patrum maxime testimoniis nititur, adiungit, utraque fidei integritatem conservari adserens in *Commonitorio I. cap. I.* &c. Nos isthæc eum in finem attulimus, ut, quanta iam ea ætate Patrum in rebus ad doctrinæ veritatem spectantibus fuerit auctoritas, inde intelligeretur. Hinc nemo mirabitur extitisse sequenti ætate, qui Patrum effata colligendo, certum ordinem disponendo, velut systemata quædam theologica conderent, & certæ Theologiæ systematicæ occasionem darent, quod sæculo sexto *Isidorum Hispalensem*, & *Leontium Cyprium*, sæculo septimo *Talonem* sive *Tatum Episcopum Cæsaraugustanum* fecisse ad cap. I. . . observavimus. Imitati deinceps sunt hoc institutum primi Theologiæ scholasticæ conditores, inter quos *Petrus Lombardus* eminet.

VII. Prima hæc quatuor sæculorum ætas, fatentibus Protestantibus, aurea fuit, incorrupta fides, ab erroribus immaculata Ecclesia. Hanc istius ætatis methodum semper servavit, servatque in præsens Romana Ecclesia, ut exploratum est: nec ipse *Budæus* negat, negareve potest. Cur ergo *Budæus* cum suis Lutheranis huic methodo non adheret? Cur traditiones divino apostolicas, quæ sanctorum Patrum ore, & scriptis ad nos non intercessa temporum serie pervenerunt, non suscipiunt Lutherani? An evidentiissime non constat, teste ipso *Francisco Budæo*, Protestantibus in finiendis de religionne controversiis normam illam reiecit quam servavit Ecclesia ætate aurea, quando? Quando fatentibus omnibus communiter Protestantibus pura ab erroribus fides, intaminata a superstitione Ecclesia, integra omnia erant. Ergo Protestantes seipos damnant. Protestantes pugnantia de more loquuntur, seque cæcitatibus velo obductos luculentissime patefaciunt.

VIII. In rescribendo *Francisci Budæi* testimonio, mirabar optimam Germani hominis indolem & candorem, quo ignorantia, & fatuitatis eos damnat qui negant quatuor primis Ecclesiæ sæculis sacrarum traditionum usum obtinuisse in finiendis de fide controversiis. Verum enimvero lætionem *Budæi* persequens, inveni Lutheranum impostorem, circulatorem, & calu-

miatorem impudentissimum, quem non pudet Catholicos traducere, tamquam operum sanctorum Patrum corruptores fraudulentissimos. In religionis negotio Patrum opera, & quidem in controversiis fidei cum Lutheranis adulterare, corrumpere, & machæra, ut verbo *Tertulliani* utar, mutilare? Alterutrum ergo. Aut perit Catholicorum fides: aut mendacis, imposturis, & calumniis consistit lutherana religio. Quis fidem Romanæ Ecclesiæ adhiberet, si hac illam uti fraude in suis dogmatis propugnandis sciret? Porro qui præ nobis facti huiusce meliores testes? Non minus nobis constat, Protestantes impudentissime mentiri, & perfractæ calumniari hac in causa, quam constat nos vivere, & Solem in meridie lucere. Cedo: Catholicus, qui Patrum opera in iis quæ dogmata spectant, corrumpere, adulterare, mutilare, religionem ne sanctorum Patrum profiteretur? Minime. Neque ergo Romanani: neque luthericam. Nullam ergo. Alterutrum ergo: aut Athei Catholici sunt, aut corruptores Patrum non sunt. Primum neque Lutherani honesti adfirmabunt. Neque ergo secundum necessum est.

IX. Ne autem imponere *Lutherano Budæo* videar, en quæ *loc. cit. pag. 588.* scribit. Dum Romanenses committunt quod in hæreticis damnant, sententiam contra se ipsimet ferunt. Librorum enim variorum, speciatim ecclesiasticorum, seu a Patribus professorum corruptionem iure meritoque iis exprobrari, passim viri docti ostenderunt, & luculenter comprobant, & quidem ex instituto *Thomas Iamesius tract. de sacr. Scriptur. Guil. Caveus Prolegom. hist. litt. sæc. v. §. 5.* *Gaspar Loescherus* (Lutheranus) in *Dissert. de latrociniis quæ in Scriptores publicos, Patres præcipuos, solent committere hæretici*, *Io. Christophorus Wendlerus* in *schediasmate de libris a Pontificiis, aliisque hæreticis in præiudicium doctrinæ purioris, nostræ, & superiori ætate suppressis & corruptis.* Nonnulla etiam huc spectantia monet *Christophorus Matthæus Pfaffius* in *introduc. ad Hist. Theolog. liter. prologom. §. 2.*

X. Videamus nunc quæ Reverendissimus *Pfaffius loc. cit. pag. 7.* scribat. *Constat Romanensibus hanc dicam scribi, quod opera Patrum corruperint; immo Pontificiis ipsosmet & suis aliquando, & Protestantibus hanc dicam scribere. Refert hic Iamesius, qui*

quæ magnam corruptionum eiusmodi farraginem conglomerat, se ex nobili quodam Anglo audivisse, Romæ quod alantur a Pontifice non pauci pingendi artifices, quorum sit, Conciliorum acta, & antiquorum Patrum opera exscribere, & quidem litteris vetustissimos codices, quantum fieri possit, imitantibus. Quæ res magnam imposturæ suspicionem præbet. Audistin' Ecclesiæ Tubingentis Præpositum Reverendissimum? Quod Romani Pontifices alant peritissimos scriptores, qui vetustissimos codices, ne pereant transcribant, qui iacturæ subtrahant, qui tinea blatisque surripiant, magnam imposturæ suspicionem præbet Lutherano viro, caritate, quæ mala non cogitat, ardenti. Ecqui fieri potest ut cum hoc Reverendissimo Pfaffio, qui, ut audio, apud suos eminet, & cum ceteris Lutheranis Scriptoribus ea honesta, gravis, & moderata scribendi ratio fervetur quæ viros ratione, nedum christiana religione præditos, decet? Præclarissimi Catholicorum eruditi viri a duobus sæculis, & potissimum ætate nostra doctissimi, inter ceteros Benedictini, omnia Patrum opera pulcherrimis typis ediderunt in lucem, consultis non Romanis modo, sed celeberrimis universæ Europæ codicibus, & expensis critice severissima. Eadem prolegomenis, præfationibus, notis, dissertationibus eruditione, & doctrina reiectissimis illustrarunt. Genuina a spuris, & suppositiis secreverunt. Hæc omnia universo Orbi constant. Quid plura? Si quis ad Romanæ Sedis tribunal reus corruptorum codicum SS. PP. in iis quæ fidem, moresque spectant, convictus foret, ultimum supplicium, & quidem illo severius quo puniri monetarum adulteratores solent, non evaderet. Hæc omnia tam certa sunt, quam certum est nos vivere. Ergo Iamfrus, Caveus, Loescherus, Wendlerus, Budæus, Pfaffius, & similes omnes Protestantes, & Reformati (ad hoc quod attinet: nec enim unius criminis reus, continuo alterius sceleris accusari debet) mendaces, calumniatores, & impostores effrenatissimi sunt. Quod in hoc aut illo dogmate errant Lutherani & Calviniani, commiseratione digni sunt; sicut omnes fumus, dum, fraude, & malitia sublata, in errorem labimur. Verum Lutherani, & Calviniani passim contra Catholicos mendaciis & calumniis causam suam orant. Sed, quod illos hoc in certamine dementes evincit, ea adhibent mendacia quæ nullo vel apparenti furo obtinere

valent. Mentiuntur, dum effutunt, nos imagines, & Sanctos ut deos colere, iustificationem viribus arbitrii tribuere, divinam Scripturam hominum iudicio submittere, & alia similia: mentiuntur, inquam, & quidem manifestissime; at aliqua saltem, licet crassa, cavillatione possunt mendacia obvolvare. Verum cum scribunt Romanenses, seu Catholicos germanos SS. PP. codices data opera adulterare, mendacia & calumnias evulgant contra factum universæ Europæ luculentissimum, quod nulla obscurari arte aut vafritie potest. Heinc Lutherani se pudorem, honestatem, frontem, & vel ipsam rationalitatem amisisse ipsi patetfaciunt, & deridendos, immo detestandos universæ humanæ societati se propinant. Luthero tantum mendacium non venit in mentem: idcirco Patres contempserunt. Lutheri filiis hæc aperta Patrum contemptio negotium facellit. Propterea Budæus Lutherum *loc. cit.* §. 9. auctoritate Hieronymi Welleri excusare a Patrum contemptione infelicissime nititur. Budæus se & critices peritum, & Theologum eruditum iactat. Quid ergo Wellerum obtrudit? Testimonia beati Lutheri in apicem adducenda sunt. Sed hæc cum non extent, captanda effugia sunt, quadrata miscenda rotundis. Leprosi parentes leprosos generant filios. Mendacillimus parens Lutherus mendaces genuit filios, qui veluti ex asse heredes illius protervæ, & impudentiæ, cum a vera filiorum Dei hereditate eiekti sint, quotidie novas effingunt calumnias contra Catholicos.

XI. Hæc præter morem, & repugnante animo, adversus incredibilem corruptorum a Catholicis Patrum codicum calumniam scripsi. Si interdum divinum oraculum, *Responde stulto iuxta stultitiam suam* &c. locum habere debet, numquam opportunius adhibetur quam adversus istos Luthericos, & Calvinicos blaterones, qui, fractis omnibus honestatis, & pudoris aggeribus, ut suas adulteras, & monstrosas Ecclesias defendant, mentiri, malignari, & calumniari non cessant. Servent vel in suorum errorum detentione modum, honestamque disputandi rationem, & tum, tamen transugæ, desertores, & hæretici, benigna commiseratione tractabuntur a nobis. Heinc collige lector, quam sit obfirmata hæreticorum protestantium cæcitas, quam tremenda divina iudicia. Qui ergo stat, videat ne cadat. Funesta Protestantium exempla ur- gere

gere nos debent ad reformandos mores nostros, fidemque confirmandam. Plura alia quæ obtrudere Protestantes solent contra Patrum auctoritatem, prætereo, cum sint a nostris Theologis penitus profligata.

CAPUT X.

SS. Patres Christi IESU imitatores præcipue morum doctrinam tradiderunt. Quam turpiter aberrent illi Theologi morales qui a Patribus fidei dogmata, morum vero documenta a recentioribus accipienda effutunt. Quas exceptiones nonnulli Casuiste dant. Patribus in quæstionibus morum, easdem opponunt Protestantes in controversiis fidei. Pfaffii, Budæi, & aliorum in Casuistas, & Probabilissimum obturgationes.

Q. Uemadmodum Apostoli, ita Patres sancti Apostolorum successores, ad Christum IESUM scriptura & gesta conformare sua curarunt. Christi Evangelia, ut alias animadverti, ea quæ ad formandos hominum mores necessaria sunt, & opportuna, proponunt, explicant, inculcant. Pauca dogmata, & præse in iisdem exposita occurrunt. Fere omnia virtutum officia, morum integritatem, vitæ sanctitatem prædicant. Severæ, & repetitæ adversus scelera, fraudes, vitiaque omnia increpationes. Sermones illi divini Christi Domini, & parabolæ omnes quo pertinent, nisi ut peccatores ad penitentiam, iustos ad perseverandum, ad proficiendum, ad virtutum incrementum, segnes, torpidosque ad vigilantiam, ad laborem, omnes denique ad præliandum contra hostes nostros tum extraneos, tum domesticos inflamment? Huc similiter pertinent veteris Testamenti & prophetales, & sapientiales libri. Apostoli sancti, ut ex eorum epistolis, & actibus constat, toti fuere in morum doctrina fidelium mentibus imprimenda. Hunc clavum continenter tudebant. *Insta opportune, importune: argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina: II. ad Timoth. iv.*

II. Sancti Ecclesiæ Patres magistrum divinum Christum, eiusque Apostolos imitati sunt. De fidei dogmatibus vix umquam, nisi necessitate extrinsecus urgente, disputarunt. Hæreticis sacrum fidei depositum invadentibus, SS. Ecclesiæ Patres eruperunt in medium, armato stilo, ut dogmata Christi ab istorum erroribus asserent, depositumque divinum factum rectum custodirent.

S. Ignatius Simonem Magum, Menandrum, Ebionem repressit; Irenæus Valentinum, Tertullianus Marcionem, Cyprianus Novatianos, Athanasius, Hilarius, Ambrosius Arianos profligarunt; Basilius, & Gregorius Nazianzenus Eunomianos, Cyrillus Alexandrinus Nestorianos, Hieronymus Origenem, Iovinianum, Helvidium, Vigilantium, & Pelagium, Optatus Donatistas, Augustinus Manichæos, Pelagianos, Donatistas, Iovinianistas, Leo Eutychianos, & Priscillianistas, Prosper Semipelagianos, Sophronius Monothelitas, Ioannes Damascenus Iconomacos. His dumtaxat occasionibus refellendarum hæresum libros polemicos Patres scripsere. Ceterum illorum ingentia volumina eo quasi unice pertinent, ut morum Theologiam hominum mentibus imprimant. Huc illorum eloquentia, studia, catecheses, homiliæ, sermones divinis testimoniis refertissimi: huc ampli illi tractatus adversus usuras, furta, libidinem, pompas, theatra, ebrietatem, crapulam, fraudes, dolos, iniustitias: huc tot illæ instructiones, quibus populum imbuunt in lege mandatorum Dei. Christus Apostolos, eorumque successores docens, argumenta tractanda & explicanda fidelibus, mandatorum doctrinam interpretandam imponit. *Docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis: Matth. xxviii.* Pauci fidei articuli non valde incommodant humanis appetitionibus. Quæ inter mentis confinia consistunt, facillime homines amplectuntur. Verum mandatorum observantia ea est quæ fortissimos hostes, & peruelles audacissimos obfidentes experitur. Sagacissimus humani generis hostis non contra fidei articulum, sed contra præcepti observantiam primos aggressus protoparentes est. Raro adversus fidei tentationes: continui, & validissimi conflictus, pugnae, rebelliones, & prælia opinionum contra legem, & mandata. Et hoc fuit in causa cur sancti Ecclesiæ Patres solum occasione data vindicandi fidem Polemicos egerint; contra vero ex instituto moralem Theologiam docuerunt, pravos hominum opiniones, prætextus, excusationes, artificia labefactarunt. Hac Theologia plena atque referta sunt illorum ingentia volumina. Constat hoc universo mundo.

III. Quæ cum ita se habeant, quis ferat illorum Probabilistarum insipientiam quos scribere non pudet, excultam a Patribus morum Theologiam non esse? Qui in fidei difficultatibus consulendos Patres, in mo- rum

rum disputationibus recentiores docent? *Quæ circa fidem* (inquit P. Reginaldus in Procem. Oper.) *emergunt difficultates, a veteribus haurienda: doctrina morum a RECENTIORIBUS sumenda.* Caramuel pressius rem perhibet. *Tota Theologia nostra nova est. Vin' rationes audire? Quæ sequuntur, expende. Querunt casus temporum Doctores temporum. Bellus erit ille Criticus, si ex sancti Augustini doctrina dissolvere possit emergentes nodos circa simoniam, irregularitates &c. omnesque contractus ex Gregorii Nysseni, & Nazianzeni placitis componere.*

IV. Festiva hæc sunt, & lepidissima. Morum ergo difficultates dissolvere nescierunt Ecclesiæ Patres? Ignorantes ne moralis Theologiæ Doctores Ecclesiæ? Duodecim sæculis Christiani absque morum magistris? An tum Christiani non exercebant contractus, mercaturam, emptiones, venditiones, commercia, ludos? An matrimonia non inibant, sacramenta non recipiebant, templa non adibant? An non & ipsi sagaces, astuti, acuti in excogitandis opinionibus, pretextibus, cavillationibus, ut suas honestarent usuras, pompas, choreas, comœdias, luxum, divitiarum cumulationem, oppara convivia? Ortum ne aliquod vitium novum est quod Patres non damnaverint? Cur ergo haurienda a Patribus non est morum Theologia? Cur illorum doctrina dirimi morum quæstiones non debent, aut non queunt?

V. Quoniam, reponunt Moralistæ nostri non pauci, hodiernas quæstiones nostras non dispexere Patres. Hoc idem asserunt Lutherani, & Calviniani de controversiis quæ illos inter & nos Catholicos agitantur. Et ne asserere hoc gratis videar, rescribo ipsius Ioannis Dallæi verba, qui de usu Patrum cap. II. hæc scribit. *Quæ supersunt e tribus prioribus sæculis scripta, maximam partem agunt de rebus alienissimis ab iis quæ hodie circa religionem in controversiam vocantur. Hæc omnia perperum ad controversias nostras faciunt, quas isti nunquam fere, nisi casu, atque obiter, & aliud agentes, attingunt; cum nihil minus quam nos nostraque in animo haberent. Occurrunt quidem hinc inde quedam apud illos in quibus utique sibi videntur sententiam suam clare expressam videre; sed ut plurimum frustra.*

VI. Vitiligat, & de more cavillatur Dallæus. Utique priorum sæculorum Patres errorum portenta, quæ commentis Lutheri & Calvinus, & ceteri tum antiquiores, tum

posteriores hæretici sunt, in disputationem non vocarunt: quia hæc tum e tenebris septentrionalibus non emerferant. Integros tractatus de Eucharistia, de confessione, de purgatorio, de indulgentiis, & aliis eiusmodi non edidere: quia opus minime erat. Sed cum validissimas pro christiana religione apologias ediderunt, simul christianas synaxes, & quæ in eisdem agebantur, describere: libros quos de poenitentia, de martyrio, & martyribus honore debito composuerunt, habemus. Superiunt eorum in Scripturam sanctam doctissimi commentarii. Porro in his doctrina luculentissima habetur, qua hæreses Protestantium profligantur, nedum Arianorum, & aliorum hæreticorum. Numquid controversiæ fidei in sacra Scriptura discutuntur? Et tamen ex uno aut altero verbo eruere sua dogmata contendunt. Cur ergo ex Patrum doctrina, qua pauci fidei articuli exponuntur, & controversiarum capita prima explicantur, deduci non possunt definitiones contra hæreses, quamvis ex instituto non sint ab illis discussæ difficultates?

VII. Habent ne Casuistæ citati aliud quod præbeant Dallæo, & Protestantibus responsum? Eodem ergo utantur in causa propria, si a deceptione, qua detinentur, emergere velint. Aperiant tandem oculos, ut in hac de usu Patrum controversia se vel nolentes lapsos esse agnoscant in illa ipsa absurda in causa morum in quæ prolapsi sunt Protestantes in controversiis fidei. Negant Protestantes in Patribus reperiri controversias quæ nos inter & illos ardent discussas; & heinc inferunt nullam esse posse in eisdem definiendis Patrum auctoritatem. Negant Casuistæ plures opiniones casuisticas esse a Patribus discussas. Ergo concludunt, Patrum auctoritate defini controversias casuisticas minime posse. Ergo Casuistæ non pauci nullum esse Patrum usum in causa morum affirmant; quemadmodum nullum esse Patrum usum in causa fidei contendunt hæretici. Sed turpiter hæretici aberrant fide mala. Ergo turpiter hallucinantur plures Casuistæ fide bona, qua credunt non reperiri in Patribus regulas pro dirimendis morum controversiis. Absit ut Casuistarum aliquem hæreticis comparem; sed solum hallucinationem, qua isti præventi sunt in negligenda Patrum doctrina pro moribus formandis, excutere studeo. Quemadmodum hæresum monstra postea inventa contra fidem ab hæreticis non occurrunt in Patribus antiquioribus; sic laxarum opinionum portenta

tenta quæ excogitarunt Moralistarum nonnulli, expressè non profligantur Patres: quia non eo laxitatis prolapsi tum homines erant, ut talia propugnare paradoxa audent. Verum sicut in Patribus reperiuntur doctrinæ quibus prodigiosa hæreticorum deliria adversus catholica dogmata conteruntur; ita sancti Ecclesiæ Patres documenta splendidissima, & regulas sanctissimas nobis porrigunt, quibus laxarum opinionum commenta, & novum opinandi modum omnium malorum fontem labefactemus.

VIII. Opponent secundo Casuistæ non pauci, Patres sanctos Rhetores egisse, stilo declamatorio usos, non *præcise* locutos; sed Concionatorum instar morum regulas æquo severius exaggerasse, & nimium generatim, indefinite, & universe morum argumenta interpretatos esse. Nullo ergo modo dirimi ex Patrum doctrina quæstiones nostræ, & casus morales valent, quas docti iuniores versant. Hanc quoque oppositionem inflatis genis obtrudunt Protestantes, & Calviniani omnes, quos inter Ioannes Dallæus de usu Patrum integro cap. v. eam amplificat. Pauca transcribo. „ Ex his enim qui in literis, & disciplinis humanioribus versati erant, quique ab ineunte ætate in eloquentia, & sapientia Græcorum erant instituti, semper eam colorem servavere quod semel imbuti fuerant. Quid stromatibus, & aliis Clementis Presbyteri Alexandrini operibus variegatum, & ornatum magis? Quid dicam de Tertulliano? &c. Nostratem Hilarium rerum, & elocutionis maiestate sublinem, cothurnumque illum Gallicum prudens mitto Satis iam vides, lector, quantis veterum libros tenebris Rhetorica humanæ schemata, & artes involverint: dum enim frequentius, & liberius pigmentis istis oratoriis indulgent, factum est, magno nostro malo, ut res ipse, genuinæ que ipsorum sensus nos fugerent. Quis idonee cavebit non fuisse adhibitas easdem artes in Eucharistiæ negotio, ut divinorum mysteriorum tum dignitatem, tum reverentiam auctum irer? An est probabile, ipsos pigmentis, coloribus, umbris, & luminibus suis pepercisse in iis argumentis quibus ista tanto poterant esse usui? “

IX. Quid ad hæc citati Casuistæ, doctique iuniores non pauci? Quid responsum adversus Dallæum exhibent? Paucis dabo

ego tum Dallæo, tum Casuistis. Nugatur Dallæus, delirant Protestantes omnes. Si nihil certi ad fidei controversias finiendas erui ex Patrum SS. doctrina valet, quod isti figuris, tropis, mataphoris, ceterisque eloquentiæ præfidiis scripta sua respergant, ornent, muniant; nullum ex Scriptura sancta defini dogma potest, quod Evangelia, quod Prophetæ, & cetera divina scripta figuris, parabolis, metaphoris, & idiotismis hebraicis plena sint. Alterutrum ergo consisteat Protestantes necesse est aut hæc omnia quæ obtrudunt, non impedire quominus communem SS. Patrum doctrinam adhibeamus in finiendis fidei controversiis; aut hæc obistere ne Scriptura sancta utamur in eiusmodi litibus dirimendis. Omnis hic ad effugium præclusus aditus est. Fatemur SS. Patrum aliquem errasse, non quod oratoriæ facultatis subsidiis usus sit, sed quod homo fuerit. Quædam Patrum loca ambigua, obscura, implicata nemo inficiatur, quæque in speciem & seiunctim accepta favere prima facie Protestantibus valent. At obvia sunt testimonia alia perspicua, luculentissima, quæ illorum iugulum perunt. Prudentis lectoris est ambigua & obscura Patrum testimonia cum aliis manifestis & perspicuis conferre, ut inde germanus sensus eruatur. Regulas plures in interpretatione Scripturæ sanctæ servandas præscribit S. Augustinus in libris de christiana doctrina. Opportune in rem nostram Facundus Hermianensis Lib. IX. cap. v. scribit. *Quemadmodum calumniantium hæreticorum est ex dubiis & obscuris, quæ certa & manifesta sunt, male interpretari; ita solitum est prudentiæ ac pietatis catholica, ex indubitatis atque evidentibus & firmare ambigua, & latentia declarare.* Si plura adversus Dallæum & Protestantes cupis, lege Natalem ab Alexandro Dissert. xxi. in sæcul. xi.

X. Nunc ad Casuistas nonnullos, doctosque iuniores, quorum supra recitavimus testimonia, orationem converto. Et prius dico, pudere, erubescere, & quidem summo pere, istos debere, iisdem armis ac hæreticos abuti, quamquam animo diverso, ut novum opinandi modum, & laxarum opinionum commenta defendant. Uberrima eloquentiæ vi, metaphoris, ceterisque dicendi artis instrumentis opportune, & spectata auditorum indole usi sunt PP. sancti, ut scelerum horrorem ingererent, ut fidem corda emollirent. Divinarum virtutum splendorem, prærogativas, & dotes amplificaverunt, ut

ut populos ad earundem officia exercenda inducerent, inflammarentque. Verum non propterea negligunt & genuinas virtutum notiones perspicue tradere, & regulas tum fidei, tum morum præcise & perspicue manifestare, & divina mandata sincere, fucis missis, exponere. Ineptissimas quasiunculas, quas non pauci Casuistæ excitaverunt, non versant Patres: quia ipsa tum temporis tot laxitatis clades passa non erat christiana Theologia. Luxuriantium ingeniorum libertas eo adhuc habenas non laxaverat, ut vel ipsum primum divini amoris mandatum de medio fere tollerent. Una itum erat in templorum suggestibus, & in gymnasiorum cathedris Theologia. Latuit Patres sanctos nova hæc Theologia, conflata fere tota ex opiniunculis, distinctionibus, & humanis inventis, quam cum aliis pluribus Probabilista Caramuel iactat. Contra similem Theologiam, seu verius battologiam, Christus clamat: *Sine causa colunt me, docentes doctrinas hominum*. Latuit illos innumera laxarum opinionum paradoxa quæ in nonnullis mollioris Ethicæ Casuistis damnavit Ecclesia; verum enimvero regulas morum luculentissimas tradidere, legem Dei explicantes, quorum usu, & applicatione possumus omnes laxas refellere opiniones. Moralium morborum omnium futurorum sigillatim non meminere Patres; sed antidota efficacissima contra omnia sanioris doctrinæ veneficia, & præstigias nobis in scriptis suis reliquerunt. Ne multa. Illi dumtaxat qui SS. Patrum aurea volumina nunquam voluerunt, effutire possunt, in istidem non occurrere opportunam pro moralium casuum resolutionibus doctrinam. Legant, & continuo in istidem offendent hodiernis plurium Moralistarum opinionibus repugnantem doctrinam. Legant, & repente se divini amoris igne, & christianarum virtutum ardore succensos sentient. Fieri enim nequit ut tantæ doctrinæ lux tenebras non dissipet, tantæ eloquentiæ vis, tanti zeli fervor corda alioquin bene disposita & parata non accendat. Neglectis hominum cogitatiunculis, Patres sanctos diurna nocturnaque manu volvant, ut divinarum Scripturarum doctrinam ab ipsis expositam puram, & immaculatam comparare sibi valeant.

XI. Confirmare, quæ dixi, lubet auctoritate doctissimi P. Michaelis Elizalde, qui *Part. II. Lib. VI. quæst. XIV. §. 1. hæc habet. Mallem ego, ut fatear ingenuè, fur esse, vel latro, quam simili corde spiritumque erga Sanctos esse affectus. Nam est spiritus*

revera hæreticus, contemptivus sanctorum Patrum; & LUTHERANIZAT corde quisquis ita desipit. Iam hoc posito, nihil ex illis iure conficitur adversus hæreses; & Ecclesia, Theologice omnes nugati sunt, Sanctorum auctoritate hæreticos profligantes. Nam hæreticus nostro nos ore confundet, & dicet, Sanctos nequiquam extitisse Theologos scholasticos, neque pressam, exactamque, quam schola docet, dictionem agnovisse, ac tumultuarie, pinguique, ut aiunt, minerva, alia per exaggerationem, plurima concionatorio modo locutos fuisse. Quid sane superest quam quod cum Lutero blateremus, & dicamus: Plus valet unus Scholasticus, quam mille Augustini, vel Cypriani? Sancta plane queque hic tumor evertit. Silere sancti Apostoli debebunt, silere Prophete, Evangelia, Concilia, que sermone scholastico haud utuntur. Mallem, fateor iterum, fur esse, aut latro, & incantator, quam hoc spiritu obsecari. Plura paucis perfringo. Tot dissidia, tot mutuo pugnantibus opinionibus fervent super intelligentia Scripturarum, sanctorumque Patrum, & Ecclesiæ Doctorum. Contra vero nulla pugna, bellum litterarium nullum in interpretandis Casuistis, & scholasticis Theologis? Isti ne omnes perspicui, clari, omnibus pervii, & manifesti? Numquid isti præstantiores, & eloquentiores sunt Prophete, Scriptoribus divinis, Evangelistis, Apostolis, & Ecclesiæ Doctoribus in suis exprimendis sensibus? Nemo, nisi demens, hoc dixerit. Cur ergo in istis exponendis dissidium nullum, & in illis interpretandis tot contrariæ opiniones? En luculentum responsum. Nihil ad te, nihil ad me refert, quid dicat Caietanus, quid Vasquez, quid Terillus, quid Tamburinus, quid Medina, quid Bannez, quid Castropalaus, quid Leander, quid La-Croix, quid Viva, quid Diana. Quoniam si istorum placita nobis non arident, illa reiicimus; & si opus fuerit, deridenda propinamus. Verum si aliquod Scripturarum, sanctorum Patrum, Conciliorum, Pontificum testimonium nobis incommodat, illud respicere non audeamus, vitioque nobis vertimus & scelere eidem aperte repugnare. Idcirco quisque pro suo genio, & utilitate illud ad se trahere, & indectere, & detorquere miro artificio, & toto virium conatu nititur. Audias velim iterum P. Elizalde, qui ibidem sic persequitur. „ De Scholasticorum sensu nullæ sunt „ lites, & quæstiones, de mente vero San- „ ctorum, & legum cuncta in lite sunt. „ Respondeo, quia parum nostra interest, „ quid

„ quid hic Theologus, aut ille senserit: & „ si alii contradicunt, alii consentiunt. Nec „ eorum auctoritas est probativa. Et sic „ dicemus: Hi Theologi hoc docent, ergo „ ita est: transeat antecedens, & nego con- „ sequentiam. At sanctorum Patrum, & „ legum auctoritas est probativa: & scelus „ censetur saltem in publico, & palam eis „ contradicere: quod ne fatemur, tot lites „ de eorum sensu movemus, & irridemur... „ Atque ex his denuo argumentor. Si san- „ cti Patres v. g. in causis morum, reliquit- „ que proprie theologicis intelligi non pos- „ sunt... etiam in causis fidei & reli- „ gionis tales erunt... Sed in causis fidei „ & religionis tales non fuerunt. Alioquin „ a Conciliis, & a controversiis adversus hæ- „ reticos relegendus veniret locus ab auctori- „ tate Patrum, quod esset insania. Ergo „ neque in causis morum... tales fuerunt. „ Idem argumentum efficitur de Scripturis „ Dei, quæ vel in causis fidei intelligi ne- „ quibunt, vel in causis morum etiam pote- „ runt: siquidem non solum ut recte crede- „ re possimus, sed etiam ut recte vivere „ sciamus, consignatæ illæ sunt.“

XII. Recentiores igitur Moralistas omnes ad sanctorum Patrum assiduum lætionem horror: tum ut inde, veluti ex limpidissimi fontibus, incorruptas morum sententias hauriant; tum ut hæreticorum Protestantium ora obstruant, ne calumnias in Catholicorum moralem doctrinam regerere unquam valeant. Clamitant continenter Protestantes, se ex morali Catholicorum laxa doctrina, ex Probabilismo, & plurimis aliis opinionibus scandalum perferre maximum. In medium adducunt plurimarum opinionum portenta, ut id quod scribunt, confirmet.

XIII. Et ne aliquis suspicandi ansam arripiat, me hæc pro arbitrio fingere, en quæ habet Christophorus Mattheus Pfaffius Ecclesiæ Tubingensis Præpositus auctor novissimus, & inter Lutheranos valde celebris in *introduc. ad Hist. Theol. Lib. II. pag. 274.*

„ Nota est apud Gallos distinctio inter eos „ qui sectantur *la Morale rigide*, & *la Mo- „ rale velachee*: quam posteriorem & nostri „ Casuistæ damnant, quæ PROBABILIS- „ MUS, peccatum philosophicum, *attritionis* „ *sufficiencia*, reservaciones mentales, direc- „ tio intentionis, quæ factum in se malum „ excusatur, *summo scandalo*... Inter eos qui „ principia laxiora in doctrina morali christia- „ na sectantur, & tradidere, eminet maxime „ quoad recentiores Balthassar Francolinus S. „ *Conc. Appar. Tom. I.*

„ I. cuius est liber: *Clericus Romanus con- „ tra nimium rigorem munitus duplici libro, „ quorum uno veteris Ecclesiæ severitatem, al- „ tero presentis Ecclesiæ benignitatem a ri- „ gidorum quorundam Scriptorum calumniis „ vindicat Balthassar Francolinus S. I. Theo- „ logus Romæ 1705. 8. 2. vol. Edidit ille, „ & postea hunc libellum Balthassar Fran- „ colinus S. I. Theologus Clerici Romani „ Instructor ab Anonymi Scriptoris accusatio- „ nibus vindicatus Auctore eodem, qui accu- „ sator & vindicator. Romæ 1707. 12.* „ Hactenus Pfaffius non adeo, ut ceteri Pro- „ testantes, efferatis in scribendo animis ad- „ versus Catholicos. Advertendum, doctum „ Lutheranism non improbare honestatem & „ bonitatem attritionis servilis, quemadmo- „ dum Lutherus & antiqui Lutherani, sed „ dumtaxat *sufficiencia* eiusdem. Opiniones „ Francolini laxas obicere Catholicis nequit „ Pfaffius, cum easdem doctiores Catholici „ iam prius improbaverint.

XIV. Franciscus Budeus, similiter Lu- theranus, plurium voluminum Auctor, passim evomendi adversus Catholicos bilent ansam arripit. In *Isagoge Hist. Theolog. Lib. poster. cap. IV. §. VI. pag. 670.* ubi iuse de morali Theologia scribens immensam farragineam agglomerat, & Catholicis his verbis insultat. *Lansenistatum nimium, ex quorum numero Nicolius fuit, laus hæc propria est, quod doctrinam moralem restituerint velut, & a Iesuitarum corruptelis vindicaverint... Licet autem in hisce, & aliis eiusdem generis Romanensium scriptis quadam minime contemnenda occurrant, quorum etiam in vita usus esse potest: fatendum tamen, si errores, quos fovent, dogmatici considerentur, nonnullos ita comparatos esse, ut aut genuina doctrina moralis fundamenta labefactent, aut novos etiam graviores eidem adspargant, quibus mirum in modum deformatur, ususque, quem ceteroquin habere poterat, invertitur.*

XV. Plura hic mendacia obtrudit Budeus. Et primum iniuria summa indefinite Iesuitis corruptæ Moralis dicam adscribit. Nam, ut in loco palam faciam, sapientiores Iesuitæ, Bellarminus, Comitius, Bianchi, Elizalde, Gonzalez, Muniessa, Camargo, Antoine, & plures alii, Probabilismo totius corruptionis fonti bellum implacabile indicunt. Quod plures Iesuitæ, licet & aliarum quarumcumque Religionum plures Casuistæ, laxas docuerint opiniones, non ideo homo honestus, & verax universum coetum, in-egram communitatem traducere sine menda-

cio valet, tamquam laxatae Moralis causam. Errores dogmatici, quos Catholicis asingit Budaeus, unde labefactari infert Theologiae moralis fundamenta, sunt mera Protestantium hereticorum deliria. Nec vacat diutius tempus terere in iis refellendis quae sponse sua corruunt.

XVI. Ex his omnibus constat, quam inconsiderate PP. Terillus, Fibo, La-Croix, & alii Probabilissimum, atque adeo molliorem Ethicam, universis fere Iesuitis tribunt. Ut igitur, & scandalum Protestantium, & calumniandi occasio auferatur, improbate Probabilissimo, & laxis opinionibus sublatis, eo dirigenda studia sunt, ut sanior doctrina ad suum primævum splendorem, & antiquam maiestatem revocetur. Hoc autem ut fiat, neglectis non paucis Casuistis, sancti Ecclesiae Patres consulendi sunt, & ab ipsis non tantum pro fidei litibus componendis, ut contendunt Caramuel, Celotius, Reginaldus, & alii; verum etiam pro morum questionibus dirimendis regulae, & documenta accipienda sunt. Nihil tam absolum, nihil tam absurdum, quam Patres sanctos revereri ut magistros in iis quae ad fidem, secus in iis quae ad mores pertinent, questionibus. Absoluti sunt, non limitati, Ecclesiae Doctores. In omnibus ergo controversiis, ad aeternae salutis negotium attentibus, consulere sanctos Ecclesiae Patres debemus.

CAPUT XI.

De Theologia scholastica, & de Scholasticorum auctoritate.

I. Plura de Theologia scholastica dicenda forent, quae silentio praeterire, tamquam instituto meo minus opportuna, iuvat. Quaedam praecipua cursim delibabo. Melchior Cano *Lib. VIII. cap. 1.* false Lutheranos scholasticae Theologiae contemptores defricat. Wicleffus, eiusque discipulus Lutherus hanc scholasticam Theologiam nihil aliud esse contendunt quam inanem fallaciam, & veritatis ignorantiam. Neglectis Scholasticis, Patres, & Concilia in contempionem adduxerunt. Nulla est controversia, in qua Lutherani adversus Catholicos certantes communi sensui non renuntiant. Abusus artis, & hominum vitia in artem ipsam regerunt. Si Lutherani calumiam acuisent in plurimum Scholasticorum, subtilissimas disputationes, & inanes verbo-

rum pugnas, quae maxime tempore apostasiae Lutheranae fervebant, nullius censuram incurrisissent. At quod facultatem ipsam recta via & ratione disputandi, omnibus ad vivum refecatis, & singula ad rectam methodum redigendi, ordinateque digerendi aggressi sint, semetipsos deridendos propinarunt. Siquidem scholasticam illam, quae, neglectis Scripturis sanctis, Conciliorum decretis, & antiquiorum testimoniis, in rebus nihili occupatur, solisque hominum argutationibus, & opiniunculis constat, catholici Theologi efficacius quam Lutherani infestati sunt; & tamquam corruptelam a divina Theologia exterminare pro virili non cessant. Verum sicut nulla scientia quam homines tractant, vitiis hominum caret; ita neque Theologia scholastica ab hoc malo immunis est.

II. Plura hic dicenda adversus Lutheranos occurrerent, quae brevitatis studio praeterireo. Buckerus, Budaeus, Pfaffius, & ceteri Protestantes omnes sycophantam & apostatam Lutherum, quem *Beatum Reformatorem castissimam christianam Theologiae* appellare haudquaquam illos pudet, miris praconiis extollunt, quod in scholasticam facultatem furenter debacchatus sit. Audi quae Reverendissimus Ecclesiae Tubingensis Praepositus Pfaffius scribit in *Introduct. ad Hist. Theol. Lib. II. §. 3.* „His vero tenebris & quibuslibet scholasticis cum Orbis christianus, & literatus premeretur, & sub densa hac praedudiciorum nocte acerbissimas lacrymas funderet, divino profusus beneficio accidit ut *Martinus Lutherus*, Monachus olim Augustinianus, postea Theologus Vitembergenis excellentissimus, inspecta Theologiae scabie, antiqua praedudicia mirabili animi fortitudine, mentisque divinitus illuminatae acie pererraret, & alii cum ipso *novam viam* hic inirent, ut vel vestigia ipsius penitus calcarent, vel saltem cum ipso a *receptis Ecclesiae Romanae articulis* abirent &c. *De operibus beati nostri Reformatoris pauca hic adponemus* &c. „Intellexistis? Novam viam Lutherus inivit. Et hoc testimonium verum est. Liberum arbitrium de medio sustulit, legum observationem impossibilem effecit, & potissimum castitatem Deo sacratam, quam ut sacrilega libidine foedaret, virginem Christo desponsatam consupravit. Quod horrendum scelus cum Vestalibus perpetratum vel ipsi Ethnici poena capitis, immo incendio puniebant. Theologiae scholastica-

lae scabiem absterfit, ut a *receptis Ecclesiae Romanae articulis* abiret. Huc adversus Scholasticam Lutheri conatus pertinent. Haec tamen Lutheri via nova non est; cum illam calcaverint haeresiarum omnes, qui, ut suis erroribus velum praetenderent, & vulgus excantarent, Ecclesiae catholicae abusus maledicentissima arte semper exaggerarunt: non quod eorundem abolitionem cuperent; sed ut hac hypocrisis fraude viam sibi ad haereses propugnandas aperirent. Nemo inficiatur & Theologiae scholasticae abusus, & quod peius est, plures in Ecclesia catholica corruptelas & olim, & nunc grafari. Quid inde? Abolenda ne propterea aut vera Theologia, ut vera catholica Ecclesia? Hoc pertentavit Lutherus. Dignus laude evasisset, si contra abusus Scholasticorum, morumque corruptelam sua collineasset molimina. Sed versutus hypocrita sanctissimae Religionis, quam ritu solemniter professus erat, excussit iugum; & a vera Christi Ecclesia, in qua regegnit fuerat, aliorum haeresiarum more, impudentissime descendit. Tantum porro abest ut scholasticae Theologiae abusus ipse correxerit, quin illos in immensum auxerit, accumulavitque. Cuius rei testes sunt eiusdem opera, in quibus omnia confusa, perturbata, stragolissima. Nec tamen inficior, plura in Luthero, quemadmodum in ceteris haereticis omnibus, reperiri commendanda; illumque Catholicis occasione fuisse ut Theologiam scholasticam a vitiis purgarent, alioque graviore abusus exterminarent. In hunc quippe finem Deus haereses permittit, ut alias ex S. Augustino supra demonstravi. Non est itaque quod Pfaffius, quod Budaeus, quod ceteri Protestantes praenas canant, suoque infelicissimo haeresiarum plaudant, quasi scholasticam Theologiam reformaverit; sed est unde flendi, & relapsi argumenta hauriant, si in semitam regredi veritatis aveant. At hoc Dei donum est, a quo iugi oratione implorandum.

III. In scholastico certamine argumentum in primis de quo disputatur, spectare debemus. Si istud neque ad fidem attinet, neque ad bonos mores; libere in utramque partem disputare de eo Theologi valent. Et quamquam ab una parte plurimi starent, non ob id vetitum est viris doctis aliter sentire: quoniam non numero, sed rationum pondere similes dirimuntur quaestiones. Heinc arguendi, immo sibilis excipiendi illi sunt

quos, censuris Theologos catholicos inurere minime pudet, quoties propriae scholae praedudicatis sententiis adversantur.

IV. Argumentum seu materies Theologiae scholasticae, teste S. Thoma *I. Part. quest. 1. art. 7.* est Deus, & ea quae ad Deum agnoscendum, amandumque conducunt. Istius scientiae principia sunt ea quae in sacris literis revelata, aut divinitus tradita habentur. Scientia isthaec ex Scriptura sancta, traditionibus, Conciliis, & SS. PP. suas deducit conclusiones. Rem totam paucis exponit S. Thomas *I. Part. q. 1. a. 8. ad 2.* his verbis. *Argumentum ex auctoritate est maxime proprium huius doctrinae, eo quod principia huius doctrinae per revelationem habentur: & sic oportet quod credatur auctoritati eorum quibus revelatio facta est. Utitur tamen sacra doctrina etiam ratione humana, non quidem ad probandam fidem sed ad manifestanda aliqua alia quae traduntur in hac doctrina Auctoritatibus autem canonicis Scripturae utitur proprie, & ex necessitate arguendo. Auctoritatibus autem aliorum Doctorum Ecclesiae, quasi argumentando ex propriis, sed probabiliter.*

V. Theologiae scholasticae officium est doctrinam per Scripturas, per Concilia, per decreta Pontificum, sanctosque Patres dispersam in unum colligere, & collectam in tractatus distribuere, & distributam via, reatque ratione & methodo explicare. Quae abscondita in Scripturis sunt, & in traditionibus abdita, e tenebris in lucem deducere. Fidei, morumque dogmata rationum momentis firmare: & sophismata dissolvere tum adversus haereticos, tum contra quoscumque alios. Finis istius divinae scientiae est fidei morumque praedudices tradere, quibus imbuti homines ad agnoscendum amandumque Deum & Iesum Christum inflammantur; ut habetur Ioan. cap. xvii. *Haec est vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Cetera quae Theologia scholastica tradit, quae in hunc finem non conferunt, extra Theologiam scholasticam sunt, & ad eam proprie non pertinent.

VI. Numquam religio ab Apostolorum tempore sine aliqua Theologia scholastica fuit, ut ex iis quae diximus, satis constat. Nam sicut condita lege continuo oriuntur vitia, sic promulgata religione christiana eruperunt haereses, quas sancti Ecclesiae Patres ratiociniis, & demonstrationibus ex Scripturis sanctis, & traditionibus eratis labefacta-

Etarunt. Quid autem hoc est, nisi Scholasticum agere? Hoc autem præstitere SS. Patres, occasione dumtaxat data, ut supra indicatum est; & modo hanc, modo illam controversiam versarunt. Idcirco omnia dogmata in unum corpus digesta non composuerunt; sed tractatus varii, & dispersi in eorum operibus occurrunt.

VII. Primus omnium dispersam Theologiam in unum corpus coegit, ordinateque digessit S. Iohannes Damascenus natione Græcus. Is sæculo octavo ex divinis Scripturis sanctisque Patribus Libros quatuor *orthodoxæ fidei*, composuit. Primus continet tractatus de Deo, de divina essentia, & de divinis attributis. Secundus de creatione mundi, & de prædestinatione. Alii duo, tertius, & quartus, de mysteriis SS. Trinitatis, & Incarnationis, de resurrectione mortuorum. Tribus quoque libris Parallelorum plures alias controversias in ordinem redegit. Alios tractatus omisit.

VIII. Sæculo XI. in occidente S. Anselmus corpus Theologiæ scholasticæ edidit. Damasceni, & Anselmi vestigia præstitit sæculo XII. Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, *Magister sententiarum* nuncupatus, qui ex Scriptura sancta, Conciliis, & Patribus, præcipue ex Augustino, potissimos Theologiæ scholasticæ tractatus collegit, digessitque in ordinem. Tantam sibi eximiationis famam comparavit, ut posteriores Auctores suos in hoc opus commentarios edere honori sibi verterint. Censura quam Melchior Cano *Lib. XII. cap. III.* in Magistrum sententiarum tulit, hæc est. „Ceteri scholæ Auctores perturbatione rationis, atque ordinis multum omnino peccaverunt, *Magistrum* videlicet secuti, in cuius quatuor sententiarum libris multa quidem lectio Sanctorum apparet, & pro tempore illo haud mediocri sane eruditio. Sed præter distinctionum vocabula, in quas libri illi divisi sunt, nihil distinctum fere videas, recteque, & ordine distributum. Testimoniorum congeriem dicas potius quam dispositionem, & rationem disciplinæ. De Trinitate prima est illi disputatio. Ita prius relata quam absoluta persequitur. Nam de iustitia, & misericordia Dei in *IV. Sent.* quasi præteriens disputavit. De virtutibus in *III.* De vitiis quibusdam item in *IV.* Innumera sunt eiusmodi confuse ab illo perturbateque tractata. Quamobrem Scholasticis, qui huius vestigiis inhæse-

runt, confusa etiam fere ac perturbata sunt omnia. Nec Magistrum ego volo fraudare suo veteri nomine, magnum utique, ut ætate illa, virum, & quem illum coluerint posteri. Nec Scholasticorum laudi, quam multorum sæculorum firmavit opinio, detrachere quicquam volo. Sed ingenue ac libere dico quid in illis desideretur, quidque illi præstarent homines ingenio, doctrinaque præstantes, nisi differendi artem neglexissent.“

IX. Sæculo XIII. inter omnes *Magistri* Commentatores eminent S. Thomas, qui non modo eiusdem *Magistri* libros præclaris commentariis illustravit, verum etiam *Summam* edidit *Theologicam*, quæ aliorum ipsius librorum veluti epitome est. Tantum in hac ingenii acumen, tanta Scripturarum sanctarum, Patrum, Conciliorum, & naturalis Philosophiæ eruditio, & doctrina elucet, ut post S. Augustinum par ingenium non appareat. „In ea *Summa*, subdit ibidem *Melchior Cano*, mirabilis est contextus rerum, summus quæstionum, & articulorum ordo, & compositio disciplinæ incredibilis. Adeo respondent extrema primis, media utrisque, omnia omnibus. Nam de argumentorum copia quid attinet dicere? Cum de infinitis prope quæstionibus in utramque partem differendi tanta illi facilitas, & abundantia fuerit, ut non contra omnia semper, sicut *Archeilas* disputavit, & tamen in omnibus rebus, quidquid ex utraque parte dici posset, expresserit.“

X. *Summam* aliam S. Thomas edidit contra Gentes, quæ, quam fuerit illius ingenium prodigiosum, luculenter prodit. Cum Gentiles Philosophi magno suo tempore in pretio Philosophiam Aristoteleam, nulloque in loco Scripturas sanctas, Patres, & Concilia haberent, sola Aristotelis Philosophia religionis nostræ dogmata adversus illos confirmare aggressus felici conatu est. In hoc præstantissimum opus hæc scribit Cardinalis Pallavicinus *Lib. VII. cap. XIV. in Hist. Concil. Trident.* „Philosophiæ lumen triplici de causa maxime Theologiæ servit. Primo quia aliarum sectarum errores impugnat, qui per ipsum revincuntur. Deinde quia sophismata diluit christianæ fidei obiecta, quasi absurda mysteria contenti. Tertio quia aliarum cognitionum opulentiam comparat, quæ tamquam consecutiones deducuntur & ex fidei dogmatis, & ex naturæ notionibus simul coniunctis.

„Ad

„Ad hæc tria commoda illis mirifice usus est laudatus S. Thomas, præsertim in *Summa contra Gentes*. Quod si ad hæc emolumenta consequenda, sibi, suisque ceu ducem selegit Aristotelem, tam putide, tam inique deluditur a Suavi, ut in eo potius incomparabilis ille doctor de Ecclesia optime meritus habendus sit. „Etenim par est animadvertere, postquam Deus fidem constituit per homines debiles, & vulgares, sed ab eo sapientia ac virtute divinitus corroboratos, quo in opere auctoris divinitas clarius elucet: post ea, inquam, tempora voluisse ut doctrinæ præstantia in Ecclesia sua, tamquam in sede perpetua, consideret: idcirco per cunctas ætates viri scientia præclarissimi, iidem sacri Doctores fuerunt. Iam vero contigit ut sub duodecimum circiter salutis nostræ sæculum Arabum secta magnam sibi doctrinæ laudem adeptam fuerit, qui Boetice præcipue imperantes, Cordubam in Athenas prope converterant, atque per Averrois solertiam Aristotelis Philosophia caput erexerat, quæ diutius saltem in Occidentis provinciis vel sopita, vel sepulta iacuerat. Eam vero & ordinate & subtiliter explicantes peripateticis rationibus refellebant, irridebantque fidei nostræ mysteria; quasi falsitatis convicta, eorumque affectas, quasi credulos ex inscientia.

„His in Ecclesiam aggressionibus opposuit divina providentia S. Thomam, qui optime gnarus in quacumque regione dominari eam religionem quæ a viris sapientia supra ceteros conspicuis traditur, nullamque inter humanas doctrinas nactus seu maiori habitam in honore, seu dignam, ut haberetur, quam Aristotelicam, in eam impensissimo studio operam dedit, atque illius Philosophi libros longe luculentius explicavit quam quicumque Arabum, atque Grecorum. Quapropter magna illius Philosophiæ notitia, nec minori sibi existimatione comparata, vividi ingenii vi, atque acumine in iisdem Aristotelis principiis solutionem deduxit argumentorum, quæ non ab aliis modo, sed ab ipso excusa fuerant, recte fidei dogmatis reluctantia.“

XI. Hinc colligas velim, quam vanissimi sint saperdæ non pauci, quod vitio S. Doctori vertant Philosophiæ rationes, & principia frequenter suis immiscuisse articulis. Quid, inquit, commercii inter

religionis nostræ dogmata, & aristotelea theoremata? Quæ coniunctio lucis cum caligine, doctrinæ christianæ cum ethnica? Plures ipse sic delirantes audivi, & continuo versa alea e contrario argutare. Quid Patrum testimonia, quid Scripturarum oracula ingeris, ut usuras, ut contractus istos fenestras, ut pluzima alia vetita evincas? Expendendum, quid principia iuris naturæ dicent, quid ratio præscribat. Neque enim tunc homines sunt & statuz. Sic in transversum aguntur, & secum pugnant scioli vani. Usus Philosophiæ in disciplinis theologicis tradendis modo damnant, modo probant, prout illorum interest; varioque humore exagitantur. Mirabilem rationis & fidei concordiam angelica perspicuitate patetificat S. Thomas. Et, quod ad eiusdem gloriam, & Ecclesiæ utilitatem magis conducit, id præstitit, dum temporis ratio postulabat. Superflua fortasse nunc forent plura in Aristotelis Philosophiam commentaria; at necessaria erant sæculo XIII. quo illa S. Thomas edidit. Rationum vero momenta a Metaphysica arcessita, quibus frequenter Angelicus suos aspergit articulos, opportuna semper sunt, utpote illa quæ foedus & harmoniam fidei cum recta ratione demonstrant. An non omnes qui recte sapiunt, unum luculentissimum fidei nostræ credibilitatis argumentum collocant in conformitate dogmatum nostrorum cum ratione? Et quia argumentum istud in universa S. Thomæ Theologia mirum in modum coruscet, lectorumque oculis continenter occurrit; idcirco censuris inuritur AQUINATIS Theologia? Immo hinc maiorem promeretur laudem, & splendidius eminent. Conticescant ergo, magnoque suffundantur pudore imperitissimi rabulæ, qui aliunde falsæ eruditionis summum captare sibi nequeunt, quam ab ineptissimis censuris, quibus arrodere sapientum opera pertentant, & in Sole ipso *Aquinatis* maculas comminisci.

XII. Confirmat hæc omnia *Melchior Cano Lib. XII. cap. XII.* „D. Thomas adversus Gentes Theologiæ negotium consicere ratione debuit: quia Scripturæ testimonia apud eas vel secundo, vel nullo etiam loco sunt. At apud nos, qui christianos discipulos instituumus, primas partes auctoritas habet, secundas ratio. Quia & hunc differendi ordinem tamquam naturæ nostræ consentaneum magis Augustinus probat de mor. Eccl. cath. cap. II. „quamvis Manichæis se se attemperans, „ id

„ id agat interdum quod in disputando fa-
 „ tetur esse vitiosum. *Nature*, inquit, *or-*
 „ *do ita se habet, ut cum aliquid discimus,*
 „ *rationem precedat auctoritas: sed quoniam*
 „ *cum iis nobis res est qui omnia contra*
 „ *ordinem & sentiunt, & loquuntur, nihil-*
 „ *que aliud maxime dicunt, nisi rationem*
 „ *prius esse reddendum; morem illis geram,*
 „ *& quod fateor in disputando vitiosum*
 „ *esse, suscipiam: de ver. relig. cap. xxxiv.*
 „ Quo exemplo Thomas ad eundem mo-
 „ dum se gentibus accommodavit: nam in
 „ Summa Theologiae auctoritas fere ratio-
 „ ni preparat hominem; ratio deinceps ad
 „ intellectum cognitionemque perducit.

XIII. Aridum etiam stilum, ineultan-
 que dictionem Angelico Doctori barbatuli
 quidam, & delicatuli obiectant, qui il-
 lam ipsam optimae dictionis formam, quam
 iactant, penitus ignorant. Dictione quippe,
 & stilus argumento quod illustratur, non
 argumentum, seu materies stilo inservire de-
 bet. Porro si argumenta & sublimia, &
 innumera, quae S. Doctor tractat, pruden-
 dens expendit, non modo argumentationis
 robur, sed orationis quoque perspicuitatem
 admirabitur. Nullibi fere in tanta
 voluminum multitudine vel vox superflua.
 Si aliquem verborum delectum, & scho-
 lae phrasen excipias, atticus quidam nitor,
 & brevitatis, quae plurima complectitur,
 ubique emicant. Una veluti oculorum acie
 & veritatem quam inquiris, & quae oppo-
 nere contra eandem sophistae & rabulae pos-
 sunt, statim tenes. Haec obiter in Princi-
 pis Scholasticorum obsequium.

XIV. Theologia scholastica vera summo-
 nere utilis, & tantum non necessaria. Nam
 Theologia scholastica doctrinam divinam
 per sacras litteras, per Concilia, per Pa-
 trum volumina, per Pontificum decreta dis-
 persam colligit, & collectam ordinate distri-
 buit. Quis autem hic magnam non videt
 utilitatem a scholastica Theologia investam?
 Pauci quippe sunt qui tanto & ingenio, &
 otio abundant, quo possint Marte suo eam-
 dem ex tot locis colligere, & distribuere.
 Si vero consideretur Scholastica, quatenus
 ex sacris litteris, traditionibus, Conciliis,
 & Patribus suas colligit conclusiones ad
 iusti ratiocinii normam, atque vi & ratione
 suas assertiones demonstrat, non utilis modo,
 verum etiam quodammodo necessaria dici
 potest.

XV. Auctoritas plurium Scholasticorum
 obruere, inquit Melchior Cano *Lib. VIII.*

cap. iv. Theologum non debet; sed, si pau-
 cos viros graves secum habeat, aut eviden-
 tem rationem, poterit sane adversus plures
 stare. Si omnes Theologi aliquam gravis
 momenti doctrinam doceant, nemo absque
 summa temeritatis nota sustinere oppositum
 valet. Concordi vero omnium Scholastico-
 rum sententiae in fidei morumque materia
 oblitere, si haeresis non est, haeresi proxi-
 mum est, inquit Melchior Cano: quem,
 si plura hoc de argumento cupis, consule.

C A P U T XII.

*De Theologia scholastico-casistica. Utriusque
 abusus, & corruptela.*

I. **N**on aliud inter Theologos scholasti-
 cos & casuistas discrimen est, nisi
 quod illi primam Theologiae partem, in
 qua de Deo, eiusque attributis, de Trini-
 tate, de Angelis, ceterisque christianae re-
 ligionis mysteriis agitur, illustrant; isti secun-
 dam Theologiae partem exornant, in qua
 de vitiis, & virtutibus, de iure naturali,
 & positivo, de divina, & ecclesiasticae le-
 gis mandatis disputatur. Istius secundae par-
 tis digna tractatio longe difficilior prior est.
 Illa principia certa habet, & a contingentibus
 circumstantiis seiunctas conclusiones deducit.
 Haec posterior principia similiter certa
 habet, sed eadem casibus contingentibus
 applicat. Utriusque partis Professores abu-
 sus plurimos in sacrae scientiam invexerunt.
 Prioris partis corruptelas describit Mel-
 chior Cano *Lib. IX. cap. vii.* ubi haec ha-
 bet. „ Praclare cum eo agatur cui praece-
 „ ptor contigerit & eruditus, & pius: qui
 „ cum certa ab incertis separet, tum variis
 „ quaestionibus declinatis, utiles, ac necessa-
 „ rias seligat, doceatque discipulos esse quam-
 „ dam doctam, ut ita dicam, ignorantiam,
 „ sapientiusque esse quadam nescire quam
 „ scire. Alterum enim est vitium, quod
 „ quidam nimis magnum studium, multam-
 „ que operam in res obscuras atque difficiles
 „ conferunt, easdemque non necessarias.
 „ Quo in genere multos etiam nostris pec-
 „ calle video, ut eas quoque quaestiones la-
 „ tissime persequerentur, quibus Porphyrius
 „ abstinuit, homo impius, sed in hac re
 „ prudens tamen, ut Platonis, Aristotelis-
 „ que discipulum possis agnoscere: qui nec
 „ quicquam nisi opportunis & loco & tem-
 „ pore tractare, nec quaestiones ulla per-
 „ cuti sunt quae juvenum ingenia obruerent,
 „ non

„ non iuvarent. Nostri autem Theologi,
 „ importunis vel locis, longa de his oratione
 „ differunt quae non iuvenes portare possunt,
 „ nec senes ferre. „ Quis enim ferre possit
 „ disputationes illas de universalibus, de no-
 „ minum analogia, de primo cognito, de
 „ principio individuationis (sic enim inscri-
 „ bunt) de distinctione quantitatis a re
 „ quanta, de maximo & minimo, de infini-
 „ to, de intensione & remissione, de proportio-
 „ nibus, & gradibus, deque aliis huiusmodi
 „ sexcentis, quae ego etiam, cum nec essem
 „ ingenio nimis tardo, nec his intelligendis
 „ parum temporis & diligentiae adhibuissem,
 „ animo vel informare non poteram. Pu-
 „ deret me dicere non intelligere, si ipsi in-
 „ telligerent qui haec tractant. Quid vero
 „ illas nunc quaestiones referamus? Num
 „ Deus materiam possit facere sine forma,
 „ num plures Angelos eiusdem speciei conde-
 „ re, num continuum in omnes suas partes
 „ dividere, num relationem a subiecto sepa-
 „ rare, aliasque multo vaniores, quas scribere
 „ hic nec libet, nec decet, ne qui in
 „ hunc forte locum incidierint, ex quorum-
 „ dam ingenio omnes scholae Auctores exit-
 „ ment.

II. Si Melchior Cano vanissimas quaestio-
 nes, quas prioris generis Scholastici ad homi-
 num ingenia torquenda commenti sunt, vel-
 licavit: mea nunc interest opinionum porten-
 ta, & distinctiuncularum chimeras quas
 Scholastico-casuista fabricarunt, in medium
 promere. Verborum pugnae, opinionum
 praelia sunt plurimae disputationes quas Scho-
 lastici speculativi in primam Theologiae par-
 tem magna animorum contentione haecenus
 invexerunt. At animarum praelia sunt para-
 doxa moralia quae Scholastici casuista exco-
 gitarunt. Prioris generis fuitiles quaestiones
 mentem dumtaxat torquent: secundae classis
 opiniunculae corda corrumpunt, mores inqui-
 nant, animas in orbem detrudunt. Aliquod
 & nos distinctionum specimen exhibeamus
 Scholae casuisticae. Et primum sola planta pro-
 babilistica tot est distinctionum, & subdistin-
 ctionum multitudine circumsepta, ut vix eam
 recta aggredi valeamus. Paucas delibo. Pro-
 babile, magis probabile, minus probabile,
 aequale probabile, Probabilius, Probabilissimum.
 Probabilitas intrinseca, extrinseca, formalis,
 obiectiva: in excessu modico, in excessu nota-
 bili, aut defectu modico, vel notabili proba-
 bilitatis. Probabilitas simultatis, simultas
 probabilitatis. Probabilitas vel ex ratione ur-
 genti, forti, graviter, leviter, tenui, mo-

„ venti; vel ex auctoritate modernorum classico-
 „ rum, vulgarium. Probabilitas immediata ex
 „ ratione: mediata ex alia probabilitate: Pro-
 „ babilitas putativa, apparens, evidens. Pro-
 „ babilitas directa, reflexa, magis accedens,
 „ minus recedens a veritate. Speculativa, pra-
 „ ctica, practico-practica. Probabiliter probabi-
 „ lis, certo probabilis. Certe practice probabile,
 „ non certe practice probabile, praesumptive pro-
 „ babile. Generatim probabile, specificatim
 „ pro tali casu probabile. Certitudo probabili-
 „ tatis, probabilitas certitudinis. Probabilitas
 „ directa ab ignorantia vincibili, invincibili,
 „ leviter, graviter culpabili. Probabilitas rigi-
 „ da, benigna, favens libertati contra legem,
 „ legi contra libertatem. Tuta sine culpa vel
 „ formali, vel materiali, cum periculo, sine
 „ periculo culpa, immo cum merito. Haec pra-
 „ cipienda, illa consulenda, haec permittenda.

III. Solus Probabilissimus eiusmodi distin-
 ctionum satellitibus stipatus incedit. Hac se
 defendit militia contra hostes falsitatis la-
 titantis sub talium involucre distinctionum.
 Haec distinctionum caterva eludit omnes fer-
 me damnatas ab Ecclesia theses, eludit lu-
 culentissima Scripturarum testimonia, ut in
 hoc Theologiae cursu palam fiet. Quid, si
 opinionum portenta referrem quae in qua-
 libet Theologiae moralis parte ediderunt? In
 solo tractatu de magno matrimonio-sacramen-
 to tot absurdas excogitarunt opiniones circa
 modos, & corporum posituras, ut tam lu-
 tentas, spurcas, nefandasque castae aures
 non ferant. Monstrum dumtaxat pandam
 illud quod sub recensita distinctiuncularum
 turba ex insidiis erumpit, & universam mor-
 rum integritatem pessumdat. Monstrum istud
 peccatum est philosophicum, quod, licet ana-
 themate confixum ab Ecclesia sit, distinctio-
 num beneficio adhuc consistit, serpit, gra-
 satur. Nemo peccat, inquiunt Probabilistae,
 nisi qui cognoscit esse peccatum. Quoniam
 nihil volitum, quin praecognitum. Necessa-
 ria itaque est advertentia actualis malitiae,
 ut peccetur. Ecclesia damnavit dumtaxat,
 si quis asserat, actu de Deo non cogitantem
 peccare non posse: quia Dei ignorantio in-
 vincibilis non est. Minime autem proscriptum
 est docere, illum non peccare qui aut
 actu de hoc aut illo praeccepto naturalis di-
 vineque legis non cogitat, aut opinione pro-
 babilis imbutus in concursu etiam probabilio-
 ris iudicat se non peccare. Siquidem qui se-
 quitur opinionem probabilem, nempe gravem
 aliqua ratione vel auctoritate mixtam, agit
 prudenter. Sed qui agit prudenter, non pec-
 cat.

cat. Ergo qui sequitur opinionem probabilem, non peccat. Monstrum istud, suis recensitis distinctiunculis armatum, universam evertit morum Theologiam. Nam humanum ingenium in hoc lapsæ naturæ statu erroribus crassissimis, & turpissimis obnoxium est. Nihil illi facilius quam probabilitatis reflexæ, aut directæ velo omnia quæ sibi placeant, obtegere, dummodo in disputationem semel adducta sint. Vidimus Caramuelem, contra Fagnanum *probabilizantem*, atheistam in paradysum extollere. Et atheistas, sin *positivos*, saltem *negativos*, paradiso aptos fateantur oportet omnes illi qui ignorantiam Dei invincibilem defendunt.

IV. *Scholastici speculatores*, priorem Theologiæ partem excolentes, veluti in sublimiori arce constituti, de alto, & non absque supercilio respectant *Scholasticos Casuistas* secundæ Theologiæ parti dantes operam, veluti in humiliori loco positos. *Casuistas* illos vocant, veluti vulgus Theologorum, homines scilicet retusi ingenii, & tenui suppellectili ornatos. Verum si *Scholastico-casuisticam* cum *Scholastico-speculatrice* conteramus, non minus acutulos se produnt illi quam isti. Alteram distinctionem capitalem *Scholastico-casuistica* præ manibus continenter habent, qua peccatum in *mortale*, & *veniale* tribuunt. Ex Probabilissimi armamentario bilances accipiunt, quibus malitiam ponderant. Ecquanam sunt bilances istæ? Probabiliticæ opiniones. Differentiam *mortale* inter & *veniale* crimen in hominum exiltimatione non raro collocant. Existimasti, te mortale perpetraste flagitium; mortale est. Putasti, illud veniale fuisse: veniale est, aiunt & sæpe & plurimi. Verum sicuti regula honestatis non opinio humana, sed prima aterna Dei lex est, applicata per rectam rationem: ita regula distinctionis peccati mortalis a veniali non hominum opinio, sed maior aut minor dissonantia a recta ratione, & conformitate ad primam regulam. Verum de hac difficillima distinctione plura in loco.

V. Nunc cum Melchione Cano videndum cuius naturæ sit hæc sive *scholastico-speculativa*, sive *scholastico-casuistica* facultas. Num theologica, an battologica, num Theologi, an Sophista & rabulæ nuncupandi utriusque classis tractatores? Ut mihi, quoad fieri potest, ab invidia caveam, verbis utar eiusdem Melchioris Cano *Libr. XII. cap. v.* ubi hæc habet. „ Quæstio igitur theologi-

„ versatur labor, quid sit, & quæ illius partes, in primis explicabimus. . . . Ne vero quempiam fallat huius nominis ambiguitas, intelligendum est, quæstionem theologicam aliquando appellari pronuntiatum omne quod a Theologo quovis forte etiam & temere fuerit addubitatum. At si adeo late Theologiæ materiam, quæstionemque tendamus, quæstio theologica non iam ex natura huius facultatis, sed ex hominum vel stultorum arbitrio æstimabitur. Ita fiet ut in Theologiæ quæstionibus illas ponamus: *Nam si forma aquæ per divinam potestatem a materia separatur, in materia, vel forma seorsum baptismus conficiatur? Num asinus baptismum possit bibere? Ceterasque his similes, quas studio brevitas omitto*, ne fastidium stomacho lectoris faciam. Mihi profecto non est cordi stultas, & sine disciplina quæstiones, quas vitare Apostolus præcipit, in Theologiæ finibus comprehendere. . . . *Futilissime* scilicet illæ *quæstiones theologicæ* vocari nec debent, nec vero possunt, ut quæ ex principiis Theologiæ finiri nequeant, & solvi, atque adeo ne conclusiones quidem esse doctrinæ eius, sed indoctorum hominum commentitiæ chimaræ. Quam ergo intelligimus theologicam quæstionem? Opinor eam quæ plane ad rem facit, hoc est ad Theologiam spectat. Non autem spectant vanæ, ineptæ, noxiæ, sed solidæ, aptæ, commodæ. Ego, inquit, *sum Deus tuus docens te utilia*: Isa: XLVIII. Theologia ergo, quæ Dei nimirum doctrina est, nullo modo inutilia colligit. Quin super fidei fundamentum, quod ab Apostolis est positum, aurum, argentum, lapides pretiosos superædificat. Nam qui ligna, fenum, & stipulam, non hoc ex Theologia, sed ex errore faciunt. Maneat igitur, eam esse proprie theologicam conclusionem quæ ex Theologiæ principiis, ut effecta e causis suis, oriatur. Unde illud confectarium est, nullam Theologiæ quæstionem exiltimandam quæ non possit ad eiusmodi initia referri, exque iis apte & congruenter argumentando defini. Quamquam sint quæstiones quasi appendices, quas, quoniam gratia explicandi illas quæ vere & proprie theologicæ sunt, apposite, & graviter adiunguntur, iure quodam vel similitudinis, vel propinquitatis, vel etiam sordinis, theologicas itidem haud absurde appellaveris. “

VI. Heinc habes a Theologorum censuræ

eiectos tum *Scholastico-speculativos*, qui primam Theologiæ partem futilissimarum quæstionum farragine onerant, tum illos *Scholastico-casuistas* qui in christianam morum doctrinam quæstiones ingerunt non modo vanas, & inutiles, ut primi, verum etiam perniciosas, & morum integritati exitiales. A Theologorum catalogo utriusque classis, illos reiice qui Academicorum more in utramque partem disputant, & contrarias opiniones æque honestas defendunt, vanas multiplicant quæstiones, & per vias directæ oppositæ vi commentitiæ probabilitatis te in cælum ducere fallacissime contendunt. Non est ergo quod Scholastici sibi *Theologi* nomen usurpent supra Casuistas, dum iuxta illi, ac illi, non Dei doctrinam, quæ aut in fide, aut in moribus homines imbuat, sed commentitias hominum opiniones in christianam Theologiam damno summo intrudunt.

CAPUT XIII.

Qui nomine Casuistarum veniant. Omnes ne reiiciendi? Qui præferri ceteris debeant.

Quoniam frequenter hoc in opere Casuistarum mentio occurrit, operæ pretium existimavi explicare qui inter Casuistas collocandi, quinam præferendi. Sed antequam, quid ipse sentiam, patefacio, lubet aliorum referre placita, præsertim P. Francolini, & P. Zaccaria, qui opera P. La-Croix commentatoris *Busembau* amplificavit.

§. I.

Nobilis Casuistarum notio, quam ex Abelly perhibet P. Francolinus.

I. P. Baltasar Francolinus *Lib. III. de penit. discipl. cap. VII. §. 25.* hæc ex Abelly scribit n. 5. „ Ostendit facultatem moralem esse antiquissimam, & primum Casuistam fuisse *Moysem*. Casuistas in lege nova fuisse *Apostolos*, deinde qui ipsis succedere, Episcopos, solitos aliquando ad conservandam unitatem, & ad conciliandam suis sententiis auctoritatem consulere summum Pontificem: aucto vero fidelium numero demandatum ab Episcopis fuisse id munus expediendi casus conscientie Presbyteris doctioribus suarum Ecclesiarum Penitentiaris . . . ob-

„ servat, & monet, a prædictis censoribus, qui redarguunt Casuistas, redargui multos viros sanctos, in album Divorum ab Ecclesia relatos, qui fuisse Casuistas, nimirum D. Thomam . . . S. Bonaventuram . . . S. Antoninum . . . Raymundum &c. „ Hic observare (subdit ipse Francolinus) mihi liceat, hos quos recenset Auctor, aliosque plures, quos recensere poterat viros sanctissimos, eisdemque Casuistas, aut homines privatos fuisse, aut casus conscientie resolvisse, antequam ad insulas eveherentur, aut essent declarati Doctores Ecclesiæ, aut a Pontificibus huic muneri destinati. Non igitur dedecet pri-vatos Doctores, ut inscite garrunt aliqui, quæstionibus dubiisque moralibus respondere. “

II. Acutus Caramuel, ut adverti *Tom. I. hist. Probabilismi & Rigorismi diff. I. cap. II.* in suo *Apologem*. originem Probabilismi repetit a mundi creatione, & inter Angelos in cælo natum Probabilissimum contendit. Terillus Hierosolymis tempore Christi Domini prodiisse Probabilissimum docet. Quid ergo mirum, si *Abelly*, & Francolinus Casuistas efficiant *Moysem*, *Apostolos*, & successores Episcopos, ac tandem S. Thomam, S. Bonaventuram, S. Raymundum, S. Antoninum, atque adeo omnes Ecclesiæ Doctores, quorum discipuli fuisse illi? Si casuistica facultatis nomine usum cogitandi, discurrendi aut modo scientifico, aut probabiliter intelligis; non modo *Moyse*, sed *Adam* ipse cum omnibus posteris Casuista fuit, semper enim homines ab orbe condito per regulas aut certas, aut probabiles, & suas & aliorum conscientias direxerunt. Hoc igitur in sensu omnes homines Casuista fuerunt. Verum Casuistarum nomine peculiarem classem Theologi intelligunt.

III. P. Franciscus Antonius Zaccaria in suo Supplemento ad P. La-Croix pag. 4. Casuistas tribuit in partes duas his verbis: „ Ac primum *ait*, Casuistas veluti in classes dispersiendos esse: quarum altera grandium voluminum Scriptores complectitur, *Suaros*, *Vasquios*, *Laymanos*, *Bonacinas*, *Dianas*, *Sporerios*: Summittas altera, & compendiorum auctores, quos inter *Busembau* . . . Quod autem ad primos illos Casuistas spectat qui pluribus voluminibus Theologiam moralem complexi sunt . . . oculis careat oportet qui Patres ab illis neglectos queratur. *In his enim frequentius nihil quam aut Patrum testimonia*

describere, aut locos indicare, ubi de hac illave re loquantur Patres. Et vero si (Suarez, Vasquez, Valentia, Becanus excipiuntur) Gobatus, Fagundius, Sanchez singulis locis, ubi Patres consulendos moment, eorumque libros adnotant, horum testimonia verbatim addidissent, futurum cenfeo ut longe explicatior in istorum voluminibus Patrum auctoritas prodiret quam in Natalis Alexandri, Genneti, Pontasii, Besombii, & ceterorum libris. Illud etiam fortassis pateret, quanti horum interfuerit Casuistas ludibrio exponere, ut scilicet turpes plagiarios se se omnium obtutibus proderent. Nimirum Casuistarum scriinia compilasse magnos istos Theologiae & Patribus ducta predicatores, atque magistros, tam certum est quam quod maxime.

IV. Si dixerimus hanc non ab eruditus Theologis omnibus modo, sed vel ab ipsis inferioris classis Moralistis improbari, a vero ne aberrabimus? Plura simul disparata infarcit Auctor. Iniuria summa detrudit e primo Theologorum subsellio in infimam Casuistarum classem doctissimos PP. Suarez, Vasquez, Valentiam, Becanum. Hos fuisse in Patribus versatissimos, demens foret, si quis negaret. Patrum doctrinam allegarunt isti larga manu ad confirmanda dogmata catholica adversus heterodoxos, & ad controversias theologicas dirimendas, quae in scholis inter Theologos, non Casuistas agitantur. Cum primus eorum scopus non fuerit Casuistas agere: ideo nec isti adeo frequenter e Patrum doctrinam casuum conscientiae resolutiones derivant. Vasquez praesertim in Patribus se versatum prodit; sed ab ipsorum quoque doctrina interdum recedere religioni sibi non vertit. Hos ego Theologos doctissimos, a P. Zaccaria detrusos in postremam Casuistarum aciem, erectos volo in primam Theologorum classem, in qua semper refulsere. Distinctionem Theologos inter & Casuistas infra dabo.

V. Ad Casuistas ergo venio grandium voluminum, Laymanos, Bonacinas, Dianas, Sporerios, Gobatos, Sanchezios, citatos a P. Zaccaria, atque adeo ad Caramueles, Castropalaos, Escobaros, Tamburinos, Leandros, ceterosque grandium voluminum parentes. In istorum voluminibus, inquit P. Zaccaria, Patrum auctoritas explicatior prodiret, si verbatim testimonia Patrum quos citant, transcripta essent, quam in Natalis Alexandri, Genneti, Pontasii, & ceterorum libris. Subdit Natalem Alexandrum, Gennetum,

Pontasium, atque adeo Merbesium, ceterosque sanioris christianae Moralis assertores ludibrio exponere Casuistas, ut scilicet turpes plagiarios se se omnium obtutibus proderent. Nimirum Casuistarum scriinia compilasse magnos istos Theologiae & Patribus ducta predicatores atque Magistros, tam certum est quam quod maxime. Haec rescripti, non ut refellerem, sed ut lectorum obtutibus illa exhiberem. Nos enim mitissimos esse oportet pro veritate pugnantes, illo ipso tempore quo adversarii, pro laxiore Ethice decertantes, eruditus, & supra fortunae ictum constitutis Theologis, & quidem magni nominis, liberrime insultant.

VI. Quid, si in vivis esset supremus ille, ut cum Cardinali Pallavicino loquar, elapsi saeculi Theologus P. Michael Elizalde Soc. Iesu? Ipse toties clamat, praesertim, ut alias adnotavi, III. Part. Lib. VIII. quae. VIII. §. 8. pag. 150. „Hac sit nostra brevissima & aequissima responsio, cum his scilicet libris (Casuistarum) id faciendum esse quod per ipsos, eorumque Auctores cum sanctis Patribus, Doctoribusque Ecclesiae factum est: quod item factum est cum Prophetis, cum Evangelio, cum Apostolis... Tacuit diu Augustinus in foro conscientiarum regendarum... tantumdem saltem iaceat Diana, & ad forum eius loco redeat Augustinus. Si vel Ambrosium, vel Caramuelem vivere oportet, quis non Ambrosium praehabeat? Si populi velex Chrysolomus, & Gregorio, vel ex Tamburino, & Escobario regendi sint, si vita fidelibus ex alterutris instituenda; quis eos non praeferat quos Doctores vitae nostrae Ecclesia sancta mater & magistra nostra nobis porrexit? Haec clara sunt, nulli iniuriam facimus: & si persecutionem propter iustitiam patiemur, beati a Domino habebimur.“ Plura huc pertinentia alibi ex sapientissimo isto Iesuita transcripsi.

VII. Quid ad haec eruditus La-Croixii Commentator? Elizalda cum Ven. Bellarmino, Gonzalez, Muniessa, Comitolo, Camargo, fuit Tutorista, inquiet cum P. Sanvitali. Ita ne vero? P. Antonius Terillus non est forte inter primos Probabilistas, immo princeps Probabilissimi reflexi? Porro ille P. Antonius Terillus in praefat. ad tract. de consc. probab. haec inter plurima suo loco referenda scribit. Innumerabiles sunt qui a 30. annis, summis casuum, verumque moralium tractatibus bibliothecas impleverunt.

Quid

Quid autem facerent, ut ad famam, quam aucupabantur, pervenirent? Non satis illis visum est, si ab aliis dicta, novo ordine, novaque methodo, & ad legentium captum faciliori digesta (quod tamen laude dignum fuisset) vulgarent. Ergo ad nova promovenda animosiores effecti in opiniones laxiores oculos animoque coniecerunt, gnari eas pra omnibus rudiori legentium vulgo mirum placituras. Verum ne propter apertam ab UNANIMI ANTIQUORUM opinionem defectionem temeritatis arguerentur, coeperunt rationes aliquas excogitare quibus, & suum a maiorum doctrina recessum honestarent, & apud imperitum vulgus de sua sententia veritate plausum aliquem obtinerent... Immo incredibile non est, eos subtili SATANAE INSINUATIONE deceptos, sub humanitatis vultu ad lenocinio, mutique honoris specie, quibusvis aliorum dictis probabilitatem ideo attribuisse, ut quam ipsi prerogativam prioribus ultro dedissent, eam ipsis posteriores non inviderent.

VIII. Oro eruditum P. Zaccaria ut unum ex Antiprobabilistis designet qui tam severa ferula exceperit, & tam immani ludibrio exposuerit Casuistas, & quidem innumerabiles. Ausim dicere, vix Patrem adeo aperte maledixisse Casuistis. Edisserat quinam sint isti innumerabiles qui laxius scripsere. Sed quae, an inter ceteros laxius non scripserint Dianae, Bonacinae, Caramueles, Escobarii, Tamburini, Sanctii, & Sanchezii? Ad haec quaesita perspicuum responsum optarem ab erudito Commentatore. Plura alia huiusmodi Auctoris venusta placita, quae habet non modo in hoc Supplemento P. La-Croix, sed etiam in aliis opusculis, alibi ad aequissimas critices leges expendam.

§. II.

Qui sint inter Casuistas collocandi: num omnes reiiciendi: qui preferendi.

I. Theologos tribui in classes duas, Scholasticorum, & Casuistarum, (ut nunc omitam Dogmaticos, & Polemicos) vel penes ipsam vulgus notum est. In omnibus sacris Ordinibus, Universitatibus, Academiis, alii sunt Lectores Theologiae scholasticae, dogmaticae, & casuisticae. Legendae Theologiae morali communiter destinantur, ut toties lamentatur P. Elizalde, qui docendae Logicae Armoeteleae

vix idonei reputantur. Quid frequentius in Theologorum libris occurrit, cum de re morali disputandum est, quam similia. Sed haec ad Casuistas? Heinc patet, quam contra communem existimationem scripserint Abelly, Francolinus, & Zaccaria, qui inter Casuistas collocarunt Moysem, Apostolos, Patres, SS. Thomam, Bonaventuram, Suarez, Vasquez, Becanum &c.

II. Qui ergo inter Casuistas numerandi? Illi quorum opera inscribuntur, Theologia moralis, Tractatus moralis, Summa moralis, Casus morales &c. Alphabetarium morale, Dictionarium morale &c. Illos ego inter Casuistas recenseo qui post infelicem Probabilissimi ortum ex instituto de Theologia morum scripserunt, ut sunt inter ceteros Lopez, Sanchez, Castropalaus, Filliucius, Bonacina, Diana, Caramuel, Escobar, Leander, Tamburinus, Sporer, La-Cruz, Reginaldus, Baunius, Salmanticensis moralis, Antonius a Spiritu sancto, Wigandt, La-Croix, Viva, & mille alii, quos brevitate studio praetero.

III. Numquid omnes reiiciendi? Absit. Immo nemo unus. Illi ipsi qui laxiores, & damnatas opiniones docuerunt, pluralia habere possunt. Illud solum addo, caute & attente legendos esse; videndumque, utrum doctrinam doceant Scripturis sanctis, Patribus, & Conciliis consentaneam, ut alibi fusius explicatum est. Summa vigilantia legendi potissimum sunt qui Theologiam moralem docent iuxta novum opinandi modum, ab Alexandro VII. declaratum alienum a simplicitate evangelica, & a doctrina Patrum, atque a Conventu Cleri Gallicani damnatum.

IV. Quinam ergo preferendi? Paulus Comitulus, Gabriel Antoine, Merbesius, Gennetus, Pontasius, Besombes, Natalis Alexander. Alii dicunt Viva, La-Croix, Busembau, Tamburinus. Quisque abundet in suo sensu. Una est via, & quidem arcta & angusta, quae ducit ad vitam. Lata & spatiosa ad perditionem. Priores, quos nunc indicavi, ducunt Christianos per viam arctam; posteriores per contrariam. Nam quod duae istae Theologorum classes doceant oppositas doctrinas, nemo vel in dubium revocat. Veritas autem manifesta est, inter duas vias arctam, & latam a Christo indicatas, non dari mediam ab humana mente coniectam. Et ad hoc quod, attinet, plusquam satis.

De iuris canonici necessitate, & auctoritate.

I. **M**orum Theologia adiunctam necessario habet iuris canonici peritiam. Vide quæ de iuris istius origine, progressu, & auctoritate scribo *Tom. VI. Theolog. Christ.* Pauca hic delibabo. Melchior Cano *Lib. VIII. cap. vi.* inquit. Si a Theologis animarum cura non est aliena, sed potius animas regere eorum quasi peculiare munus est; proculdubio canonici iuris scientia illis est necessaria. Porro animas regere, fideles in doctrina sana exhortari nequaquam possumus, iuris canonici scientia destituti. Siquidem non modo divinas leges in Scriptura sancta contentas, verum etiam ecclesiasticas docere populum Theologi debent. Quomodo autem, si has illi ignorant leges, easdem exponere populo valent? Atqui scire eiusmodi leges nequeunt, si canones ignorant. Ergo canonum scientia Theologis, seu morum magistris necessaria est. Quamobrem Cardinalis Turrecremata in proemio Decreti, ut Cano advertit, docet, morum doctrinam in specie secundum gradus singulos, & ordines officiorum Ecclesie sine iuris ecclesiastici cognitione haberi non posse. Morales autem sermones absoluti esse nequeunt, si generatim, & non speciatim habeantur, ut subdit idem Cano, auctoritate ipsius Aristotelis in *Ethicis* allegata. Hoc ipsum confirmat Concilium Lateranense sub Innocentio III. in cap. *Quia Nonnullis* de Magistris, ubi præcipit ut Theologus in Ecclesia cathedrali ad docendum constitutus Sacerdotes doceat in sacra pagina, & in his præsertim informet quæ ad animarum curam spectare noscuntur. In canonibus autem plurima sunt instituta quæ ad curam animarum attinent. Nequit igitur canones Theologus ignorare.

II. Accedit quod Theologorum præcipue moralium munus est confessiones sacramentales audire, poenitentias iniungere. Sed eiusmodi præstare nequeunt iuris peritia destituti. Necessaria ergo iisdem est canonum scientia. Melchior Cano iure reprehendit Caietanum, tot alioquin titulis suspiciendum, quod in *Sum. verb. Confessori necessaria* &c. doceat, poenitentes excommunicationibus, suspensionibus, irregularitatibus, aliisque poenis gravatos, remittendos ad Iurisperitos, ne Confessor ipse alterius fa-

cultatis onere prægravetur. Fieri quippe hoc sine magnis incommodis minime potest. Nam femina interdum in eiusmodi poenas incurrunt, quas pro conscientie remedio Iurisperitorum domos adire absurdum est, & muliebri verecundie valde indecorum. Deinde, inquit Cano, cum Iurisperitiam & verba locare soleant, ad Confessionis sacramentum non erit accessus, nisi prius pecunia data. Quid quod homines vel ipsi Sacerdoti crimina sua detegere non parum erubescunt & verentur? Si vero ad Iurisperitos quoque remittantur, sacramenti istius onus gravius efficietur quam ut ferri ab infirmis possit. Præterea nullæ causæ frequentius ad Theologum & Confessorem referuntur quam matrimoniales. Dirimere istas ille nequit, canonibus ignoratis. Innumera sunt alia incommoda & absurda quæ canonum ignorantem consequuntur. Necessaria igitur Theologis est, & magno usui futura canonum scientia. Utinam Confessores, missis tot Casuistarum voluminibus, librum Decretalium revolverent, in quo agitur de baptismo, de sacra unctione, de poenitentia, de celebratione Missarum, de matrimonio, de ordinibus, & de ceteris sacramentis, de irregularitate, suspensione, excommunicatione, interdictione, poenisque similibus, de simonia, periurio, aliisque criminibus. Quæ si Theologus ignoret, suo erit officio ineptus.

III. Ad auctoritatem iuris canonici quod attinet, paucis rem expediam. In his quæ fidem spectant, Theologus Canonistarum suffragiis non eget; sed his in controversiis Canonistæ Theologos consulunt. Similiter in iis quæ ad mores pertinent per iura divina, aut naturalia regendos, Theologorum auctoritas prævalet Canonistarum placitis. Ius enim naturale, & divinum Theologorum est interpretari, & exponere. Duo quippe iura ista in Scriptura sancta continentur. Ad Theologos autem pertinet divinas exponere Scripturas, legesque in eisdem contentas. Canonistæ autem potissimum in iure humano ecclesiastico occupantur. Quapropter in controversiis de ecclesiasticis legibus auctoritas Canonistarum præferenda est Theologorum sententiæ. Res seipsa patet. In qualibet facultate eiusdem periti consulendi sunt. Sed quæ ecclesiasticis legibus præscribuntur, in iure canonico continentur. Ergo istius iuris professores ceteris omnibus qui hanc facultatem non profitentur, anteposendi sunt. Si plura alia de iu-

de iure canonico cupis, lege *cit. Tom. VI. Theol. Christ.*

CAPUT XV.

De tribus reliquis Theologia christiana locis, nempe de *Historia, Philosophia, & ratione naturali.*

I. **H**OC uno capite tria postrema loca comprehendo. Quam sit Theologia historia sacra utilis, colligere quisque inde valet quod Ecclesia per plura annorum millia non aliter fere quam per traditionem gubernata fuerit. Nam ab orbe condito usque ad Moysen absque scriptura, per solam rerum divinitus gestarum oralem narrationem instruebantur fideles. Quæ historia, cum litteris consignata non fuerit, traditio nuncupatur, qua parentes suis filiis, & isti successoribus narrabant legem & miracula Dei, quæ aut suis oculis viderant, aut a parentibus audierant. Adam, quæ doctus a Deo fuit, tradidit immense gentium multitudini, quæ terram repleverat. Noe filios suos imbuat, idemque præstitit Abraham. Moyses, Deo inspirante, traditiones, a Patriarchis sanctis ore acceptas, collectas litteris Dei iussu prodidit. Et sicut ab Adam usque ad Moysen, ita a Moysen usque ad Christum per traditiones, & sacras historias scripto exaratas religio divina conservata est. Postremo quid aliud fuit Apostolorum prædicatio quam eorum quæ a Christo audierant, enarratio? quæ postea & dicta, & gesta in novum testamentum redacta sunt. In hoc describitur Christi Iesu conceptio, natiuitas, vita, sermones, prodigia, miracula, mors, resurrectio, ascensio in cælum, Apostolorum prædicatio, Gentilium conversio, & Christi regni constitutio per universum orbem.

II. Quamvis plurima quæ ad religionem attinent, ostendi ratiocinio possint, nempe Deum esse mundi creatorem, providum, gubernatorem, & unicum supremumque omnium moderatorem; animam esse spirituales, atque adeo immortalem; tamen non omnes ratiocinii vim, qua hæc demonstrantur, tenere idonei sunt. Quamobrem Deus, qui humanam novit imbecillitatem, iis usus est in suæ religionis doctrina suadenda argumentis quæ omnium intelligentiæ, & sensibus exposita reperiuntur. Eiusmodi sunt mundi creatio, peccatum primi hominis, diuivium, prodigia, & portenta tum

in Ægypto, tum ex Ægyptio regressu in promissionis terram per mare Rubrum, & desertum; Christi natiuitas, miracula, prædicatio Apostolorum, Gentiles fidem suscipientes, Crucis exaltatio, eiusque adoratio ab illis præstita qui prius illam loco infamie habebant. Et ne hæc stupenda miracula in dubii suspensionem revocare quis posset, novis miraculis antiqua confirmata sunt. Nonne hodieum per historiam vera, & apostolica Ecclesia dignoscitur, & scernitur a spuris & adulteris? Et reipsa SS. Ecclesie Patres methodum historicam in rudium instructione servarunt. Legas velim S. Augustini librum de *catechizandis rudibus*, ubi sub tractatus finem totius religionis nostræ epitomen, variis observationibus intermixtam, invenies. Verum de hoc iam egimus supra, dum necessitatem sacrarum traditionum ostendimus.

III. Nihil, ut mea minima præfert opinio, secundum Scripturas sanctas validius ad formandam Ethices christianæ natiyam imaginem conducit quam Sanctorum acta: quoniam, inquit *Lib. de mendac. cap. xv.* S. Augustinus, si quid obscurum, si quid ambiguum in Scripturis sanctis occurrit, luculentissimis sanctorum hominum exemplis manifestatur. *Divine Scripture non solum præcepta continent, sed etiam vitam, moreque Sanctorum, ut si forte occultum est, quemadmodum accipiendum sit quod præcipitur, vel consulitur, in factis istorum intelligatur.* Tritum illud proverbium, exempla magis quam verba movere, hic præcipue locum habet. Siquidem cum sublimem divinamque doctrinam & præceptiones, quas in Evangelio suo Christus Dominus pro morum reformatione & institutione nobis dedit, serio meditamur, tremis, & contremiscit imbecillitas humana. Impares vires nostras ad tantum ferendam iugum reputamus. Verum enim vero, cum homines cuiusque ætatis, senes & iuvenes; cum infirmioris sexus mulierculas, & virgunculas mores suos ad hanc excelsum evangelicæ moralis amissum conformasse spectamus, tum ignaviæ & fociordie nostræ pudore tacti animum erigimus, & ad illorum præmenda vestigia accendimur, & veluti adiectis calcaribus incitamus, atque urgemur.

IV. Seligenda dumtaxat sincera Sanctorum acta sunt a probatis Auctoribus scriptis consignata. Recordari enim opportune excellentissimo monitum Melchioris CANO *Lib. II. de loc. theolog. cap. vi.* ubi hæc habet.

Dolenter hoc dico potius quam contumeliose, multo a Laertio severius vitas Philosophorum scriptas quam a Christianis vitas Sanctorum: longaeque incorruptius, & integrius Svetonium res Caesarum exposuisse quam exposuerint Catholici, non res dico Imperatorum, sed Martyrum, Virginum, & Confessorum. Illi enim in probis aut Philosophis aut Principibus nec vitia, nec suspiciones vitiorum tacent, in improbis vero etiam colores virtutum produunt. Nostri autem plerique vel affectibus inserviunt, vel de industria quoque ita multa confingunt, ut eorum me nimirum non solum pudeat, sed etiam tedeat.

V. Haec Cani censura cautiores effecit posteriores Scriptores qui Sanctorum gesta describunt. Unam ego praeter ceteris legendam propono lectoribus meis ecclesiasticam historiam Reverendissimi P. Augustini ORSI sacri Palatii Magistri, qui septem iam volumina in lucem emisit tanto eruditorum plausu suscepta, ut quadriennio tertium iam edita sint. Mithis huiusce aurei operis dotibus, quae critices, & chronologiae leges ad amissum servatas, eruditionisque selectam copiam spectant, unam tantum in transcurso patefaciam. Haec autem est orationis maiestas, quae rerum granditati respondet, uberima eloquentiae vis, quae animos legentium penetrat, illicit, movet, suaviter illabitur, & pro rerum diversitate irruit, atque se cum abripit lectores. Quae ipse expertus sum, & in dies experior, sincere fateor. Cum sanctorum Martyrum utriusque sexus heroica gesta vividisque coloribus depicta a celeberrimo Historico contemplant, talia mecum ipse reputo. Ecce. Qui heri daemones ut numina colebant, qui faxis, & brutis thus adolebant, qui in omnium vitiorum caeno volutabantur, christianae fidei luce perfusi continuo illecebras mundi, idololatriae praestigia, pravas cum lacte haustas consuetudines execrati sunt: carnem sensusque exagitant, divitiarum privationem, uxorum separationem, bonorum omnium proscriptionem, exilia, carceres invicto sustinent animo, tyrannos adeunt, fidem Christi profitentes eculea ascendunt, carnifices derident, & atrociora quae excogitare potuit saeva hominum crudelitas, tormenta libentissimo animo exultantibus patiuntur. Quis Christianorum talia legens non sibimetipsum improperat? Quid? Ego fidei christianae lacte innutritus, quotidianis sacramentorum epulo caelesti altus, & saginatus, tot divini verbi praedicationibus,

adhortationibusque excitatus adeo languidum in evangelicae legis observantia, adeo inconstantem, & veluti fluctuantem animum sentio, adeo mundi illecebris additus, tam vehementer amore deliciarum, voluptatum, divitiarum, honorum, dignitatum accendor? Quid, dum Confessorum, Virginumque martyria, ieiuniorum, patientiae, penuriae, afflictionum lego, istorumque heroica universae vitae officia, & gesta meditor? Lege igitur, christiane lector, quam tibi ecclesiasticam propono historiam, lege & alias Martyrum, & Confessorum, meditare Sanctorum acta, in quibus Moralis christiana executionis penicillo expressa resplendet. Haec doctrina evangelica ex una parte, illinc ex altera Sanctorum gesta ita oblidit cor humanum, ita permovent, & urgent ut celerem te strenuumque efficiant in via mandatorum Domini. In ecclesiastica historia, cuiuscumque conditionis, aetatis, & status, sanctos viros, Clericos, & laicos, Episcopos, Monachos, Eremitas, Reges, mercatores, opifices, agricolas, milites imitandos invenies, & Moralem evangelicam quae tuum statum spectat, operibus depictam intueberis. Plura dicenda forent, nisi praestituta brevitatis impediret.

VI. Paucis nunc explicare convenit historiae humanae commodum, & utilitatem in Theologia tradenda. Melchior Cano Lib. XI. cap. II. testatur, omnes viros doctos in hoc consentire, rudes omnes esse Theologos illos in quorum lucubrationibus muta historia est. Multa enim e thesauris suis historia suppeditat, quibus si careamus, & in Theologia, & in quacumque ferme alia facultate saepenumero, & indocti reperiemur, inquit totidem verbis Melchior Cano. Historiae autem humanae nomine non Ecclesiasticam modo intelligimus, verum etiam profanam. Errores manifestos, in quos lapsi sunt Scriptores, alioqui graves, ob historiae profanae ignorationem, ob oculos Cano perhibet. Sat sit transcribere quae S. Augustinus Lib. II. de doctr. christ. cap. XXVIII. observat. Quidquid igitur de ordine temporum transactorum indicat ea quae appellatur historia, plurimum nos adiuvat ad sanctos libros intelligendos etiam si praeter Ecclesiam puerili eruditione discatur. Nam & per Olympiades, & per Consulium nomina multa saepe queruntur a nobis, & ignorantia Consulatus, quo natus est Dominus, quo passus est, nonnullos cogit errare, ut

pu-

putarent quadraginta sex annorum aetate passum esse Dominum, quia per tot annos edificatum esse templum dictum est a Iudeis, quod imaginem dominici corporis habebat. . . . De utilitate autem historia, ut omittam Graecos, quantam noster Ambrosius quaestione solvit, calumniantibus Platonis lectoribus, & dilectoribus, qui dicere ausi sunt, omnes Domini nostri Iesu Christi sententias, quas mirari, & praedicare coguntur, de Platonis libris eum didicisse, quando longe ante humanum adventum Domini Platonem fuisse negari non potest. Nonne memoratus Episcopus, considerata historia gentium, cum Platonem reperisset Hieremiae Prophetae temporibus profectum fuisse in Aegyptum, ubi tunc ille Propheta erat, probabilis esse ostendit quod Plato potius nostris litteris per Hieremiam fuerit imbutus, ut illa possit docere, vel scribere quae iure laudantur? Ante litteras enim gentis Hebraeorum, in qua unius Dei cultus emicuit, ex qua secundum carnem venit Dominus noster, nec ipse quidem Pythagoras fuit, a cuius posteris Platonem Theologiam didicisse isti asserunt. Ita consideratis temporibus fit multo credibilis, istos potius de litteris nostris habuisse quaecumque bona, & vera dixerunt, quam de Platone Dominum nostrum Iesum Christum, quod dementissimum est credere.

VII. Iam vero regulas quasdam indicemus quas in legenda Historia servandas assignant docti eruditique viri. Regula I. in historiarum delectu. Spectanda in primis est Scriptoris integritas, & honestas. Animadvertendum, quo tempore Historicus vixerit, num ea narret quae ipse oculis vidit, aut suo tempore contigerunt. Si enim viri probi narrent, aut quae ipsi suis viderunt oculis, aut quae ab illis qui re ipsa viderunt, audire; nemo prudens iisdem denegare fidem iure valet. Immo vel ipsi ethnici Historici mendacii accusari nequeunt, nisi argumenta, quibus mendaces probentur, occurrant. Plura scribunt Iulius Caesar, Salustius, Svetonius, Tacitus, Plutarchus quae aut ipsi spectarunt, aut ab oculatis testibus acceperunt. Si quis pro ingenio fidem istis adhibere recusaret, dementiae notam non evaderet. Quam regulam confirmat Melchior Cano Lib. XI. cap. VI. Quae omnino res locum habet, cum quae narrant Historici, ea vel ipsi se vidisse, testantur, vel ab his qui viderunt, accepisse. Qualia sunt pleraque in epistola Cypriani, Ambrosii, Hieronymi, Au-

„ gustini, in libris quoque huius de Civitate Dei, in Dialogis Gregorii, breviter „ in omnibus fere Doctorum Ecclesiae probatissimorum scriptis, in quibus mendacium suspicari, quod ad memoriam sempiternam transferre illi scribendo voluerint, piaculum est. “

VIII. Regula II. Historiae quae certo Auctore carent, aut Auctorem praefertunt obsecrurum, ut suspectae habendae sunt. Immo licet Auctorem certum, & praeclearum prodant; non continuo, critice nulla adhibita, tali Auctori adjudicandae sunt. Quo in errore, inquit Cano loc. cit. olim non vulgus solum, sed Gratianus etiam versatus est, ut librorum deceptus indicibus, crederet omnia quae Hieronymi, & Augustini nominibus scripta erant, Hieronymi, & Augustini vere etiam esse. Sic librum qui de vitis Patrum inscriptus est, Hieronymi nomine vulgus circumferebat; cum paucissimas tamen Patrum vitas ille scripserit. Has vitas ipse Gelasius Papa Hieronymo abiudicat.

IX. Regula III. Historiae non propterea reiiciendae absolute sunt quod aliquam falsam narrationem contineant; sed quod bonum est tenete. Si enim, inquit ibidem Cano, ex quibusdam fictis falsisque narrationibus historias gentium aestimemus; nulla omnino erit quam non similiter reiiciamus. Neque enim doctrinas, veras alicuius Scriptoris reiicimus, propterea quod aliqui errores sint eisdem immixti.

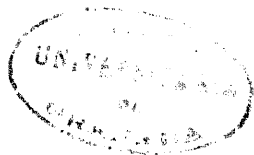
X. Regula IV. Historici qui affectui in gestorum narratione indulgent, parvae sunt auctoritatis. Hoc in genere peccarunt nonnulli acta describentes Sanctorum, de quibus iure queritur Melchior Cano, cuius verba iam retuli num. 4. Quare ex ipsa historia prudens lector colligere facile potest, qua iudicii severitate, qua prudentia, iudicioque instructus Historicus fuerit, ut eiusdem auctoritati deferat. Expendendus quoque est finis historiae scribendae, examinandae circumstantiae loci, temporis, & cetera eiusmodi, quae eundem ad scribendum impulere. Quare illi qui a Principibus stipendia accipiunt, ut eorundem facinora, & gesta posteritati scripto consignent, non absque severa critice legendi sunt. Si plura hoc de argumento cupis, consule laudatum Melchiorem Cano.

XI. Locus nonus, unde Theologus erueret argumenta valet, est Philosophorum auctoritas, quae interdum utilis est ad ipsos Phi-

Philosophos aut edocendos veritatem , aut dedocendos falsitatem . Clemens Alexandrinus in libris Stromatum Philosophiæ usu religionem christianam Philosophis ipsis suadere studuit . Similiter S. Thomas , ut supra dictum est , ipsorum Philosophorum principiis Philosophos sui temporis revicit . Utilis insuper est Philosophiæ doctrina tum ad refellendos sophistas , qui cavillatoriis ratiunculis obscurare catholica dogmata adnituntur ; tum ad disputandi artem melius tenendam . Cavendum tamen ne in rebus fidei morumque plus iusto Ethnicis istis tribuatur . „ Sunt enim (inquit Melchior „ Cano *Lib. IX. cap. ix.*) quibus Averroes Paulus est , Aphrodisæus Petrus , „ Aristoteles Christus , Plato non divinus , „ sed Deus : cuiusmodi nos ipsi , præsertim „ in Italia vidimus multos , qui Scriptura

„ sacra neglecta , ad horum Philosophorum „ doctrinas tamquam ad Syrenum scopulos „ adhærebant , postque galeros etiam , & „ insulas , non Prophetas , non Aposto- „ los , non Evangelistas , sed Cicerones , „ Platones , Aristoteles personabant . “

XII. Decimus locus ex quo Theologus argumenta repetit , est naturalis rationis usus . Non modo utilis , sed necessaria est Theologo naturalis ratio ; immo , hac sublata , ceteri loci inutiles sunt . Quoniam si rationem demas , quid inter hominem , & pecudem interest ? Plura de rationis naturalis usu & abusu in Theologia dixi supra . Et hæc pauca de locis theologicis , unde tum pro fidei , tum pro morum regulis explicandis haurire suas doctrinas Theologi morales debent , dicta sufficiant .

FINIS TOMI PRIMI APPARATUS .